

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Tredie Række No. 75.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

i Norge

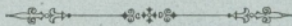
i Aaret 1886.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1886.)

Udgiven af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

(UN RESUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE III, LISTE DES TABLEAUX PAGE CLIII).



CHRISTIANIA.

DET STEENSKE BOGTRYKKERI.

1888.

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Tredie Række No. 75.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

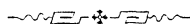
i Norge 1886.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1886).

Udgiven

af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.



CHRISTIANIA.

DET STEENSKE BOGTRYKKERI.

1888.

En 1886 l'état sanitaire du royaume a été, en général, satisfaisant. Parmi les maladies prédominantes de l'année il en faut citer la pneumonie, dont la fréquence a diminué dans le diocèse de Christiania et notamment dans celui de Hamar, tandis qu'elle a éprouvé un accroissement dans les autres diocèses. La scarlatine a gagné du terrain dans tous les diocèses, excepté celui de Christianssand, et elle s'est manifestée très grave dans la préfecture de Finnmarken. La diphthérie a continué son cours épidémique dans tout le pays avec une fréquence croissante dans les diocèses de Christiania et de Hamar. Le typhus et la fièvre typhoïde ont été relativement rares. La coqueluche s'est principalement répandue dans les préfectures de Smaalenene et de Hedemarken. Les affections gastriques aiguës sont plus nombreuses, les maladies catarrhales un peu moins fréquentes que dans l'année précédente. Le chiffre total des cas connus des maladies aiguës épidémiques¹⁾ a été de 138 652.

En 1886 la mortalité calculée d'après la population présumée de l'année, c'est à dire 1 954 000 individus, a été 16.2 sur 1000 (les morts-nés y compris 17.1). Le nombre des décès a été de 31 566, celui des morts-nés de 1766. Le nombre des naissances 60 716 a dépassé de 29 150 le nombre des décès.

Parmi les 17 491 décès (55.4 sur 100 de tous les décès), dont les médecins ont indiqué la cause²⁾, le plus grand nombre en dérive des maladies suivantes: la phthisie et les tubercules pulmonaires (2701), la pneumonie (1555), la diphthérie (1312), les maladies cancéreuses (1008), la décrépitude (909), la scarlatine (894), la méningite (cérébrale) tuberculeuse et les tubercules des autres organes (734), la diarrhée et le choléra simple (668), la bronchite aiguë (639), les maladies organiques du coeur (612), l'hydropisie et la maladie de Bright (536), l'apoplexie cérébrale (528), la bronchite chronique (396), la méningite simple (340), les convulsions de l'enfance (305), la péritonite (292), la débilité congénitale (270), le croup (236), la coqueluche (235) et la fièvre typhoïde (165).

749 ont péri par suite d'accidents malheureux, 132 par suicide, 22 par homicide.

Le nombre des hôpitaux ordinaires a été de 49; dans 43 de ces hôpitaux il a été traité 10 020 malades, dont 7961 sont sortis et 941 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 10.2 sur 100. Dans 11 maisons d'aliénés il a été traité 2009 individus.

L'administration médicale du pays s'est trouvée divisée en 152 districts civils. Le nombre total des médecins autorisés a été de 629. La vaccination a été pratiquée sur 47 918 individus, soit par des médecins, soit par desai des-vaccinateurs, dont le nombre a été de 625. Il y a 810 sages-femmes d'examinées. Le nombre des pharmacies a été de 89.

¹⁾ Voir le tableau no. VI page XVIII.

²⁾ Voir le tableau no. XLIV page LXXXVIII et le tableau XLV page XCVI.

Rettelser og Trykfeil i Beretningen for 1885.

Side.	Staar.	Læs.
XLII.	Svindstot: Dødsarsag hos «1862»	2862.
XLVIII.	Tabel XXXIV. I Tabelhovedet: «1825»	1885.
XLIX.	Do. Do. «1883, 1883»	1884, 1883.
LV.	Fordeling paa «Alder»	Amter.

Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget for Aaret 1886.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indbyggere 31te Debr. 1875.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotheker.	
I.	1. Christiania By	0.129	¹⁾ 134 036	127	26	62	-	10	
II.	Akershus Amt:	40.58	97 550	29	-	33	31	2	
	2. Aker	8.49	28 838	12	-	8	9	1	
	3. Ullensaker	15.94	34 156	7	-	11	11	-	
	4. Høland	9.70	14 850	3	-	7	7	-	
	5. Follo	6.448	19 706	7	-	7	4	1	
III.	Smaalenenes Amt:	32.30	107 804	32	2	39	25	6	
	6. Eidsberg	10.795	23 412	4	-	9	7	-	
	7. Moss	6.186	19 445	6	-	9	5	1	
	8. Sarpsborg	5 500	41 293	11	1	11	7	3	
	9. Hvaløerne	9.806	13 862	4	-	6	6	-	
	10. Fredrikshald	0.015	9 792	7	1	4	-	2	
IV.	Buskeruds Amt:	114.02	102 186	33	3	42	18	5	
	11. Drammen	4.69	31 370	9	2	14	2	3	
	12. Ringerike	13.18	14 367	7	-	5	4	1	
	13. Modum	17.57	25 384	8	-	9	3	-	
	14. Næs	22.36	8 407	1	-	4	3	-	
	15. Aal	20.91	5 880	2	-	2	2	-	
	16. Sandsvær	10.01	11 766	5	1	5	1	1	
	17. Rollag	25.30	5 012	1	-	3	3	-	
V.	Jarlsb. og Laurviks Amt:	17.70	87 506	27	4	36	16	8	
	18. Tønsberg	6.047	40 794	12	3	16	9	3	
	19. Hof	6.469	18 346	5	-	7	3	2	
	20. Laurvik	5.169	28 366	10	1	13	4	3	

¹⁾ Hjemmehørende Befolkning ifølge Tælling d. 31te December 1886.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indbyggere 31te Decbr. 1875.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotheker.	
VI.	Hedemarkens Amt: ¹⁾	204.14	120 618	29	2	43	37	4	
	21. Solør og Odalen	26.48	34 469	8	-	9	8	1	
	22. Hedemarken	20.38	41 055	10	2	13	8	1	
	23. Søndre Østerdalen	23.27	18 925	6	-	6	5	1	
	24. Trysil	31.50	5 227	1	-	4	5	-	
	25. Rendalen	44.40	9 673	2	-	5	5	-	
	26. Tønset	56.58	10 458	2	-	6	6	1	
VII.	Christians Amt:	196.31	115 814	27	2	41	38	2	
	27. Hadeland og Land	22.46	24 150	7	-	7	7	-	
	28. Søndre Valders	19.12	10 961	2	-	4	5	-	
	29. Nordre —	22.52	7 855	2	-	4	4	-	
	30. Toten	11.10	23 921	6	1	9	7	1	
	31. Faaberg	17.62	16 844	5	1	5	4	1	
	32. Ringebu	27.50	13 649	2	-	4	4	-	
	33. Lom	43.20	10 799	2	-	4	4	-	
	34. Lesje	32.78	7 635	1	-	4	3	-	
VIII.	Bratsbergs Amt:	115.86	83 171	28	2	36	33	5	
	35. Skien	8.26	24 487	9	2	12	5	4	
	36. Kragerø	12.85	19 666	7	-	8	4	1	
	37. Holden	8.18	11 557	3	-	4	5	-	
	38. Sauland	12.30	7 148	2	-	3	5	-	
	39. Hviteseid	17.57	8 463	2	-	3	6	-	
	40. Laardal	34.40	8 217	4	-	4	5	-	
	41. Tinn	22.28	8 633	1	-	2	3	-	
IX.	Nedenæs Amt:	71.95	71 987	19	2	29	20	6	
	42. Østre Nedenæs	6.85	27 902	6	-	7	6	2	
	43. Vestre —	8.757	30 018	10	2	16	7	4	
	44. Aamli	15.27	5 401	1	-	3	2	-	
	45. Evje	8.84	4 046	1	-	1	3	-	
	46. Sætersdalen	32.21	4 620	1	-	2	2	-	
X.	Lister og Mandals Amt:	56.79	76 549	19	4	27	22	5	
	47. Christianssand	0.13	11 766	9	3	6	-	2	
	48. Oddernæs	8.991	20 732	3	1	6	4	1	
	49. Undal	15.202	12 939	1	-	5	6	-	
	50. Lyngdal	6.598	6 909	1	-	2	5	-	
	51. Vansø	2.104	9 149	2	-	3	2	1	
	52. Flekkefjord	23.758	15 054	3	-	5	5	1	
XI.	Stavanger Amt:	70.39	110 965	20	5	48	36	7	
	53. Sogndal	6.199	5 930	1	-	2	3	-	
	54. Ekersund	10.175	12 966	2	1	5	3	1	
	55. Sandnæs	15.241	14 386	2	-	6	5	1	

¹⁾ Se Anmærkning under søndre Trondhjems Amt Pag. VIII.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske ☐ Mil.	Indbyggere 31te Decbr. 1875.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotheker.	
	56. Stavanger	1.628	28 354	8	4	13	5	3	
	57. Finnø	11.778	12 393	1	-	6	6	-	
	58. Sand	18.92	11 233	1	-	4	5	-	
	59. Karmøen	3.38	14 706	3	-	7	5	1	
	60. Haugesund ¹⁾	4.86	14 122	2	-	5	4	1	
XII.	Søndre Bergenhus Amt:	118.75	114 560	18	-	53	56	1	
	Sveens Herred	-	-	-	-	2	2	-	
	61. Indre Søndhordland	8.45	9 369	1	-	4	3	-	
	62. Ytre —	4.51	9 572	2	-	7	7	-	
	63. Tysnæs	7.89	8 502	2	-	5	6	-	
	64. Indre Hardanger	42.24	10 164	2	-	7	6	-	
	65. Ytre —	6.42	7 211	2	-	4	2	-	
	66. Voss	15.87	9 420	3	-	5	4	1	
	67. Søndre Mithordland	7.29	11 191	1	-	6	7	-	
	68. Nordre —	3.80	14 153	2	-	3	3	-	
	69. Indre Nordhordland	12.66	16 954	2	-	4	8	-	
	70. Ytre —	7.98	14 899	1	-	6	8	-	
XIII.	71. Bergens By	0.07	²⁾ 46 552	30	6	21	-	6	
XIV.	Nordre Bergenhus Amt:	143.00	86 208	13	-	49	48	1	
	72. Lærdal	28.90	7 066	1	-	4	5	1	
	73. Lyster	13.20	5 723	1	-	3	3	-	
	74. Indre Sogn	8.20	5 354	1	-	2	3	-	
	75. Midtre —	14.80	7 626	1	-	7	6	-	
	76. Ytre —	12.70	8 751	1	-	5	4	-	
	77. Ytre Søndfjord	6.20	8 868	1	-	5	3	-	
	78. Indre —	19.26	11 504	1	-	5	7	-	
	79. Kinn	6.94	8 363	1	-	4	4	-	
	80. Ytre Nordfjord	4.64	6 356	2	-	3	3	-	
	81. Nordfjordeidet	5.34	4 580	1	-	3	2	-	
	82. Gloppen	9.00	4 817	1	-	3	3	-	
	83. Indviken	13.82	7 200	1	-	5	5	-	
XV.	Romsdals Amt:	114.70	117 220	22	3	71	61	6	
	84. Vestre Søndmøre	6.70	10 718	1	-	8	7	-	
	85. Indre —	9.60	7 353	1	-	3	3	1	
	86. Østre —	17.20	6 404	1	-	6	6	-	
	87. Ørskog	6.90	9 983	1	-	4	5	-	
	88. Nordre Søndmøre	2.20	13 726	4	1	9	6	2	
	89. Ytre Romsdal	6.50	12 974	3	-	8	6	1	
	90. Indre —	17.80	11 045	1	-	5	5	-	
	91. Søndre Nordmøre	5.71	20 055	5	2	11	8	2	
	92. Sundalen	15.80	6 295	2	-	6	6	-	
	93. Surendalen	17.75	9 235	2	-	5	4	-	
	94. Nordre Nordmøre	8.45	9 432	1	-	6	5	-	

¹⁾ Hvoraf Sveens Herred 1.84 ☐ Mil med 3 125 Indbyggere i søndre Bergenhus Amt.²⁾ Ifølge Tælling den 31te December 1885.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indbyggere 31te Decbr. 1875.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotheker.	
XVI.	Søndre Trondhjems Amt:	143.75	116 804	43	3	49	34	6	
	95. Trondhjem	0.20	22 152	23	4	12	-	4	
	96. Strinden	5.90	13 356	5	-	5	4	-	
	97. Selbu	19.60	5 633	1	-	2	2	-	
	98. Røros ¹⁾	17.90	5 428	2	-	2	3	1	
	99. Guldal	23.35	14 255	2	-	5	7	-	
	100. Opdal ²⁾	22.20	5 706	1	-	2	1	-	
	101. Orkedal	14.40	15 617	4	-	7	5	1	
	102. Hiteren	7.30	8 421	1	-	3	3	-	
	103. Hevne	9.00	4 799	1	-	1	1	-	
	104. Ytre Fosen	7.70	8 768	2	-	4	2	1	
	105. Indre —	6.30	7 009	1	-	4	3	-	
	106. Nordre —	11.40	6 471	1	-	2	3	-	
XVII.	Nordre Trondhjems Amt:	178.50	82 271	18	-	34	43	3	
	107. Stjørdal ...	15.40	11 539	2	-	5	4	-	
	108. Frosten	4.60	7 969	1	-	4	4	-	
	109. Levanger	15.40	13 328	5	-	4	6	1	
	110. Inderøen	17.40	13 864	2	-	5	8	-	
	111. Stenkjær ...	11.60	9 462	3	-	4	4	1	
	112. Grong	78.90	6 475	1	-	4	7	-	
	113. Namsos	13.10	6 179	2	-	2	2	1	
	114. Fosnæs	9.20	5 019	1	-	2	3	-	
	115. Ytre Namdal	12.60	8 436	1	-	4	5	-	
XVIII.	Nordlands Amt:	297.60	104 151	24	1	55	50	2	
	116. Brønnø	18.90	9 884	2	-	4	5	-	
	117. Alstahaug	9.90	9 896	1	-	6	3	-	
	118. Vefsen	55.44	6 992	2	-	3	3	1	
	119. Ranen	39.70	12 152	2	-	5	4	-	
	120. Lurø	18.20	6 953	1	-	3	4	-	
	121. Gildeskaal	14.50	4 142	1	-	2	3	-	
	122. Bodø	4.20	4 831	2	1	4	2	1	
	123. Folden	17.80	3 335	1	-	1	3	-	
	124. Skjærstad	31.20	5 957	1	-	2	2	-	
	125. Stegen	3.4	2 954	1	-	u opgi vet			
	126. Hammerø	8.3	2 518	1	-				
	127. Lødingen	22.20	4 036	1	-	3	3	-	
	128. Ofoten	23.80	4 105	1	-	2	2	-	
	129. Buksnæs	2.26	5 459	1	-	4	2	-	
	130. Flakstad	3.10	2 408	1	-	4	4	-	
	131. Østlofoten	4.94	4 729	2	-	5	3	-	
	132. Hadsel	7.40	7 307	1	-	3	2	-	
	133. Sortland	12.50	6 461	2	-	4	5	-	

¹⁾ Hvoraf ca. 0.03 n. □ Mil med 238 Indb. i Hedemarkens Amt. ²⁾ Hvoraf 1.50 n. □ Mil med 573 Indb. i Hedemarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.)		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indbyggere 31te Decbr. 1875.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordenædre.	Hjelp- vaccinatorer.	Apotheker.	
XIX.	Tromsø Amt:	206.17	54 019	13	1	27	29	1	
	134. Trondenes	13.018	9 207	2	-	4	5	-	
	135. Ibestad	12.370	6 572	1	-	2	2	-	
	136. Tranø	8.992	3 876	1	-	3	3	-	
	137. Lenvik	14.522	6 116	1	-	5	5	-	
	138. Maalselven	45.824	3 980	1	-	3	3	-	
	139. Balsfjorden	12.753	3 802	1	-	2	2	-	
	140. Tromsø	11.379	8 870	3	1	3	2	1	
	141. Lyngen	28.977	4 653	1	-	2	4	-	
	142. Karlsø	10.793	2 167	1	-	1	1	-	
	143. Skjervø	47.548	4 476	1	-	2	2	-	
XX.	Finmarkens Amt:	371.54	24 075	10	-	15	28	3	
	144. Alten	95.0	5 254	1	-	3	3	-	
	145. Løppen	9.2	1 425	1	-	2	4	-	
	146. Hammerfest	26.6	3 622	2	-	2	-	1	
	147. Maasø	15.08	1 322	1	-	1	5	-	
	148. Kistrand	128.0	2 569	1	-	1	4	-	
	149. Tanen	36.6	2 393	1	-	1	4	-	
	150. Vardø	17.7	2 063	1	-	1	3	1	
	151. Vadsø	20.1	3 798	1	-	3	2	1	
	152. Sydvaranger	39.1	1 629	1	-	1	3	-	
	Riget	2 494.23	1 806 900	581	66	810	625	89	

Sundhedstilstanden i Riget har i det Hele taget været god. De katarrhalske Sygdomme have som sædvanlig været de hyppigst behandlede (lidt sjældnere end Aaret forud); dernæst komme de gastriske Tilfælde med større Hyppighed end forrige Aar, derefter Skarlagensfeber, ogsaa hyppigere end Aaret forud, saa Lungebetændelse, Diphtherit og Kighoste. Typhoidfeber forekom i samme Udstrækning som forrige Aar, Mæslingerne vare sjældnere, hovedsagelig begrændset til Nedenæs Amt.

Antallet af Angrebne af epidemiske Sygdomme udgjorde 71,0 pro mille af den beregnede tilstedeværende Befolkning ved Aarets Midte (Aaret forud 68,5 Angrebne pro mille). De største Forholdstal have Byerne Christiania, for hvilken Forholdstallet dog er mindre for dette Aar end i 1885, og Bergen med lidt større Forholdstal end forrige Aar, samt Smaalenenes, Jarlsberg og Laurviks, Buskeruds og Finmarkens Amter, hvor Antallet af Angrebne af epidemiske Sygdomme i ikke ringe Grad overstiger Gjennemsnittallet for det hele Rige. De mindste Forholdstal have de bergenhusiske Amter, Christians, Romsdals, Nordlands og nordre Trondhjems Amter. Som sædvanligt viser Forholdet sig størst i de Amter, der havde den største Bybefolkning. Der kjendtes 138 652 Angrebne af de forskjellige epidemiske Sygdomme og for 137 075 kjendtes Sygdommens Optræden i Aarets forskjellige Maaneder. De fleste Tilfælde ere anmeldte i Marts,

Dødeligheden i Riget, dets By- og Landdistrikter.

La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes, par diocèses et par préfectures.

X

1			2		3		4		5		6		7		8		9		10	
Tabel II.			Hele Riget.				Landdistrikter.						Bydistrikter.							
Overøvrighedsdistrikter.			Beregnet Middelbe- folkning.	Antal Dødsfald i 1886.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet Middelbe- folkning.	Antal Dødsfald i 1886.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet Middelbe- folkning.	Antal Dødsfald i 1886.	Døde af 1000 Levende.							
					1886.	1885.			1886.	1885.			1886.	1885.						
Riget.....			1 954 000	31 566	16.2	16.57	1 524 000	23 372	15.3	15.87	430 000	8 194	19.1	19.06						
I.	Christiania	Stift	549 400	9 746	17.7	17.8	326 500	5 268	16.1	16.6	222 900	4 478	20.0	19.7						
II.	Hamars	—	227 200	3 171	13.95	15.4	219 300	3 070	14.0	15.5	7 900	101	12.8	13.0						
III.	Christianssands	—	366 400	6 151	16.8	17.1	278 800	4 609	12.9	16.5	87 600	1 542	16.5	19.0						
IV.	Bergens	—	308 000	4 509	14.6	15.8	253 400	3 656	14.5	14.6	54 600	853	15.6	17.6						
V.	Trondhjems	—	283 000	4 345	15.35	16.2	243 100	3 567	14.7	15.6	39 900	778	19.5	19.7						
VI.	Tromsø	--	220 000	3 644	16.7	15.3	202 900	3 202	14.8	15.2	17 100	442	25.8	17.4						
1.	Christiania By.....		130 100	2 822	21.3	21.5	-	-	-	-	130 100	2 822	21.3	21.5						
2.	Akershus	Amt.	99 300	1 629	16.4	16.3	96 100	1 569	16.3	16.3	3 200	60	18.3	15.2						
3.	Smaalenenes	—	118 500	2 015	17.0	17.9	86 100	1 399	16.2	18.1	32 400	616	18.7	17.3						
4.	Buskeruds	—	102 900	1 698	16.5	16.3	77 000	1 222	15.7	16.1	25 900	476	18.4	17.2						
5.	Jarlsb. og Laurviks	—	98 600	1 582	16.0	15.7	67 300	1 078	16.0	15.7	31 300	504	15.8	15.9						
6.	Hedemarkens	—	121 500	1 653	13.6	14.0	116 500	1 586	13.6	14.0	5 000	67	13.4	13.7						
7.	Christians	—	105 700	1 518	14.4	17.0	102 800	1 484	14.4	17.1	2 900	34	11.7	11.8						
8.	Bratsbergs	—	87 800	1 515	17.2	17.1	67 800	1 159	17.1	16.7	20 000	356	17.8	18.7						
9.	Nedenæs	—	82 800	1 435	17.3	17.7	69 700	1 233	17.5	17.5	13 100	212	16.1	18.8						
10.	Lister og Mandals	—	77 900	1 329	17.1	16.9	58 100	966	16.6	16.1	19 800	363	18.3	18.6						
11.	Stavanger	—	117 900	1 872	15.9	16.8	83 200	1 261	15.1	15.8	34 700	611	17.6	19.2						
12.	Søndre Bergenhus	—	123 500	1 812	14.7	16.4	123 500	1 812	14.7	16.4	-	-	-	-						
13.	Bergens By	—	47 100	758	16.1	17.5	-	-	-	-	47 100	758	16.1	17.5						
14.	Nordre Bergenhus	Amt.	87 400	1 294	14.8	15.5	86 800	1 286	14.7	15.5	600	8	13.3	21.7						
15.	Romsdals	—	128 600	1 750	13.6	13.7	110 200	1 483	13.5	12.9	18 400	267	14.5	18.8						
16.	Søndre Trondhjems	—	122 400	2 010	16.4	18.1	98 600	1 492	15.1	17.6	23 800	518	21.8	20.2						
17.	Nordre	—	82 000	1 230	15.0	15.3	77 400	1 150	14.8	15.2	4 600	80	17.4	18.2						
18.	Nordlands	—	125 600	1 843	14.7	15.4	121 500	1 782	14.7	15.3	4 100	61	14.9	18.4						
19.	Tromsø	—	64 400	843	13.1	14.0	58 400	736	12.6	13.9	6 000	107	17.7	14.8						
20.	Finmarkens	—	30 000	958	31.9	18.0	23 000	684	29.7	17.7	7 000	274	39.1	19.1						

1886.

Dødeligheden i Byerne i 1886 ¹⁾.

La mortalité dans les villes en 1886.

Amt.	Tabel III. Byer.	Tilstede- værende Folke- mængde 31te Decbr. 1885.	Antal Døde i 1886.	Døde af 1000 Levende.				
				1886.	1885.	1884.	1883.	1882.
I.	Christiania By .	²⁾ 132 418	2 822	21.3	21.5	20.00	17.6	20.8
II.	Drøbak	2 113	46	21.7	15.6	11.2	11.2	18.6
	Hvitsten	183	5	27.3	16.4	19.2	12.2	19.2
	Hølen	230	3	13.0	30.4	7.5	11.3	7.5
	Son	665	6	9.0	6.0	14.7	10.7	12.0
III.	Moss	6 867	152	22.1	21.6	28.1	22.3	26.6
	Sarpsborg	2 830	77	27.2	23.0	15.3	11.0	18.3
	Fredriksstad	11 239	165	14.6	13.1	22.3	14.7	21.4
	Fredrikshald	11 237	222	19.6	17.5	21.4	20.7	23.7
IV.	Drammen	19 391	339	17.0	17.5	19.5	19.0	18.9
	Holmsbo	509	7	13.7	23.6	11.3	20.8	13.9
	Hønefos	1 278	26	20.3	13.3	20.8	25.2	25.2
	Kongsberg	4 637	104	22.4	15.3	23.8	18.5	17.8
V.	Svelvik	1 441	35	24.2	25.0	12.4	17.3	19.8
	Holmestrand	2 309	28	12.1	17.7	20.9	21.4	21.9
	Horten	5 771	95	16.4	14.9	15.8	17.3	16.9
	Aasgaardstrand	412	6	14.5	4.8	18.4	32.8	20.5
	Tønsberg	6 938	111	16.0	15.4	20.3	16.6	16.9
	Sandefjord	3 114	49	15.7	13.2	14.7	17.3	17.3
	Laurvik	11 804	180	16.6	15.6	23.1	23.3	22.3
VI.	Kongsvinger	1 282	19	14.8	9.3	14.7	9.6	25.2
	Hamar	3 639	48	13.2	14.0	17.5	21.0	24.0
VII.	Gjøvik	1 171	10	8.5	7.6	17.1	11.4	20.0
	Lillehammer	1 723	24	13.9	13.9	17.4	20.0	18.7
VIII.	Brevik	2 151	41	19.0	20.9	18.6	14.6	20.9
	Porsgrund	3 561	75	21.0	16.3	12.7	15.6	22.9
	Skien	7 262	127	17.4	17.3	21.6	22.4	18.6
	Stathelle	386	4	10.3	28.5	11.7	14.2	11.7
	Langesund	1 397	33	23.6	17.2	21.2	15.7	22.1
	Kragerø	5 177	76	24.6	20.1	18.2	14.1	16.1

¹⁾ Dødeligheden for Aarene 1884 og de foregaaende Aar er beregnet efter Folke-
mængden 31te December 1875, saa Forholdene for disse Aar i Regelen vilde stille sig
ugunstigere end det virkelige Forhold. ²⁾ Beregnet hjemmehørende Befolkning ved Aarets
Midte efter Sundhedskommissionens Tællinger den 31te December 1885 og 1886.

Dødeligheden i Byerne 1886.

Amt.	Tabel III (Forts). Byer.	Tilstede- værende Folke- mængde 31te Decbr. 1885.	Antal Døde i 1886.	Døde af 1000 Levende.				
				1886.	1885.	1884.	1883.	1882.
IX.	Østerrisør	2 748	41	14.9	10.9	16.3	15.1	17.6
	Tvedestrand . . .	1 620	27	16.6	23.5	11.7	14.7	22.8
	Arendal	4 546	72	15.8	23.3	19.5	13.1	17.4
	Grimstad	2 875	51	17.7	15.6	16.8	21.2	23.1
	Lillesand	1 367	21	15.3	20.4	21.1	19.2	16.7
X.	Christianssand . .	12 749	211	17.3	18.1	20.4	21.9	25.4
	Mandal	3 832	78	20.3	19.3	12.6	18.8	19.6
	Farsund	1 484	42	28.3	31.7	19.0	28.9	24.0
	Flekkefjord . . .	1 688	32	19.0	14.8	19.9	24.8	33.9
XI.	Sogndal	449	14	31.1	8.9	28.2	30.6	12.2
	Ekersund	2 676	47	17.5	19.8	22.0	23.7	22.4
	Sandnæs	1 578	29	18.3	16.5	18.4	26.6	23.2
	Stavanger	22 634	405	17.8	19.3	23.6	28.9	28.8
	Kopervik	838	21	25.0	21.5	20.8	34.3	24.5
	Skudsnæshavn . .	1 139	15	13.1	12.3	9.8	15.5	15.5
	Haugesund	5 326	80	15.0	20.1	22.4	19.0	21.2
XIII.	Bergens By . . .	46 552	758	16.1	17.4	20.8	21.6	21.4
XIV.	Florø	572	8	14.0	22.7	15.9	7.9	21.6
XV.	Aalesund	6 902	87	12.6	18.0	18.1	18.9	21.1
	Molde	1 585	38	24.0	25.9	31.7	24.5	38.3
	Christianssund . .	9 817	142	14.4	18.0	20.7	19.4	23.5
XVI.	Trondhjem	23 753	518	21.8	20.1	22.6	23.8	30.7
XVII.	Levanger	892	20	21.4	33.6	12.6	13.6	26.2
	Stenkjær	1 766	32	18.0	15.8	13.3	13.2	31.5
	Namsos	1 900	28	14.7	11.6	18.2	15.7	27.0
XVIII.	Mosjøen	1 156	17	14.7	19.0	22.0	19.4	41.3
	Bodø	2 824	44	15.5	17.0	38.8	32.3	39.1
XIX.	Tromsø	5 935	107	18.0	14.5	13.7	22.0	26.8
XX.	Hammerfest	2 289	95	41.5	19.6	25.7	26.7	19.0
	Vardø	2 406	72	29.9	19.5	33.1	40.0	34.7
	Vadsø	2 182	102	49.0	24.3	35.1	35.7	33.4

Døde i Forhold til 1000 levende Fødte.

Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants.

Tabel IV.											
	1886.	1885.	1884.	1883.	1882.	1881.	1880.	1879.	1878.	1877.	1876.
Riget	520	526	529	552	595	556	518	470	511	537	594
Landdistrikt.	514	523	524	560	594	544	514	464	509	538	586
Byer	536	534	540	525	597	561	533	489	516	534	605
Overøvrighedsdistrikt:											
Christiania By	577	597	571	491	584	540	532	468	460	515	592
Akershus Amt.	556	556	541	515	616	588	541	457	510	509	650
Smaalenenes —	512	524	538	492	546	471	463	438	474	508	625
Buskeruds —	538	519	557	502	508	507	527	438	495	626	560
Jarlsb. og Laurviks Amt	510	477	479	487	521	564	477	461	455	536	743
Hedemarkens —	445	450	405	459	514	533	479	431	450	501	498
Christians —	490	552	513	478	516	498	477	479	586	545	484
Bratsbergs —	564	541	498	559	546	620	573	516	527	567	599
Nedenæs —	591	569	505	564	521	569	618	474	558	510	767
Lister og Mandals —	584	547	598	634	652	657	763	557	670	585	753
Stavanger —	504	517	571	598	559	596	535	556	526	533	604
Søndre Bergenhus —	466	522	515	515	613	531	496	448	535	546	599
Bergens By	467	520	588	558	630	644	548	579	564	574	745
Nordre Bergenhus Amt	523	550	523	538	528	528	499	437	581	527	531
Romsdals —	491	500	523	600	667	494	445	407	518	534	525
Søndre Trondhjems —	590	653	591	741	807	660	563	506	550	617	577
Nordre Trondhjems —	539	580	560	632	786	527	503	490	538	544	632
Nordlands —	413	429	515	552	569	566	439	415	382	419	538
Tromsø —	406	417	562	656	707	539	457	427	444	445	477
Finmarkens —	907	490	519	650	689	651	612	558	589	442	542

dernæst i Januar, saa i Februar. Fra April synker Antallet for hver Maaned til September, der har det mindste Antal anmeldte Sygdomstilfælde, stiger saa fra Oktober til Aarets Udgang uden at naa Antallet for nogen af de tre første Maaneder. Antal Angrebne af 1000 Indbyggere af epidemiske Sygdomme i Riget, dets Stifter og Amter for Aarene 1886 og 1885 er opført paa Tabel V Side XIV.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de fra det statistiske Centralbureau foreløbig meddelte Opgaver over «Folkemængdens Bevægelse i 1886» 31 566 eller 16,15 pro mille. Dødeligheden er lidt mindre end forrige Aar og mindre end Dødeligheden i de foregaaende fem Aar, da den udgjorde i 1881: 16,95 pro mille, 1882: 18,5 pro mille, i 1883: 17,15 pro mille, i 1884: 16,50 pro mille og i 1885: 16,57 pro mille. Dødeligheden i Rigets Landdistrikter udgjorde 15,3 pro mille og i Byerne 19,1 pro mille.

Sammenlignes Dødeligheden i Stifterne med Gjennemsnits-

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske

Les maladies épidémiques dans les

Tabel V.		Samtlige epidemiske Sygdomme.		Angrebne af epidemiske Sygdomme af 1000 Indi- vider.		Exanthe- misk Typhus.		Typhoid- feber.		Cerebro- spinal- meningit.	
Overøvrighedsdistrikter.		Angr.	Dødsf.	1886.	1885.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
Riget		138652	6140	71.0	68.5	17	1	1656	165	87	37
Landdistrikt		58435	3525	38.3	35.3	15	1	1148	107	85	35
Byer		80217	2615	186.8	187.0	2	-	508	58	2	2
I.	Christiania Stift	63602	2803	115.7	111.6	1	-	432	42	1	-
II.	Hamars —	11406	547	50.2	44.3	-	-	50	5	5	4
III.	Christianssands —	23542	846	64.2	66.6	-	-	230	31	3	1
IV.	Bergens —	14282	628	46.4	44.1	1	-	363	31	15	5
V.	Trondhjems —	14698	667	51.6	53.6	2	-	258	32	16	8
VI.	Tromsø —	11122	649	50.6	42.1	13	1	323	24	47	19
1.	Christiania By	26608	1217	200.7	216.6	-	-	76	8	-	-
2.	Akershus Amt	5622	327	56.6	54.8	-	-	42	6	-	-
3.	Smaalenenes —	12691	573	107.1	88.7	1	-	131	9	1	-
4.	Buskeruds —	9488	394	92.2	79.4	-	-	101	12	-	-
5.	Jarlsb. og Laurv. —	9193	292	93.2	89.8	-	-	82	7	-	-
6.	Hedemarkens —	7005	281	57.6	50.0	-	-	19	2	5	4
7.	Christians —	4401	266	41.6	37.8	-	-	31	3	-	-
8.	Bratsbergs —	6105	278	69.5	78.2	-	-	68	8	2	-
9.	Nedenæs —	5799	235	70.0	69.5	-	-	26	6	-	-
10.	Lister og Mandals —	4676	116	60.0	67.3	-	-	19	5	-	-
11.	Stavanger —	6962	217	59.0	55.5	-	-	117	12	1	1
12.	Søndre Bergenh. —	2529	155	20.4	16.4	-	-	203	15	1	1
13.	Bergens By	7357	155	156.2	153.1	1	-	63	5	-	-
14.	Nordre Bergh. Amt	2064	236	23.6	22.7	-	-	67	6	14	4
15.	Romsdals —	5346	213	41.6	42.3	2	-	59	11	-	-
16.	Søndre Trondhj. —	8210	359	67.1	68.7	-	-	114	11	10	5
17.	Nordre —	3474	177	42.4	45.7	-	-	115	15	6	3
18.	Nordlands —	5293	280	42.1	38.7	1	-	177	14	32	12
19.	Tromsø —	3283	102	50.9	47.8	12	1	100	6	15	7
20.	Finmarkens —	2546	267	84.9	43.8	-	-	46	4	-	-

Sygdomme, fordelte paa Stifter og Amter.

diocèses et dans les préfectures.

Barsel-feber.		Børne-kopper.	Vandkopper.		Skarlagens-feber.		Røde Hunde.	Mæslinger.		Rosen.		Kighoste.	
Angr.	Dødsf.	Angr.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
505	152	12	1474	1	10911	898	163	341	3	1884	58	5855	235
397	112	-	445	1	6591	538	82	107	1	1108	32	2703	133
108	40	-	1029	-	4320	360	81	134	2	736	26	3152	102
118	31	-	734	-	5514	342	65	25	-	629	24	2928	105
66	6	-	130	-	1650	111	-	3	-	192	5	887	32
85	38	11	252	1	874	71	44	256	3	439	8	853	33
70	30	1	219	-	583	23	26	35	-	232	9	242	5
80	18	-	88	-	1037	93	13	4	-	215	11	575	37
86	29	-	51	-	1253	258	15	18	-	137	1	370	23
27	10	-	265	-	1875	164	-	12	-	94	12	537	28
22	5	-	80	-	761	45	5	7	-	56	1	406	7
22	3	-	101	-	1166	77	18	5	-	163	4	1025	31
22	5	-	140	-	981	35	7	1	-	161	1	580	26
25	8	-	148	-	731	21	35	-	-	155	6	380	13
37	2	-	69	-	520	17	-	-	-	120	4	760	25
29	4	-	61	-	1130	94	-	3	-	72	1	127	7
17	10	8	28	-	223	14	-	29	-	94	1	528	22
22	7	-	35	-	363	47	19	224	3	107	1	301	11
7	3	2	60	1	40	-	7	-	-	94	2	-	-
39	18	1	129	-	248	10	18	3	-	144	4	24	-
24	10	-	23	-	111	3	1	15	-	65	3	51	-
6	6	-	155	-	19	-	6	1	-	80	2	66	-
25	11	-	21	-	161	8	19	19	-	33	3	86	5
37	9	1	32	-	384	23	-	-	-	143	5	436	13
41	9	-	51	-	562	65	5	-	-	65	6	99	16
17	3	-	25	-	284	17	8	4	-	61	1	79	8
56	18	-	12	-	233	49	-	11	-	56	1	290	21
24	8	-	13	-	176	17	12	5	-	62	-	65	1
6	3	-	26	-	844	192	3	2	-	19	-	15	1

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske

Les maladies épidémiques dans les

Tabel V. (Forts.).			Diphtherit.		Strubehoste.		Kusma.		Akut Bronchit og Katarrh i Luftveiene.	
Overøvrighedsdistrikter.			Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
Riget			6422	1312	420	236	1050	2	51113	639
Landdistrikt			3704	794	247	131	379	2	17710	287
Byer			2718	518	173	105	671	-	33403	352
I.	Christiania	Stift	4267	859	180	125	308	1	22367	287
II.	Hamars	—	242	56	15	6	20	-	3541	50
III.	Christianssands	—	546	104	38	15	8	-	9299	115
IV.	Bergens	—	538	123	113	51	132	-	5675	70
V.	Trondhjems	—	515	111	47	25	367	1	6112	67
VI.	Tromsø	—	314	59	27	14	215	-	4119	50
1.	Christiania By		1658	361	54	54	85	-	10150	153
2.	Akershus	Amt	548	112	17	14	98	1	1256	26
3.	Smaalenenes	—	1398	223	74	36	38	-	3860	40
4.	Buskeruds	—	437	119	19	14	33	-	3913	48
5.	Jarlsberg og Laurviks	—	226	44	16	7	54	-	3188	20
6.	Hedemarkens	—	121	33	10	4	20	-	2497	35
7.	Christians	—	121	23	5	2	-	-	1044	15
8.	Bratsbergs	—	163	41	11	4	3	-	2297	34
9.	Nedenæs	—	181	39	8	3	-	-	2272	19
10.	Lister og Mandals	—	37	5	3	1	3	-	1951	31
11.	Stavanger	—	165	19	16	7	2	-	2779	31
12.	Søndre Bergenhus	—	279	53	22	13	11	-	617	7
13.	Bergens By		60	14	11	3	115	-	3786	32
14.	Nordre Bergenhus	Amt	141	42	77	33	5	-	446	19
15.	Romsdals	—	141	39	16	6	9	-	2042	24
16.	Søndre Trondhjems	—	122	34	19	13	329	1	3835	39
17.	Nordre —	—	310	52	15	8	30	-	1061	16
18.	Nordlands	—	199	43	9	6	48	-	2076	23
19.	Tromsø	—	60	9	9	3	81	-	1288	15
20.	Finmarkens	—	55	7	9	5	86	-	755	12

Sygdomme, fordelte paa Stifter og Amter.

diocèses et dans les préfectures.

Katar- rhalsk og folli- kulær Angina.	Lunge- betændelse.		Brystbe- tændelse. (Pleurit).		Gigt- feber.		Kold- feber.		Akut Diarrhoe og Cholera nostras.		Blodgang.		Skjørbug.	
Angr.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
18507	10228	1555	2331	86	3104	52	109	1	22117	668	293	36	93	3
5610	6817	1047	1730	54	1742	32	55	1	7369	189	109	27	70	1
12897	3411	508	601	32	1362	20	54	-	14748	479	84	9	23	2
9377	3315	498	582	33	1306	22	31	-	11361	429	53	5	8	-
1178	1423	228	214	5	462	9	6	-	1274	28	25	2	23	-
3564	1835	332	437	19	588	3	55	-	4075	68	28	2	22	2
1793	1433	206	390	12	284	11	15	1	2092	49	27	2	3	-
1537	1449	194	312	9	300	3	-	-	1700	48	62	9	9	1
1058	773	97	396	8	164	4	2	-	1615	46	98	16	28	-
4872	626	105	8	7	452	4	4	-	5803	309	10	2	-	-
767	357	60	141	8	151	2	2	-	892	39	13	1	1	-
1697	772	100	152	7	197	3	11	-	1838	39	18	1	4	-
634	646	90	144	7	300	10	2	-	1353	26	12	1	2	-
1407	914	143	137	4	206	3	12	-	1475	16	-	-	1	-
775	857	128	133	4	248	5	3	-	785	18	10	-	16	-
403	566	100	81	1	214	4	3	-	489	10	15	2	7	-
805	623	117	97	5	155	-	3	-	940	21	3	-	8	1
706	371	81	123	6	112	1	20	-	895	9	2	1	12	1
835	288	50	87	2	170	1	16	-	1054	15	3	-	-	-
1218	553	84	130	6	151	1	16	-	1186	23	20	1	2	-
184	374	39	98	2	78	3	1	-	367	5	3	1	1	-
1163	407	60	114	5	113	4	13	-	1177	24	-	-	1	-
150	445	85	77	4	58	4	1	1	203	10	16	1	-	-
601	382	52	177	3	99	1	-	-	634	18	51	9	1	-
862	800	119	155	4	137	2	-	-	995	35	5	-	4	-
370	474	45	81	3	99	-	-	-	416	5	14	-	5	1
348	507	56	212	6	94	3	-	-	892	21	33	7	7	-
427	187	14	146	-	45	1	1	-	514	14	36	6	5	-
283	79	27	38	2	25	-	1	-	209	11	29	3	16	-

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Køn og Alder.

Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Sygdom.	Hele Aaret.				Kjøn og Alder (par sexe et âge).				Tiden er opgivet for.
	Behand- lede.	Procentfor- holdet til samtlige be- handlede epidemiske Sygdomme.	Deraf Døde.	Procent Døde af Behandlede.	1		2		
					Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).		
					Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
Typhus exanthematicus	17	0.01	1	5.9	2	6	2	6	17
Febris typhoidea	1654	1.2	163	9.9	219	205	641	518	1646
Meningitis cerebrospinalis	87	0.06	37	42.5	29	25	17	15	87
Febris puerperalis	487	0.35	134	27.5	-	-	-	487	479
Variolæ	12	0.01	-	-	3	2	5	2	12
Varicellæ	1474	1.1	1	0.1	629	727	53	50	1472
Scarlatina	10818	7.8	805	7.5	5016	4902	394	434	10792
Rubeolæ	163	0.1	-	-	71	77	2	9	162
Morbilli	341	0.2	3	0.9	136	147	34	11	341
Erysipelas	1839	1.3	53	2.9	121	146	593	939	1827
Tussis convulsiva	5830	4.2	210	3.6	2682	2872	77	98	5741
Diphtheritis	6366	4.6	1256	19.7	2327	2406	573	1022	6291
Angina membranacea (Croup)	396	0.3	212	53.5	209	157	14	5	383
Parotitis	1050	0.8	2	0.2	314	238	331	151	1046
Bronchitis acuta, Catarrhus	51074	50.3	600	1.2	11246	11125	14413	13824	50655
Angina	18507		-	-	3786	4104	4892	5677	18393
Pneumonia	10115	7.3	1442	14.3	1980	1726	3586	2762	9999
Pleuritis	2329	1.7	84	3.4	252	184	1159	712	2304
Rheumatismus articulorum acutus	3102	2.2	50	1.6	312	296	1268	1502	3042
Febris intermittens	109	0.1	1	0.9	3	4	84	16	104
Diarrhoea acuta, Cholera nostras	22091	16.0	642	2.9	6197	5820	5016	4886	21913
Dysenteria	291	0.2	34	11.7	48	75	87	81	291
Scorbutus	93	0.07	3.	3.2	9	5	47	30	78
Summa	138245		5733						137075

Tabel VI (Forts.).												
Sygdом.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhus exanthematicus	12	-	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-
Febris typhoidea	172	105	174	134	121	109	117	133	150	173	125	133
Meningitis cerebrospinalis	4	2	3	13	22	14	3	5	1	2	4	14
Febris puerperalis	43	49	55	48	45	32	34	39	29	40	28	37
Variolæ	1	-	-	-	1	8	-	-	1	-	-	1
Varicellæ	170	154	187	121	65	84	68	68	99	98	159	199
Scarlatina	1096	945	936	731	780	850	908	799	729	901	1083	1034
Rubeolæ	22	10	18	6	19	9	6	1	6	13	30	22
Morbilli	50	67	86	53	18	21	10	11	2	9	9	5
Erysipelas	190	185	198	157	164	159	142	128	112	125	141	126
Tussis convulsiva	482	365	559	491	543	385	460	536	515	513	570	322
Diphtheritis	720	515	492	437	495	491	566	481	444	489	572	589
Angina membranacea (Croup)	37	42	36	34	24	23	12	31	21	50	35	38
Parotitis	109	144	165	132	129	93	77	39	22	35	48	53
Bronchitis acuta, Catarrhus	6106	6281	7359	4961	4467	2727	2145	1791	2296	3204	3933	5385
Angina	2355	2035	2086	1401	1545	1200	1071	1010	1032	1303	1715	1640
Pneumonia	1066	994	1441	1229	1476	752	481	306	279	469	647	859
Pleuritis	222	229	252	251	230	206	174	158	123	157	155	147
Rheumatismus articularum acutus	328	296	355	315	286	238	212	193	125	183	231	280
Febris intermittens	11	9	11	6	11	16	7	4	7	7	7	8
Diarrhoea acuta, Cholera nostras	1551	1319	1608	1641	1491	1629	2527	2843	2551	1558	1734	1461
Dysenteria	19	30	36	16	15	17	18	27	39	26	25	23
Scorbutus	10	4	11	12	9	4	8	6	4	3	2	5
Summa	14776	13780	16069	12190	11958	9067	9047	8609	8587	9358	11253	12381

De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme i Aaret 1886.
Les maladies épidémiques dans les villes en 1886.

XX

Tabel VII. Sygdom.	Behandlede.	Procent- forhold til de i hele Riget an- meldte Tilfælde af samme Syg- dom.	Kjendte Dødsfald ¹⁾ .	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	2	11.8	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	494	29.8	58	20	35	21	37	43	32	44	67	47	64	45	39
Cerebrospinalmeningit	3	3.4	2	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Simpel Feber	1356	-	-	132	94	141	113	132	102	109	122	90	108	108	105
Barselfeber	108	21.2	40	10	10	17	7	10	12	6	8	4	11	5	8
Vandkopper	1039	70.5	-	123	111	145	88	36	55	49	32	50	66	131	153
Skarlagensfeber	4313	39.5	360	561	484	436	285	274	278	301	258	299	399	387	351
Røde Hunde	82	50.3	-	19	1	8	5	6	3	5	1	4	6	12	12
Mæslinger	134	36.3	2	24	24	36	32	10	4	2	-	-	1	1	-
Rosen	731	38.0	26	89	78	96	61	61	42	48	45	46	50	61	54
Septichæmi, Pyæmi	28	-	33	1	4	2	6	2	2	1	2	2	1	1	4
Kighoste	3130	53.4	102	271	206	309	274	282	165	212	305	280	278	361	187
Diphtherit	2748	42.8	518	329	223	192	181	174	188	214	197	209	244	316	281
Strubehoste	162	41.2	105	23	16	18	17	11	10	2	4	11	12	15	23
Kusma	673	64.1	-	67	102	117	76	103	64	49	19	11	15	29	21
Akut Katarrh i Luftv. og Bronchit)	46207	66.5	352	5812 ¹⁾	5850	6295	3863	3658	2320	1942	1678	2301	3142	4036	5310
Katarrhalsk og follikulær Angina)															
Lungebetændelse	3393	33.2	508	328	334	415	359	446	250	172	112	129	202	233	413
Brystbetændelse (Pleurit)	601	25.8	32	59	67	60	65	51	50	35	41	37	42	45	49
Gigtfeber	1362	43.9	20	156	150	169	155	116	96	85	83	52	72	102	126
Koldfeber	49	45.0	-	7	7	4	1	6	8	2	2	2	1	6	3
Akut Diarrhoe	14729	66.6	479	978	786	925	1076	965	1003	1711	2118	1918	1088	1178	983
Blodgang	87	30.0	9	5	3	3	5	3	6	7	17	14	10	12	2
Skjørbug	24	25.8	2	4	-	3	4	3	2	2	4	1	1	-	-
Tilsammen	81455		2648	9019	8585	9413	6711	6392	4693	4998	5115	5508	5813	7084	8124
Syphilis	1070		27	76	83	105	89	90	87	97	77	83	100	90	93
Gonorrhoe, Urethrit	2439		-	201	202	225	166	176	176	195	177	191	264	231	235

¹⁾ Efter Dødslisten for Byerne.

1886.

Epidemiske Sygdomme i Amternes Bydistrikter.

Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures.

Tabel VIII.			Ialt opgivne.		Christiania Stift.										Hamars Stift.				Christianssands Stift.							
Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11			
			Chri- stiania.		Akers- hus- Amt.		Smaa- lenenes Amt.		Buske- ruds Amt.		Jarlsberg og Laur- viks Amt.		Hede- markens Amt.		Chri- stians Amt.		Brats- bergs Amt.		Nedenæs Amt.		Lister og Mandals Amt.		Sta- vanger Amt.			
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Exanthematisk Typhus...	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Typhoidfeber...	508	58	76	8	2	-	36	5	89	10	30	2	-	-	-	-	36	5	6	2	2	2	29	5		
Cerebrospinal-Meningit...	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1		
Barsel-feber...	108	40	27	10	-	-	9	3	6	3	10	3	2	-	-	-	4	3	4	-	1	-	12	4		
Vandkopper...	1029	-	265	-	2	-	72	-	102	-	129	-	29	-	-	-	19	-	29	-	37	-	98	-		
Skarlagensfeber...	4320	360	1875	164	-	-	412	26	391	13	422	11	44	2	11	1	102	4	115	13	20	-	116	6		
Røde Hunde...	81	-	-	-	-	-	12	-	5	-	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	9	-		
Mæslinger...	134	2	12	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	19	-	98	2	-	-	1	-		
Rosen...	736	26	94	12	4	-	71	1	78	-	96	2	17	-	4	-	46	-	37	1	53	1	75	3		
Kighoste...	3152	102	537	28	36	-	832	22	373	18	257	7	225	6	36	1	258	7	74	2	-	-	20	-		
Diphtherit...	2718	518	1658	361	9	1	535	72	76	20	98	21	-	-	1	-	37	6	57	8	1	-	85	5		
Strubehoste...	173	105	54	54	1	-	44	20	8	4	9	4	-	-	2	1	3	-	1	1	1	1	11	3		
Kusma...	671	-	85	-	-	-	31	-	7	-	23	-	1	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-		
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit...	33403	352	10150	153	74	4	2491	25	2655	23	2260	5	609	5	161	-	1409	10	1131	5	1330	13	2057	16		
Katarrhalsk og follikulær Angina...	12897	-	4872	-	63	-	1040	-	333	-	1040	-	217	-	19	-	510	-	412	-	578	-	1024	-		
Lungebetændelse...	3411	508	626	105	7	1	290	35	172	29	397	47	67	9	17	2	314	50	96	16	120	22	308	39		
Brystbetændelse...	601	32	8	7	3	-	43	2	49	3	45	2	20	-	3	-	42	2	27	-	36	1	69	5		
Gigtfeber...	1362	20	452	4	6	-	87	-	130	4	119	3	39	1	8	1	51	-	36	-	86	-	82	1		
Koldfeber...	54	-	4	-	-	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	2	-	11	-	5	-	13	-		
Akut Diarrhoe...	14748	479	5803	309	39	1	1345	26	853	16	1069	13	179	1	37	-	583	13	481	1	694	10	842	18		
Cholera nostras...																										
Blodgang...	84	9	10	2	-	-	-	-	12	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	-	-	20	1		
Skjærbug...	23	2	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	3	-	-	-	1	1	3	1	-	-	2	-		
Tilsammen	80217	2615	26608	1217	247	7	7355	237	5341	144	6036	120	1453	24	299	6	3439	101	2620	53	2971	50	4874	107		

Epidemiske Sygdomme i Amternes Bydistrikter.

Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures.

Tabel VIII (Forts.). Sygdom.		Bergens Stift.						Trondhjems Stift.						Tromsø Stift.					
		13		14		15		16		17		18		19		20			
		Bergens By.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Fin- markens Amt.			
						Søndmøre.												Romsdal. Nordmøre.	
						Tilf.	Dødsf.											Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus...	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Typhoidfeber	63	5	-	-	6	3	5	1	36	4	6	-	1	-	77	5	8	1	
Cerebrospinal-Meningit	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Barselfeber	6	6	-	-	-	-	5	-	10	2	2	-	2	-	6	4	2	2	
Vandkopper	155	-	-	-	11	-	8	-	37	-	13	-	1	-	10	-	12	-	
Skarlagensfeber	19	-	-	-	56	3	13	-	264	32	12	1	16	-	29	-	403	84	
Røde Hunde	6	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	7	-	3	-	
Mæslinger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Rosen	80	2	-	-	13	-	14	1	3	3	5	-	17	-	15	-	14	-	
Kighoste	66	-	-	-	8	-	298	9	4	-	43	1	38	-	35	-	12	1	
Diphtherit	60	14	4	1	5	1	28	1	20	5	16	1	1	-	19	1	8	-	
Strubehoste	11	3	-	-	-	-	8	-	8	8	1	1	1	1	3	1	7	3	
Kusma	115	-	-	-	-	-	2	-	254	-	5	-	11	-	73	-	59	-	
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	3786	32	2	-	483	4	695	4	2539	27	192	4	224	8	712	3	443	11	
Katarrhalsk og follikulær Angina	1163	-	21	-	214	-	194	-	563	-	96	-	82	-	268	-	188	-	
Lungebetændelse	407	60	6	-	89	10	58	15	284	42	51	3	28	1	34	6	40	16	
Brystbetændelse	114	5	1	-	16	-	20	-	37	2	9	1	16	-	25	-	18	2	
Gigtfeber	113	4	2	-	7	-	29	1	68	1	15	-	7	-	16	-	9	-	
Koldfeber	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Akut Diarrhoe	1177	24	8	1	211	2	181	5	628	25	97	1	72	1	306	5	143	7	
Cholera nostras																			
Blodgang																			
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	7	1	3	-	-	-	-	-	9	1	20	2	
Tilsammen	7357	155	44	2	1119	23	1565	38	4761	152	567	13	518	11	1644	26	1399	129	

Antal Angrebne af 1000 Indvaanere af Typhoidfeber, Skarlagensfeber, Diphtherit og Lungebetændelse.

Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants.

Tabel IX.			Typhoidfeber.		Skarlagensfeber.		Diphtherit.		Lungebetændelse.	
Overøvrighedsdistrikter.			1886.	1885.	1886.	1885.	1886.	1885.	1886.	1885.
Riget			0.85	0.86	5.6	4.11	3.3	3.0	5.2	5.3
I.	Christiania	Stift	0.8	0.8	10.0	9.4	7.7	6.5	6.0	6.2
II.	Hamars	—	0.2	0.2	7.2	2.3	1.0	0.6	6.0	9.1
III.	Christianssands	—	0.6	0.6	2.4	2.5	1.4	1.5	5.0	4.4
IV.	Bergens	—	1.2	1.3	1.8	1.4	1.7	3.0	4.6	4.1
V.	Trondhjems	—	0.9	1.0	3.6	2.8	1.8	2.0	5.1	4.9
VI.	Tromsø	—	1.5	1.3	5.6	0.7	1.4	2.0	3.5	3.2
1.	Christiania By		0.6	0.7	14.4	15.1	12.7	13.1	4.8	5.5
2.	Akershus	Amt	0.4	0.3	7.7	6.3	5.5	2.9	3.5	6.0
3.	Smaalenes	—	1.1	1.5	9.8	7.9	11.8	7.6	6.5	5.8
4.	Buskeruds	—	1.0	0.8	9.5	9.6	4.2	2.4	6.2	5.8
5.	Jarlsb. og Laurviks	—	0.8	0.5	7.4	6.4	2.3	2.5	9.2	8.1
6.	Hedemarkens	—	0.1	0.2	4.2	3.0	1.0	0.2	7.0	7.4
7.	Christians	—	0.2	0.2	10.6	1.5	1.2	1.5	5.3	11.0
8.	Bratsbergs	—	0.7	0.3	2.5	1.3	1.8	2.2	7.1	5.8
9.	Nedenæs	—	0.3	0.6	4.3	7.6	2.2	1.1	4.4	4.6
10.	Lister og Mandals	—	0.2	0.5	0.5	0.8	0.4	0.02	3.7	3.7
11.	Stavanger	—	1.0	0.8	2.0	1.0	1.4	1.3	4.6	3.7
12.	Søndre Bergenhus	—	1.6	1.6	0.8	1.1	2.2	3.4	3.0	1.8
13.	Bergens By		1.1	1.8	0.4	2.9	1.2	5.4	8.6	8.3
14.	Nordre Bergenhus	Amt	0.7	0.7	1.8	0.6	1.6	2.1	5.0	4.9
15.	Romsdals	—	0.4	1.7	3.0	3.3	1.1	1.2	2.9	3.7
16.	Søndre Trondhjems	—	0.9	0.6	4.5	3.0	1.0	0.8	6.4	5.1
17.	Nordre	—	1.4	0.7	3.4	1.1	3.8	4.7	5.7	6.2
18.	Nordlands	—	1.4	1.4	1.8	0.9	1.5	2.3	4.0	3.2
19.	Tromsø	—	1.5	1.2	2.7	0.6	0.9	1.1	2.9	3.1
20.	Finmarkens	—	1.5	1.4	28.1	0.3	1.8	0.8	2.6	3.4

dødeligheden for Riget overstiger den i Christiania og Tromsø Stifter Rigets med henholdsvis 1,5 og 0,5 pro mille; i de øvrige Stifter er den lavere end Rigets og mindst i Hamars og Bergens Stifter, henholdsvis 2,3 og 1,6 pro mille lavere end Rigets.

Sammenlignes Dødeligheden i Overøvrighedsdistrikterne (Amtene) med Gjennemsnitsdødeligheden i Riget viser Finmarkens Amt et overmaade ugunstigt Forhold, idet Dødeligheden i dette Amt har været næsten

**Oversigt over Typhoidfeberens hyppigste Forekomst amtsvis
i de forskjellige Lægedistrikter.**

La fièvre typhoïde dans quelques districts civils.

Tabel X.							
Amt.	Lægedistrikt.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikt.	An- grebne.	Døde.
I.	Christiania By...	76	8	XII.	Søndre Bergenhus Amt.....	203	15
II.	Akershus Amt....	42	6		Nordre Midthordland	69	5
	Aker.....	15	1		Voss.....	47	4
	Høland.....	14	1		Ytre Søndhordland ..	24	-
III.	Smaalenenes Amt	131	9	XIII.	Bergens By.....	63	5
	Sarpsborg.....	115	4	XIV.	Nordre Bergenhus Amt.....	67	6
IV.	Buskeruds Amt..	101	12		Indviken.....	16	1
	Drammen.....	82	10		Ytre Sogn.....	15	1
					Gloppen.....	14	1
V.	Jarlsberg og Laurviks Amt.....	82	7	XV.	Romsdals Amt...	59	11
	Tønsberg.....	33	1		Nordre Søndmøre....	18	3
	Hof.....	27	2		Søndre Nordmøre....	11	1
	Laurvik.....	22	4		Ytre Romsdal.....	10	1
VI.	Hedemarkens Amt	19	2	XVI.	Søndre Trondhjems Amt.....	114	11
	Hedemarken.....	13	1		Trondhjem.....	36	4
VII.	Christians Amt..	31	3		Strinden.....	16	-
	Lom.....	13	-	XVII.	Nordre Trondhjems Amt.....	115	15
VIII.	Bratsbergs Amt.	68	8		Stenkjær.....	53	10
	Skien.....	43	4		Inderøen.....	22	1
IX.	Nedenæs Amt....	26	6	XVIII.	Nordlands Amt..	117	14
	Vestre Nedenæs....	13	3		Hadsel.....	43	2
					Under Lofotfisket...	37	-
X.	Lister og Mandals Amt.....	19	5		Østlofoten.....	30	5
	Flekkefjord.....	12	1	XIX.	Tromsø Amt.....	100	6
					Tromsø.....	82	5
XI.	Stavanger Amt...	117	12	XX.	Finmarkens Amt.	46	4
	Ekersund.....	41	3		Hammerfest.....	14	-
	Stavanger.....	27	4		Alten.....	13	2
	Finne.....	13	1				

Dødsfald paa Barselseng.

Décès pendant les couches dans les diocèses et dans les préfectures.

Tabel XI.		Antal Barsel- kvinder.	Efter Pre- sternes Op- gaver døde paa Bar- selseng.	Barselfeber.				Af 1000 Barselkvinder døde.	
Overøvrighedsdistrikt.				Af Lægerne opgivne				1886.	1885.
				Til- fælde.	An- grebne af 1000 Fø- dende.	Døds- fald.	Døds- procent af An- grebne.		
Riget		61664	292	505	8.2	152	30.1	4.7	5.3
Landdistrikt		45962	239	397	8.6	112	28.2	5.2	5.7
Byer		15702	53	108	6.9	40	37.0	3.4	4.1
I. Christiania	Stift	18230	58	118	6.5	31	26.3	3.2	3.8
II. Hamars	—	6881	17	66	9.6	6	9.1	2.5	3.8
III. Christianssands	—	11259	62	85	7.5	38	44.7	5.5	6.7
IV. Bergens	—	9642	55	70	7.3	30	42.9	5.7	5.2
V. Trondhjems	—	7908	48	80	10.1	18	22.5	6.1	5.9
VI. Tromsø	—	7744	52	86	11.1	29	33.7	6.7	7.9
1. Christiania By . . .		4964	9	27	5.4	10	37.0	1.8	3.3
2. Akerhus	Amt	2939	13	22	7.5	5	22.7	4.3	2.7
3. Smaalenenes	—	3994	10	22	5.5	3	13.6	2.5	3.2
4. Buskeruds	—	3194	10	22	6.9	5	22.7	3.1	4.6
5. Jarlsb. og Laurv.	—	3139	16	25	7.9	8	32.0	5.1	5.5
6. Hedemarkens	—	3754	9	37	9.8	2	5.4	2.4	4.2
7. Christians	—	3127	8	29	9.3	4	13.8	2.6	3.3
8. Bratsbergs	—	2733	15	17	6.2	10	58.8	5.5	8.2
9. Nedenæs	—	2463	10	22	8.9	7	31.8	4.1	5.0
10. List. og Mand.	—	2309	7	7	3.0	3	42.9	3.0	3.7
11. Stavanger	—	3754	30	39	10.4	18	46.2	8.0	8.6
12. Sønd Bergenh.	—	3952	24	24	6.0	10	41.7	6.1	5.1
13. Bergens By		1655	8	6	3.6	6	100.0	4.1	4.4
14. Nord. Bergh. Amt		2532	16	25	9.9	11	44.4	6.3	7.2
15. Romsdals	—	3626	23	37	10.2	9	24.3	6.3	3.7
16. Sønd. Trondhj.	—	3471	19	41	11.8	9	22.0	5.5	7.6
17. Nordre	—	2314	13	17	7.3	3	17.6	5.6	5.0
18. Nordlands	—	4530	26	56	12.4	18	32.1	5.7	5.8
19. Tromsø	—	2129	11	24	11.3	8	33.3	5.2	0.7
20. Finmarkens	—	1085	15	6	5.5	3	50.0	13.8	10.9

Dødsaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer.

Causes de décès pendant les couches, décès après des opérations obstétricales.

Tabel XII. Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i		Dødsfald efter følgende Operationer:							Af Lægerne opgivne Døde uforløste.
		Landdistrikter.	Byer.	Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning.	Perforation.	Dekapitation.	Embryotomi, Exvisceration.	Efter- byrdsoperation.	
Barselseber	152	112	40	4	3	3	-	1	1	2	-
Besværlig Fødsel	19	16	3	3	3	-	4	1	2	-	1
Barselkrampe	15	13	2	2	2	2	-	-	-	-	-
Livmoderblødning	13	11	2	3	3	-	1	-	-	1	1
Peritonit	8	8	-	1	1	-	6	-	-	-	-
Livmoderbristning	5	5	-	1	3	-	1	-	-	-	1
Lungebetændelse	3	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Emboli	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Abort	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertefeil	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Kræft	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vomitus gravidarum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmasia alba	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ikke nærmere angivet Døds- aarsag	3	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	229	177	52	17	17	5	13	2	3	4	3
		229		61							

dobbelt saa stor som Gjennemsnitsdødeligheden i Riget, hvilken den nemlig overstiger med 15,7 pro mille. Christiania har derefter den største Dødelighed (21,3 pro mille) og overstiger Rigets med 5,1 pro mille; i Bratsberg og Nedenæs Amter er den omtrent 1 pro mille større end for det hele Rige. Den mindste Dødelighed er i Tromsø Amt (3,1 pro mille) lavere end Rigets, dernæst i Hedemarkens og Romsdals Amter (2,6 pro mille lavere), hvorefter kommer Christians, søndre Bergenhus, Nordland, nordre Bergenhus og nordre Trondhjems Amter med mellem 1—2 pro mille mindre Dødelighed end gjennemsnitlig for hele Riget. I de øvrige Amter er der kun liden Forskjel paa Dødeligheden i Forhold til Gjennemsnitsdødeligheden i hele Riget.

I Forhold til Aaret forud er Dødeligheden for hele Riget kun ubetydelig mindre i dette Aar, hvad der tillige gjælder for Dødeligheden i Landdistrikterne, beregnede for sig, medens den i Byerne er uforandret som i forrige Aar. I Stifterne er Dødeligheden kun stegen i Tromsø Stift, medens den i de øvrige er mindre end Aaret forud og mest aftagen i Hamars Stift (1,5 pro mille lavere end i 1885).

I Forhold til forrige Aar er Dødeligheden i de særskilte Overøvrighedsdistrikter steget næsten udelukkende i Finmarkens Amt (henved 14 pro mille større end i 1885). Størst Aftagen har fundet Sted i Christians, søndre

Bergenhus og søndre Trondhjems Amter samt Bergens By med henholdsvis 2,6, 1,7, 1,7 og 1,4 pro mille mindre Dødelighed end i forrige Aar. I de øvrige Amter er Forskjellen fra ifjor mindre betydelig.

Tabel II giver en Oversigt over de Dødes Antal og Dødeligheden i Aaret 1886 i Forhold til Folkemængden i Riget, dets Land- og Bydistrikter med Fordeling paa Stifter og Amter.

Tabel III giver en Oversigt over Dødeligheden i Byerne, ved hvilken Beregning den tilstedeværende Folkemængde 31te December 1885 er lagt til Grund.

Tabel IV viser Døde i Forhold til levende Fødte fra 1876—1886.

Epidemiske Sygdomme. I Tabel V gives en Oversigt over samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme og Dødsfald af disse med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter.

I Tabel VI sees Antallet af behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme i Riget, Tiden for deres Optræden, de Syges Køn og Alder, de enkelte Sygdommes Procentforhold til samtlige behandlede epidemiske Sygdomme og Dødsprocenten af de Behandlede for hver Sygdom.

Tabel VII giver en Oversigt over de i samtlige Byer behandlede epidemiske Sygdomme med Angivelse af Procentforholdet til alle i Riget behandlede Tilfælde af samme Sygdom, udarbejdet efter de til Medicinaldirektøren indsendte epidemiske maanedlige Sygelister for Byerne.

Tabel VIII giver en Oversigt over Fordelingen af de epidemiske Sygdomme og Dødsfald af disse i Amternes Bydistrikter

Uoverensstemmelsen mellem disse 2 Tabeller beror væsentlig paa, at simpel Feber, Septichæmi og Pyæmi ikke ere optagne paa Tabel VIII.

I Slutningen af den almindelige Beretning er indtaget Tabeller over nogle af Lægerne behandlede epidemiske Sygdommes Fordeling for hver Maaned inden de enkelte Lægedistrikter med særlig Anførsel af By- og Landdistrikt.

Exanthematisk Typhus, Flekfeber (Typhus exanthematicus) forekom meget sjelden; de fleste Tilfælde indtraf i Tromsø Amt paa Steder, hvor Sygdommen var forekommet Aaret forud.

Typhoidfeber (Febris typhoidea, Ileotyphus) optraadte ikke med nogen større epidemisk Udbredning. Det opgivne Antal er næsten det samme som i forrige Aar og det mindste Antal siden 1852. Dødeligheden af de Behandlede udgjorde 9,9 pCt.

Tabel IX viser Angrebne af 1000 Indvaanere i Rigets Stifter og Amter.

Tabel X viser Antallet af Angrebne og Dødsfald i de Distrikter i Amterne hvor Sygdommen er optraadt hyppigst.

Af **Cerebrospinal-Meningit** (Meningitis cerebrospinalis) er anmeldt 87 Tilfælde og 37 Dødsfald mod 40 Tilfælde og 18 Dødsfald Aaret forud. Sygdommen optraadte ikke med epidemisk Udbredning og forekom i nordre Bergenhus Amt (Lysters Distrikt 11 Tilfælde, 2 Dødsfald), i søndre Trondhjems Amt (Røros 8 Tilfælde, 3 Dødsfald), i nordre Trondhjems Amt (ytte Namdals Distrikt 6 Tilfælde, 3 Dødsfald), i Nordlands Amt (Ranen 19 Tilfælde, 6 Dødsfald, Brønnø 6 Tilfælde, 4 Dødsfald, Stegen 4 Tilfælde, 1 Dødsfald, og i Tromsø Amt (Lenvik 8 Tilfælde, 4 Dødsfald); udenfor disse Steder forekom desuden nogle enkelte Tilfælde i forskellige Distrikter.

Barselfeber (Febris puerperalis). Tabel XI giver en Oversigt over Dødeligheden paa Barselseng, Tilfælde og Dødsfald af Barselfeber med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter. Af samtlige Barselkvinder døde i Riget 4.7 pro mille, i Landdistrikterne 5.2 pro mille og i Byerne 3.4 pro mille.

Barselfeber anmeldtes i Forhold til Antallet af Barselkvinder hyppigst i Nordlands Amt, derefter kommer søndre Trondhjems og Tromsø Amter. Sjældnest er den forekommen i Lister og Mandals Amt og i Bergen.

Paa Barselseng uforløst døde Kvinder.

Causes de décès pour femmes mortes pendant les couches sans être délivrées.

Tabel XIII.		Lægedistrikt.	Af Lægerne opgivne Døde uforløste.	Alder.		Dødsaaarsager.			Omtalt Side.
Amt.				30—40 Aar.	40—50 Aar.	Livmoderbristning.	Livmoderblødning.	Besværlig Fødsel.	
Hedemarkens Amt	Rendalen.	1	-	1	-	1	-	-	62
Søndre Bergenhus —	Ytre Nordhordland.	1	1	-	-	-	-	1	127
Nordre Trondhjems —	Stjørdalen.	1	1	-	1	-	-	-	188

Dødeligheden paa Barselseng var i Finmarkens Amt næsten 3 Gange saa høi som den gennemsnitlige for Riget i alle Amter fra Stavanger nordover. Det samme var, om end i mindre Grad, Tilfældet i Jarlsberg og Laurviks samt Bratsbergs Amt, medens Dødeligheden i den øvrige Del af Landet var lavere end Middeldødeligheden for det hele Rige og mindst i Christiania, hvor der kun døde 1.8 pro mille af Barselkvinderne.

Blandt samtlige af Lægerne opgivne 229 Dødsfald paa Barselseng udgjorde de kjendte 152 Dødsfald af Barselfeber 66.3 pCt. Efter de foreliggende Opgaver døde i hele Riget 2.4 pro mille af samtlige Barselkvinder af Barselfeber, i Landdistrikterne var Forholdet 2.4 pro mille, i Byerne 2.5 pro mille.

Efter Presternes Opgaver døde 292 Kvinder paa Barselseng. Af disse vare:

4 mellem 15—20 Aar
93 — 20—30 —
148 — 30—40 —
46 — 40—50 —
1 — 50—60 —

I de enkelte Maaneder indtraf følgende Antal Dødsfald:

Januar 34	Mai 25	September 15
Februar 28	Juni 20	Oktober 28
Marts 26	Juli 22	November 18
April 30	August 21	December 25

Tiden er nærmere opgivet for 125, hvoraf:

i 1ste Døgn 39	i 8de Døgn 10
- 2den — 8	- 9de — 3
- 3die — 11	- 10de — 4
- 4de — 4	- 11te — 3
- 5te — 8	- 12te — 4
- 6te — 9	- 13de — 2
- 7de — 8	- 14de — -

tils. i 1ste Uge: 87

tils. i 2den Uge: 26

i 3die Uge 6, i 4de Uge 5, efter 4de Uge 1.

Lægerne have opgivet 229 Dødsfald paa Barselseng og for 226 anført den nærmere Dødsaaarsag, der sees af Tabel XII, hvor tillige Dødsaaarsagerne for de efter obstetriciske Operationer døde Barselkvinder ere anførte.

Af Lægerne opgives 3 Kvinder døde uforløste. Dødsaaarsag og Alder sees af Tabel XIII.

Oversigt over Skarlagensfeberens hyppigste Forekomst amtsvis
i de forskjellige Lægedistrikter.

La scarlatine dans quelques districts civils.

Tabel XIV.							
Amt.	Lægedistrikt.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikt.	An- grebne.	Døde.
I.	Christiania By ...	1875	164	XII.	Søndre Bergenhus Amt	111	3
II.	Akershus Amt	761	45		Ytre Hardanger	44	1
	Aker	335	17		Nordre Midthordland	16	2
	Ullensaker	206	16		Indre Hardanger	16	-
	Follo	148	7	XIII.	Bergens By	19	-
III.	Smaalenenes Amt	1166	77	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	161	8
	Sarpsborg	485	26		Lyster	57	1
	Eidsberg	296	26		Lærdal	33	1
	Moss	239	16	XV.	Romsdals Amt	483	23
	Fredrikshald	116	8		Vestre Søndmøre	114	6
IV.	Buskeruds Amt	981	35		Nordre —	73	5
	Drammen	375	13		Nordre Nordmøre	63	5
	Sandsvær	272	14		Søndre —	55	-
	Modum	257	7	XVI.	Søndre Trond- hjems Amt	562	65
V.	Jarsberg og Laur- viks Amt	731	21		Trondhjem	264	32
	Laurvik	344	9		Strinden	138	11
	Tønsberg	251	11		Orkedal	48	9
	Hof	136	1	XVII.	Nordre Trond- hjems Amt	284	17
VI.	Hedemarkens Amt	520	17		Inderøen	84	2
	Hedemarken	281	15		Levanger	74	7
	Solør og Odalen	113	1		Frosten	68	6
VII.	Christians Amt	1130	94		Stjørdal	31	2
	Lom	246	16	XVIII.	Nordlands Amt	233	49
	Søndre Valdres	237	22		Hadsel	59	18
	Nordre —	205	33		Ranen	32	5
	Toten	162	5		Brønnø	29	4
	Hadeland og Land ..	154	12		Bodø	29	-
VIII.	Bratsbergs Amt ..	223	14		Lurø	25	6
	Skien	75	2	XIX.	Tromsø Amt	176	17
	Kragerø	65	6		Trondenes	37	
IX.	Nedenæs Amt	363	47		Tromsø	34	3
	Vestre Nedenæs	249	31		Balsfjorden	33	3
	Østre —	105	14	XX.	Finmarkens Amt ..	844	192
X.	Lister og Mandals Amt	40	-		Vadsø	348	60
	Oddernæs	19	-		Hammerfest	187	40
XI.	Stavanger Amt	248	10		Sydvaranger	139	32
	Stavanger	158	5		Tanen	57	19
	Ekersund	35	3				

Oversigt over Diphtheritis hyppigste Forekomst amtsvis i de
forskjellige Lægedistrikter.

La diphthérie dans quelques districts civils.

Tabel XV.							
Amt.	Lægedistrikt.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikt.	An- grebne.	Døde.
I.	Christiania By ...	1658	361	XII.	Søndre Bergenhus Amt	279	53
II.	Akershus Amt....	548	112		Nordre Midthordland	118	9
	Ullensaker	211	49		Indre Nordhordland .	42	19
	Follo	140	23		Ytre Hardanger	32	3
	Aker	133	26	XIII.	Bergens By	60	14
III.	Smaalenenes Amt	1398	223	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	141	42
	Moss	580	73		Kinn	32	8
	Sarpsborg	514	99		Ytre Sogn	31	10
	Eidsberg	181	32		Indre Søndfjord	25	10
	Fredrikshald	103	15				
IV.	Buskeruds Amt ..	437	119	XV.	Romsdals Amt....	141	39
	Drammen	141	28		Indre Romsdal	43	14
	Sandsvær	128	32		Østre Søndmøre	36	11
	Modum	115	47		Søndre Nordmøre....	26	1
V.	Jarlsberg og Laur- viks Amt	226	44	XVI.	Søndre Trond- hjems Amt.	122	34
	Tønsberg	113	24		Ytre Fosen	33	12
	Laurvik	76	15		Orkedal	23	3
VI.	Hedemarkens Amt	121	33		Trondhjem	20	5
	Solør og Odalen....	93	24	XVII.	Nordre Trond- hjems Amt	310	52
VII.	Christians Amt...	121	23		Levanger	154	13
	Toten	35	9		Ytre Namdal	70	16
	Hadeland og Land ..	23	6		Frosten	41	10
	Nordre Valdres	20	-	XVIII.	Nordlands Amt ..	199	43
VIII.	Bratsbergs Amt..	163	41		Hadsel	59	12
	Sauiland	61	21		Østlofoten	29	3
	Skien	59	13		Hammerø	29	10
IX.	Nedenæs Amt....	181	39		Ofoten	22	3
	Vestre Nedenæs	116	30	XIX.	Tromsø Amt	60	9
	Østre —	65	9		Tromsø	19	1
X.	Lister og Mandals Amt	37	5		Balsfjorden	12	5
	Flekkefjord	33	3		Trondenæs	11	2
XI.	Stavanger Amt...	165	19	XX.	Finmarkens Amt.	55	7
	Stavanger	74	2		Alten	30	6
	Haugesund	30	4		Hammerfest	15	-

Oversigt over Lungebetændelses hyppigste Forekomst amtsvis i
de for skjellige Lægedistrikter.

La pneumonie dans quelques districts civils.

Tabel XVI.							
Amt.	Lægedistrikt.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikt.	An- grebne.	Døde.
I.	Christiania	626	105		Voss	58	6
II.	Akershus Amt ...	357	60		Ytre Nordhordland ..	35	6
	Ullensaker	156	25	XIII.	Bergens By	407	60
	Aker	123	26				
III.	Smaalenenes Amt	772	100	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	445	85
	Sarpsborg	438	52		Lyster	128	25
	Moss	115	18		Lærdal	77	19
	Fredrikshald	109	8		Ytre Sogn	49	16
IV.	Buskeruds Amt ..	646	90		Indre —	36	2
	Modum	228	27	XV.	Romsdals Amt ...	382	52
	Drammen	179	31		Nordre Søndmøre	124	12
	Ringerike	140	12		Søndre Nordmøre	74	13
V.	Jarlsberg og Laur- viks Amt	914	143		Ytre Romsdal	41	6
	Tønsberg	446	64	XVI.	Søndre Trond- hjems Amt	800	119
	Laurvik	397	62		Trondhjem	284	42
VI.	Hedemarkens Amt	857	128		Orkedal	173	31
	Hedemarken	401	57		Røros	70	6
	Soler og Odalen	150	21		Strinden	60	8
	Søndre Østerdalen ...	144	23		Guldal	45	9
VII.	Christians Amt ...	566	100	XVII.	Nordre Trond- hjems Amt	474	45
	Hadeland og Land ..	185	25		Levanger	152	16
	Toten	109	14		Stjørdal	78	2
	Søndre Valdres	72	13		Inderøen	57	6
VIII.	Bratsbergs Amt ..	623	117		Stenkjær	55	5
	Skien	405	69		Namsos	54	3
	Kragerø	126	33	XVIII.	Nordlands Amt ..	507	56
IX.	Nedenæs Amt ...	371	81		Hadsel	121	20
	Vestre Nedenæs ...	164	38		Under Lofotfisket ...	67	3
	Østre —	162	31		Buksnæs	57	7
X.	Lister og Mandals Amt	288	50		Ranen	56	4
	Oddernæs	98	16	XIX.	Tromsø Amt	187	14
	Christianssand	75	14		Trondenes	55	2
	Vanse	49	13		Tromsø	35	6
XI.	Stavanger Amt ..	553	84		Ibestad	33	1
	Stavanger	241	34	XX.	Finmarkens Amt .	79	27
	Karmøen	130	20		Hammerfest	24	10
	Haugesund	66	7		Vardø	20	9
XII.	Søndre Bergenhus Amt	374	29		Vadsø	16	1
	Ytre Nordhordland ..	99	4				
	Indre Hardanger	62	7				

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe i 1886.

Cas de syphilis et de gonorrhoe traités en dehors des hôpitaux.

Tabel XVII. Riget og Amter.		Syphilis.									Gonorrhoe.					
		Tilsammen Behandlede.	Antal Dødsfald ¹⁾ .	Kjøn og Alder.				Sygdomsform				Tilsammen Behandlede.	Kjøn og Alder.			
				Børn.		Voxne.		primær. (Ul- cera venerea).	kon- stitutionel.	hereditær.	uopgivet.		Børn.		Voxne.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.							Md.	Kv.	Md.	Kv.			
Riget	1318	66	70	62	854	280	367	532	80	334	2954	13	4	2532	218	
1. Christiania By	451	29	15	8	394	34	278	150	23	-	1074	2	1	1037	34	
2. Akershus Amt	51	1	4	5	19	23	12	35	4	-	37	-	-	31	6	
3. Smaalenenes —	45	3	3	3	28	8	2	10	3	31	92	2	-	83	7	
4. Buskeruds —	44	-	6	1	29	8	11	25	6	2	98	-	1	89	8	
5. Jarlsberg og Laurviks —	128	3	5	10	77	35	20	49	6	53	197	-	-	175	22	
6. Hedemarkens —	74	3	7	4	40	23	10	59	5	-	97	3	-	77	17	
7. Christians —	18	3	2	1	6	7	1	8	3	4	34	-	-	27	7	
8. Bratsbergs —	42	4	6	5	20	11	4	11	6	21	54	-	-	52	2	
9. Nedenæs —	49	2	5	2	36	6	6	16	3	24	115	3	2	99	11	
10. Lister og Mandals —	39	1	2	-	15	22	8	30	1	-	87	-	-	83	4	
11. Stavanger —	84	5	5	5	54	20	1	14	2	67	161	1	-	136	21	
12. Søndre Bergenhus —	18	1	1	2	8	3	2	13	2	-	8	-	-	7	1	
13. Bergens By	67	3	-	-	56	11	-	-	-	67	244	-	-	230	14	
14. Nordre Bergenhus Amt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	7	4	
15. Romsdals —	24	3	2	3	10	8	1	16	5	2	72	-	-	62	10	
16. Søndre Trondhjems —	88	2	3	4	23	20	9	38	3	38	203	1	-	32	4	
17. Nordre —	20	1	1	1	7	11	1	17	1	1	45	1	-	38	6	
18. Nordlands —	43	1	2	5	11	22	1	33	6	-	192	-	-	161	16	
19. Tromsø —	13	-	-	2	9	2	-	4	-	9	91	-	-	74	17	
20. Finmarkens —	20	1	1	1	12	6	-	4	1	15	39	-	-	32	7	

¹⁾ Efter de opgivne Dødsårsager baade i og udenfor Sygehus.

Indkomne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) paa Sygehusene.

Cas nouveaux de gonorrhée dans les hôpitaux.

Tabel XXVIII.	Tilfælde.	Voxne.		Fordeling paa Amterne.																
				1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	15	16	17	18	19	20
		Mænd.	Kvinder.	Christiania By.	Smaalønes.	Buskeruds.	Jarlsberg og Laurviks.	Hedemarkens.	Christians.	Bratsbergs.	Nedenæs.	Lister og Mandals.	Stavanger.	Bergens By.	Ronsdals.	Søndre Trondhjems.	Nordre Trondhjems.	Nordlands.	Tromsø.	Finmarkens.
Gonorrhoe	272	102	170	95	9	7	9	7	1	4	6	9	11	10	4	41	10	25	16	8

Af **Børnekopper** (Variolæ) forekom kun nogle faa Tilfælde, deraf 8 i Bratsberg Amt paa en Gaard i Bamble.

Skarlagensfeber (Scarlatina) vedblev som en meget udbredt Epidemi i Christiania By og optraadte ogsaa hyppigere end Aaret forud i Christiania Stifts Landdistrikter, ligesom den havde stærk Udbredning i Christians Amt (Hamar Stift). I Christianssands og Bergens Stifter havde den samme Udbredning som forrige Aar, dog noget forskjellig i de særskilte Amter. I Trondhjems Stift forekom den noget hyppigere end ifjor, og i Tromsø Stift havde den en overordentlig stor Udbredning i Finmarkens Amt, hvor efter de opgivne Sygdomstilfælde er forekommet 28.1 Angrebne af 1000 Indvaanere.

Skarlagensfeber udgjorde 7.8 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme. Tabel IX giver en Oversigt over Angrebne af 1000 Indvaanere i 1886 og 1885, og i Tabel XIV er opført Antallet af Angrebne og Dødsfald i de Distrikter i Amterne, hvor den optraadte hyppigst.

Røde Hunde (Rubeolæ) ere anmeldte lidt hyppigere end Aaret forud.

Mæslinger (Morbilli) forekom hovedsagelig i et Par Distrikter i Nedenæs Amt, men spredte Tilfælde omtales i mange Amter.

Rosen (Erysipelas) havde omtrent samme Hyppighed som Aaret forud. Fra enkelte Distrikter (Kinn, Surendalen, Maalselven) omtales med Rosen beslægtede Saarsygdomme som usædvanlig hyppige og smitsomme.

Kighoste var igjen tiltaget noget fra Aaret forud med en stærkere Udbredning i Christiania og Hamar Stifter. Den udgjorde 4.2 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme (Aaret forud 3.7 pCt.).

Diphtherit vedblev som Epidemi i Christiania, hvor de behandlede Tilfælde udgjøre omtrent Fjerdeparten af de i hele Riget behandlede, og optraadte ikke lidt hyppigere i Smaalønes, Akershus og Buskeruds Amter, medens Sygdommen forøvrigt dels er aftaget, dels vedblevet med samme Hyppighed som forrige Aar. Den udgjorde 4.6 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme (Aaret forud 4.5 pCt.). Tabel IX viser Antallet af Angrebne af 1000 Indvaanere i Rigets Stifter og Amter, og Tabel XV giver en Oversigt over de Distrikter inden Amterne, hvor Sygdommen optraadte hyppigst.

Kusma (Parotitis) har vist sig flere Steder uden stærkere epidemisk Optræden, hyppigst er den forekommen i Byerne Trondhjem og Bergen.

Akute katarrhalske Tilfælde (Catarrhus, Bronchitis, Laryngitis, Febris catarrhalis, Pneumonia catarrhalis, Angina simplex og Angina follicularis) udgjorde tilsammen 50.3 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme og ere optraadte noget sjældnere end i forrige Aar, da de udgjorde 53.0 pCt. Af de opgivne 639

Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Indretningerne i Aarene 1856—1885.

Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1885.

Tabel XIX.	Samlet Antal ved Aarets Begyndelse.	Tilkomne.	Afgang i og udenfor Stiftelserne.			Tilbage ved Aarets Udgang.		Samlet Antal ved Aarets Udgang.
			Døde.	Udflyttede.	Helbredede.	Distrikterne.	Stiftelserne.	
1856	-	(237)	?	?	?	2638	235	2873
1857	2873	242	293	16	2	2377	427	2804
1858	2804	211	225	4	2	2309	475	2784
1859	2784	242	213	8	7	2275	523	2798
1860	2798	223	253	9	2	2218	539	2757
1861	2757	222	238	14	4	2012	711	2723
1862	2723	214	212	12	4	2011	698	2709
1863	2709	198	195	6	4	1953	749	2702
1864	2702	206	202	9	1	1915	781	2696
1865	2696	201	205	9	5	1906	772	2678
1866	2678	205	213	10	3	1862	795	2657
1867	2657	200	192	7	5	1866	787	2653
1868	2653	210	211	7	6	1851	788	2639
1869	2639	183	200	16	8	1811	787	2598
1870	2598	183	230	13	3	1771	764	2535
1871	2535	171	238	16	3	1702	747	2449
1872	2449	130	205	9	5	1652	708	2360
1873	2360	130	177	18	8	1615	672	2287
1874	2287	139	183	10	5	1585	643	2228
1875	2228	137	203	14	5	1520	623	2143
1876	2143	100	187	6	2	1435	613	2048
1877	2048	104	165	7	3	1348	629	1977
1878	1977	106	139	10	9	1307	618	1925
1879	1925	87	162	11	4	1233	602	1835
1880	1835	63	150	7	7	1117	617	1734
1881	1734	48	156	8	6	1013	599	1612
1882	1612	45	145	6	10	942	554	1496
1883	1496	58	124	4	9	879	538	1417
1884	1417	19	137	3	9	766	521	1287
1885	1287	17	142	15	8	617	522	1139
Tilsammen		4294	5595	284	149			

Behandlede chroniske Sygdomme.
Liste des cas traités des maladies chroniques.

Tabel XX.	Ialt opgivne		Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Kjøen.				Fordeling paa Stifterne.											
	Tilfælde.	Dødsfald.	Børn.		Voxne.		1		2		3		4		5		6	
			Bern.		Voxne.		Chri- stiania.		Hamar.		Christians- sand.		Bergen.		Trond- hjem.		Trømsø.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	6844	14	81	66	2815	2630	2336	5	795	3	1009	2	403	1	1338	3	993	-
Fnat	2582	-	489	458	264	269	593	-	570	-	1123	-	142	-	95	-	59	-
Skurv	125	-	45	36	18	25	43	-	31	-	19	-	7	-	13	-	12	-
Kjertelsyge	3802	38	1411	1672	260	433	1361	21	373	4	865	8	318	-	583	3	302	2
Rachit	1521	64	804	692	2	1	496	33	440	10	269	6	89	6	131	8	96	-
Simpel Meningit	457	340	127	102	62	56	145	120	59	43	44	40	73	57	73	45	63	35
Tuberkuløs Meningit	680	631	264	244	39	31	205	201	58	54	201	194	57	52	85	76	54	54
Lungetuberkulose	5844	2701	182	268	2216	2572	1941	937	534	208	1423	737	593	310	906	347	447	162
Kræft	1618	¹⁾ 1007	1	7	690	701	537	351	282	172	236	148	155	115	267	135	141	86
Vatersot og Morbus Brightii	1684	²⁾ 536	137	102	667	682	632	212	193	60	334	106	145	73	252	52	128	33
Blegsot og Anæmi	17196	19	740	2317	1170	12804	7146	8	1725	4	2633	1	1243	-	2337	5	2112	1
Menstruationsuordener	2886	-	-	13	-	2848	1095	-	309	-	517	-	177	-	447	-	341	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	24929	117	793	1278	10158	11972	8246	25	4064	12	4007	23	1523	30	3519	25	3570	2
Ormesygdomme	1626	-	578	684	182	147	595	-	277	-	393	-	86	-	207	-	68	-
Drankersygdomme	180	11	1	-	170	7	75	6	20	1	45	2	12	1	21	1	7	-
Struma	320	3	4	25	33	258	144	1	135	2	11	-	12	-	17	-	1	-

¹⁾ Cancer 983, Sarcoma 24. ²⁾ Vatersot 117, Morbus Brightii 419.

Dødeligheden af Lungetuberkulose i de forskellige

Mortalité par la phthisie dans les diocèses et dans

Tabel XXI.			1886.			
			Opgivne Dødsfald			
			med anført Døds- aarsag.	af Lunge- tuber- kulose.	af epidemiske Syg- domme.	af ikke epidemiske Syg- domme.
Riget.			17 491	2 701	6 140	11 351
Landdistrikt.			10 189	1 481	3 475	6 714
Byer.			7 302	1 220	2 665	4 637
I.	Christiania	Stift	6 834	937	2 803	4 031
II.	Hamar	—	1 719	208	547	1 172
III.	Christianssands	—	3 274	737	846	2 428
IV.	Bergens	—	2 117	310	628	1 489
V.	Trondhjems	—	2 172	347	667	1 505
VI.	Tromsø	—	1 375	162	649	726
1.	Christiania By		2 675	358	1 217	1 458
2.	Akerhus	Amt	931	126	327	604
3.	Smaalenenes	—	1 212	154	573	639
4.	Buskeruds	—	1 170	174	394	776
5.	Jarlsberg og Laurviks	—	846	125	292	554
6.	Hedemarkens	—	950	126	281	669
7.	Christians	—	769	82	266	503
8.	Bratsbergs	—	867	145	278	589
9.	Nedenæs	—	763	163	235	528
10.	Lister og Mandals	—	691	175	116	575
11.	Stavanger	—	953	254	217	736
12.	Søndre Bergenhus	—	519	88	155	364
13.	Bergens By	—	730	145	155	575
14.	Nordre Bergenhus	Amt	626	48	236	390
15.	Romsdals	—	647	94	213	434
16.	Søndre Trondhjems	—	1 210	206	359	851
17.	Nordre Trondhjems	—	557	76	177	380
18.	Nordlands	—	711	98	280	431
19.	Tromsø	—	271	42	102	169
20.	Finmarkens	—	393	22	267	126

Dødsfald skyldes 581 akut Bronchit, 27 Laryngit og 31 katarrhalsk Lungebetændelse.

Lungebetændelse (Pneumonia crouposa) forekom med omtrent samme Hyppighed som forrige Aar, og de anmeldte Tilfælde udgjøre 7.3 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme. Fra enkelte Distrikter anføres den at have optraadt paa en Maade, der tyder paa Smitte. Dødeligheden af de behandlede Tilfælde

Stifter og Amter for Aaret 1884—1886.

les préfectures pendant les années de 1884—1886.

Forhold af Dødsfald af Lungetuberkulose						Dødeligheden af Lunge- tuberkulose pro mille af Befolkningen.		
til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.			til Dødsfald af ikke epi- demiske Sygdomme i pCt.					
1886.	1885.	1884.	1886.	1885.	1884.	1886.	1885.	1884.
15.4	16.9	15.8	23.8	25.6	24.2	1.4	1.5	1.4
14.5	15.9	14.6	22.1	23.7	22.5	1.0	1.0	0.9
16.7	18.1	17.3	26.3	28.3	26.5	2.8	3.1	2.8
13.7	15.3	15.1	23.0	25.2	23.5	1.7	1.8	1.7
12.1	13.4	14.6	17.7	19.5	19.2	0.9	1.1	0.9
22.5	23.9	21.9	30.3	33.1	29.6	2.0	2.1	1.8
14.6	13.4	12.9	20.8	20.6	21.6	1.0	0.9	1.7
15.9	18.6	15.7	23.0	24.5	22.8	1.2	1.5	1.0
11.8	15.6	11.8	22.3	23.8	23.3	0.7	0.7	0.2
13.4	15.2	16.1	24.0	28.6	27.1	2.7	3.1	3.6
13.6	13.4	15.3	20.6	20.4	20.8	1.2	1.1	1.3
12.7	12.7	14.1	24.1	22.8	24.6	1.3	1.1	1.4
14.9	17.2	14.8	22.4	24.3	20.7	1.7	1.8	1.2
14.8	17.8	14.0	22.6	25.4	20.6	1.2	1.6	1.2
13.3	16.3	16.2	18.8	22.2	21.5	1.0	2.2	1.0
10.7	10.2	13.0	16.3	16.2	16.9	0.7	0.8	0.8
16.7	18.8	18.2	24.5	25.8	24.5	1.6	1.8	1.6
21.3	21.4	22.7	30.9	29.8	29.1	1.9	1.9	1.8
25.3	25.7	23.4	30.4	31.4	30.4	2.2	2.2	2.1
26.6	29.4	23.7	34.5	38.9	34.3	2.1	2.2	1.7
17.0	14.5	12.6	22.9	27.1	22.4	0.7	0.7	0.6
19.9	16.2	16.8	25.0	23.4	27.0	3.0	2.6	3.3
7.7	7.8	7.9	12.3	12.6	13.8	0.5	0.5	0.5
14.5	13.5	12.8	21.6	20.5	20.7	0.7	0.8	0.8
17.0	20.9	17.2	24.1	28.4	25.6	1.6	2.2	1.7
13.6	18.0	14.3	20.0	26.3	24.5	0.9	1.2	0.8
13.7	16.8	11.2	22.7	26.2	22.9	0.8	0.8	0.8
15.5	13.3	11.6	24.7	19.3	22.7	0.6	0.6	0.7
5.1	15.4	14.9	17.5	23.4	26.0	0.7	0.6	0.9

har været temmelig betydelig 14.3 pCt. og større end i forrige Aar, da den var 13.3 pCt.

Sygdommens Optræden i Forhold til Indvaanerantal sees af Tabel IX og Tabel XVI giver en Oversigt over de Distrikter i Amterne, hvor den forekom hyppigst.

Af akute gastriske Sygdomme (Diarrhoea acuta, Cholera nostras) er

**Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige
opgivne Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske
Sygdomme for Byer og Landdistrikt.**

*Mortalité par phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de
décès non épidémiques dans la campagne et dans les villes.*

Tabel XXII. Overøvrighedsdistrikt.	Samtlige opgivne Dødsaarsager.				Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.			
	Byer.		Landdistrikt.		Byer.		Landdistrikt.	
	1886.	1885.	1886.	1885.	1886.	1885.	1886.	1885.
Riget	16.7	18.1	14.5	15.9	26.3	28.3	22.1	23.7
1. Christiania By	13.4	15.3	-	-	24.0	28.8	-	-
2. Akershus Amt	15.1	13.9	12.4	13.4	22.2	20.8	20.5	20.4
3. Smaalenenes —	15.4	12.6	10.6	11.3	27.8	20.8	21.0	24.9
4. Buskeruds —	15.7	16.7	14.3	17.5	23.1	23.3	22.0	24.9
5. Jarlsberg og Laurviks —	17.4	21.3	12.5	14.6	25.2	29.1	20.1	21.8
6. Hedemarkens —	21.0	22.4	12.8	15.9	36.3	28.8	18.0	21.8
7. Christians —	19.0	11.8	10.4	10.2	26.6	20.0	16.0	16.2
8. Bratsbergs —	15.5	17.4	17.4	19.6	23.1	23.7	25.3	27.2
9. Nedenæs —	17.0	18.0	22.9	22.2	23.0	25.7	34.0	31.5
10. Lister og Mandals —	20.0	26.3	29.3	25.1	24.5	32.5	35.2	30.3
11. Stavanger —	28.6	32.3	25.6	25.6	36.6	40.8	32.2	36.1
12. Søndre Bergenhus —	-	-	17.0	14.5	-	-	22.9	27.1
13. Bergens By	19.9	15.5	-	-	25.0	22.1	-	-
14. Nordre Bergenhus Amt	-	-	7.3	7.8	-	-	11.9	12.6
15. Romsdals —	19.3	17.1	12.2	12.0	25.9	23.8	19.2	18.9
16. Søndre Trondhjems —	20.3	22.5	15.0	20.1	29.0	31.2	20.7	27.0
17. Nordre —	25.5	29.2	12.5	16.7	50.0	50.0	18.0	24.0
18. Nordlands —	22.1	18.6	13.2	16.6	29.4	27.6	22.1	23.1
19. Tromsø —	14.5	11.1	16.0	14.0	21.1	14.4	26.5	21.2
20. Finmarkens —	4.4	16.2	12.2	13.5	12.2	23.2	25.0	23.4

anmeldt et ikke ubetydelig større Antal Tilfælde og Dødsfald end i forrige Aar, hvad der særlig synes at skyldes Sygdommens stærkere Optræden i Christiania og Christiania Stifts Amter. Udenfor disse Steder ere disse Sygdomme nemlig ikke forekomne udover den sædvanlige Mængde. Det opgivne Antal udgjør 16.0 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme (Aaret forud 14.3 pCt.).

Blodgang (Dysenteria) er ikke nogetsteds optraadt med epidemisk Udbredning.

Veneriske Sygdomme. Om de paa Rigets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til Tabellen i Slutningen af den almindelige Beretning. Paa Rigshospitalets Hudsygeafdeling udgjorde den gennemsnitlige Behandlingstid i 1886: 62.2 Dage, i 1885: 52.6 Dage, i 1884: 67.9 Dage, i 1883: 80.9 Dage. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis sees af Tabel

XVII, der tillige viser Sygdommens Form hos de Angrebne samt deres Kjøen og Fordeling paa Amterne og endvidere de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit). Paa Sygehusene indkomne Tilfælde af Gonorrhoe sees af Tabel XVIII.

Spedalskhed (Elephantiasis Græcorum, Lepra). Tabel XIX giver en Oversigt over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Indretningerne i Aarene 1856—1885, forøvrigt henvises til Norges officielle Statistik, tredje Række, No. 51 «De Spedalske i Norge i Femaaret 1881—1885».

I Tabel XX gives en Oversigt over enkelte af Lægerne behandlede chroniske Sygdomme med Fordeling paa Rigets Stifter og Opgaver over Kjøen og Alder for de af de forskellige Sygdomme Angrebne.

Lungetuberkulose (Tuberculosis pulmonum, Phthisis), er opgivet som Dødsarsag for 2701 Døde og udgjorde 15.4 pCt. af samtlige kjendte Dødsarsager og 24.7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemisk Sygdom; den kjendte Dødelighed af Lungetuberkulose var 1.4 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte.

Tabel XXI viser Dødsfald af Lungetuberkulose i de forskellige Stifter og Amter for Aarene 1884—1886 i Forhold til samtlige kjendte Dødsarsager, til Dødsfald af de ikke epidemiske Sygdomme og i Forhold (pro mille) til Folkemængden i de tilsvarende Dele af Riget i de nævnte Aar.

Tabel XXII viser Procentforholdet af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Aarene 1885 og 1886, særskilt for By- og Landdistrikterne.

Af **Kræft** (Cancer, Epithelioma, Sarcoma) er tilsammen opgivet 1007 Dødsfald.

Tabel XXIII giver en Oversigt over kjendte Dødsfald af Kræft etc. med Oplysning om Kræftens Sæde, Alder og Kjøen for de af forskellige Kræftformer Døde, forsaavidt saadan Opgave foreligger.

Sindssygdом (Insania). Over de paa Sygehusene behandlede Tilfælde af Sindssygdом giver Tabellen i Slutningen af denne almindelige Beretning en Oversigt. Af Sindssygdом uden Anførsel af sekundær Dødsarsag er udenfor Sindssygeasylerne opgivet 68 Dødsfald, 23 i Byerne og 45 i Landdistrikterne, hvoraf 13 i Christiania Stift, 6 i Hamars, 19 i Christianssands, 15 i Bergens, 9 i Trondhjems og 6 i Tromsø Stift.

Paa Rigets 11 Sindssygeasyler indkom i Aarets Løb 690. Antallet af Udskrevne var 682, hvoraf 71 Døde. Tilbageliggende ved Aarets Udgang var 1327. Det samlede Antal Forpleiningsdage for de Sindssyge paa samtlige Asyler var 485 453 Dage. Det daglige Middelbelæg af Syge paa samtlige Asyler 1330. De paa Asylerne indtrufne Dødsfald ere henførte under de nærmere kjendte Dødsarsager og opførte i Tabellen over kjendte Dødsarsager i det Amt, hvor Asylet er beliggende. Nærmere Redegjørelse for «Sindssygeasylernes Virksomhed i 1886» findes i Norges officielle Statistik, Tredie Række, No. 48 udgiven i Aaret 1887.

Tabellerne XXIV og XXV give en Oversigt over Antallet af de for Amtskommunernes Regning forpleiede Sindssyge i de forskellige Lægedistrikter samt Amtskommunernes Udgifter til de Sindssyges Forpleining og Medicinalvæsenet forøvrigt.

Tabel XXVI giver en Oversigt over de af Lægerne udførte **vigtigere chirurgiske Operationer** med deres Fordeling paa eller udenfor Sygehus i de forskellige Amter.

Anmærkninger til Liste over vigtigere chirurgiske Operationer med Angivelse af Indikation og Udfald for de større Operationer, forsaavidt saadanne

Liste over Dødsfald af

Décès causés par les mala-

Tabel XXIII. Kræftens Sæde. (Cancer et Sarcoma).	Tilsammen.	Kjøn.			Alder.																
		Mandkjøn.	Kvindkjøn.	Uopgivet.	0—1	1—5	5—10	10—15	15—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70	70—80						
					Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.						
					M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.						
Cancer:																					
Hoved:																					
Hovedet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1					
Ansigtet	16	4	12	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	3	6				
Øienhulen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1				
Øiet	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1				
Kjæven	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-				
Overkjæven	13	3	8	2	-	-	-	1	-	-	1	-	2	1	3	1	-	2			
Underkjæven	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-				
Ganen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-				
Munden	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-				
Tungen	11	8	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	3	1	4				
Læben	12	8	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	3				
Underlæben	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Glandula submaxil- laris	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1				
Hals:																					
Halsen	6	3	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1				
Svælget	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-				
Tonsillerne	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-				
Strubehovedet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-				
Spiserøret	12	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	1	-				
Halskjertler	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-				
Brystet:																					
Brystkjertel	40	-	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	10	-	4	4				
Underlivet:																					
Underlivet	24	9	13	2	-	-	-	-	-	2	-	2	2	2	3	4	2	3	1		
Mavesækken	430	229	148	53	-	-	-	-	-	3	3	11	7	15	14	76	40	80	45	39	18
— og Lever	24	14	10	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	1	3	5	3	3	1	-	-
Cardia	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-
Pylorus	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Leveren	32	13	13	6	-	-	-	-	-	1	1	1	1	6	5	1	4	4	4	2	-
Duodenum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tyktarmen	7	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	1	-	-	-	-
S. Romanum	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intestina	9	3	5	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	1	1	1	-	1	-
Pancreas	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Mesenteriet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Endetarmen	17	7	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2	2	4	3	2	-
Nyrerne	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Blæren	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-
Prostata	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Testiklerne	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ydre kvindelige Kjønsgorganer	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
Skeden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Liste over Dødsfald af

Tabel XXIII (Forts.).		Kjøn.			Alder.																							
Kræftens Sæde.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	0—1		1—5		5—10		10—15		15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80			
					Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.			
					M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Livmoderen	51	-	51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	-	9	-	18	-	8	-	4	-	
Æggestokkene	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	
Lyskekjertlerne	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
Extremiteterne:																												
Haanden	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Laaret	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Læggen	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Foden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bensystemet:																												
Baghovedbenet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Bækkenet	4	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
Huden	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	
Summa	774	341	349	84							1	1			6	8	13	21	23	40	100	98	120	86	62	47		
Uopgivet for	209	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Samtlige Dødsfald af Cancer	983	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sarcoma:																												
Øienhulen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Authrum Highmori	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Glandula thyreoidea	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Svelget	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lungen	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Underlivet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Testiklerne	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Haanden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Laaret	3	2	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bensystemet	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Summa	14	7	5	2	1				1	1			2	2	1	1					1			1				
Uopgivet for	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Samtlige Dødsfald af Sarcoma	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Opgaver ere meddelte. Det bemærkes, at der som oftest kun foreligger Opgaver over Operationernes Antal og ikke over opererede Personer.

Amputation af Overarmen (Amputatio brachii). Indikation paa Sygehus: Gangræna 2, Fractura complicata 1, Caries 1, alle heldigt Udfald.

Amputation af Underarmen (Amputatio antibrachii). Indikation paa Sygehus: Vulnus sclopetarium 3, Vulnus dilaceratum 2, Arthroace 1, Panaritium 1, alle heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Vulnus sclopetarium 1, Vulnus dilaceratum 1, Phlegmone cum gangræna 1, uopgivet 2, alle heldigt Udfald.

Amputation af Laaret (Amputatio femoris). Indikation paa Sygehus: Arthroace genu 14 (11 helbredede, 2 døde, 1 tilbageliggende), Sarcoma 7

Kræft i Aaret 1886.

				Opgiven Alder for		Fordeling paa Amter.																				
80-90 Aar.		90-100 Aar.				1 Christiania By	2 Akershus.	3 Smaalene.	4 Buskerud.	5 Jarlsberg og Laurvik.	6 Hedemarken.	7 Christians.	8 Bratsberg.	9 Nedenæs.	10 Lister og Mandal.	11 Stavanger.	12 Søndre Bergenhus.	13 Bergens By.	14 Nordre Bergenhus.	15 Romsdal Søndmøre. Nordmøre.	16 Søndre Trondhjem.	17 Nordre Trondhjem.	18 Nordland.	19 Tromsø.	20 Finnmarken.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.																					
-	2	-	-	-	47	13	1	5	4	1	6	2	-	3	2	-	3	1	1	5	1	-	2	-		
-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-		
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
3	12	5	-	333	313	94	25	53	68	42	60	64	40	13	29	27	18	29	31	6	18	38	42	44	19	14
-	-	-	-	-	-	4	28	9	11	9	40	4	12	12	2	6	13	2	14	1	5	28	3	-	2	4
-	-	-	-	-	-	98	53	62	79	51	100	68	52	25	31	33	31	31	45	7	23	66	45	44	21	18
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	1	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	7	5	3	-	-	-	1	-	3	2	2	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	5	-	-	1	1	1	4	2	2	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	2	1

(4 helbredede, 2 døde, 1 tilbageliggende), Necrosis 2, heldigt Udfald, Osteomyelitis 2, begge tilbageliggende, Osteoma 1, Gangræna 1, begge heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Arthrocace genu 1, Gangræna cruris 1, Osteomyelitis 1, Vulnus dilaceratum 1, alle heldigt Udfald.

Amputation af Læggen (Amputatio cruris). Indikation paa Sygehus: Arthrocace pedis 11, Fractura cruris complicata 4, alle heldigt Udfald, Vulnus dilaceratum 3, (2 heldigt, 1 dødeligt Udfald), Ulcus cruris 2, Cancer pedis 1, Osteosarcoma 1, alle heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Fractura complicata 2, Arthrocace pedis 2, Necrosis tibiæ 1, Vulnus dilaceratum 1, alle heldigt Udfald.

Antallet af Sindssyge, forpleiede for Amtskommunernes

Nombre des aliénés entretenus aux frais des communes

Amt.	Tabel XXIV. Lægedistrikt.	Sindssyge		Amt.	Lægedistrikt.	Sindssyge	
		ialt.	deraf paa Asyl.			ialt.	deraf paa Asyl.
II.	Akershus Amt ¹⁾	140	42	VIII.	Bratsbergs Amt	220	60
	Aker	34			Skien	42	
	Ullensaker	33			Kragerø	34	
	Høland	15			Holden	41	
	Follo	16			Sauland	22	
					Hviteseid	30	
III.	Smaalenenes Amt	166	64		Laardal	41	
	Eidsberg	46			Tinn	10	
	Moss	25		IX.	Nedenæs Amt	137	68
	Sarpsborg	70			Østre Nedenæs	41	
	Hvaløerne	25			Vestre —	50	
IV.	Buskeruds Amt	180	56		Aamli	12	
	Drammen	29			Evje	22	
	Ringerike	31			Sætersdalen	12	
	Modum	55		X.	Lister og Mandals Amt	169	49
	Næs	20			Oddernæs	37	
	Aal	12			Undal	48	
	Sandsvær	24			Lyngdal	17	
	Rollag	9			Vanse	26	
V.	Jarlsberg og Laurviks Amt	160	49		Flekkefjord	41	
	Tønsberg	78		XI.	Stavanger Amt	145	43
	Hof	40			Sogndal	14	
	Laurvik	42			Ekersund	20	
VI.	Hedemarkens Amt	182	49		Sandnæs	30	
	Solør og Odalen	74			Stavanger	8	
	Hedemarken	51			Finne	20	
	Søndre Østerdalen	16			Sand	15	
	Trysil	7			Karmøen	25	
	Rendalen	15			Haugesund	13	
	Tønset	19		XII.	Søndre Bergenhus Amt	213	71
VII.	Christians Amt ²⁾	211	63		Sveens Herred	5	
	Hadeland og Land	47			Indre Søndhordland	15	
	Søndre Valders	19			Ytre —	12	
	Nordre —	9			Tysnæs	29	
	Toten	31			Indre Hardanger	18	
	Faaberg	42			Ytre —	18	
	Ringebu	28			Voss	26	
	Lom	24			Søndre Midthordland	8	
	Lesje	11			Nordre —	27	
					Indre Nordhordland	32	
					Ytre —	23	

¹⁾ Hjemstavn kun opgivet for 98 privat forpleiede Sindssyge. ²⁾ Heri ikke medregnet 1 paa Fortegnelsen opført, Lillehammer Kjøbstad tilhørende, Sindssyg.

Regning i Regnskabsaaret 1886—1887 i Lægedistrikterne.
départementales par districts civils médicaux.

Amt.	Lægedistrikt.	Sindssyge		Amt.	Lægedistrikt.	Sindssyge	
		ialt.	deraf paa Asyl.			ialt.	deraf paa Asyl.
XIV.	Nordre Bergenhus Amt.....	86	31	XVIII.	Inderøen.....	45	
	Lærdal.....	5			Stenkjær.....	23	
	Lyster.....	2			Grong.....	9	
	Indre Sogn.....	7			Namsos.....	5	
	Midtre —.....	6			Fosnæs.....	8	
	Ytre —.....	11			Ytre Namdal.....	16	
	Ytre Søndfjord.....	10			Nordlands Amt.....	175	88
	Indre —.....	11			Brønne.....	17	
	Kinn.....	10			Alstahaug.....	11	
	Ytre Nordfjord.....	4			Vefsen.....	19	
	Nordfjordeidet.....	7			Ranen.....	33	
	Gloppen.....	7			Lurø.....	7	
	Indviken.....	6			Gildeskaal.....	3	
XV.	Romsdals Amt.....	225	65	XIX.	Bodø.....	1	
	Vestre Søndmøre.....	19			Folden.....	13	
	Indre —.....	13			Skjærstad.....	8	
	Østre —.....	15			Stegen.....	4	
	Ørskog.....	17			Hammerø.....	4	
	Nordre Søndmøre.....	17			Lødingen.....	7	
	Ytre Romsdal.....	14			Ofoten.....	7	
	Indre —.....	41			Buksnæs.....	5	
	Søndre Nordmøre.....	27			Flakstad.....	3	
	Surendalen.....	23			Østlofoten.....	6	
	Sundalen.....	15			Hadsel.....	13	
	Nordre Nordmøre.....	23			Sortland.....	14	
	Uden Hjemstavn.....	1		XX.	Tromsø Amt.....	72	37
XVI.	Søndre Trondhjems Amt.....	218	74		Trondenes.....	18	
	Strinden.....	43			Ibestad.....	6	
	Selbu.....	4			Tranø.....	2	
	Røros.....	15			Lenvik.....	4	
	Guldal.....	39			Maalselven.....	3	
	Opdal.....	17			Balsfjorden.....	3	
	Orkedal.....	38			Tromsø.....	6	
	Hiteren.....	15			Lyngen.....	12	
	Heyne.....	8			Karlsø.....	2	
	Ytre Fosen.....	14			Skjærvø.....	14	
	Indre —.....	8			Uopgivet.....	2	
	Nordre —.....	17			Finmarkens Amt.....	43	16
XVII.	Nordre Trondhjems Amt.....	165	50		Alten.....	11	
	Stjørdal.....	26			Løppen.....	1	
	Frosten.....	19			Hammerfest.....	5	
	Levanger.....	14			Maasø.....	4	
					Kistrand.....	5	
					Tanen.....	11	
					Vardø.....	1	
					Vadsø.....	4	
					Sydvaranger.....	1	

**Antallet af Sindssyge forpleiede for Amtskommunernes Regning og Amtskommunernes omtrentlige
Udgifter til disses Forpleining og til Medicinalvæsenet i det Hele.**

Nombre des aliénés entretenus aux frais de communes départementales. Déboursements approximatifs des mêmes communes pour
l'entretien des ces aliénés et pour l'administration médicale en général.

Tabel XXV.	I 1886—87 for Amtskom- munernes Regning for- pleiede Sindssyge.		Amtskommunernes Udgifter til Sinds- syges Forpleining i 1886 eller 1886—87 ¹⁾ .		Amtskommunernes Udgifter til Medicinalvæsenet forøvrigt i 1886 eller 1886—87.	
	Ialt.	Deraf paa Asyl.	Ialt	Gjennemsnitlig for hver Sindssyg.	Ialt.	Gjennemsnitlig for hvert Individ af Befolkningen i Amter- nes Landdistrikter.
			Kr.	Kr.	Kr.	Øre.
Rigets Landdistrikter	2 907	975	-	-	-	-
Akershus Amt	²⁾ 140	42	47 106	336	19 898	21
Smaalenenes —	166	64	46 792	280	15 230	19
Buskeruds —	180	56	35 367	196	14 431	19
Jarlsberg og Laurviks —	160	49	40 635	254	10 075	15
Hedemarkens —	182	49	48 604	267	13 500	11
Christians —	211	63	45 213	214	16 069	16
Bratsbergs —	220	60	54 754	249	18 573	27
Nedenæs —	137	68	53 125	388	5 041	7
Lister og Mandals —	169	49	37 584	222	7 725	13
Stavanger —	145	43	38 750	267	13 616	16
Søndre Bergenhus —	213	71	36 759	173	16 671	13
Nordre — —	86	31	24 913	290	16 781	19
Romsdals —	225	65	41 787	186	14 616	13
Søndre Trondhjems —	218	74	46 053	211	10 738	11
Nordre — —	165	50	30 610	186	19 582	25
Nordlands —	175	88	37 415	213	³⁾ -	-
Tromsø —	72	37	18 689	260	³⁾ -	-
Finmarkens —	43	16	9 784	228	³⁾ -	-

¹⁾ Af Amtskommunernes Udgifter til Sindssyges Forpleining refunderes $\frac{1}{5}$ af vedkommende Fattigvæsen; ved disses Beregning ere i flere tidligere Beretninger Refusionerne fra Fattigvæsenet dels medregnede dels ikke. Ørene under 50 ere bortkastede, over 50 regnede som 1 Krone; ved Beregningerne er der derimod taget Hensyn til dem. ²⁾ Under Forpleining den 30te April 1887. ³⁾ Medicinalfondets Udgifter, af hvilke der gives Amterne Bidrag til Sindssyges Forpleining, og hvis Udgifter ogsaa komme Byerne og fremmede Fiskere under de forskellige Fiskerier tilgode, udgjorde, naar Beholdningerne fratrækkes, for Nordlands Amt i Aaret 1886—87 Kr. 84 335,69 for Tromsø Amt Kr. 21 321,00 samt for Finmarkens Amt Kr. 52 298,77.

Choparts Operation. Indikation paa Sygehus: Vulnus dilaceratum 1, Caries 1, begge heldigt Udfald.

Pirogoffs Operation. Indikation paa og udenfor Sygehus: Arthroceae 2, heldigt Udfald.

Symes Operation. Indikation paa Sygehus: Arthroceae 4, heldigt Udfald.

Exartikulation af Overarmen (Exarticulatio humeri) opgives udført for Vulnus dilaceratum 1, Sarcoma humeri 1, begge heldigt Udfald.

Exartikulation af Laaret (Exarticulatio femoris) udførtes paa Sygehus ved Fractura femoris complicata, dødeligt Udfald.

Exartikulation i Knæet (Exarticulatio genu) udførtes ved Arthroceae, heldigt Udfald.

Exartikulation af Foden (Exarticulatio pedis). Indikation paa Sygehus: Arthroceae pedis 2, heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Uopgiven Indikation, heldigt Udfald.

Resektioner (Resectio). Indikation paa Sygehus: Resectio maxillæ superioris ved Cancer eller Sarcom 5 (3 helbredede, 2 tilbageliggende). Resectio costarum ved Cancer 2, heldigt Udfald; Resectio humeri ved Arthroceae 3, heldigt Udfald; Resectio cubiti ved Arthroceae 1, heldigt Udfald; Resectio coxæ ved Arthroceae 24 (22 heldigt, 2 dødeligt Udfald); Resectio genus ved Arthroceae 6, heldigt Udfald, ved Synovitis 6 (4 heldigt, 1 dødeligt Udfald og 1 tilbageliggende), ved Anchylose 2, heldigt Udfald, ved Fractura complicata 1, heldigt Udfald; Resectio pedis ved Arthroceae 2, heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Resectio processus mastoidei ved Caries 1, heldigt Udfald; Resectio humeri ved Arthroceae 1, dødeligt Udfald; Resectio manus ved Arthroceae 1, Resectio coxæ ved Arthroceae 2, Resectio genus ved Arthroceae 1, Resectio pedis ved Arthroceae 1, alle heldigt Udfald.

Arthrektomi, Arthrotomi udførtes paa Sygehus ved Arthroceae 13 Gange, ved Synovitis 7 Gange, ved Hæmarthrus 1 Gang, ved Vulnus sclopetarium 1 Gang, alle heldigt Udfald.

Borttagelse af Kræft (Exstirpatio tumoris cancerosi) i andre Organer end Brystkjertel og Læbe. Paa Sygehus er Sædet opgivet saaledes: Cancer faciei 2, Cancer nasi 1, Cancer maxillæ 3, Cancer linguæ 6, Cancer axillæ 1, Cancer vulvæ 2, Cancer uteri 2, Cancer penis 2, Cancer femoris 2, Sarcoma colli 1, Sarcoma dorsi 1, Sarcoma humeri 1, Sarcoma cruris 1, Sarcoma pedis 1. Udenfor Sygehus: Cancer capitis 1, Cancer faciei 8, Cancer linguæ 16, Cancer colli 1, Cancer pectoris 2, Cancer dorsi 3, Cancer penis 1, Cancer popliteæ 1; Sarcoma faciei 1, Sarcoma palati duri 1, Sarcoma cavitatis nasopharyngealis 1, Sarcoma antibrachii 1.

Borttagelse af Svulster (Exstirpatio tumorum). Paa Sygehus er Svulstens Art angivet saaledes: Tumores glandularum 29, Lipoma 7, Angioma 3, Adenoma, Atheroma, Fibroma, af hver 2, Ganglion, Tumor cysticus, Enchondroma og Ranula af hver 1. Udenfor Sygehus: Atheroma 88, Lipoma 50, Tumores glandularum 36, Tumores cystici 23, Fibroma 23, Papilloma 11, Ranula 8, Ganglion, Adenoma, Enchondroma af hver 4, Osteoma 1, Cheloid og Hæmatoma af hver 1.

Thoracocentese ved Empyem (Incisio empyematis). Paa Sygehus er Udfaldet opgivet i 17 som heldigt, i 4 som dødeligt; udenfor Sygehus i 30 heldigt, i 6 dødeligt Udfald.

Øsophagotomi (Oesophagotomia externa) udførtes paa og udenfor Sygehus ved indkilet fremmed Legeme i Spiserøret og i alle 4 Tilfælde med heldigt Resultat.

Chirurgische Operationen

Tabel XXVI.			Hele Riget.																
Operationer.			Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1		2		3		4		5		6		7	
						Christiania By.		Akershus.		Smaalene		Busterud.		Jarlsberg og Laurvik.		Hede-marken.		Christians.	
						Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Amputation af Overarmen .	4	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— - Underarmen	12	7	5	3	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Laaret	34	30	4	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Læggen	28	22	6	7	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
— - Mellemfoden	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Choparts Operation	2	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pirogoffs —	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Symes —	5	4	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exartikulation af Overarm .	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Haand	2	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Laaret	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Knæet	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Foden	3	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amputation eller Exartikulation af Fingre eller Tæer	185	41	144	13	3	-	5	3	27	1	11	1	8	1	9	-	10	-	-
Resektioner	74	63	11	38	3	-	1	1	1	2	1	-	1	3	-	-	-	-	-
Arthrectomi og Arthrotomi	28	28	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Osteotomi, Trepanation . . .	12	11	1	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Borttagelse af Brystkjertelen	61	35	26	16	5	-	-	-	1	1	-	-	2	-	2	1	-	-	-
— - Læbekræft	126	19	107	6	1	-	1	-	9	-	8	2	4	1	12	-	10	-	-
— - Kræft i andre Organer	90	37	53	17	3	-	1	-	2	2	-	1	-	6	1	10	-	-	-
— - andre Svulster	583	84	499	47	192	-	5	3	21	1	19	-	28	6	23	4	10	-	-
— - Tonsillerne	98	1	97	1	27	-	3	-	5	-	7	-	5	-	8	-	-	-	-
— - Uvula	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - indgroede Negle	54	3	51	1	9	-	1	-	1	-	3	-	4	-	9	-	-	-	-
Thoracocentese ved Empyem (Incision)	70	28	42	4	-	-	1	1	5	-	3	-	7	-	1	-	-	-	-
Paracentese af Brystet	45	6	39	-	1	-	-	-	3	-	5	1	4	-	6	-	-	-	-
— - Underlivet	62	4	58	1	4	-	6	-	3	-	1	-	1	-	5	-	-	-	-
Øsofagotomi	4	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastrotomi	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ovariometri	23	7	16	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punktion af Ovarialsvulst . .	11	3	8	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Laparotomi ved Ileus	5	2	3	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Underlivs-svulst	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - og Extirpation af Uterus	21	9	12	1	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

rationer i 1886.

chirurgicales.

Fordeling paa Amterne paa og udenfor Sygehus.

8			9			10			11			12			13			14			15			16			17			18			19			20		
Bratsberg.			Nedenæs.			Lister og Mandal.			Stavanger.			Søndre Bergenhus.			Bergens By.			Nordre Bergenhus.			Romsdal.			Søndre Trondhjelm.			Nordre Trondhjelm.			Nordland.			Tromsø.			Finmarken.		
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.		Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
1	12	-	6	5	2	10	3	7	1	1	-	17	4	2	8	3	2	6	8	1	5	3	7	2	4	5	3	8	3	7	2	1	4	2	-			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	3	2	2	6	-	1	4	1	17	38	1	15	8	3	17	8	2	5	1	7	15	2			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
1	10	-	2	7	1	2	2	3	2	6	-	8	3	6	8	3	6	8	3	6	8	3	7	6	1	6	3	3	2	4	6	4	4	-				
1	4	-	2	-	2	2	-	1	2	2	-	1	-	2	-	-	-	5	1	-	3	17	38	2	4	5	3	17	8	2	5	1	4	15	2			
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	1	4	1	2	-	2	4	9	1	2	6	1	2	6	1	7	2	7	2	-	-	-	-				
-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8	-	1	8	-	1	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-				
-	7	-	1	10	-	3	5	-	-	-	-	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
2	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			

Tabel XXVI (Forts).	Hele Riget.																	
	Operationer.	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1		2		3		4		5		6		7	
					Christiania By.	Akershus.	Smaalene.	Buskerud.	Jarlsberg og Laurvik.	Hede-marken.	Christians.							
					Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.							
Colotomi.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Operat. af Livmodersvulster og ved anden Livmodersygd.	76	34	42	9	17	-	1	-	3	-	2	-	4	-	2	-	1	
Operation af Polyper.....	164	2	162	-	49	-	11	-	-	-	7	-	12	-	5	-	20	
Underbinding af Arterier ..	28	5	23	-	1	-	-	-	-	-	4	1	-	-	3	-	2	
Operation for Nævi, Teleangiectasier....	31	2	29	2	6	-	-	-	3	-	2	-	2	-	1	-	5	
— Hæmorhoider.....	18	3	15	2	10	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	
Neurotomi og Nervestrækning.....	4	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tenotomier.....	23	6	17	5	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	
Operation for Hygroma....	74	13	61	5	2	-	2	-	-	-	1	-	2	-	10	-	16	
Punktion af Led.....	19	13	6	9	1	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
Forceret Ledbevægelse....	7	3	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	
Reposition af Luxationer ..	277	16	261	4	10	2	26	-	20	-	21	-	23	1	30	-	32	
Operation for Ledmus....	3	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Plastiske Operationer.....	13	6	7	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Operation for Hæremund...	49	19	30	12	-	-	-	-	7	-	1	-	-	-	1	-	2	
— - spaltet Gane.	10	8	2	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tracheotomi.....	23	13	10	2	3	-	1	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	
Operation for Vandbrok....	156	13	143	3	7	-	2	-	15	-	2	-	5	-	15	-	14	
Borttagelse af Testiklerne..	17	7	10	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	
Herniotomi.....	35	18	17	4	1	-	-	5	-	-	1	-	1	-	2	1	2	
Reposition af indeklemt Brok	131	10	121	3	2	-	5	-	10	1	10	-	8	1	7	-	17	
Punktion af Blæren.....	6	2	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
Lithotomi.....	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Operation for Phimosis....	29	3	26	2	2	-	-	-	1	-	3	-	-	1	3	-	2	
— Paraphimosis.....	16	3	13	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
Urethrotomia externa.....	8	8	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— interna.....	6	5	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Elektrolyse af Strikture....	6	2	4	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
Operation for Fistula vesicovaginalis.....	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— Atresia ani.....	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
— Fistula ani.....	4	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nekrotomi, Udskrabning af Caries, Granulationer, Fistler	196	125	71	69	17	-	2	4	3	-	4	1	5	1	7	2	6	
Sum	3097	819	2278	381	417	4	77	24	148	9	125	7	133	17	173	10	233	

rationer i 1886.

Fordeling paa Amterne paa og udenfor Sygehus.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Bratsberg.	Nedenæs.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergens By.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.
Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	7	1	6	2	24	-	1	2	3	-	-	-
-	-	13	-	1	1	3	1	3	-	-	3	-
3	1	3	-	2	3	-	-	-	-	4	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	1	2	1	1	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	5	2	-	1	-	-	1	-
-	-	-	1	4	2	-	2	1	1	3	4	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
4	-	11	13	16	2	2	7	6	1	12	11	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	5	1	2	1	4	1	2	-
-	-	2	5	-	-	-	-	-	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
2	7	-	2	16	9	8	-	1	-	1	1	-
-	1	2	-	-	1	-	2	13	2	2	1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-
1	2	1	1	5	1	5	1	1	1	3	1	-
-	-	13	5	-	1	-	-	6	2	6	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	4	-	-	3	-	-	2	3	3	-
-	-	1	1	-	1	2	-	-	1	1	1	-
-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	2	5	1	-	1	-	1	2	2	1
11	76	5	71	89	182	51	39	121	32	79	53	6

Chirurgiske Ope-

Tabel XXVI (Forts.). Operationer.	Hele Riget																
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1		2		3		4		5		6		7	
				Christiania By.		Akershus.		Smaalene		Buskeruds.		Jarlberg og Laurvik.		Hede-markens.		Christians.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Øienoperationer:																	
Borttagelse af Øieæblet . . .	54	25	29	18	8	-	-	1	1	-	-	-	2	2	-	-	3
Extractio cataractæ	43	14	29	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — linearis	35	30	5	26	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-
Discisio cataractæ	28	18	10	17	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Extractio lentis	15	9	6	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Iridectomia	76	39	37	36	12	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	4
Iridotomia	11	11	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Operation for Prolapsus iridis . . .	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Punctio corneæ	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sæmisch's Operation	23	-	23	-	-	-	-	-	2	-	3	-	1	-	-	-	7
Peritomi	8	1	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sclerotomi	12	2	10	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Operation for Staphylom	4	2	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
— — Pterygium	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — Skjelen, Tenotomi	17	1	16	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — Chalazion	38	-	38	-	1	-	-	-	5	-	6	-	5	-	2	-	1
— — Ectropium	5	1	4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — Entropium	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Blepharoplastik	4	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canthotomi, Canthoplastik	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Sygdom i Taare-veiene	286	8	278	1	5	-	5	-	25	-	14	-	9	4	20	-	10
— — Svulster i Øienhulen	4	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
— — paa Øielagene	20	5	15	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Ignipunktur	10	9	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Tilsammen	714	181	533	141	58	1	5	1	35	26	1	19	15	25	-	34	
Chirurgiske Operationer	3097	819	2278	381	417	4	77	24	148	9	125	7	133	17	173	10	233
Chirurgiske og Øienoperationer tilsammen	3811	1000	2811	522	475	5	82	25	183	9	151	8	152	32	198	10	267

Gastrotomi udførtes i begge Tilfælde ved Strictura oesophagi med heldigt Resultat.

Ovariometri. Paa Sygehus i 6 Tilfælde heldigt, i 1 dødeligt Udfald; udenfor Sygehus opgivet 10 med heldigt, 3 med dødeligt Udfald.

Laparotomi ved Ileus havde i alle Tilfælde dødeligt Udfald.

Laparotomi ved Underlivssvulst foretoges 2 Gange ved ondartet Underlivssvulst, (dødeligt Udfald), 1 Gang ved Cancer ovarii (uhelbredet), 1 Gang ved Cancer ventriculi (uhelbredet).

Laparotomi og Exstirpation af Uterus. Paa Sygehus ved Myoma

Af Lægerne udførte obstetri-
Opérations obstétricales

Tabel XXVII.		Samlet Antal Bar- selkvinder.	Samlet Antal Ope- rationer.	Forhold i pCt.	Tang- forløsning.	Vending.
Riget		61664	¹⁾ 1219	2.0	838	144
Christiania	Stift	18230	417	2.3	282	55
Hamars	—	6881	130	1.9	95	15
Christianssands	—	11259	288	2.6	184	40
Bergens	—	9642	167	1.7	122	15
Trondhjems	—	7908	137	1.7	96	13
Tromsø	—	7744	80	1.0	59	6

¹⁾ Hos 1206 fødende, idet ved 13 Tvillingfødsler begge Tvillinger forløstes ved

Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.

Résultat des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Tabel XXVIII.	Operation.	Samlet Antal Ope- rationer.	Mødre ¹⁾ .				Børn.			
			Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf døde ²⁾ .	For- hold i pCt.	For- hold i pCt. i 1885	Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf vare død- fødte.	For- hold i pCt. i	For- hold i pCt. i 1885.
	Tangforløsning.....	838	825	17	2.1	4.2	832	119	14.3	13.4
	Vending	144	140	17	12.1	15.6	143	78	54.5	55.2
	Udtrækning ved Bæk- kenendefødsel	48	45	5	-	-	48	21	-	-
	Perforation	37	37	13	-	-	-	-	-	-
	Kephalotripsi	2	2	2	-	-	-	-	-	-
	Embryotomi	13	13	3	-	-	-	-	-	-
	Partus præmaturus artificialis	14	14	-	-	-	14	8	-	-
	Accouchement forcé.	1	1	-	-	-	1	-	-	-
	Efterbyrdsoperation .	120	119	4	3.4	3.5	-	-	-	-

¹⁾ Hvor begge Tvillinger ere forløste ved Kunsthjelp er Udfaldet for den Fødende opført ved den paa 2den Tvilling udførte Operation (se Tabel XXIX, Side LV). ²⁾ Døds-
aarsagerne ville sees af Tabel XII, Side XXVI.

auricularis 1, Arteria radialis 5, Arteria ulnaris 4, Arteria femoralis 2 (en Gang dødeligt Udfald), Arteria tibialis antica 1, Arteria tibialis postica 1, Arteria dorsalis pedis 2, samtlige Underbindinger paa anført Undtagelse nær med heldigt Udfald.

Reposition af Luxationer. Paa Sygehus: Luxatio humeri 5, Luxatio cubiti 3, Luxatio femoris 3. Udenfor Sygehus: Luxatio maxillæ inferioris 6,

ciske Operationer i 1886.

faites par les médecins.

Udtrækning ved Bækkenendefødsel.	Perforation.	Kephalotripsi.	Embryotomi.	Partus præmaturus artificialis.	Accouchement forcé.	Efterbyrdsoperation.	Udtrækning af Mola.
48	37	2	13	14	1	120	2
17	18	-	2	7	-	36	-
2	1	-	1	-	-	16	-
14	3	2	5	2	-	36	2
6	5	-	-	3	1	15	-
4	6	-	5	1	-	12	-
5	4	-	-	1	-	5	-

Kunsthjelp. (Se Tabel XXIX).

Tvillingfødsler med kunstig Forløsning af begge Tvillinger.

Jumeaux, nés après des opérations obstétricales sur tous les deux.

Tabel XXIX. Operation ¹⁾ .	Udfaldet for					
	Mødre		1ste Tvilling		2den Tvilling	
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	dødf.
Tang paa begge Tvillinger	3	-	2	1	2	1
Tang paa 1ste, Vending af 2den Tvilling .	2	1	1	2	-	3
Tang paa 1ste, Udtrækning af 2den Tvilling	-	1	-	1	-	1
Vending af begge Tvillinger	4	-	3	-	1	2
Udtrækning af begge Tvillinger	-	-	1	-	1	-
Udtrækning af 1ste, Tang paa 2den Tvilling	2	-	2	-	2	-
Tilsammen	11	2	9	4	6	7
	13		13		13	

¹⁾ Udfaldet er medtaget i de øvrige Tabeller. Desuden opgives et af Børnene forløst ved Kunsthjelp ved 16 Tvillingfødsler, nemlig i 7 ved Tang: 2 Gange 1ste Tvilling (levende), 5 Gange 2den Tvilling (3 levende, 2 dødfødte), 6 Mødre ilive, 1 døde; i 3 ved Vending: 1 Gang 1ste Tvilling (levende), 2 Gange 2den Tvilling (1 levende, 1 dødfødt), 2 Mødre ilive, 1 døde; i 6 ved Udtrækning: 4 Gange 1ste Tvilling (levende), 2 Gange 2den Tvilling (1 levende, 1 dødfødt), 5 Mødre ilive, 1 døde.

Luxatio claviculæ 1, Luxatio humeri 141, Luxatio cubiti 32, Luxatio radii 15, Luxatio ulnæ 2, Luxatio manus 6, Luxatio pollicis 7, Luxatio digiti 1, Luxatio femoris 4, Luxatio genus 2 (1 død af Gangræn).

Tracheotomi. Paa Sygehus: Croup 1, (dødeligt Udfald); Diphtherit 10 (5 heldigt, 5 dødeligt Udfald); Stenosis laryngis 1 (dødeligt Udfald); Phleg-

**Udfald af obstetriciske Operationer efter de forskellige
Indikationer.**

Résultat des accouchements a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) des accouchements forcés, f) par perforation, g) par kephalotripsie, h) par embryotomie — d'après les indications différentes.

Tabel XXX.		Mødre			Børn		
Indikation.	Ialt udførte Forretninger.	ilive.	døde.	uopgivet Udfald.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Udfald.
A. Tangforløsning:							
Utilstrækkelige ellers smertefulde Veer	¹⁾ 624	605	9	6	563	55	6
Bækkensneverhed	77	76	1	-	55	22	-
Ueftergivelig Modermund	7	7	-	-	7	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	16	16	-	-	15	1	-
Barselkrampe	26	24	2	-	17	9	-
Blødning og Placenta prævia	²⁾ 12	7	3	-	4	8	-
Hjertesygdom	2	1	-	-	2	-	-
Livmodersvulst	1	1	1	-	1	-	-
Issefødsel med Panden fortil	18	18	-	-	16	2	-
Skjævt Isseleie	9	9	-	-	8	1	-
Ansigtsfødsel	8	8	-	-	6	2	-
Arm ved Siden af Hovedet	1	1	-	-	1	-	-
Opslaaede Fødder ved Hovedleie	2	2	-	-	-	2	-
Sædeleie	3	3	-	-	2	1	-
Sidstkomende Hoved ved Sædefødsel	³⁾ 2	1	-	-	-	2	-
Stort Fosterhoved	6	6	-	-	5	1	-
Fremfald af Navlesnor	14	14	-	-	3	11	-
Fare for Fosterets Liv	5	5	-	-	5	-	-
Misdannelser	2	2	-	-	1	1	-
Uopgivet Indikation	3	2	1	-	2	1	-
Ialt	838	808	17	6	713	119	6
		838			838		
B. Vending:							
Utilstrækkelige ellers smertefulde Veer	⁴⁾ 11	8	1	-	7	4	-
Bækkensneverhed	8	7	1	-	2	6	-
Barselkrampe	4	2	2	-	2	2	-
Blødning og Placenta prævia	29	24	5	-	9	20	-
Livmoderbristning	1	-	1	-	-	1	-
Livmodersvulst	1	1	-	-	1	-	-
Ansigtsleie	2	2	-	-	-	2	-

¹⁾ 3 Gange af begge Tvillinger, altsaa ialt 621 Fødende, hos 1 af disse forløstes 2den Tvilling ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er opført. ²⁾ Ved 2 af disse forløstes 2den Tvilling ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er opført. ³⁾ Ved den ene forløstes 2den Tvilling ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen er opført. ⁴⁾ 2 Gange af begge Tvillinger, altsaa 9 Fødende.

Tabel XXX (Forts.).	Ialt udførte Forretninger	Mødre			Børn		
Indikation.		ilive.	døde.	uopgivet Udfald.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Udfald.
Isseleie og fremfalden Arm	1	1	-	-	-	1	-
Tverleie	5) 74	66	6	1	38	35	1
Tverleie og fremfalden Arm	6	5	1	-	2	4	-
Fremfald af Navlesnor	4	4	-	-	2	2	-
Hydrocephalisk Foster	1	1	-	-	-	1	-
Uopgivet Indikation	2	2	-	-	2	-	-
Ialt	144	123	17	1	65	78	1
		144			144		
C. Udtrækning ved Bækken- endefødsel:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	6) 28	23	3	-	17	11	-
Bækkensneverhed	2	2	-	-	-	-	-
Barselkrampe	3	1	2	-	1	1	-
Blødning og Placenta prævia	4	4	-	-	1	1	-
Skjævt Isseleie	7) 2	1	-	-	2	2	-
Fødsel	1	1	-	-	1	1	-
Opslaet Fod	1	1	-	-	1	1	-
Fremfald af Navlesnor	3	3	-	-	2	2	-
Misfoster	1	1	-	-	-	-	-
Uopgivet Indikation	3	3	-	-	2	2	-
Ialt	48	40	5	-	27	21	-
		45			48		
D. Partus præmaturus arti- ficialis:							
Bækkensneverhed	13	13	-	-	10	3	-
Hydramnios	1	1	-	-	-	1	-
Ialt	14	14	-	-	10	4	-
					14		
E. Accouchement forcé:							
Blødning og Placenta prævia	1	1	-	-	1	1	1

⁵⁾ 1 Gang af begge Tvillinger altsaa 73 Fødende. ⁶⁾ 1 Gang af begge Tvillinger, altsaa 27 Fødende; hos en af disse forløstes 2den Tvilling ved Tang, under hvilken Operation Udfaldet for Moderen er opgivet. ⁷⁾ 1 Gang 2den Tvilling forløst ved Tang, hvor Udfaldet for Moderen er opgivet.

Tabel XXX (Forts.).	Ialt udførte Forretninger.	Mødre			Børn		
Indikation.		ilive.	døde.	uopgivet Udfald.	levende fødte.	dødfødte.	uopgivet Udfald.
F. Perforation:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	4	2	2	-	-	-	-
Bækkensneverhed	27	16	11	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	1	-	-	-	-	-
Fast indkilet Hoved	1	1	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Foster	2	2	-	-	-	-	-
Fremfald af Fod og Arm	1	1	-	-	-	-	-
Ialt	37	24	13	-	-	-	-
				37			
G. Kephalotripsi:							
Bækkensneverhed	1	1	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-
Ialt	2	2	-	-	-	-	-
H. Embryotomi:							
Bækkensneverhed	2	2	-	-	-	-	-
Forsømt Tverleie	10	8	2	-	-	-	-
Armene om Fosterhalsen, Fødderne ved Siden af Hovedet	1	-	1	-	-	-	-
Ialt	13	10	3	-	-	-	-

mone colli 1 (heldigt Udfald). Udenfor Sygehus: Croup 7 (5 dødeligt og 2 heldigt Udfald); Diphtherit 4 (med dødeligt Udfald).

Operation ved indeklemt Brok (Herniotomia). Paa Sygehus i 9 Tilfælde heldigt, i 7 dødeligt Udfald, 2 vare tilbageliggende; udenfor Sygehus i 9 Tilfælde heldigt, i 5 med dødeligt Udfald.

Lithotomi. Paa Sygehus ved Corpus alienum urethræ heldigt Udfald; udenfor Sygehus ved Lithiasis (dødeligt Udfald af Blødning fra Tarmen i Rekonvalescenten).

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte 1219, hvis Art og Fordeling paa Rigets Stifter sees af Tabel XXVII.

Tabel XXVIII viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Tabel XXIX giver Oplysning om de ved Kunsthjelp forløste Tvillinger.

Af Tabel XXX sees Udfaldet af obstetriciske Operationer efter de forskellige Indikationer.

Antallet af **Fødte og Døde** vil sees af Tabel XXXI, der er et Uddrag af de af det statistiske Centralbureau foreløbig meddelte «Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1886».

Fødte og Døde i 1886.
Naissances et décès.

Tabel XXXI. Overøvrighedsdistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-seng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Drab.
Riget	60716	31566	5476	490	292	1766	749	132	22
I. Christiania Stift.	17962	9746	1929	180	58	509	151	50	10
II. Hamars —	6815	3171	465	48	17	164	36	28	3
III. Christianssands —	11102	6151	1032	87	62	292	134	19	3
IV. Bergens —	9461	4509	713	76	55	300	110	11	-
V. Trondhjems —	7775	4345	606	55	48	250	105	13	4
VI. Tromsø —	7601	3644	731	44	52	251	213	11	2
1. Christiania By	4890	2822	752	48	9	134	37	13	-
2. Akershus Amt	2879	1629	264	37	13	94	30	12	2
3. Smaalenenes —	3936	2015	341	34	10	107	27	4	1
4. Buskerud —	3156	1698	292	30	10	89	31	6	1
5. Jarlsb. og Laurv. —	3101	1582	280	31	16	85	26	15	6
6. Hedemarkens —	3716	1653	280	23	9	91	23	17	2
7. Christians —	3099	1518	185	25	8	73	13	11	1
8. Bratsbergs —	2685	1515	253	23	15	83	35	8	-
9. Nedenæs —	2428	1435	256	21	10	63	26	2	-
10. Lister og Mandals —	2275	1329	222	16	7	60	39	3	2
11. Stavanger —	3714	1872	301	27	30	86	34	6	1
12. Søndre Bergenhus —	3885	1812	281	33	24	119	46	2	-
13. Bergens By	1623	758	156	8	8	52	8	4	-
14. Nordre Bergenhus Amt	2472	1294	173	22	16	93	37	2	-
15. Romsdals —	3566	1750	166	29	23	102	51	4	-
16. Søndre Trondhjems —	3408	2010	278	19	19	114	38	8	2
17. Nordre — —	2282	1230	165	20	13	70	35	4	2
18. Nordlands —	4457	1843	378	24	26	136	108	9	1
19. Tromsø —	2088	843	175	10	11	69	36	1	-
20. Finmarkens —	1056	958	178	10	15	46	69	1	1

Antal Fødte og Døde m. v. fordelte paa Rigets By- og Landdistrikter sees af Tabel XXXII.

Antallet af Fødte (Dødfødte fraregnede) udgjorde 60 716 og af Døde 31 566. For hele Riget bliver der saaledes et Overskud af 29 150 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 52.0.

I Landdistrikterne udgjorde Antallet af Fødte 45 443 og af Døde 23 372, der bliver saaledes et Overskud af 22 071 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 51.4.

Antal Fødte og Døde i Land-
Nombre des naissances et des décès dans

Tabel XXXII. Overøvrighedsdistrikt.			Landdistrikter.					
			Fødte.	Døde				Død- fødte.
				ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	
Riget.....			45443	23372	3611	376	239	1352
I.	Christiania	Stift. ...	9736	5268	816	108	40	284
II.	Hamars	— ...	6557	3070	446	48	17	159
III.	Christianssands	— ...	8072	4609	717	67	48	224
IV.	Bergens	— ...	7585	3656	535	66	46	242
V.	Trondhjems	— ...	6527	3567	461	44	42	214
VI.	Tromsø	— ...	6966	3202	636	43	46	229
1.	Christiania By		-	-	-	-	-	-
2.	Akershus	Amt. ...	2769	1569	248	36	13	93
3.	Smaalenenes	— ...	2690	1399	217	26	7	75
4.	Buskeruds	— ...	2284	1222	193	25	8	65
5.	Jarlsb. og Laurv.	— ...	1993	1078	158	21	12	51
6.	Hedemarkens	— ...	3542	1586	267	23	9	88
7.	Christians	— ...	3015	1484	179	25	8	71
8.	Bratsbergs	— ...	2011	1159	179	15	12	68
9.	Nedenæs	— ...	1965	1223	220	19	10	53
10.	Lister og Mandals	— ...	1639	966	141	12	6	49
11.	Stavanger	— ...	2457	1261	177	21	20	54
12.	Søndre Bergenhus	— ...	3885	1812	281	33	24	119
13.	Bergens By		-	-	-	-	-	-
14.	Nordre Bergenhus	Amt ..	2450	1286	172	22	16	93
15.	Romsdals	— ...	2981	1483	200	22	21	87
16.	Søndre Trondhjems	— ...	2676	1492	191	14	14	93
17.	Nordre	— ...	2120	1150	152	19	13	64
18.	Nordlands	— ...	4303	1782	359	23	26	129
19.	Tromsø	— ...	1888	736	153	10	8	65
20.	Finmarkens	— ...	775	684	124	10	12	35

og Bydistrikter i 1886.

la campagne et dans les villes.

			Bydistrikter.								
Omkomne			Fødte.	Døde				Død-fødte.	Omkomne		
ved ulykke- lige Hæn- delser.	Selv- nord.	Drab.		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	Selv- nord.	Drab.
613	98	15	15273	8194	1865	114	53	414	136	34	7
82	31	6	8226	4478	1113	72	18	225	69	19	4
33	27	3	258	101	19	-	-	5	3	1	-
103	15	1	3030	1542	315	20	14	68	31	4	2
101	7	-	1876	853	178	10	9	58	9	4	-
96	10	3	1248	778	145	11	6	36	9	3	1
198	8	2	635	442	95	1	6	22	15	3	-
-	-	-	4890	2822	752	48	9	134	37	13	-
27	12	2	110	60	16	1	-	1	3	-	-
19	4	-	1246	616	124	8	3	32	8	-	1
20	5	1	872	476	99	5	2	24	11	1	-
16	10	3	1108	504	122	10	4	34	10	5	3
20	16	2	174	67	13	-	-	3	3	1	-
13	11	1	84	34	6	-	-	2	-	-	-
24	7	-	674	356	74	8	3	15	11	1	-
26	2	-	463	212	36	2	-	10	-	-	-
31	2	1	636	363	81	4	1	11	8	1	1
22	4	-	1257	611	124	6	10	32	12	2	1
46	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1623	758	156	8	8	52	8	4	-
37	2	-	22	8	1	-	-	-	-	-	-
47	4	-	585	267	66	7	2	15	4	-	-
32	5	1	732	518	87	5	5	21	6	3	1
35	4	2	162	80	13	1	-	6	-	-	-
106	8	1	154	61	19	1	-	7	2	1	-
33	-	-	200	107	22	-	3	4	3	1	-
59	-	1	281	274	54	-	3	11	10	1	-

Antal Dødsfald i Aarene 1882—1886.

Nombre des décès en 1882—1886.

Tabel XXXIII.		1886.	1885.	1884.	1883.	1882.
Riget		31 566	32 111	31 730	35 834	35 325
Landdistrikter		23 372	24 040	23 809	25 295	26 639
Byer		8 194	8 071	7 923	7 539	8 686
Christiania	Stift	9 746	9 710	9 317	8 532	9 531
Hamars	—	3 171	3 487	3 124	3 276	3 587
Christianssands	—	6 151	6 233	6 038	6 602	6 433
Bergens	—	4 509	4 828	4 995	4 960	5 615
Trondhjems	—	4 345	4 554	4 433	5 309	5 834
Tromsø	—	3 644	3 299	3 823	4 155	4 325

I Bydistrikterne udgjorde Antallet af Fødte 15 273 og af Døde 8 194; der bliver saaledes et Overskud af 7 079 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:53.6.

I Lægernes Dødslisters opgives **Dødsaaarsagen** for 17 491 eller 55.4 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 57.0 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (30 663).

For Byerne er opgivet Dødsaaarsag i 7 302 Tilfælde eller 89.1 pCt. af samtlige i Byerne indtrufne Dødsfald og 91.1 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (8 017).

For Landdistrikterne er opgivet Dødsaaarsag i 10 189 Tilfælde eller 43.6 pCt. af samtlige i Landdistrikterne indtrufne Dødsfald og 45.4 pCt. af i Landdistrikterne ved Sygdom indtrufne Dødsfald (22 646).

De af Lægerne opgivne **Dødsaaarsager** i Forhold (pCt.) til samtlige indtrufne Dødsfald i de enkelte Lægedistrikter sees af Tabel XXXVI.

De **hyppigste Dødsaaarsager** sees af Tabel XXXIV.

De af Lægerne opførte Dødsaaarsager ere sammenstillede i Tabeller i Slutningen af denne Beretning; den første viser Dødsaaarsagerne i Amterne, den anden de Dødes Køn og Alder, den tredje Dødsaaarsagerne i Byerne og den fjerde Alder og Køn for de i Byerne Døde.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 279, hvoraf 130 Syns- og Obduktionsforretninger over Døde, 138 Undersøgelser og Erklæringer over Levende samt 11 Erklæringer i anden eller uopgiven Anledning.

Tabel XXXVII viser disse Forretningers Gjenstand med Fordeling paa Stifter og enkelte Amter.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde ifølge Embedslægernes Indberetninger 47 918 eller 79.1 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1884—1886, i 1885 var Antallet 44 789 eller 74.4 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1883—1885, i 1884 var Antallet 46 998 eller 78.8 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1882—1884.

Procentforholdet af de i 1886 Vaccinerede til Middeltallet af de i Treaaret 1884—1886 levende Fødte vil for Riget og dets Stifter sees af Tabel XXXV.

Af **Sygehuse** haves 49 faste, nemlig Rigshospitalet i Christiania, der er klinisk Undervisningsanstalt, Diakonissesygehuset og «Vor Frue Hospital» i

De hyppigste Dødsårsager.
Causes des décès, classés par ordre de fréquence.

Dødsårsag.	Sum.	Deraf i		Procentforhold til samtlige opgivne Dødsårsager		
		Byerne.	Landdistrikterne	i Riget.	i Byerne.	i Landdistrikterne
Lungetuberkulose	2701	1220	1481	15.5	16.7	14.5
Lungebetændelse	1555	508	1047	8.9	6.9	10.3
Diphtherit	1312	518	794	7.5	7.1	7.8
Kræft (Cancer og Sarcoma)	1008	329	679	5.8	4.5	6.6
Alderdomssvaghed	909	290	619	5.2	4.0	6.6
Skarlagensfeber	894	360	534	5.1	5.0	5.2
Tuberkuløs Hjernebetændelse, miliær						
Tuberkulose, Tuberkulose i andre						
Organer	734	312	422	4.2	4.2	4.1
Akut Diarrhoe og Cholera nostras	668	479	189	3.8	6.5	1.8
Akut Bronchit, katarrhalsk Lunge-						
betændelse og Laryngit	639	352	287	3.6	4.8	2.8
Organisk Hjertesygdom	612	266	346	3.5	3.6	3.4
Vatersot og Morbus Brightii	536	180	356	3.1	2.4	3.5
Hjerneslag	528	248	280	3.0	3.4	2.7
Chronisk Bronchit	396	166	230	2.2	2.3	2.2
Hjernebetændelse (Meningitis simpl.)	340	147	193	2.0	2.0	1.9
Kramper i Barnealderen	305	228	77	1.7	3.1	0.7
Peritonit	292	96	196	1.6	1.3	1.9
Medfødt Svaghed	270	166	104	1.5	2.2	1.0
Strubehoste	236	105	131	1.3	1.4	1.3
Kighoste	235	102	133	1.3	1.4	1.3
Typhoidfeber	165	58	107	0.9	0.8	1.0
Organisk Underlivssygdom	158	51	107	0.9	0.7	1.0
Barselfeber	152	40	112	0.8	0.5	1.1
Andre Dødsårsager	2846	1081	1765	16.3	14.8	17.3
Samtlige opgivne Dødsårsager	17491	7302	10189			

Vaccinerede.

Vaccination.

Tabel XXXV.	Middeltal af levende Født i Treaaret 1884—1886	Antal Vaccinerede i 1886.	Forhold i pCt.
Riget	60 598	47 918	79.1
Christiania Stift	17 764	14 099	78.7
Hamars —	6 904	5 736	83.1
Christianssands —	11 322	8 459	74.7
Bergens —	9 384	6 658	70.9
Trondhjems —	7 747	6 286	81.1
Tromsø —	7 477	6 680	89.4

Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme
(Bydistrikt og Landdistrikt) samt

Décès totaux et décès causés par les maladies connues

Amt.	Tabel XXXVI. Lægedistrikt.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikt.	Dødsfald		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
I.	Christiania By.....	2822	2721	96.4	VIII.	Ringebu	152	56	36.8
II.	Akershus Amt.....	1629	931	57.3		Toten	317	116	36.6
	Bydistrikt	60	32	53.3		Bratsbergs Amt ...	1515	867	57.2
	Land —	1569	899	57.3		Bydistrikt	356	309	87.0
	Høland	206	154	74.7		Land —	1159	558	47.2
	Aker	488	308	63.1		Kragerø	352	263	71.8
	Ullensaker	605	332	54.8		Skien	497	343	68.6
	Follo	330	137	41.5		Sauland	136	69	50.8
III.	Smaalenenes Amt...	2015	1212	60.1		Holden	188	78	41.5
	Bydistrikt	616	527	85.7		Hvitesøid	155	64	41.3
	Land —	1399	685	48.8	IX.	Tinn	48	15	31.2
	Fredrikshald.....	222	181	81.5		Laardal	139	35	25.2
	Sarpsborg	790	509	64.4		Nedenæs Amt.....	1435	763	53.2
	Moss	406	250	61.5		Bydistrikt	212	205	96.7
	Eidsberg	379	212	55.9		Land —	1223	558	45.6
	Hvaløerne	218	60	27.5		Vestre Nedenæs ...	610	372	61.0
IV.	Buskeruds Amt.....	1698	1170	68.9		Aamli	95	52	55.0
	Bydistrikt	476	452	95.0		Østre Nedenæs	565	297	52.5
	Land —	1222	718	58.7		Evje	81	28	34.6
	Drammen	588	568	96.6		Sætersdalen	84	14	16.6
	Sandsvær	232	161	69.4	X.	Lister og Mand. Amt	1329	691	52.0
	Modum	393	247	63.0		Bydistrikt	363	315	86.8
	Ringerike	220	118	50.4		Land —	966	376	38.9
	Rollag	63	24	38.1		Christianssand	211	204	97.0
	Næs	118	37	31.4		Vanse	167	96	57.5
	Aal	84	15	17.8		Oddernæs	358	183	51.1
V.	Jarlsberg og Laurviks Amt	1582	846	53.5		Lyngdal	124	57	46.0
	Bydistrikt	504	390	77.4		Flekkefjord.....	231	85	36.8
	Land —	1078	456	42.3		Undal	238	66	28.0
	Hof	308	184	60.0	XI.	Stavanger Amt.....	1872	953	50.9
	Laurvik	556	305	53.0		Bydistrikt	611	489	80.0
	Tønsberg	718	357	49.7		Land —	1261	464	36.8
VI.	Hedemarkens Amt..	1653	950	57.5		Sandnæs	247	166	67.2
	Bydistrikt	67	57	85.0		Stavanger	558	340	60.9
	Land —	1586	893	57.0		Karmøen	248	147	59.2
	Rendalen	108	74	68.5		Sogndal	89	49	57.0
	Trysil	55	35	63.6		Haugesund	246	100	40.7
	Hedemarken	610	375	61.5		Finnø	164	51	31.1
	Søndre Østerdalen ..	235	129	55.0		Ekersund	204	63	30.9
	Solør og Odalen ...	491	261	53.1	XII.	Sand	170	37	21.8
	Indset Annex.....	8	4	50.0		Søndre Bergen h. Amt	1812	519	28.8
	Tønset	146	72	49.3		Ytre Hardanger ...	145	70	48.3
VII.	Christians Amt.....	1518	769	50.7		Voss	122	53	43.4
	Bydistrikt	34	21	61.8		Ytre Søndhordland.	150	58	38.6
	Land —	1484	748	50.4		Indre Hardanger ...	120	45	37.5
	Nordre Valders	134	109	81.3		Indre Søndhordland	123	43	35.0
	Hadeland og Land.	292	194	66.8		Tysnæs	106	36	34.0
	Faaberg	215	109	50.7		Ytre Nordhordland.	276	73	26.4
	Søndre Valders	163	82	50.3		Indre —	268	68	25.4
	Lom	167	73	43.7		Søndre Midthordland	173	33	19.0
	Lesje	78	30	38.4		Sveens Herred.....	51	8	16.0
						Nordre Midthordland	278	32	11.5

foraarsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amtet i de enkelte Lægedistrikter.

dans les préfectures et dans les districts civils médicaux.

Amt.	Lægedistrikt.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikt.	Dødsfald		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
XIII.	Bergens By.....	758	755	99.6		Stenkjær.....	154	75	48.7
XIV.	Nordre Bergenhus Amt.....	1294	626	48.4		Stjørdal.....	158	67	42.3
	Bydistrikt.....	8	7	88.0		Ytre Namdal.....	152	59	38.8
	Land —.....	1286	619	48.1		Fosnæs.....	73	27	38.1
	Gloppen.....	82	62	75.6		Inderøen.....	202	57	28.2
	Ytre Sogn.....	144	94	64.6		Grong.....	77	21	27.3
	Indre Søndfjord.....	149	85	57.8	XVIII.	Nordlands Amt.....	1843	711	38.6
	Nordfjordeidet.....	77	40	52.0		Bydistrikt.....	61	45	73.8
	Indviken.....	105	52	50.0		Land —.....	1782	666	37.3
	Lærdal.....	113	53	47.0		Østlofoten.....	118	73	61.9
	Midtre Sogn.....	97	45	46.2		Hadsel.....	154	94	61.0
	Lyster.....	112	48	42.9		Lurø.....	129	63	48.8
	Kinn.....	117	47	40.2		Hammerø.....	54	26	48.1
	Indre Sogn.....	89	84	38.2		Bodø.....	99	47	47.4
	Ytre Søndfjord.....	115	42	36.5		Ofoten.....	70	33	47.1
	Ytre Nordfjord.....	94	24	25.5		Gildeskaal.....	56	26	46.4
XV.	Romsdals Amt.....	1750	647	37.0		Buksnæs.....	131	56	42.7
	Bydistrikt.....	267	212	79.4		Brønnø.....	144	61	42.3
	Land —.....	1483	435	29.3		Alstahaug.....	148	62	41.9
	Surendalen.....	135	93	69.0		Stegen.....	57	22	38.6
	Indre Søndmøre.....	91	46	50.5		Folden.....	43	15	35.0
	Søndre Nordmøre.....	317	143	45.1		Ranen.....	178	51	28.6
	Nordre Søndmøre.....	215	94	43.7		Skjærstad.....	108	26	24.0
	Ytre Romsdal.....	192	68	35.4		Sortland.....	127	26	20.5
	Nordre Nordmøre.....	133	45	34.0		Flakstad.....	47	9	19.0
	Østre Søndmøre.....	98	32	32.6		Vefsen.....	110	15	14.0
	Indre Romsdal.....	166	43	26.0		Lødingen.....	70	6	8.5
	Ørskog.....	182	46	25.3	XIX.	Tromsø Amt.....	843	271	32.1
	Vestre Søndmøre.....	139	24	17.3		Bydistrikt.....	107	83	77.5
	Sundal.....	82	13	16.0		Land —.....	736	188	25.5
XVI.	Søndre Trondh. Amt.....	2010	1210	60.2		Tromsø.....	177	100	56.5
	Bydistrikt.....	518	503	97.1		Tranø.....	49	22	45.0
	Land —.....	1492	707	47.4		Ibestad.....	96	35	36.5
	Røros.....	72 ¹⁾	73	101.4		Balsfjorden.....	52	17	32.7
	Trondhjem.....	518	503	97.1		Lyngen.....	61	19	31.1
	Opdal.....	85	74	87.0		Maalselven.....	52	16	30.8
	Indre Fosen.....	84	68	81.0		Trondenæs.....	151	35	23.2
	Nordre —.....	78	50	64.1		Lenvik.....	98	22	22.4
	Orkedal.....	277	172	62.0		Karlse.....	29	5	17.2
	Ytre Fosen.....	163	71	43.6		Skjærø.....	78	-	-
	Selbu.....	61	25	41.0	XX.	Finmarkens Amt.....	958	393	41.0
	Hevne.....	69	25	36.2		Bydistrikt.....	274	203	74.1
	Hiteren.....	115	33	28.7		Land —.....	684	190	27.8
	Guldal.....	221	56	25.3		Hammerfest.....	133	105	78.9
	Strinden.....	267	60	22.5		Tanen.....	66	39	59.1
XVII.	Nordre Trondh. Amt.....	1230	557	45.3		Varde.....	120	57	47.5
	Bydistrikt.....	80	47	58.7		Sydvaranger.....	94	43	45.7
	Land —.....	1150	510	44.3		Kistrand.....	102	34	33.3
	Levanger.....	216	136	63.0		Vadsø.....	250	76	30.4
	Namsos.....	87	51	59.8		Alten.....	92	21	22.8
	Frosten.....	111	64	57.6		Loppen.....	37	8	21.6
						Maasø.....	64	10	15.6

¹⁾ Omfatter ogsaa Dødsfald tilhørende Hedemarkens Amt.

Oversigt over de i 1886 udførte
Liste des actes

Tabel XXXVII.			Santlige anmeldte retsmedicinske Forretninger.	Undersøgelse af Døde							
Overøvrighedsdistrikt.				Selvmord.	Mord, Mishandling.	Ulykkestilfælde ¹⁾ .					Dødsfald ved Sygdom.
						Ydre Beskadigelser.	Forfrysning.	Drukning.	Forgiftning.	Kvælning.	
Riget			279	²⁾ 8	³⁾ 9	⁴⁾ 9	1	12	⁵⁾ 9	2	⁶⁾ 22
I.	Christiania	Stift	102	8	3	3	1	4	6	2	9
II.	Hamars	—	31	-	3	-	-	-	1	-	2
III.	Christianssands	—	39	-	2	-	-	2	1	-	4
IV.	Bergens	—	29	-	1	2	-	-	-	-	5
V.	Trondhjems	—	32	-	-	3	-	6	-	-	2
VI.	Tromsø	—	46	-	-	1	-	-	1	-	-
1.	Christiania By		28	1	-	3	-	2	3	2	7
2.	Akershus	Amt	16	2	-	-	1	1	1	-	-
3.	Smaalenenes	—	7	-	1	-	-	-	-	-	-
4.	Buskeruds	—	21	2	1	-	-	-	1	-	1
5.	Jarlsberg og Laurviks	—	30	3	1	-	-	1	1	-	1
6.	Hedemarkens	—	15	-	2	-	-	-	-	-	-
7.	Christians	—	16	-	1	-	-	-	1	-	2
8.	Bratsbergs	—	16	-	1	-	-	2	-	-	1
9.	Nedenæs	—	2	-	-	-	-	-	-	-	2
10.	Lister og Mandals	—	7	-	1	-	-	-	-	-	1
11.	Stavanger	—	14	-	-	-	-	-	1	-	-
12.	Søndre Bergenhus	—	8	-	1	-	-	-	-	-	-
13.	Bergens By		7	-	-	-	-	-	-	-	2
14.	Nordre Bergenhus	Amt	10	-	-	1	-	-	-	-	3
15.	Romsdals	—	18	-	-	2	-	4	-	-	-
16.	Søndre Trondhjems	—	14	-	-	2	-	2	-	-	2
17.	Nordre —	—	4	-	-	-	-	-	-	-	-
18.	Nordlands	—	20	-	-	-	-	-	1	-	-
19.	Tromsø	—	18	-	-	1	-	-	-	-	-
20.	Finmarkens	—	8	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Enkelte Tilfælde ere opførte herunder, hvor Mord eller Selvmord ikke er bestemt uopgivet 2. ²⁾ Brud af Hjerneskalen 5, Luxatio epistrophei 1, Skudskaar 1, uopgivet 2. Hjernehyperæmi 2, Hydrocephalus 1, Hjertesygdom 6, Hjertebristning 1, Aneurysma 1, Bronchit 2, Tarmkatarrh og Diarrhoe 3, uopgivet 2. ³⁾ Forgiftningsforsøg 3, venerisk uopgivet 1.

retsmedicinske Forretninger.
médicaux forenses.

betræffende						Undersøgelse af Levende til Bestemmelse af								Erklæring i anden eller uopgiven Anledning.
Nyfødte og spæde Børns Dødsmaade.						forudgaaet Fødsel.	Voldtægt eller anden Løsaagthedsforbrydelse.	Mishandling og anden Beskadigelse.	legemlig Helbredsforfatning iøvrigt.	Sindstilstand og Tilregnelighed.	Paternitet.	uopgiven Anledning.		
Fødsel i Dølgemaal og formentlig Fosterdød.	Døde i Sengen hos Moderen.	Dødsfald ved Sygdom.	Abort.	Uopgiven Aarsag.	Uopgiven eller ukjendt Dødsarsag.									
27	4	⁷⁾ 8	2	12	5	20	13	35	37	27	2	4	⁸⁾ 11	
15	1	5	-	2	2	5	1	9	13	7	1	-	5	
1	-	-	1	-	1	-	2	7	4	7	1	-	1	
5	-	1	-	2	-	3	4	4	6	3	-	-	2	
2	-	-	1	1	-	3	-	3	5	4	-	-	2	
-	-	1	-	3	1	4	1	4	2	4	-	-	1	
4	3	1	-	4	1	5	5	8	7	2	-	4	-	
3	-	2	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	
4	-	1	-	1	1	3	-	1	-	-	-	-	-	
2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	
-	-	1	-	-	-	-	-	2	¹¹⁾ 11	2	-	-	-	
6	1	1	-	1	1	2	-	3	2	3	1	-	2	
1	-	-	-	-	-	-	2	6	1	2	-	-	1	
-	-	-	1	-	1	-	-	1	3	5	1	-	-	
3	-	-	-	-	-	2	2	1	2	1	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	
1	-	1	-	2	-	1	2	3	1	1	-	-	1	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	
1	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	2	-	-	-	
-	-	1	-	2	-	5	-	-	3	-	-	-	1	
-	-	-	-	-	1	-	1	3	-	3	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	
4	-	-	-	1	-	3	4	2	3	2	-	-	-	
-	3	1	-	2	1	1	1	6	2	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	4	-	

paavist. ²⁾ Hængning 4, Drukning 4. ³⁾ Beskadigelse af Hjerneskalen 4, Knivstik 3,
⁵⁾ Ved Alkohol 3, Karbolsyre 2, Kulos 1, Fosfor 1, uopgivet 2. ⁶⁾ Hjerneapoplexi 3,
 Ulcus ventriculi 1, Tetanus 1, Kræft 1, Anæmi 1, uopgivet 4. ⁷⁾ Hjernebetændelse 1,
 Sygdom 3, Fosterfordrivelse 1, Kvaksalveri 1, Flækker paa Linned 1, fundne Ben 1,

Sygestatistik for Strafarbejdsanstalterne.

Statistique des maladies dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés.

Tabel XXXVIII.	Samlet Antal Fanger.	Tilbageværende fra forrige Aar ¹⁾ .	Tilkomne i Aarets Løb ²⁾ .	Tilsammen behandtede ³⁾ .	Udgangne ⁴⁾ .			Døde ⁵⁾ .	Tilbageværende ved Slutningen af Aaret ⁶⁾ .	Tilkomne med Sygdommen opstaaet ⁷⁾ .		Behandlede i Sygecelle eller paa Sygeafdeling ⁸⁾ .	Sygdomstilfælde, der antages at være forårsagede af Fængselslivet eller Opholdet i Fængslet ⁹⁾ .	Sygedage i Sygecelle eller paa Sygeafdelingen ¹⁰⁾ .		Syge i Sygecelle eller paa Sygeafdelingen ¹¹⁾ .			Døde ¹²⁾ .	
					Helbredede ¹³⁾ .	I Bedring ¹⁴⁾ .	Uhelbredede ¹⁵⁾ .			før Indkomsten ¹⁶⁾ .	efter Indkomsten ¹⁷⁾ .			Det hele Antal ¹⁸⁾ .	I Gjennemsnit paa hver Syg ¹⁹⁾ .	Procent af det samlede Fangeantal ²⁰⁾ .	Det daglige Gjennemsnits-antal ²¹⁾ .	Af 100 Fanger syg daglig ²²⁾ .	Procent af de Syge i Sygecelle eller paa Sygeafdelingen ²³⁾ .	Procent af det samlede Fangeantal ²⁴⁾ .
Bodsfængslet	M. 369 ^{*)}	2	287	289	252	28	-	2	7	106	183	12	20	431	35,92	3,25	1,18	0,65	16,67	0,54
Akershus Strafanstalt .	M. 278 ^{*)}	7	406	413	384	19	-	1	9	26	387	28	30	2 232	79,71	10,07	6,12	3,16	3,57	0,36
Trondhjems Strafanstalt	M. 325 ^{*)}	5	73	78	60	11	5	1	1	27	51	78	1	1 606	20,59	24,00	4,40	1,97	1,28	0,31
Strafanstalten i Christiania for Kvinder .	K. 352 ^{*)}	24	219	243	206	17	3	-	17	35	208	46	40	2 143	46,59	13,07	5,87	3,24	-	-

*) Antallet af de fra foregaaende Aar hensiddende og i Aarets Løb efter Dom indkomne eller fra andre Strafanstalter overflyttede Fanger.

¹⁾ Restants au 1 Juillet 1885. ²⁾ Tombés malades pendant l'année. ³⁾ Total. ⁴⁾ Sortis. ⁵⁾ Guéris. ⁶⁾ Allant mieux. ⁷⁾ Non guéris. ⁸⁾ Décédés. ⁹⁾ Restants à la fin de l'année. ¹⁰⁾ Nombre des entrants, la maladie ayant commencé. ¹¹⁾ Avant l'entrée. ¹²⁾ Après l'entrée. ¹³⁾ Traités en cellule de malade ou dans l'infirmerie de l'établissement. ¹⁴⁾ Cas de maladies supposés d'être occasionnés par la vie ou le séjour en prison. ¹⁵⁾ Nombre des jours passés en cellule de malade ou dans l'infirmerie. ¹⁶⁾ Nombre total. ¹⁷⁾ La moyenne pour chaque malade. ¹⁸⁾ Nombre des malades en cellule ou dans l'infirmerie. ¹⁹⁾ Le pourcent du nombre total des prisonniers. ²⁰⁾ Nombre moyen par jour. ²¹⁾ De 100 prisonniers: malades par jour. ²²⁾ Décédés. ²³⁾ Le pourcent des malades en cellule ou dans l'infirmerie. ²⁴⁾ Le pourcent du nombre total des prisonniers.

Christiania, 5 Sygehuse for Spedalske, 5 militære Sygehuse, 19 Amtssygehuse og 61 andre kommunale Sygehuse. Desuden findes i Amterne i Tromsø Stift St. Vincents Sygehus i Hammerfest (den katholske Missions Sygehus) og flere mindre Sygehuse eller Sygestuer, der i Regelen kun benyttes under Fisketiden. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet særskilte Sygeafdelinger, og ved forskellige Fattighuse og Grubeværker forefindes Sygelokaler.

Antallet af **Sindssygeasyler** er 11, nemlig 3 Statsasyler, 6 kommunale og 2 private Asyler.

I Tabel XXXIX gives en Oversigt over Antallet af de paa Sygehusene behandlede Syge, Behandlingens Udfald, Behandlingstid og Medikamentudgift.

I Tabel XL gives en Oversigt over de paa Sygehusene til Behandling indkomne Sygdomstilfælde.

Strafanstalterne. Rigets Strafanstalter i Beretningsaaet 1ste Juli 1885 til 30te Juni 1886 vare: Bodsfængslet, Cellefængsel for Mandsfanger i Christiania, Akershus Strafanstalt, Fællesfængsel for Mandsfanger i Christiania, Trondhjems Strafanstalt, Fællesanstalt for Mandsfanger i Trondhjem og Strafanstalten for Kvinder i Christiania, Fællesanstalt for Kvinder.

Sundhedstilstanden har været tilfredsstillende, dog forekom saavel i Bodsfængslet som Akershus Strafanstalt et større Antal Forkjølelssygdomme end sædvanligt, hvortil Lægen for Akershus Strafanstalt søger Aarsagen deri, at Fangerne have været henviste til i Hviletiden at hvile paa det mer eller mindre kolde Gulv i Sovebarakkerne, medens de tidligere, da de tilbragte Hviletiden i Arbeidsrummene, havde Anledning til at samle diverse Ting, som de brugte som Underlag.

Ved de hygieniske Forhold i Bodsfængslet nævner Lægen den ikke uvæsentlige Forbedring, som Indførelse af Stentøipotter — Fayancepotter — har medført ved at Luften i Cellerne er bleven renere og friskere. Indførelsen af det nye Spisereglement har virket gavnlig ved Indskrænkning af Tilfælde af Fordøielssygdomme. Lignende Udtalelse om Kostens Hensigtsmæssighed foreligger ogsaa fra Trondhjems Strafanstalt.

Tabel XXXVIII (paa forrige Side) giver Oplysning om Sygdomsforholdene ved de forskellige Anstalter.

Af Sindssygdomme eller sygelige Forstemninger er opført ialt 7 Tilfælde; 1 i Bodsfængslet, 1 i Akershus Strafanstalt og 5 i Trondhjems Strafanstalt, fra hvilken sidste Anstalt 1 indlagdes paa Asyl, 3 udgik efter Benaadning og 1 helbrededes; de Sindssyge i de øvrige Anstalter helbrededes.

Følgende Sygdomstilfælde ere antagne at være forarsagede af Fængselslivet eller af Opholdet i Fængslet:

Tabel XXXVIII a.	Sygdommenes Art.					
	Tuber- culosis.	Dyspepsia.	Cardialgia.	Chlorosis, Anaemia.	Psychosis, (Mela- cholia).	I alt.
Bodsfængslet.....	1	5	6	8	-	20
Akershus Strafanstalt.....	-	10	20	-	-	30
Trondhjems Strafanstalt	-	-	-	-	1	1
Strafanstalten i Christiania for Kvinder.....	-	24		6	-	30
Tilsammen	1	65		14	1	81

De afdøde Fangers Alder og Dødsårsag sees af nedenstaaende Tabel:

Tabel XXXVIII b.	Antal.		Dødsårsag.
	Alder.		
Bodsfængslet	1	21	Phthisis.
	1	24	Phthisis.
Akershus Strafanstalt	1	39	Hjerteparalyse.
Trondhjems Strafanstalt	1	48	Gangræna processus vermiformis.

Fuldstændig eller delvis Arbeidsfrihed har været tilstaaet i følgende Antal Dage:

Tabel XXXVIII c.	Antal Dage.		
	Fuldstændig Arbeidsfrihed.	Delvis Arbeidsfrihed.	Ialt.
Bodsfængslet	429	130	559
Akershus Strafanstalt	129	37	166
Trondhjems Strafanstalt	1 296	181	1 477
Strafanstalten i Christiania for Kvinder	532		532
Tilsammen	2 386	348	2 734

Afvigelser fra den sædvanlige Fangekost med Tilstaaelse af Sygekost eller Diæt har været tilstaaet i følgende Antal Dage:

Tabel XXXVIII d.	Antal Dage.		
	Sygekost.	Diæt.	Ialt.
Bodsfængslet	538	203	741
Akershus Strafanstalt	2 043	189	2 232
Trondhjems Strafanstalt	1 658	185	1 843
Strafanstalten i Christiania for Kvinder	1 098	1 048	2 146
Tilsammen	5 337	1 625	6 962

Sygeudgifter (o: Totalbeløbet af Udgifter ved Sygebehandlingen) har i Beretningsaaret udgjort:

Tabel XXXVIII e.	Sygeudgifter.	Deraf særskilt for Medikamenter.
	Kr.	Kr.
Bodsfængslet.....	¹⁾ 1 302.71	1 034.78
Akershus Strafanstalt.....	²⁾ 2 535.99	2 133.59
Trondhjems Strafanstalt.....	³⁾ 1 666.13	571.55
Strafanstalten i Christiania for Kvinder.....	⁴⁾ 1 287.41	763.92
Tilsammen	⁴⁾ 6 792.24	4 503.84

¹⁾ Deraf Kr. 175.62 for sindssyge Fangers Forpleining paa Sindssygeasyl og Kr. 92.31 til Bandager, Bind og andre Sygerekvisita. ²⁾ Deri medregnet Kr. 304.00 til Sygevogter. ³⁾ Deri iberegnet Kr. 506.95 for sindssyge Fangers Forpleining paa Sindssygeasyl og Kr. 587.63 til Sygevogtere og Sygerekvisita. ⁴⁾ Heri medregnet Kr. 20.00 for Kur og Pleie af en Opsynskvinde paa Sandaker Lazaret samt Kr. 503.49 til Sygeforpleining og for den af en Straffange udførte Sygevogtertjeneste.

Nedenstaaende Tabel viser Resultaterne af de i Beretningsaaret udgaende Fangers Veining med Angivelse af vundet, tabt eller uforandret beholdt Vægt:

Tabel XXXVIII f.	Antallet af de i Beretningsaaret udgaende Fanger.	Antallet af de veiede Fanger.	Vundet i Vægt.		Tabt i Vægt.		Uforandret Vægt.	
			Antal Fanger.	pCt.	Antal Fanger.	pCt.	Antal Fanger.	pCt.
Bodsfængslet.....	175	175	80	45,7	90	51,4	5	2,9
Akerhus Strafanstalt.....	76	76	45	59,2	29	38,2	2	2,6
Trondhjems —.....	127	79	52	65,8	24	30,4	3	3,8
Strafanstalten i Christiania for Kvinder.....	63	59	23	39,0	31	52,5	5	8,5
Tilsammen	441	389	200	51,4	174	44,7	15	3,9

Til Oplysning om Sygeligheden hos Anstaltens Betjening i Beretningsaaret meddeles følgende Uddrag af Sygelisterne:

Tabel XXXVIII g.	Fra forrige Aar.		Tilkomne i Aarets Løb.		Tilsammen.		Helbredede.		I Bedring.		Uhelbredede.		Døde.		Tilbage-liggende ved Aarets Udgang.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet.....	-	-	27	-	27	-	26	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akershus Strafanstalt.....	2	-	9	-	11	-	8	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Trondhjems —.....	-	-	22	-	22	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strafanstalten i Christiania for Kvinder.....	1	2	1	12	2	14	-	10	1	1	-	¹⁾ 1	-	-	1	2
Tilsammen	3	2	59	12	62	14	56	10	1	1	-	1	-	-	5	2

¹⁾ Overført til Lazaret.

Ovenstaaende er et Uddrag af Norges officielle Statistik, III Række, No. 42, «Beretning om Rigets Strafarbeidsanstalter», hvortil henvises for nærmere Oplysninger.

Medicinalpersonalet. 12 examinerede Læger udgik fra Universitetet. Ifølge Fortegnelsen for 1886 var Antallet af autoriserede Læger 629 (i 1885: 623), hvoraf 356 eller 56.6 pCt. vare bosatte i Byerne, 230 i Landdistriktet, 43 paa ubekjendt Sted eller i Udlandet. 255 vare bosatte i Christiania Stift, 53 i Hamars, 86 i Christianssands, 66 i Bergens, 77 i Trondhjems, 49 i Tromsø Stift, samt 27 i Udlandet (deraf 22 i Amerika); for 16 savnes Opgave om Omholdssted. 9 vare ansatte som Professorer, 2 forhenværende Professorer, 1 Universitetssipendiat, 1 Prosektor ved Universitetet, 1 Konservator ved den zootomiske Samling, 1 Medicinaldirektør, 1 Fuldmægtig i Justitsdepartementets Medicinalafdeling, 4 Stadsfysici, 1 Stadslæge, 140 Distriktslæger, 1 Berglæge, 2 Fængselslæger, 2 Politilæger, 16 opføres som Fattiglæger i Byerne, 3 Direktører for Sindssygeasyler, 1 Direktør for Rigshospitalet, 1 Overlæge for den spedalske Sygdom, 5 Læger ved Stiftelser for Spedalske, 12 Overlæger ved Sygehuse, Sindssygeasyler og Fødselstiftelser (foruden disse vare ansatte 35 Læger, som indehavde anden Stilling), 18 Reservelæger, Assistent- og Underlæger ved Sygehuse, Fødselstiftelser og Sindssygeasyler, 1 Assistent ved Rigshospitalets Poliklinik, 2 Assisterer ved Rigshospitalets patologisk-anatomiske Laboratorium, i Armeen: 1 Generalchirurg, 6 Brigadelæger, 34 Korpslæger, 14 Compagnichirurger (foruden 4 surnummerære), i Marinen: 1 Overlæge, 1 Korpslæge, 3 Marinelæger af 2den Klasse, 2 Underlæger. 340 opføres uden fast Ansættelse. 2 indehavde civilt Embede udenfor Lægestanden.

Antallet af **Apothekere** i Virksomhed ved Udgangen af Aaret 1886 var 89, 39 med reelt og 49 med personligt Privilegium og 1 privilegeret Rigshospitalet som saadant. 31 Apotheker laa i Christiania Stift, 6 i Hamars, 23 i Christianssands, 11 i Bergens, 12 i Trondhjems, 6 i Tromsø Stift. Under Fisketiden er aabnet Medicinudsalg i Lofoten. 2 nye Apotheker aabnede i dette Aar sin Virksomhed, nemlig 1 i Christianssund og 1 i Vardø.

Tabel XXXIX giver en Oversigt over Landets Apotheker og det ved samme fungerende Personale. I 1886 underkastede 10 sig pharmaceutisk Examen.

Af **Tandlæger** var der efter Fortegnelsen over Læger, Tandlæger og Dyrslæger i 1886: 73, hvoraf 35 boede inden Christiania Stift, 4 i Hamars, 13 i Christianssands, 7 i Bergens, 5 i Trondhjems og 2 i Tromsø Stift, 3 vare bosatte i Udlandet, og for 4 kjendes ikke Opholdssted.

I 1886 underkastede 7 sig Tandlægeexamen.

Af **Jordemødre** udeksamineredes 48, hvoraf 35 ved Skolen i Christiania og 13 ved Skolen i Bergen.

Efter Embedslægenes Beretninger var der 810 Jordemødre, dels ansatte i offentlig Stilling, dels privat praktiserende, nemlig 212 i Christiania Stift, 84 i Hamars, 140 i Christianssands, 153 i Bergens, 124 i Trondhjems og 97 i Tromsø Stift.

Hjelpevaccinatorernes Antal udgjorde efter Embedslægenes Beretninger 625, hvoraf 90 i Christiania Stift, 75 i Hamars, 111 i Christianssands, 131 i Bergens, 111 i Trondhjems, 107 i Tromsø Stift.

Apotheker og Personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

	Tabel XXXIX.	Privilegium		Personalet.					
	Amt.	reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.	
I.	Christiania By:								
	Elefantapotheket	1	-	1	-	6	-	-	
	Svaneapotheket	1	-	1	-	3	-	-	
	Løveapotheket	-	1	-	1	1	2	2	
	RigshospitaletsApothek	-	1	1	1	6	-	-	
	Hjortapotheket	-	1	-	1	3	-	-	
	Nordstjernen	-	1	1	-	5	-	-	
	Falkapotheket	-	1	1	-	1	1	-	
	Hygieaa	-	1	1	-	3	-	-	
	Oslo Apothek	-	1	1	-	2	-	1	
	Ørnen	-	1	1	-	3	-	-	
II.	Akershus Amt:								
	Drøbak	1	-	1	-	1	-	-	
	Lillestrømmen	-	1	1	-	1	-	1	
III.	Smaalenenes Amt:								
	Moss	1	-	1	-	1	-	1	
	Fredriksstad:								
	Vestsidens Apothek . . .	1	-	1	-	1	2	-	
	Østsidens (Svane)	-	1	1	-	1	-	1	
	Sarpsborg	-	1	-	1	-	1	1	
	Fredrikshald:								
	Svaneapotheket	1	-	1	-	2	-	-	
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	1	
IV.	Buskeruds Amt:								
	Drammen:								
	Brageræs	1	-	1	-	1	1	-	
	Strømsø	-	1	-	1	2	-	-	
	Ørnen	-	1	1	-	-	1	1	
	Kongsberg	1	-	1	1	1	-	1	
	Hønefos	1	-	1	-	1	-	1	
V.	Jarlsberg og Laur-								
	viks Amt:								
	Svelvik	-	1	1	-	-	1	-	
	Holmestrand	1	-	1	-	-	1	1	
	Horten	-	1	-	1	1	-	1	
	Tønsberg:								
	Løveapotheket	1	-	1	-	1	-	1	
	Svaneapotheket	-	1	1	-	2	-	1	
	Sandefjord	-	1	-	1	1	-	-	
	Laurvik: Ørnen	1	-	1	-	2	-	-	
	Svanen	-	1	1	1	-	1	1	
VI.	Hedemarkens Amt:								
	Kongsvinger	1	-	1	-	1	-	1	
	Hamar	-	1	-	1	1	1	-	
	Elverum	-	1	1	-	1	-	1	
	Tønsset	-	1	1	-	1	-	-	

Apotheker og Personale.

	Tabel XXXIX (Forts.).	Privilegium		Personalet.					
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.	
	Amt.								
VII.	Christians Amt:								
	Gjøvik	-	1	1	-	1	-	1	
	Lillehammer	1	-	1	-	1	-	1	
VIII.	Bratsbergs Amt:								
	Skien:								
	Skien's Apothek	1	-	1	-	1	1	-	
	— nye —	-	1	1	-	1	1	-	
	Porsgrund	1	-	1	-	1	-	-	
	Brevik	1	-	1	-	1	-	1	
	Kragerø	1	-	1	-	-	2	1	
IX.	Nedenæs Amt:								
	Østerrisør	1	-	1	-	1	-	1	
	Tvedestrand	-	1	1	1	1	-	-	
	Arendal:								
	Løveapotheket	1	-	1	1	2	-	1	
	Svaneapotheket	-	1	1	-	1	-	1	
	Grimstad	1	-	1	-	1	-	1	
	Lillesand	-	1	1	-	1	-	-	
X.	Lister og Mandals Amt:								
	Christianssand:								
	Løveapotheket	1	-	1	-	1	-	1	
	Elefantapotheket	1	-	1	-	1	1	-	
	Mandal	1	-	1	-	1	-	1	
	Farsund	-	1	1	-	-	-	1	
	Flekkefjord	1	-	-	1	-	-	1	
XI.	Stavanger Amt:								
	Ekersund	-	1	-	1	-	-	1	
	Sandnæs	1	-	1	-	1	-	1	
	Stavanger:								
	Hygiea	1	-	1	-	1	1	2	
	Hjorten	-	1	1	-	1	-	2	
	Svaneapotheket	-	1	1	1	1	-	1	
	Kopervik	-	1	1	-	-	-	1	
	Haugesund	-	1	-	1	1	-	-	
XII.	Søndre Bergenhus Amt:								
	Vossevangen	-	1	1	-	1	-	-	
XIII.	Bergens By:								
	Løveapotheket	1	-	1	1	1	1	3	
	Svaneapotheket	1	-	1	-	5	-	-	
	Elefantapotheket	-	1	1	-	3	-	-	
	Hjortapotheket	-	1	1	-	2	-	-	
	Nordstjernen	-	1	1	-	1	1	-	
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	2	

Apotheker og Personale.

	Tabel XXXIX (Forts.). Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
XIV.	Nordre Bergenhus Amt:							
	Lærdalsøren	-	1	1	-	1	-	-
XV.	Romsdals Amt:							
	Aalesund:							
	Nordstjernen	-	1	1	-	1	-	1
	Svanen	1	-	1	-	1	-	1
	Volden	-	1	1	-	1	-	-
	Molde	1	-	1	-	1	-	1
	Christianssund:							
	gl. Apothek	1	-	1	1	2	-	3
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1
XVI.	Søndre Trondhjems Amt:							
	Orkedalsøren	-	1	1	-	-	-	1
	Trondhjem:							
	Løveapotheket	1	-	1	1	2	-	2
	Svanéapotheket	1	-	1	-	2	1	2
	Hjortapotheket	-	1	-	1	1	1	-
	Ørnen	-	1	1	-	1	-	1
	Røros	1	-	1	-	1	1	1
XVII.	Nordre Trondhjems Amt:							
	Levanger	1	-	1	-	1	-	1
	Stenkjær	1	-	1	-	1	-	2
	Namsos	-	1	-	1	1	-	-
VIII.	Nordlands Amt:							
	Mosjøen	-	1	1	-	1	-	1
	Bodø	1	-	1	-	2	-	1
XIX.	Tromsø Amt:							
	Tromsø	1	-	1	-	1	-	1
XX.	Finmarkens Amt:							
	Hammerfest	-	1	1	-	1	-	1
	Varde	-	1	1	-	1	-	-
	Vadsø	-	1	1	-	1	-	-
	Tilsammen	39	50	76	21	119	23	64

Syphilis paa Syge- La Syphilis dans

Tabel XL.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Hudsygeafdeling . . .	27	7	20	187	65	122	214	72	142	157	51	106
Fødselstiftelsens Børneafdeling . . .	-	-	-	4	3	1	4	3	1	4	3	1
Christiania Bys Sygehus	4	2	2	59	4	55	63	6	57	37	1	36
Diakonissehuset	1	1	-	1	-	1	2	1	1	-	-	-
Christiania Garnisonssygehus	-	-	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-
Akers kommunale Sygehus	1	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1
Moss Bys — — — — —	-	-	-	2	1	1	2	1	1	1	-	1
Smaalenenes Amts — — — — —	1	1	-	15	10	5	16	11	5	16	11	5
Fredriksstad Bys — — — — —	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Drammen — — — — —	-	-	-	6	2	4	6	2	4	5	2	3
Buskeruds Amts — — — — —	-	-	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-
Jarlsberg og Laurviks Amt og Tøns- berg Bys Sygehus	6	3	3	18	3	15	24	6	18	17	4	13
Carl Johansværns — — — — —	-	-	-	4	4	-	4	4	-	1	1	-
Hedemarkens Amts — — — — —	2	-	2	39	22	17	41	22	19	33	19	14
Hamar Bys — — — — —	1	-	1	2	1	1	3	1	2	3	1	2
Christians Amts — — — — —	2	-	2	2	1	1	4	1	3	3	1	2
Bratsbergs — — — — —	1	-	1	16	5	11	17	5	12	8	1	7
Arendal Bys — — — — —	3	-	3	11	8	3	14	8	6	11	5	6
Christianssand — — — — —	2	1	1	6	3	3	8	4	4	6	4	2
Lister og Mandals Amts — — — — —	3	2	1	4	2	2	7	4	3	7	4	3
Stavanger — — — — —	2	2	-	15	3	12	17	5	12	11	4	7
— Bys — — — — —	6	3	3	30	10	20	36	13	23	26	10	16
Bergens — — — — — ¹⁾	9	3	6	28	13	15	37	16	21	35	16	19
Aalesund — — — — — ²⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romsdals Amts — — — — —	2	1	1	12	7	5	14	8	6	14	8	6
Trondhjem Bys — — — — —	7	3	4	50	21	29	57	24	33	43	16	27
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	3	-	3	5	1	4	8	1	7	4	1	3
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Namdalen	-	-	-	5	1	4	5	1	4	3	-	3
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug — — — — — Bodø	-	-	-	7	3	4	7	3	4	4	2	2
— — — — — — — — — —	-	-	-	4	4	-	4	4	-	4	4	-
— — — — — — — — — —	2	1	1	5	1	4	7	2	5	3	1	2
Tromsø — — — — — — — — — —	4	3	1	4	1	3	8	4	4	7	4	3
Finmarkens — — — — — — — — — —	3	-	3	8	5	3	11	5	6	7	1	6
— — — — — — — — — —	-	-	-	3	3	-	3	3	-	2	2	-
St. Vincents Hospital — — — — —	-	-	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-
Finmarkens Amts Sygehus i Vardø . .	-	-	-	4	2	2	4	2	2	1	1	-
— — — — — — — — — —	1	-	1	6	4	2	7	4	3	3	1	2
Tilsammen ³⁾	94	34	60	571	222	349	665	256	409	487	189	298
Skraavens Fiskesygehus i Østlofoten .	-	-	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-
Maasø — — — — — — — — — —	-	-	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-
Tilsammen	-	-	-	4	4	-	4	4	-	2	2	-
Summa	94	34	60	575	226	349	669	260	409	489	191	298

¹⁾ Efter foregaaende Aarsliste tilbageiggende 9, 4 Mænd og 5 Kvinder. ²⁾ Efter foregaaende Kvinder. ³⁾ Forplejningsdagens Antal er ikke opgivet for Fødselstiftelsens Børneafdeling: Ved

husene i 1886.

les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform for indkomne Tilfælde				Antallet af For- pleinings- dage.	Middetal af For- pleinings- dage for hver Udskreven
i Bedring.			uhelbredede.									primær.	kon- stitutio- nel.	heredi- tær.	uop- givet.		
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
19	9	10	3	-	3	6	4	2	29	8	21	16	162	8	1	11511	62.2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4)	-
15	4	11	1	-	1	2	-	2	8	1	7	18	40	1	-	1557	28.3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	1	-	-	379	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	87	29.0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	63	63.0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	35	35.0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	11	-	-	1349	84.3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	133	13.3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	6	-	-	248	49.6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	165	55.0
1	1	-	-	-	-	1	1	-	5	-	5	-	18	-	-	2403	126.5
3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	80	20.0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	3	5	1	37	1	-	3069	93.0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	124	41.3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	465	155.0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	4	5	2	14	-	-	1686	210.7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	4	7	-	-	909	82.6
-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	3	2	1	-	102	14.6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	338	48.3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	5	-	-	1	14	1274	115.8
1	-	1	1	-	1	1	-	1	7	3	4	-	28	2	-	3846	132.6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	28	-	-	3109	88.8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	860	61.4
3	3	-	-	-	-	2	1	1	9	4	5	-	50	-	-	3885	80.9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	5	-	-	687	171.5
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	5	-	-	297	77.4
2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	7	-	-	229	38.2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	212	53.0
2	-	2	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	5	-	-	501	83.5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	4	-	-	580	82.9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	8	-	-	997	142.4
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	141	47.0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	127	42.3
1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	4	-	-	81	40.5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	1	-	6	-	-	304	101.3
48	23	25	7	1	6	13	7	6	110	36	74	50	480	19	22	41833	75.9
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	107	53.5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	184	92.0
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	291	72.7
48	23	25	9	3	6	13	7	6	110	36	74	50	484	19	22	42124	75.4

Aarsliste tilbageliggende 1 Kvinde. ³⁾ Efter foregaaende Aarsliste tilbageliggende 95, 35 Mænd og 60
Beregnings- af Middelforpleiningstiden er derfor de Udgaaede fra denne Afdeling ikke medtagne.

Tabel over Tilfælde af Sindssyg-

Mouvement des aliénés

Tabel XLI.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Afdelinger.....	-	-	-	4	3	1	4	3	1	1	-	1
Christiania Bys Sygehus	-	-	-	6	2	4	6	2	4	1	-	1
Diakonissehuset.....	5	-	5	4	-	4	9	-	9	2	-	2
Akers kommunale Sygehus	1	-	1	1	-	1	2	-	2	-	-	-
Moss Bys —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Smaalenenes Amts —	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Fredriksstad Bys —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Fredrikshald — —	-	-	-	4	1	3	4	1	3	1	-	1
Drammen — —	2	2	-	14	7	7	16	9	7	3	2	1
Buskeruds Amts —	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Jarlsb. & Laurv. Amts og Tønsb. Bys Sygehus	-	-	-	3	3	-	3	3	-	2	2	-
Hedemarkens Amts Sygehus.....	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Hamar Bys —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Christians Amts — ¹⁾	1	1	-	11	4	7	12	5	7	4	-	4
Arendal Bys —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1
Christianssand Bys —	-	-	-	4	4	-	4	4	-	2	2	-
Stavanger Amts —	-	-	-	5	1	4	5	1	4	-	-	-
— Bys —	2	1	1	4	1	3	6	2	4	-	-	-
Bergens — —	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Aalesund — —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Trondhjem Bys —	1	-	1	14	6	8	15	6	9	3	-	3
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	-	-	-	5	4	1	5	4	1	1	1	-
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Namdalen	1	1	-	1	-	1	2	1	1	1	-	1
Nordlands Amts Sygeh. i Alstahaug	2	-	2	4	2	2	6	2	4	-	-	-
Tromsø — — i Tromsø ..	1	1	-	9	4	5	10	5	5	1	1	-
Finmarkens — — i Vardø....	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
— — — i Vadsø....	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Tilsammen ²⁾	18	8	10	104	47	57	122	55	67	25	10	15
Hasvaag Fiskesygehus i Loppen	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1
Maasø — — i Maasø	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Tilsammen	-	-	-	2	1	1	2	1	1	2	1	1
Summa	18	8	10	106	48	58	124	56	68	27	11	16

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste ingen tilbageliggende. ²⁾ Ifølge forrige Aarsliste 17 tilbagelig-

dom, behandlede paa Sygehus i 1886.
dans les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbageiggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne.				
i Bedring.			uhelbredede.									Me- lan- cholia.	Mania.	De- men- tia.	Idio- tis- mus.	Uop- givet.
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
1	-	1	2	1	1	1	-	1	1	1	-	1	3	-	-	2
3	-	3	3	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	4
-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
3	1	2	8	6	2	-	-	-	2	-	2	1	-	-	-	13
1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	2
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
3	2	1	4	3	1	-	-	-	1	-	1	7	3	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
1	-	1	4	1	3	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
2	-	2	1	-	1	-	-	-	3	2	1	2	1	1	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
4	1	3	8	5	3	-	-	-	-	-	-	10	4	-	-	-
2	2	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	2	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
3	2	1	3	-	3	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
-	-	-	9	4	5	-	-	-	-	-	-	2	6	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	11	16	55	29	26	2	1	1	13	4	9	50	25	5	-	24
												104				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
27	11	16	55	29	26	2	1	1	13	4	9	50	27	5	-	24

gende 7 Mænd og 10 Kvinder

gende, 7 Mænd og 10 Kvinder.

Antallet af de paa Sygehusene

Mouvement des malades

Tabel XLII.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets medicinske Afdeling .	99	46	53	821	411	410	920	457	463	409	173	236
— chirurgiske —	82	45	37	966	551	415	1048	596	452	605	324	281
— Hudsygeafdeling	55	22	33	506	182	324	561	204	357	426	141	285
Rigshospitalets Afdelinger	236	113	123	2293	1144	1149	2529	1257	1272	1440	638	802
Fødselstiftelsens gynæk. Afdeling ¹⁾	1	-	1	34	-	34	35	-	35	20	-	20
— Børne- —	5	2	3	76	20	56	81	22	59	69	17	52
Christiania Bys Sygehus Afdeling A.	93	79	14	498	425	73	591	504	87	208	168	40
— — — B ²⁾	89	5	84	581	37	544	670	42	628	320	19	301
— — — paa Grønland	40	17	23	74	29	45	114	46	68	3	1	2
Christiania Bys Sygehus ialt	222	101	121	1153	491	662	1375	592	783	531	188	343
Diakonissehuset ³⁾	38	4	34	174	25	149	212	29	183	76	7	69
Christiania Garnisons Sygehus	3	3	-	211	211	-	214	214	-	199	199	-
Akers Kommunes —	17	8	9	137	62	75	154	70	84	63	32	31
Moss Bys — ⁴⁾	8	3	5	66	38	28	74	41	33	42	21	21
Smaalenenes Amts — ⁵⁾	19	11	8	153	94	59	172	105	67	122	80	42
Fredriksstad Bys —	10	8	2	73	44	29	83	52	31	67	40	27
— Garnisons —	-	-	-	111	111	-	111	111	-	104	104	-
Fredrikshald Bys —	15	7	8	205	86	119	220	93	127	183	77	106
Fredriksten Garnisons —	-	-	-	64	64	-	64	64	-	61	61	-
Drammens Bys —	15	8	7	118	69	49	133	77	56	73	37	36
Buskeruds Amt —	4	2	2	32	26	6	36	28	8	21	18	3
Jarlsberg og Laurviks Amts og Tøns-												
berg Bys Sygehus	20	17	3	169	98	71	189	115	74	119	74	45
Carl-Johansværns —	-	-	-	88	86	2	88	86	2	75	74	1
Hedemarkens Amts —	13	7	6	83	47	36	96	54	42	61	35	26
Hamar Bys —	7	3	4	91	53	38	98	56	42	73	43	30
Christians Amts —	4	2	2	52	21	31	56	23	33	30	12	18
Bratsbergs —	18	10	8	109	66	43	127	76	51	75	47	28
Østerrisør Bys —	1	1	-	7	4	3	8	5	3	4	3	1
Arendal —	8	1	7	98	68	30	106	69	37	61	40	21
Christianssands Bys —	18	12	6	85	60	25	103	72	31	68	52	16
— Garnisons —	-	-	-	106	106	-	106	106	-	102	102	-
Lister og Mandals Amts — ⁶⁾	9	3	6	24	16	8	33	19	14	16	9	7
Stavanger —	15	5	10	115	60	55	130	65	65	64	34	30
— Bys —	35	20	15	145	76	69	180	96	84	109	60	49
Bergens — ⁷⁾	86	40	46	609	327	282	695	367	328	458	245	213
Aalesund — ⁸⁾	-	-	-	11	6	5	11	6	5	4	3	1
Romsdals Amts —	25	12	13	228	126	102	253	138	115	142	75	67
Trondhjems Bys —	46	28	18	556	317	239	602	345	257	399	216	183
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i												
Skogn	19	7	12	127	60	67	146	67	79	98	48	50
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i												
Namdalen	14	8	6	190	90	100	204	98	106	129	55	74

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 4, 1 Mand og 3 Kvinder. ²⁾ Heri medregnet Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 11, 3 Mænd og 8 Kvinder. ⁴⁾ Ifølge forrige 9, 4 Mænd og 5 Kvinder. ⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 86, 41 Mænd og 45 Kvinder.

behandlede Syge i 1886.

dans les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal af Forplei- ningsdage for hver Ud- skreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgn. Øre.	Antallet af For- pleinings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
204	92	112	94	64	30	112	75	37	101	53	48	13.3	103.9	46.3	12.9	37935
209	141	68	114	65	49	35	25	10	85	41	44	3.6	99.3	37.8	9.5	36228
52	24	28	10	5	5	12	8	4	61	26	35	2.4	63.9	46.6	9.1	23319
465	257	208	218	134	84	159	108	51	247	120	127	7.0	267.1	42.7	10.7	97482
10	-	10	2	-	2	1	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-
3	1	2	1	1	-	4	3	1	4	-	4	6.5	-	-	-	-
155	140	15	37	29	8	91	89	2	100	78	22	18.5	97.8	72.7	5.1	35686
107	-	107	37	6	31	106	12	94	100	5	95	18.6	88.1	56.4	4.6	32150
21	7	14	14	5	9	36	18	18	40	15	25	48.4	41.2	203.1	4.3	15033
283	147	136	88	40	48	233	119	114	240	98	142	20.5	229.8	73.9	4.7	83869
41	4	37	21	6	15	34	4	30	40	8	32	19.8	34.8	73.9	12.0	12713
8	8	-	2	2	-	1	1	-	5	5	-	0.5	8.8	15.3	18.8	3195
32	13	19	13	5	8	27	15	12	19	5	14	20.0	22.9	61.9	8.4	8360
9	7	2	2	1	1	9	5	4	12	7	5	14.5	8.1	47.9	7.5	2971
12	7	5	8	3	5	14	7	7	16	8	8	9.0	20.2	47.3	12.0	7382
-	-	-	6	5	1	3	2	1	7	5	2	3.9	9.5	45.5	8.1	3459
-	-	-	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	1.3	4.3	11.1	472
-	-	-	3	1	2	27	11	16	7	4	3	12.7	14.3	24.7	6.4	5236
1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1.8	1.0	5.9	18.6	374
20	14	6	11	9	2	14	9	5	15	8	7	11.9	12.7	39.2	7.7	4627
7	4	3	3	3	-	2	1	1	3	2	1	6.7	5.4	59.4	-	1970
27	23	4	8	2	6	8	5	3	27	11	16	4.8	27.3	61.5	-	9964
7	7	-	2	1	1	4	4	-	-	-	-	4.5	3.2	13.2	-	1162
9	5	4	3	2	1	7	5	2	16	7	9	8.7	19.2	87.6	9.9	7006
6	4	2	2	1	1	10	4	6	7	4	3	11.1	8.3	33.3	10.1	3030
6	2	4	8	5	3	7	3	4	5	1	4	13.7	7.5	53.4	15.2	2726
5	5	-	12	7	5	11	8	3	24	9	15	10.7	21.4	76.0	20.2	7825
1	1	-	-	-	-	1	-	1	2	1	1	16.6	1.2	72.6	7.4	436
13	8	5	6	6	-	12	8	4	14	7	7	13.0	10.2	40.6	13.1	3735
5	4	1	5	1	4	15	9	6	10	6	4	16.1	12.9	50.5	13.5	4709
-	-	-	3	3	-	1	1	-	-	-	-	0.9	1.7	6.0	4	637
4	-	4	2	2	-	6	5	1	5	3	2	21.4	7.7	104.2	33.5	2819
13	6	7	13	6	7	11	4	7	29	15	14	10.9	20.3	73.3	11.7	7408
8	3	5	9	3	6	15	9	6	39	21	18	16.4	40.5	104.9	10.3	14798
58	29	29	29	14	15	61	40	21	89	39	50	10.7	90.8	54.7	10.5	33145
1	-	1	-	-	-	6	3	3	-	-	-	54.4	0.7	22.7	-	250
69	43	26	17	10	7	8	4	4	17	6	11	3.4	24.1	37.3	16.2	8806
52	35	17	26	18	8	76	50	26	49	26	23	13.8	59.5	39.2	7.0	21707
15	5	10	2	2	-	17	9	8	14	3	11	12.9	17.5	48.5	16.6	6398
40	25	15	8	4	4	15	10	5	12	4	8	7.8	14.1	26.7	15.0	5143

Annexet paa Arbejdsanstalten. ^{a)} Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 39, 5 Mænd og 43 Aarsliste tilbageliggende 19, 10 Mænd og 9 Kvinder. ^{b)} Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende ^{c)} Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 3 Kvinder.

Antallet af de paa Sygehusene

Tabel XLII (Forts.).	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	19	9	10	211	103	108	230	112	118	106	47	59
— — — - Bodø.....	13	10	3	187	108	79	200	118	82	121	68	53
— — — - Buksnæs	23	12	11	185	125	60	208	137	71	147	101	46
Tromsø — — - Tromsø ..	30	13	17	137	77	60	167	90	77	94	50	44
Finmarkens — — - Alten....	5	2	3	23	18	5	28	20	8	18	11	7
— — — - Hammer- fest.....	7	7	-	191	142	49	198	149	49	136	100	36
St. Vincents Hospital — —	4	2	2	86	51	35	90	53	37	53	34	19
Finmarkens Amtssygehus - Vardø ...	1	1	-	120	96	24	121	97	24	71	53	18
— — — - Vadsø ⁹⁾ .	4	2	2	50	32	18	54	34	20	32	21	11
Tilsammen ¹⁰⁾	1037	504	533	8983	4924	4059	10020	5428	4592	5935	3230	2705
Fiskesygehus i Kabelvaag (Østlofoten)	-	-	-	78	77	1	78	77	1	68	67	1
— - Henningsvær —	-	-	-	109	109	-	109	109	-	93	93	-
— - Skraaven —	-	-	-	33	33	-	33	33	-	23	23	-
— - Hasvaag (Loppen) ...	-	-	-	48	37	11	48	37	11	35	28	7
— - Maasø (Maasø)	-	-	-	42	41	1	42	41	1	36	36	-
— - Gamvik (Tanen)	-	-	-	34	32	2	34	32	2	30	28	2
Tilsammen	-	-	-	344	329	15	344	329	15	285	275	10
Summa	1037	504	533	9327	5253	4074	10364	5757	4607	6220	3505	2715

⁹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 2, 1 Mand og 1 Kvinde. ¹⁰⁾ Ifølge forrige

Sundhedsforskrifter approberedes for følgende Herreder:

Romedal (Hedemarkens Amt) 20de November.

De bymæssig bebyggede Dele af Grans Herred (Christians Amt) 28de August.

Nore (Buskeruds Amt) 9de Januar.

Østervold (søndre Bergenhus Amt) 28de August.

Kinn og
Bremanger } (nordre Bergenhus Amt) 9de Januar.

Gimsø Herreds «Rorvær» (Nordlands Amt) 20de Marts.

Melø (Nordlands Amt) 17de Juni.

Tillæg til Sundhedsforskrifterne for Christiania approberedes 20de November og for Ekersund 20de Januar.

behandlede Syge i 1886.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal af Forplei- ningsdage for hver Ud- skreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af For- pleinings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
51	27	24	32	16	16	15	9	6	26	13	13	7.3	25.2	45.1	14.1	9196
24	15	9	13	8	5	16	10	6	26	17	9	9.2	20.8	43.7	19.1	7600
30	21	9	5	3	2	11	6	5	15	6	9	5.7	26.1	49.3	25.4	9523
15	10	5	14	8	6	16	9	7	28	13	15	10.7	23.0	56.3	15.6	8385
2	2	-	1	1	-	1	1	-	6	5	1	4.6	4.1	67.4	26.8	1486
10	8	2	12	11	1	22	16	6	18	14	4	12.2	14.3	28.7	-	5170
11	6	5	5	2	3	10	6	4	11	5	6	12.7	-	-	-	uopgivet
25	24	1	-	-	-	21	19	2	4	1	3	18.0	7.4	23.1	12.1	2704
6	3	3	-	-	-	9	5	4	7	5	2	17.5	4.7	32.8	17.4	1707
1404	784	620	622	353	239	241	548	393	1118	513	605	10.6	1149.5	48.2		419585
5	5	-	1	1	-	4	4	-	-	-	-	5.1	4.7	21.5	49.5	1678
10	10	-	3	3	-	3	3	-	-	-	-	2.8	3.3	11.1	44.2	1211
7	7	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2.4	26.1	37.9	861
8	7	1	3	1	2	1	1	-	1	-	1	2.1	2.2	17.6	22.6	808
2	2	-	-	-	-	4	3	1	-	-	-	9.5	2.5	22.3	26.5	930
1	1	-	2	2	-	1	1	-	-	-	-	2.9	1.2	12.6	23.6	427
33	32	1	12	10	2	13	12	1	1	-	1	3.8	16.2	17.2	37.6	5915
1437	816	621	634	363	271	954	560	394	1119	513	606	10.3	1165.8	47.1		425500

Aarsliste tilbage-liggende 1041. 504 Mænd og 537 Kvinder.

Aarsliste tilbageliggende 1041, 504 Mænd og 537 Kvinder.

Paa Sygehusene til Behandling ind- Maladies des entrants dans

Tabel XLIII. Sygdomsgrupper.	Sum.	Fordeling paa Sygehusene.							
		Rigshospitalets Afd.			Fødselsstiftelsens			Christiania Bys.	Diakonissehuset.
		medicinske.	chirurgiske.	for Hudsyge.	gynækologiske Afdeling.	Børnehosp.			
Exanthematisk Typhus.....	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber.....	283	65	-	-	-	-	2	1	3
Akute Udslagssygdomme.....	278	2	-	-	-	-	2	-	3
Strubehoste, Diphtherit.....	243	1	-	-	-	-	-	-	6
Akut Bronchit, Katarrh, Kighoste.....	557	48	1	1	-	1	15	6	73
Lungebetændelse.....	288	58	-	-	-	-	40	-	6
Brystbetændelse.....	136	29	2	1	-	-	7	5	5
Lungetuberkulose.....	303	30	-	-	-	-	145	16	1
Andre chroniske Sygdomme i Lungerne.....	171	28	-	-	-	-	66	5	-
Hjertesygdomme.....	98	31	-	1	-	-	21	6	-
Diarrhoe, Cholera nostras, Blodgang.....	105	22	-	-	-	-	10	5	-
Andre akute Sygd. i Fordøielsesorganerne.....	230	54	7	-	1	7	22	3	12
Chroniske.....	337	49	5	-	1	1	45	3	7
Leversygdomme, Gulsot.....	20	5	-	-	-	-	3	-	2
Nervesygdomme.....	132	36	-	-	-	-	45	2	-
Vatersot.....	23	6	1	-	-	-	-	-	-
Sygdomme i Urinveiene.....	92	13	10	3	1	-	10	1	-
Gigtfeber.....	155	37	3	-	-	-	31	4	2
Chronisk Rheumatisme.....	207	25	1	-	-	-	41	5	12
Barselfeber.....	7	2	-	-	-	-	2	-	-
Andre Barselsygdomme.....	50	2	-	-	-	-	29	6	-
Livmoder- og Æggestoksygdomme.....	103	14	11	-	19	-	20	6	-
Andre organiske Underlivssygdomme.....	14	5	-	-	1	-	-	3	-
Septichæmi, Pyæmi.....	11	2	-	1	-	-	1	-	-
Blod- og Ernæringssygdomme.....	155	34	-	-	-	10	29	9	4
Tuberkulose Betænd., Miliærtuberkulose.....	33	8	9	-	-	-	4	1	-
Hjernebetændelse, Hydrocephalus.....	53	19	-	-	-	-	4	-	-
Hjerneslag, Lamhed.....	141	32	1	1	-	-	37	5	-
Organiske Sygd. i Hjerne og Rygmarv.....	57	20	-	-	-	-	20	3	-
Epilepsi.....	40	5	-	-	-	-	9	3	-
Andre Nervesygdomme.....	345	64	6	-	4	-	51	20	3
Sindssygdomme.....	119	8	-	-	1	-	6	10	-
Drankersygdomme.....	52	21	-	-	-	-	7	-	-
Kræft.....	228	10	59	1	-	-	35	4	-
Andre Svulster.....	132	-	72	-	-	-	5	4	1
Spedalskhed.....	4	-	-	3	-	-	-	-	-
Hudsygdom.....	223	-	6	73	2	-	21	1	4
Syphilis.....	575	-	-	187	-	4	59	1	3
Gonorrhoe, Urethrit.....	271	-	-	66	-	-	21	-	8
Epididymit, Excoriationes, Verruæ.....	141	-	-	79	-	-	20	-	4
Chirurg. Sygd. i Urinveiene og Kjensorg.....	95	-	22	-	2	-	5	-	-
Benbrud, Luxationer.....	315	-	111	-	-	-	45	1	3
Læsioner, Forbrænding, Forfrysning.....	435	-	67	1	-	-	26	3	14
Chirurgiske Sygdomme i Aaresystemet.....	31	-	10	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Absces, Ulcera.....	626	3	80	73	-	2	79	9	10
Brok.....	56	-	21	-	-	1	-	2	-
Ben- og Ledsygdomme.....	486	1	162	-	-	-	41	6	3
Øiensygdomme.....	383	-	213	-	-	7	14	-	2
Øresygdomme.....	34	-	11	-	-	-	1	-	11
Dannelsesfeil, Deformiteter.....	41	-	28	-	-	-	-	1	2
Alderdomssvaghed.....	38	2	-	-	-	-	19	4	-
Forskjellige andre Sygdomme.....	126	24	19	1	1	-	6	4	6
Friske, indlagte med Syge.....	245	6	28	14	1	43	32	6	1

komne Sygdomstilfælde i 1886.
les hôpitaux.

Fordeling paa Sygehusene.

Akers Kommunes.	Moss Bys.	Smaalenenes Amts.	Fredrikstads Bys.	Fredrikstads Garnisons.	Fredrikshalds Bys.	Fredrikstens Garnisons.	Drammens Bys.	Buskeruds Amts.	Jarlsb. og Laurviks Amts og Tønsberg Bys.	Carl-Johansværns.	Hedemarkens Amts.	Hamars Bys.	Christians Amts.	Bratsbergs Amts.	Østerrisør Bys.	Arendals Bys.	Christiansands Bys.	Christiansands Garnisons.
2	5	14	5	8	3	1	20	2	16	-	-	-	-	7	-	2	2	-
4	7	10	11	1	29	9	1	3	8	1	-	7	5	-	-	2	3	-
2	-	2	10	4	89	19	1	-	14	30	-	-	2	1	-	1	8	49
3	4	1	2	2	3	1	1	-	5	11	-	3	-	3	1	4	1	-
5	-	4	6	-	6	5	4	-	1	2	-	5	1	2	1	5	4	-
5	1	2	1	2	1	1	2	3	1	1	-	3	-	1	-	2	3	-
2	-	-	2	12	2	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	6
3	3	1	1	1	1	2	1	1	2	1	-	1	1	2	-	5	1	1
12	6	-	1	19	1	-	1	-	5	3	-	2	-	-	-	3	4	6
5	1	1	-	-	1	-	2	1	1	-	-	3	-	2	-	-	3	1
2	-	1	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
8	2	-	-	1	4	-	3	1	1	7	1	1	3	2	-	4	2	-
4	-	3	1	6	3	-	1	-	3	-	1	2	1	2	-	2	-	10
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	4	1	1	1	-	1	-	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-
4	-	2	-	-	3	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1	3	-	1	-	-	-	-	-	6	1	3	1	1	3	-	2	3	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
7	-	5	-	-	3	-	2	1	4	1	4	3	1	5	-	1	2	1
1	1	-	1	-	4	-	14	2	3	-	1	1	11	-	-	1	4	-
1	-	1	1	-	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	1	1	-
2	-	3	-	-	3	-	3	1	1	-	3	1	3	6	-	1	4	-
2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	4	1	1	-	-	-	-
2	1	2	1	1	-	-	3	1	8	2	5	-	-	-	-	-	-	4
-	2	15	-	-	-	-	6	3	18	4	39	2	2	16	-	5	3	-
-	-	6	2	-	-	-	6	1	4	5	5	2	1	4	-	6	8	-
-	-	3	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-
1	-	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	4	1	2	1	1
6	4	7	3	-	1	1	5	1	2	1	2	3	3	1	2	5	5	2
9	4	22	4	17	6	10	8	3	9	7	3	6	1	16	1	8	2	6
4	9	7	3	6	8	3	9	2	14	4	4	7	2	8	-	5	3	13
2	2	3	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1	1	1	-	1	1	-
8	3	6	2	2	1	1	8	1	13	2	4	4	9	3	-	2	3	1
6	-	2	2	2	1	3	2	4	4	1	-	15	1	9	-	3	-	4
1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	2	-	-
4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
-	-	2	1	-	-	15	-	-	2	-	-	3	-	-	-	-	1	-
10	3	3	1	4	16	-	1	-	5	-	4	2	1	1	-	1	-	-

Paa Sygehusene til Behandling ind-

Tabel XLIII (Forts.). Sygdomsgrupper.	Fordeling paa Sygehusene.							
	Lister og Mandals Amts.	Stavanger Amts.	Stavanger Bys.	Bergens Bys.	Aalesund Bys.	Romsdals Amts.	Trondhjem Bys.	Nordre Trondhjems Amts.
								Skogn. Namdalen.
Exanthematisk Typhus	-	-	-	1	-	-	-	1
Typhoidfeber	-	7	10	48	5	3	19	6
Akute Udslagssygdomme	-	-	-	8	-	5	51	2
Strubehoste, Diphtherit	-	4	-	39	-	3	5	28
Akut Bronchit	-	2	6	29	-	2	47	-
Lungebetændelse	-	1	3	32	-	2	27	-
Brystbetændelse	-	-	2	2	-	4	11	1
Lungetuberkulose	-	-	4	9	-	8	20	-
Andre chroniske Sygdomme i Lungerne ..	-	1	6	1	-	7	5	-
Hjertesygdomme	1	1	1	5	-	1	3	1
Diarrhoe, Cholera nostras og Blodgang...	-	1	-	5	-	-	-	8
Andre akute Sygd. i Fordøielsesorganerne	1	6	1	8	-	12	12	1
Chroniske	-	-	3	31	1	22	19	8
Leversygdomme, Gulsot	-	1	-	1	-	1	-	-
Nyresygdomme	2	-	-	2	-	-	7	2
Vatersot	-	1	1	-	1	2	-	1
Sygdom i Urinveiene	-	-	1	11	-	5	6	1
Gigtfeber	1	2	-	12	-	4	-	2
Chronisk Rheumatisme	-	3	-	16	-	13	11	4
Barselfeber	-	-	-	-	-	-	-	-
Anden Barselsygdom	-	-	-	-	-	-	1	-
Livmoder- og Æggestokksygdomme	1	-	2	1	-	3	2	-
Andre organiske Underlivssygdomme	-	-	-	-	-	-	3	-
Septichæmi, Pyæmi	-	-	-	-	-	-	-	-
Blod- og Ernæringssygdomme	-	2	2	2	1	2	6	1
Tuberkulose Betænd., Miliærtuberkulose ..	-	-	-	2	-	-	-	-
Hjernebetændelse, Hydrocephalus	-	-	2	4	1	1	6	2
Hjerneslag, Lamhed	1	4	3	3	-	6	6	1
Organiske Sygd. i Hjerne og Rygmarv ..	-	-	-	7	-	-	-	-
Epilepsi	-	-	-	2	-	-	6	-
Andre Nervesygdomme	1	3	3	19	-	13	26	9
Sindssygdomme	-	5	4	2	1	-	14	7
Drankersygdomme	-	-	2	1	-	-	10	1
Kræft	-	3	3	17	-	5	9	11
Andre Svulster	-	-	-	6	-	5	-	1
Spedalskhed	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudsygdomme	2	5	12	21	-	2	9	3
Syphilis	4	15	30	28	-	12	50	5
Gonorrhoe	1	4	7	10	-	4	41	-
Epididymit, Excoriationer, Verruæ	-	2	-	3	-	3	4	-
Chirurg. Sygd. i Urinveiene og Kjænsorg.	-	5	1	4	-	3	14	2
Benbrud, Luxationer	1	5	6	34	-	2	14	1
Læsioner, Forbrænding, Forfrysning	1	3	5	34	1	2	40	8
Chirurgiske Sygdomme i Aaresystemet ..	-	-	-	2	-	2	-	-
Phlegmone, Absces, Ulcera	3	10	13	34	-	22	18	6
Brok	2	1	-	3	-	1	-	-
Ben- og Ledsygdomme	2	13	2	42	-	33	15	2
Øiensygdomme	-	-	-	23	-	5	7	2
Øresygdomme	-	-	-	3	-	3	-	-
Dannelsesfeil, Deformiteter	-	-	-	3	-	2	-	-
Alderdomssvaghed	-	-	2	1	-	-	-	-
Forskjellige andre Sygdomme	-	1	4	15	-	2	5	-
Friske indlagte med Syge	-	4	4	20	-	2	7	-

komne Sygdomstilfælde i 1886.

Fordeling paa Sygehusene.									Sum for Amts-, Garnisons og Bysygehuse.	Fordeling paa Fiskesygehuse.						Sum for Fiskesygehuse.
Nordlands Amts.			Tromsø Amts.	Finmarkens Amts.				Kabelvaag.		Henningsvær.	Skraaven.	Hasvik.	Maasø.	Gamvik.		
Alstahaug.	Bodø.	Buksnæs.		Alten.	Hammerfest.	St. Vincents Hospital.	Vardø.								Vadsø.	
-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	
3	-	4	15	1	8	-	2	-	277	2	-	1	-	6	1	
-	9	-	-	-	86	-	-	10	277	-	-	-	-	1	1	
1	1	-	-	2	6	1	30	-	235	2	-	2	-	8	1	
8	3	11	4	5	11	3	23	4	488	6	33	8	10	8	69	
2	3	9	9	-	14	-	8	5	260	10	7	4	1	1	28	
5	6	14	4	-	-	-	6	1	126	2	5	1	1	-	10	
3	14	-	1	-	3	3	-	3	301	1	1	-	-	-	2	
-	2	4	-	-	-	-	2	1	164	4	-	1	-	2	7	
1	2	-	1	-	-	-	-	-	97	-	-	-	-	-	1	
2	-	4	-	-	1	-	1	-	88	3	12	2	-	-	17	
8	7	20	4	-	1	-	2	-	218	2	6	1	-	-	12	
16	14	8	5	-	5	4	2	1	323	3	5	1	2	3	14	
1	-	-	-	-	1	-	1	1	20	-	-	-	-	-	-	
1	2	-	1	-	2	3	-	2	128	2	1	-	1	-	4	
1	-	-	-	-	-	-	-	1	22	-	-	-	-	-	-	
2	1	2	1	-	1	-	4	-	85	2	1	-	4	-	7	
3	3	1	-	1	3	-	1	-	148	-	6	-	1	-	7	
6	3	2	1	-	1	3	-	-	194	1	1	-	3	2	13	
-	-	1	1	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	6	-	
-	1	2	-	-	1	-	-	-	50	-	-	-	-	-	-	
3	-	2	4	1	1	-	-	1	103	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	1	-	-	11	-	-	-	-	-	-	
12	6	2	-	-	1	4	2	2	149	-	1	2	-	3	6	
1	-	2	-	1	-	2	-	-	33	-	-	-	-	-	-	
-	3	-	3	-	1	-	1	1	52	-	1	-	-	-	1	
-	2	-	2	-	1	3	-	-	140	-	-	-	1	-	1	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	57	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	37	-	3	-	-	-	3	
8	23	5	4	1	4	5	4	-	336	2	1	-	4	-	9	
4	-	-	9	-	-	-	1	-	117	-	-	-	1	1	2	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	52	-	-	-	-	-	-	
8	5	2	7	1	2	2	-	-	225	2	-	1	-	-	3	
7	3	1	-	-	3	4	1	-	132	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	
1	3	3	4	-	2	2	-	-	221	-	2	-	-	-	1	
7	4	5	4	8	3	3	4	6	571	-	-	2	-	2	4	
6	8	11	16	-	2	-	2	1	268	-	-	-	2	1	3	
2	1	2	3	-	-	-	-	-	132	2	5	-	1	1	9	
7	2	2	2	-	-	2	-	-	92	3	-	-	-	-	3	
7	6	7	3	1	1	2	2	2	312	1	-	-	-	2	3	
17	13	7	4	1	5	6	9	1	420	6	5	1	1	2	15	
2	-	2	-	-	1	-	-	-	29	1	-	1	-	-	2	
26	15	22	9	-	12	10	5	3	584	12	9	4	4	5	42	
1	2	-	1	-	-	3	-	-	56	-	-	-	-	-	-	
18	11	11	9	-	3	11	-	-	475	5	2	-	3	-	11	
7	5	12	1	-	2	8	2	-	375	2	-	2	3	1	8	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	40	-	-	-	1	-	1	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	38	-	-	-	-	-	-	
1	2	-	1	-	-	1	1	-	120	2	2	1	-	-	6	
1	1	1	-	-	-	-	4	4	243	-	-	1	1	-	2	

Kjendte Døds-

Causes de décès

Tabel XLIV.		Christiania Stift.										Hamars Stift.				
		Christiania By.		Akershus Amt.		Smaalønes Amt.		Busteruds Amt.		Jarlsberg og Laurviks Amt.		Hedemarkens Amt.		Christians Amt.		
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Uorg. Kj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Sum															
Abortus (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	11	2	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-
Anæmia perniciosa	19	2	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1
Aneurysma	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea (Croup) . .	236	30	24	7	7	16	20	8	6	4	3	-	2	2	2	-
Apoplexia cerebri	528	26	31	14	16	17	17	27	27	12	17	-	13	14	8	16
— pulmonum	7	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis, Rheumatism. chron. . .	14	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1
Arthrocace	83	5	7	1	-	3	1	1	-	2	-	-	3	1	6	2
Asthma, Emphysema	37	2	2	1	1	3	1	5	4	-	-	-	2	-	-	-
Atrophia infantum	126	13	15	1	1	1	1	2	6	-	2	-	3	-	-	-
Bronchitis acuta	580	59	63	13	12	20	19	22	22	8	12	-	15	19	6	9
— chronica	396	21	31	16	11	13	12	7	6	8	12	-	13	13	9	8
Cancer (vide Sarcoma et Puerperium)	983	38	60	34	19	37	25	41	38	28	23	-	60	40	30	38
Carbunculus, Furunculosis	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo, Peri-	44	5	1	1	1	3	-	1	2	1	-	-	1	-	-	-
Caries, Necrosis, Osteomyelitis . .	29	4	-	1	1	2	2	1	1	-	3	-	1	2	1	1
Cholera nostras	84	-	-	-	3	9	7	4	7	1	3	-	-	1	1	1
Combustio	26	3	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2	3	1	2
Commotio, Compressio	7	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Congelatio	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	17	-	1	3	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	305	48	33	3	7	11	9	11	13	17	8	-	6	6	1	3
Corpus alienum trachæe	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cystitis	75	6	1	6	-	2	-	-	1	2	-	-	3	-	1	1
Debilitas congenita	270	34	36	1	5	12	5	24	15	4	9	-	-	3	1	3
— senilis	909	21	32	38	16	18	27	42	36	21	14	-	32	30	34	20
Diabetes mellitus	29	1	-	-	-	1	1	1	-	2	1	-	1	1	-	2
Diarrhoea acuta	584	168	141	19	17	13	10	8	7	6	6	-	10	7	1	7
— chronica	25	6	10	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Diphtheritis	1312	171	190	47	65	114	109	56	63	25	18	1	12	21	8	15
Dysenteria	36	2	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Eclampsia (vide Puerperium)	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis (Lepra)	86	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis	39	2	2	1	1	-	3	3	3	1	-	-	-	1	2	-
Empyema	18	1	-	4	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-	98	-	-	5	1	6	3	5	4	5	-	-	3	1	1	-
Epilepsia	34	2	4	-	-	1	1	3	-	1	-	-	2	-	1	1
Erysipelas (vide Puerperium)	57	7	5	1	-	-	4	1	-	1	5	-	2	2	1	-
Febris intermittens	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— puerperalis (v. Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

par préfectures.

[illegible]

Kjendte Døds-

Tabel XLIV (Forts.). Dødsaaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	Christiania Stift.										Hamars Stift.				
		Christiania By.		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Buskeruds Amt.		Jarlsberg og Laurviks Amt.		Hedemarkens Amt.		Christians Amt.		
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Uopg. Kj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Febris rheumatica	52	2	2	2	.	1	2	4	6	3	.	.	3	2	1	3
— typhoidea	165	5	3	5	1	4	5	4	8	6	1	.	2	.	.	3
— typhosa exanthematica (Typhus exanthematicus) ...	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Fractura ossium	54	9	3	1	.	1	.	2	.	3	1	.	1	3	3	3
Gangraena senilis	79	4	3	2	2	2	2	2	5	2	2	.	2	3	.	.
— pulmonum	9	3	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.
Gastritis acuta	26	.	.	3	2	.	.	2	1	2	.	.	1	.	.	.
— chronica	117	2	3	3	3	1	5	2	3	2	1	.	2	1	5	4
Hæmophilia	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.
Hæmorrhagia	15	1	.	1	.	.	2	.	.	.	.	.	.	2	1	1
— pulmonum	23	1	1	.	.	4	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.
— umbilicalis	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
— uteri	12	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.
— ventriculi	38	1	2	1	1	.	1	1	.	2	1	.	1	.	1	.
— viarum uriniferarum ..	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Hepatitis	15	.	1	2	.	.	.	.	1	.	1	.	.	.	1	.
Hernia	63	2	4	.	1	3	1	2	2	1	2	.	2	1	4	1
Hydrocephalus	24	3	1	.	.	.	.	2	2	1	1	.	1	.	1	.
Hydrops	117	1	1	1	3	2	1	12	10	2	3	.	3	5	2	6
Hydrothorax	3	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Icterus	27	2	2	1	1	.	1	1	2	.	.	.	1	2	.	.
Insania	68	2	1	.	1	3	.	3	.	3	.	.	3	3	.	.
Intoxicatio	5	.	3	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Laryngitis acuta	27	.	.	.	1	.	1	2	2	.	.	.	1	.	.	.
Leuchæmia	5	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.
Luxatio epistrophei	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Metritis, Peri-, Para-	2	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Meningitis simplex	340	26	25	10	9	7	5	10	8	10	10	.	13	6	11	13
— tuberculosa	631	47	33	14	14	12	15	8	16	22	20	.	19	15	10	10
— cerebro-spinalis epi- demica	37	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4	.	.	.
— spinalis, Myelitis ...	35	5	3	1	.	1	2	2	2	1	.	.	1	.	.	1
Morbi cutanei ¹⁾	5	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
Morbilli	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Morbus Addisoni	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
— ovarii	13	.	2	.	.	.	1	.	1	.	.	.	.	1	.	4
— viarum uriniferarum ...	45	3	1	.	.	3	.	1	.	1	.	.	2	1	1	1
— Werlhofii, Purpura	7	.	1	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.
— uteri	3	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.

¹⁾ Eczema 2, Pemphigus 2, Rupia 1, alle af Mandkjøn.

Kjendte Døds-

Tabel XLIV (Forts.). Dødsårsag. Causes de décès.	Sum.	Christiania Stift.										Hamars Stift.					
		Christiania By.		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Buskeruds Amt.		Jarlsberg og Laurviks Amt.		Hedemarkens Amt.		Christians Amt.			
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Uopg. Kj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
Nephritis, Morbus Brightii	419	23	25	22	19	21	13	17	9	13	13	1	11	16	8	9	
Obstructio alvi. Ileus	142	2	4	4	.	4	3	6	2	4	3	.	6	10	6	.	
Oedema, Spasmus glottidis	3	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	
— pulmonum	38	3	1	1	.	2	2	1	.	1	1	.	2	.	1	1	
Otitis media	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Paralysis	50	1	2	3	.	.	.	1	4	2	2	.	2	.	3	.	
— agitans	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	
— generalis	2	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Parotitis	2	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Peritonitis	284	16	19	7	12	8	9	7	11	4	7	.	12	12	4	7	
Phlebitis, Lymphangitis	6	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	
Phlegmone	54	3	1	.	2	1	3	3	1	1	1	.	1	1	3	1	
Pleuritis	86	4	3	7	1	4	3	4	3	2	1	1	3	1	1	.	
Pneumonia catarrhalis	31	18	13	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
— crouposa	1552	44	61	36	24	56	44	46	44	76	66	1	85	43	57	43	
Pneumothorax	2	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	
Pustula maligna	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	
Pyæmia	116	2	9	8	3	5	1	3	2	1	3	.	4	4	2	3	
Puerperium:																	
Abortus	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Bronchitis acuta	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Cancer	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Dystokia	19	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	
Eclampsia	15	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Embolia	2	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Erysipelas	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Febris puerperalis	152	.	10	.	5	.	3	.	5	.	8	.	.	2	.	4	
Hæmorrhagia uteri	13	.	.	.	1	.	1	.	1	.	.	.	3	.	1	.	
Peritonitis	8	.	.	.	2	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	
Phlegmasia alba dolens	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Pneumonia	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Pyæmia	2	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Ruptura uteri	5	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Vitia org. cordis	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Vomitus gravidarum	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	
In puerperio, Causa ignota	3	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
—																	
Rachitis	64	13	10	5	2	.	.	2	1	.	.	.	2	3	3	2	
Ruptura cordis	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
— intestinorum	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	

aarsager i 1886.

[illegible]

Kjendte Døds-

Tabel XLIV (Forts.).	Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Sum.	Christiania Stift.										Hamars Stift.			
			Christiania By.		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Boskeruds Amt.		Jærsberg og Laurviks Amt.		Hedemarkens Amt.		Christians Amt.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Sarcoma	24	2	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	3	1
Scarlatina	898	79	85	25	20	42	35	19	16	11	10	-	7	10	43	51
Scorbutus	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	38	1	4	-	1	1	3	5	4	-	2	-	3	-	1	-
Stenosis tracheæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stricture oesophagi	6	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Struma	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Syphilis	66	15	14	-	1	1	2	-	-	1	2	-	1	2	1	2
Tabes dorsalis	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tetanus	19	3	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-
Tuberculosis miliaris acuta	9	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	2701	181	177	69	57	67	87	73	101	55	68	2	59	67	35	47
— organor. aliorum ..	94	4	1	4	4	-	4	5	7	2	2	-	3	2	2	4
Tumores	18	4	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tussis convulsiva	235	11	17	3	4	14	17	11	15	7	6	-	10	15	2	5
Typhlitis, Peri-	3	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Typhus exanth.(vide Febr. typh. exanth).	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi	18	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Uræmia	38	1	-	2	-	2	1	2	-	-	-	-	3	1	2	1
Varicellæ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	158	5	4	6	6	4	4	2	6	1	6	-	4	9	5	3
— — cerebri	141	10	15	6	2	5	15	2	3	4	5	-	4	3	1	5
— — conformationis ..	15	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— — cordis	611	35	67	25	14	20	23	18	25	20	15	-	29	15	17	26
— — hepatis	36	-	-	4	1	1	-	2	2	-	1	-	-	3	2	-
— — medullæ spinalis ..	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventr. et c. intest..	52	1	-	4	4	-	-	-	1	-	-	-	-	5	-	-
Vulnera	13	-	-	3	-	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Causæ aliæ	¹⁾ 6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	17491	1311	1364	515	416	612	600	568	602	426	414	6	506	444	366	403

¹⁾ Tussis 1 Kv. Anus præternaturalis 1 Kv. Ulcus cruris 1 Kv. Asphyxia 2 Md., 1 Kv.

aarsager i 1886.

[illegible]

Kjendte Døds-

Causes de décès

Tabel XLV. Dødsarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Dødsarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Abortus (vide Puerperium) ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	11	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	19	-	9	10	-	-	-	1	-	-	1	-	1
Aneurysma	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea (Croup.)	236	1.3	121	113	2	29	17	69	68	21	24	2	3
Apoplexia cerebri	528	3.0	261	267	-	-	1	-	1	1	-	-	-
— pulmonum	7	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Arthritis, Rheumat. chron.	14	-	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	83	-	60	23	-	1	-	1	1	7	5	6	2
Asthma, Emphysema	37	-	22	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	126	0.7	55	71	-	51	67	4	4	-	-	-	-
Bronchitis acuta	580	3.3	286	294	-	149	141	79	87	7	10	5	6
— chronica	396	2.3	191	205	-	4	1	5	4	2	2	-	1
Cancer (vide Sarcoma et Puerp.)	983	5.6	506	476	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Carbunculus, Furunculosis	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri-	44	-	23	21	-	2	-	1	2	1	2	3	3
Caries, Necrosis, Osteo- myelitis	29	-	18	11	-	-	-	-	1	-	1	3	-
Cholera nostras	84	-	41	43	-	26	25	8	11	2	1	1	2
Combustio	26	-	15	11	-	2	-	12	6	-	3	-	-
Commotio, Compressio	7	-	4	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Congelatio	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	17	-	14	3	-	-	1	-	-	1	-	2	-
Convulsiones infantum	305	1.7	168	137	-	138	106	27	30	3	1	-	-
Corpus alienum tracheæ ..	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Cystitis	75	-	68	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	270	1.5	144	126	-	140	122	4	4	-	-	-	-
— senilis	909	5.2	434	475	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes mellitus	29	-	18	11	-	-	-	2	1	1	1	1	-
Diarrhoea acuta	584	3.3	303	281	-	224	172	51	64	5	6	2	3
— chronica	25	-	9	16	-	2	3	2	2	1	2	-	1
Diphtheritis	1312	7.5	623	687	2	39	48	324	334	172	196	59	76
Dysenteria	36	-	20	16	-	-	3	7	10	1	-	2	-
Eclampsia (vide Puerperium)	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis (Lepra)	86	-	53	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis	39	-	18	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema	18	-	11	7	-	-	-	-	-	2	-	2	-
Enteritis, Gastro	98	-	61	36	1	25	17	13	7	3	4	-	1
Epilepsia	34	-	19	15	-	-	-	-	1	-	1	1	2
Erysipelas (vide Puerperium)	57	-	25	32	-	5	7	3	-	2	-	1	1
Febris intermittens	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— puerp. (vide Puerp.) ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	52	-	28	24	-	-	-	1	-	2	1	5	2
— typhoidea	165	0.9	91	73	1	-	1	1	1	5	8	4	6

aarsager i 1886.

par sexe et par âge.

Fordeling paa Alder (par âge).																Se Anmærkning.				Alder er opgivet for	
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.					
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	-	1	-	3	-	3	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	11	-		
1	-	-	2	-	1	1	1	4	2	1	1	1	1	-	-	-	-	9	10		
-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-		
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	121	113		
2	-	4	4	10	-	12	16	29	33	81	81	80	78	38	51	4	2	261	267		
-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	4	3		
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	2	2	2	1	1	-	-	8	6		
5	-	17	5	7	4	4	3	4	1	5	1	1	1	2	-	-	-	60	23		
-	-	1	-	1	-	2	3	2	3	10	7	6	1	-	1	-	-	22	15		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55	71		
2	-	1	2	3	-	4	3	6	2	4	16	17	15	7	9	-	3	284	294		
-	-	1	1	2	1	3	10	20	15	58	67	60	70	32	29	4	4	191	305		
2	3	5	6	21	26	50	68	140	138	183	138	84	76	15	20	5	1	506	476		
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	1		
1	2	2	-	2	2	1	2	5	3	4	2	1	2	-	1	-	-	23	21		
-	3	12	2	1	2	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	18	11		
-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	40	43		
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	15	11		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	1	-	-	4	3		
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
1	-	-	-	1	-	2	-	4	-	2	-	1	1	-	-	-	1	14	3		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	168	137		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
-	-	1	-	2	-	2	1	4	1	21	1	26	2	9	1	3	1	68	7		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	144	126		
-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	11	14	122	132	225	254	73	72	433	475		
2	1	-	1	-	3	5	2	1	1	6	1	-	-	-	-	-	-	18	11		
1	1	1	4	1	1	2	5	1	6	4	4	8	6	3	9	-	-	303	281		
-	-	-	2	-	1	-	1	1	-	1	1	2	2	-	1	-	-	9	16		
12	22	9	10	2	1	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	621	687		
1	-	2	1	3	-	1	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	20	16		
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2		
1	1	15	4	4	8	10	7	9	1	9	8	3	1	2	3	-	-	53	33		
1	-	3	3	1	7	2	-	3	4	5	4	3	3	-	-	-	-	18	21		
1	2	3	2	1	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	11	7		
-	-	-	2	1	-	1	1	3	2	3	-	8	-	1	2	-	-	60	36		
-	1	8	2	4	3	-	3	4	-	1	2	1	-	-	-	-	-	19	15		
-	-	3	1	1	4	3	1	1	5	5	2	-	3	-	3	-	2	24	30		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
2	1	3	7	2	1	3	4	3	3	4	4	2	1	-	-	-	-	27	24		
14	16	29	18	19	8	5	6	7	2	6	5	-	1	-	1	-	-	90	73		

Kjendte Døds

Tabel XLV (Forts.). Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.	Fordeling paa Køn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Febris typhosa exanth....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura ossium	54	-	36	18	-	-	-	2	1	-	-	2	-
Gangræna	79	-	42	37	-	2	-	-	1	-	-	-	1
— pulmonum	9	-	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Gastritis acuta	26	-	17	9	-	2	1	2	4	-	-	-	-
— chronica	117	0.7	62	55	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Hæmophilia	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	15	-	6	9	-	1	-	-	-	-	-	-	1
— pulmonum	23	-	16	7	-	-	1	-	-	1	-	1	-
— umbilicalis	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	12	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	38	-	18	20	-	2	2	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	15	-	10	5	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Hernia	63	-	35	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	24	-	15	9	-	9	8	3	1	3	-	-	-
Hydrops	117	0.7	53	64	-	-	-	1	1	1	2	3	-
Hydrothorax	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	27	-	14	13	-	8	4	1	1	-	-	1	-
Insania	68	-	35	33	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Intoxicatio	5	-	2	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Laryngitis acuta	27	-	14	13	-	7	3	4	4	1	3	-	-
Leuchaemia	5	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Luxatio epistrophei	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis, Peri-, Para-....	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	340	1.9	196	144	-	34	24	43	43	32	21	24	19
— tuberculosa	631	3.6	336	295	-	60	54	148	106	63	76	30	30
— cerebro-spinalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— epidemica	37	-	19	18	-	-	2	2	2	1	5	7	3
— spinalis, Myelitis	35	-	22	13	-	-	1	-	-	1	-	-	3
Morbilli	3	-	2	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutis ¹⁾	5	-	5	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	13	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. urinifer.	45	-	40	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— Werlhofii, Purpura	7	-	1	6	-	-	-	-	1	-	1	1	2
— uteri	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	419	2.4	219	199	1	3	1	14	3	11	11	13	5
Obstructio, Ileus	142	0.8	89	53	-	5	2	1	3	1	2	-	-
Oedema, Spasmus glottidis	3	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	38	-	19	19	-	2	-	1	-	-	-	-	1
Otitis media	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Paralysis	50	-	31	19	-	-	1	1	-	-	-	1	-
— agitans	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— generalis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Parotitis	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	284	1.6	138	146	-	1	5	8	6	10	14	9	10

¹⁾ Eczema 2 Md. (0—1 og 40—50 Aar), Pemphigus 2 Md. (0—1 og 60—70 Aar, Rupia

aarsager i 1886.

Fordeling paa Alder (par åge).																	Alder er opgivet for		
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	5	-	6	-	2	-	7	4	3	4	4	4	4	4	-	1	36	18
2	-	2	-	1	1	3	-	5	3	6	4	7	14	10	13	4	-	42	37
1	1	1	-	2	1	-	-	1	-	2	-	2	1	1	-	-	-	7	2
-	1	1	-	4	2	5	7	14	10	21	16	10	11	4	7	-	-	17	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61	55
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	3	2	-	2	-	2	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	6	9
2	-	3	2	2	-	1	1	3	-	3	2	-	1	-	-	-	-	16	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	2	-	6	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
-	-	4	3	2	5	5	-	2	6	1	2	2	2	-	-	-	-	18	20
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	1	-	1	-	1	1	2	1	2	2	1	-	1	-	-	-	10	5
-	-	1	1	1	1	1	-	9	7	12	12	5	6	6	1	-	-	35	28
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	9
2	-	-	4	4	3	6	2	9	11	18	12	4	23	5	6	-	-	53	64
-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	2	1	-	1	-	1	2	-	-	-	2	1	1	-	1	14	13
1	-	5	2	2	3	3	5	5	8	12	6	5	6	1	3	-	-	35	33
-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	14	12
-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
14	11	16	12	12	4	6	2	8	3	3	4	2	-	1	1	-	-	195	144
21	19	7	5	2	3	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	335	294
5	1	2	4	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	18
1	1	4	-	3	1	-	1	9	5	2	-	2	-	-	1	-	-	22	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-
-	1	-	2	-	3	-	1	-	2	-	3	-	1	-	-	-	-	-	13
1	-	2	1	3	1	-	-	3	2	11	1	10	-	9	-	-	-	40	5
-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	4	20	23	25	22	16	28	41	30	35	45	21	21	7	6	-	-	-	3
1	2	6	3	3	3	7	3	19	13	25	12	18	8	3	1	-	1	89	53
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
-	-	1	2	2	2	1	-	3	5	5	4	3	5	1	-	-	-	19	19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	-	1	2	2	1	4	2	3	2	9	5	8	4	1	1	-	-	31	18
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
9	11	27	30	12	20	11	17	27	9	15	15	2	7	5	2	1	-	137	146

1 Md. (20—30 Aar).

Kjendte Døds-

Tabel XLV (Forts.).			Fordeling paa Kjønn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.	Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Phlebitis, Lymphangitis . . .	6	-	4	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone Abscessus . . .	54	-	35	19	-	5	3	1	1	-	-	2	1
Pleuritis . . .	86	-	57	28	1	4	1	4	4	3	3	3	1
Pneumonia catarrhalis . . .	31	-	18	13	-	7	6	9	7	-	-	-	-
— crouposa . . .	1522	8.9	866	681	5	61	70	84	70	13	14	6	12
Pneumothorax . . .	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pustula maligna . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia . . .	116	0.6	70	46	-	2	3	3	3	2	1	2	2
Puerperium:													
Abortus . . .	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta . . .	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer . . .	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia . . .	19	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia . . .	15	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia . . .	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas . . .	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis . . .	152	0.9	-	152	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri . . .	13	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis . . .	8	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmasia alba dolens . . .	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia . . .	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia . . .	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri . . .	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica cordis . . .	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vomitus gravidarum . . .	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota . . .	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
—													
Rachitis . . .	64	-	40	24	-	15	6	19	18	6	-	-	-
Ruptura cordis . . .	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— intestinorum . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma . . .	24	-	14	10	-	-	-	2	-	1	1	1	1
Scarlatina . . .	898	5.1	471	427	-	44	37	255	253	135	103	25	23
Scorbutus . . .	3	-	3	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Scrophulosis . . .	38	-	15	23	-	5	9	5	8	2	-	1	2
Stenosis tracheæ . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stricture oesophagi . . .	6	-	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Struma . . .	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
—													
Syphilis . . .	66	-	30	36	-	17	19	5	2	-	1	-	-
Tabes dorsalis . . .	5	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus . . .	19	-	13	6	-	4	3	-	1	3	1	1	-
Tuberculosis miliaris acuta . . .	9	-	6	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1
— pulmonum . . .	2701	14.3	1238	1461	2	15	10	29	31	26	39	36	84
— organ. alior..	94	-	42	52	-	3	4	5	6	1	5	4	3
Tumores . . .	18	-	7	11	-	-	-	-	1	-	2	1	-
Tussis convulsiva . . .	235	1.3	108	127	-	57	63	43	54	5	9	-	-
Typhlitis, Peri- . . .	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
(Typh. exanth. v. Febr. typh. ex.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjendte Døds-

Tabel XLV (Forts.). Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Ulcus ventriculi	18	-	11	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	38	-	28	10	-	-	-	-	1	1	1	-	-
Varicellæ	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vit. organ. abdominis...	158	0.9	65	93	-	2	2	4	-	2	-	2	-
— cerebri	141	0.8	68	73	-	-	2	2	2	2	4	1	-
— conformationis....	15	-	9	6	-	9	5	-	1	-	-	-	-
— cordis	611	3.5	292	319	-	1	5	6	4	7	7	13	7
— hepatis	36	-	19	17	-	-	-	-	1	2	-	-	1
— medullæ spinalis..	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventr. et can. intest.	52	-	24	28	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Vulnera	13	-	12	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-
Causæ aliæ	6	-	2	4	-	2	1	-	1	-	1	-	-
Tilsammen	17491	-	8851	8623	17	1237	1095	1328	1288	579	598	294	326

Anmærkning. Ved Aldersfordelingen opføres ligesom i de tidligere Beretninger de det i Aldersrubriken 1—5, 20 Aar gammel i Aldersklassen 20—30 Aar o. s. v.

aarsager i 1886.

Fordeling paa Alder (par âge).																Alder er opgivet for			
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.				90—100 Aar.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	2	2	1	2	1	2	1	1	2	2	-	1	-	1	-	-	-	11	7
-	-	-	1	1	4	2	-	3	-	2	3	9	-	4	-	-	-	28	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	6	6	5	8	6	11	8	20	14	23	8	20	7	1	1	1	65	93
3	1	5	8	8	10	9	5	14	11	13	16	10	10	1	4	-	-	68	73
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	6
20	22	25	38	18	43	31	36	37	42	56	54	60	45	17	14	-	2	291	319
-	-	1	1	2	-	2	1	6	4	3	2	2	5	1	2	-	-	19	17
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
1	-	2	2	3	2	2	3	6	6	5	8	2	3	2	2	-	-	24	28
2	-	3	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	4
320	312	761	766	550	758	511	582	801	662	1060	849	808	766	477	505	98	93	8824	8600

Døde efter det fyldte Aarstal. Naar en Død saaledes opgives at være 1 Aar gammel, anføres

Kjendte Dødsårsager

Causes de décès

Tabel XLVI. Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Tilsammen. Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaaarsager.		Christiania Stift.															Hamar St.												
			I	II	III			IV			V			VI	VII	VIII														
					Christiania.	Drobak. Son, Holen, Hviisten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredriksstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.	Hønefos.			Kongsberg.	Svelvik.	Holmestrand.	Horten.	Aasgaardstrand.	Tonsberg.	Sandefjord.	Laurvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.
Abortus (vide Puerp.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Alcoholismus	7	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Anæmia perniciosa . . .	7	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Aneurysma	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Angina membranacea	105	1.3	54	-	-	7	5	2	6	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Apoplexia cerebri . . .	248	3.4	57	2	-	3	-	7	12	14	-	1	7	1	1	3	-	1	1	9	1	1	-	2	4	3	2	-	-	
— pulmonum	7	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Arthritis, Rheum. chr.	6	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Arthroace	24	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Asthma, Emphysema . . .	11	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Atrophia infantum . . .	84	1.6	28	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Bronchitis acuta . . .	315	4.3	122	3	1	4	3	7	11	15	1	1	6	-	1	-	1	-	3	1	4	-	-	1	3	5	-	-	-	
— chronica	166	2.3	52	1	-	1	2	2	9	8	-	-	1	3	1	2	-	2	-	2	1	-	-	-	-	3	4	-	-	
Cancer (vide Sarcoma)	318	4.3	98	2	-	1	3	9	6	23	1	2	7	1	3	2	1	4	-	8	2	1	-	9	6	1	-	-	-	
Carbunculus, Furunculosis	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Carditis, Endo, Pericaries, Necrosis . .	15	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Osteomyelitis	15	-	4	-	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cholera nostras	49	-	-	-	1	-	-	9	8	-	1	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	
Combustio	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Contusio	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Convulsiones infant.	228	3.1	81	1	-	1	1	8	6	14	-	-	2	2	1	4	-	2	1	8	-	1	1	-	4	3	-	-	-	
Cystitis	20	-	7	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Debilitas congenita . . .	166	2.3	70	-	-	1	4	6	4	19	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	
— senilis	290	4.0	53	1	-	2	2	12	8	14	1	2	6	1	3	8	-	2	-	8	1	2	-	2	2	2	-	-	-	
Diabetes mellitus . . .	17	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoea acuta . . .	430	5.9	309	1	-	5	-	9	2	5	-	-	1	-	3	-	3	1	3	1	-	-	-	1	5	-	-	-	-	
— chronica	20	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diphtheritis	518	7.1	361	1	-	30	23	4	15	3	-	6	11	4	-	-	5	12	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	
Dysenteria	9	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dystokia (vide Puerp.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eclampsia (v. Puerp.)	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Elephantiasis	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Embolia	17	-	4	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Empyema	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Enteritis, Gastro . . .	50	-	2	-	1	1	-	-	2	-	1	4	-	1	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Epilepsia	15	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Erysipelas	26	-	12	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

i Byerne i 1886.

dans les villes.

Christianssands Stift.						Bergens Stift.						Trondhjems Stift.						Tromsø Stift.															
IX			X			XI				XIII	XIV	XV		XVI	XVII		XVIII	XIX	XX														
Stathelle.	Langesund.	Kragerø.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesund.	Christianssand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefiord.	Sogndal.	Ekersund.	Sandnæs.	Stavanger.	Skudsmøshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Flørø.	Aalesund.	Molde.	Christianssund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-																	

Kjendte Dødsaarsager

Tabel XLVI(Forts.)	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsarsager.	Christiania Stift.															Hamar St.								
			I	II	III			IV			V			VI	VII	VIII										
					Christiania.	Drobak. Son, Hølen, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.	Hønefoss.			Kongsberg.	Svelvik.	Holmestrand.	Horten.	Aasgaardstrand.	Tonsberg.	Sandefjord.	Laurvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.
Dødsarsag. (Causes de décès).																										
Febris puerperalis (vide Puerperium) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica . . .	20	-	4	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	1	-	1	-	-	-
— typhoidea . . .	58	-	8	-	-	-	-	1	4	9	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	2	-
Fractura ossium . . .	31	-	12	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	1	1	-
Gangræna	24	-	7	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— pulmonum . . .	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta . . .	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— chronica . . .	22	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Hæmorrhagia . . .	7	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum . . .	9	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— umbilicalis . . .	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi . . .	14	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	13	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Hydrocephalus . . .	7	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	22	-	2	-	-	-	-	-	2	5	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Icterus	16	-	4	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania	23	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Intoxicatio	5	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis acuta . .	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leuchæmia	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Luxatio epistrophei .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	147	2.0	51	-	-	-	1	1	1	9	-	1	-	1	3	-	2	1	5	-	1	-	2	2	2	-
— tuberculosa . . .	279	3.8	80	1	-	1	-	3	6	7	-	1	1	-	1	-	5	14	1	-	-	-	15	1	-	-
— cerebro-spinalis epidemica	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— spinalis, Myelitis . .	14	-	8	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis, Para-, Peri-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni . .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutis ¹⁾	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— uteri	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— viarum uriniferarum .	15	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

¹⁾ Eczema 1 Md. (0—1 Aar)

i Byerne i 1886.

[illegible]

Kjendte Dødsarsaker

[illegible]

i Byerne i 1886.

[illegible]

Kjendte Dødsaaarsager

Tabel XLVI (Forts.)		Tilsammen. Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaaarsager		Christiania Stift.													Hamar St.										
Dødsaaarsag. (Causes de décès).				I	II	III		IV		V					VI	VII	VIII										
				Christiania.	Drobak. Son, Hølen, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.	Hønefos.	Kongsberg.	Svelvik.	Holmestrand.	Aagaardstrand.	Tønsberg.	Sandefjord.	Laurvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.	
Struma	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Syphilis	45	-	29	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-		
Tabes dorsalis	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Tetanus	8	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Tubercul. mil. acut.	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
— pulmonum	1220	16.7	358	5	-	11	10	30	30	51	2	4	14	5	3	19	-	8	2	31	3	9	-	4	24		
— org. alior.	25	-	5	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4		
Tumores	17	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3		
Tussis convulsiva	102	1.4	28	-	-	10	1	5	6	18	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1	5	1	-	2	1		
Typhlitis, Peri.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
Ulcus ventriculi	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Uræmia	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-		
Vitia org. abdominis	51	-	9	1	-	-	3	-	1	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	2	-	5	1	-		
— — cerebri	60	-	25	-	-	2	1	4	2	2	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	2	-	-		
— — conform.	8	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
— — cordis	265	3.6	102	3	-	6	4	8	7	16	1	1	2	2	6	-	4	2	2	-	2	-	3	3	-		
— — hepatis	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-		
— — medullæ spinalis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
— — ventric. et can.intest.	6	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Vulnera	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Causæ aliæ	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Sum	7302	-	2675	31	1	106	75	165	181	329	6	24	93	29	23	67	2	72	33	164	10	47	3	18	119	56	34

Byerne i 1886.

Christianssands Stift.							Bergens Stift.							Trondhjems Stift.							Tromsø Stift.												
IX				X			XI				XIII	XIV	XV		XVI	XVII	XVIII	XIX	XX														
Langesund.	Kragerø.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Christianssand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefiord.	Sogndal.	Ekersund.	Sandness.	Stavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Flørø.	Aalesund.	Molde.	Christiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
9	8	7	2	11	12	3	43	9	6	7	1	11	13	87	3	2	23	145	2	13	2	26	102	4	5	3	-	10	12	4	3	2	
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	3	1	-	
3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	
-	-	1	1	-	1	-	2	1	2	-	-	-	-	3	3	-	1	8	-	1	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	5	1	5	1	-	1	2	-	-	-	-	-	3	-	-	1	5	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	4	2	2	3	-	1	1	10	-	1	-	22	1	2	3	1	20	-	-	-	-	-	-	2	2	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	29	70	38	25	71	54	17	204	57	29	25	8	39	19	328	14	12	69	730	7	67	37	108	503	14	19	14	8	37	83	105	50	48

Kjøn- og Aldersopgaver over kjendt

Causes de décès par sexe

Tabel XLVII. Dødsaaarsag. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøen (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Abortus (vide Puerper.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia perniciosa	7	4	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Aneurysma	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Angina membranacea	105	57	47	1	11	7	36	31	8	8	2	-	-	-
Apoplexia cerebri	248	109	139	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Arthritis, Rheumat. chron. . . .	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	24	16	8	-	1	-	-	1	2	2	2	-	-	1
Asthma, Emphysema	11	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	84	37	47	-	36	44	1	3	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	315	147	168	-	88	85	39	46	3	4	2	2	1	-
— chronica	166	60	106	-	1	1	3	-	-	1	-	-	-	-
Cancer (vide Sarcoma)	318	142	176	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Carbunculus, Furunculosis . . .	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo- Peri-	15	10	5	-	1	-	-	2	1	-	2	1	-	-
Caries, Necrosis, Osteomyel. . .	15	9	6	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-
Cholera nostras	49	23	26	-	-	-	19	19	3	6	-	-	-	-
Combustio	6	6	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	228	129	99	-	111	81	16	17	2	1	-	-	-	-
Cystitis	20	17	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	166	88	78	-	86	78	2	-	-	-	-	-	-	-
— senilis	290	121	169	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes mellitus	17	12	5	-	-	-	1	1	1	-	1	-	1	-
Diarrhoea acuta	430	229	201	-	190	145	35	38	1	-	-	1	-	-
— chronica	20	7	13	-	2	3	2	2	1	2	-	1	-	-
Diphtheritis	518	256	262	-	20	13	158	160	58	70	12	16	3	-
Dysenteria	9	5	4	-	-	1	2	3	-	-	1	-	1	-
Eclampsia (vide Puerper.) . . .	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis (Lepra)	38	24	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Embolia, Thrombosis	17	4	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro	50	29	21	-	20	13	5	3	-	-	-	-	-	-
Epilepsia	15	6	9	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Erysipelas	26	12	14	-	2	7	2	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis (v. Puerp.) .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	20	11	9	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-
— typhoidea	58	27	31	-	-	-	2	2	3	5	2	3	3	-
Fractura ossium	31	24	7	-	-	-	1	1	-	-	2	-	1	-
Gangræna	24	15	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— pulmonum	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Dødsaaarsager i Byerne i 1886.

i åge dans les villes.

Fordeling paa Alder (par âge).																Alder er opgivet for.	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	7	-
-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	4	3
-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57	47
-	1	4	-	6	7	13	18	35	41	42	44	7	27	2	-	109	139
-	-	-	-	2	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	4	3
-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	1	-	-	-	-	4	2
5	3	-	-	1	2	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	16	8
-	-	-	-	1	2	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	5	6
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37	47
1	-	1	-	1	1	3	1	1	9	3	10	3	7	-	3	146	168
1	1	1	1	-	4	2	9	24	36	18	33	9	18	1	2	60	106
1	2	5	14	21	28	38	50	51	42	19	31	5	8	-	-	142	176
-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
2	-	1	-	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	10	5
6	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	6
-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	23	26
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	129	99
-	-	1	-	1	-	-	-	6	-	7	2	1	1	1	-	17	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	88	78
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	6	5	34	49	71	88	9	26	121	169
-	-	-	2	4	-	1	1	3	1	-	-	-	-	-	-	12	5
-	1	1	-	-	1	1	2	-	2	1	5	-	6	-	-	229	201
-	2	-	-	-	-	1	-	1	1	-	2	-	-	-	-	7	13
3	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	256	262
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	4
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
9	3	2	4	5	1	-	1	4	3	2	-	1	1	-	-	24	14
1	2	-	5	-	-	1	2	-	3	2	1	-	-	-	-	4	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	3	1	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	29	21
2	1	1	2	1	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	9
2	1	-	2	3	1	1	1	2	1	-	-	-	1	-	-	12	14
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	4	-	-	1	1	2	2	2	1	-	1	-	-	-	-	11	9
7	5	8	6	1	3	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	27	31
4	-	6	-	2	-	4	2	1	1	2	-	1	2	1	-	24	7
1	-	-	-	-	-	1	1	2	1	4	4	5	3	1	-	15	9
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	5	-

Kjøn- og Aldersopgaver over kjendt

Tabel XLVII. (Forts).				Fordeling paa Kjøen (par sexe)		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
Dødsaaarsag. (Causes de décès)		Sum.	Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Gastritis acuta	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— chronica	22	11	11	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	7	4	3	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— pulmonum	9	6	3	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
— umbilicalis	2	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri (vide Puerp.)	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	14	6	8	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	13	5	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	7	5	2	-	-	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	22	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Icterus	16	6	10	-	-	4	5	-	1	-	-	-	-	-	-
Insania	23	10	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	5	2	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Laryngitis acuta	6	4	2	-	-	2	-	-	1	1	1	-	-	-	-
Leuchæmia	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Luxatio epistrophei	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	147	79	68	-	-	21	15	22	29	11	8	6	5	5	5
— tuberculosa	279	147	132	-	-	38	31	74	55	22	27	8	7	5	5
— cerebro-spinalis															
— epidemica	2	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— spinalis, Myelitis	14	10	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Metritis, Para-, Peri-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	2	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutaneus	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. urinifer	15	12	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Werlhofii, Purpura	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	158	84	74	-	-	2	8	1	4	2	6	4	4	4	4
Obstructio, Ileus	30	15	15	-	-	2	2	1	1	-	2	-	-	-	-
Oedema, Spasmus glottidis	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	25	12	13	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Otitis media	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Paralysis	13	5	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— generalis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	96	38	58	-	-	4	4	2	4	7	5	2	3	-	-
Phlebitis, Lymphangitis	3	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone	28	16	12	-	-	4	3	1	1	-	2	1	2	-	-
Pleuritis	32	16	16	-	-	4	1	2	1	-	1	-	2	-	-
Pneumonia catarrhalis	31	18	13	-	-	7	6	9	7	-	-	-	-	-	-
— crouposa	507	253	254	-	-	39	35	43	34	6	6	4	5	-	-
Pneumothorax	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjøn- og Aldersopgaver over kjendte

Tabel XLVII (Forts.).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par' sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
Dødsaaarsag. (Causes de décès).		Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Puerperium:														
Abortus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	40	-	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	33	12	21	-	1	1	1	2	-	-	-	1	-	-
Rachitis	35	21	14	-	10	2	11	12	-	-	-	-	-	-
Ruptura cordis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	11	6	5	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-
Scarlatina	360	196	164	-	20	11	114	103	54	41	7	8	1	1
Scorbutus	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Scrophulosis	15	4	11	-	3	3	-	5	-	-	-	2	1	-
Stenosis tracheæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stricture oesophagi	3	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Struma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	45	22	23	-	13	14	4	2	-	1	-	-	-	-
Tabes dorsalis	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	8	6	2	-	3	2	-	-	2	-	1	-	-	-
Tuberculosis miliaris acuta	8	5	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1
— pulmonum	1220	560	660	-	10	8	21	19	14	22	12	29	48	49
— alior. organor.	25	11	14	-	1	-	1	3	-	2	2	3	-	1
Tumores	17	6	11	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
Tussis convulsiva	102	47	55	-	30	32	13	19	4	4	-	-	-	-
Typhlitis, Peri-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ulcus ventriculi	8	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Uræmia	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organ. abdominis.	51	22	29	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri.	60	30	30	-	-	-	-	-	2	3	-	-	2	-
— — conformationis	8	4	4	-	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-
— — cordis	265	110	155	-	1	5	3	3	3	5	5	2	8	5
— — hepatis	5	1	4	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
— — medul. spinal.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventric. et can.	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Vulnera	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ	4	2	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7302	3557	3744	1	806	673	671	637	217	236	87	102	103	89

Dødsaaarsager i Byerne i 1886.

Fordeling paa Alder (par åge).																Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	24	-	12	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	3	1	4	-	4	4	3	1	2	3	-	-	1	-	-	12	21
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	14
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	-
2	1	-	-	1	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	6	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	196	164
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	11
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
1	2	-	1	1	-	2	1	-	1	-	1	-	-	-	-	21	23
-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2
2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3
157	163	116	162	73	91	58	69	39	38	10	8	1	2	-	-	559	660
1	3	5	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	14
-	-	1	1	3	1	-	3	-	2	2	1	-	-	-	-	6	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	55
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
1	1	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
-	-	-	2	-	-	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	3	4
1	2	3	3	3	2	3	6	5	10	5	4	2	-	-	1	22	29
2	3	4	5	6	-	4	2	5	9	4	6	1	2	-	-	30	30
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
7	17	8	18	16	19	11	20	22	24	20	27	6	9	-	1	110	155
-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
268	310	225	297	219	227	252	266	319	346	238	314	134	208	14	35	3553	3740

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme fordelt paa Lægedistrikter og Maaneder.

(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).

De i følgende Tabeller optagne romerske Tal betegne de enkelte Amter, saaledes som det paa Indholdsfortegnelsen (Side III) er anført.

De af Lægerne meddelte Opgaver over Tilfældenes Fordeling paa Lægedistrikter og Maaneder omfatte ikke alle behandlede Tilfælde.

a. Exanthematisk Typhus (*Typhus exanthematicus*).

Tabel XLVIII.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
III.	Sarpsborg: Fredriksstad By....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergens By.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Ytre Romsdal: Landdistrikt	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
XVIII.	Ofoten	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Lenvik	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø: Landdistrikt.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

b. Typhoidfeber (*Heotyphus*).

I.	Christiania By	7	9	1	4	5	1	4	9	8	13	8	7
II.	Aker	-	-	4	-	-	-	2	2	-	-	2	5
	Ullensaker	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Høland	-	1	7	1	1	4	-	-	-	-	-	-
	Follo:												
	Son By	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-
III.	Eidsberg	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Fredriksstad	4	4	1	4	4	-	-	-	2	-	4	1
	Landdistrikt	5	8	9	9	7	2	5	3	20	10	9	3
	Fredrikshald By	-	-	-	-	-	-	2	2	3	3	-	1
IV.	Drammen:												
	Drammen By	2	2	1	3	6	11	16	16	4	8	9	2
	Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ringerike:												
	Hønefos By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Landdistrikt	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
V.	Modum	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	-	2	1	-	2	-	1	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	1
	Horten	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	2	3	3	3	3	2	4	-
	Hof:												
	Holmestrand By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Svelvik	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6
	Landdistrikt	-	-	-	-	1	1	4	4	-	3	2	3
	Laurvik:												
	Laurvik By	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Sandefjord	-	1	-	3	-	-	1	1	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	2	-	2	-	1	3	-	1	-	3	1
VI.	Hedemarken: Land-												
	distrikt	1	-	1	1	1	-	-	1	4	1	-	2
	Søndre Østerdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Trysil	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-
VII.	Rendalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Hadeland og Land ...	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Søndre Valders	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-
	Nordre —	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Toten	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
	Ringebu	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	2	-
	Lom	2	5	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	-	-	-	2	2	1	3	2	-	3	-	2
	Porsgrund	-	-	-	-	-	-	-	2	1	5	2	3
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	3	8
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	2	-	-	1	-	4	-	-	-	1
	Landdistrikt	-	1	2	1	-	1	4	1	-	2	2	-
	Hviteseid	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Grimstad	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Lillesand	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	1	-	-	1	-	2	2	1	-	-	-
	Aamli	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-
X.	Evje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sætersdalen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Oddernæs:												
	Mandal By	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XI.	Undal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord: Land-	2	-	1	1	2	1	2	-	-	3	-	-
	distrikt												
	Sogndal: Landdistrikt	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ekersund: —	-	1	-	9	7	7	-	-	4	2	6	5
	Sandnæs:												
	Sandnæs By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Landdistrikt	-	1	2	-	2	1	-	-	-	-	1	1
	Stavanger:												
	Stavanger By	2	1	3	3	2	3	2	2	1	1	3	3
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Finne	5	3	-	-	-	-	2	-	2	1	-	-
	Sand	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
	Karmøen:												
	Kopervik By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Skudsnæshavn By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	6	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	Haugesund: Landdistr.	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
	Indre Søndhordland...	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Ytre —	1	2	13	5	1	-	1	1	-	-	-	-
	Tysnæs	1	-	-	-	4	-	1	3	1	-	-	-
	Ytre Hardanger	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre Hardanger	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Voss	22	11	1	1	2	1	3	4	-	-	-	2
	Søndre Midthordland	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-
	Nordre —	7	7	11	9	5	4	3	2	4	8	2	7
	Indre Nordhordland ..	9	-	3	-	-	-	4	1	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	5	1	9	1	3
XIII.	Bergens By	6	7	8	2	-	1	4	8	10	12	2	3
XIV.	Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Midtre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre —	4	5	-	-	3	-	-	-	1	2	-	-
	Ytre Søndfjord	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	6
	Indre —	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Kinn: Landdistrikt ..	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	-	-	-	1	4	-	-	-	1	1	1	-
	Gloppen	2	1	-	-	-	-	1	-	1	2	3	4
	Indviken	-	-	-	-	-	2	3	1	-	5	1	4
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
	Østre —	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
	Ørskog	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By	-	-	-	-	-	3	1	1	-	1	-	-
	Landdistrikt	6	-	-	1	-	-	3	-	2	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Landdistrikt	7	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By ..	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2
	Landdistrikt	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3
	Sundal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Surendal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmøre	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1
XVI.	Trondhjem By	1	3	2	1	3	1	4	-	3	10	5	3
	Strinden	1	5	1	5	1	1	-	-	2	-	-	-
	Selbu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Guldalen	3	-	2	1	-	-	-	-	1	1	-	-
	Opdal	-	-	-	-	-	-	-	1	7	-	-	-
	Orkedal	1	-	-	1	1	2	1	1	-	1	-	-
	Hiteren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Ytre Fosen	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1
	Indre —	-	-	-	-	1	5	-	1	1	4	1	-
	Nordre —	6	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	6
XVII.	Stjørdal	-	-	-	-	2	2	-	-	-	1	-	-
	Frosten	5	-	-	3	-	-	-	2	-	-	1	1
	Levanger: Landdistrikt ..	-	-	4	1	-	-	-	1	-	-	2	-
	Inderøen	2	1	4	2	1	2	2	-	-	1	2	5
	Stenkjær: Landdistrikt ..	-	1	2	-	2	3	-	-	20	18	7	-
	Namsos:												
	Namsos By	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1	-	1
	Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Namdal	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alstahaug	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ranen	5	2	3	1	-	-	-	-	-	1	3	1
	Folden	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-
	Skjærstad	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Lødingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Ofoten	-	-	1	-	-	1	2	-	2	-	-	-
	Buksnæs	-	-	1	5	2	2	-	-	-	-	-	-
	Flakstad	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten	3	-	9	6	-	-	1	5	2	2	-	-
	Hadsel	6	3	11	11	7	1	1	-	1	1	1	-
	Sortland	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	4
	Under Lofotfisket	3	1	29	4	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Ibestad	2	-	-	-	2	-	1	1	-	1	1	-
	Maalselven	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Balsfjorden	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	1	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	2	3	1	14	17	5	-	8	14	9	4	-
	Landdistrikt	1	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-
	Lyngen	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XX.	Alten	-	-	-	-	-	2	-	2	-	1	6	2
	Loppen	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	2	1	2	4	-	2	1	-	-
	Maasø	-	-	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-
	Tanen	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-
	Vadsø: By	-	-	-	1	-	3	1	-	1	-	-	-

c) Cerebrospinal-Meningit (*Meningitis cerebrospinalis*).

V.	Laurvik: By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
VI.	Solør og Odalen:												
	Landdistrikt	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Østerdalen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Rendalen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
VIII.	Sauland	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tinn	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XI.	Stavanger: By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Indre Hardanger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIV.	Lyster	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	10
	Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Kinn: Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Røros	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	1	3
	Nordre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XVII.	Ytre Namdal	-	-	-	1	2	2	-	-	-	-	1	-
XVIII.	Brønnø	-	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-
	Vefsen: Landdistrikt	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Ranen	3	2	-	1	7	1	3	2	-	-	-	-
	Stegen	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østads	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Lenvik	-	-	-	-	1	7	-	-	-	-	-	-
	Balsfjorden	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-

d. Barselseber (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VIII.	Skien:												
	Porsgrund By.....	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Langesund.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	1	-	-	3	-	-	-	1	-	-	1	-
	Holden.....	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hviteleid.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Laardal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IX.	Østre Nedenæs: Land-												
	distrikt.....	-	-	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad By.....	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lillesand.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	-	1	3	-	-	1	-	1	1	1	-	1
	Aamli.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Evje.....	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
X.	Christianssand By....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Oddernæs: Landdist.	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Vanse: Landdistrikt..	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Flekkefjord: Landdist.	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
XI.	Ekersund:												
	Ekersund By.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	1	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnæs:												
	Sandnæs By.....	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	-	1	-	2	1	2	-	-	-	1	2	2
	Stavanger: By.....	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-
	Finnø.....	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sand.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Karmøyen:												
	Kopervik By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Landdistrikt.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund:												
	Haugesund By.....	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Ytre Søndhordland...	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Tysnæs.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Voss.....	2	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-
	Nordre Midthordland..	-	1	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-
	Indre Nordhordland..	1	1	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-
XIII.	Bergens By.....	-	1	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-
XIV.	Lærdal.....	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-
	Ytre Sogn.....	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	-
	Kinn: Landdistrikt...	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Gloppen.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Indviken.....	3	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1

d. Barselseber (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
	Østre	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ørskog	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	-	-
	Nordre Søndmøre:												
	Landdistrikt	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal: Landd.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By . . .	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	1	2	1	-	1	-	-	2	1	-
	Sundal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Surendal	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Nordre Nordmøre	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
XVI.	Trondhjem By	-	-	2	1	1	2	-	-	1	2	-	1
	Strinden	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	1
	Røros	1	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-
	Guldalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Opdal	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedalen	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1
	Hiteren	-	-	-	1	3	1	1	-	1	-	-	-
	Nordre Fosen	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3
XVII.	Levanger:												
	Levanger By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Landdistrikt	1	1	-	-	2	-	1	1	-	-	-	1
	Inderøen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Grong	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos: By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Fosnæs	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Ytre Namdal	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVIII.	Brønnø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Alstahaug	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Vefsen:												
	Mosjøen By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ranen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	Lurø	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Gildeskaal	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1
	Bodø:												
	Bodø By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stegen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Buksnæs	2	1	1	2	-	-	1	-	-	1	-	-
	Østlofoten	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	-	2	1	4	2	1	1	2	1	3	2	4
	Ofofen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sortland	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XIX.	Trondenes	1	-	1	-	2	2	1	1	-	-	-	-
	Ibestad	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Maalselven	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Balsfjorden	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Tromsø: By	-	-	-	-	-	-	1	-	1	4	-	-
	Lyngen	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-

d. Barselseber (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XX.	Alten	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest: Landdist.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Maasø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Vadso: By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1

e. Børnekopper (*Varicellæ*).

VIII.	Kragerø: Landdistrikt	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-
X.	Christianssand By....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Haugesund: Landdist.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XV.	Ørskog	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

f. Skarlagenseber (*Scarlatina*).

I.	Christiania By	219	177	186	114	137	118	129	123	136	182	204	150
II.	Aker	51	28	35	19	10	19	8	31	8	20	57	49
	Ullensaker	18	24	13	17	5	8	17	7	5	31	36	25
	Høland	28	12	11	2	4	-	4	-	2	-	2	7
	Follo	20	19	26	3	5	8	24	7	8	4	6	18
III.	Eidsberg	19	16	31	55	52	37	17	5	13	15	15	21
	Moss:												
	Moss By	51	13	22	9	4	5	5	4	6	6	5	2
	Landdistrikt	8	14	9	7	8	9	8	6	4	11	4	19
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	2	-	1	2	-	2	-	1	-	-	-	-
	Fredriksstad	5	36	31	12	23	14	5	13	7	3	-	7
	Landdistrikt	30	37	54	32	36	18	26	27	5	22	23	11
	Hvaløerne	3	10	-	-	1	1	1	1	4	1	6	2
	Fredrikshald	32	25	24	6	8	4	7	3	1	3	2	1
IV.	Drammen:												
	Drammen By	48	49	18	18	13	14	7	16	2	8	15	10
	Landdistrikt	22	14	10	16	12	4	12	14	18	10	9	9
	Ringerike: Landdist.	-	1	6	-	9	17	24	5	2	1	4	5
	Modum	41	23	17	43	18	14	9	23	13	20	22	14
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	33	31	20	6	5	7	13	15	11	11	7	14
	Landdistrikt	13	8	11	6	13	12	7	4	5	9	6	5
	Rollag	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	5	1	3	1	-	11	19	12	8	15	12	16
	Horten	-	-	9	5	-	2	1	1	-	-	4	9
	Landdistrikt	16	-	5	1	7	8	12	15	12	8	18	14

f. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VI.	Hof:												
	Holmestrand By....	2	1	2	5	3	-	7	1	-	1	-	2
	Svelyik -	6	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	26	10	9	12	-	1	13	15	3	3	6	4
	Laurvik:												
	Laurvik By.....	7	9	11	13	25	20	24	16	32	30	25	18
	Sandefjord -	1	4	-	-	-	2	-	1	1	4	6	4
	Landdistrikt	1	6	2	6	6	3	9	12	4	6	12	23
	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By....	2	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-
VII.	Landdistrikt	10	19	11	2	2	1	2	2	26	10	18	4
	Hedemarken:												
	Hamar By.....	12	6	2	5	-	2	3	1	-	2	1	4
	Landdistrikt	45	33	25	35	19	14	17	7	5	8	10	18
	Søndre Østerdalen....	1	5	20	8	3	6	2	2	1	3	-	6
	Rendalen	4	13	5	11	10	5	6	-	2	-	-	4
	Tønsset	1	2	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1
	Hadeland og Land ...	-	-	5	-	-	1	4	20	22	11	36	55
	Søndre Valders	-	-	5	15	39	40	29	22	25	35	16	11
	Nordre —	9	27	29	21	21	24	21	11	9	8	15	10
VIII.	Toten:												
	Gjøvik By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Landdistrikt	-	5	4	2	1	6	2	8	28	36	43	24
	Faaberg	-	-	-	-	2	3	-	6	8	5	35	39
	Ringeby	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-
	Lom	-	-	-	1	-	27	37	41	16	22	69	33
	Lesje.....	1	3	3	2	4	-	-	-	3	4	-	5
	Skien:												
	Skien By.....	4	3	1	-	2	-	-	1	5	1	1	17
	Porsgrund -	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Brevik -	-	-	-	-	-	3	-	-	1	4	6	5
	Landdistrikt	1	-	-	4	-	3	-	-	2	6	2	2
	Kragerø:												
	Kragerø By.....	5	9	7	-	-	-	3	4	-	-	-	-
	Langesund -	12	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	2	5	-	1	-	-	8	2	-	-	-	-
	Holden	-	3	12	1	5	8	11	7	1	-	1	-
	Sauland	-	3	-	-	-	4	-	1	-	1	-	3
	Laardal.....	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	4	13
	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Tvedestrand -	17	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	20	21	14	9	4	1	7	-	-	1	2	1
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By.....	5	1	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-
	Grimstad -	10	17	18	6	7	-	1	-	-	-	-	-
	Lillesand -	13	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	67	22	14	10	19	13	10	2	-	2	-	-
	Aamli	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Evje	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-

f. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
X.	Christianssand By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Oddernæs:												
	Mandal By	-	-	-	-	-	6	2	-	-	7	-	-
	Landdistrikt	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Undal	-	-	-	-	-	-	5	-	1	-	-	-
	Vanse: Landdistrikt . . .	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-
XI.	Sogndal: Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	22
	Ekersund:												
	Ekersund By	4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	2	1
	Landdistrikt	2	-	-	-	9	14	-	-	-	-	-	-
	Sandnæs: Landdistrikt	6	1	3	-	-	10	-	-	-	-	-	-
	Stavanger:												
	Stavanger By	23	34	12	10	5	5	1	6	5	3	-	2
	Landdistrikt	1	15	19	-	7	1	-	7	2	-	-	-
	Finne	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
	Sand	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Indre Søndhordland . . .	-	-	-	-	-	3	-	4	2	1	1	-
	Tysnæs	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Indre Hardanger	-	-	-	-	-	1	3	7	1	2	2	-
	Ytre	-	-	-	2	3	5	5	6	19	-	-	4
	Voss	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Søndre Midthordland . .	-	-	2	-	2	4	-	-	-	-	-	-
	Nordre	2	-	-	2	-	2	2	-	-	4	4	-
	Indre Nordhordland . . .	3	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XIII.	Bergens By	3	5	1	1	-	1	2	-	3	2	1	-
XIV.	Lærdal	-	-	-	-	2	4	9	2	3	1	11	1
	Lyster	-	-	6	6	11	11	1	15	-	-	7	-
	Ytre Sogn	-	2	-	-	-	-	-	-	10	3	-	-
	Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	2	-
	Kinn: Landdistrikt . . .	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4
	Ytre Nordfjord	-	-	2	-	5	-	2	1	-	-	5	-
	Nordfjordeidet	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indviken	-	-	-	-	-	1	-	2	2	-	-	-
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	-	-	25	25	9	26	12	5	8	4
	Indre	-	-	-	1	2	16	8	-	-	3	-	7
	Østre	-	-	-	-	-	-	9	7	2	1	-	2
	Ørskog	1	-	-	5	10	4	4	3	-	-	4	16
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By	-	1	9	15	13	3	8	-	-	-	6	1
	Landdistrikt	-	-	3	7	-	3	1	1	-	-	-	2
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Landdistrikt	8	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	-	8	-	5	4	-	3	12	1
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By . . .	1	1	-	-	-	2	3	1	2	1	1	-
	Landdistrikt	-	4	8	2	6	2	-	-	10	1	4	6

g. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XI.	Sandnæs: Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøen: —	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund: By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XII.	Søndre Midthordland	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	2	3	1	2	-	1	-	-	2	1	1
XIII.	Bergens By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIV.	Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3
	Gloppen	-	-	-	-	-	6	-	8	-	-	-	-
XVII.	Frosten	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Namsos: By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Inderøen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Østlofoten	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	-
	Hadsel	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Lenvik	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
XX.	Vardø: Landdistrikt ..	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-

h. Rosen (*Erysipelas*).

I.	Christiania By	13	10	11	10	4	7	4	8	4	8	12	3
II.	Aker	1	1	2	2	2	1	1	1	-	1	-	2
	Ullensaker	4	2	1	2	-	2	3	1	6	1	2	-
	Høland	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-
	Follo:												
	Drøbak By	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Son	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	2	2	-	1	1	1	1	1	-	1	-
III.	Eidsberg	1	2	-	4	1	2	3	1	-	2	2	-
	Moss:												
	Moss By	1	2	3	-	-	-	-	1	-	1	1	1
	Landdistrikt	1	3	1	1	2	1	-	-	1	1	1	4
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	2	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-
	Fredriksstad	5	1	5	1	2	2	5	1	1	4	1	2
	Landdistrikt	6	6	7	5	5	6	3	1	3	3	3	3
IV.	Hvaløerne	1	-	1	-	-	-	2	-	1	-	1	1
	Fredrikshald	6	4	1	2	-	1	-	1	4	1	3	2
	Drammen:												
	Drammen By	7	6	10	5	1	-	2	5	7	7	5	3
	Landdistrikt	1	1	-	3	1	3	1	-	2	2	1	-
	Ringerike:												
	Hønefos By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	-	-	-	-	1	-	1	1	3	1	-
	Modum	-	5	6	3	6	5	4	7	9	4	2	-

h. Rosen (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).													
Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
V.	Næs.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Aal.....	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By.....	2	2	3	-	3	2	1	2	2	-	2	2
	Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
	Rollag.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Tønsberg:												
	Tønsberg By.....	1	-	5	1	2	-	2	-	3	1	-	3
	Horten.....	1	3	2	4	1	5	-	-	4	-	1	1
	Landdistrikt.....	6	4	3	2	1	-	4	4	1	3	3	4
	Hof:												
	Holmestrand By....	-	-	-	1	1	1	1	1	-	2	-	1
	Svelvik.....	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	1	3	-	-	2	1	1	1	-	1	-	2
	Laurvik:												
Laurvik By.....	2	7	3	2	6	4	2	3	4	5	2	4	
Sandefjord.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Landdistrikt.....	-	2	1	1	1	-	-	2	-	1	1	3	
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By....	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1
	Landdistrikt.....	3	3	1	2	3	1	3	1	-	-	-	-
	Hedemarken:												
	Hamar By.....	1	1	3	-	1	-	-	2	-	1	2	1
	Landdistrikt.....	5	8	2	4	3	5	1	2	2	6	6	6
	Søndre Østerdalen....	3	1	1	1	2	3	2	1	2	2	3	-
	Trysil.....	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rendalen.....	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	
VII.	Hadeland og Land...	3	1	1	6	4	1	2	1	1	2	3	2
	Nordre Valders.....	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Toten: Landdistrikt..	1	-	-	2	1	1	2	1	2	-	-	-
	Faaberg:												
	Lillehammer By....	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	-	1	1	-	1	1	1	-	-	1	-	-
	Ringebu.....	-	1	1	-	1	2	1	1	-	-	-	1
	Lom.....	-	-	1	1	1	1	1	3	-	-	-	1
	Lesje.....	1	-	2	1	-	-	-	-	-	2	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By.....	-	2	1	1	2	2	-	-	-	1	-	2
	Porsgrund.....	1	-	2	3	1	1	1	1	1	-	2	-
	Brevik.....	3	2	1	2	-	-	1	1	-	-	-	1
	Landdistrikt.....	4	4	3	-	6	2	1	-	1	-	3	-
	Kragerø:												
	Kragerø By.....	1	-	1	-	-	1	-	-	2	-	1	2
	Langesund.....	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Stathelle.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Landdistrikt.....	3	2	1	2	2	1	2	1	-	1	-	-
	Holden.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Sauland.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Hviteseid.....	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
	Laardal.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tinn.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

h. Rosen (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
IX.	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Tvedestrand -	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	3	4	3	2	4	3	2	2	2	4	-
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	-	-	4	1	1	-	-	-	-	1	1	-
	Grimstad -	1	-	2	1	2	-	3	1	1	2	2	3
	Lillesand -	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	2	-
	Landdistrikt	-	1	2	2	6	6	3	3	3	2	-	-
	Aamli	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	Evje	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	1
X.	Christianssand By	5	5	8	3	4	3	1	2	3	2	4	1
	Oddernæs:												
	Mandal By	1	1	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-
	Landdistrikt	2	4	6	2	2	1	1	1	3	2	3	-
	Undal	-	-	-	1	2	-	-	2	-	1	-	-
	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Vanse:												
	Farsund By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkeffjord:												
	Flekkeffjord By.....	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
XI.	Landdistrikt	2	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-
	Sogndal:												
	Sogndal By	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ekersund:												
	Ekersund By	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	1	2	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Sandnæs:												
	Sandnæs By	1	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	1	4	8	-	2	-	-	-	-	-	-
	Stavanger: By	8	7	4	3	9	9	6	2	1	2	2	2
	Sand	1	4	2	1	-	1	-	1	1	-	3	-
	Karmøen:												
	Skudesnæshavn By ..	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	5	3	5	1	4	3	-	-	1	1	1	-
	Haugesund:												
	Haugesund By	1	-	3	-	2	-	-	-	1	-	-	-
XII.	Landdistrikt	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Indre Søndhordland...	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Tysnæs	1	1	-	1	-	1	-	-	-	2	-	1
	Indre Hardanger	1	-	-	-	-	2	1	1	1	-	1	1
	Ytre —	-	1	3	-	1	1	3	4	1	1	4	4
	Voss	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Søndre Midthordland ..	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
	Nordre —	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	4	-
	Indre Nordhordland ..	-	1	1	2	-	-	1	-	1	1	-	-
	Ytre —	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergens By	9	8	8	5	6	7	9	3	7	4	6	8

h. Rosen (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XIV.	Lærdal	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Lyster	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1
	Indre Sogn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Midtre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Ytre —	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Kinn: Landdistrikt	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Gloppen	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Indviken	-	-	-	-	1	3	-	1	-	3	1	-
	Vestre Søndmøre	-	-	-	-	3	-	1	5	1	1	-	-
	Indre —	-	-	-	1	2	1	1	-	1	-	-	-
	Østre —	-	-	2	1	1	-	1	1	-	-	1	-
	Ørskog	-	1	1	2	2	-	-	-	-	1	1	-
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By	-	-	1	1	-	-	-	-	-	4	4	3
	Landdistrikt	1	2	1	1	1	-	1	-	-	1	-	1
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	1	1	-	1	-	1	-	2	-	-	5
	Indre Romsdal	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By	-	2	1	1	-	-	2	2	-	-	2	-
XVI.	Landdistrikt	2	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Surendal	-	2	4	3	5	7	6	9	2	1	4	4
	Nordre Nordmøre	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1
	Strinden	1	1	-	-	-	1	-	3	-	2	2	-
	Selbu	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
XVII.	Røros	-	3	1	-	2	2	1	-	-	1	-	1
	Guldal	2	-	1	-	1	2	-	-	-	1	-	-
	Opdal	-	-	-	-	-	1	2	-	1	1	-	1
	Orkedal	1	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-
	Hevne	-	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-
	Ytre Fosen	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Indre —	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
	Stjørdal	1	-	1	-	2	-	-	-	-	1	-	-
	Frosten	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-
XVIII.	Levanger:												
	Levanger By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Landdistrikt	-	-	1	1	-	2	-	2	1	-	-	1
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Grong	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
	Namsos:												
	Namsos By	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Fosnæs	-	-	-	-	3	1	-	1	-	-	1	-
	Ytre Namdal	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Inderøen	3	-	-	3	-	3	1	-	-	4	1	1

h. Rosen (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Alstahaug	-	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
	Vefsen: Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ranen	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lurø	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	2	1	2	3	-	-	-	1	1	3	2	2
	Landdistrikt	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Stegen	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Lødingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ofoten	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Buksnæs	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Østlofoten	-	-	1	-	-	2	1	2	1	-	-	1
	Hadsel	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-
	Sortland	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Under Lofotfisket	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	1	2	2	-	1	1	2	1	-	1	-	-
	Ibestad	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
	Tranø	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Lenvik	-	2	-	4	3	3	-	2	-	1	1	6
	Maalselven	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	2	2	3	1	1	1	1	2	-	-	-	2
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
	Lyngen	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XX.	Loppen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hammerfest:												
	Hammerfest By	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1
	Landdistrikt	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Varde:												
	Varde By	2	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø By	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
	Landdistrikt	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

i. Kighoste (*Tussis convulsiva*).

I.	Christiania By	113	83	77	28	18	14	22	36	39	37	32	38
II.	Aker	1	-	-	9	12	24	15	27	26	22	24	9
	Ullensaker	11	17	28	14	7	12	18	4	1	9	9	1
	Høland	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-
	Follo:												
	Drobak By	-	2	-	2	-	-	13	9	-	1	-	-
	Son	-	-	3	-	5	-	-	1	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	1	-	-	-	1	17	9	9	6	-	-
III.	Eidsberg	7	-	1	7	7	2	-	-	-	-	-	2
	Moss:												
	Moss By	40	23	28	27	32	13	38	47	31	17	13	5
	Landdistrikt	8	-	10	1	1	-	2	3	3	-	-	-

i. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Distrikt.												
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By.....	9	10	5	7	-	2	2	2	-	1	2	4
	Fredriksstad	21	1	1	19	9	5	8	5	11	14	23	20
	Landdistrikt	23	14	16	4	8	3	2	2	-	3	2	5
	Hvaløerne	-	-	4	-	12	-	5	-	3	14	23	6
	Fredrikshald	9	3	13	10	6	-	8	7	33	38	149	58
IV.	Drammen:												
	Drammen By	7	6	6	28	56	36	26	79	71	30	23	5
	Landdistrikt	-	3	1	3	1	8	8	4	1	6	7	1
	Ringerike: Landdistr..	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	6
	Modum	-	-	-	-	4	-	-	8	11	11	16	19
	Næs.....	-	-	-	-	3	3	2	12	9	3	2	2
	Aal	7	10	11	10	6	2	-	-	-	1	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Horten	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	4	-	1	2	-	1	3	5	2	-	-	-
	Hof:												
	Holmestrand By ...	9	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	3	7	2	2	11	10	7	20	1	2	-
	Laurvik:												
	Laurvik By	-	3	43	41	65	25	26	23	8	-	7	-
	Landdistrikt	-	-	4	2	12	4	6	4	2	-	2	-
VI.	Solør og Odalen:												
	Konsvinger By.....	-	-	-	-	-	4	14	15	7	3	11	-
	Landdistrikt	-	-	12	1	-	4	10	9	7	15	9	1
	Hedemarken:												
	Hamar By.....	33	31	29	24	5	7	1	1	11	15	13	1
	Landdistrikt	4	13	43	42	50	37	33	23	21	35	22	6
	Søndre Østerdalen ...	3	3	-	-	22	7	5	15	3	6	4	7
	Trysil	-	-	-	-	1	4	1	2	1	1	2	-
	Rendalen	2	3	-	-	-	6	7	3	-	7	8	1
	Tønset	-	-	1	-	-	-	2	1	6	1	-	-
VII.	Hadeland og Land ...												
	Toten:												
	Gjøvik By.....	-	-	-	5	1	-	-	-	8	5	1	-
	Landdistrikt	2	9	1	8	6	1	11	4	9	6	-	2
	Faaberg:												
	Lillehammer By....	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	5	7
	Landdistrikt	-	-	-	-	2	3	1	1	4	-	5	-
	Lom	-	-	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-
	Lesje.....	1	1	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By.....	-	3	2	1	1	3	2	15	3	20	5	8
	Porsgrund -	1	4	6	15	41	17	8	11	8	4	13	3
	Brevik	-	-	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	-	3	3	4	3	3	6	6	-	1	1

i. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVII.	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	-	-	-	-	-	-	3	20	5	4
	Landdistrikt	-	1	5	-	2	-	3	-	2	1	6	1
	Grong	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos:												
	Namsos By	2	-	1	2	-	-	-	-	1	3	1	1
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Fosnæs	-	-	1	4	3	-	-	-	-	-	-	1
XVIII.	Inderøen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Alstahaug	-	6	-	5	1	-	-	-	-	10	-	-
	Vefsen:												
	Mosjøen By	5	3	8	-	-	-	1	-	2	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	4	5	2	3	4	2	-
	Ranen	3	-	1	2	4	4	5	3	-	2	-	-
	Lurø	5	8	17	10	8	14	3	6	7	3	1	-
	Bodø:												
	Bodø By	5	1	-	4	-	7	2	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	3	-	4	7	19	1	3	3	2	-	-	-
	Skjærstad	-	-	-	-	-	-	-	3	16	12	6	-
	Ofoten	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnæs	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-
	Flakstad	-	-	-	-	-	3	6	-	1	-	-	-
	Østlofoten	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	7	-
XIX.	Trondenes	-	1	-	-	-	-	8	1	4	2	5	-
	Tranø	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	22	8	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Landdistrikt	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	Varde:												
	Varde By	-	-	-	-	-	-	-	-	3	9	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-

k. Diphtherit (*Diphtheritis*).

I.	Christiania	170	130	94	107	98	102	135	125	150	158	207	174
II.	Aker	18	20	12	2	7	15	10	17	8	2	13	7
	Ullensaker	19	14	11	13	12	18	30	27	17	17	13	20
	Høland	3	-	4	3	11	8	10	3	8	6	6	2
	Follo:												
	Drebbak By	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Son	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
III.	Landdistrikt	10	22	28	5	4	14	7	4	2	4	10	19
	Eidsberg	4	15	8	10	15	10	9	13	26	18	28	25
	Moss:												
	Moss By	36	27	26	17	22	40	21	27	20	18	34	13
	Landdistrikt	22	14	34	19	40	22	37	14	17	25	17	18

k. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
IV.	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By.....	-	-	3	1	3	-	5	10	7	8	23	37
	Fredriksstad	-	6	1	5	2	3	4	4	5	3	1	-
	Landdistrikt	76	43	39	27	23	21	27	25	13	26	21	42
	Hvaløerne	4	2	3	-	1	1	3	-	-	4	2	-
	Fredrikshald	15	18	15	17	11	6	10	3	-	4	4	-
	Drammen:												
	Drammen By	1	5	-	-	1	2	-	-	2	3	-	-
	Landdistrikt	32	10	23	8	7	7	12	10	12	4	-	2
	Ringerike:												
	Hønefos By.....	-	-	-	8	4	2	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	6	-	-	1	7	2	1	4	-	1	1	1
	Modum	20	16	27	19	5	6	7	3	2	1	3	6
V.	Aal	7	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	3	4	1	-	4	8	8	12	4	2	2	-
	Landdistrikt	9	1	5	15	26	12	7	3	1	-	-	1
	Rollag	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
	Tønsberg:												
	Tønsberg By	2	2	8	1	1	2	6	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	12	6	-	1	-	9	30	16	3	2	-	12
	Hof:												
	Holmestrand	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Svelvik	-	-	-	-	-	-	-	2	8	2	-	2
	Landdistrikt	3	1	1	-	1	3	1	1	3	1	3	1
	Laurvik:												
VI.	Laurvik By	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandeffjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	19	30
	Landdistrikt	2	1	1	-	-	-	1	2	-	-	1	8
	Solør og Odalen: Land-												
	distrikt	2	1	1	-	8	2	1	5	1	12	6	8
	Hedemarken: Landd..	7	1	1	-	1	-	3	4	-	-	1	1
	Søndre Østerdalen....	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Trysil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rendalen	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tønset	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Hadeland og Land ...	-	-	-	-	-	-	1	9	2	8	-	1
	Søndre Valders	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre	5	-	4	-	-	-	1	-	1	1	2	6
	Toten	2	3	-	-	-	-	1	6	7	14	2	-
VII.	Faaberg:												
	Lillehammer By....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	1	15	2	-	-	-
	Ringeby	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2
	Lom	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lesje	5	3	1	2	-	1	-	1	-	-	-	-
	Skien:												
	Skien By.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Porsgrund	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	2
	Brevik	12	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	2
	Landdistrikt	3	3	1	4	-	-	1	1	5	2	8	1
	VIII.												
	Skien:												
	Skien By.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Porsgrund	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	2
	Brevik	12	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	2
	Landdistrikt	3	3	1	4	-	-	1	1	5	2	8	1

k. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
IX.	Kragerø:												
	Kragerø By	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Langesund	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	3
	Holden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Sauland	5	2	-	-	-	2	17	11	5	11	3	5
	Hviteseid	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Laardal	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tinn	4	4	-	-	-	-	1	-	-	-	10	1
	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By	-	1	-	-	-	-	2	-	3	1	1	-
	Tvedestrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1
X.	Landdistrikt	6	4	-	11	7	2	2	8	-	10	1	1
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	-	-	-	2	1	2	1	2	-	-	-	-
	Grimstad	1	-	1	12	3	7	4	-	2	3	-	1
	Lillesand	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	16	3	6	8	13	5	10	7	2	-	-	2
	Oddernæs: Landdistr.	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Undal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Landdistrikt	-	-	7	-	-	17	2	-	4	2	-	-
XI.	Ekersund: Landdistr.	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnæs:												
	Sandnæs By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	2	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5
	Stavanger:												
	Stavanger By	18	8	6	8	6	1	4	-	3	3	3	4
	Landdistrikt	-	1	3	-	3	1	-	-	1	-	1	-
	Finnø	-	-	2	4	7	3	1	-	2	-	-	-
	Sand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Karmøen:												
	Kopervik By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skudsnæshavn	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Landdistrikt	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Haugesund:												
	Haugesund By	-	2	7	3	-	-	-	3	-	1	-	-
	Landdistrikt	-	-	3	-	-	4	-	-	-	3	-	4
	Sveens Herred	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndhordland	2	-	2	2	-	-	-	-	2	-	2	4
	Ytre —	3	1	-	3	-	-	-	-	3	-	8	-
	Tysnæs	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Indre Hardanger	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	4	3	-	-	-	1	2	-	15	7
	Voss	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Søndre Midthordland	2	3	-	1	-	-	3	-	-	5	3	-
XIII.	Nordre —	5	9	8	19	12	13	7	14	10	6	9	6
	Indre Nordhordland	2	2	2	6	3	4	3	4	1	3	-	-
	Ytre —	-	-	1	-	10	-	-	3	7	-	-	-
XIII.	Bergens By	7	5	5	2	3	2	6	1	2	15	7	5

k. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XIV.	Lyster.....	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Sogn.....	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2
	Ytre —.....	-	3	1	-	2	1	-	-	6	4	6	-
	Ytre Søndfjord.....	-	-	-	-	-	5	-	-	-	2	3	1
	Indre —.....	-	-	7	-	10	-	2	-	-	-	1	-
	Kinn:												
	Florø By.....	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-
	Landdistrikt.....	2	-	-	-	3	5	4	3	2	1	5	3
	Nordfjordeidet.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	6	-
	Gloppen.....	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indviken.....	7	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	-
XV.	Indre Søndmøre.....	-	-	-	-	2	-	2	2	-	-	-	-
	Østre —.....	2	5	-	-	7	6	9	4	2	1	-	-
	Ørskog.....	-	-	1	1	-	1	-	1	1	1	1	1
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By.....	1	-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
	Ytre Romsdal:												
	Molde By.....	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	-	-	-	2	5	2	-	-	2	-	-	-
	Indre Romsdal.....	1	6	1	-	2	4	12	12	3	1	1	-
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By.....	9	2	5	-	2	6	1	-	-	-	-	1
	Nordre Nordmøre.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem By.....	3	1	1	2	3	-	-	1	1	1	4	3
	Strinden.....	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Selbu.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Røros.....	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Guldalen.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Opdal.....	1	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	2
	Orkedal.....	1	-	-	6	2	1	3	3	5	-	-	-
	Hiteren.....	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen.....	-	1	4	3	6	-	5	2	3	1	5	3
	Indre —.....	-	-	-	-	-	-	7	-	7	3	-	-
XVII ¹⁾ .	Stjørdal.....	13	2	1	4	-	-	1	-	-	1	-	1
	Frosten.....	2	-	1	1	-	7	8	1	3	1	-	17
	Levanger:												
	Levanger By.....	5	4	1	2	-	-	1	-	1	1	-	-
	Landdistrikt.....	21	8	11	15	16	15	5	3	2	4	9	2
	Stenkjær:												
	Stenkjær By.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt.....	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-
	Fosnæs.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Namdal.....	3	6	11	2	-	5	-	6	5	13	3	16
	Inderøen.....	1	-	-	-	1	2	4	1	2	-	-	-
	Namsos: Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
XVIII.	Brønnø.....	-	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-
	Ranen.....	-	2	-	-	1	-	-	-	1	3	2	-
	Lurø.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

¹⁾ I den specielle Beretning er der opgivet 10 Tilfælde for meget i Januar (57 istedetfor 47).

k. Diphtherit (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Bodø: By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	6
	Stegen	1	1	-	-	-	2	1	2	2	1	6	1
	Hammerø	-	-	-	1	8	5	5	-	1	6	-	3
	Ofoten	-	-	2	12	4	-	-	2	-	2	-	-
	Flakstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Østlofoten	-	-	-	1	4	3	2	4	1	2	3	6
	Hadsel	18	2	7	6	3	2	8	-	-	1	1	3
	Sortland	-	6	-	-	1	4	-	-	-	1	-	2
	Under Lofotfisket	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	1	-	1	2	3	-	3	-	1	-	-	-
	Ibestad	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Tranø	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
	Lenvik	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
	Maalselven	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
	Balsfjorden	2	2	-	1	2	-	-	1	2	1	-	1
	Tromsø: By	-	2	1	-	5	2	-	-	-	-	6	3
XX.	Alten	-	-	-	-	-	12	5	2	-	-	4	7
	Loppen	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-
	Hammerfest: By	1	3	-	-	-	-	-	2	-	4	4	1
	Maasø	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-

I. Strubehoste (Croup, Angina membranacea).

I.	Christiania By	4	4	4	4	1	2	1	2	7	5	4	6
II.	Aker	-	1	-	-	2	1	-	1	1	-	-	-
	Follo:												
	Drøbak By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
III.	Eidsberg	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-
	Moss:												
	Moss By	3	-	-	3	2	3	-	-	1	-	1	2
	Landdistrikt	-	1	1	2	-	-	2	-	-	1	1	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	1	5
	Fredriksstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
	Landdistrikt	1	4	1	1	2	1	3	-	-	-	2	4
	Fredrikshald	1	2	2	2	2	1	1	-	-	-	1	1
IV.	Drammen: By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Ringerike:												
	Hønefos By	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Modum	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	1	2	-	1	-	-	-	1	-	-

1. Strubehoste (Forts.).

Tabel LXVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
V.	Tønsberg:												
	Horten By	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Laurvik:												
	Laurvik By	1	1	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-
	Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-
VI.	Solør og Odalen: Landd.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
	Hedemarken: Landd. .	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	2	1
	Tønset	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Toten:												
	Gjøvik By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Faaberg:												
	Lillehammer By ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
VIII.	Skien: Landdistrikt ..	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Landdistrikt	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
	Holden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Sauland	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tinn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IX.	Østre Nedenæs: Landd.	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	2	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
X.	Christianssand By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Oddernæs: Landdistr. .	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Ekersund: By	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Stavanger:												
	Stavanger By	-	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1
	Landdistrikt	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøy:												
	Kopervik By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	1
	Haugesund: By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Indre Søndhordland ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ytre —	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnæs	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	-	2
	Søndre Midthordland .	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	2	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordhordland ...	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
XIII.	Bergens By	3	2	2	1	-	-	-	-	-	-	1	2

1. Strubehoste (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XIV.	Indre Sogn	1	1	-	-	-	-	-	2	-	2	3	1
	Ytre —	1	-	-	-	-	-	-	13	4	16	-	-
	Indre Søndfjord	-	-	-	-	2	-	-	4	-	1	-	-
	Kinn: Landdistrikt	-	4	-	6	3	3	1	-	1	-	-	1
	Gloppen	-	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XV.	Indre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By ..	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVI.	Surendal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1
	Trondhjem By	-	-	1	2	2	-	-	-	1	-	1	-
	Strinden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Orkedalen	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	1
XVII.	Stjørdal	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	2	-
	Levanger:												
	Levanger By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
	Inderøen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
XVIII.	Namsos: Landdistrikt ..	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alstahaug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Ranen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Stegen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Hammerø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XIX.	Ofoten	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Trondenes	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ibestad	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Tromsø:												
	Tromsø By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
XX.	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Loppen	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest: By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Vardø:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Vadsø:	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

m. Lungebetændelse (Pneumonia).

I.	Christiania By	40	66	60	48	86	41	47	24	34	47	35	98
II.	Aker	31	8	14	12	11	6	7	4	1	7	9	7
	Ullensaker	22	14	23	14	21	19	6	-	3	12	12	10
	Høland	2	2	7	10	2	3	-	1	1	5	1	6

m. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VII.	Hadeland og Land ...	30	14	28	26	21	10	17	3	4	7	11	13
	Søndre Valders	5	6	18	20	10	5	3	1	1	-	-	3
	Nordre —	-	2	4	5	2	1	-	1	-	1	1	-
	Toten:												
	Gjøvik By	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Landdistrikt	17	10	18	21	12	6	3	3	2	1	5	7
	Faaberg:												
	Lillehammer By	1	1	1	2	-	-	-	-	-	1	4	3
	Landdistrikt	1	7	11	8	8	5	-	3	1	-	6	4
	Ringebu	3	1	4	3	4	2	2	-	1	2	4	1
	Lom	1	1	6	6	5	1	4	1	-	4	3	2
	Lesje	3	-	3	2	4	2	-	-	-	2	1	2
VIII.	Skien:												
	Skien By	13	5	14	14	48	23	5	11	6	3	7	33
	Porsgrund -	13	7	6	-	3	3	5	2	-	7	2	3
	Brevik -	7	2	10	4	8	1	2	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	22	17	17	6	14	22	11	2	2	3	9	7
	Kragerø:												
	Kragerø By	4	1	4	6	2	4	1	2	2	4	2	-
	Langesund -	6	1	-	3	-	-	-	1	1	-	1	-
	Stathelle -	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Landdistrikt	8	7	14	10	17	9	-	-	-	3	5	1
	Holden	2	2	1	1	4	2	2	3	7	2	-	1
	Sauland	1	2	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-
	Hviteseid	3	-	8	3	2	1	1	3	-	-	2	2
	Laardal	-	-	-	2	1	3	-	2	-	1	-	1
	Tinn	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By	8	2	4	1	-	4	1	-	4	1	9	7
	Tvedestrand -	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	20	15	15	11	18	10	8	2	1	5	4	9
	Vestre Nedenæs:												
	Arendal By	1	2	2	4	6	1	1	-	-	4	2	3
	Grimstad -	4	-	1	3	5	1	3	2	-	1	4	1
	Lillesand -	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	13	8	16	20	23	5	4	6	3	3	6	4
	Aamli	2	2	3	3	2	1	-	-	-	-	2	-
	Evje	1	-	2	5	2	1	1	1	-	-	1	-
	Sætersdalen	1	3	3	4	2	-	-	-	2	1	-	-
X.	Christianssand By	13	8	9	8	3	4	2	-	2	9	5	12
	Oddernæs:												
	Mandal By	5	2	1	1	2	1	2	3	4	1	1	9
	Landdistrikt	8	6	9	8	4	9	2	-	2	7	6	5
	Undal	1	2	4	1	7	2	1	1	1	2	2	6
	Lyngdal	-	1	4	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Vanse:												
	Farsund By	1	2	-	1	2	-	1	-	-	-	2	-
	Landdistrikt	3	3	7	5	13	3	2	1	-	-	-	3
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord By	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Landdistrikt	-	-	2	1	14	3	2	1	-	-	1	1

m. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XI.	Sogndal:												
	Sogndal By	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
	Landdistrikt	2	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-
	Ekersund:												
	Ekersund By	-	2	-	-	1	-	-	-	-	2	1	1
	Landdistrikt	3	-	2	2	4	-	-	1	1	-	2	3
	Sandnæs:												
	Sandnæs By	1	4	3	-	1	1	-	1	-	1	-	1
	Landdistrikt	4	3	5	3	7	5	2	1	1	-	-	-
	Stavanger:												
	Stavanger By	20	17	25	23	35	14	8	2	13	20	22	27
	Landdistrikt	1	-	4	-	4	-	-	-	2	-	2	2
	Finne	1	-	1	3	5	1	-	1	-	-	-	2
	Sand	1	2	-	1	2	-	-	-	-	1	2	4
	Karmøy:												
	Kopervik By ..	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Skudsnæshavn ..	-	5	1	1	3	-	-	1	-	-	-	-
	Landdistrikt	6	9	27	15	16	5	10	6	1	5	5	11
	Haugesund:												
	Haugesund By	5	7	4	5	5	3	3	2	1	-	5	1
	Landdistrikt	1	3	5	4	5	1	-	1	-	1	3	-
XII.	Indre Søndhordland ..	-	-	2	1	2	2	1	-	-	2	3	1
	Ytre Nordhordland ...	1	-	1	6	2	2	8	1	-	-	1	1
	Tysnæs	-	2	1	2	5	6	1	1	2	1	1	1
	Indre Hardanger	-	2	1	-	1	3	1	-	-	-	-	2
	Ytre —	-	-	8	5	8	6	3	1	2	4	13	12
	Voss	12	4	7	7	5	6	4	4	2	3	4	-
	Søndre Midthordland ..	-	1	4	5	4	1	1	1	-	-	-	2
	Nordre —	4	3	6	4	6	3	-	-	2	1	-	2
	Indre Nordhordland ..	7	8	16	11	11	8	2	4	-	8	13	7
	Ytre —	2	4	4	12	5	1	1	2	-	-	-	2
XIII.	Bergens By	25	38	63	49	52	33	21	12	16	22	33	43
XIV.	Lærdal	12	7	15	1	11	4	4	4	3	2	1	6
	Lyster	3	5	14	32	46	12	2	2	3	1	4	4
	Indre Sogn	4	-	2	1	9	5	8	1	-	4	1	1
	Midtre —	-	-	9	1	11	1	2	-	2	3	1	3
	Ytre —	4	-	3	6	9	16	4	-	-	-	1	-
	Ytre Søndfjord	-	-	3	2	4	1	-	1	-	-	-	2
	Indre —	1	5	3	1	10	-	3	-	-	-	2	-
	Kinn:												
	Florø By	-	-	1	2	1	-	-	-	-	2	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	3	-	-	1	2	1	4	-
	Ytre Nordfjord	-	1	2	1	1	-	-	1	-	1	-	1
	Nordfjordeidet	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
	Gloppen	5	4	2	-	4	1	6	2	4	1	3	2
	Indviken	2	1	-	2	3	1	3	-	1	-	2	5
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	-	-	8	5	3	-	-	-	7	3
	Indre —	-	-	-	7	7	3	2	-	1	3	5	2
	Østre —	1	2	1	1	-	2	1	3	2	1	-	2
	Ørskog	-	1	-	3	1	-	-	1	-	-	3	2

m. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVIII (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Nordre Søndmøre:												
	Aalesund By	5	11	9	6	14	11	3	3	2	5	7	13
	Landdistrikt	2	3	3	4	4	2	3	2	-	4	3	5
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Landdistrikt	4	5	4	3	2	3	1	2	1	3	6	4
	Indre Romsdal	1	-	5	9	3	1	2	1	1	1	-	1
	Søndre Nordmøre:												
	Christianssund By ..	5	13	9	4	2	1	2	7	3	3	4	2
	Landdistrikt	6	3	3	2	-	1	-	-	-	1	2	1
	Sundal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-
	Surendal	-	4	2	2	3	2	3	1	-	-	1	1
	Nordre Nordmøre	1	3	-	-	2	1	-	-	-	3	2	1
XVI.	Trondhjem By	17	36	39	34	48	24	9	6	8	19	19	25
	Strinden	3	5	11	10	9	1	4	1	1	4	5	6
	Selbu	1	3	2	3	7	-	1	2	-	-	4	5
	Røros	4	5	15	13	10	8	3	-	1	2	4	5
	Guldal	5	1	2	5	5	5	3	2	1	6	6	4
	Opdal	-	2	3	-	2	-	3	1	1	2	-	1
	Orkedal	3	16	25	25	30	10	11	6	3	4	18	6
	Hevne	2	1	4	2	-	3	-	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	4	3	2	5	6	2	-	1	2	3	-	8
	Indre —	-	1	-	1	5	1	6	1	1	1	4	2
	Nordre —	5	6	2	3	6	1	-	-	1	2	3	1
XVII.	Stjerdal	4	12	16	15	10	3	2	1	2	5	3	5
	Frosten	1	-	3	1	12	4	-	2	-	2	3	5
	Levanger:												
	Levanger By	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	6
	Landdistrikt	12	15	24	25	28	10	1	2	3	4	10	9
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	1	2	7	-	2	-	1	-	1	-	-	1
	Landdistrikt	2	7	9	4	9	2	-	2	1	-	-	3
	Grong	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos:												
	Namsos By	12	-	1	-	1	1	1	2	2	2	4	1
	Landdistrikt	1	8	2	1	4	4	1	-	1	1	1	3
	Fosnæs	1	3	2	2	3	2	-	-	1	-	1	-
	Ytre Namdal	-	1	6	3	9	1	-	-	-	-	-	2
XVIII.	Inderøen	5	12	11	2	11	6	-	3	-	-	3	4
	Brønnø	2	-	1	1	3	2	-	-	-	2	-	-
	Alstahaug	3	2	-	1	6	1	-	2	-	4	2	2
	Vefsen:												
	Mosjøen By	2	3	1	-	2	3	2	-	-	-	-	1
	Landdistrikt	-	-	-	-	3	3	2	5	-	-	2	6
	Ranen	2	4	4	3	15	9	5	1	5	3	3	2
	Lurø	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	-	-	-	2	1	1	-	1	-	3	2	1
	Bodø:												
	Bodø By	3	-	3	2	-	-	-	-	1	2	1	2
	Landdistrikt	-	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Skjærstad	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	6
	Stegen	2	-	5	4	6	1	3	1	-	1	3	2

m. Lungebetændelse (Forts.).

XLVIII (Forts.).	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.												
Hammerø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lødingen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ofoten	-	-	-	5	1	4	-	-	1	-	-	2
Buksnæs	2	3	4	12	8	2	5	1	1	9	3	4
Flakstad	2	3	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Østlofoten	3	2	2	4	4	6	-	1	2	2	-	1
Hadsel	7	1	12	19	17	16	10	6	1	4	9	17
Sortland	-	2	-	3	2	-	-	2	1	-	1	2
Under Lofotfisket . . .	15	21	13	18	-	-	-	-	-	-	-	-
Trondenes	3	2	5	9	12	3	2	1	4	2	5	6
Ibestad	1	1	2	4	8	3	1	2	1	4	3	3
Tranø	2	-	-	2	-	-	2	1	-	-	-	2
Lenvik	2	4	1	2	2	-	1	-	2	2	3	-
Maalselven	2	2	-	2	5	4	1	1	1	1	2	4
Balsfjorden	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø:												
Tromsø By	3	7	5	4	2	1	-	1	2	2	2	5
Landdistrikt	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lyngen	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Karlsø	-	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-
Alten	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Loppen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hammerfest: By	-	-	1	4	4	1	3	-	-	1	1	1
Maasø	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Kistrand	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Tanen	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Varde:												
Varde By	-	1	2	5	3	3	2	-	-	-	1	-
Landdistrikt	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Vadsø:												
Vadsø By	1	2	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-
Landdistrikt	3	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Sydvaranger	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-

Register over Tabellerne.

Tabel.	Side.
I. Lægedistriksinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale	V
II. Dødeligheden i Riget, dets By- og Landdistrikter	X
III. Dødeligheden i Byerne	XI
IV. Døde i Forhold til 1000 levende Fødte	XIII
V. Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske Sygdomme, fordelte paa Stifter og Amter	XIV
VI. De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjøen og Alder	XVIII
VII. De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme efter Maaned	XX
VIII. Epidemiske Sygdomme i Amtenes Bydistrikter	XXI
IX. Antal Angrebne af 1000 Indvaanere af Typhoidfeber, Skarlagenfeber, Diphtherit og Lungebetændelse	XXIII
X. Oversigt over Typhoidfeberens hyppigste Forekomst amtsvis i de forskellige Lægedistrikter	XXIV
XI. Dødsfald paa Barselseng	XXV
XII. Dødsårsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriske Operationer	XXVI
XIII. Paa Barselseng uforløst døde Kvinder	XXVIII
XIV. Oversigt over Skarlagenfeberens hyppigste Forekomst amtsvis i de forskellige Lægedistrikter	XXIX
XV. Oversigt over Diphtheritis hyppigste Forekomst amtsvis i de forskellige Lægedistrikter	XXX
XVI. Oversigt over Lungebetændelses hyppigste Forekomst amtsvis i de forskellige Lægedistrikter	XXXI
XVII. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit)	XXXII
XVIII. Indkomne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) paa Sygehusene	XXXIII
XIX. Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Indretningerne i Aarene 1856—1885	XXXIV
XX. Behandlede chroniske Sygdomme	XXXV
XXI. Dødeligheden af Lungetuberkulose i de forskellige Stifter og Amter for Aarene 1884—1886	XXXVI
XXII. Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsårsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Byer og Landdistrikt	XXXVIII

Tabel.	Side.
XXIII. Liste over Dødsfald af Kræft.....	XL
XXIV. Antallet af Sindssyge, forpleiede for Amtskommunernes Regning i Regnskabsaaret 1886—1887 i Lægedistrikterne.....	XLIV
XXV. Antallet af Sindssyge, forpleiede for Amtskommunernes Regning, og Amtskommunernes omtrentlige Udgifter til deres Forpleining og til Medicinalvæsenet i det Hele.....	XLVI
XXVI. Chirurgiske Operationer	XLVIII
XXVII. Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer	LIV
XXVIII. Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.....	LIV
XXIX. Tvillingfødsler med kunstig Forløsning af begge Tvillinger	LV
XXX. Udfald af de obstetriciske Operationer efter de forskellige Indika- tioner	LVI
XXXI. Fødte og Døde	LIX
XXXII. Antal af Fødte og Døde i Land- og Bydistrikter.....	LX
XXXIII. Antal Dødsfald i Aarene 1882—1886	LXII
XXXIV. De hyppigste Dødsårsager	LXIII
XXXV. Vaccinerede	LXIII
XXXVI. Procentforholdene mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme forårsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amter (Bydistrikt og Landdistrikt) samt i de enkelte Lægedistrikter	LXIV
XXXVII. Oversigt over de udførte retsmedicinske Forretninger.....	LXVI
XXXVIII. Sygestatistik fra Strafanstalterne.....	LXVIII
XXXIX. Apotheker og Personale	LXXIII
XL. Syphilis paa Sygehusene	LXXVI
XLI. Tabel over Tilfælde af Sindssygdom, behandlede paa Sygehus ..	LXXVIII
XLII. Antallet af de paa Sygehusene behandlede Syge	LXXX
XLIII. Paa Sygehuse til Behandling indkomne Sygdomstilfælde.....	LXXXIV
XLIV. Kjendte Dødsårsager	LXXXVIII
XLV. Kjendte Dødsårsager efter Køn og Alder	XCVI
XLVI. Kjendte Dødsårsager i Byerne	CIV
XLVII. Kjendte Dødsårsager i Byerne efter Køn og Alder.....	CXII
XLVIII. De af Lægerne behandlede Tilfælde af enkelte epidemiske Syg- domme fordelte paa Lægedistrikter (Byer og Landdistrikt) og Maaneder.....	CXVIII

Liste des tableaux.

Tableau.

Page.

I.	Section médicale, superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies	V
II.	La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes, par diocèses et par préfectures	X
III.	La mortalité dans les villes	XI
IV.	Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants	XIII
V.	Les maladies épidémiques dans les diocèses et dans les préfectures	XIV
VI.	Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge	XVIII
VII.	Les maladies épidémiques dans les villes par mois	XX
VIII.	Les maladies épidémiques dans les villes par préfectures	XXI
IX.	Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants	XXIII
X.	La fièvre typhoïde dans quelques districts civils	XXIV
XI.	Décès pendant les couches, dans les diocèses et dans les préfectures	XXV
XII.	Causes de décès pendant les couches, décès après des opérations obstétricales	XXVI
XIII.	Causes de décès pour femmes mortes pendant les couches sans être délivrées	XXVIII
XIV.	La scarlatine dans quelques districts civils	XXIX
XV.	La diphthérie dans quelques districts civils	XXX
XVI.	La pneumonie dans quelques districts civils	XXXI
XVII.	Cas de syphilis et de gonorrhée traités en dehors de hôpitaux	XXXII
XVIII.	Cas nouveaux de gonorrhée dans les hôpitaux	XXXIII
XIX.	Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1885	XXXIV
XX.	Liste des cas traités des maladies chroniques	XXV
XXI.	Mortalité par la phthisie dans les diocèses et dans les préfectures pendant les années 1884—1886	XXXVI
XXII.	Mortalité par la phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de décès non épidémiques dans les communes rurales et dans les villes	XXXVIII
XXIII.	Décès causés par les maladies cancéreuses	XL
XXIV.	Nombre des aliénés entretenus aux frais des communes départementales par districts civils médicaux	XLIV
XXV.	Nombre des aliénés entretenus aux frais des communes départementales. Déboursements approximatifs des mêmes communes pour l'entretien de ces aliénés et pour l'administration médicale en général	XLVI
XXVI.	Opérations chirurgicales	XLVIII

XXVII.	Opérations obstétricales faites par les médecins...	LIV
XXVIII.	Résultat des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants	LIV
XXIX.	Jumeaux, nés après des opérations obstétricales sur tous les deux	LV
XXX.	Résultat des accouchements: a) par forceps, b) par versio, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) des accouchements forcés, f) par perforation, g) par képhalotripsie, h) par embryotomie — d'après les indications différentes	LVI
XXXI.	Naissances et décès	LIX
XXXII.	Nombre des naissances et des décès dans les communes rurales et dans les villes.....	LX
XXXIII.	Nombre de décès en 1882—1886.	LXII
XXXIV.	Causes des décès, classées par ordre de fréquence	LXIII
XXXV.	Vaccination.	LXIII
XXXVI.	Décès totaux et décès causés par les maladies connues dans les préfectures et dans les districts civils médicaux	LXIV
XXXVII.	Liste des actes médicaux forenses.	LXVI
XXXVIII.	Statistique des maladies dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés.....	LXVIII
XXXIX.	Des pharmacies et de leur personnel.	LXXIII
XL.	La syphilis dans les hôpitaux..	LXXVI
XLI.	Mouvements des aliénés dans les hôpitaux.	LXXVIII
XLII.	Mouvements des malades dans les hôpitaux	LXXX
XLIII.	Maladies des entrants dans les hôpitaux	LXXXIV
XLIV.	Causes de décès par préfectures.....	LXXXVIII
XLV.	Causes de décès par sexe et par âge..	XCVI
XLVI.	Causes de décès dans les villes..	CIV
XLVII.	Causes de décès dans les villes par sexe et par âge.....	CXII
XLVIII.	Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois..	CXVIII

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Christiania By

med et Fladeindhold af 1 629,39 Hektarer havde den 31te December 1885 130 790 Indbyggere, hvilken Befolkning ved Sundhedskommissionens foranstaltede Tælling 31te December 1886 viste sig at være stegen til 134 036 Indbyggere.

Sundhedstilstanden var noget gunstigere end Aaret forud, idet de fleste epidemiske Sygdomme optraadte sjeldnere; men Sygeligheden var dog fremdeles i det hele større end i noget andet af de foregaaende Aar. Af akute gastriske Sygdomme anmeldtes et meget stort Antal Tilfælde og Dødsfald, og Diphtherit var næsten ligesaa hyppig som i 1885.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau udgivne «Tabeller over Folkemængdens Bevægelse» 2 822 eller 21,3 pro mille af Byens hjemmehørende Folkemængde ved Aarets Midte (132 418).

Til Sundhedskommissionen indkom Anmeldelser om 2 721 Dødsfald, deraf 2 702 med angiven Dødsårsag. Dødsfaldenes Fordeling paa de forskellige Menigheder og Dødelighedsforholdet efter Folkemængden ved Aarets Udgang vil sees af følgende Tabel:

Dødeligheden i Byens 12 Menigheder.

Menigheder.	Hjemmehørende Folkemængde 31te Decbr. 1886.	Til Sundheds- kommissionen anmeldte Døds- fald.	Dødeligheds- forhold pro mille.
Vor Frelzers	8 560	124	14,48
Jacobs	10 025	206	20,54
Trefoldigheds	25 429	348	13,68
Johannes	8 658	147	16,97
Gamle Akers	10 432	232	21,12
Paulus	13 662	316	23,12
Grønlands	13 886	340	24,48
Oslo	11 670	259	22,19
Kampens	10 202	268	26,26
Petrus	7 885	180	22,82
Sagenes	6 974	196	28,10
Uranienborgs	6 653	105	15,78
Samtlige Menigheder	134 036	2 721	20,30

Af disse 2 721 Dødsfald indtraf i:

Januar	250	Juli	230
Februar	197	August	281
Marts	241	September	226
April	192	Oktober	220
Mai	226	November	199
Juni	194	December	265

Til Oversigt over de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende Tabel, der er udarbejdet efter de til Sundhedskommissionen fra Byens Læger og Sygehusene indsendte maanedlige Lister. (Se Tabel paa Side 3).

Typhoidfeber. Af de 76 anmeldte Tilfælde indlagdes 51 paa Sygehus. Ved en Lokalepidemi paa 10 Tilfælde fra Februar til Mai i Brogaden og tilstødende Del af Fjerdingen antages Smitten sandsynlig spredt ved Melk fra den først Angrebne, som drev en Melkehandel. Fra Mai til September angrebes 8 i Industrigaden. Ved spredte Tilfælde i Klingenberggaden, Munkedamsveien og Ruseløkveien paavistes en sandsynlig fælles Infektionskilde, nemlig Benyttelsen af et og samme Privet. I 8 Tilfælde var Sygdommen sandsynligvis erhvervet udenfor Byen. Af de Angrebne vare af Mænd 11 under og 32 over 15 Aar, af Kvinder 12 under og 21 over 15 Aar.

Barselfeber. De anmeldte 27 Tilfælde, hvoraf 10 dødelige, vare fordelte paa 16 Jordemødre; ingen havde over 3 Tilfælde og altid fordelte paa et længere Tidsrum.

Skarlagensfeber, som i de senere Aar havde optraadt med et stadig stigende Antal, viste i 1886 nogen Tilbagegang; hyppigst var den i 1ste og 4de Kvartal. Af de anmeldte Tilfælde behandledes 1 054 eller 56,2 pCt. paa Lazaret.

Mæslinger importeredes i 1 Tilfælde fra Kragerø; en anden Gang fra Danmark til en Gaard paa Kampen, hvor der angrebes 8 Børn.

Kighoste, som ligeledes var i Tilbagegang, optraadte hyppigst i Januar; over Halvdelen af de kjendte Tilfælde anmeldes i 1ste Kvartal.

Diphtherit holdt sig med omtrent usvækket Styrke og spredt over hele Byen blandt alle Klasser af Befolkningen. I Lazaret behandledes 1 281 eller 77,3 pCt. af de Angrebne. Dødeligheden var 21,8 pCt. Den i 1885 ansatte Epidemilæge ophørte som saadan og overtog kun Lægetilsynet med Lazareterne. (Se Side 4).

Af **akute katarrhalske Tilfælde** anmeldtes et mindre Antal end i det foregaaende Aar; det største Antal indtraf i December samtidig med en pludselig indtrædende Kuldeperiode, ledsaget af stærk Taage. Ellers pleie disse Affektioner i Christiania at kulminere i Februar eller Januar.

Diarrhoe optraadte hyppigere end sædvanligt i de senere Aar og med en betydelig større Dødelighed. Maximum faldt som sædvanlig i August. Af Sognene omtales «Kampen» som yderst uheldig stillet.

Af **katarrhalsk Iktus** opgives 5 Tilfælde i December.

Veneriske Sygdomme. Omstaaende Tabeller Side 5 vise Antallet af de af Byens Læger og fra Sygehusene anmeldte Tilfælde, fordelte paa de enkelte Maaneder.

Efter Aaret 1878 vise de veneriske Sygdomme en Tilbagegang, et Forhold, der fremhæves som endnu mere fremtrædende, naar hensees til den forøgede Befolkning.

Ved den tvungne Visitation af tolererede, til regelmæssige Tider fremmødende Kvinder, der dels visiteredes 1, dels 2 Gange ugentlig, foretoges ialt 6 291 Visitationer, hvorved i Aarets Løb fandtes 186 Sygdomstilfælde: 34 blen-

Epidemiske Sygdomme i Christiania By i 1886.

	Hele Aaret.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behand- lede.	Døde. ¹⁾												
Typhoidfeber	76	8	7	9	1	4	5	1	4	9	8	13	8	7
Barsel-feber	27	10	4	1	6	1	1	4	1	1	1	2	2	3
Vandkopper	265	-	40	21	40	30	12	11	7	5	7	20	23	49
Skarlagensfeber	1875	164	219	177	186	114	137	118	129	123	136	182	204	150
Mæslinger	12	-	2	1	-	-	7	2	-	-	-	-	-	-
Rosen	94	12	13	10	11	10	4	7	4	8	4	8	12	3
Kighoste	537	28	113	83	77	28	18	14	22	36	39	37	32	38
Diphtherit ²⁾	1658	361	170	130	94	107	98	102	135	125	150	158	207	174
Strubehoste ³⁾	54	54	4	4	4	4	1	2	1	2	7	5	4	6
Kusma	85	-	5	12	11	12	11	4	7	3	2	7	3	8
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	9962	122	1211	1461	1282	687	611	291	326	309	411	656	911	1806
Katarrhalsk og follikulær Angina . . .	4872	-	660	636	484	319	348	293	271	252	300	414	527	368
Katarrhalsk Lungebetændelse	188	31	14	15	23	13	36	6	11	4	8	7	14	37
Lungebetændelse	626	105	40	66	60	48	86	41	47	24	34	47	35	98
Brystbetændelse (Pleurit)	8	7	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	3	-
Gigtfeber	452	4	55	52	56	46	36	33	27	23	24	22	39	39
Koldfeber	4	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras . .	5803	309	248	247	264	479	352	395	913	1052	846	346	352	309
Blodgang	10	2	-	1	-	-	-	2	2	2	-	3	-	-
⁴⁾ Tilsammen	26608	1217	2807	2927	2599	1902	1763	1326	1907	1978	1980	1930	2376	3095

¹⁾ De til Sundhedskommissionen anmeldte Dødsfald. ²⁾ Tiden opgivet for 1650. ³⁾ Tiden opgivet for 44. ⁴⁾ Tiden opgivet for 26 590.

**Fortegnelse over de i 1886 af Diphtherit Angrebnes og Dødes
Alder og Kjøen.**

Alder.	Angrebne.			Døde.			Af 100 Angrebne døde		
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Begge Kjøen.
Under 1 Aar	27	12	39	11	9	20	40,7	75,0	53,8
1 Aar	10	10	20	77	72	149	82,8	90,0	86,1
2 —	83	70	153						
3 —	70	63	133	38	44	82	27,9	32,1	30,0
4 —	66	74	140						
5 —	60	52	112	35	51	86	14,7	20,7	17,7
6 —	45	43	88						
7 —	39	53	94						
8 —	53	55	102						
9 —	41	43	84						
10 —	29	34	63	6	12	18	5,0	9,0	7,1
11 —	27	30	57						
12 —	25	26	51						
13 —	22	26	48						
14 —	17	17	34	2	1	3	3,7	1,1	2,1
15—19 Aar	53	84	137						
20—24 —	44	82	126	2	1	3	3,3	0,8	1,6
25—29 —	16	41	57						
30—34 —	12	46	58						
35—39 —	5	17	22						
40—44 —	2	14	16						
45—49 —	-	8	8						
50 Aar og over	1	11	12						
Tilsammen	747	911	1 658	171	190	361	22,8	20,8	21,7

norrhagiske, 35 Tilfælde af Excoriatio, 102 primære og 15 konstitutionelle syphilitiske Affektioner. Antallet af offentlige prostituerede Kvinder ved Aarets Begyndelse var 129 og ved dets Udgang 123. Endvidere foretoges 1156 Visitationer af 382 Kvinder, som indkaldtes til uregelmæssige Tider, men ikke undersøgtes, naar privat Lægeattest blev fremlagt; af disse vare 186 ikke tidligere visiterede. Der fandtes ved disse Visitationer 91 Sygdomstilfælde (hvoraf 17 ifølge privat Lægeattest), nemlig: 29 blennorrhagiske Affektioner, 6 Excoriatio, 29 primære og 27 konstitutionelle syphilitiske Affektioner.

Chroniske Sygdomme. Følgende Tabel (Side 6) giver en Oversigt over en Del i Lægernes private Praxis behandlede, væsentlig chroniske Sygdomme efter de til Stadsfysikatet indsendte Beretninger.

Sindssyge. For Christiania Kommunes Regning vare ved Aarets Udgang 175 (83 Mænd, 92 Kvinder) udsatte i Privatforpleining; i Asylforpleining 144.

Fødselsstiftelsen. Af de fra det foregaaende Aar tilbageliggende 22 Kvinder fødte 4 i 1886. Antallet af Indkomne var 433 (heri ikke medregnet de, som udgik efter et kort Ophold uden at føde) og af Tilbageliggende ved Aarets Udgang 26, hvoraf 2 endnu ikke havde født.

De af Byens Læger anmeldte Tilfælde af veneriske Sygdomme.

	Blennorrhagiske Tilfælde.					Ikke inficerende Chanker.					Nye Tilfælde af Syphilis.					Hereditær Syphilis.				
	Md.		Kv.		Sum.	Md.		Kv.		Sum.	Md.		Kv.		Sum.	Md.		Kv.		Sum.
	Voxne.	Børn.	Voxne.	Børn.		Voxne.	Børn.	Voxne.	Børn.		Voxne.	Børn.	Voxne.	Børn.		Voxne.	Børn.	Voxne.	Børn.	
Januar . . .	78	-	4	-	82	14	-	-	-	14	11	-	1	-	12	-	1	-	-	1
Februar . . .	81	-	3	-	84	22	-	-	-	22	6	-	2	-	8	-	-	-	1	1
Marts . . .	101	-	3	-	104	25	-	1	-	26	9	-	1	-	10	-	-	-	-	-
April . . .	83	-	5	-	88	20	-	-	-	20	10	1	3	-	14	-	-	-	1	1
Mai . . .	81	-	3	-	84	27	-	-	-	27	11	1	-	1	13	-	1	-	1	2
Juni . . .	78	-	1	-	79	20	-	-	-	20	10	1	4	-	15	1	2	-	1	4
Juli . . .	89	-	1	-	90	26	-	1	-	27	11	1	2	-	14	-	-	-	-	-
August . . .	67	1	1	-	69	23	-	-	-	23	14	-	6	-	20	-	-	-	2	2
September . .	83	-	2	-	85	27	-	-	-	27	2	-	2	-	4	-	-	-	-	-
Oktober . .	106	-	5	-	111	21	-	-	-	21	13	-	6	1	20	-	2	-	-	2
November . .	94	1	4	-	99	23	-	-	-	23	11	-	2	-	13	-	-	-	-	-
December . .	96	-	2	1	99	28	-	-	-	28	5	-	2	-	7	4	5	1	-	10
Sum	1037	2	34	1	1074	276	-	2	-	278	113	4	31	2	150	5	11	1	6	23

De fra Sygehusene anmeldte Tilfælde af veneriske Sygdomme.

	Blennorrhagiske Tilfælde.					Ikke inficerende Chanker.					Nye Tilfælde af Syphilis.					Hereditær Syphilis.				
	Md.		Kv.		Sum.	Md.		Kv.		Sum.	Md.		Kv.		Sum.	Md.		Kv.		Sum.
	Voxne.	Børn.	Voxne.	Børn.		Voxne.	Børn.	Voxne.	Børn.		Voxne.	Børn.	Voxne.	Børn.		Voxne.	Børn.	Voxne.	Børn.	
Januar . . .	8	-	3	-	11	-	-	6	-	6	2	-	2	-	4	-	1	-	-	1
Februar . . .	3	-	12	-	15	1	-	5	-	6	3	-	6	-	9	-	-	-	-	-
Marts . . .	4	-	6	-	10	-	-	3	-	3	4	1	10	1	16	-	1	-	-	1
April . . .	2	-	5	-	7	4	-	7	-	11	2	2	5	-	9	-	4	-	-	4
Mai . . .	6	-	2	-	8	-	-	4	-	4	2	-	6	-	8	-	-	-	1	1
Juni . . .	3	1	5	-	9	-	-	-	-	-	5	-	10	-	15	-	2	-	1	3
Juli . . .	1	-	5	-	6	1	-	7	-	8	5	1	9	-	15	-	-	-	-	-
August . . .	3	-	-	-	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
September . .	9	-	4	-	13	3	-	6	-	9	4	1	9	1	15	-	-	-	-	-
Oktober . . .	5	-	4	-	9	-	-	14	-	14	2	-	6	1	9	-	-	-	-	-
November . . .	2	-	7	-	9	4	-	2	-	6	12	-	2	-	14	-	-	-	1	1
December . . .	9	-	11	-	20	2	-	9	-	11	-	-	-	-	-	-	2	-	2	4
Sum	55	1	64	-	120	16	-	63	-	79	41	5	65	3	114	-	10	-	6	16

Liste over væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Kjø.			
	Tilfælde.	Dødsfald. ¹⁾	Børn (under 15 Aar).		Voksne (over 15 Aar).	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Chronisk Rheumatisme	323	2	4	3	170	146
Fnat.	9	-	1	4	3	1
Skurv.	2	-	2	-	-	-
Kjertelsyge	194	5	73	75	14	32
Rachit	124	23	64	60	-	-
Simpel Meningit	51	51	23	25	3	-
Tuberkuløs Meningit	80	80	46	28	1	5
Lungetuberkulose	417	358	16	26	189	186
Kræft og Sarkom	103	²⁾ 103	-	-	40	63
Vatersot og Morbus Brightii	88	³⁾ 50	15	9	35	29
Blegsot og Anæmi	1417	4	90	192	98	1021
Menstruationsuordener	206	-	-	1	-	205
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1370	5	83	128	440	712
Ormesygdomme	127	-	33	55	11	23
Drankersygdomme	32	2	-	-	30	2
Struma	13	-	-	-	2	11

¹⁾ Efter de til Sundhedskommissionen anmeldte Dødsfald. ²⁾ Cancer 98, Sarcoma 5.
³⁾ Vatersot 2, Morbus Brightii 48.

De Fødendes Antal var saaledes 435 (104 gifte, 331 ugifte), hvoraf 263 vare første Gang fødende, og 172 havde født tidligere. Af Tvillingfødsler forekom 8.

Af de 443 Børn fødtes:

264 i 1ste Isseleie.

149 i 2det — (i 3 Tilfælde Udskjæring med Panden fortil).

5 i ubekjendt Isseleie.

1 i 1ste Ansigtfødsel.

5 i 1ste Sædefødsel.

5 i 2den —

4 i 1ste enkelt Fodfødsel.

1 i 2den « —

5 i 1ste dobbelt Fodfødsel.

1 i 2den « —

1 i Tverleie.

2 i ubestemt Leie og Abort.

Forholdet ved Tvillingfødslerne var:

	Issefødsel.		Sædefødsel.		Fodfødsel.	
	1ste	2den	1ste	2den	1ste	2den
1ste Tvilling	5	1	1	-	1	-
2den Do.	3	2	-	1	-	2

Paa Fødselsstiftelsen døde 2 Kvinder af Barselseber. Af 443 Børn vare 423 fuldbaarne, 20 fortidlig fødte og Aborter; 22 vare dødfødte, 8 døde i 1ste Døgn efter Fødselen og 8 senere.

Fra den i Forbindelse med Stiftelsen værende Jordemoderskole udexamineredes 35 Elever, deraf 2 fra Byer og 33 fra Landdistrikterne, nemlig fra:

Christiania	1	Stavanger	Amt	1
Akershus	Amt 3	Romsdals	—	1
Smaalenenes	— 2	Søndre Trondhjems	—	2
Jarlsberg og Laurviks	— 1	Nordre	—	3
Hedemarkens	— 1	Nordlands	—	7
Christians	— 2	Tromsø	—	2
Bratsbergs	— 5	Finmarkens	—	1
Lister og Mandals	— 2	Amerika (Jowa)	—	1

Af obstetriciske Operationer udførtes ialt 155, hvoraf 34 paa Fødselsstiftelsen. Følgende Tabel (Side 8 og 9) viser Indikation og Udfald for de enkelte Operationer.

Endvidere udførtes 1 Gang Blærespængning ved Placenta prævia med heldigt Udfald for Moder og Barn.

Dødsfald paa Barselseng. Af Lægerne opgives 13, nemlig: 10 af Barselseber, 1 efter Abort, 1 af Hjertefeil og 1 uden nærmere kjendt Døds-aarsag.

Antallet af **Fødte** og **Døde** var ifølge Opgaver fra det statistiske Centralbureau over Folkemængdens Bevægelse i 1886:

Distrikt.	Leven- de fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Christiania Stadsfysikat	4890	2822	752	48	9	134	37	13	-

Overskuddet af Fødte over Døde udgjorde 2088 og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 57,7.

De af Lægerne opgivne **Dødsaaarsager** ere sammenstillede i nedenstaaende Tabel (Side 10).

De **hyppigste Dødsaaarsager** vare: Diphtherit 361, Svindsot 358, akut Diarrhoe og Cholera nostras tils. 309, Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen tils. 214, Skarlagensfeber 164, akut Bronchit og katarrhalsk Lungebetændelse tils. 153, Hjertesygdomme og Aneurysma tils. 113, Lungebetændelse 105, Kræft (Cancer, Sarcoma) tils. 103, medfødt Svaghed 66.

Fattigsygepleien. I de 7 Distrikter, hvori Byen er inddelt, ere ialt behandlede af Bylægerne 7307 fattige Syge: 1459 Gutter, 1594 Pigebørn, 1424 voxne Mænd og 2830 voxne Kvinder. Af disse indlægdes paa Sygehus efter forudgaaet Behandling i Hjemmet 786, nemlig 116 Gutter, 95 Pigebørn, 265 voxne Mænd og 310 voxne Kvinder. Uden saadan foregaaende Behandling indlagdes 881: 178 Gutter, 169 Pigebørn, 236 voxne Mænd og 298 voxne Kvinder. Af de i Hjemmet behandlede Syge døde 88 Gutter, 81 Pigebørn, 72 voxne Mænd og 75 voxne Kvinder, ialt 316, hvad der giver en Dødsprocent af 4,3 af samtlige behandlede Syge.

Obstetriciske

Indikation.	Operationer ialt.	Tangforlæsning.				Vending.		
		Mødre		Børn		Mødre		Børn
		lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.
Paa Fødselsstiftelsen:								
Langsom Fødsel	19	17	-	17	-	-	-	-
Barselkrampe	3	3	-	1	2	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	4	1	-	1	-	-	-	-
Placenta prævia og Bækken- sneverhed	1	-	-	-	-	1	-	1
Tverleie	1	-	-	-	-	1	-	1
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdt Efterbyrd	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	34	21	-	19	2	2	-	2
				21				
Udenfor Fødselsstiftelsen:								
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	72	71	-	67	4	-	-	-
Bækkensneverhed	13	6	-	3	3	1	-	³⁾ 1
Barselkrampe	2	2	-	1	1	-	-	-
Hjertesygdom	1	-	²⁾ 1	1	-	-	-	-
Hypertrofiert fordre Moder- mundslæbe	1	1	-	1	-	-	-	-
Trange ydre Fødselsdele	1	1	-	1	-	-	-	-
Fibrom i Livmoderen	1	1	-	1	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil og skjævt Isseleie	7	7	-	6	1	-	-	-
Skjævt Hovedleie	1	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	3	3	-	1	2	-	-	-
Sidstkommende Hoved	1	1	-	-	1	-	-	-
Tverleie	8	-	-	-	-	7	5	2
Bækkenendefødsel (to Gange første Tvilling)	4	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	2	-	-	-	-	-	-	-
Uregelmæssig eller krampagtig Sammentrækning	3	-	-	-	-	-	-	-
Fastvoxning	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	121	93	1	82	12	8	5	3
		94		94		8		

¹⁾ 1 døde i 1ste Døgn efter Fødselen. ²⁾ Død af Asystoli ³⁾ 4 Time efter Forlæsningen.
⁴⁾ fektion. ⁵⁾ Døde 5½ Time efter. ⁶⁾ 2 Gange med Blødning.

Operationer.

Udtrækning.				Partus præmaturus artificialis.			Perforation.	Exvisce- ration.	Efterbyrds- operation.
Mødre		Børn		Mødre	Børn		Mødre	Mødre	Mødre
lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.
2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	3	¹⁾ 3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4		2	2	3	-	-	-	-	4
		4							
-	⁴⁾ 1	⁵⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	⁶⁾ 1	1	⁷⁾ 4	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
4	-	2	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4	1	3	2	2	1	1	5	1	6
5		5			2				

³⁾ i 7de Maaned. ⁴⁾ Død 4de Døgn af Barselseber. ⁵⁾ Døde 12te Dag af puerperal In-

Liste over de af Læger meddelte

Dødsaaarsag.	Sum.	Der af vare:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Alcoholismus chronicus	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia perniciosa	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma aortæ	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	54	30	24	-	1	-	-	1	2	3	2	10	12
Apoplexia cerebri	57	26	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deformans	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthroace	12	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Asthma	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atelectasis pulmonum	4	3	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	28	13	15	4	4	1	5	5	4	2	1	1	1
Bronchiectasia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	122	59	63	2	3	12	3	13	6	15	21	12	18
— chronica	51	20	31	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Cancer	98	38	60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis, Ostitis	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cellulitis pelvis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Combustio	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Contusio	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	81	48	33	17	13	9	6	11	5	4	4	4	4
Cystitis	7	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	66	31	35	25	23	5	7	1	5	-	-	-	-
— senilis	53	21	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes mellitus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta, Gastroen- teritis acuta	309	168	141	12	12	31	23	50	30	52	42	19	22
Dilatatio ventriculi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtheritis	361	171	190	-	1	2	-	1	-	8	8	77	72
Dysenteria	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Eclampsia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eczema	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Embolia cerebri	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emphysema	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Endo-, Pericarditis	6	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis-, Diarrhoea chron. Epilepsia	16	6	10	-	-	1	1	1	1	-	1	2	2
Erysipel	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis (vide Puerp.)	12	7	5	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-

Dødsarsager i Christiania 1885.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	3	6	3	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	1	6	6	6	9	10	11	-	4	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	2	1	-	-	-	2	3	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	3	1	3	2	3	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	10	8	6	12	-	5	1	2
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	3	10	5	8	10	16	16	14	2	9	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	1	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	9	9	11	18	-	5	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
2	4	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	3	-	2	-	-	
38	44	35	51	6	12	2	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

(Forts.).	Sum.	Deraf vare:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
Dødsaaarsag.		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Febris rheumatica	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoidea	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	12	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Gangræna	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis chronica	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	3	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	4	3	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Hydrops	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	4	2	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Leucæmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Luxatio epistrophei	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	51	26	25	-	-	1	1	2	1	1	4	10	10
— tuberculosa	80	47	33	2	-	-	1	1	3	7	9	14	8
Morbus viarum urinifer.	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Myelitis	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	48	23	25	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Obstructio alvi, Ileus	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema glottidis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis media	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— generalis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Parametritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Periproctitis gangrænosa	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	35	16	19	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Phlebitis, Thrombosis	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	7	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia catarrhalis	31	18	13	-	-	1	-	1	-	5	6	8	6
— crouposa	105	44	61	-	-	-	1	1	2	3	4	8	1
Puerperium:													
Abortus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[illegible]

(Forts.). Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf vare:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Febris puerperalis	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitum organic. cordis ¹⁾	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Pyæmia, Septichæmia	11	2	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Pyelitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	23	13	10	-	-	-	1	1	7	-	4	8	-
Rheumatismus chronicus	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	164	78	85	-	-	-	1	-	10	5	27	30	-
Scrophulosis	5	1	4	-	-	-	1	2	-	-	-	2	-
Stenosis tracheæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strictura oesophagi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	29	15	14	1	1	3	4	3	6	2	-	4	-
Tabes dorsalis	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	4	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis miliaris acuta	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	358	181	177	-	-	-	1	1	2	2	4	4	-
— organor. alior.	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor	15	4	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cerebri	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— convulsiva	28	11	17	-	-	2	2	3	8	4	1	8	-
Typhlitis, Peri-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	5	4	1	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— organ. abdominis	8	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — canalis intest.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	21	9	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis (vide Puerperium)	96	32	64	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-
Causa ignota ²⁾	19	12	7	1	-	2	-	-	-	2	1	1	-
Kjendte Dødsfald af Syg- dom tilsammen	2694	1323	1371	76	64	70	55	101	72	135	120	213	216
Mors accidentalis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Submersio	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suffocatio	3	2	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Suicidium	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	2721	1348	1373	76	64	71	56	102	72	135	120	213	216

¹⁾ Alder medtaget nedenfor under Vitia organ. cordis. ²⁾ For 1 Kvinde uopg. Alder.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
21	31	16	17	3	2	1	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	1	1	1	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	9	12	5	10	15	12	43	50	44	45	23	22	21	9	11	8	3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	-	3	-	2	1	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	1	2	-	-	1	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	3	-	-	2	1	3	3	-	3	-	1	-	-
-	1	2	3	1	1	4	-	2	10	2	8	3	8	3	7	7	8	6	13	2	2	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	2	2	1	-	-	-	-
98	99	94	111	27	36	29	19	76	111	76	95	65	57	98	70	86	95	54	92	22	48	3	10
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	2	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-
101	99	97	111	28	36	31	19	79	112	77	95	67	57	102	70	90	95	54	92	22	48	3	10

I **Sundhedskommissionen** afholdtes 40 Møder. Kommissionens Journaler udvise tilsammen 1 132 Numere.

Af Bygningsanmeldelser og Andragender indkom 265.

Kontrollen med Renlighedsforholdene udførtes, foruden ved Bylægerne, ved Hjælp af en Ingeniørassistent med tilstrækkelig Arbeidshjælp samt 5 andre Assisterter. Desuden havde man 1 midlertidig Assistent til Kontrol med Trafiken paa Gjødsellasteplassene ved Øst- og Vestbanen. I 1886 paataales 5 065 sanitære Misligheder.

Ifølge Meddelelse fra Sundhedskommissionens dyrlægekyndige Assistent havde han i 1886 foranlediget bortvist fra Torvene Kjødet af 72 Kjør, 7 Kalve, 92 Faar og 7 Svin samt et Parti saltet Faarekjød. Kjødet af 3 Kjør blev tilintetgjort. Aarsagerne til at det falbudte Kjød maatte bortvises vare følgende:

Kjør: Bedærvet Tilstand 1, Benbrud 1, Blodpis 9, Bughindebetændelse 1, Børkrængning 6, Efterbyrdens Tilbageholdelse 2, Forstoppelse 2, fremmed Legeme i Hjertet 4, Fødselstrang 7, Hjernebetændelse 1, Kalvningsfeber 23, Leverbetændelse 1, Lungebetændelse 1, Miltbrand 1, Pyæmi 1, Trommesyge 8, Tuberkulose 2, Yverbetændelse 1, tilsammen 72.

Kalve: Bedærvet Tilstand 1, Diarrhoe 3, Dødfødt 3, tilsammen 7.

Faar: Bedærvet Tilstand 87, Fødselstrang 4, Trommesyge 1, tilsammen 92.

Svin: Bedærvet Tilstand 1, Benbrud 1, Farrefeber 1, Fødselstrang 3, Rosen 1, tilsammen 7.

Det saltede Parti Faarekjød, hvis Salg blev forbudt, var i bedærvet Tilstand.

Den offentlige Vaccination udførtes ligesom tidligere af Stadsfysikus med Bylægernes Bistand. Ialt vaccineredes 2 236 Børn. Af privat praktiserende Læger udførtes 97 Vaccinationer. Saavel til indenbyes Læger som Læger udenbyes og Hjelpevaccinatorer er afsendt Rør med Vaccinelymfe. Jordemodereleverne undervistes som sædvanlig i Vaccinationens Udførelse.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes ifølge indsendt Beretning 28. Desuden sees Politilægen at have afgivet skriftlig Erklæring efter 71 Undersøgelser¹⁾ i retsmedicinsk Retning.

Sygehuse. Christiania By har 5 Sygehuse, nemlig Rigshospitalet, det kommunale Sygehus med Underafdelinger, Garnisonssygehuset, Diakonissehuset og «Vor Frue Hospital», der er knyttet til den katholske Kirke. Desuden vare i Virksomhed 2 private chirurgiske Kliniker forbundne med Sygelokaler. Kommunen har 9 Lazaretter og Interneringslokaler. Af Sindssygeasyler findes 2, nemlig Christiania Kommunes Asyl og Oslo Asyl. Akers Kommunes Sygehus ligger ogsaa inden Byens Grændser. Paa Fødselsstiftelsen er der mindre Afdelinger for gynækologiske Tilfælde og for Børnesygdomme.

Strafanstalterne. Om Sundhedstilstanden og Sygepleien inden disse henvises til den almindelige Beretning.

I **Arbeidsanstalten** var det daglige Middeltal af Lemmer 146 Mænd og 42 Kvinder; det daglige Middeltal af Syge samt for Arbeide delvis eller fuldstændig fritagne var ligesom det foregaaende Aar 5 Mænd og 2 Kvinder. Sygedagenes Antal beløb sig til 2 490, nemlig 1 930 for Mænd og 560 for Kvinder. Paa Sygehus indlagdes i Aarets Løb 25, nemlig 1 Mand paa Rigshospitalet og 14 Mænd og 10 Kvinder i Byens kommunale Sygehus; deraf 3 som lidende af Syphilis, 2 af Lungebetændelse, 2 af Svindot, 2 af Morbus Brightii, 2 af Blødning, 2 af Ulcus cruris. — Blandt Tvangslimmerne døde 2 Mand, 1 af Epilepsi og 1 ved Selvmord (Hængning). De hyppigst behandlede Sygdomme vare:

¹⁾ Saadanne ere ikke medtagne i de trykte Beretninger om Sundhedstilstanden m. v. i Norge for tidligere Aar.

Diarrhoe 75, rheumatiske Lidelser 60, Kardialgi og chronisk Gastrit 37, Chanker og Syphilis 28, akut Bronchit og Katarrh 22, Anæmi 21, Kontusioner 15, Vulnera 14. Af Gonorrhoe og Urethrit behandledes 10 Tilfælde. — Udgifterne til Medicin og Sygerekvisiter udgjorde Kr. 1 409.34.

Byens **Badeindretninger** ere de samme som tidligere.

Byens 10 **Apotheker** visiteredes. Se forøvrigt den almindelige Beretning.

Medicinalpersonalet. Ifølge den officielle Fortegnelse over Læger i 1886 vare 128 bosatte i Christiania, hvoraf flere ikke praktisere. Distriktslægen i Aker var ligeledes bosat i Byen. Tandlægenes Antal var 26 og Jordemødrene 62, hvoraf nogle ikke praktisere.

II. Akershus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger ²⁾ .	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		40.58	97 550	29	33	31
1. Aker		8.48	28 838	³⁾ 12	8	9
	Aker	3.60	12 077	4	4	5
	Asker	0.80	3 670	2	1	1
	Bærum	1.45	5 735	3	1	1
	Nittedal	1.51	2 480	1	1	1
	Skedsmo	1.12	4 876	1	1	1
2. Ullensaker		15.94	34 156	7	11	11
	Ullensaker	1.88	6 255	2	2	2
	Sørum	0.80	2 712	-	1	1
	Gjerdrum	0.66	1 743	-	1	1
	Nannestad	2.47	4 119	1	1	1
	Næs	4.74	8 516	2	2	2
	Eidsvold	2.63	7 460	2	2	2
	Hurdalen	2.08	2 193	-	1	1
	Feiring	0.68	1 158	-	1	1
3. Høland		9.70	14 850	3	7	7
	Høland	5.20	6 000	2	3	3
	Urskog	2.76	4 533	1	2	2
	Fet	1.74	4 317	-	2	2

¹⁾ Om Folkemængde i Amtets Byer den 31te December 1885, se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Ved Distriktslægens Bopæl er her ligesom for de øvrige Amter Herredet udhævet med spærrede Typer. ³⁾ Distriktslægen bor i Christiania.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Debr. 1875,	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
4. Follo		6.448	19 706	7	7	4
	Drøbak, Kjøbstad	0.005	2 047	3	1	-
	Hølen, Ladested	-	266	-	1	-
	Soon —	-	748	-	-	-
	Hvitsten —	-	156	-	-	-
	Vestby	1.056	3 078	-	-	1
	Kraakstad	1.180	3 110	1	1	1
	Enebak	1.990	3 930	1	1	1
	Aas	0.829	2 733	2	1	-
	Fron	0.659	1 893	-	1	-
	Næsodden	0.728	1 745	-	1	1

Sundhedstilstanden. Af de epidemiske Sygdomme vise især Diphtherit, Skarlagensfeber og Kighoste et øget Antal Angrebne mod forrige Aar, ligesaa Diarrhoe, medens Lungebetændelse er i Nedgang.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 629 eller 16,4 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (99 300). Aaret forud var Dødeligheden 16,3 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægerens Opgaver sammendragne Tabel (se Side 20 og 21).

Typhoidfeber optraadte med 42 Tilfælde og 6 Dødsfald; angaaende denne Sygdom anføres fra Ullensaker, at den igjen viste sig paa den i forrige Beretning omtalte Gaard, der i særlig Grad udmærker sig ved slette hygieniske Forhold.

Vandkopper optraadte almindelig i Akers og Ullensakers Distrikter.

Skarlagensfeber. De fleste Tilfælde opføres ligesom i det foregaaende Aar fra Akers Distrikt. Sygdommen var her oftere kompliceret med Nephrit og abscederende Halskjerter. I Lommedalen i Bærum angrebnes kun Personer, der i den tidligere Epidemi (1883—1884) vare gaaede fri. — I Asker synes Sygdommen ofte at være importeret fra Christiania. I Ullensaker forløb Tilfældene for det meste mildt.

Diphtherit. Fra Aker og Asker Herreder omtales Christiania som hyppig Smittekilde for Sygdommens Udbrud; til Asker anføres den saaledes 2 Gange at være bragt med Patienter udskrevne fra Lazarettet i Christiania; til dels blev den ogsaa indført fra Lier. De fleste Tilfælde indtraf i Ullensakers Distrikt (211 med 49 Dødsfald). I Næs optraadte Sygdommen meget ondartet; af 44 Angrebne døde 20; Sygdommen antages bragt fra Urskog til en Plads Braatesæteren; ca. 2 Maaneder efter smittedes herfra en nærliggende Plads Haukelien, hvor af 7 Personer de 6 døde. Fra disse Pladse kom Sygdommen ned til Bygden paa den ene Side af Glommen; ialfald kunde det paavises, at 3 Steder vare smittede derfra ved en Omstreifer, som selv ikke var angreben. (Norman & Amundsen). I Høland optraadte Sygdommen spredt over hele Distriktet. I Follo Distrikt bragtes Sygdommen til en Gaard paa Næsodden ved en Pige, der kom som Rekonvalescent fra Christiania. Til Fron kom Sygdommen ved en Omstreifers Familie, af hvilken 1 Barn døde. I Aas har den ligesom i forrige Aar holdt sig i Nordby Annex, samt omkring Jernbanestationen.

Kighoste. De kjendte Tilfælde vare noget øgede siden forrige Aar, mest i Akers og Ullensakers Distrikter.

Kusma, som forrige Aar var udbredt i hele Amtet, var efter de opgivne Tilfældes Antal i Aftagende.

Lungebetændelse var sjældnere, de fleste Tilfælde forekom i Akers og Ullensakers Distrikter; Dødeligheden 16,2 af de Angrebne. Fra Bærum anføres 18 Tilfælde, i 15 af disse var der før forekommet Lungebetændelse i Patientens Husstand og i 12 Tilfælde tidligere i samme Hus eller Værelse. Med Hensyn til Spørgsmaalet om Smitte omtales følgende Tilfælde:

1) Den 1ste April blev en 86aarig Kone fra Brenna i Sørkedalen angreben af Lungebetændelse. Den 3die April indsygnede hendes 86aarige Mand ligeledes i Lungebetændelse og døde 12te April.

2) Leilænding Lars Grorud i Lommedalen besøgte den 13de April sin af Pneumoni syge Nabo og sad hos ham en længere Tid. 19de April indsygnede han ligeledes i Pneumoni.

3) Paa Granfos Fabrik blev en 5aars gammel Gut syg af Pneumoni 22de November; den 26de November kom i Besøg til ham en 5aars gammel Gut, som 28de November ligeledes blev syg af Pneumoni. (Johannessen).

Akut Diarrhoe. Fra Ullensakers Distrikt omtales en smitsom blodig Diarrhoe, der vedligeholdte sig hele Aaret igjennem, optraadte endog i December med større Heftighed end i nogen af Aarets foregaaende Maaneder. Den var smitsom og, indkommen i et Hus, angreb den næsten alle Familiens Medlemmer og endte ofte dødeligt hos Smaa børn. (Thoresen).

Af sjældnere Tilfælde omtales fra Bærum en Gut, 7 Aar gammel, der i Oktober spiste en Mængde Røgnbær, hvorefter Brækning og Diarrhoe i flere Dage. Den 4de Dag optraadte et miliarialignende Udslet over hele Kroppen. (Johannessen).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af nedenstaaende Tabel.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.				
				1	2	3	4	
				Aker.	Ullensaker.	Høland.	Follo.	
				Tilf.	Tilf.	Tilf. Dødsf.	Tilf.	
Syphilis.....	51	1	11	9	17	17	1	8
Gonorrhoe og Urethrit..	37	-	14	10	17	1	-	9

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** henvises til Tabel Side 22.

Lungetuberkulose udgjorde for hele Amtet 13,6 % af samtlige kjendte Dødsårsager og 20,6 % af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 15,1 % og 22,2 %, i Landdistrikterne 12,4 % og 20,5 %. (Se Tabel Side 24).

Om de behandlede Tilfælde af **Kræft** i Bærum anføres bl. a. følgende: «Af de 14 Tilfælde af Kræft optraadte de 7 efter Sorg og Bekymringer. Blot i 2 Tilfælde var der Kræft i Familien. Af de opførte Patienter

I Akershus Amt anmeldte

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	42	6	42	4	2	15	2	3	4	2	3	-
Barselfeber	22	5	22	3	4	2	3	4	-	1	2	2
Vandkopper	80	-	80	1	14	6	2	8	2	1	7	7
Skarlagensfeber	761	45	761	117	83	85	41	24	35	53	45	23
Røde Hunde	5	-	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	7	-	7	-	-	-	2	1	3	1	-	-
Rosen	56	1	56	6	7	6	5	3	6	6	3	7
Kighoste	404	5	393	13	20	31	39	24	37	63	49	36
Diphtherit	546	110	544	53	56	58	24	35	55	58	51	35
Strubehoste	9	6	8	1	1	-	-	2	1	-	1	1
Kusma	98	1	98	23	18	8	8	7	14	4	7	6
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1256	26	1188	197	161	159	116	118	71	61	40	48
Katarrhalsk og follikulær Angina	767	-	767	124	89	87	52	57	42	45	60	47
Lungebetændelse	351	54	351	64	24	51	42	39	28	16	5	5
Brystbetændelse (Pleurit)	140	7	140	13	17	18	18	16	10	11	9	4
Gigtfeber	151	2	151	12	12	10	20	13	10	10	18	6
Koldfeber	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	892	39	880	54	47	59	50	50	73	140	116	116
Blodgang	13	1	13	1	-	2	-	-	-	3	1	-
Skjærbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5603	308	5507	686	558	598	424	404	392	475	417	343

vare 7 fra Bærum. Af disse boede 1 paa Østsiden af Bærumselven ligeunder Kulsaas og 1 i Isikrogen. I Nabostuerne til det Sted, hvor den førstnævnte Patient bor, indtraf der i 1885 3 Tilfælde af Kræft, ligesom ogsaa det samme Antal Tilfælde af Kræft nævnte Aar indtraf i Nabostuerne til det Hus, hvori den anden Patient boede. Hvorledes Forholdene med Hensyn til Tilfælde af Kræft har været paa disse Lokalteter i tidligere Aar, kan jeg ikke med Tal dokumentere, men sikkert er det, at der saavel omkring Kulsaas som omkring Isiaasen ogsaa tidligere er forekommet flere Tilfælde.» (Johannessen).

Af **obstetriciske Operationer** udførtes ialt 44, hvoraf 14 i Aker, 13 i Ullensaker, 5 i Høland og 12 i Follo Distrikter. (Se Tabel Side 23).

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 13 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsarsag for 9 Kvinder, hvoraf 5 af Barselfeber, 1 af Kræft, 1 af Blødning, 1 af Peritonit.

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt.		Fordeling paa Lægedistrikterne.							
					1		2		3		4	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
-	2	5	42	6	15	1	4	1	14	4	9	-
1	-	-	22	5	7	-	8	2	6	3	1	-
8	7	17	80	-	30	-	36	-	7	-	7	-
55	101	99	761	45	335	17	206	16	72	5	148	7
-	3	1	5	-	-	-	-	-	1	-	4	-
-	-	-	7	-	-	-	3	-	-	-	4	-
2	3	2	56	1	14	-	24	-	4	-	14	1
38	33	10	406	7	171	3	131	4	14	-	90	-
29	42	48	548	112	133	26	211	49	64	14	140	23
-	-	1	17	14	6	5	6	6	1	1	4	2
-	3	-	98	1	51	1	44	-	2	-	1	-
56	88	73	1256	26	494	10	401	9	108	1	253	6
62	55	47	767	-	304	-	287	-	27	-	149	-
25	23	26	357	60	123	26	156	25	40	6	38	3
8	8	8	141	8	34	2	78	3	14	2	15	1
9	14	17	151	2	54	2	58	-	13	-	26	-
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
73	55	47	892	39	397	20	312	17	86	-	97	2
1	4	1	13	1	6	1	1	-	-	-	6	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
367	441	402	5622	327	2176	114	1966	132	473	63	1007	45

Antal **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Side 25).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 250 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:55,6.

De hyppigst opgivne **Dødsarsager** sees af Tabellen paa Side 25.

Veirliget. Vinter og Vaar vare kolde med omskiftende Temperatur, Sommeren kom sent, men et gunstigt Høstveir gjorde, at Grøden bragtes vel i Hus.

Hygieniske Forhold. Den trykkende økonomiske Stilling for Landmanden, der foruden i de lave Priser paa Produkterne ogsaa søges begrundet i

Liste over forskjellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
	Tilfælde.	Dødsfald.						1		2		3		4	
			Aker.	Ullensaker.	Høland.	Follo.									
								Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	391	-	4	8	192	187	19	140	-	114	-	112	-	25	-
Fnat.	79	-	24	21	18	16	9	4	-	62	-	12	-	1	-
Skurv.	5	-	4	1	-	-	4	1	-	1	-	1	-	2	-
Kjertelsyge	188	1	60	88	18	22	19	85	-	51	1	35	-	17	-
Rachit	105	7	65	40	-	-	16	34	4	20	1	43	1	8	1
Simpel Meningit	27	19	6	12	3	4	9	8	8	9	4	9	6	1	1
Tuberkuløs Meningit.	30	28	9	10	5	2	14	15	15	10	9	2	2	3	2
Lungetuberkulose	286	126	17	24	99	119	23	79	33	114	53	35	20	58	20
Kræft.	94	54	-	-	43	38	19	28	14	36	24	11	7	19	9
Vatersot og Morbus Brightii.	132	¹⁾ 45	11	19	47	49	21	47	21	45	9	15	5	25	10
Blegsot og Anæmi	950	3	50	189	56	655	22	299	-	485	3	96	-	70	-
Menstruationsuordener.	192	-	-	2	-	190	21	80	-	62	-	23	-	27	-
Kardialgi, chronisk Gastrit.	1579	6	57	86	707	729	20	426	1	637	5	95	-	421	-
Ormesygdomme	115	-	40	63	6	6	16	28	-	60	-	15	-	12	-
Drankersygdomme	4	1	-	-	4	-	2	-	-	2	-	-	-	2	1
Struma	53	1	1	6	3	43	9	12	-	37	-	1	-	4	1

¹⁾ Vatersot 4, Morbus Brightii.

Obstetriciske Operationer i Akershus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning.		Perfora- tion.	Punktion af Foster- hovedet.	Efterbyrds- operation.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Moder	Barn	Mødre	Moder	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	død.	lev.	lev.
Utilstrækkelige Veer, lang- som Fødsel	19	¹⁾ 1	³⁾ 17	⁴⁾ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	²⁾ 1	1	1	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 2	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	-	1	⁶⁾ 1	1	1	1	1	-	-	-
Løsning af Efterbyrden	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie og Anchylose i flere Led	1	-	-	⁵⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Foster	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Fremfalden Arm	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Uopgiven Indikation	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	25	2	19	8	6	1	3	4	1	1	2	1	6
	27		27		7		7						

¹⁾ Dødsårsag: Kræft, død 3 Dage efter. ²⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ³⁾ 1 Gang 2den Tvilling, 1ste forløst ved Naturens Hjælp. ⁴⁾ I 1 Tilfælde Kontraktur i høire Albuled og begge Knæled. ⁵⁾ Anchylose i Albu- Hofte og Knæled. ⁶⁾ Døde ³/₄ Time efter Forløsningen, hun var blodfattig og svag, Dødsårsag: Blødning. Barnet i 7de Maaned. ⁷⁾ Dødsårsag for begge: Peritonit. I 1 Tilfælde foretoges Perforation paa sidstkommende Hoved efter foretagen Vending ved forsømt Tverleie.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaaarsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Aker	308	33	114	194
Ullensaker	332	53	132	200
Høland	154	20	36	118
Follo	137	20	45	92
Bydistrikt	32	5	11	21
Landdistrikt	105	15	40	65
Akershus Amt	931	126	327	604
Bydistrikt	32	5	11	21
Landdistrikt	899	121	316	583

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Aker	999	488	81	11	7	33	8	3	1
Ullensaker	951	605	102	15	2	32	7	6	1
Høland	367	206	30	5	2	14	6	2	-
Follo	562	330	51	6	2	15	9	1	-
Drøbak	73	46	14	1	-	-	-	-	-
Hvitsten	2	5	-	-	-	-	2	-	-
Son	25	6	1	-	-	1	1	-	-
Hølen	10	3	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	452	270	35	5	2	14	6	1	-
Akershus Amt	2879	1629	264	37	13	94	30	12	2
Deraf i Byer	110	60	16	1	-	1	3	-	-
— i Landdistrikt	2769	1569	248	36	13	93	27	12	2

Mangel paa fornuftigt Stel, anføres fra Ullensakers Distrikt ogsaa at vise sin Indflydelse paa de hygieniske Forhold. Nydelsen af Brændevin og andre stærke Drikke er meget aftagen for en stor Del ved Kommunebestyrelsens Foranstaltninger. «Af Alkohol fede og tykmavede Personer sees igjen at være blevne slankere og smallivede, og spørges der om Grunden, svares, at de ikke længere have noget at drikke; for at opholde Livet ere de nødte til at ty til tungt, almindeligt Arbejde, som har havt Fortæringen af det opsamlede Fedt til Følge.» Misbrug af Kaffe synes ogsaa at være i Tilbagegang, tildels fordi Melk er bleven billigere og lettere tilgængelig. (Thoresen). Fra Son berettes, at Kommunen

paa Grund af de mislige økonomiske Forhold igjen har faaet Tilladelse til Oprettelse af Brændevinsbolag, som den for 3 Aar siden søgte om at blive af med. Befolkningens Uvilje mod Foranstaltninger mod epidemiske Sygdomme beklages. (Tybring). Fra Follo anføres, at Drikfældigheden synes at være i Aftagende, hvortil den forhindrede Anledning ved Aas Jernbanestation antages at have bidraget meget. (Langberg).

De hyppigste Dødsaarsager vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Land- distrikterne.
Lungetuberkulose	126	5	121
Diphtherit	112	1	111
Lungebetændelse	60	1	59
Kræft	54	2	52
Alderdomssvaghed	54	1	53
Skarlagensfeber	45	-	45
Vatersot og Morbus Brightii	45	1	44
Diarrhoe og Cholera nostras	39	1	38
Organisk Hjertesygdom	38	3	35
Hjerneslag	30	2	28

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vaccine- rede.	Rets- medicinske For- retninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	20	2339	34	2694	16
Aker	7	1039	3	820	8
Ullensaker	5	797	13	904	6
Høland	3	189	5	408	1
Follo	5	314	13	562	1

Badeindretninger. Grefsen Bad og Eidsvold Bad vare i Virksomhed i Aaret. Drøbak Søbad var meget besøgt, Son og Hvitsten derimod lidet.

Om Amtets 2 Apotheker se den almindelige Beretning.

III. Smaalenenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		32.281	107 804	32	2	39	25
1. Eidsberg		10.795	23 412	4	-	9	7
	Rødenæs	2.85	2 366	-	-	2	2
	Rakkestad	3.263	5 940	1	-	2	1
	Eidsberg	1.797	5 535	2	-	2	1
	Trygstad	1.56	4 337	1	-	1	1
	Askim	0.530	2 430	-	-	1	1
	Skibtvædt	0.795	2 804	-	-	1	1
2. Moss		6.186	19 445	6	-	9	5
	Moss, Kjøbstad	0.911	5 117	5	-	3	-
	Moss Landsogn	0.444	808	-	-	²⁾ 1	-
	Spydeberg	1.089	2 610	1	-	1	1
	Haabel	1.126	2 372	-	-	1	1
	Vaaler	1.953	2 747	-	-	1	1
	Raade	0.892	3 029	-	-	1	1
	Rygge	0.671	2 762	-	-	1	1
3. Sarpsborg		5.479	41 293	11	1	11	7
	Sarpsborg, Kjøbstad	0.902	3 272	3	-	2	-
	Fredriksstad, —	0.085	9 616	7	1	2	-
	Tune	1.392	7 037	-	-	1	1
	Varteig	0.544	1 353	-	-	1	1
	Skjeberg	1.518	4 523	-	-	1	1
	Borge	0.607	4 066	1	-	1	1
	Onsø	0.950	5 063	-	-	2	2
	Glemminge	0.381	6 363	-	-	³⁾ 1	1
4. Hvaløerne		9.806	13 862	⁴⁾ 4	-	6	6
	Hvaløerne	0.657	2 476	-	-	2	2
	Berg ¹⁾	2.003	3 772	-	-	⁵⁾ 1	1
	Id	2.997	3 593	2	-	1	1
	Åremark	4.129	4 021	1	-	2	2
5. Fredrikshalds Stadslægedistrikt	Fredrikshald, Kjøbstad	0.015	9 792	7	1	4	-

¹⁾ Om Byernes Folkemængde den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Jordemoderen bor i Moss. ³⁾ Jordemoderen bor i Fredriksstad. ⁴⁾ Distriktslægen bor i Fredrikshald. ⁵⁾ Jordemoderen bor i Fredrikshald.

Sundhedstilstanden var mindre tilfredsstillende, da flere epidemiske Sygdomme — Skarlagensfeber, Kighoste og Diphtherit — vare almindelig udbredte, ligesom ogsaa akutte gastriske Sygdomme vare hyppigere end sædvanlig.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2015 eller 17,0 pro mille af den beregnede Middelfolkemængde (118 500). Aaret forud var Dødeligheden 17,9 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

Af exanthematisk Typhus forekom 1 Tilfælde i Fredriksstad By.

Typhoidfeber, der ikke er omtalt i Beretningerne fra Moss og Hvaløernes Distrikter og kun forekom enkeltvis i Eidsberg Distrikt — et Tilfælde i Rakkestad antagelig ved Smitte fra Fredrikshald —, optraadte i Sarpsborg Distrikt epidemisk ved Valle Brug, hvor om Sommeren en hel Del Arbeidere boede sammenpakket i smaa Rum, og hvor Jordbunden var meget sumpet og inficeret fra utætte Priveter. Sygdommen ophørte først, da Kulden indtraadte. Der indtraf kun et Dødsfald. Fra Valle Brug spredtes Smitte til Varteig, Tune og Borge, ialt til 4 Steder. En liden Lokalepidemi (4 Tilfælde) paa en Gaard i Borge skyldtes en hjemkommen syg Sømand, ligesom der forekom en liden Lokal-epidemi ved Hafslund Brug. I Fredriksstad forekom 24 Tilfælde og indtraf 1 Dødsfald. I Fredrikshald forekom i Slutningen af Aaret blandt Byens fattigere Befolkning ialt 11 Tilfælde, hvoraf 3 indlagdes paa Sygehus og 4 Dødsfald.

Skarlagensfeber har i Eidsberg Distrikt været meget udbredt i alle Herreder og bortrevet adskillige Børn under og omkring 5 Aar. Antallet af Angrebne har omtrent været det dobbelte af forrige Aar. Til Rakkestad kom Smitten første Gang fra Eidsberg først paa Aaret til Ous Annex; begge Børn døde. Sygdommen optraadte nu ikke før i Mai og yderst mildt, saa den fik god Anledning til at sprede sig, da Læge ikke søgtes. Ved Aarets Slutning fandtes den endnu i alle 3 Sogne. Fra Moss Distrikt er der anmeldt færre Tilfælde end i forrige Aar; fra Moss By er opgivet 132 Tilfælde, 8 Dødsfald. Fra Sarpsborg Distrikt opføres omtrent dobbelt saamange Tilfælde som i 1885, for Sarpsborg By er opgivet 8 Tilfælde med 1 Dødsfald og for Fredriksstad 156 Tilfælde og 8 Dødsfald; i Landdistrikterne forekom den især i de til Fredriksstad stødende Distrikter, dog uden særdeles stor Udbredning og som Regel med mildt Forløb, saa mange Tilfælde antages ikke at være komne under Behandling. I Hvaløernes Distrikt viste Sygdommen sig af og til uden stærk Udbredning. I Fredrikshald indtraf de fleste Tilfælde i 1ste Kvartal; de vare almindelig godartede og kun sjelden fulgte af Eftersygdomme. Af ialt 116 Angrebne behandledes 36 paa Sygehus.

Kighoste var hele Aaret almindelig forekommende overalt i Amtet. Fra Byerne Fredriksstad og Fredrikshald anføres, at den var hyppigst i Aarets Slutning.

Diphtherit var meget udbredt i Eidsberg Distrikt og af ondartet Beskaffenhed paa flere Steder; i en Familie i Skibtvædt døde i faa Dage 5 af 8 Børn, 2 overstode Sygdommen, og en 20aarig voksen Datter blev uangreben. I Rakkestad Herred kom 49 Tilfælde under Behandling, hvoraf 10 endte dødeligt. Sygdommen optraadte ikke i nogen egentlig Epidemi, men med spredte Tilfælde, delvis som Husepidemier, hele Aaret igjennem og i de forskjelligste Dele af Herredet; Døden skyldtes i de fleste Tilfælde Blodforgiftning og ikke Larynx-diphtherit. (Jul. Møller). I Moss Distrikt kan Sygdommen sees at have været stærkt udbredt saavel i Byen (301 Tilfælde og 30 Dødsfald) som i Landdistriktet. I Sarpsborg Distrikt forekom den nogenlunde jævnt i Borge, Skjeberg og Tune, medens Varteig var forholdsvis skaanet. I Sarpsborg By optraadte den først i Aarets 2—3 sidste Maaneder (97 Tilfælde og 3 Dødsfald) med

I Smaalenenes Amt anmeldte

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Der af Døde.										
Exanthemat. Typhus	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	131	9	131	9	13	10	13	11	2	10	5	25
Barselfeber	22	3	18	2	4	4	1	1	1	1	2	2
Vandkopper	101	-	101	12	5	4	-	-	3	5	6	9
Skarlagensfeber	1166	77	1166	150	151	172	123	132	90	69	60	40
Røde Hunde	18	-	18	5	-	-	-	-	-	4	-	3
Mæslinger	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	163	4	163	23	19	18	14	11	12	13	5	10
Kighoste	1025	31	1025	117	54	78	75	65	25	65	66	81
Diphtherit	1398	223	1298	157	125	129	96	117	103	116	96	88
Strubehoste	74	36	74	5	9	6	8	9	6	6	-	1
Kusma	38	-	38	1	2	13	18	1	1	2	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit	3860	40	3860	419	527	580	317	297	252	171	136	171
Katarrh.og follikulær Angina	1697	-	1697	201	207	165	100	107	82	123	164	118
Lungebetændelse . . .	772	100	772	84	96	112	93	88	54	34	27	18
Brystbetændelse . . .	152	7	152	12	14	18	21	17	8	14	11	12
Gigtfeber	197	3	197	23	22	20	25	20	19	11	7	5
Koldfeber	11	-	11	1	-	5	-	1	-	-	2	1
Diarrhoe (akut) . . .	1838	39	1838	116	122	94	103	104	139	189	293	293
Cholera nostras . . .												
Blodgang	18	1	18	-	6	-	-	-	-	-	4	8
Skjorbug	4	-	4	1	-	-	1	-	1	-	-	-
Tilsammen	12691	573	12687	1338	1376	1428	1009	981	798	833	884	885

epidemisk Udbredning. Trakterne om Fredrikstad By som Fredrikstad selv (34 Tilfælde og 4 Dødsfald) have været mindre angrebne i dette Aar. — Det anføres, at det som oftest har været ugjærligt med Sikkerhed at bestemme Smitteforholdene; hvor dette har ladet sig gjøre, har det vist sig, at Inkubationstiden har været fra 2—5 Dage; paa Grund af Smittestoffets lange Vedhængen ved den syge Person og Vanskeligheden ved at skjælné denne Sygdom fra den almindelige follikulære Angina gjøre de almindelige Forholdsregler mod Smittes Udbredelse ved denne Sygdom nok af og til Nytte, men formaa ikke at standse en ordentlig Epidemi, om Modtagelighed derfor er tilstede. Hertil maatte udkræves Isolationslokaler for hver Bygd med Isolation af ogsaa mistænkelige Tilfælde i længere Tid efter deres Helbredelse, hvad der desværre som oftest paa Landsbygden vil være praktisk ugjennemførligt. Energiske Penslinger have ikke vist sig istand til at coupere Sygdommen; bedst Resultat synes Mætning af Luften i Sygeværrelset med Karboldamp, frisk Luft og tonicerende Behandling at have givet. (C. A. Borch).

epidemiske Sydomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.									
					1		2		3		4		5	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaløerne.		Fredrikshald.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
13	13	7	131	9	5	1	-	-	115	4	-	-	11	4
-	-	-	22	3	1	-	-	-	20	3	-	-	1	-
12	20	25	101	-	-	-	18	-	50	-	-	-	33	-
61	55	63	1166	77	296	26	239	16	485	26	30	1	116	8
-	2	4	18	-	-	-	11	-	7	-	-	-	-	-
3	1	1	5	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
13	12	13	163	4	18	1	26	1	87	2	7	-	25	-
87	212	100	1025	31	26	-	342	11	263	8	57	6	337	6
106	130	135	1398	223	181	32	580	73	514	99	20	4	103	15
3	7	14	74	36	3	2	23	11	35	17	-	-	13	6
-	-	-	38	-	-	-	-	-	7	-	-	-	31	-
239	328	423	3860	40	252	3	597	6	1958	19	137	1	916	11
115	145	170	1697	-	106	-	410	-	911	-	68	-	202	-
31	56	79	772	100	76	13	115	18	438	52	34	9	109	8
10	6	9	152	7	24	2	20	1	93	4	5	-	10	-
12	19	14	197	3	22	1	48	-	86	2	11	-	30	-
-	-	1	11	-	-	-	1	-	8	-	2	-	-	-
149	151	85	1838	39	95	5	358	9	727	12	52	2	606	11
-	-	-	18	1	6	-	12	1	-	-	-	-	-	-
1	-	-	4	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-
855	1157	1143	12691	573	1111	86	2800	147	5813	248	423	23	2544	69

I Fredrikshald var Sygdommen mindre hyppig end forrige Aar, og de fleste Tilfælde (86) behandlede paa Sygehus.

Kusma opgives fra Eidsberg Distrikt at være optraadt som en udbredt men mild Epidemi især i Vaarmanederne.

Katarrhalske Tilfælde. Akut Bronchit er optraadt omtrent med samme Hyppighed som Aaret forud, hvorimod de behandlede Tilfælde af follikulær og katarrhalsk Angina sees at være steget ikke ubetydelig.

Lungebetændelse sees at være forekommen sjældnere end forrige Aar i Eidsberg og Moss Distrikter hvorimod den i Sarpsborg og Fredrikshald er optraadt hyppigere, saa Antallet af Behandlede for det hele Amt er større end for Aaret 1885. Dødsprocenten af de Behandlede udgjorde 12,9 (Aaret forud 13,3 pCt.).

Diarrhoe og Cholera nostras viser en ikke ubetydelig Forøgelse fra

Liste over forskjellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikter.									
							1		2		3		4		5	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	585	-	2	7	340	236	64	-	135	-	304	-	44	-	38	-
Fnat.	63	-	16	20	13	14	15	-	6	-	35	-	2	-	5	-
Skurv	14	-	6	1	2	4	2	-	2	-	3	-	7	-	-	-
Kjertelsyge	375	4	131	161	30	53	57	1	55	-	204	3	5	-	54	-
Rachit	86	-	43	43	-	-	7	-	10	-	45	-	9	-	15	-
Simpel Meningit	15	12	7	4	3	1	2	2	3	3	7	6	1	1	2	1
Tuberkuløs Meningit.	29	27	7	14	2	2	8	8	3	3	10	9	2	1	6	6
Lungetuberkulose	426	154	22	25	173	206	63	28	62	23	205	67	37	6	59	30
Kræft.	112	62	-	-	63	49	16	10	23	14	56	30	5	2	12	6
Vatersot og Morbus Brightii	158	¹⁾ 37	20	25	57	56	57	9	28	4	48	13	9	5	16	6
Blegsot og Anæmi	1539	1	67	242	102	1128	285	-	107	1	798	-	91	-	258	-
Menstruationsuordener	188	-	-	2	-	186	31	-	33	-	71	-	13	-	40	-
Kardialgi, chronisk Gastrit.	1957	6	80	174	910	793	387	-	278	5	852	-	176	1	264	-
Ormesygdomme	110	-	54	45	7	4	9	-	26	-	46	-	3	-	26	-
Drankersygdomme	15	-	-	-	15	-	2	-	-	-	7	-	1	-	5	-
Struma	4	-	-	-	1	3	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-

¹⁾ Vatersot 3, Morbus Brightii 34.

forrige Aar. Dette skyldes især disse Sygdommes hyppigere Forekomst i Sarpsborg Distrikt og Fredrikshald.

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus sees af nedenstaaende Tabel.

Sygdom.	Antal anmeldte. Tilfælde.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.						
			1	2	3	4	5		
			Eidsberg.	Moss.	Sarpsborg.	Hvaløerne.	Fredrikshald.		
			Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	45	3	-	14	1	25	2	4	2
Gonorrhoe, Urethrit . . .	92	-	5	18	-	49	-	20	-

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se Tabellen paa foregaaende Side.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Eidsberg	212	28	86	126
Moss	250	23	147	103
Moss By	106	11	72	34
Landdistrikt	144	12	75	69
Sarpsborg	509	67	248	261
Sarpsborg By	75	10	43	32
Fredrikstad	165	30	52	113
Landdistrikt	269	27	153	116
Hvaløerne	60	6	23	37
Fredrikshald	181	30	69	112
Smaalenenes Amt	1212	154	573	639
Deraf i Byer	527	81	236	291
— - Landdistrikt	685	73	337	348

Lungetuberkulose udgjorde for hele Amtet 12,7 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 24,1 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 15,4 pCt. og 27,5 pCt., i Landdistrikterne henholdsvis 10,6 og 21,0 pCt. I Rakkestad og det Indre af Smaalenene i det Hele

Obstetriciske Operationer i Smaalenes Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Sædeleie.				Perforation.		Partus præmatur. artificialis.		Efterbyrdsoperation.	
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre	Moder	Barn	Mødre		
	lev.	død.	ev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	levende.	dødfødt.	lev.	død.
Vemangel eller smertefulde Veer..	38	-	35	3	2	²⁾ 1	2	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	7	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	³⁾ 6	-	⁴⁾ 1	1	-	-
Barselkrampe.....	-	¹⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	¹⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	1	-	-	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rigide, ydre Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie.....	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— og fremfalden Navlesnor ..	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— og Placenta prævia med Blødning.....	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Misdannelse af Hovedet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvillingfødsel.....	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Fastvoxning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1
Tilbageholdelse i kortere eller længere Tid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-
Tilsammen	48	1	41	8	15	1	10	7	2	1	1	2	6	-	1	1	10	1
	49		49		16		17		3		3		6				11	

¹⁾ Dødsarsag: Barselkrampe. ²⁾ Dødsarsag: Barselfeber. ³⁾ I 3 Tilfælde foretoges først Vending paa Grund af Tverleie og derefter Perforation af sidstkommende Hoved. ⁴⁾ 5te Gang fødende; 3 første Forløsninger ved Kunsthjelp, 4de i 36te Uge ved Part. præmat., levende, 5te ved Part. præmat. og Vending, dødfødt. ⁵⁾ Dødsarsag: Pyæmi.

siges Sygdommen at være hyppig trods de gode hygieniske Forhold. Melk og Kjød spises mere her end i de fleste Indlandsbygder. Lungetuberkulose findes ligemeget overalt i Herredet, forholdsvis ligesaa ofte paa de større Gaarde som i Husmandspladsene. (Jul. Møller).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Fredrikshald forpleiedes i Henhold til Sindssygelovens § 19: 16 Sindssyge, hvoraf 6 paa Asyl, og efter § 17 (som andre Fattige): 7 Syge, hvilke dels ere udsatte i Byen dels i Landdistrikterne omkring Byen.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes tilsammen 87 hvoraf 7 i Eidsberg, 12 i Moss, 47 i Sarpsborg, 8 i Hvaløernes Distrikter samt 13 i Fredrikshald. (Se Tabel Side 32).

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sels- seng.		ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Eidsberg	634	379	52	12	1	18	5	2	-
Moss	710	406	65	4	1	13	2	-	-
Moss By	325	152	35	2	1	8	1	-	1
Landdistrikt	385	254	30	2	-	5	1	-	-
Sarpsborg	1717	790	139	11	7	56	12	2	-
Sarpsborg By	87	77	11	1	1	3	3	-	-
Fredriksstad «	454	165	31	3	-	10	3	-	-
Landdistrikt	1176	548	97	7	6	43	6	2	-
Hvaløerne	495	218	38	5	-	9	7	-	-
Fredrikshald	380	222	47	2	1	11	1	-	-
Smaalenenes Amt	3936	2015	341	34	10	107	27	4	1
Deraf i Byer	1246	616	124	8	3	32	8	-	-
— i Landdistrikt ..	2690	1399	217	26	7	75	19	4	-

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1931 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:51,2.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 10 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsag for 8, hvoraf 3 døde af Barselsfeber, 2 af Barselkrampe, 1 af Emboli, 1 af Pyæmi og 1 af Blødning.

De hyppigst opgivne Dødsårsager sees af Tabellen paa næste Side.

Hygieniske Forhold angives fra Eidsberg at være forbedrede; Renlighed og Madstel er gaaet fremad til det bedre, og Boligerne ere blevne mere tidsmæssige, Drikfældighed og deraf følgende Slagsmaal og Overfald blive noget sjældnere. Fra Hvaløernes Distrikt anføres ligeledes, at de

De hyppigste **Dødsaaarsager** vare:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Land-distrikterne.
Diphtherit	223	72	151
Lungetuberkulose	154	71	83
Lungebetændelse	100	35	65
Skarlagensfeber	77	27	50
Kræft	62	19	43
Alderdomssvaghed	45	24	21
Organisk Hjertesygdom	43	25	18
Akut Bronchit	39	25	14
Strubehoste	36	20	16

hygieniske Forhold skulle have bedret sig i de senere Aar, Stellet er blevet mere renligt, Drikfældigheden er aftagen dels paa Grund af de pengeknappe Tider, dels ved forskellige Foreningers Virksomhed. Fra Fredrikshald meddeles, at det nye Desinfektionsapparat har stadig været i Brug, og at man er tilfreds dermed. Interneringslokalet er færdigt og i fuld Stand. Misbrug af spirituøse Drikke er sammenlignet med tidligere Tider betydelig formindsket, og denne Bedring maa for en stor Del tilskrives Oprettelsen af Brændevinsbolaget.

Badeindretninger. Moss Badehus var aabent i 82 Dage, og der leveredes 4 358 Strømbad, 711 Karbad, 517 Douschbad 555 Karbad med Styrt og 57 Styrtbad. Badehuset i Fredrikshald var fra Juni til Udgang af September aabnet daglig og i Vintermaanederne Fredag og Lørdag. Der leveredes 3000 varme Karbad og 700 kolde Styrtbad. Thorsøkilens Bad og Hankø Bad og Kystsankatorium vare i Virksomhed.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	18	1783	70	3556	7
Eidsberg	6	354	12	625	2
Moss	5	¹⁾ 478	18	532	2
Sarpsborg	3	²⁾ 368	³⁾ 22	1703	1
Hvaløerne	3	122	7	418	-
Fredrikshald	1	461	11	278	2

¹⁾ Moss By ca. 250. ²⁾ Sarpsborg By 167. ³⁾ Desuden 3 Møder i Fredrikstads Kvarantænekommission.

Om Amtets Apotheker se den almindelige Beretning.

Sygehuse. Amtet har Amtssygehus i Fredriksstad, desuden findes i Moss, Fredriksstad og Fredrikshald kommunale Sygehuse og to militære Sygehuse, et i Fredriksstad og et i Fredrikshald (Fredrikssten Fæstning).

IV. Budskeruds Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		114.02	102 186	33	3	2	18
1. Drammen		4.690	31 370	9	2	14	2
	Drammen, Kjøbstad . .	0.045	18 643	9	2	8	-
	Lier	2 479	7 022	-	-	2	-
	Røken	0.894	2 828	-	-	2	1
	Hurum med	1.270	2 444	-	-	2	1
	Holmsbo, Ladested	0.002	433	-	-	-	-
2. Ringerike		13.18	14 367	7	-	5	4
	Hønefos, Kjøbstad . . .	0.01	1 149	4	-	1	-
	Hole	2.39	4 080	1	-	2	1
	Norderhov	5.90	6 870	-	-	1	2
	Aadalen	4.88	2 268	2	-	1	1
3. Modum		17.57	25 384	8	-	9	3
	Nedre Eker	3.85	11 690	4	-	4	1
	Øvre Eker						
	Modum						
	Sigdal	9.68	6 265	1	-	3	1
4. Næs		22.36	8 407	1	-	4	3
	Næs	11.94	4 196	1	-	2	1
	Gol	10.42	4 211	-	-	2	2
5. Aal		20.91	5 880	2	-	2	2
	Aal	20.91	3 728	2	-	1	1
	Hol		2 152	-	-	1	1
6. Sandsvær		10.01	11 766	5	1	5	1
	Kongsberg, Kjøbstad . .	0.02	4 357	4	1	5	5
	Sandsvær	5.57	4 717	-	-		
	Flesberg	4.42	2 692	1	-		
7. Rollag		25.30	5 012	1	-	3	3
	Rollag	3.28	1 773	-	-	1	1
	Nore	22.02	3 239	1	-	2	2

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

I Buskeruds Amt anmeldte

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	101	12	101	2	2	2	3	9	12	16	21	6
Barselfeber	22	5	22	1	3	2	-	1	5	-	2	2
Vandkopper	140	-	140	19	14	3	2	1	11	12	8	6
Skarlagensfeber	973	27	973	157	126	82	89	70	70	72	77	51
Røde Hunde	7	-	7	-	1	3	1	-	1	-	-	-
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Rosen	161	1	161	13	14	20	11	12	11	9	16	20
Kighoste	576	22	576	14	19	18	41	70	49	36	105	92
Diphtherit	437	119	437	78	40	57	52	54	40	35	33	21
Strubehoste	11	6	11	-	1	1	3	1	2	-	-	-
Kusma	33	-	33	-	1	2	2	2	1	8	5	3
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit.	3897	32	3882	632	514	567	370	320	225	167	108	184
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	634	-	634	95	70	70	50	65	48	50	31	24
Lungebetændelse	633	77	633	113	61	117	77	83	41	31	12	16
Brystbetændelse (Pleurit)	144	7	143	18	14	15	11	14	13	12	8	7
Gigtfeber	300	10	300	33	22	40	34	26	23	26	23	9
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) og Cho- lera nostras	1346	19	1346	89	66	78	96	98	130	168	177	170
Blodgang	12	1	12	-	-	-	-	-	-	-	5	4
Skjærbug	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9432	338	9414	1264	968	1077	842	827	682	642	631	615

¹⁾ Alle i Landdistriktet. Fra Drammens By er Angina opført under akut Katarrh.

Sundhedstilstanden var i den største Del af Amtet god; i den sydlige Del herskede Diphtherit og en mild Skarlagensfeber. Kighoste optraadte ogsaa epidemisk.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 698 eller 16,5 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (102 900). Dødeligheden Aaret forud var 16,3 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Læ-
gernes Opgaver sammendragne Tabel. (Se ovenstaaende Tabel).

Typhoidfeber optraadte ved Midtsommer i Drammen, hovedsagelig ind-
skrænket til den nedre Del af Strømsø og Tangen; det anføres, at hvad der især

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikter.													
					1		2		3		4		5		6		7	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Drammen.		Ringerike.		Modum.		Næs.		Aal.		Sandsvæ.		Rollag.	
					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.
11	11	6	101	12	82	10	6	-	4	1	-	-	-	-	9	1	-	-
-	3	3	22	5	8	2	1	-	6	1	2	-	-	-	4	2	1	-
11	33	20	140	-	94	-	6	-	16	-	-	-	-	-	23	-	1	-
59	63	57	981	35	375	13	75	1	257	7	-	-	-	-	272	14	2	-
-	-	1	7	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	12	5	161	1	72	1	9	-	50	-	3	-	2	-	23	-	2	-
51	48	33	580	26	420	24	8	-	69	1	36	1	47	-	-	-	-	-
11	6	10	437	119	141	28	38	12	115	47	-	-	13	-	128	32	2	-
3	-	-	19	14	6	6	3	2	2	1	3	3	-	-	5	2	-	-
4	5	-	33	-	7	-	-	-	-	-	15	-	11	-	-	-	-	-
250	260	285	3913	48	2334	28	290	2	715	6	18	1	55	1	461	10	40	-
40	39	52	634	-	¹⁾ 68	-	98	-	195	-	12	-	11	-	246	-	4	-
23	31	28	646	90	179	31	140	13	228	27	13	4	14	3	49	11	23	1
9	13	9	144	7	55	3	19	1	38	-	7	1	2	-	17	1	6	1
18	25	21	300	10	138	6	26	1	64	3	15	-	14	-	34	-	9	-
1	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
93	95	86	1353	26	692	16	89	2	279	5	13	-	25	-	230	3	25	-
3	-	-	12	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	1	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
605	645	616	9488	394	4675	168	812	34	2039	99	137	10	194	4	1516	77	115	2

gjorde det vanskeligt at faa den standset, var den lange Tid, flere Dage indtil Uger, som jevnlig gik hen, før Lægehjelp søgtes, og Sygdommen blev erkjendt. I en Familie indtraf med et Par Maaneders Mellemrum efter hverandre 3 Tilfælde. Paa Ringerike iagttoges et enkeltstaaende Tilfælde under Rekrutøvelserne paa Helgelandsmoen og i Norderhov 2 Tilfælde, det ene af disse ved Follum Sliberi. Fra Modums Distrikt anmeldes 1 Tilfælde i Sigdal og 3 af den i Vestfossen praktiserende Læge.

Skarlagensfeber var i Drammen og i Ringerikes Distrikt betydelig sjældnere end i 1885. Den optraadte som en mild Epidemi i Modums og Sandsværs Distrikter; i Eker især i Aarets første Maaneder, i Modum og

Liste over forskellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt op- givne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.													
	Tilfælde.	Dødsfald.						1		2		3		4		5		6		7	
			Dram- men.	Ringe- rike.	Modum.	Næs.		Aal.	Sands- vær.	Rollag.											
											Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
Chronisk Rheumatisme	487	-	5	5	285	190	26	90	-	49	-	218	-	6	-	44	-	69	-	11	-
Fnat	359	-	83	73	55	56	24	68	-	36	-	200	-	20	-	8	-	15	-	12	-
Skurv	14	-	2	7	2	3	7	3	-	2	-	2	-	1	-	4	-	-	-	2	-
Kjertelsyge	313	9	116	135	22	40	26	139	8	43	1	100	-	5	-	14	-	11	-	1	-
Rachit	103	3	58	45	-	-	20	42	2	18	1	18	-	-	-	5	-	16	-	4	-
Simpel Meningit	26	18	7	7	3	1	(12)	14	14	5	2	6	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Tuberkuløs Meningit	24	24	8	15	-	1	(15)	7	7	8	8	8	8	-	-	-	-	1	1	-	-
Lungetuberkulose	459	174	11	14	162	192	29	235	81	28	14	105	39	10	7	5	4	58	23	18	6
Kræft og Sarkom	131	¹⁾ 80	-	-	48	49	25	58	32	15	12	34	18	7	5	6	4	11	9	-	-
Vatersot og Morbus Brightii	140	²⁾ 48	19	9	62	48	26	54	23	32	6	36	10	6	5	1	-	9	4	2	-
Blegsot og Anæmi	1682	-	85	281	134	1181	32	898	-	177	-	421	-	7	-	35	-	129	-	15	-
Menstruationsuordener	328	-	-	1	-	327	24	83	-	23	-	173	-	4	-	28	-	16	-	1	-
Kardialgi, chronisk Gastrit.	1745	5	60	91	731	855	33	695	-	181	-	581	2	31	2	71	-	120	-	66	1
Ormesygdomme	170	-	58	65	20	27	17	73	-	34	-	56	-	-	-	2	-	-	-	5	-
Drankersygdomme	11	1	-	-	10	1	5	9	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Struma	64	-	-	4	14	46	17	8	-	9	-	31	-	-	-	5	-	9	-	2	-

¹⁾ Cancer 79, Sarcoma 1. ²⁾ Vatersot 22, Morbus Brightii 26.

Sigdal i sidste Halvaar. I Ringerikes Distrikt optraadte den om Vaaren og Forsommeren i Aadalen, ofte temmelig ondartet; den efterfulgtes hyppig af Nyrelidelser. Mod Aarets Slutning udbrød der paa to Steder en Epidemi i Tyristrandens Annex til Hole, efter omtrent samtidig Import til Nikkelverket fra Modum og til Skjærdals Brug fra Aadals Sliberi.

Kighoste sees om Vaaren at have optraadt i Aals Distrikt; derfra antages den i Mai at have gaaet sydover til Næs Distrikt, først til Gol, derpaa som en mild Epidemi langsomt videre. I Drammen, hvor der observeredes Tilfælde ligefra Aarets Begyndelse, kulminerede den i August—September og var omtrent ophørt ved Udgangen af December; i Landdistriktet hørtes næsten ikke Tale om Kighoste.

Diphtherit vandt i Løbet af første Halvaar ikke ringe Udbredning, først i Eker (Modums Distrikt), senere i andet Kvartal ogsaa i Sandsværs Distrikt. Fra Eker alene anmeldes 102 Tilfælde; den optraadte ondartet og med største Dødelighed i Fiskum og Vestfossen, mindre i Mjøndalen og øvre Eker; efterat Desinfektionen i ethvert af de angrebne Huse var besørget udført ved to dertil antagne Assisterter, en i øvre og en i nedre Eker, aftog Epidemien, der havde naaede sit Hødepunkt i Marts; den blussede dog op af og til i Omkredsen af de tidligere Arnesteder. Fra Drammens Distrikt anføres, at den i Landdistrikterne i væsentlig Grad bidrog til Dødeligheden; Dødsfald af denne Sygdom udgjorde saaledes angivelig 10 pCt. af samtlige. I Ringerikes Distrikt iagttoges den især paa Aalstranden, hvor der i Januar herskede en liden, meget dødelig Epidemi, og om Vaaren i Hønefos.

Kusma optraadte om Vaaren først i Aals, derpaa fra Mai i Næs Distrikt og varede her til senhøstes; det anføres, at der ofte hengik Maanederne mellem de enkelte Tilfælde i samme Familie; Voxne angrebes hyppig og Mænd tillige af Orchiter.

Af **Lungebetændelse** opgives 6,1 Tilfælde paa 1000 af Befolkningen. Dødeligheden blandt Behandlede var 12,2 pCt. I Næs og Rollags Distrikter var den forholdsvis hyppig; i Drammen optraadte den især under den strenge Kulde i Januar og fornemmelig paa Bragernæs, hvor Kirken siges at være i høj Grad trækfuld. (J. Dahl).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Til- sammen Behand- lede.	Fordeling paa Lægedistrikterne.				
		1	2	3	5	6
		Dram- men.	Ringe- rike.	Modum.	Aal.	Sands- vær.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	44	31	3	7	1	2
Gonorrhoe, Urethrit	98	77	4	7	2	8

Hudsygdomme. I Aals Distrikt optraadte Herpes tonsurans i November — først i Gol, senere i Aal — såavel hos Kjør som Mennesker (jfr. Forhandlinger i det medicinske Selskab for 1887, S. 4 og 100).

Obstetriciske Operationer i Buskeruds Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendefødsel.			Perforation.	Partus præmaturus artificialis.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre	Børn		Mødre	Moder	Barn	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	19	¹⁾ 1	²⁾ 19	³⁾ 1	-	-	-	-	1	-	⁷⁾ 1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	3	1	1	-	-	1	-	-	-	1	1	⁹⁾ 1	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	-	⁶⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-
Afkræftelse	1	-	1	-	⁴⁾ 1	-	-	1	-	-	-	⁸⁾ 1	-	-	-
Rigide Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Foster	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Bækkenendeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Efter Abort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	27	1	25	3	4	1	2	3	2	1	1	2	1	1	3
	28		28		5		5			2					

¹⁾ Dødsarsag: Barselfeber. ²⁾ 1 døde nogle Timer efter Fødselen. ³⁾ Forraadnet Foster. ⁴⁾ Efter forgjæves Forsøg med Tang. ⁵⁾ Døde 2 Dage efter Forløsningen af Barselkrampe. ⁶⁾ Et ikke fuldbaaret Misfoster, døde et Døgn efter. ⁷⁾ I 8de Maaned. ⁸⁾ Af levende Barn p. G. af truende Fare for Moderen, Fødselens Varighed 8 Dage; Forløsning med Tang var forgjæves forsøgt. ⁹⁾ 4—5 Uger før Fødselen, en betydelig Bækkenforsnevring.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Le- vende Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bær- sels- eng.		ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Drammen	1143	588	126	9	2	28	15	1	-
Drammen By	681	339	81	5	2	17	9	-	-
Holmsbo —	8	7	1	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt	454	242	44	4	-	10	6	1	-
Ringerike	449	220	24	6	-	16	4	-	-
Hønefos By	51	26	4	-	-	3	4	-	-
Landdistrikt	398	194	20	6	-	13	-	-	-
Modum	731	393	69	13	3	15	6	-	1
Næs	240	118	16	1	1	7	2	2	-
Aal	152	84	21	1	-	11	-	-	-
Sandsvær	323	232	29	-	3	5	4	1	-
Kongsberg By	132	104	13	-	-	3	2	1	-
Landdistrikt	191	128	16	-	3	2	-	-	-
Rollag	118	63	7	-	1	7	-	2	-
Buskeruds Amt	3156	1698	292	30	10	89	31	6	1
Deraf i Byer	872	1222	193	5	2	24	11	1	-
— Landdistrikt	2284	476	99	25	8	65	20	5	1

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 478 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53.8.

Lungetuberkulose udgjorde 14,9 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 22,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 15,7 pCt. og 23,1 pCt., i Landdistrikterne 14,3 pCt. og 22,0 pCt. Fra Rollags Distrikt anføres, at den fremdeles er i Tiltagende.

Kariøse Tænder nævnes som ikke sjældne i Aals Distrikt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes ialt 41, deraf 13 i Drammens, 3 i Ringerikes, 14 i Modums, 2 i Næs, 1 i Aals, 6 i Sandsvær og 2 i Rollags Distrikter. Indikationer og Udfald sees af ovenstaaende Tabel (se S. 41).

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 10 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaaarsagen for 8 Barselkvinder: 5 døde af Barselfeber, 2 paa Grund af besværlig Fødsel og 1 af Livmoderblødning.

De hyppigst opgivne **Dødsaaarsager** sees paa Tabellen S. 43.

Veirliget skildres forskjelligt fra de ydre og indre Distrikter; i de sydligere Trakter var Vinteren streng, Vaaren kom tidlig og efterfulgtes af en nogenlunde varm Sommer; i de indre Amtsdele (Næs, Aal, Rollag) herskede næsten de modsatte Veirforhold. Efter en lang, mild Høst kom Kulden først i

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Land- distrikterne.
Lungetuberkulose	174	71	103
Diphtherit	119	20	99
Lungebetændelse	90	29	61
Kræft, Sarkom tilsammen	80	33	47
Alderdomssvaghed	78	23	55
Hjerneslag	54	22	32
Vatersot og Morbus Brightii tilsammen	48	15	33
Akut Bronchit	44	23	21
Organisk Hjertesygdom	43	20	23

December (Ringerike, Næs). — I det sydlige var Veirliget særdeles gunstigt for Vegetationen og Jordbrugets Afkastning; i de indre Distrikter gav Sæterdriften mindre Udbytte end sædvanligt, hvorimod i Regelen Korn og Poteter sloge godt til.

Levemaade og hygieniske Forhold. Det nye, vel indrettede og smukt beliggende Sygehus i Drammen blev færdigt inden Aarets Udgang og toges i Brug i Januar 1887. — Om de hygieniske Forhold sammesteds bemærkes, at de nu efter Omstændighederne ere ret gode, men at Kommunekassens slette Stilling lægger uoverstigelige Hindringer i Veien, hvor det gjelder mere kostbare Forbedringer. Skjønt derfor Sundhedskommissionen i flere Aar har klaget over dem, har Kommunebestyrelsen ikke formaaet at imødekomme Kravet om nye og større Skolebygninger, men indtil videre ladet det henstaa med at leie to private Huse, som nu optage en mindre Del af Almuskolens Elever. (J. Dahl). — Fra Modum skildres Forholdene saaledes: «Selv blandt de Fattigere findes der en vis Streben efter Elegance, med tapetserede Vægge, prydede med Fotografier og Olie-tryk, malede Gulve, Gardiner for Vinduerne, ja, tildeels stoppede Stole og Sofa. Men Rummenes Størrelse svarer langt fra til Familiens Behov; mere end 1 Stue og 1 lidet Kjøkken have de aller færreste. Stuen er lav under Taget, men gjerne forsynet med saa mange Vinduer, som paa nogen Maade kan anbringes. Flere Steder ere Husene kun forsynede med 1 Udgangsdør; denne er anbragt i Stuen, hvorigjennem al Transport til og fra Kjøkkenet foregaar. Dette Slags Værelser egner sig kun daarligt til Soverum og endnu mindre for Syge; Katarrher, Bronchiter og Tuberkulose ere almindelig dersteds». — Om Nationaldragten anføres, at den kun benyttes i den øvre Del af Sigdal; Klædedragten er forøvrigt den samme som i Byerne. «Blandt de Jorddyrkende er Levemaaden noksaa god; men Arbeiderbefolkningens er uopsigtsmæssig; Havremel benyttes ikke længere som Menneskeføde, ogsaa Bygmel vrages mere og mere, — og derved svinder den gamle nationale Kost, Grød». (Collett). Fra Aals Distrikt udtaler Distriktslægen, at de økonomiske Forhold ere trykkede, en Følge af den lette Adgang til Laan paa Eiendom og til at stifte Gjæld hos Handelsmanden; hertil kommer de forholdsvis høie Gaardpriser og den høie Arbeidsløn. Af Fremskridt fremhæves, at enkelte Kvinder have anskaffet sig Kogeovne, der tillige kunne benyttes til Stegning af Brød; dette vil saaledes efterhaanden kunne fortrænge Poteteskagen og den saakaldte Vaffel. I Renlighed mærkes kun liden Fremgang, især i Torps Annex; Fnat og Skurv forekomme derfor fremdeles. De daarlige Tider

have vistnok bidraget til at indskrænke Selskabeligheden en Del. Drukkenkab, Uvenskab og Slagsmaal ved Brylluper og Gravøl skulle være sjældne mod før. Kvinderne aflægge kun langsomt det vide, under Armen fæstede Skjørt og den lidet hensigtsmæssige, korte Trøie; Underbenklæder bruges om Vinteren derimod mere almindelig, og ved et Læderbælte snøres Underskjørtet bedre ind til Legemet. «Menstruationsanomalier ere ikke sjældne, hvortil den luftige Dragt tør bidrage sit». Kvinderne miste ofte forholdsvis tidlig Haaret, navnlig i Nakken; idet den brugelige Haarpynt medfører en stærk Stramning baade der og i Issen. (Rømcke). Distriktslægen i Næs Distrikt holdt ligesom i det foregaaende Aar nogle Foredrag paa Amtsskolen i Gol over den første Hjelp i Ulykkestilfælde.

Amtet har 2 **Sygehuse**: Amtssygehuset paa Kongsberg og Drammens Bys Sygehus.

Bade. Modums Kuranstalt og Sanatorium søgtes i 1886 af 343 Syge, nemlig 127 Mænd og 216 Kvinder; 158 vare Norske, 102 Danske, 67 Svenske, 8 Finske, 5 Engelske, 1 Amerikaner, 1 Russer og 1 Franskmand.

Om Amtets 5 **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Buskeruds Amt	18	2758	41	2881	21
Drammen	4	1008	11	828	6
Ringerike	3	351	7	446	1
Modum	4	712	5	907	8
Næs	1	79	2	²)45	1
Aal	1	57	6	254	2
Sandsvær	4	¹)492	8	273	2
Rollag	1	59	2	128	1

¹) Blandt Arbejderne ved Kongsberg Sølvverk behandlede desuden 465 Syge, hvoraf 3 Døde. ²) Vaccination foretoges kun i Flaa, ikke i den øvrige Del af Distriktet paa Grund af Kighoste og Kusma.

V. Jarlsberg og Laurviks Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikt.	Tilsvarende Herred, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		17.70	87 506	27	4	36	16
1. Tønsberg		6.047	40 794	12	3	16	9
	Tønsberg, Kjøbstad.	0.012	4 913	6	2	2	-
	Horten, Ladested	0.019	5 302	3	1	3	-
	Aasgaardstrand, Ladest.	0.001	488	-	-	-	1
	Vaale	0.645	2 515	-	-	1	1
	Borre	0.482	2 887	-	-	1	1
	Sæm	0.808	5 742	-	-	1	1
	Andebu	1.34	2 651	-	-	1	1
	Stokke	0.935	5 097	1	-	3	1
	Nøterø	0.430	5 207	-	-	2	1
	Ramnæs	1.082	3 000	-	-	1	1
	Tjøme	0.293	2 992	2	-	1	1
2. Hof		6.469	18 346	5	-	7	3
	Holmestrand, Kjøbstad	0.003	2 147	2	-	1	-
	Svelvik, Ladested	0.004	1 614	1	-	1	-
	Hof	1.038	2 109	1	-	1	-
	Laurdal	2.08	2 543	1	-	1	-
	Skoger	0.884	3 267	-	-	-	1
	Strømmen	0.425	1 206	-	-	1	-
	Sande	1.353	3 481	-	-	1	1
	Botne	0.682	1 979	-	-	1	1
3. Laurvik		5.169	28 366	10	1	13	4
	Laurvik, Kjøbstad . .	0.019	7 737	5	-	-	-
	Sandefjord, —	-	2 307	3	1	-	-
	Sandeherred	0.89	5 934	1	-	-	-
	Tjølling	0.51	3 296	-	-	uopg.	-
	Hedrum	2.32	3 871	-	-	-	uopg.
	Brunlanæs	1.42	4 080	-	-	-	-
	Fredriksværn	-	1 141	1	-	-	-

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Sundhedstilstanden. I Amtets nordlige Distrikter viser Sygeligheden sig noget mindre end i 1885; i Laurviks Distrikt iagttoges derimod en Stigning paa Grund af Skarlagensfeber og tildels Kighoste; men Sundhedstilstanden skildres alligevel som nogenlunde god undtagen Sandefjord og Omegn, hvor der i fjerde Kvartal optraadte adskillig Diphtherit.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1582 eller 16,0 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (98 600). Dødeligheden Aaret forud var 15,7 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (Side 46 og 47).

Typhoidfeber optraadte hyppigere end i 1885 inden enkelte Dele af Tønsbergs og Laurviks Distrikter (jfr. nedenstaaende Oversigt over Tilfældenes

I Jarlsberg og Laurviks Amt

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	82	7	82	1	3	-	6	3	5	12	16	6
Cerebrospinal Meningit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	24	7	24	-	4	-	3	2	-	3	1	2
Vandkopper	148	-	148	15	19	38	13	2	3	-	7	6
Skarlagensfeber	728	18	728	64	33	41	43	42	47	85	73	60
Røde Hunde	35	-	35	10	1	5	2	-	-	-	-	-
Rosen	155	6	155	13	19	14	11	14	11	10	12	12
Kighoste	375	8	375	13	8	55	49	79	42	45	40	32
Diphtherit	222	40	222	22	10	11	2	3	15	38	21	14
Strubehoste	15	6	15	4	1	3	1	-	-	1	1	-
Kusma	54	-	54	7	7	5	9	4	7	1	3	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	3184	16	3184	428	270	583	318	303	186	112	132	153
Katarrhalsk og follikulær Angina	1407	-	1407	192	147	206	80	97	87	79	99	81
Lungebetændelse	903	132	903	143	98	176	104	109	61	31	29	16
Brystbetændelse (Pleurit)	137	4	136	17	9	23	13	11	11	12	6	9
Gigtfeber	206	3	200	17	29	20	25	17	11	8	8	12
Koldfeber	12	-	12	1	-	3	2	1	2	2	-	-
Diarrhoe (akut)	1471	12	1471	128	97	118	102	104	96	165	179	128
Cholera nostras												
Skjærbug	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	9160	259	9153	1075	755	1301	783	792	584	604	627	531

Fordeling paa Byer og Landdistrikter. (Se Side 48). Fra Tønsbergs Distrikt omtales en Smitterække paa Gaarden Hals, Klevjer, Kolsaas i Vaale og Skræppedal i Nykirke, — og en anden større Gruppe af alvorlige Tilfælde, der antages at have sit Udgangspunkt fra Barkaker Meieri i Sem og videre have spredt sig til Fjærholmen under Nøterø, Oserød i Ske samt til Tønsberg. I 5 Tilfælde omtales direkte Import fra Udlandet, nemlig i et paa Bjørnæs (fra Filadelfia), et paa Brataas paa Nøterø (fra Norrkøping) samt tre i Tønsberg (hvoraf to kom fra St. Nazaire eller Nantes). I Svelvik, hvor den sees at være importeret i August fra Drammen, holdt den sig i en enkelt Grænd, nemlig den sanitært stillet Del.

Skarlagensfeber var mest udbredt i Laurviks Distrikt, især i Laurvik og Omegn, medens den var aftaget betydelig i den nordlige Del af Amtet; i Tønsbergs Distrikt viste den sig hyppigst i Tønsberg, Nøterø og tildels Ramnæs. Den optraadte overalt godartet.

Kighoste holdt sig den større Del af Aaret epidemisk i Laurvik.

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.					
					1		2		3	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Tønsberg.		Hof.		Laurvik.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
5	13	12	82	7	33	1	27	2	22	4
1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
4	4	1	25	8	10	2	1	1	14	5
2	20	23	148	-	37	-	5	-	106	-
67	83	90	731	21	251	11	136	1	344	9
4	9	4	35	-	22	-	3	-	10	-
13	8	18	155	6	75	4	23	2	57	-
1	11	-	380	13	20	-	82	6	278	7
10	23	53	226	44	113	24	37	5	76	15
2	2	-	16	7	6	1	1	1	9	5
5	3	3	54	-	47	-	1	-	6	-
142	194	363	3188	20	1973	7	223	5	992	8
69	130	140	1407	-	774	-	167	-	466	-
35	24	77	914	143	446	64	71	17	397	62
7	7	11	137	4	86	3	12	-	39	1
11	18	24	206	3	101	1	13	-	92	2
-	1	-	12	-	10	-	-	-	2	-
90	118	146	1475	16	796	8	164	4	515	4
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
468	668	965	9193	292	4801	126	966	44	3426	122

I Hofs Distrikt skal den have været almindelig udbredt i Skoger, især i Østbyden.

Diphtherit var noget sjældnere end i 1885. I Tønsbergs Distrikt iagttoges den hyppigst paa begrændsede Omraader i Slagen, Stokke, Ramnæs og Hoigjord (i Andebu), paa de to sidste Steder tildels meget ondartet. I December begyndte der i Ske Annex af Stokke en ondartet liden Epidemi, som varede udover i det nye Aar; den var her ligesom i Arendal Annex importeret fra Sandeffjord, hvor den optraadte i den største Del af fjerde Kvartal, især i December. Fra Svelvik omtales 3 Dødsfald, der alle indtraf i paralytisk Efterstadium efter forudgaaende Brækning. (Lindseth).

Lungebetændelse anmeldes fra Tønsbergs Distrikt betydelig hyppigere end i det foregaaende Aar; den sees paa enkelte Steder at have optraadt ondartet og meget dødelig, saaledes i Tønsberg og paa Tjøme. «Det forløbne Aar,» skriver Cand. med. A. Bryhn, «har for Tjømes Vedkommende været et stort Pneumoniaar. I Aarets første Halvdel har jeg behandlet omtrent 5 Gange saamange Pneumoni-

Typhoidfebertilfældenes Fordeling paa Herreder og Maaneder.

Anmeldt fra	Antal		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilf.	Dsf.												
Tønsberg.....	8	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	1
— Omegn.....	10	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	-	4	-
Horten.....	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-
Holmestrand Omegn. {	10	-	-	-	-	-	2	3	1	1	1	2	-	-
{	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Holmestrand.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Svelvik.....	7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6
Hof.....	9	1	-	-	-	-	1	1	1	3	-	2	-	1
Laurdal.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Skoger.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
— og Sande.....	3	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Laurvik.....	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
— Omegn.....	10	2	1	2	-	1	-	-	2	-	1	-	3	-
Sandefjord.....	6	1	-	1	-	3	-	-	1	1	-	-	-	-
Sandeherred.....	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— Tjølling og Hedrum...	3	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1
Ialt	82	7	1	3	-	6	3	5	12	16	6	5	13	12

patienter som i de 3 foregaaende Aar. De nervøse Phænomener vare stærkt udtalte, de Syge bleve 2den—3die Dag bevidstløse eller stærkt omtaagede. Lokalisationen i Lungerne optraadte sent. Sygdommen lignede meget Typhus, dog var Diarrhoe ikke tilstede.» I Stokke forløb Sygdommen ligeledes under typhøse Symptomer og var i de fleste Tilfælde forbunden med Ikterus. Epidemien var her begyndt i November 1885 og holdt sig indtil Slutningen af Mai; næsten altid angrebes flere i samme Grænd, ofte ogsaa flere i samme Hus. Fra Øvelserne paa Exercerskibet i Carljohansværn berettes, at Sygdomme i Respirationsorganerne vare almindelige; 3 døde paa Sygehuset af Lungebetændelse. Ogsaa fra Laurvik omtales, at Lungebetændelse optraadte temmelig hyppig hele Aaret.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.				
			1	2		3	
			Tønsberg.	Hof.		Laurvik.	
			Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis.....	128	2	52	8	1	68	1
Gonorrhoe, Urethrit.....	197	-	68	13	-	116	-

Liste over forskellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
								1		2		3	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tønsberg.		Hof.		Laurvik.	
								Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme.....	550	1	39	16	308	187	23	315	-	16	1	219	-
Fnat.....	83	-	22	22	23	16	16	28	-	23	-	32	-
Skurv.....	8	-	-	3	-	5	4	1	-	-	-	7	-
Kjertelsyge.....	291	2	95	114	26	54	22	134	-	33	2	124	-
Rachit.....	78	-	43	29	-	-	16	45	-	4	-	29	-
Simpel Meningit.....	26	20	9	9	-	1	11	11	5	8	8	7	7
Tuberkuløs Meningit.....	42	42	20	18	2	2	11	18	18	5	5	19	19
Lungetuberkulose.....	353	125	9	12	124	165	27	170	52	34	23	149	50
Kræft og Sarkom.....	97	¹⁾ 52	-	-	50	37	23	48	25	16	10	33	17
Vatersot og Morbus Brightii.....	114	²⁾ 32	7	5	47	45	22	61	12	14	10	39	10
Blegsot og Anæmi.....	1558	-	75	313	75	1083	27	1026	-	148	-	384	-
Menstruationsuordener.....	181	-	-	1	-	171	23	97	-	18	-	66	-
Kardialgi, chronisk Gastrit.....	1595	3	38	75	554	927	27	876	1	167	2	552	-
Ormesygdomme.....	73	-	35	29	4	4	15	50	-	6	-	17	-
Drankersygdomme.....	13	2	-	-	13	-	7	5	-	2	-	6	2
Struma.....	10	-	-	1	1	8	7	5	-	2	-	3	-

1) Cancer 51, Sårcoma 1. 2) Vatersot 5, Morbus Brightii 27.

Obstetriciske Operationer i Jarlsberg og Laurviks Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendefødsel.		Perforation.		Exvisce- ration.	Efterbyrds- operation.
	Mødre	Børn		Mødre	Børn		Mødre	Børn	Mødre		Moder	Mødre
	levende.	lev.	dødf.	levende.	lev.	dødf.	levende.	levende.	lev.	død.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	42	41	¹⁾ 2	1	-	⁵⁾ 2	2	2	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	4	1	-	-	-	-	-	1	⁸⁾ 1	-	-
Barselkrampe.....	2	²⁾ 2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele ...	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelig Modernmund	³⁾ 3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afkræftelse	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	4	3	⁶⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor og Arm ...	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fødder ved Siden af Hovedet	1	-	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	8	3	⁷⁾ 5	-	-	-	-	1	-
Hydrocephalus	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	62	58	5	15	7	9	2	2	1	1	1	6
		63			16				2			

¹⁾ Deraf en 1ste Tvilling (2den Tvilling dødfødt, forløst ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er anført, cfr. Anm. 5 a). ²⁾ 1 Gang atrofisk Barn, som døde nogle Timer efter. ³⁾ Efter forudgaaende Incision hos 2. ⁴⁾ 2den Tvilling (1ste Tvilling levende, født ved Naturens Hjælp. ⁵⁾ Begge Gange Tvillingfødsler: a) en 2den Tvilling, Moderen ilive (1ste Tvilling dødfødt, forløst ved Tang, se Anm. 1); b) en 1ste Tvilling (2den Tvilling, ogsaa dødfødt, forløst ved Vending paa Grund af Tverleie, hvor Udfaldet er opgivet for Moderen, ilive). ⁶⁾ Forraadnet. ⁷⁾ En 2den Tvilling (cfr. Anm. 5 b). 2 macererede Føtre (deraf 1 Anencephalus). ⁸⁾ Døde i 8de Døgn af Peritonit.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Tønsberg	357	52	126	231
Tønsberg By.....	72	8	25	47
Horten —	67	19	10	57
Aasgaardstrand By	2	-	-	2
Landdistrikt	216	25	91	125
Hof	184	23	44	140
Holmestrand By.....	23	3	5	18
Svelvik —	29	5	7	22
Landdistrikt	132	15	32	100
Laurvik	305	50	122	183
Laurvik By.....	164	31	50	114
Sandefjord —	33	2	23	10
Landdistrikt	108	17	49	59
Jarlsberg og Laurviks Amt ...	846	125	292	554
Deraf i Byer.....	390	68	120	270
— - Landdistrikt	456	57	172	284

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Levende Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Tønsberg	1346	718	121	12	5	35	16	6	4
Tønsberg By	224	111	37	3	1	9	2	1	2
Horten —	215	95	10	1	1	1	4	1	-
Aasgaardstrand By	11	6	1	-	-	2	-	-	-
Landdistrikt	896	506	73	8	3	23	10	4	2
Hof	611	308	53	8	3	14	3	2	1
Holmestrand By ..	75	28	8	-	-	3	-	1	-
Svelvik —	47	35	5	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	489	245	40	8	3	11	3	1	1
Laurvik	1144	556	106	11	8	36	7	7	1
Laurvik By	423	180	52	5	-	17	3	2	1
Sandefjord —	113	49	9	1	2	2	1	-	-
Landdistrikt	608	327	45	5	6	17	3	5	-
Jarlsberg og Laur- viks Amt.....	3101	1582	280	31	16	85	26	15	6
Deraf i Byer	1108	504	122	10	4	34	10	5	3
— - Landdistrikt	1993	1078	158	21	12	51	16	10	3

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 519 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 51.0.

Lungetuberkulose udgjorde 14,8 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager ved Sygdom og 22,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne vare de samme Forhold 17,4 og 25,2 pCt., i Landdistrikterne 12,5 og 20,1 pCt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af Læger udførtes 90 **obstetriciske Operationer**, hvoraf 37 i Tønsbergs, 11 i Hofs og 42 i Laurviks Distrikter. Indikationer og Udfald sees af Tabel S. 50.

Fødte og Døde. (Se Tabel Side 51.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 16 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaaarsag for 10, hvoraf 8 af Barselfeber, 1 af Peritonit og 1 af Svangerskabsbrækning.

De hyppigst opgivne Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsag.	Aantal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Landdistrikt.
Lungebetændelse	143	47	96
Lungetuberkulose	125	68	57
Kræft og Sarkom	52	19	33
Tuberkuløs Hjernebetændelse og Tuberkulose i andre Organer	46	20	26
Diphtherit	44	21	23
Alderdomssvaghed	35	22	13
Organisk Hjertesygdom	34	16	18
Vatersot og Morbus Brightii	32	13	19
Hjerneslag	29	16	13
Skarlagensfeber	21	11	10

Om **Veirliget** berettes fra Hofs Distrikt, at den kolde og snefulde Vinter efterfulgtes af en gunstig Vaar, Sommer og Høst. Udbyttet af Korn og Hø var godt.

Levemaade og hygieniske Forhold. Ved Berger Uldvarefabrik i Strømmen (Hofs Distrikt) beskæftiges omtrent 200, tildels gifte Arbeidere, der ere indlogerede i en Fabrikby med toetages, fritliggende og velindrettede Boliger; om de sanitære Forhold anføres, at hvad der for Tiden kan ventes ved et saa nyt Anlæg, er gjort. Kardialgi og Anæmi ere imidlertid hyppige, især hos nyankomne Arbeidere, hvoraf mange før ere svagelige og have søgt did paa Grund af det lette Arbeide. Af forskellige Processer, som virke skadelig paa Helbredet, nævnes særlig Søndermalingen af gamle Uldfiller til Pluk eller Shoddy; ved dette Arbeide beskæftiges dog altid kun en Mand ad Gangen, og Skiftning foregaar hyppig (Lindseth). — I Laurvik udgjorde ved Udgangen af 1885 Længden af de offentlige Kloaker 8860 Meter, der samtlige ere anlagte i Løbet af de sidste 10—12 Aar; ethvert Hus inden en Afstand af 20 Meter er forpligtet til at sætte sig i Forbindelse med den offentlige Kloak. I Sandefjord foretoges Oprensning af et Par større, stinkende Bækkeløb.

Badeindretninger. Foruden Sandefjords og Laurviks Bad haves Badeindretninger i Svelvik, Holmestrand, Carljohansværn, Aasgaardstrand og Fredriksværn. Ved Sandefjords Bad behandlede i 1886: 424 Sygdomstilfælde, hvoraf 90,1 pCt. helbredede og bedrede, 9,9 pCt. uden Bedring; de hyppigste Sygdomsformer vare: Rheumatisme 175, konstitutionel Syphilis 69, Neurastheni 49,

Neuralgi 34, Lamheder 21, chronisk Katarrh 17, Gigt 14, Obstruktion 11. Om Laurviks Bad se norsk Magazin for Lægevidenskaben 4de Række, Bind 2, Pag. 268: Balneologiske Meddelelser af J. C. Holm, Laurviks Bad 1883—1886.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vaccine- rede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	14	1267	44	2635	30
Tønsberg	5	730	20	1242	20
Hof	6	350	9	525	4
Laurvik	3	187	15	868	6

Amtet har 2 **Sygehuse**, et fælles for Amtet og Tønsberg samt Carl-johansværns militære Sygehus.

Om Amtets 8 **Apotheker** henvises til den almindelige Beretning.

VI. Hedemarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelp- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		204.14	120 618	29	2	43	37
1. Solør og Odalen ..		26.48	34 469	8	-	9	8
	Kongsvinger, Kjøb- stad	-	1 152	3	-	2	-
	Vinger	3.83	5 614	1	-	1	2
	Eidskog	4.78	6 236	1	-	1	2
	Søndre Odalen	3.92	7 002	1	-	1	1
	Nordre —	3.74	4 226	1	-	1	1
	Brandvold	3.95	3 907	-	-	1	1
	Grue	6.26	6 332	1	-	2	1
2. Hedemarken		20.38	41 055	10	2	13	8
	Hamar, Kjøbstad	-	2 335	4	2	1	-
	Vang	4.03	8 363	-	-	2	2
	Stange	2.71	6 171	1	-	3	2
	Romedal	2.63	4 960	1	-	1	1
	Løiten	2.79	4 461	1	-	2	1
	Næs	1.30	3 952	1	-	1	-
	Ringsaker	6.92	10 813	2	-	3	2

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Be-
retnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
3. Søndre Østerdalen		23.27	18 925	6	-	6	5
	Elverum	10.77	7 148	3	-	2	2
	Vaaler	4.84	3 987	1	-	1	1
	Aasnæs	4.54	4 550	1	-	2	1
	Hof	3.12	3 240	1	-	1	1
4. Trysil		31.50	5 227	1	-	4	5
	Trysil	25.53	4 701	1	-	3	4
	Drevsjø Kapelsogn af øvre Rendalen	5.97	267	-	-	1	1
	Øvre Engerdalens Kapelsogn af ytre Rendalen		259				
5. Rendalen		44.40	9 673	2	-	5	²⁾ 5
	Aamot	8.01	3 583	1	-	¹⁾ 1	-
	Storelvedalen	12.14	3 227	1	-	2	-
	Øvre Rendalen (Drevsjø Kapelsogn undtaget).	24.25	1 634	-	-	1	-
	Ytre Rendalen (øvre Engerdalens Kapelsogn undtaget).		1 229			1	-
6. Tønset		56.58	10 458	2	-	6	6
	Lillelvedalen	16.12	3 310	1	-	2	2
	Tønset	8.69	3 082	1	-	2	2
	Kvikne (fraregnet Indset Annex)	7.25	747	-	-	1	-
	Tolgen Prestegjeld	24.52	3 319	-	-	1	2

A n m. Indset Annex til Kvikne (1.50 n. □ M. 573 Indb.) hører til Opdals Distrikt; en Del af Tolgens Herred (med 238 Indb.) hører til Røraas Prestegjeld og til Røraas Lægedistrikt — hvilke Distrikter begge tilhøre søndre Trondhjems Amt.

¹⁾ 1 Post ledig. ²⁾ Bosted ikke opgivet.

Sundhedstilstanden kan betegnes som ret god. Skarlagensfeber var hyppigere end i de foregaaende Aar, og Kighoste optraadte som en udbredt Epidemi.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1653 eller 13.6 pro mille af den beregnede Folkemængde ved Aarets Midte (121 500).

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 56 og 57).

Af **Typhoidfeber** forekom i det Hele kun 29 Tilfælde med 2 Dødsfald, deraf de 13 i Hedemarkens Distrikt (i Ringsaker, Næs og Romedals Herreder). Fra sidstnævnte Sted anføres, at Smitten maa antages at være bragt fra Gaarden Frenning i Romedal, hvor der for nogle Aar siden viste sig flere Tilfælde. Smittestoffet antoges den Gang at skrive sig fra en Brønd, hvorfra Drikkevand toges; en ny Brønd graves, og intet nyt Tilfælde viste sig før

Høsten 1886, da den nye Brønd slog feil, og Drikkevand maatte tages fra den gamle. 3 Tjenestefolk angrebes nu og bleve behandlede i sine Hjem, hvor en 4de Person blev smittet af sin Broder. I Begyndelsen af 1887 optraadte 3 nye Tilfælde blandt Tjenestefolkene paa samme Gaard; Brønden blev da beordret sløifet, og siden har Sygdommen ikke vist sig.

Barselfeber viste 37 Tilfælde med 2 Dødsfald mod henholdsvis 53 og 9 forrige Aar; de fleste (10) optraadte spredt omkring i Trysil, uden at nogen bestemt Smittekilde kunde paavises.

Skarlagensfeber viste for Amtet et øget Antal Tilfælde (520 mod 365 i 1885 med resp. 17 og 14 Døde). Mest udbredt var Sygdommen i Hedemarkens samt Solør og Odalens Distrikter, nogenlunde jevnt over begge, men Karakteren var i det Hele mild, saa Læge dels ikke hentedes, dels ganske tilfældig kom til at opdage Sygdommen. Antallet af Angrebne har saaledes sandsynlig været langt større, end Lægerne kunne opgive. Smitteimport fra Kristiania og Aker nævnes. Fra søndre Østerdalen anføres, at Sygdommen der ogsaa har været jevnt udbredt, men Forløbet saa mildt, at hverken den selv eller de mod Smitteudbredelse udstedte Forholdsregler have været synderlig paaagtete. Fra Vaaler meddeles, at de 3 Tilfælde af Skarlagensfeber i Herredet skyldtes i 1 Tilfælde en omreisende Skreppekar, i de 2 andre en omreisende Kvaksalver, der havde været inde paa to $\frac{1}{2}$ Mil fra hinanden liggende Pladse. I det afsides liggende Trysil forekom ikke Skarlagenfeber, saavidt Distriktslægen bekjendt. I Tønset nævnes kun 9 Tilfælde med 1 Dødsfald.

Af **Rosen** anføres et noget mindre Antal Angrebne (120) end forrige Aar, de fleste fra Solør og Odalens, Hedemarkens og søndre Østerdalens Distrikter. Sygdommen optraadte spredt og uden epidemisk Karakter.

Kighoste forekom som udbredt Epidemi baade i Byerne og i Landdistriktet, særlig paa Hedemarken i Ringsakers og Vangs Herreder, dog ogsaa i Odalen og søndre Østerdalen; i Tønset Distrikt synes den ikke at være optraadt epidemisk. Forløbet skal i det Hele have været ganske mildt, undtagen i Elverums Herred, hvor Karakteren har været strengere.

Diphtherit viste en noget øget Udbredning, særlig i Solør og Odalens Distrikt (93 Tilfælde med 24 Dødsfald). I August importeredes Sygdommen til Sløstadgrænden, sandsynlig ved en Kone med 3 Børn fra en af Arbejderboligerne i Kristiania, i hvis Familie saavel Skarlagensfeber som Diphtherit skulde have hersket samme Vaar. Kort efter at nævnte Familie havde været, eller endog medens den var i Besøg paa flere Gaarde, optraadte Diphtherit eller Skarlagensfeber her. Et Barn paa Gaarden Glomsaas fik saaledes Diphtherit to Dage, efter at det havde faaet et Kræmmerhus med Sukkertøi af nævnte Kone. En anden liden begrændset Epidemi i Opstad skrev sig fra en Mand med Diphtherit, der kom syg hjem fra Aker. (O. Malm). Fra Hedemarkens Distrikt opføres 19 Tilfælde med 8 Dødsfald; til 2 Steder, i Stange og Romedal, antages Smitten indført fra Kristiania ved friske Personer. (I. C. Lund og Søyland). I de øvrige Distrikter forekom Tilfældene kun enkeltvis.

Katarrhalske Sygdomme (akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit, katarrhalsk og follikulær Angina) forekom med samme Hyppighed som Aaret forud.

Lungebetændelse optraadte med omtrent samme Antal Angrebne som i 1885 i samtlige Distrikter. Epidemisk Karakter syntes den at vise i Furnæs, Veldre og Ringsaker, særlig i Aarets 1ste Halvdel, idet der flere Steder angrebes 2 à 3 i hvert Hus. (Lindeman). Fra Næs anføres, at Sygdommen var meget udbredt i Marts, April og Mai. I en Husstand her angrebes 3 Personer kort efter hverandre. Fra Hof omtales Sygdommen som hyppigere end almindeligt; i

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	18	1	18	1	-	2	1	2	-	1	2	4	1	2	2
Cerebrospinal-Meningit	5	4	5	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	1
Barsel-feber	36	1	34	5	3	6	4	1	1	4	2	1	2	3	2
Vandkopper	69	-	67	8	7	4	5	-	9	6	2	4	3	11	8
Skarlagensfeber	513	10	513	75	78	65	61	34	28	30	14	34	26	31	37
Rosen	120	4	113	15	13	9	8	9	10	6	8	4	10	11	10
Kighoste	757	22	757	42	50	85	67	78	69	73	69	56	83	69	16
Diphtherit	118	30	75	11	6	2	-	10	2	4	11	1	12	7	9
Strube-hoste	10	4	10	1	2	-	1	-	-	-	1	-	1	3	1
Kusma	20	-	20	-	3	-	1	4	3	5	3	-	-	-	1
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2493	31	2379	344	332	384	235	244	156	117	90	92	134	139	112
Katarrh. og follikulær Angina	775	-	765	133	72	101	76	52	54	28	40	43	49	67	50
Lungebetændelse	852	123	813	94	115	134	111	117	48	26	18	20	21	64	45
Brystbetændelse (Pleurit)	132	3	129	18	20	15	17	11	4	7	7	7	8	7	8
Gigtfeber	247	4	227	30	23	14	29	22	11	28	19	6	8	20	17
Koldfeber	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	780	13	775	85	79	74	73	59	55	81	62	59	50	47	51
Cholera nostras															
Blodgang	10	-	10	-	1	2	-	-	-	3	3	-	-	1	-
Skjørbug	16	-	14	4	-	2	-	1	-	1	2	1	1	1	1
Tilsammen	6974	250	6724	866	804	899	692	645	450	420	353	332	409	483	371

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme. .

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.													
			1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.		Indset Annex	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	19	2	-	-	13	1	1	-	4	-	1	1	-	-	-	-
Cerebrospinal-Meningit . . .	5	4	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-	2	2	-	-
Barselfeber.	37	2	7	-	11	1	4	-	10	1	3	-	1	-	1	-
Vandkopper	69	-	6	-	44	-	9	-	2	-	7	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	520	17	113	1	281	15	57	-	-	-	60	-	9	1	-	-
Rosen.	120	4	29	2	62	1	22	1	3	-	4	-	-	-	-	-
Kighoste.	760	25	122	1	502	18	75	1	13	2	37	2	11	-	-	-
Diphtherit.	121	33	93	24	19	8	2	1	2	-	4	-	1	-	-	-
Strubehoste.	10	4	2	1	7	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	20	-	-	-	1	-	2	-	-	-	4	-	13	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene) og Bronchit	2497	35	532	10	1190	17	339	3	31	-	221	4	183	1	1	-
Katarrhalsk og follikulær Angina.	775	-	131	-	419	-	107	-	11	-	89	-	17	-	1	-
Lungebetændelse.	857	128	150	21	401	57	144	23	15	2	76	8	71	17	-	-
Brystbetændelse.	133	4	28	1	63	2	10	1	6	-	16	-	10	-	-	-
Gigtfeber	248	5	65	1	112	3	28	-	4	1	18	-	21	-	-	-
Koldfeber	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut).	785	18	201	5	321	7	125	1	16	-	71	1	50	4	1	-
Cholera nostras																
Blodgang	10	-	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	16	-	1	-	10	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Tilsammen	7005	281	1492	67	3459	135	925	31	118	6	616	16	391	25	4	-

Liste over forskjellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.
	Tilfælde.	Dødsfald.					
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Chronisk Rheumatisme	441	1	2	4	216	166	25
Fnat	50	-	14	16	10	10	11
Skurv	28	-	13	6	3	6	8
Kjertelsyge	202	3	72	92	13	16	29
Rachit	165	5	95	67	-	-	26
Simpel Meningit	32	19	13	8	2	4	15
Tuberkuløs Meningit	36	34	12	12	5	2	18
Lungetuberkulose	354	126	6	11	137	169	29
Kræft og Sarkom	163	¹⁾ 100	-	1	75	62	28
Vatersot og Morbus Brightii	115	²⁾ 35	4	3	57	44	27
Blegsot og Anæmi	1103	2	40	109	85	864	29
Menstruationsuordener	168	-	-	-	-	168	25
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspespi	1682	3	57	72	672	855	29
Ormesygdomme	176	-	50	81	20	17	22
Drankersygdomme	15	1	-	-	13	2	9
Struma	70	1	-	5	5	60	17

¹⁾ Kræft 99. Sarkom 1. ²⁾ Vatersot 8. Morbus Brightii 27.

¹⁾ Kræft 99, Sarkom 1. ²⁾ Vatersot 8, Morbus Brightii 27.

samme Hus angrebes ogsaa her 3 Personer, der delte Værelse, med 8 Dages Mellemrum. (Knutssøn). I Rendalen viste sig ogsaa et usædvanlig stort Antal Angrebne i Fortsættelse fra forrige Aar, især i ytre Rendalen, for det meste spredt. Distriktslæge Müller omtaler, at efter en Dandsemoro («Hytte-dands») et Sted fik 4 af Deltagerne umiddelbart efter Lungebetændelse. Hos ret mange optraadte i de første Dage af Sygdommen profus Næseblødning med øiensynlig Lettelse i alle Symptomer. Nogle Gange anvendtes derfor Aareladning med hurtig indtrædende Resolution uden forlænget Rekonvalescents.

Af de opgivne Tilfælde af **Blodgang** forekom de 8 i Eidskogen.

Om en sjældnere forekommende Optraaden af **katarrhalsk Ikterus** i Hamar, se Dr. H. J. Vetlesens Beretning i Norsk Magazin for Lægevidenskaben for 1887, 4 Række, 2 Bind, Pag. 380 og fig.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af omstaaende Tabel (Side 59).

Fra Rendalen opføres 11 Tilfælde af Syphilis, der ellers sjælden forekommer i Distriktet. Sygdommen importeredes sandsynlig ved en omvandrende Gesel, som havde overført den paa en gift Kone, der smittede sin Mand og 4 Børn samt en anden Mand. Rimelig spredte Smitten sig herfra til de øvrige Angrebne. De primære Tilfælde kom ikke under Behandling.

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.													
1		2		3		4		5		6		7	
Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.		Indset.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
79	-	223	1	35	-	15	-	89	-	-	-	-	-
13	-	7	-	23	-	-	-	6	-	1	-	-	-
6	-	15	-	1	-	-	-	-	-	6	-	-	-
56	1	74	1	20	1	2	-	40	-	10	-	-	-
38	3	58	-	15	1	2	-	44	1	8	-	-	-
5	5	18	9	4	2	2	1	2	1	1	1	-	-
9	7	8	8	7	7	-	-	4	4	8	8	-	-
100	43	124	42	52	18	2	2	27	6	48	15	1	-
48	34	46	28	29	19	-	-	25	13	14	6	-	-
26	10	35	14	28	3	2	1	14	4	7	3	3	-
243	-	469	-	161	1	4	-	156	-	62	1	8	-
38	-	67	-	19	-	10	-	25	-	9	-	-	-
296	1	800	-	283	2	15	-	179	-	103	-	6	-
23	-	80	-	18	-	8	-	43	-	4	-	-	-
3	-	7	-	4	-	-	-	1	1	-	-	-	-
2	-	47	-	12	1	-	-	4	-	5	-	-	-

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
				1		2		3	4	5	6
				Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.	Trysil.	Rendalen.	Tønset.
				Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syfilis	74	1	17	16	1	37	8	-	11	2	
Gonorrhoe	97	-	19	28	-	34	27	2	4	2	

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** hidrættende ovenstaaende Tabel.

Lungetuberkulose udgjorde for hele Amtet 13,3 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 18,8 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 21,0 pCt. og 36,3 pCt., i Landdistrikterne henholdsvis 12,8 pCt. og 18,0 pCt.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Solør og Odalen.....	261	43	70	191
Kongsvinger By	10	3	3	7
Landdistrikt	251	40	67	184
Hedemarken	375	42	133	242
Hamar By	47	9	21	26
Landdistrikt	327	33	112	215
Søndre Østerdalen.....	129	18	31	98
Trysil.....	35	2	6	29
Rendalen	74	6	18	56
Tønset	72	15	23	49
Indset Annex	4	-	-	4
Hedemarkens Amt	950	126	281	669
Deraf i Byer	57	12	24	33
— - Landdistrikt.....	893	114	257	636

Obstetriciske Operationer i Hedemarkens Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Perforation.		Efterbyrdsoperation.	
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Moder		Mødre	
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	død.
Utilstrækkelige eller smertef. Veer	48	-	45 ¹⁾	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	6	-	3	3	2	-	-	2	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	1 ²⁾	1	1	1	- ³⁾	1	-	1	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	1	-	- ⁴⁾	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	-	5 ⁵⁾	6	-	-	-	-
Fremfalden Fod og Arm	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Tilsammen	58	1	51	10	7	1	6	3	1	-	6	-
	59		61		8		9					

¹⁾ 2 Tvillingfødsler, ved hvilke alle Fostre vare døde ved Fødselen. ²⁾ Dødsårsag: Forblødning. ³⁾ Dødsårsag: Forblødning. ⁴⁾ 2den Tvilling, om 1ste intet anmærket. ⁵⁾ 2 Gange Tvillingfødsler, ved en Tvillingfødsel forløstes kun 2den Tvilling, der laa i Tverleie, 1ste ved Naturens Hjælp.

Blegspot og Anæmi samt chronisk Gastrit, Kardialgi og Dyspepsi ere fremdeles de hyppigst forekommende Sygdomstilfælde, der komme

til Lægernes Behandling. Fra Eidskogen anføres, at Blegspot og Menstruations-anomalier synes at tiltage ndover Landsbygderne. Dr. med. H. I. Vetlesen paa Hamar tror, at **Kræft** er i Tiltagende inden det Distrikt, hvor han praktiserer. Fra Næs paa Hedemarken bemærkes, at der i Aarets Løb var forekommet usædvanlig mange Metrorrhagier, afhængige af Endometrit.

Fra Aasnæs omtales et Tilfælde af **Hæmophili** hos en gift Kone, som pludselig en Dag, medens hun sad rolig, fik en blodrød Svulst under høire Øie, saa dette fuldstændig dækkedes; den svandt efterhaanden, idet den gennemgik de for Blodudtrædelser under Huden vanlige Farvenuancer. Hun skal gjentagne Gange have bemærket saadanne Svulster. Stikker hun sig i Fingeren, er Blødningen vanskelig at standse; Menstruationen er meget rigelig, Efterbyrdsperioden efter Barselsenge ledsaget af stærk Blødning. Hendes Søstre synes at lide af lignende Besværligheder, navnlig af meget profus Menstruation. (Drejer). Jfr. samme Læges Bemærkninger i den trykte Beretning for 1882, S. 64.

Af **chirurgiske Tilfælde** sees anført af Luxationer med opgivet Sæde 28, deraf 14 humeri, 5 antibrachii, 5 pollicis, 2 femoris, 1 radii, 1 digiti indicis. Af Frakturer er af 4 Læger opgivet følgende 32: maxillæ 1, claviculæ 2, humeri 2, radii 3, ulnæ 1, antibrachii 2, costæ 12, femoris 1, colli femoris 1, cruris 3, fibulæ 2, tibiæ 2. Et Tilfælde af Atresia ani et recti hos en Gut i nordre Odalen (Alder uopgivet) behandledes operativt med heldigt Udfald. (C. Müller).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** kunne 77 sees at være udførte af Læger, nemlig 18 i Solør og Odalen, 26 paa Hedemarken, 21 i søndre Østerdalen, 1 i Trysil, 7 i Rendalen, 3 i Tønset og 1 i Indset. Indikationer og Udfald sees af foranstaaende Tabel (Side 60).

Fødte og Døde.

Distrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delse.	Selv- mord.	Drab.
Solør og Odalen	1049	491	92	7	3	22	7	3	-
Kongsvinger By	39	19	2	-	-	2	2	1	-
Landdistrikt	1010	472	90	7	3	20	5	2	-
Hedemarken	1307	610	100	8	4	29	6	8	2
Hamar By	135	48	11	-	-	1	1	-	-
Landdistrikt	1172	562	89	8	4	28	5	8	2
Søndre Østerdalen	560	235	39	4	-	16	8	4	-
Trysil	189	55	12	1	1	6	1	-	-
Rendalen	307	108	18	-	-	10	-	1	-
Tønset	278	146	18	3	-	8	1	1	-
Indset Annex	15	6	1	-	-	-	-	-	-
Gaarde af Tolgens Herred .	11	2	-	-	1	-	-	-	-
Hedemarkens Amt	3716	1653	280	23	9	91	23	17	2
Deraf i Byer	174	67	13	-	-	3	3	1	-
— Landdistrikt	3542	1586	267	23	9	88	20	16	2

For det hele Amt bliver det saaledes et Overskud af 2063 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 44,5.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 9 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsag for 5, hvoraf 2 af Barselfeber, 3 af Forblødning. 1 døde uforløst (Konen var døende ved Lægens Ankomst og under Forsøget paa at forløse Fosteret, der før var afdødt, kollaberede hun).

De hyppigste Dødsårsager vare:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Land- distrikterne.
Lungebetændelse.....	128	9	119
Lungetuberkulose.....	126	9	117
Kræft.....	100	2	98
Alderdomssvaghed.....	62	3	59
Organisk Hjertesygdom.....	44	2	42
Akut Bronchit.....	34	5	29
Tuberkuløs Hjernebetændelse og Tuberkulose i andre Organer.....	39	1	38
Diphtherit.....	33	-	33
Vatersot og Morbus Brightii.....	27	1	26

Veirliget. Vinteren var i det Hele mild, Sommeren forskjellig i de forskjellige Dele af Amtet, Høsten smuk. Udfaldet af Høsten maa vel betegnes som et godt Middelaars.

Skolehygiene. Med Hensyn hertil anfører Distriktslæge I. C. Lund i en Skrivelse til Rektor ved Hamar høiere Skole Horn i Anledning af de i den trykte Medicinalberetning for 1885 øverst paa Side 67 indførte Bemærkninger om Skolerne ¹⁾, at han ikke har udtalt sig om Rumforholdene i Hamars Skoler. C. Henie har ogsaa i en Skrivelse til Rektor Horn oplyst, at den Erfaring han har gjort i det her omhandlede Spørgsmaal kun for en meget ringe Del er grundet paa Iagttagelse af Sygdomstilstande blandt Eleverne ved Hamar Gymnasium eller Middelskole.

Til fuldstændigere Belysning af de paa det citerede Sted optagne Udtryk indføres her in extenso C. Henies og Distriktslægens Udtalelser i Medicinalberetning om dette Emne.

«Af de øvrige paa Sygelisten opførte Sygdomstilfælde skal jeg her kun dvæle lidt ved Anæmi og Blegkot, Tilstande som jeg synes tiltage i Hyppighed i foruroligende Grad; særlig er det paafaldende, hvor ofte og hvor tidlig Børn, især Smaapiger, nu ere udsatte herfor. At dette har sin Grund i Overlæsselse paa Skolerne i Forbindelse med for langvarig Ophold i med slet Luft opfyldte Skolelokaler (Fristuderne imellem Timerne ere for korte og tilbringes for en stor Del i Skoleværelset), synes mig maa ansees for en fuldstændig bevist Kjendsgjerning. Noget Tegn til at Pædagogerne heri agte at gjøre nogen Forandring, har jeg ikke seet, og jeg anser det derfor som en Pligt stadig at gjøre opmærksom derpaa. Antallet af de Pigebørn, som jeg raader til enten for længere eller

¹⁾ Saalydende: «Overlæsselse paa de høiere Skoler, navnlig Pigeskolerne, i Forbindelse med for langvarigt Ophold i opfyldte Skolelokaler antages at være en almindelig Aarsag hertil : Blegkot og nervøs Svækkelse, og Fritagelse af en eller flere Timers Skolearbejde medfører strax en heldig Virkning. (Henie). Distriktslægen, der samstemmer i disse Udtalelser gjør opmærksom paa at ogsaa i rumlig Henseende Almuskolerne der i Egnen er bedre end i Skolerne for høiere Dannelses. (I. C. Lund)».

kortere Tid at slutte paa Skolen eller fritages for 1 à 2 Timer daglig, øger for hvert Aar, og Virkningen af et saadant Regime viser sig strax». (Henie).

«Hvad de øvrige Sygdomme angaar, skal jeg henholde mig til Sygelisterne, kun skal jeg om Anæmi, Blegsot og nervøse Svækkelser anføre, at jeg fuldt ud samstemmer med Doktor Henie i hans Udtalelser om den Indflydelse, som Overlæsselse m. v., i de høiere Skoler har paa nævnte Sygdommes Udvikling og Forekomst, men i Landdistrikterne mærkes lidet hertil, da kun forholdsvis et lidet Antal Børn søger de høiere Skoler, og i de almindelige Almueskoler paa Landet er der ikke Tale om Overlæsselse, ligesom ogsaa disse Skolelokaler i Regelen ere nok saa rummelige og gode». (I. C. Lund).

Af de i denne Anledning tilveiebragte Oplysninger om Rumforholdene m. v. saavel i den høiere Guteskole som Pigeskole paa Hamar synes det nærmest at fremgaa, at Forholdene der baade i sig selv og i Sammenligning med andre tilsvarende Skoler maa betegnes som gode.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Vinger, Solør og Odalens Distrikt, omtales disse Forhold i det Hele og Store taget som bedre end for 10 à 15 Aar siden. Der hersker større Renlighed og større Ædruelighed; Madstellet lader dog endnu meget tilbage at ønske. Der nydes megen og daarlig tilberedt Melmad, Kaffe misbruges baade af Voxne og Børn, hertil kommer da ogsaa for Kvindernes Vedkommende langvarig Diegivning og daarlig Beklædning. Under disse Indflydelser i Forbindelse med daarlige Boliger, slet Hudpleie og anstrængende Arbejde i den koldeste Aarstid lider Befolkningens Blodberedning, og der opstaar en afgjort Disposition for Fordøielsessygdomme i Forbindelse med rheumatiske Lidelser, der ere meget almindelige hos vor Landbefolkning. I det altfor store Forbrug af Tobak tage ogsaa Kvinderne Del. Uægte Børn findes desværre i altfor mange fattige Hjem. Med alt dette er der dog nogen Fremgang til det Bedre, omend de trykkende Tider, som hvile tungt paa Distriktet, kunne have fremkaldt en forbigaaende Stillestaaen. (Juell). Fra Grue anføres, at de daarlige Tømmerpriser have bevirket, at Almuen lægger mere Omhu og Arbejde paa sit Jordbrug, som derfor for Tiden staar ganske anderledes høit end for nogle Aar siden; Nød hersker der derfor aldeles ikke. Misbrug af Spirituosa er i Aftagende, hvad der ikke kan siges om Kaffe og Tobak. Boligerne ere i det Hele upaa-klagelige. Paa Finnskogen bruges endnu udelukkende Røgstuer. (Haslerud). I Hamar og omliggende Distrikter synes ingen Forandring i de tidligere beskrevne Forholde at være bemærket. Fra Næs paa Hedemarken omtales ogsaa hyppige Tilfælde af Dyspepsi og Kardialgi, der antages at have sin Grund i den uhensigtsmæssige Kost, ikke i dens Utilstrækkelighed, idet der snarere spises for meget og for hyppigt. Misbrug af Kaffe spiller ogsaa her en stor Rolle, maaske meget ved de mange «Tilsætninger», medens Arbeidsfolk ikke vil have Melk. (J. W. K. Holm). Om Forholdene i Næs se forøvrigt J. K. Holms under Bilag indtagne Beretning. Fra søndre Østerdalen nævnes ogsaa de hyppige Fordøielsesuordnede hos Arbeidsklassen paa Grund af ujevnt Kosthold, daarlig tilberedt Mad med Overlæsselse af Maven, Mangel paa sød Melk, Misbrug af Kaffe. Kvindens Uduelighed i Mad- og Husstel udhæves. Renligheden roses i Elverums Herred, i de Solørske Bygder er den derimod mindre. (H. C. Arentz). Fra Trysil nævnes de hygieniske Forholde i det Hele som gode. Drikfældigheden er liden.

Om Amtets 4 Apotheker se den almindelige Beretning.

Badehuse. I Hamar benyttedes et større Badehus ved Mjøsstranden og et mindre Dampbad flittig. I Elverum og tildels Rendalen adskillige Styrtebadindretninger.

Sygehuse. Amtssygehuset ligger i Stange. I Hamar findes et Sygehus ligesaa et ganske lidet i Kongsvinger By.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vacci- nerede.	Rets- medicinske For- retninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	21	3150	25	2977	16
Solør og Odalen	2	1082	9	989	-
Hedemarken	8	1054	9	1203	9
Søndre Østerdalen	4	449	2	552	5
Trysil	1	57	-	78	-
Rendalen	3	430	4	-	2
Tønset	2	75	1	155	-
Indset Annex (Opdals Distrikt)	1	3	-	-	-

VII. Christians Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Debr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		196.31	115 814	27	1	41	38
1. Hadeland og Land		22.46	24 150	7	-	7	7
	Jevnaker	3.35	5 707	1	-	2	2
	Gran	6.54	8 939	4	-	2	2
	Søndre Land	6.10	4 621	1	-	1	1
	Nordre —	6.47	4 883	1	-	2	2
2. Søndre Valders		19.12	10 961	2	-	4	5
	Søndre Aurdal	11.13	5 478	1	-	2	3
	Nordre Aurdal	7.99	5 483	1	-	2	2
3. Nordre Valders		22.52	7 855	2	-	4	4
	Østre Slidre	6.64	2 491	-	-	1	1
	Vestre Slidre	3.47	2 951	2	-	1	1
	Vang	12.41	2 413	-	-	2	2
4. Toten		11.10	23 921	6	-	9	7
	Gjøvik, Kjøbstad	0.01	1 051	2	-	-	-
	Østre Toten	2.96	7 186	2	-	-	-
	Vestre —	3.00	6 848	1	-	-	-
	Vardal	2.09	3 913	-	-	-	-
	Birid	3.05	4 923	1	-	-	-

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
5. Faaberg		17.62	16 844	5	1	5	4
	Lillehammer, Kjøb- stad	0.01	1 551	3	1	1	-
	Faaberg	3.65	5 662	-	-	1	1
	Øier	4.90	3 697	1	-	1	1
	Østre Gausdal	9.06	2 941	1	-	1	1
	Vestre —		2 993	-	-	1	1
6. Ringebu		27.50	13 649	2	-	4	4
	Ringebu	9.56	4 844	-	-	1	1
	Sollien	3.61	437	-	-	1	1
	Søndre Fron	3.97	3 261	1	-	1	1
	Nordre —	10.36	5 107	1	-	1	1
7. Lom		43.20	10 799	2	-	4	4
	Lom	14.85	3 119	1	-	1	1
	Skiaker	16.53	2 611	-	-	1	1
	Vaage (undtagen Sels Annex)	11.82	5 069	1	-	2	2
8. Lesje		32.78	7 635	1	-	4	3
	Lesje	17.26	3 196	-	-	2	1
	Dovre	11.08	2 432	1	-	1	1
	Sels Annex af Vaage .	4.44	2 007	-	-	1	1

Sundhedstilstanden opgives fra Valdres samt Lom som mindre tilfredsstillende, forøvrigt som god. Af epidemiske Sygdomme forekom Skarlagensfeber mest udbredt, især i de ovenfor nævnte Distrikter; akutte gastriske Sygdomme vare noget hyppigere end sædvanlig; Lungebetændelse derimod meget mindre hyppig end Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1518 eller 14,4 pro mille af den beregnede Middelbefolkning i Aaret (105 700). Aaret forud var Dødeligheden 17,0 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 66 og 67).

Typhoidfeber. I Hadeland og Lands Distrikt forekom et Par Tilfælde paa en Gaard i Torpen Annex til nordre Land, hvor Sygdommen aarlighaars har vist sig. Alle paa Gaarden fødte Individer have gennemgaaet Sygdommen, saa indflyttede Tjenere eller Arbeidere ere de, som blive angrebne; saaledes var Tilfældet ogsaa i dette Aar, da en Pige og hendes Barn angrebes. Efterat Gaardens gamle Brønd med Tilsig fra et Vadskehus efter Sundhedskommissionens Beslutning var bleven gjenkastet, ny Vandledning anlagt og grundig Desinfektion foretaget, er senere ikke forekommet Tilfælde dersteds. I søndre Valdres blev en Gaardsmandskone syg formentlig ved Smitte af Manden, der efter Hjemkomst fra Grundset Marked havde været syg i længere Tid; 2 andre Tilfælde indtraf paa en Skydsstation. I 3 Tilfælde paa en Gaard i nordre Fron — Ringebu Di-

I Christians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	31	3	31	4	5	4	-	-	6	3	3	1	1	4	-
Barselfeber	29	4	29	3	8	3	3	-	-	2	1	1	2	3	3
Vandkopper	61	-	61	3	1	8	4	3	3	7	2	8	5	4	13
Skarlagensfeber	1130	94	1128	10	35	46	41	67	101	93	110	112	121	215	117
Mæslinger	3	-	3	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Rosen	72	1	72	5	4	9	11	9	6	7	6	3	5	3	4
Kighoste	127	7	127	3	10	2	18	13	6	12	7	21	15	11	9
Diphtherit	121	23	119	12	11	5	2	4	2	4	31	12	23	4	9
Strubehoste	5	2	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	1	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1044	15	952	102	128	158	99	100	52	34	34	30	60	72	83
Katarrhalsk og follikulær An- gina	403	-	363	33	36	42	24	18	29	24	18	22	28	29	60
Lungebetændelse	566	100	529	62	43	93	94	66	32	29	12	9	18	36	35
Brystbetændelse (Pleurit) ...	81	1	72	10	5	6	8	6	3	5	8	5	5	6	5
Gigtfeber	214	4	206	21	16	30	14	22	15	18	11	7	17	15	20
Koldfeber	3	-	3	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	489	10	457	57	36	45	31	35	37	59	51	20	25	32	29
Cholera nostras															
Blodgang	15	2	15	-	1	7	1	-	-	1	-	-	5	-	-
Skjørbug	7	-	4	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	4401	266	4176	326	340	460	353	343	294	298	295	251	334	435	447

I Christians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			1		2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Hadeland og Land.		Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lesje.		Lom.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	31	3	3	1	3	1	4	-	3	-	-	-	5	1	-	-	13	-
Barselseber	29	4	8	2	2	-	2	-	11	-	4	2	1	-	-	-	1	-
Vandkopper	61	-	6	-	3	-	16	-	9	-	26	-	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	1130	94	154	12	237	22	205	33	162	5	98	4	3	-	25	2	246	16
Mæslinger	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Rosen	72	1	27	-	-	-	2	-	10	-	10	-	8	-	6	1	9	-
Kighoste	127	7	2	-	-	-	-	-	79	5	32	-	-	-	7	1	7	1
Diphtherit	121	23	23	6	2	-	20	-	35	9	19	6	6	1	13	-	3	1
Strubehoste	5	2	-	-	-	-	-	-	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	1044	15	205	3	24	2	119	-	259	4	262	2	39	2	28	1	108	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	403	-	120	-	12	-	40	-	96	-	65	-	23	-	5	-	42	-
Lungebetændelse	566	100	185	25	72	13	53	23	109	14	67	13	27	5	19	3	34	4
Brystbetændelse (Pleurit)	81	1	33	-	6	-	9	-	19	-	7	1	3	-	-	-	4	-
Gigtfeber	214	4	76	2	8	-	17	-	35	-	40	1	20	-	6	-	12	1
Koldfeber	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	489	10	194	4	9	-	38	-	109	1	82	3	17	-	-	-	40	2
Cholera nostras																		
Blodgang	15	2	-	-	8	2	1	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	7	-	4	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4401	266	1042	55	386	40	526	56	945	39	719	33	154	9	109	8	520	26

Liste over forskjellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	1	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Hadeland og Land.	
			Tilf.	Dødsf.					
Chronisk Rheumatisme	354	-	1	2	199	148	24	85	-
Fnat	520	-	169	162	45	55	15	50	-
Skurv	3	-	1	-	2	-	2	1	-
Kjertelsyge	171	1	48	78	13	32	24	35	-
Rachit	279	5	122	157	-	-	19	36	3
Simpel Meningit	27	24	11	6	4	6	17	8	7
Tuberkuløs Meningit	22	20	10	8	2	2	13	6	5
Svindst	180	82	11	9	65	94	25	64	28
Kræft og Sarkom	119	¹⁾ 72	1	-	54	60	25	36	24
Vatersot og Morbus Brightii . .	78	²⁾ 25	3	-	30	45	20	26	8
Blegsot og Anæmi	622	2	18	65	39	500	25	181	-
Menstruationsuordener	141	-	-	-	-	141	20	42	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	1382	9	29	51	555	747	27	334	2
Ormesygdomme	101	-	45	34	15	7	18	54	-
Drankersygdomme	5	-	-	-	5	-	5	1	-
Struma	65	1	3	7	5	50	14	23	-

¹⁾ Kræft 68. Sarkom 4. ²⁾ Vatersot 8. Morbus Brightii 17.

¹⁾ Kræft 68, Sarkom 4. ²⁾ Vatersot 8, Morbus Brightii 17.

strikt — skyldtes Sygdommen sandsynlig ambulatorisk Typhoidfeber hos en fra Christiania syg hjemkommen Handelskarl. I Løms Distrikt begyndte Sygdommen — uoplyst hvorledes — i Februar i Norberget (Annex til Skiaker) paa Pladsen Ronden hos en af 7 Medlemmer bestaaende Familie, der boede i et lidet Rum, hvorfra der desuden gjeennem en Halvdør var Adgang til Fjøsset. Husets tredje Rum var ved hel Tømmervæg skilt fra Fjøsset, og den derboende Familie blev ikke angreben. Fra denne Plads kunde Smitten følges paa dens videre Udbredning til en Del Nabopladse.

Vandkopper anføres fra søndre Land — Hadeland og Lands Distrikt — at være forekommet hyppig i Midtsommertid udover.

Skarlagensfeber forekom paa Hadeland sparsomt med Efternølere fra forrige Aars Epidemi. I Land, der var forskaanet Aaret forud, begyndte den i søndre Land paa Grændsen af nordre Land, kom saa over paa Vestsiden sydligst i Bygden ved Vei- og Skogarbeidere fra Etnedalen (søndre Valdres) og nordre Land og optraadte desuden ved Smitte udenbygdsfra i flere smaa begrændsede Epidemier. Den var i Regelen mild. I nordre Land forekom de første Tilfælde paa en Gaard i Østsinnenaasen, hvor Gulvet i et Værelse, i hvilket der for 12 Aar siden havde ligget Skarlagensfebersyge, blev oprevet, og paa en Plads $\frac{1}{4}$ Mil fra Gaarden, hvor den Mand, der var i Arbeide med Gulvoprivningen, logerede. Sygdommen begyndte med voldsom Halsaffektion. Den bredte sig derefter fra August til Oktober over Østsinnenaasen, men kom ikke ned i selve

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.													
2		3		4		5		6		7		8	
Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
15	-	103	-	29	-	50	-	42	-	22	-	8	-
30	-	311	-	17	-	5	-	97	-	7	-	3	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	-	24	1	16	-	45	-	19	-	20	-	4	-
4	-	173	-	14	-	23	2	19	-	9	-	1	-
1	1	4	4	8	6	5	5	1	1	-	-	-	-
1	1	4	4	2	1	4	4	1	1	3	3	1	1
15	8	8	8	28	10	21	9	13	5	21	13	10	1
7	1	12	6	26	19	10	6	14	5	6	3	8	8
4	-	4	2	6	1	15	4	10	7	8	2	5	1
15	-	52	-	170	1	87	1	30	-	51	-	36	-
10	-	28	-	29	-	7	-	14	-	8	-	3	-
55	-	242	2	271	-	221	-	77	1	108	4	64	-
3	-	2	-	14	-	12	-	10	-	3	-	3	-
1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	24	-	9	-	5	-	2	-	2	1

Dalen. I Oktober bragtes Sygdommen ved Smitte fra Valders ved Folk, der havde været til Gravøl deroppe, men vandt dog ingen større Udbredning. Samtidig udbød Sygdommen i Torpen Sogn i den nordvestlige Del, der støder op til Valders, ved Smitte derfra. Epidemien udmærkede sig ved heftige Halsaffektioner, Ørebetændelser, Svulst af Halskjerterne og efterfølgende Nyresygdomme. Der nævnes et Tilfælde, hvor et 3 Aar gammelt Hugsaar paa Læggen, og et Tilfælde, hvor 6 Aar gamle Kokoppear under Sygdommen begyndte at suppure. (Valentinsen). Til søndre Valders bragtes Sygdommen i April til nordre Aurdal, dels fra Aadalen (Modums Distrikt, Buskeruds Amt), dels fra Slidre. Den vandt især stærk Udbredning paa Sætrene, hvor den optraadte overalt mildt, i mange Tilfælde som en let Angina eller i Lighed med røde Hunde. I nordre Valders var Sygdommen almindeligt udbredt over hele Distriktet, da de paa- budte Forholdsregler om Isolation ikke overholdtes. Som Exempel herpaa anføres, at en Gaardmand i Vang, der havde 5 stærkt skarlagensfebersyge Børn hjemme, bragte sin paa 3die Dag syge Søn til Kirken for at konfirmeres. Gutten var saa syg, at han maatte støttes under Handlingen. Baade Forældre og Naboer vare vidende om Sygdommens Farlighed, da der i Nabolaget var indtruffet Døds- fald deraf. (Marcussen). I Totens Distrikt viste den sig fra Aarets Begyndelse spredt i Biri, men optraadte først mod Aarets Slutning i nogen stærkere Grad især i østre Toten, hvor den endnu vedvarede ved Aarets Udgang. Til Faa- berg kom Sygdommen ved Smitte fra Christiania til Prestegaarden i Faaberg

og ved en Pige, der trods Forbud havde været inde i smittet Hus, til Nabo-gaarden Jørstad og nærliggende Pladse. Fra Jørstad er Smitten antagelig bragt til Gausdal til Vonheim Folkehøiskole, og da Eleverne dersteds strax reiste hjem efter Sygdommens Udbrud, spredtes den hurtigt over Gausdals Herreder. Foruden de almindelige Eftersygdomme optraadte rheumatiske Ledaffektioner meget hyppig. I Ringebu forekom Sygdommen næsten ikke. I Lesje var den meget udbredt men overmaade mild i Sels Annex fra Januar til Mai, ophørte saa, men udbrod igjen i September. I Dovre Herred isoleredes dels hele Huset, dels den Syge, om der var flere Rum i Huset, og Isolationen blev ret samvittighedsfuld overholdt. (W. Müller). I Loms Distrikt forekom det første Tilfælde i April ved Smitte fra Sel; Patienten isoleredes, og Smitten kom ikke videre. I Juni opdagedes imidlertid, at Sygdommen i ugevis havde hersket i Pladse ved Tesse-Elven, men meget mildt, saa Læge ikke var hentet; herfra spredte den sig langs begge Sider af Vaagevandet med stor Hurtighed, aftog saa i August Maaned, men begyndte atter at blusse op i November i Vaagemoene (omkring Kirken) og videre opover Finnas Dalføre. Af 112 i Vaage behandlede døde 3 (3 vare døde, før Læge hentedes), og flere Dødsfald ere ikke indtrufne, hvorimod Antallet af Angrebne har været meget større, da Sygdommen optraadte mildt og forholdsvis sjelden med Eftersygdomme, blandt disse nogle Gange rheumatiske Ledaffektioner. Fra Vaage bragtes Sygdommen samtidig til Gardmo (Annex til Lom) og Nordberget (Annex til Skiaker) og senere til Loms Hovedsogn. Den naaede sit Høidepunkt i November og aftog saa langsomt. Ogsaa paa disse Steder har Antallet af Angrebne været adskillig større, end de behandlede Tilfælde angive, da den i Regelen forløb mildt, og Befolkningen aldeles ikke overholdt de givne Paabud om Isolation og øvrige Forholdsregler mod Sygdommen.

Kighoste anføres at have været almindelig i Lillehammer og Omegn, Tretten Annex til Øier, i Loms Distrikt samt en enkelt Kreds i Lesje (omkring Dovre Kirke).

Diphtherit optraadte i søndre Land i 2 særskilte Smaaepidemier. Den ene var paa en Plads i Hof, indbragt ved en Soldat, der i Slutningen af Juli kom hjem fra Helgelandsmoen lidende efter Sygdommen af Lamhed, hvoraf han ogsaa døde. Efterhaanden angrebes hans 7 Sødskende. Soldaten fortalte kort før sin Død, at han havde unddraget sin Madkniv og Pengepung fra Desinfektionen paa Exerцерpladsen; disse Gjenstande havde været i flere af Sødskendernes Hænder. Den anden Epidemi var paa 2 Pladse i Fluberg, mulig ved Smitte af et Taterfølge, der havde havt Tilhold der; 9 af de 15 Beboere angrebes, 3 døde. 8 Tilfælde kom raskt efter hverandre, det 9de først en Maaned senere, efter at der var desinficeret; men der laa endnu en syg af Lamhed efter Sygdommen. Svælghparalyse optraadte i mere og mindre Grad hos de fleste, hos en endog i den Grad, at han i længere Tid maatte ernæres kunstig. (Kolbjørnsen). Til østre Toten kom Sygdommen til forskjellig Tid og Sted 2 Gange, hvor det lykkedes at begrænse den til Udbrudsstedet. I Faabergs Distrikt udbrod Sygdommen i August paa en Plads i Gausdal, mulig ved Smitte fra Christiania, og bredte sig til de omliggende Pladse, hvor det lykkedes at begrænse den, da der mod Betaling derfor blev ansat en Mand til at være Mellemed mellem de smittede Huse og Udenverdenen, til at skaffe Mad og Medicin og paase Isolation og Desinfektion. Af 18 Angrebne døde 6. Et enkelt isoleret Tilfælde, der i Mai indlagdes paa Amtssygehuset, viste sig hos en fra Amerika kommende Mand, der opgav, at der paa Dampskibet, hvormed han kom fra Amerika, havde været Hals-sygdom, og at Skibslægen havde erklæret, at en af Matroserne havde Diphtherit.

Katarrhalske Tilfælde. Fra Jevnaker i Hadeland og Lands Distrikt omtales, at follikulær Angina er tiltaget i Hyppighed i de sidste Aar. Den er især forekommet i de lavere liggende Dele af Bygden om Randsfjorden som to

afgrændsede Epidemier, en i Begyndelsen af Aaret, den anden og største i Slutningen. Sygdommen, der meget ofte har været efterfulgt af rheumatiske Affektioner, viste sig som en ægte epidemisk Sygdom, gik fra Grænd til Grænd og tog ofte med for Fode (saaledes 8 i en Husstand). Hvor den havde vundet Indpas, er den let kommen igjen og ofte Gang paa Gang hos samme Individ. (Anton Olsen). Fra Lom omtales ogsaa at et usædvanligt stort Antal Anginaer ere iagttagne, uden at dog disse kunde sættes i Forbindelse med den herskende Skarlagensfeberepidemi; de forløb som Angina uden Komplikation eller Efter sygdomme. (Kjær).

Lungebetændelse. I søndre Aurdal — søndre Valders Distrikt —, hvor 62 Tilfælde kom under Behandling, viste Sygdommen sig ikke smitsom fra Individ til Individ, men optraadte pludselig, søndenfra nordover, væsentlig langs Dalførets østre Side, idet der som Regel kun optraadte 1, sjældnere 2—3 Tilfælde i samme Hjem, og uden at der havde været Forbindelse mellem de enkelte Steder, hvor den viste sig. Kun ældre Individer (60—70 Aar) døde, ikke Børn eller yngre Personer, uagtet mange vare angrebne. (Andvord). I østre Slidre — nordre Valders — forekom nogle Tilfælde med samme ondartede Præg, som udmærkede Sygdommens Optraaden Aaret forud, ellers var den godartet og med faa Dødsfald. Fra Ringebu, Faaberg og Lom anføres, at Sygdommen var sjældnere end før.

Gastriske Sygdomme. I enkelte Distrikter ere akut Diarrhoe og Cholera nostras forekomne noget hyppigere end Aaret forud; saaledes berettes fra Loms Distrikt, at disse Sygdomme optraadte fra August—Oktober i usædvanlig stort Antal med heftige Symptomer, hyppige tildels blodblandede Udtømmer og hurtig indtrædende Kollaps. Af Blodgang behandledes 8 Tilfælde i Skrutvold — søndre Valders —, det oplystes derhos, at der i Aarets Begyndelse ikke havde været saa faa mildt forløbende Tilfælde, hvorfor Læge ikke søgtes.

Katarrhalsk Ikterus opgives fra Jevnaker — Hadelands og Lands Distrikt — at være forekommen hyppigere end i de foregaaende Aar. Nogen Smitteoverførelse har dog ikke kunnet paavises, hvorvel de fleste ere forekomne nogenlunde i hverandres Nærhed og et Par Gange flere i samme Familie. (A. Olsen).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Ialt behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Antal anmeldende Læger.	1		2	3	4	5	6		7
				Hadeland og Lom.	Søndre Valders.	Nordre Valders.	Toten.	Faaberg.	Ringebu.	Lom.		
				Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.
Syphilis	18	3	6	3	2	1	-	-	5	9	1	-
Gonorrhoe	34	-	11	14	-	1	4	7	3	2	-	3

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** henvises til Tabel Side 68 og 69.

Chronisk Rheumatisme omtales som hyppig fra Faaberg og Ringebu Distrikter. Fra Ringebu siges, at Arbejderbefolkningens Beklædning er ussel,

billigt Bomuldstøj ogsaa til Vinterklæder; Mangel paa Renlighed i Klæder og daarlig Hudkultur udhæves som Aarsagsmomenter.

Fnat. Fra Jevnaker — Hadeland og Lands Distrikt — anføres, at Sygdommen ogsaa i dette Aar har været meget almindelig udbredt. Almuen behandler den med Kviksølvsalve, hvortil den køber Kviksølv hos Landhandleren og selv udriver med Fedt; i 1 Tilfælde iagttoges derefter merkuriel Stomatit. Fra søndre Valdres meddeles, at Folk ikke søger Læge derfor, hvorfor de, som meldte sig, af Lægen fik Paalæg om at instruere Andre, angrebne i Nabolaget, om Behandlingen, hvortil den saakaldte Grønsæbekur anvendes; ligesaa henleledes Lærernes Opmærksomhed paa Sagen, og Foredrag om Sygdommen holdtes for Sundhedskommissionens Medlemmer; fra Ringebu anføres, at Sygdommen dersteds er almindelig.

Af **Spedalske** kjendtes ingen ved Aarets Begyndelse, men senere opdagedes i nordre Aurdals Hovedsogn 2 nye Tilfælde; deraf indlagdes 1 paa Righospitalet.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager.			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Hadeland og Land	194	28	55	139
Søndre Valdres	82	8	40	42
Nordre —	109	8	56	53
Toten	116	10	39	77
Gjøvik By	3	-	1	2
Landdistrikt	113	10	38	75
Faaberg	109	9	33	76
Lillehammer By	18	4	5	13
Landdistrikt	91	5	28	63
Ringebu	56	5	9	47
Lom	73	13	26	47
Lesje	30	1	8	32
Christians Amt	769	82	266	503
Deraf i Byer	21	4	6	15
— Landdistrikt	748	78	260	488

Lungetuberkulose udgjorde for hele Amt 10,3 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 16,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 19,0 pCt. og 26,6 pCt., i Landdistrikterne 10,4 pCt. og 16,0 pCt.

Chronisk Gastrit med Anæmi og nervøs Debilitet angives fra nordre Land — Hadeland og Lands Distrikt — at indtage en fremtrædende Plads blandt Sygdommene. Aarsagen tilskrives Misbrug af stærk Kaffe, Tobak, der røges som karvet Skraatobak ogsaa af Fruentimmer, endog yngre, samt simpelt Brændevin (Gjøviks Puf og Raakal). Hertil kommer daarlig Levemaade, anstrængende Arbejde under Tømmerkjøringen og Vaarbrøitningen samt for Kvindernes

Vedkommende en langvarig Diegivning, der udstrækkes indtil 2—3 Aar. (Valentinsen).

Struma har i Viken, den yderste Strimmel af Balke Sogn i Totens Distrikt, et eminent «Arnested», hvor Sygdommen blandt Kvindekjønnets snarere er Regel end Undtagelse. (Aabel).

Et Tilfælde af **Blyforgiftning** (heftig Kolik og senere Radialislammelse) forekom hos en Arbejder ved Hadelands Glasverk, hvis Arbejde bestod i at presse møjeholdige Mønstre paa Lampekupler.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

For 49 Frakturer, behandlede af 6 Læger, opgives følgende Sæde: radii 10, cruris 9, fibulæ 6, costarum 5, colli femoris 4, claviculæ, antibrachii, ulnæ af hver 3, femoris, tibie af hver 2, humeri 1, cranii 1.

Af Lægerne udførtes 54 **obstetriciske Operationer**, hvoraf 11 i Hadeland og Lands Distrikt, 2 i søndre og 7 i nordre Valders, 15 i Toten, 9 i Faaberg, 8 i Ringebu, 1 i Lom og 1 i Lesje Distrikter. Indikationer og Udfald sees af Tabellen paa næste Side.

Antal **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.		ved ulykke- lige Hændel- ser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Hadeland og Land	710	292	34	4	3	18	1	1	-
Søndre Valders ...	269	163	15	2	1	2	4	-	1
Nordre — ...	234	134	17	1	1	6	1	1	-
Toten	708	317	49	9	2	15	1	2	-
Gjøvik By	43	10	4	1	-	1	-	-	-
Landdistrikt	665	307	45	8	2	14	1	2	-
Faaberg	367	215	13	1	1	10	2	2	-
Lillehammer By ..	41	24	2	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt	326	191	11	1	1	9	2	2	-
Ringebu	343	152	21	2	-	8	1	3	-
Lom	295	167	26	6	-	10	2	1	-
Lesje	173	78	10	-	-	4	1	1	-
Christians Amt ...	3099	1518	185	25	8	73	13	11	1
Deraf i Byer	84	34	6	-	-	2	-	-	-
— Landdistrikt	3015	1484	179	25	8	71	13	11	1

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1581 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:49,0.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 8 Kvinder paa Barselseng; Lægerne have opgivet Dødsårsagen for 5, hvoraf 4 af Barselsfeber og 1 af Blødning.

Obstetriciske Operationer i Christians Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Fodleie.		Exvis- eration.	Efterbyrds- operation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Moder.	Mødre.
	levende.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	levende.	levende.	levende.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	21	20	1	-	-	-	-	1	1	-	-
Bækkensneverhed	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	¹⁾ 1	-	-	²⁾ 1	-	¹⁾ 1	1	1	-	-
Trange ydre Fødselsveie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	-	³⁾ 2	3	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	5	-	-	-	-	-	1	-
Forsømt Tverleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	33	28	6	5	1	2	4	2	3	1	10
		34		6		6					

¹⁾ 1ste Tvilling, 2den Tvilling forløst ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er angivet. ²⁾ Dødsårsag: Blødning. ³⁾ Deraf en 2den Tvilling, 1ste Tvilling kom ved Naturens Hjelp.

De hyppigste Dødsaaarsager vare :

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Land- distrikter.
Lungebetændelse	100	2	98
Skarlagensfeber	94	1	93
Lungetuberkulose	82	4	78
Kræft	68	1	67
Alderdomssvaghed	54	-	54
Organisk Hjertesygdom	43	-	43
Tuberkuløs Hjernebetændelse og Tuberkulose i andre Organer	26	-	26
Vatersot og Morbus Brightii	25	-	25
Hjerneslag	24	2	22
Diphtherit	23	-	23

Veirliget. Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om de meteorologiske Forhold paa Gaarden Granheim i vestre Slidre 1220 Fod (407 Meter) over Havet efter Distriktslæge Printz's Iagttagelser (se Tabel paa næste Side) og paa Gaarden Helmen i Gran efter Distriktslæge Buchholz's Optegnelser (se efterfølgende Tabel).

Tabel over Temperatur¹⁾ og Fugtighedsforholdelse samt Barometer-standen for 1886 paa Gaarden Helmen i Gran.

Aar 1886.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni
Middel Barometerstand..	27.94	28.45	28.31	28.21	28.22	28.15
Middel Thermometerstand	÷ 4.54	÷ 4.39	÷ 4.93	+ 1.84	+ 6.12	+ 10.60
Regndage	-	-	2	4	5	8
Aar 1886.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Middel Barometerstand..	28.09	28.15	28.06	28.21	28.09	27.83
Middel Thermometerstand	+ 12.17	+ 10.59	+ 6.55	+ 2.74	+ 0.75	÷ 6.90
Regndage	12	5	7	9	9	-

¹⁾ Efter Reaumur.

Levemaade og hygieniske Forhold. De hygieniske Forhold skildres for nordre Aurdal i søndre Valdres som slette. De økonomiske Vilkaar ere daarlige, hvortil vistnok Dovenskab og Mangel paa Omtanke for Arbeidets Ordning er medvirkende. Der hersker Skiddenfærdighed, baade hvad Person og Bolig angaar. Lus og Fnat ikke sjeldne; den daglige Beklædning er ikke saa sjelden temmelig laset. Fra nordre Valdres siges, at Kaffedrikningen tiltager mere og mere, medens Drikfældigheden ikke er saa

Veirliget paa Granheim i vestre Slidre. Temperatur efter Celsius.

76

Christians Amt. 1886.

Maaned.	Middeltemperatur.	Maximum.	Dag.	Minimum.	Dag.	Antal Dage med								Skydække. ¹⁾	Nedbør. Mm.
						Regn.	Sne.	Slud.	Taage.	Frost.	overskyet.	klart.	stille.		
Januar	÷ 8.6	÷ 0.6	1	÷ 21.3	13	-	20	-	1	31	19	3	14	7.7	41.1
Februar	÷ 10.6	6.2	9	÷ 29.1	5	-	9	-	1	28	13	6	9	6.3	13.8
Marts	÷ 6.6	8.3	27	÷ 25.7	3	1	6	1	2	30	6	6	5	4.8	12.9
April	2.6	10.4	23	÷ 11.0	29	4	7	2	2	27	11	2	4	6.5	57.6
Mai	6.6	16.0	21	÷ 8.8	2	11	-	-	-	12	10	3	2	6.0	57.2
Juni	12.7	24.0	10	0.2	1	15	-	-	-	-	9	3	1	6.0	77.4
Juli	14.2	21.7	22	0.8	9	15	-	-	-	-	11	2	4	6.7	84.4
August	13.5	20.4	25	0.5	24	12	-	-	-	-	13	2	1	6.4	43.1
September	8.2	22.2	1	÷ 5.9	25	11	-	-	-	9	6	6	4	5.4	36.7
Oktober	2.9	12.7	2	÷ 9.0	28	16	-	-	8	15	19	2	15	7.6	29.7
November	1.0	9.4	25	÷ 7.9	20	7	5	2	2	20	19	1	8	7.5	53.5
December	÷ 14.1	1.6	4	÷ 29.0	21	-	10	-	3	31	11	6	20	5.7	35.9
I hele Aaret	1.8	24.0	10de Juni.	÷ 29.1	5te Febr.	92	57	5	19	203	147	42	87	6.4	543.3

Middeltemperaturen var omtrent $\frac{1}{2}$ Grad koldere end den normale for de foregaaende 15 Aar.

¹⁾ Ved Skydækket (0 = klart, 10 = overskyet).

stor. Fra Faaberg Distrikt anføres, at der i de sidste Aar har været økonomisk Tilbagegang blandt Gaardbrugerklassen i Distriktet, Faaberg Herred ganske undtaget. Arbejdsklassen er heldigst situeret, da Arbejdsspriserne ere forholdsvis store og Fornødenhederne billige, men nogen Fremgang i denne Klasses økonomiske Vilkaar kan ikke mærkes. Drukkenskaben er i rask Aftagende, væsentlig begrundet i Afholdsforeningernes Virksomhed. (Grønstad). Om Forholdene i Øier ytrer Cand. med. Berbom, at Renligheden ikke synes at have afgjort Hævd i Herredet, især blandt Husmands- og Dagleierfamilier, og at Kvinderne i den Henseende ikke staa høiere end Mændene. Hytterne bære Præget af samme Frygt for Vand som dens Beboere, om end enkelte tarvelige Hjem baade ere hyggelige og renlige, skjønt de bære Armodens sikre Stempel. Noget man — især om Vinteren — strax generes af, er den elendige Luft i Hytterne, hvor Vinduerne i Almindelighed ikke kunne lukkes op, og hvor Peisen, der i tidligere Tid anvendtes, og hvorved Luften fornyedes, nu er afløst af en liden Komfur, hvorved det blir usundt og for varmt, hvad ogsaa Folkene selv beklage sig over. Kvinder og Børn føle følgelig mest Virkningen heraf. Belysningsmidlerne have undergaaet adskillig Forandring, idet Baalet paa Peisen er afløst af Petroleumslamper, der benyttes uden Skorsten, idet Flammen «brænder over» og stadig sender en fin Søile af Os i Veiret, hvilket sammen med Varmen fra Komfuren i høi Grad forpæster Luften, der vilde blive uudholdelig, dersom naturlig Ventilation ikke tilveiebringes i de som oftest meget utætte Hytter, hvorved i nogen Grad bødes paa de mislige hygieniske Forhold. Følgerne vise sig imidlertid. Medens Mændene, der have sit meste Arbejde ude, ere friske og raske — dog lide de fleste i mere og mindre Grad af Dyspepsi, hvorom nedenfor — ere Kvinderne blege og anæmiske, og Børnene lide meget af Rachit. Fordøielssygdomme ere særdeles almindelige, hvad der særlig skyldes Misbrug af Kaffe, der nydes meget hed, samt Overfyldning af Maven med salt Mad — særlig Kaal — efterfulgt af legemligt Arbejde strax efter Maaltidet. Hjerter og Nyresygdomme ere hyppige blandt ældre Folk.

Næringsmidlerne, hvoraf Melken opbevares næsten uden Undtagelse i eget lidet Rum ved Siden af Kjøkkenet og aldrig i Beboelsesværelset, ere overalt af god Kvalitet, rigelige og i Regelen ganske vel tilberedte. Den videre Behandling af det salte Kød og Flesk lader dog adskilligt tilbage at ønske, da det i Regelen er stridt saltet og ikke udvandes før Benyttelsen, saa at den herpaa lavede Suppe «Kaal», hvori haves Gryn, Poteter og graa Ærter, bliver stærkt salt. Efter et rigeligt Maaltid heraf pustes der en $\frac{1}{2}$ Times Tid, derefter faaes en Spølkum Kaffe, hvorpaa Arbejdet, oftest tungt, paabegyndes igjen, idet der kun er levnet 1 Time til at spise Middag, Hvile og Middagskaffen. Dyspepsi og Udvidning af Ventrikelen er derfor særdeles almindelig, hvortil ogsaa bidrager, at Maden tygges daarlig, idet Tænderne ved hyppig Nydelse af hed Kaffe tidlig bedærves. I Sommertiden faar Mændene 5—6 Maaltider om Dagen, om Vinteren 4. 3 Gange daglig drikkes Kaffe som fast Regel. Kommer en Fremmed i Besøg, er Kaffekjælden altid parat. Ved hvert Handelssted er der Kaffeudsalg, som kan glæde sig ved rig Søgning. Folket selv beklager sig over denne overhaandtagende Kaffedrikning, men det kan ikke rive sig løs fra Skik og Brug. Ogsaa ved Auktioner og andre Leiligheder til Sammenkomst gaar det særlig løs paa Kaffe, og at en Person da nyder 10 Kopper Kaffe fra Kl. 12 Middag til 9 Aften, hører ingenlunde til Sjældenheder. Kaffen nydes som oftest meget stærk, hvad der ogsaa er Tilfældet med den, der sælges i Kaffehusene langs Landeveiene. Selv i Arbejdernes Hjem rundt om i Hytterne bruges den ganske stærk, medens den derimod paa Gaardene bruges svagere og opblandet med Kaffetilsætning af brændte Ærter, Cichori eller «Knut» — en stærk stegt Deig af Mel og knuste Poteter, opskaaret i Tærninger —. Børn nyde Kaffe sammen med de Voxne. Hovednæringen i Hytterne er Kaffe, Poteter og Poteteskeg, og Kaffe er her uundværlig.

Den Fattige sælger det Mel, han har faaet af Fattigvæsenet, forat købe sig Kaffe. Kaffe er Arbeidsmandens Alfa og Omega, med Kaffe nærer han sine Børn, og i Kaffe drikker han deres Gravøl. En af Grundene til den overhaandtagende Kaffemisbrug maa søges i den stærke Tilslutning, Afholdssagen har faaet. Afholdsmændene søge i Kaffeen et Opkvikkelsesmiddel, der delvis kan erstatte Alkohol. Og om end Afholdssagen for Tiden ikke kan glæde sig ved saa stor Sympathi, som for et Par Aar siden, har den dog udrettet saameget, at Brændevinets sociale Stilling er rokket i sin Grundvold, og det ansees ikke længere for en Ære, men for en Skam at drikke sig drukken. Hestemarkedet paa Stav giver Bevis nok for det Gode, Afholdsbevægelsen har virket, thi der er kun yderst faa drukne Mennesker at finde i et saavidt stort Stevne af Mennesker af meget blandet Kvalitet. Øierværingen er paapasselig og vindskibelig og besidder en medfødt Handelsaand. Han har desuagtet ikke rukkert at faa Bugt med de flere Døgn varende Bryllups- og Begravelsesgilder. Distriktet har i de sidste Aar havt økonomiske Vanskeligheder at kjæmpe med ved de synkende Priser paa Heste, Kvæg og dets Afkastning, ligesom de synkende Tømmerpriser end yderligere trykke Stillingen. Til Fattigvæsenet er der stillet stigende Krav, men det arbejder paa en særdeles heldig og tilfredsstillende Maade baade i Anvendelsen af sine Midler og ved den Humanitet, hvormed dets Funktionærer behandle de Fattige. — Til Berboms Beretning gjør Distriktslægen den Bemærkning, at Øierværingen er kjendt for den stærkeste Kaffedrikker paa de Kanter, og at Øier antagelig er den Bygd i Distriktet, hvor Renligheden staar lavest. Brugen af Komfur istedetfor Peisen og Parafinolielamper, hvor Olien brænder uden Skorsten og udsender Os og Sod, gjælder desværre det hele Distrikt, og Lægernes Formaninger og Advarsler vise sig ganske frugtesløse. (Grønstad).

Sygehuse. Foruden Amtssygehuset findes paa Lillehammer i Fattighuset 2 Sygestuer, hvor enkelte Fattige med chroniske Sygdomme og enkelte affældige Gamle optages. I Doktor Torps Sygehjem for Nervesvækkede har ialt i Aaret været under Behandling 32 Personer. Sanatoriet i Gausdal besøgt af 374 Gjæster, hvoraf 230 vare Kurgjæster. Fra Tonsaasens Sanatorium foreligger ingen Meddelelse.

Om Amtets **Apotheker**, der begge visiteredes, se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	24	2453	40	2759	16
Hadeland og Land.....	5	755	5	696	3
Søndre Valdres	2	141	7	134	4
Nordre —	2	65	4	234	-
Toten	5	498	9	646	-
Faaberg	3	¹⁾ 573	4	386	3
Ringebu	3	209	4	185	3
Lom	2	59	6	251	2
Lesje	2	153	1	227	1

¹⁾ Deraf i Lillehammer 57.

VIII. Bratsbergs Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordenedre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		115.86	83 171	28	2	36	33
1. Skien		8.26	24 487	9	2	12	5
	Skien, Kjøbstad	0.016	5 362	5	2	3	-
	Porsgrund, —	-	3 453	2	-	2	-
	Brevik, —	-	2 252	2	-	1	-
	Eidanger	1.15	2 999	-	-	1	1
	Solum	2.42	5 121	-	-	4	2
	Gjerpen	2.97	4 285	-	-	-	1
	Slemdal	1.71	1 015	-	-	1	1
2. Kragerø		12.85	19 666	7	-	8	4
	Kragerø, Kjøbstad	-	4 669	4	-	3	-
	Langesund, Ladested	0.003	1 084	1	-	1	-
	Stathelle —	-	427	-	-	-	-
	Bamble	2.20	4 050	1	-	1	1
	Sandøkedal	2.63	2 174	-	-	1	1
	Skaatø	-	3 803	-	-	-	1
	Drangedal	8.02	3 459	1	-	2	1
3. Holden		8.18	11 557	3	-	4	5
	Holden	1.89	3 233	2	-	1	1
	Lunde	2.04	2 131	-	-	1	1
	Bø	1.68	2 784	-	-	1	1
	Sande	2.57	3 409	1	-	1	2
4. Sauvald		12.30	7 148	2	-	3	5
	Hiterdal	3.33	3 006	1	-	1	2
	Hjertdal	6.75	2 744	1	-	1	1
	Gransherred (Hovinds Sogn undtaget)	2.22	1 398	-	-	1	2
5. Hviteseid		17.57	8 463	2	-	3	6
	Silgjord	5.54	3 502	1	-	1	3
	Hviteseid	5.41	3 265	1	-	1	2
	Nissedal	6.62	1 696	-	-	1	1
6. Laardal		34.40	8 217	4	-	4	5
	Laardal	2.17	1 385	3	-	1	1
	Fyresdal	9.48	2 040	-	-	1	1
	Mo	5.22	1 921	1	-	1	1
	Vinje	9.29	1 987	-	-	1	1
	Rauland (Mjøsstrandens Sogn undtaget)	8.24	884	-	-	2)	1

¹⁾ Om. Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ 1 Post ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatører.
7. Tinn.....		22.28	3 633	1	-	2	3
	Tinn.....	17.22	2567	1	-	1	2
	Hovinds Sogn af Grans- herred	3.24	897	-	-	1	1
	Mjesstrandens Sogn af Rauland	1.82	169	-	-	-	-

Sundhedstilstanden betegnes for det meste som god. I Kragerø og Laardal var Sygeligheden betydelig mindre end Aaret forud, i Skien og Holden have Sygdomme i Respirationsorganerne været almindeligere end sædvanlig; Kighoste og Skarlagensfeber optraadte noget hyppigere end Aaret forud, Typhoidfeber er forekommet mest i Byerne og deres Omegn.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 515 eller 17.2 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (87 800).

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel. (Side 82—83).

Typhoidfeber optraadte hyppigst i Skiens Distrikt, nemlig med 15 Tilfælde (1 Dødsfald) i Skiens By, 13 Tilfælde (2 Dødsfald) i Porsgrund og 15 Tilfælde (1 Dødsfald) i Landdistrikterne. Uden bekjendt Aarsag opstod der i April en Epidemi i den lavtliggende og i hygienisk Henseende mindst heldige Del af Skiens By, Blegebakken, hvor der fra April til Udgangen af December anmeldtes 12 Tilfælde; i den øvrige Bydel indtraf kun 3, hvoraf det ene var erhvervet i Blegebakken. I Landdistriktet anmeldtes 8 Tilfælde, nemlig i August 1 enkeltstaaende paa Sem i Gjerpen samt i November—December 2 i Solum strax søndenfor vestre Porsgrund, hvor der i Løbet af Sommeren og Høsten skal have været flere angrebne; 3 paa Skatfosbrug i Solum og 2 paa Goberg i Gjerpen, alle i December, antages at have faaet Smitten fra Blegebakken i Skien. I Kragerø Distrikt optraadte 8 Tilfælde (2 Dødsfald) i Kragerø By, Resten i Landdistriktet; blandt disse sidste vare 5 (i Februar, Marts, Juli og Oktober) at henføre til en i forrige Aar optrædende Epidemi paa Sandsaasen i Skaatø. I Byen døde i December en 5 aarig Gut, hvis Forældre begge havde været let angrebne og gaaet oppe under Sygdommen. Distriktslægen i Hviteseid anfører, at i Juli indtraf 1 Tilfælde paa en myrlændt Gaard, Myrane, i Hviteseid Tveitgrænd.

Cerebrospinalmeningit. Det fra Sauiland anmeldte Tilfælde optraadte hos en 14 Aar gammel Pige paa Gaarden Bø.

Af **Børnekopper** iagttoges 8 Tilfælde paa tre Gaarde i Bamble; Smitten antages oprindelig at være kommen ved en Omstreifer.

Skarlagensfeber havde i Skiens og Kragerø Distrikter ingen synderlig Udbredning; den i forrige Beretning omtalte Epidemi i Omegnen af Kragerø var ved Aarets Udgang kommen ind i Byen og holdt sig der med nogle spredte Tilfælde ogsaa i 1ste Kvartal; i Landdistriktet, hvor den foreløbig blev standset i Februar, viste der sig paany en begrændset liden Epidemi i Juli i Kolstadkilen

ved Nikkelverket. I de indre Dele af Amtet optraadte nogle lidet udbredte og godartede Epidemier. I Saulands Distrikt iagttoges den især ved Tinfos Fabrik, først i Juni, derpaa i Oktober og i December. Til Fyresdal i Laardals Distrikt kom den i Marts med en Reisende fra Gjævedal i Aamli og havde allerede vundet almindelig Udbredning, da Læge blev hentet; Epidemien optraadte usædvanlig mildt og syntes omtrent at være uddød ved Midsommertid; men mod Aarets Slutning tog den sig op igen og optraadte tillige noget mere alvorlig i de mere afsides liggende Grænde og i Nabobygderne Mo og Laardal; af Efter sygdomme forekom oftere Morbus Brightii i mild Grad.

Kighoste var i betydelig Aftagen i Kragerø Distrikt. I Skiens og Hvitesøids Distrikter optraadte den derimod hyppig.

Diphtherit viser sig i det Hele noget aftagende; det større Antal Tilfælde i sidste Halvaar skyldes fornemmelig dens Optræden i Saulands Distrikt. I Skiens Distrikt sees der i sidste Kvartal at have vist sig en Epidemi paa fire Steder langs Elven mellem Skien og Løveid; Smitten antages at være bragt fra Christiania ved nogle til Cellulosefabrikken i Vadrette ankomne Murarbeidere. I Saulands Distrikt optraadte den ligesom i 1885 først paa Sydsiden af Hiterdalselven, derpaa Juni til September, som det antages efter Smitte fra Meheiens Sandsværside, i Lilleherred og Tinnegrænd (28 Tilfælde, 10 Dødsfald); paa det sidste Sted viste den sig ogsaa mod Aarets Slutning og endelig i Begyndelsen af Oktober i den vestre Del af Hiterdal (14 Tilfælde, 3 Dødsfald), ogsaa her muligens bragt fra Meheien. For at paase Overholdelsen af de trufne Forholdsregler og forøvrigt være behjælpelig med Frembringelse af Medicin etc. ansattes om Sommeren i 3 Uger en Assistent. Fra Laardal anføres, at mange Tilfælde, som ere opførte under follikulær Angina, optraadte under diphtheritlignende Symptomer. Ved Aarets Begyndelse gik der i Tinns Distrikt en liden Epidemi i de øverste Gaarde af Vestfjordalen; den var kommen fra den sydlige Del af Distriktet, hvor den havde vist sig i det foregaaende Aar; i de sidste Maaneder iagttoges en Del spredte Tilfælde.

Lungebetændelse. Fra Kragerø, Laardal og Tinn anføres, at Sygdommen iagttoges usædvanlig sjelden; fra Skiens Distrikt anmeldtes derimod et betydelig større Antal Tilfælde end Aaret forud.

Akut Diarrhoe sees i Laardal ofte at have antaget epidemisk Karakter og være forbundet med blodige Udtømmelser og Tenesmer; den optraadte saaledes i Høstmaanederne i Skafse, enkelte Grænder i Fyresdal samt Dalen i Eidsborg, og udbredte sig om Vaaren 1887 i Vinje.

Af **katarrhalsk Ikterus** gik der i Begyndelsen af Aaret en let Epidemi i Laardal; men intet Tilfælde kom under Behandling.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde ville sees af følgende Tabel:

Sygdomme.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
			1		2		6	7
			Skien.		Kragerø.		Laardal.	Tinn.
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	42	4	18	1	21	3	3	-
Gonorrhoe, Urethrit	54	-	29	-	22	-	2	1

I Bratsbergs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

82

Bratsbergs Amt. 1886.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf døde.													
Typhoidfeber.	68	8	68	1	1	4	3	2	3	8	12	2	11	7	14
Cerebrospinal-Meningit.	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Barselfeber	17	10	16	2	-	3	3	1	2	-	2	-	1	2	-
Børnekopper	8	-	8	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	28	-	28	4	-	-	3	1	2	-	-	8	9	-	1
Skarlagensfeber	212	13	222	24	28	21	9	7	21	22	15	9	12	14	40
Mæslinger	29	-	29	18	-	4	-	-	5	-	-	-	2	-	-
Rosen	94	1	94	13	13	9	10	12	7	5	3	5	2	8	7
Kighoste	524	18	464	56	36	42	46	67	39	22	54	27	35	24	16
Diphtherit	160	38	160	30	12	6	4	4	3	23	12	12	15	23	16
Strubehoste	11	4	11	1	-	2	1	-	2	-	1	1	1	2	-
Kusma	3	-	3	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	2293	30	2274	351	233	279	187	229	163	101	121	96	130	152	232
Katarrhalsk og follikulær An- gina	805	-	791	156	109	78	45	58	45	36	39	24	50	75	76
Lungebetændelse	610	104	594	79	44	75	53	102	68	28	28	18	23	28	48
Brystbetændelse (Pleurit)	97	5	96	4	8	8	12	12	9	10	11	6	5	7	4
Gigtfeber	155	-	142	14	19	23	12	9	11	6	7	4	15	11	11
Koldfeber	3	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	937	18	879	58	51	71	51	66	67	98	421	97	59	77	63
Cholera nostras.															
Blodgang	3	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	8	1	8	1	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	6077	250	5894	813	559	629	439	571	455	360	429	309	370	430	530

I Bratsbergs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.													
			1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Skien.		Kragerø.		Holden.		Sauland.		Hviteseid.		Laardal.		Tinn.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	68	8	43	4	22	3	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-
Cerebrospinal-Meningit . . .	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-
Barselfeber	17	10	4	2	9	6	2	1	-	-	1	1	1	-	-	-
Børnekopper	8	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	28	-	10	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-
Skarlagensfeber	223	14	75	2	65	6	50	6	12	-	-	-	21	-	-	-
Mæslinger	29	-	2	-	26	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	94	1	58	1	26	-	2	-	2	-	4	-	1	-	1	-
Kighoste	528	22	230	6	89	5	76	2	-	-	126	9	7	-	-	-
Diphtherit	163	41	59	13	18	5	2	1	61	21	1	-	2	-	20	1
Strubehoste	11	4	2	-	6	1	1	1	1	1	-	-	-	-	1	1
Kusma	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrhi Luftveiene og Bronchit.	2297	34	1229	12	848	8	40	9	25	1	80	4	41	-	34	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	805	-	416	-	290	-	10	-	26	-	17	-	33	-	13	-
Lungebetændelse	623	117	405	69	126	33	28	5	24	2	26	7	10	1	4	-
Brystbetændelse (Pleurit) . . .	97	5	30	-	44	3	5	-	1	-	10	2	3	-	4	-
Gigtfeber	155	-	77	-	38	-	6	-	19	-	8	-	5	-	2	-
Koldfeber	3	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	940	21	412	12	359	4	62	3	9	2	18	-	37	-	7	-
Cholera nostras																
Blodgang	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	8	1	-	1	1	1	-	-	-	-	5	-	2	-	-	-
Tilsammen	6105	278	3054	121	2027	75	284	28	181	27	300	24	163	1	96	2

Liste over forskjellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt op- givne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.													
	Tilfælde.	Dødsfald.						1		2		3		4		5		6		7	
			Skien.		Kragerø.			Holden.		Sauland.		Hvites- eid.		Laardal.		Tinn.					
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Chronisk Rheumatisme	168	1	1	1	80	85	16	54	-	20	1	8	-	1	-	20	-	60	-	5	-
Fnat	917	-	9	8	5	16	13	19	-	16	-	1	-	2	-	479	-	400	-	meget alm.	-
Skurv	5	-	1	1	1	-	4	1	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	191	1	73	86	6	20	19	51	-	57	1	39	-	7	-	7	-	21	-	9	-
Rachit	90	4	44	44	-	-	18	30	1	17	2	12	-	5	-	20	1	1	-	5	-
Simpel Meningit	15	14	6	1	2	1	7	8	7	4	4	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1
Tuberkuløs Meningit	48	47	26	17	-	3	15	23	22	16	16	4	4	3	3	1	1	-	-	1	1
Lungetuberkulose	317	145	5	14	111	140	21	128	58	77	39	25	13	22	8	32	11	26	13	7	3
Kræft og Sarkom	89	¹⁾ 54	-	-	47	27	18	37	23	24	18	5	3	4	2	8	4	8	2	3	2
Vatersot og Morbus Brightii	94	²⁾ 26	4	2	28	41	18	24	10	24	6	11	5	12	1	9	3	7	1	7	-
Blegsot og Anæmi	897	1	18	101	23	740	21	334	1	197	-	58	-	15	-	155	-	96	-	42	-
Menstruationsuordener	115	-	-	-	-	115	14	44	-	19	-	6	-	3	-	5	-	38	-	-	-
Kardialgi, chronisk Gastrit . .	845	6	18	32	337	450	21	344	3	188	-	35	-	20	-	77	2	149	-	32	1
Ormesygdomme	62	-	21	20	12	8	13	21	-	21	-	2	-	1	-	7	-	8	-	2	-
Drankersygdomme	10	2	-	-	6	2	7	3	-	2	-	2	1	2	1	-	-	1	-	-	-
Struma	8	-	-	1	-	7	5	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	3	-	-	-

¹⁾ Kræft 52, Sarkom 2. ²⁾ Vatersot 7, Morbus Brightii 19.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig, **chroniske Sygdomme** se Tabellen Side 84.

Om **chronisk Rheumatisme** anføres, at Sygdommen forekommer hyppig i Kragerø og Laardals Distrikter; i dette sidste synes den dog at aftage, eftersom Brugen af uldent Undertøj bliver mere almindelig.

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 16,7 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 24,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde de samme Forhold 15,5 pCt. og 23,1 pCt. og for Landdistrikterne 17,4 pCt. og 25,3 pCt.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Skien	343	58	121	222
Skien By	119	24	35	84
Porsgrund —	56	4	21	35
Brevik —	34	3	16	18
Landdistrikt	134	27	49	85
Kragerø	263	39	75	188
Kragerø By	70	8	16	54
Langesund —	29	9	13	16
Stathelle —	1	-	-	1
Landdistrikt	163	22	46	117
Holden	78	13	28	50
Sauland	69	8	27	42
Hviteseid	64	11	24	40
Laardal	35	13	1	34
Tinn	15	3	2	13
Bratsbergs Amt	867	145	278	589
Deraf i Byer	309	48	101	208
— - Landdistrikt	558	97	177	381

Struma. Distriktslægen i Laardal bemærker, at han leilighedsvis har iagttaget ikke faa Tilfælde af Struma.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger ialt 69, hvoraf 33 i Skiens, 17 i Kragerø, 8 i Holdens, 2 i Saulands, 4 i Hviteseids, 3 i Laardals og 2 i Tinns Distrikter. Indikationer og Udfald sees af følgende Tabel (se Side 86).

Fra Skiens Distrikt omtales en Reposition af retroflekeret gravid Uterus; 6½ Maaned senere indtraadte normal Fødsel med heldigt Udfald for Moder og Barn.

Obstetriciske Operationer i Bratsbergs Amt.

86

Bratsbergs Amt. 1886.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenende-fødsel.			Partus præmaturus artificialis.		Perforation og Kephalotripsi.	Exvisce-ration.	Efterbyrds-operation.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre	Børn		Moder	Barn	Moder	Moder	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	død.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smerte-fulde Veer	30	¹⁾ 2	²⁾ 28	³⁾ 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	2	1	1	-	1	-	-	-	-	⁶⁾ 1	1	⁷⁾ 1	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afkræftelse	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning.	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fostrets Liv	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Foster	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	⁴⁾ 1	⁵⁾ 6	-	-	-	-	-	-	-	⁸⁾ 1	-
Opslaaet Fod	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Skulderhindring, anencephalisk Misfoster	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Fastsiddende eller fastvoxet Placenta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	4
Tilsammen	39	2	35	6	8	1	2	7	4	2	2	1	1	1	1	12
	41		41		9		9		4							

¹⁾ Dødsårsag: Barselsefebr 1, Emboli 1. ²⁾ Deraf en 1ste Tvilling (2den Tvilling dødfødt, forløst uden Kunsthjelp, Moderen død af Barselsefebr. ³⁾ En født med Navlesnoren om Halsen. ⁴⁾ Dødsårsag: Lungebetændelse. ⁵⁾ 2 opgivet afdøde før Operationen. ⁶⁾ I 37te—38de Uge: Dvergkvinde (Conjug. diag. ca. 8.5 Cm., forløst i 1885 med Perforation første Gang forløst efter langsomt Arbejde ved Naturens Hjælp med dødfødt Foster). Efter Anvendelse af Bougi foretoges Kraniotomi og Udtrækning ved Krog. ⁷⁾ Døde af Peritonit. ⁸⁾ Forsømt Tverleie med fremfalden Arm.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne	
		ialt	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulyk- kelige Hændelser.	ved Selv- mord.
Skien	859	497	99	8	2	28	14	3
Skien By	278	127	33	1	1	7	2	-
Porsgrund —	103	75	18	2	-	1	3	-
Brevik —	69	41	7	1	-	1	3	-
Landdistrikt	409	254	41	4	1	19	6	3
Kragerø	753	352	51	7	7	19	12	3
Kragerø By	166	76	9	3	1	4	1	1
Langesund —	46	33	7	1	1	1	2	-
Stathelle —	12	4	-	-	-	1	-	-
Landdistrikt	529	239	35	3	5	13	9	2
Holden	331	188	32	4	3	7	1	-
Sauland	187	136	14	-	-	5	-	-
Hviteseid	236	155	28	4	3	11	3	-
Laardal	210	139	24	-	-	8	2	1
Tinn	109	48	5	-	-	5	3	1
Bratsbergs Amt	2685	1515	253	23	15	83	35	8
Deraf i Byer	674	356	74	8	3	15	11	1
— - Landdistrikt	2011	1159	179	15	12	68	24	7

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 170 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:56,4.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 15 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaaarsag for 15, deraf 10 af Barselfeber, 1 af akut Bronchit, 1 af Barselkrampe, 1 af Emboli, 1 af Lungebetændelse og 1 af Peritonit.

De hyppigste **Dødsaaarsager** vare:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Land- distrikterne.
Lungetuberkulose	145	48	97
Lungebetændelse	116	50	66
Kræft og Sarkom	54	22	32
Tuberkuløs Hjernebetændelse og Tuberkulose i andre Organer	51	22	29
Alderdomssvaghed	40	11	29
Organisk Hjertesygdom	32	7	25
Akut Bronchit	30	10	20
Hjerneslag	30	13	17
Vatersot og Morbus Brightii (tilsammen)	26	5	21
Chronisk Bronchit	25	11	14

Veirliget. Vaaren kom sent; den tørre, kjølige Sommer efterfulgtes af en god Høst. Udbyttet af Hø var i Laardals Distrikt middels, af Korn og Poteter godt.

Levemaade og hygieniske Forhold. Efter den store Brand i Skien var der trangt for Boliger, og Trængselen øgedes betydelig ved den store Tilstrømning af Fremmede, som strax efter søgte Arbeide; der bemærkedes dog ingen synderlig Tiltagen i Sygelighed eller Dødelighed. Fra Kragerø anføres, at den Ildsvaade, som overgik Byen, og væsentlig traf to af Byens Forstæder, vil medføre en regulær Bebyggelse med brede Gader og ordentlige Kloaker i det afbrændte Strøg. Om Forholdene i Saulands Distrikt skriver Distriktslægen: Klimatet maa ansees for at være sundt; stærke eller kolde og bidende Vinde ere ikke hyppige; der er endnu paa mange Steder ikke ubetydelige Furu- og Granskove. Der foregaar en betydelig Reisetrafik gennem Distriktet, men kun meget faa tilbringe en længere Tid af sin Sommer der. Paa Bolkesjø Hotel, som ligger i Ly for Nordenvinden i en ikke ubetydelig Høide, findes dog en Del faste Sommergjæster. Med Hensyn til hygieniske Forhold vise Distriktets tre Herreder ikke liden Forskjel. I Hiterdal er den økonomiske Evne hos Gaardbrugerne i Regelen bedre, og Bebyggelse, Levemaade og Stel i det Hele er i dette Herred — undtagen i Husmandspladsene — adskilligt fremme for de andre Herreder; dog er det ogsaa der ofte daarligt bevendt navnlig med Renligheden inden Døre. For Gransherred skildres Forholdene noget lysere end for Hjertdal. Overalt i Lægedistriktet forsvinde Mændenes korte Graatrøier mere og mere og erstattes med Rundtrøier af almindeligt Snit og Farve; Kvinderne derimod holde uforanderlig paa sin gamle Dragt, der vistnok er varm, men tung, upraktisk og kostbar. Madstellet er gennemgaaende daarligt især i Hjertdal. Af Kaffe forbruges meget, den nydes hele Sommeren «sort», da der ikke holdes Kjør hjemme; af Spirituosa bruges ikke meget udenfor Høitider og festlige Anledninger, men da spares der ikke; Brændevinet er af simpleste Sort og nydes udelukkende som Drammer. I Tinnegrænd, hvor der er en Øltapperforretning, konsumeres vistnok ikke lidet bayersk Øl, navnlig af Arbeiderbefolkningen. (L. Poulssen). Fra Laardal anfører Distriktslægen, at husbagt Fladbrød og hjemmeavlet Korn efterhaanden fortrænges af indførte Melvarer og Brød fra Bagerier; det overflødige hjemmeavlede maa derfor sælges til Underpris eller bruges til Kreaturføde. I Mo, Rauland og Laardal er det almindeligt, at Kvinderne røge Tobak. De ere flittige og drive i Almindelighed i de lange Vinteraftener Husflid, medens Mændene som oftest sidde ørkesløse. Maadeholdsforeninger nyde almindelig Tilslutning. Boligerne ere i Regelen luftige og rummelige, men ofte trækfulde; Klædedragten hjemmевirket. (Prydz). Distriktslægen i Tinn omtaler, at Benyttelsen af Melk i den daglige Kost er lidet almindelig blandt Almuen under sædvanlige Forhold, og var det endnu mere i 1886, da Melkeudbyttet blev saa daarligt paa Grund af den store Fodermangel, den sene Vaar og det tidlige Vaarbeite. Kaffeeforbruget blev derfor saameget større; det synes i det Hele at staa i omvendt Forhold til Husets Forsyning af andre Fornødenheder. (Fr. Holst).

Fattigsygepleien. Distriktslægen i Sauland bemærker, at Sandsen for Benyttelse af Læge er meget liden i Gransherred og Hjertdal; de fattige Syge maa ofte savne en Hjelp, som de bedre stillede, der sidde i Fattigkommissionerne, betragte som en Luxus, de selv i Sygdomstilfælde maa undvære. Jordemoderens Hjelp betragtes, antager han, som en endnu større Luxus og benyttes, naar undtages i Hiterdal, meget lidet.

Sygehuse. Foruden Amtssygehuset i Skien have 2 Stuer for chroniske Syge i den derværende Fattiggaard. Det midlertidige Sygehus i Kragerø nedbrændte under Branden i Juni.

Af **Badeindretninger** findes i Skien 1 for varme og kolde Bad; i Porsgrund, Brevik, Eidanger og Langesund Søbadeindretninger; i Kragerø flere Kumbad og Søbade, samt 1 for varme og kolde Bad i Fersk- og Søvand.

Om Amtets 5 **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner, Antal Møder.	Vaccine-rede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Bratsberg Amt	17	1631	49	1705	16
Skien	3	788	17	635	6
Kragerø	4	193	14	600	3
Holden	3	155	4	175	1
Sauland	2	1)247	5	50	2
Hviteseid	2	111	-	114	3
Laardal	2	89	5	98	1
Tinn	1	48	4	33	-

1) Deraf 190 i Hiterdal.

IX. Nedenæs Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevaccinatorer.
Amtet 1)		71.95	71 987	19	2	29	20
1. Østre Nedenæs ...		6.85	27 902	6	-	7	6
	Østerrisør, Kjøbstad	-	2 390	3	-	1	-
	Tvedestrand, Ladested.	-	1 364	2	-	-	-
	Gjerrestad	2.41	2 582	-	-	1	2
	Søndeled	1.49	3 429	-	-	1	1
	Dybvaag	0.49	4 579	1	-	2	2
	Holt	1.42	4 346	-	-	1	-
	Østre Moland	1.04	2 485	-	-	1	1
	Barbo		4 568	-	-	-	-
	Tromø		2 159	-	-	-	-

1) Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
2. Vestre Nedenæs		8.757	30 018	10	2	16	7
	Arendal, Kjøbstad . . .	-	4 132	6	2	6	-
	Grimstad, —	-	2 552	2	-	1	-
	Lillesand, Ladested . . .	-	1 325	1	-	1	-
	Froland	2.27	2 058	-	-	1	1
	Øiestad	0.924	4 272	1	-	1	-
	Hise		2 476	-	-	-	-
	Fjære	0.471	4 236	-	-	1	1
	Landvik	1.495	2 189	-	-	1	1
	Eide	0.254	748	-	-	1	1
	Vestre Moland	0.806	2 295	-	-	1	1
	Birkenæs	1.868	1 730	-	-	1	1
	Heivaag	0.669	2 005	-	-	1	1
3. Aamli		15.27	5 401	1	-	3	¹⁾ 2
	A a m l i	8.07	2 338	1	-	1	1
	Mykland	3.28	658	-	-	-	-
	Vegarsheien	2.67	1 819	-	-	1	1
	Heirefos	1.25	586	-	-	1	-
4. Evje		8.84	4 046	1	-	1	3
	Veigusdal	3.94	933	-	-	-	1
	Evje		857	-	-	-	1
	Hordnæs	4.90	2 256	1	-	-	1
	Iveland		-	-	-	1	
5. Sætersdalen		31.21	4 620	1	-	2	2
	Bygland	10.39	2 224	1	-	1	1
	Valle	21.82	2 396	-	-	1	1

¹⁾ 1 Post ledig.

Sundhedstilstanden var god i Indlandsdistrikterne, i Kystdistrikterne noget mindre tilfredsstillende paa Grund af Skarlagensfeber, Mæslinger, Kighoste. Lungebetændelse forekom i østre og vestre Nedenæs Distrikt hyppigere end vanlig. Typhoidfeber var derimod sjældnere i det hele Amt.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1435 eller 17,3 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (82 800). Dødeligheden Aaret forud var 17,7 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægenes Opgaver sammendragne Tabel (Side 92 og 93).

Typhoidfeber. De fleste Tilfælde i østre Nedenæs forekom i Gjerrestad; i vestre Nedenæs forekom 6 Tilfælde i Byerne og 7 i Landdistrikterne omkring Grimstad. I Aamli optraadte 4 Tilfælde, samtlige i et Hus, hvor man foretog en Hovedreparation med Oprivning af Panel og Gulve; flere Aar tilbage havde der i Huset været Syge af Typhoidfeber. Det i Evje behandlede, dødelig endende Tilfælde, var hos en ung Sømand, der kom hjem fra Østersøhavn og blev syg strax, han var kommen iland. Tilfældet i Sætersdalen paa en afsides Heiegaard antages at

staa i Forbindelse med Sygdom ifjor paa en fjernere liggende Gaard, hvor den Syge havde været.

Skarlagensfeber var adskillig sjeldnere end Aaret forud, mest udbredt i 1ste Halvaar og forekom hovedsagelig i begge Nedenæs Distrikter, hvor den ogsaa viste sig med en Del Tilfælde i Byerne, Risør undtagen (herfra er kun anmeldt 1 Tilfælde). Til Aamli bragtes den ved frisk Mellemlid fra Arendal til Gjeirdal og fra Tvedestrandskanten til Vegaardsheien uden at vinde nogen Udbredning. I Evje begyndte Sygdommen i Marts paa en Skydsstation i Veigusdal (Konen og to Børn angrebne) og bragtes fra denne ved frisk Mellemlid til den 1½ Mil derfra liggende Skydsstation i Evje, hvor et Barn blev sygt; ved streng Isolation indskrænkedes Sygdommen til disse to Steder.

Af **Diphtherit** anmeldtes omtrent det dobbelte Antal Tilfælde mod det foregaaende Aar. I Trømø, Hisø og Barbo Herreder optraadte den til forskellige Tider og paa forskellige Steder, uden at nogen Forbindelse mellem de enkelte Arnesteder var paaviselig. Sygdommen var her mild. I vestre Nedenæs optraadte den i April og Mai i Grimstad, i Landdistrikterne derimod hele Aaret igjennem; 2 mindre lokale Epidemier i Øiestad vare usædvanlig ondartede. Saaledes fik en Pige, der paa en Tur et Par Timer havde været indom sine Forældres Hus, hvor 2 Søkende laa syge af «Ondt i Halsen», men ikke saa daarlige, at der var tilkaldt Læge, strax efter hun kom tilbage til det Sted, hvor hun tjente (2 Kilometer derfra), Diphtherit, hvoraf hun døde, ligesom 3 Børn i Huset efter nogle Dage døde af samme Sygdom.

Angina anføres som hyppig behandlet i Tvedestrand i Aarets 3 sidste Maaneder mulig paa Grund af, at Befolkningen var bange for Diphtherit; et lignende Forhold indtraf i forrige Aar under den da herskende Skarlagensfeberepidemi. (F. Vogt).

Lungebetændelse forekom i Tvedestrand og Omegn især hos ældre og tildels svagere Individer, hvorved Dødeligheden blev temmelig stor. Fra Grimstad og Omegn anføres, at Sygdommen var hyppigere end Aaret forud og med større Dødelighed blandt ældre Folk. I Sætersdalen forekom 5 Tilfælde i et lidet Hus (bestaaende af et Rum og uden Kjelder); to gamle Folk døde paa Sygdommens 8de og 9de Dag. Den først Angrebne frembød intet Tegn, som adskilte Tilstanden fra en almindelig krupøs Pneumoni; hos de øvrige var der en mærkbar nervøs deprimeret Tilstand. Stedet laa 70 Kilometer fjernet fra Lægens Bolig, saa han ikke havde Anledning til at følge Sygdommens Gang. Da Smittefygten var udartet til fuldstændig Rædsel, var det let at hindre unødigt Samkvem, og Sygdommen viste sig ikke andre Steder, men baade samtidig og senere forekom der i Omkredsen af dette Sted talrige Tilfælde af katarrhalske Sygdomme i Luftveiene. (Andr. Olsen).

Gigtfeber. Fra Sætersdalen anføres, at denne Sygdom synes hidtil at have været sjelden inden Distriktet, og Folket selv har liden Kjendskab til den. (Andr. Olsen).

Koldfeber behandledes i Lyngør (Dybvaag Herred) og i Risør hos 2 Sømænd og en nylig fra Madagaskar hjemkommen 9 Aar gammel Pige (en Missionærs Datter).

Gulsot (Icterus catarrhalis) viste sig med en Del Tilfælde i Fladebygd i Evje fra Mai til Oktober og forplantedes øiensynlig ved Smitte. Den udbredte sig meget langsomt, angreb ikke mange i samme Hus, helst yngre Individer; enkelte havde temmelig stærke Almensymptomer. I Aamli Distrikt optraadte i Mykland i Slutningen af Aaret samtidig paa flere Steder Tilfælde af akut Gastrit med Ikterus.

I Nedenæs Amt anmeldte

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	26	6	26	1	1	-	1	2	2	4	3	1
Barselfeber	22	7	22	1	3	4	-	1	4	2	2	1
Vandkopper	35	-	35	12	6	7	1	1	2	-	3	2
Skarlagensfeber	363	47	363	134	70	53	27	32	14	19	2	5
Røde Hunde	19	-	19	1	2	-	-	4	2	1	-	-
Mæslinger	224	3	224	27	62	76	46	7	3	3	-	-
Rosen	107	1	107	4	7	14	8	12	13	13	6	8
Kighoste	301	11	301	19	17	34	34	42	22	13	27	19
Diphtherit	181	39	181	23	8	7	34	24	16	20	17	7
Strubehoste	8	3	8	2	-	3	2	-	-	1	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2272	19	2272	232	193	260	230	245	141	139	100	117
Katarrhalsk og follikulær Angina	706	-	704	105	77	73	56	77	43	44	46	28
Lungebetændelse	371	81	371	51	32	47	53	58	23	18	11	10
Brystbetændelse (Pleurit)	123	6	123	23	9	18	11	8	10	12	11	7
Gigtfeber	112	1	112	15	16	18	7	9	8	5	5	6
Koldfeber	20	-	20	2	-	1	1	3	3	3	-	3
Diarrhoe (akut)	895	9	895	93	63	65	81	81	80	99	79	91
Cholera nostras												
Blodgang	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	12	1	11	1	-	1	-	1	1	3	1	2
Tilsammen	5799	235	5796	746	566	681	592	607	387	399	313	307

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sydgom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.			
			1	2		4
			Østre Nedenæs.	Vestre Nedenæs.		Evje.
			Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.
Syphilis	49	2	15	34	2	-
Gonorrhoe	115	-	26	87	-	2

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel. (Se Side 94).

Chronisk Rheumatisme synes i Evje adskillig udbredt, men bliver sjelden Gjenstand for Behandling af Læge, da Almuen behandler sig paa egen

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.									
					1		2		3		4		5	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Østre Nedenæs.		Vestre Nedenæs.		Aamli.		Evje.		Sæters- dalen.	
					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
6	2	3	26	6	7	1	13	3	4	1	1	1	1	-
2	1	1	22	7	4	1	14	3	2	1	2	2	-	-
1	-	-	35	-	11	-	23	-	-	-	1	-	-	-
4	2	1	363	47	105	14	249	31	5	1	4	1	-	-
-	5	4	19	-	13	-	6	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	224	3	223	3	1	-	-	-	-	-	-	-
8	9	5	107	1	35	1	63	-	5	-	4	-	-	-
19	35	20	301	11	124	3	137	4	35	3	-	-	5	1
18	2	5	181	39	65	9	116	30	-	-	-	-	-	-
-	-	-	8	3	2	1	6	2	-	-	-	-	-	-
158	207	250	2272	19	950	8	1143	9	35	1	118	1	26	-
40	49	66	706	-	223	-	453	-	13	-	15	-	2	-
15	28	25	371	81	162	31	164	38	15	4	14	4	16	4
7	2	5	123	6	57	3	54	1	2	-	8	1	2	-
8	9	6	112	1	43	-	59	1	5	-	-	-	5	-
3	-	1	20	-	8	-	12	-	-	-	-	-	-	-
56	47	60	895	9	435	5	402	4	27	-	28	-	3	-
2	-	-	2	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	12	1	3	-	6	1	-	-	-	-	3	-
347	398	453	5799	235	2470	80	2923	128	148	12	195	10	63	5

Haand med Terpentin udvendig og Tran indvendig. Husene ere temmelig trækfulde, da Vinduer og Døre slutte daarlig. Medens Gigtfeber ogsaa her er en sjelden Sygdom, er derimod Muskelrheumatisme og Neuralgier hyppigere. Befolkningen synes at være disponeret for nervøse Sygdomme f. Ex. Ischias og Hovedpine o. s. v., og det hænder ikke sjelden, at efter en akut Sygdom f. Ex. efter stærk Forkjølelse især Kvinderne frembyde alskens nervøse Symptomer. Der synes at ligge noget «vekt» over Folkekarakteren i disse Trakter, en stor Ængstelighed for mangt og meget. (Chr. Bull).

Lungetuberkulose. I Tvedestrand synes Sygdommen i de sidste 25 Aar, hvorom der i Sundhedskommissionens Arkiv findes fuldstændige Opgaver, at have været i jævnt og stadig Aftagende. (F. Vogt).

1862—1866 : 22 Døde, Folkemængde 1865 — 1 069 Indb.

1867—1871 : 22 « — 1870 — 1 164 «

1872—1876 : 21 « — 1875 — 1 461 «

1877—1881 : 22 « — ¹⁾ 1880 — 1 660 «

1882—1886 : 20 « — 1885 — 1 783 «

¹⁾ Beregnet Folkemængde.

Liste over forskellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.									
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5	
			Østre Nedenæs.		Vestre Nedenæs.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.					
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.				
Chronisk Rheumatisme	335	-	3	2	179	151	63	-	249	-	12	-	8	-	3	-
Fnat.	82	-	25	19	20	18	32	-	31	-	11	-	8	-	-	-
Skurv.	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	262	1	87	126	17	32	81	-	144	1	9	-	11	-	17	-
Rachit	58	-	37	21	-	-	27	-	27	-	2	-	-	-	2	-
Simpel Meningit	13	12	7	1	2	2	4	4	7	6	-	-	1	1	1	1
Tuberkuløs Meningit	43	41	13	28	1	-	25	25	16	14	1	1	-	-	1	1
Lungetuberkulose	408	163	19	35	126	228	105	68	261	70	19	14	8	7	15	4
Kræft	37	27	-	-	19	16	17	9	14	12	4	4	1	1	1	1
Vatersot og Morbus Brightii	92	¹⁾ 21	7	8	36	41	26	5	52	14	5	1	6	-	3	1
Blegsot og Anæmi	786	-	40	98	17	631	249	-	514	-	15	-	3	-	5	-
Menstruationsuordener	189	-	-	-	-	189	54	-	116	-	5	-	6	-	8	-
Kardialgi, chronisk Gastrit	1251	6	41	72	416	707	330	-	777	5	76	1	44	-	24	-
Ormesygdomme	197	-	75	97	9	14	38	-	154	-	5	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	11	-	-	-	11	-	2	-	9	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Vatersot 4, Morbus Brightii 17.

Dødsfald af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske. Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Østre Nedenæs	297	68	80	217
Østerrisør By	38	7	7	31
Tvedestrand —	25	2	6	19
Landdistrikt	234	59	67	167
Vestre Nedenæs	372	70	128	244
Arendal By	71	11	15	56
Grimstad —	54	12	21	33
Lillesand —	17	3	4	13
Landdistrikt	230	44	88	142
Aamli	52	14	12	40
Evje	28	7	10	18
Sætersdalen	14	4	5	9
Nedenæs Amt	763	163	235	528
Deraf i Byer	205	35	53	152
— i Landdistrikt	558	128	128	376

Af de 6 nye Tilfælde i Evje Distrikt forekom et hos En, hvis Hustru var død nogle Aar iforveien af samme Sygdom; hos de fleste forløb Sygdommen temmelig hurtig, neppe over et Aar.

For hele Amtet udgjør Dødsfald af Lungetuberkulose 31,3 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 30,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde Dødsprocenten henholdsvis 17,1 pCt. og 23,0 pCt; Landdistrikterne 22,9 pCt. og 34,0 pCt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af Læger udførtes 61 **obstetriciske Operationer**, hvoraf 23 i østre, 28 i vestre Nedenæs, 1 i Aamli, 8 i Evje, 1 i Sætersdalen. Indikationer og Udfald sees af Tabellen Side 96.

Antal **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Side 97).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 993 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 59,1.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 13 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsagen for 13 Barselkvinder: 7 døde af Barselfeber, 4 af Barselkrampe, 1 af Pyæmi, 1 af Blødning.

De hyppigste **Dødsårsager.** (Se Tabel Side 97).

Veirliget. Fra Evje anføres: 1ste Kvartal koldt Veir, lidet klart, en hel Del Sne i Januar; Vaaren kjølig og blæsende, Kuldegrader om Nætterne lige til 13de Mai; Sommeren ligeledes kjølig, fra Midten af Juli meget Regn; Høsten ustadig med Regn, der fortsatte til Midten af December, siden klart, koldt og Sne. Stærkeste Kulde $\div$ 25° C. 7de Januar og 4de Marts; høieste Varme $+$ 25° C 2den Juli.

Obstetriciske Operationer i Nedenæs Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning.		Partus præma- turus artificialis.		Per- foration.	Efterbyrds- operation.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn.		Mødre	Børn	Moder	Barn	Moder	Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	levende.	levende.
Utilstrækkelige Veer, lang- som Fødsel	29	-	28	1	-	-	-	-	1	⁴⁾ 2	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	3	-	1	-	-	1	-	-	⁵⁾ 1	1	⁶⁾ 1	-
Barselkrampe	1	-	1	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	2	³⁾ 1	-	3	-	-	-	-	-	-
Indvendig Blødning	-	¹⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil .	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
— med fremfalden Arm	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fosterets Liv	1	-	²⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Fastvoxen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	40	1	39	2	8	1	3	6	2	3	1	1	1	6
	41		41		9		9							

¹⁾ Dødsårsag: Blødning. ²⁾ Døde 29 Timer gammelt. ³⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ⁴⁾ Begge Tvillinger. ⁵⁾ I 37te Uge; ogsaa tidligere forløst ved Partus præmaturus. ⁶⁾ Perforation af sidstkommende Hoved efter foretagen Vending.

Regnmængden i Tvedestrand udgjorde efter Doktor Vogts Meddelelse

i Januar	129,0 Millimeter	i Juli	142,0 Millimeter
- Februar	48,0 —	- August	45,0 —
- Marts	51,0 —	- September	33,0 —
- April	108,5 —	- Oktober	170,5 —
- Mai	37,0 —	- November	170,5 —
- Juni	47,0 —	- December	110,5 —

tilsammen i Aaret 1886: 1092,0 Millimeter.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Østre Nedenæs	1035	565	111	6	2	26	14	1
Østerrisør By	89	41	9	1	-	1	-	-
Tvedestrand —	116	27	6	1	-	1	-	-
Landdistrikt	830	497	96	4	2	24	14	1
Vestre Nedenæs	992	610	92	10	5	25	6	1
Arendal By	123	72	11	-	-	4	-	-
Grimstad —	92	51	8	-	-	2	-	-
Lillesand —	43	21	2	-	-	2	-	-
Landdistrikt	734	466	71	10	5	17	6	1
Aamli	173	95	19	2	2	6	1	-
Evje	120	81	17	3	1	4	-	-
Sætersdalen	108	84	17	-	-	2	5	-
Nedenæs Amt	2428	1435	256	21	10	63	26	2
Deraf i Byer	463	212	36	2	-	10	-	-
— - Landdistrikt	1065	1223	220	19	10	53	26	2

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Land- distrikterne.
Lungetuberkulose	163	35	128
Lungebetændelse	81	16	65
Tuberkuløs Hjernebetændelse og Tuberkulose i andre Organer	51	10	41
Skarlagensfeber	47	13	34
Diphtherit	39	8	31
Organisk Hjertesygdom	36	12	24
Alderdomssvaghed	33	14	19
Kræft	27	8	19
Hjerneslag	26	12	14
Vatersot og Mörbus Brightii	21	7	14

Levemaade og hygieniske Forhold. Veigusdal anføres at være det sundeste Sogn i Evje Distrikt med den stærkeste Befolkning. Dødeligheden er ogsaa mindst og holder sig nogenlunde aastøt om samme Tal. Størst er Dødeligheden i Ivelands Sogn. Livsvilkaar og hygieniske Forhold ere omtrentlig ens i begge, dog findes der mindst fattige Folk i Veigusdal. (Chr. Bull).

Fra Dybvaag i østre Nedenæs anføres, at den religiøse Vækkelse er stor, og omreisende Lægprædikanter, der behandle Sygdomme i Boltzius's Aand, vinde ikke liden Tiltro selv hos meget oplyste Folk. (B. Bentzen). Fra østre Nedenæs omtales, at en af de mest søgte af de omreisende Kvaksalvere bruger Haandspaalæggelse. (Tandberg).

Sygehuse. Der findes 2 faste Sygehuse nemlig Østerrisør Bys og Arendal Bys Sygehus. I Tvedestrand staar et lidet leiet Hus paa 2 Værelser til Sundhedskommissionens Disposition som Sygestue og Isolotionslokale og blev i 1886 benyttet til 5 Diphtheritsyge med deres nærmeste Omgivelser. I Grimstad leies et Hus mod aarlig Husleie og en bestemt daglig Betaling for hver Syg, ligeledes haves 2 Kilometer fra Byen et lidet Lokale, hvortil i Tilfælde henvises Syge af Børnekopper.

Følgende Tabel giver en Oversigt over Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vacci- nerede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	12	778	26	1921	2
Østre Nedenæs . . .	4	216	6	864	1
Vestre Nedenæs . . .	5	444	¹⁾ 9	655	-
Aamli	1	50	4	212	-
Evje	1	26	4	130	-
Sætersdalen	1	42	3	60	1

¹⁾ Desuden 1 Møde i Kvarantænekommission.

Om Amtets Apotheker se den almindelige Beretning.

X. Lister og Mandals Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 30te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinaterer
Amtet ¹⁾		56.76	76 549	19	4	27	22
1. Christianssand . . .	Christianssand, Kjøbstad	0.13	11 766	9	3	6	-
2. Oddernæs		8.991	20 732	²⁾ 3	1	³⁾ 6	³⁾ 4
	Mandal, Ladested	-	3 885	2	1	-	-
	Oddernæs	1.093	4 001	-	-	-	-
	Tvet	0.875	1 714	-	-	1	1
	Vennesland	0.832	1 195	-	-	1	1
	Øvrebo og Hægland . .	2.501	1 840	-	-	1	-
	Søgne	1.880	3 640	-	-	1	1
	Holme	0.886	1 490	-	-	1	-
	Halsaa og Hartmark . .	0.924	2 967	-	-	1	1
3. Undal		15.202	12 939	1	-	5	6
	Søndre Undal	1.843	4 561	-	-	1	2
	Nordre Undal	1.535	2 027	1	-	1	1
	Øslebø og Løvdal	1.971	1 950	-	-	1	1
	Finsland	0.895	885	-	-	-	-
	Bjelland og Grindem . .	2.328	2 088	-	-	1	1
	Aaseral	6.63	1 428	-	-	1	1
4. Lyngdal		6.598	6 909	1	-	2	5
	Lyngdal	2.981	4 808	1	-	1	3
	Hægebostad	3.617	2 101	-	-	1	2
5. Vanse		2.104	9 149	2	-	3	2
	Farsund, Ladested . . .	-	1 419	2	-	1	-
	Vanse	1.094	5 460	-	-	2	2
	Herod	1.010	2 270	-	-	-	-
6. Flekkefjord		23.758	15 054	3	-	5	5
	Flekkefjord, Kjøb- stad	-	1 651	3	-	1	-
	Næs	-	-	-	-	-	-
	Hiterø	1.885	3 675	-	-	1	1
	Kvinesdal	2.854	4 039	-	-	2	1
	Fjotland	3.834	1 107	-	-	-	1
	Bakke	3.294	2 639	-	-	-	1
	Siredalen	11.891	1 943	-	-	1	1

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Distriktslægen bosat i Christianssand.

³⁾ 1 Post ledig.

I Lister og Mandals Amt

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	19	5	19	2	2	3	1	4	2	2	-	-
Barsel-feber	7	3	7	-	-	3	-	1	-	1	-	-
Børnekopper	2	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Vandkopper	60	1	60	9	9	2	11	1	9	7	3	4
Skarlagensfeber	40	-	40	5	-	3	-	-	6	7	2	3
Røde Hunde	7	-	7	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Rosen	94	2	94	11	12	15	7	8	4	8	5	7
Diphtherit	37	5	37	-	-	7	-	-	20	2	-	5
Strubehoste	3	1	3	-	-	-	1	2	-	-	-	-
Kusma	3	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit.	1951	31	1951	213	191	177	176	228	142	114	92	120
Katarrhalsk og follikulær Angina	835	-	835	75	63	78	63	115	67	52	40	59
Lungebetændelse	288	50	288	31	25	37	26	45	22	12	6	10
Brystbetændelse (Pleurit)	87	2	87	8	6	6	8	8	9	2	7	4
Gigtfeber	170	1	170	14	14	20	18	18	19	14	14	6
Koldfeber	16	-	16	-	-	-	1	5	3	1	-	1
Diarrhoe (akut)	1054	15	1054	88	65	63	68	118	91	127	95	94
Cholera nostras												
Blodgang	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Tilsammen	4676	116	4676	457	387	417	381	554	395	349	264	316

1) En i forrige Aar angreben Pige.

Sundhedstilstanden var meget god; de kontagøse epidemiske Sygdomme optraadte kun enkeltvis, af de øvrige forekom kun de katarrhalske og gastriske i noget større Udstrækning, men ikke med den Hyppighed som Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1329 eller 17,1 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (77 900).

Typhoidfeber forekom kun lidet. Den i Christianssand opgivne Døde var en i forrige Aar angreben Pige. Desuden indlagdes 2 Matroser fra et dansk Orlogsskib paa Lazaretet, men disse Syge ere ikke opførte paa Sygelisten. 2 Tilfælde i Mandal optraadte hos hjemkomne syge Sømænd; de øvrige i Oddernæs Distrikt indtrufne Tilfælde forekom i Øvrebo paa Gaardene Homme og Iglebæk. Den i Undals Distrikt behandlede Syge var en fra Christianssand hjemkommen syg Pige, der døde. Tilfældene i Flekkefjords Distrikt optraadte sporadisk.

Børnekopper. De fra Christianssand anmeldte Tilfælde behandledes paa Lazaretet.

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
					1		2		3		4		5		6	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Christians sand.		Oddernæs		Undal.		Lyngdal.		Vanse.		Flekke- fjord.	
					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
3	-	-	19	5	-	¹⁾ 1	6	2	1	1	-	-	-	-	12	1
1	-	1	7	3	1	-	3	2	-	-	-	-	1	1	2	-
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	3	-	60	1	29	-	15	-	-	-	-	-	2	-	14	1
14	-	-	40	-	1	-	19	-	6	-	-	-	5	-	9	-
4	-	1	7	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	9	1	94	2	41	1	33	1	6	-	2	-	1	-	11	-
3	-	-	37	5	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	33	3
-	-	-	3	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
132	186	180	1951	31	1116	7	537	12	62	3	20	1	109	4	107	4
61	85	77	835	-	465	-	278	-	9	-	-	-	33	-	50	-
20	17	37	288	50	75	14	98	16	30	5	7	1	49	13	29	1
8	10	11	87	2	21	-	31	1	6	-	3	-	9	-	17	1
9	10	14	170	1	64	-	45	-	6	-	1	-	9	1	45	-
2	-	3	16	-	5	-	4	-	-	-	-	-	5	-	2	-
74	84	87	1054	15	577	8	312	1	30	4	10	-	45	2	80	-
-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
340	404	412	4676	116	2404	32	1388	37	159	13	43	2	270	21	412	11

Vandkopper forekom med nogle Tilfælde i Herød i Vanse Distrikt, og optraadte paa en Gaard i Kvinesdal — Flekkefjords Distrikt —, hvor 7 (en Voxen og sex Børn) angrebes ondartet med Feber af typhoid Karakter. Et Spædbarn døde af Sygdommen.

Af **Skarlagensfeber** anmeldtes 3 Tilfælde i Randø Sund og 1 i Oddernæs Herred samt 15 fra Mandal, hvor Smitten for de først indtrufne Tilfælde ikke oplystes. Til Undal bragtes Sygdommen gjentagne Gange til Valle Sogn og en Gang til Konnismo uden at naa nogen Udbredning. De i Vanse Distrikt forekommende Tilfælde optraadte alle i et Hus i Vanse — Smitten uoplyst — uden at udbrede sig. I Flekkefjords Distrikt, hvor der fra December 1879 til Udgangen af 1884 for Distriktslægen var anmeldt 403 Tilfælde og 21 Dødsfald, kjendtes 4 Tilfælde i Flekkefjord By og 5 Tilfælde i Landdistriktet, deraf 4 Sødskende paa en Gaard i Næs Sogn.

Diphtherit forekom i Oddernæs Distrikt paa en Gaard i Hartmark, hvor

af 3 Angrebne 2 døde. Smitten tilskrives her Omstreifere østenfra. I Flekkefjords Distrikt optraadte den i dette Aar væsentlig i Bakke Sogn paa flere Gaarde til forskjellig Tid. Det viste sig her som altid før, at denne Sygdom har optraadt mildere og mindre dødelig i det Indre af Distriktet end i de nærmere Kysten liggende Sogne. (J. Kraft).

Lungebetændelse var i Vanse Distrikt noget hyppigere end i de nærmest foregaaende Aar; næsten alle i dette Aar Døde vare ældre, tildels før svagelige Personer (J. Lossius). I Mai angrebes paa 3 Gaarde i Kvinesdal ialt 10 Personer, der dog alle helbrededes.

De iagttagne 5 Tilfælde af **Koldfeber** i Vanse Distrikt opgives indtrufne hos hjemkomne Sømænd.

Tilfælde af Paralyse. (Polymyelitis.) Fra Mandal og Omegn omtales, at der fra Slutningen af Juli til ud i September forekom flere Tilfælde af Paralyse hos Børn i $\frac{1}{2}$ —4 Aars Alderen. Sygdommen begyndte hos før friske Børn med Hede, Rykninger, Døsighed, sjelden Brækninger. Efter et Par Dage gav Feberen sig, men der opdagedes da mere eller mindre udtalte Paralyser, hvis Forhold i 5 behandlede Tilfælde var hos 3 af den venstre Overextremitet, hos 1 af venstre Underextremitet og hos 1 af venstre Nervus abducens. Ved Tilfældet af Paralyse i Underextremiteten var der ophævet Senereflex og i Begyndelsen Hyperæsthesi, i Armparalyserne nedsat Sensibilitet; Blære- og Tarmfunktioner vare uskadte, Intelligensen ligesaa, fraregnet det febrile Stadium. Efter nogle Dages Forløb syntes Almentilstanden at være normal. Lammelserne gik efterhaanden, noget forskjellig efter Paralysernes Sæde, tilbage. Den lammede Underextremitet var efter $\frac{1}{2}$ Aars Forløb noget atrophisk og førtes lidt usikkert. En af de lammede Overextremiteter er ganske brav som før, en tilsyneladende lige stærk, men noget tyndere end den friske, hos den tredje er Armen stærk, men der er Atrophie af Musculus deltoideus, som fremdeles er paretisk; Lammelsen i Nerv. abducens svandt. Foruden disse behandlede Tilfælde berettedes der om 4 andre omtrent samtidig forekommende. I et af disse var der krydset Lamhed af Arm paa den ene og Ben paa den anden Side. (N. Oxholm).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af disse Sygdomme sees af nedenstaaende Tabel.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
			1		2	3	4	5	6	
			Christianssand.		Oddernæs.	Undal.	Lyngdal.	Vanse.	Flekkefjord.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
Syphilis	39	1	16	1	7	-	1	7	8	
Gonorrhoe	87	-	54	-	26	1	-	3	3	

Om **Spedalskhed** berettes fra Flekkefjords Distrikt, at der siden 1872 ikke har forekommet noget Tilfælde førend i 1886. I 1871 fandtes 3 og blandt disse en paa Grundevig i Næs Sogn for Fattigkassens Regning forpleiet Mand. Denne døde samme Aar, og i 1886 er en Dattersøn angreben af en temmelig vidt fremskreden Spedalskhed. (J. Kraft).

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se Tabellen paa næste Side.

Liste over forskjellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5		6	
							Christianssand.		Oddernæs.		Undal.		Lyngdal.		Vanse.		Flekkefjord.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.				
Chronisk Rheumatisme . .	305	-	6	2	137	160	127	-	100	-	29	-	8	-	29	-	12	-
Fnat	65	-	19	14	17	15	10	-	7	-	13	-	20	-	5	-	10	-
Skurv	10	-	2	5	1	4	2	-	1	-	2	-	-	-	1	-	4	-
Kjertelsyge	240	2	72	103	30	35	124	1	74	-	20	1	5	-	10	-	7	-
Rachit	84	1	45	39	-	-	12	-	12	-	22	-	8	-	20	-	1	-
Simpel Meningit	2	2	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Tuberkuløs Meningit	56	53	28	22	2	5	26	26	14	13	3	3	3	3	7	7	3	1
Lungetuberkulose	316	175	4	17	134	159	69	43	100	48	34	24	22	22	56	18	35	20
Kræft	58	31	-	-	24	34	23	8	18	10	3	1	5	4	3	3	6	5
Vatersot og Morbus Brightii	82	1) 25	5	3	23	51	29	7	31	9	5	3	2	-	6	1	9	5
Blegsot og Anæmi	533	-	24	69	12	428	208	-	167	-	23	-	12	-	86	-	37	-
Menstruationsuordener . . .	177	-	-	1	-	176	84	-	65	-	8	-	3	-	14	-	3	-
Kardialgi, chronisk Gastrit	1191	6	37	43	391	720	527	3	398	3	83	-	25	-	83	-	75	-
Ormesygdomme	61	-	21	27	10	3	4	-	14	-	6	-	16	-	17	-	4	-
Drankersygdomme	20	-	-	-	20	-	7	-	8	-	-	-	-	-	4	-	1	-

¹⁾ Vatersot 7, Morbus Brightii 18.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Christianssand	204	43	32	172
Oddernæs	183	48	35	148
Mandal By	57	9	11	46
Landdistrikt	126	39	24	102
Undal	66	24	13	53
Lyngdal	57	22	2	55
Vanse	96	18	21	75
Farsund By	29	6	3	26
Landdistrikt	67	12	18	49
Flekkefjord	85	20	11	74
Flekkefjord By	25	7	4	21
Landdistrikt	60	13	7	53
Lister og Mandals Amt	691	175	114	577
Deraf i Byer	315	65	50	265
— - Landdistrikt	376	110	64	312

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0--1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Christianssand	405	211	45	3	1	7	-	1	1
Oddernæs	632	358	61	5	2	20	15	-	1
Mandal By	122	78	22	1	-	3	4	-	-
Landdistrikt	510	280	39	4	2	17	11	-	1
Undal	342	238	33	5	-	7	11	2	-
Lyngdal	192	124	15	-	1	6	2	-	-
Vanse	269	167	28	1	3	10	8	-	-
Farsund By	70	42	10	-	-	1	4	-	-
Landdistrikt	199	25	18	1	3	9	4	-	-
Flekkefjord	435	231	40	2	-	10	3	-	-
Flekkefjord By	39	32	4	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	396	199	36	2	-	10	3	-	-
Lister og Mandals Amt	2275	1329	222	16	7	60	39	3	2
Deraf i Byer	636	363	81	4	1	11	8	1	1
— - Landdistrikt	1639	966	141	12	6	49	31	2	1

Obstetriciske Operationer i Lister og Mandals Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Sædefødsel.				Perforation	Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre		Børn	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Moder	Moder	Mødre
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	død.	levende.	levende.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	36	¹⁾ 34	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	6	5	1	-	-	-	-	1	-	-	1	⁴⁾ 1	-	-
Barselkrampe	3	3	-	-	-	-	-	³⁾ 1	-	-	1	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Hovedleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	²⁾ 1	2	3	-	-	-	-	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Timeglasformig Sammentrækning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	46	43	3	8	1	2	7	1	1	1	2	1	1	12
		46		9		9		2		3				

¹⁾ 1 Gang 2den Tvilling, 1ste Tvilling forløst ved Udtrækning; 1 Gang 1ste Tvilling, 2den Tvilling ved naturlig Fødsel. ²⁾ Dødsarsag: Peritonitis. ³⁾ Dødsarsag: Barselkrampe. ⁴⁾ Konen kollaberede strax efter Forløsningen, men vaagnede igjen til Liv og Bevidsthed; døde 33½ Time efter tilendebragt Fødsel under Kollapssymptomer (Dystokia). Desuden foretages 2 Gange Udtrækning af Mola med heldigt Udfald.

Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 25,3 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 30,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 20,6 og 24,5 pCt. og for Landdistrikterne henholdsvis 29,3 og 35,2 pCt. (Se Tabellen Side 104).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. For Christianssands Fattigvæsens Regning forpleiedes ved Udgangen af 1885: 59 (26 Mænd, 33 Kvinder), i 1886 tilkom 5 (4 Mænd, 1 Kvinde), men udgik 6 (3 Mænd, 3 Kvinder), saa Antallet ved Udgangen af 1886 var 58 (27 Mænd, 31 Kvinder). For Farsund By forpleiedes 7 og for Flekkefjord By 8 Sindssyge paa Kommunens Regning.

Et Tilfælde af **Forgiftning** med Cyankalium endte dødelig en knap Time, efter at Giften var indtaget. Vedkommende, en 44aarig Guldsmed, tog efter Sigende af Feiltagelse en dygtig Slurk af en Flaske, hvori var opløst Cyan-kalium, tilsat med nogen Svovlsyre. Han gik umiddelbart efter ind i Sideværelset, fortalte, hvad der var skeet, men tabte saa Bevidstheden. Der kom Cyanose, ud-sættende og stønnende Aandedræt, Pulsen langsom, Munden sammenbidt. (J. Lossius).

Af Lægerne udførtes ialt 74 **obstetriciske Operationer** (iberegnet 2 Udtrækninger af Mola), hvoraf 27 i Christianssand, 23 i Oddernæs, 3 i Undal, 6 i Lyndal, 8 i Vanse og 7 i Flekkefjord Distrikter. Indikation og Udfald for de forskellige Operationer sees af Tabellen paa foregaaende Side.

Antallet af **Fødte og Døde**. (Se Tabel Side 104).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 946 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 58,4.

Dødsfald paa Barselseng. Præsterne have opgivet 7 Kvinder som døde paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaaarsag for 8 Kvinder, hvoraf Barselfeber 3, Blødning 2, Barselkrampe 1, Peritonit 1, efter besværlig Forløsning 1.

De hyppigste **Dødsaaarsager** vare:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Land- distrikt.
Lungetuberkulose	175	65	110
Tuberkuløs Hjernebetændelse og Tuberkulose i andre Organer	56	35	21
Alderdomssvaghed	51	24	27
Lungebetændelse	50	22	28
Akut Bronchit.	31	13	18
Kræft	31	12	19
Chronisk Bronchit	26	14	12
Vatersot og Morbus Brightii	25	11	14
Hjerneslag	24	18	6
Organisk Hjertesygdom	23	11	12

Veirliget. Vinteren kold med større Snemængde end sædvanlig; Vaaren ligesaa sur og kold; kort, kjølig Sommer med megen Regn. Aarsudbyttet som et Middelsaars. Frugt naaede paa flere Steder ikke Modenhed.

Hygieniske Forhold. Fra Lyngdal siges den økonomiske Forfatning at være i Tilbagegang, idet Distriktets afsættelige Produkter «Stav og Poteter» ere faldne betydelig i Pris. Kjødpriserne have ligesaa været lave. Udvandring er foregaaet i stor og forestaar i end større Udstrækning. (Sontum). Fra Vanse

omtales, at den store Masse af Søfolk, der tidligere bemandede de østlandske Byers Skibe, ikke længere finder lønnende Beskæftigelse i Hjemmet. En stor Del af disse forbereder sig til at udvandre. Den økonomiske Stilling maa desuagtet siges at være nogenlunde brav, ialfald sundere og bedre end paa flere Steder østenfor. Makrel- og Laxefiskeriet gav ret tilfredsstillende Udbytte (J. Lossius). Fra Flekkefjords Distrikt anføres, at stadig Fremgang finder Sted i Land-distriktet, hvor Bonden, naar man sammenligner hans nuværende Forhold med Fortidens, i alle Henseender er gaaet fremad. Han bor bedre, klæder sig bedre, lever bedre og renligere, men Livsfordringerne ere ogsaa i høi Grad blevne større. Oplysningen har gjort store Fremskridt, og Drikfældigheden er i Aftagende. Mindst er derimod den økonomiske Stilling gaaet fremad. (J. Kraft).

Om **Jordemodervæsenet** berettes fra Lyngdal, at Jordemødres Benyttelse er i Tiltagende, saa at uautoriserede Fødselshjelpersker nu neppe mere benyttes i Lyngdals Jordemoderdistrikt. (Sontum).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner, Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Lister og Mandals Amt	8	577	28	1620	7
Christianssand	1	136	¹⁾ 6	93	4
Oddernæs	2	211	3	336	3
Undal	1	65	4	550	-
Lyngdal	1	43	3	174	1
Vanse	2	100	²⁾ 4	191	-
Flekkefjord	1	22	³⁾ 8	376	-

¹⁾ Desuden 6 Møder i Kvarantænekommissionen. ²⁾ Desuden 1 Møde i Kvarantænekommissionen. ³⁾ 1 Møde i Kvarantænekommissionen.

Amtets Sygehus ere: Amtssygehuset i Flekkefjord, Christianssands Bys Sygehus med Isolationslokale, Christianssands Garnisonssygehus samt Mandals Bys Syge- og Isolationslokale. Desuden Eg Sindssygeasyl (Statsasyl) og Christianssands Bys Sindssygeasyl, begge i Christianssands By. Paa Mandals Sygehus behandlede 8 Personer, hvoraf 2 for epidemisk Sygdom (1 Skarlagensfeber, 1 Typhoidfeber); kun 2 hørte hjemme i Mandal, de øvrige vare dels fra andre Byer dels fra Udlandet.

Af **Badeindretninger** omtales foruden private Søbadehuse: fra Christianssand 3 Søbadeindretninger, det ene med Adgang til varmt Søbade, 1 Varmbadeanstalt, 1 Dampbad ved det militære Sygehus og Badeindretninger ved Sygehusene og Kvarantæneanstalter; i Flekkefjord have Badeindretning ved Amtssygehuset og 2 Søbadehuse, hvor der i et er Anledning til varme Søbade.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

XI. Stavanger Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		70.39	110 965	20	5	48	36
1. Sogndal		6.199	5 930	1	-	2	3
	Sogndal, Ladested . .	-	490	1	-	1	-
	Sogndal	2.283	2 935	-	-	-	1
	Lunde	2.294	1 464	-	-	1	1
	Heskestad	1.622	1 041	-	-	-	1
2. Ekersund		10.175	12 966	2	1	5	3
	Ekersund, Ladested .	-	2 408	2	1	1	-
	Ekersund	1.630	2 850	-	-	1	-
	Ogne	0.829	1 215	-	-	1	1
	Helleland	1.123	1 305	-	-	1	-
	Birkrem	5.435	2 063	-	-	-	1
	Haa	1.158	3 125	-	-	1	1
3. Sandnæs		15.241	14 386	2	-	6	5
	Sandnæs, Ladested . .	-	1 468	2	-	1	-
	Høiland	1.344	3 618	-	-	1	1
	Klep	0.917	2 442	-	-	1	1
	Time	1.448	2 467	-	-	1	1
	Gjesdal	1.700	1 144	-	-	1	1
	Høle	0.869	1 179	-	-	1	1
	Fossan	8.954	2 068	-	-	1	1
4. Stavanger		1.628	28 354	8	4	13	5
	Stavanger, Kjøbstad	-	20 275	8	4	11	-
	Hetland	0.92	4 579	-	-	-	3
	Haaland	0.668	3 045	-	-	1	1
	Hvitingø Sogn af Mosterø	0.04	455	-	-	1	1
5. Finnø		11.778	12 393	1	-	6	6
	Mosterø (undtagen Hvi- tingø Sogn)	0.50	1 906	-	-	-	-
	Rennesø	-	-	-	-	-	-
	Finnø	0.34	1 698	1	-	-	-
	Strand	1.538	2 267	-	-	-	-
	Aardal	3.78	1 086	-	-	-	-
	Hjelmeland	4.39	3 056	-	-	-	-
	Fister	-	-	-	-	-	-
	Nerstrand	0.93	1 552	-	-	-	-
	Sjærnerø	0.30	828	-	-	-	-

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
6. Sand		18.92	11 233	1	-	4	5
	Jælse	1.99	2 558	-	-	1 ¹⁾ 1	1
	Sand	1.62	1 761	1	-	1	1
	Suledal	9.23	2 112	-	-	-	1
	Saude	2.88	1 888	-	-	1	1
	Vikedal	3.20	2 914	-	-	1	1
7. Karmøen		3.38	14 706	3	-	1 ¹⁾ 7	2 ²⁾ 5
	Skudsnæshavn, Lade- sted	-	1 224	1	-	1	-
	K o p e r v i k, Ladested	-	4 817	1	-	1	-
	Skudsnæs	0.76	495	-	-	2	1
	Avaldsnæs	1.15	5 218	1	-	2	1
	Bukken	0.35	956	-	-	1	1
	Tysvær	1.12	1 996	-	-	-	1
8. Haugesund		3.02	10 997	2	-	5	4
	H a u g e s u n d, Kjøbstad	-	4 102	2	-	3	-
	Torvestad	-	1 843	-	-	-	2
	Skaare	0.80	1 552	-	-	1	1
	Skjold	2.22	3 500	-	-	1	1

¹⁾ 1 Post ledig. ²⁾ Bopæl ikke opgivet for 1.

Til Haugesunds Distrikt hører Sveens Herred (1.84 n. □ M. med 3 125 Indbyggere) af søndre Bergenhus Amt, hvor Herredets Sygdomsforhold m. v. findes omhandlet. Lægedistriktet indbefatter saaledes 4.86 n. □ M., med 14 122 Indbyggere.

Sundhedstilstanden skildres fordetmeste som god, uagtet den epidemiske Sygelighed næsten over det hele Amt var noget større end Aaret forud. Foruden Typhoidfeber, Lungebetændelse samt akute, katarrhalske og gastriske Sygdomme optraadte der, væsentlig i den midtre Del af Amtet, en mild Skarlagensfeber. Diphterit holdt sig omtrent uforandret.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1872 eller 15,9 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (117 900).

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel. (Se Side 110 og 111).

Typhoidfeber. Naar undtages Sandnæs og Karmøens Distrikter, viser Typhoidfeber sig i det øvrige af Amtet noget hyppigere end i 1885; især i Ekersunds Distrikt, men kun paa Landet, ikke i Byen, hvor der ikke skal have vist sig noget Tilfælde, siden Nedslagsfeltet omkring Vandbassinet blev indkjøbt i 1885 og henlagt udyrket. Til Ogne antages Sygdommen importeret fra Belgien; fra Begyndelsen af September indtil sidste Halvdel af Januar 1887 holdt den sig paa Gaarden Ogne med nærmeste Husmandsplads uden at spredes videre; paa et midlertidig indredet Lazaret indlagdes i Løbet af 4¹/₂ Maaned 13 Syge, hvoraf 1 døde. I den nordligste Del af Sogndals Landsogn holdt den i Beretningen for 1885 omtalte Epidemi sig fremdeles paa Augendal og bragtes derfra

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	117	12	117	17	9	7	16	12	14	6	3	7	5	10	11
Cerebrospinal-Meningit	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselseber	34	13	34	1	3	5	7	4	2	1	2	1	3	2	3
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vandkopper	129	-	129	16	16	13	12	14	5	12	10	2	7	13	9
Skarlagensfeber	248	10	248	38	51	40	10	23	30	2	13	7	3	6	25
Røde Hunde	18	-	18	-	-	2	1	6	1	-	-	-	2	2	4
Mæslinger	3	-	3	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Rosen	144	4	144	21	21	25	14	19	17	8	3	5	3	6	2
Kighoste	24	-	24	-	4	3	1	-	-	-	-	-	3	-	13
Diphtherit	160	14	160	27	26	23	17	16	9	5	3	6	7	5	16
Strubehoste	16	7	16	1	3	2	1	1	1	-	1	3	1	-	2
Kusma	2	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2779	31	2779	397	262	335	202	283	144	122	117	296	212	219	290
Katarrhalsk og follikulær Angina	1218	-	1218	177	142	142	111	119	104	63	44	50	58	92	116
Lungebetændelse	545	76	545	48	53	78	58	89	31	24	17	20	31	42	54
Brystbetændelse (Pleurit) . .	130	6	130	8	20	21	13	6	14	10	5	9	6	10	8
Gigtfeber	151	1	151	19	8	18	16	20	17	6	7	8	12	11	9
Koldfeber	16	-	16	1	4	-	1	-	3	-	1	1	1	1	3
Diarrhoe (akut)	1185	22	1184	22	64	102	85	81	78	78	109	160	100	145	100
Cholera nostras															
Blodgang	20	1	20	3	1	3	3	1	-	2	2	1	-	2	2
Skjørbug	2	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6943	198	6942	859	687	820	568	697	471	339	337	476	454	556	668

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			1		2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Deraf Døde.	Sogndal.		Ekersund.		Sandnæs.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	117	12	9	-	41	3	9	2	27	4	13	1	3	-	12	2	3	-
Cerebrospinal-Meningit	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselseber	39	18	-	-	6	2	13	7	5	4	3	1	1	-	2	1	9	3
Børnekopper	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	129	-	-	-	13	-	5	-	80	-	-	-	-	-	26	-	5	-
Skarlagensfeber	248	10	26	2	35	3	20	-	158	5	3	-	6	-	-	-	-	-
Røde Hunde	18	-	-	-	2	-	11	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Rosen	144	4	7	1	11	-	22	-	55	1	-	-	14	1	25	-	10	1
Kighoste	24	-	-	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-
Diphtherit	165	19	-	-	4	2	16	3	74	2	23	6	3	-	15	2	30	4
Strubehoste	16	7	-	-	4	-	-	-	6	2	-	-	-	-	5	4	1	1
Kusma	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	2779	31	87	2	169	4	131	4	1593	12	1	1	67	1	464	6	267	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	1218	-	3	-	71	-	79	-	874	-	1	-	25	-	103	-	62	-
Lungebetændelse	553	84	13	4	25	6	46	6	241	34	19	5	13	2	130	20	66	7
Brystbetændelse (Pleurit)	130	6	4	-	11	1	13	-	49	2	4	-	11	-	24	1	14	2
Gigtfeber	151	1	13	-	20	-	13	-	49	1	2	-	14	-	15	-	25	-
Koldfeber	16	-	-	-	4	-	1	-	9	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Diarrhoe (akut)	1186	23	12	1	53	1	64	1	636	12	1	1	43	-	265	4	112	3
Cholera nostras																		
Blodgang	20	1	-	-	-	-	-	-	20	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	6962	217	174	10	474	22	449	23	3883	81	70	15	200	4	1088	40	624	22

Liste over forskellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.	1	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Sogndal.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	201	-	3	4	131	63	13	6	-
Fnat.....	59	-	15	13	17	8	6	6	-
Skurv.....	3	-	1	1	1	-	2	-	-
Kjertelsyge.....	172	4	54	71	19	21	14	13	-
Rachit.....	37	1	20	15	-	1	9	-	-
Simpel Meningit.....	14	12	7	4	-	1	8	-	-
Tuberkuløs Meningit.....	54	53	29	23	-	1	13	-	-
Lungetuberkulose.....	382	254	8	11	91	112	14	17	7
Kræft og Sarkom.....	52	¹⁾ 36	-	-	15	15	9	2	-
Vatersot og Morbus Brightii.....	66	²⁾ 34	4	1	26	23	10	2	2
Blegsot og Anæmi.....	417	-	12	64	37	304	15	7	-
Menstruationsuordener.	36	-	-	-	-	36	11	-	-
Kardialgi, chronisk Gastrit.....	720	5	14	35	249	411	16	113	1
Ormesygdomme.....	73	-	35	19	12	7	10	2	-
Drankersygdomme.....	4	-	1	-	3	-	2	-	-
Struma.....	3	-	-	-	-	3	3	-	-

¹⁾ Køn 28. Sækeren 2. ²⁾ Vatersot 2. Morbus Brightii 22.

¹⁾ Kræft 33, Sarkom 3. ²⁾ Vatersot 8, Morbus Brightii 26.

videre til to nærliggende Gaarde, hvor 3 angrebes paa hvert Sted. Af de 26 anmeldte Tilfælde i Stavanger By ere 9 opførte paa de af Byens Læger til Sundhedskommissionen indsendte maanedlige Lister, medens 10 behandlede paa det kommunale og 7 paa Amtets Sygehus; af de sidste kunne 2 sees at være indlagte fra Finnø Distrikt, hvor den i forrige Beretning omtalte Epidemi i nordre Strand endnu varede ved Begyndelsen af indeværende Aar; senere indtraf der ogsaa i søndre Strand enkelte Tilfælde paa Rennesø. Fra Sands Distrikt opgives behandlet 3; i Mai en Gut ombord paa et Fartøi i Sand, og i December 2 paa et Par Nabogaarde i Suldal. I Sandnæs iagttoges kun spredte Tilfælde paa 5 forskellige Gaarde i Fossan og Time. I Karmøens Distrikt angrebes ved Aarets Begyndelse 2 paa en Gaard i Nærheden af Skudesnæshavn kort Tid, efter at en Sømand var kommen syg hjem fra Reise; 4 Tilfælde tilhøre en i Slutningen af 1885 optrædende begrændset Epidemi paa en Gaard i Avaldsnæs, og i Nærheden af Kopervik angrebes 3 inden en enkelt Husstand, uden at Smittekilden lod sig paavise; i Bukken antages 1 at have paadraget sig Sygdommen i Stavanger.

Af **Barsefeber** iagttoges ligesom i 1885 en Del Tilfælde i Landdistriktet ved Ekersund.

Af **Børnekopper** observeredes 1 Tilfælde af Varioloider hos en Kone i Skjold (Haugesunds Distrikt) uden bekjendt Smittekilde.

sentlig chroniske Sygdomme.

2		3		4		5		6		7		8	
Ekersund.		Sandnæs.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
16	-	47	-	24	-	-	-	17	-	75	-	16	-
-	-	10	-	6	-	-	-	25	-	12	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
29	-	52	-	12	1	-	-	32	-	22	-	12	3
17	-	3	-	5	1	-	-	4	-	6	-	2	-
4	3	-	-	6	6	2	2	1	-	-	-	1	1
-	-	9	9	28	27	2	2	2	2	12	12	1	1
42	12	91	68	94	89	9	9	36	13	52	27	41	29
10	4	-	-	17	16	4	4	6	2	8	5	5	5
2	2	2	2	14	13	3	3	4	2	30	9	9	1
18	-	90	-	61	-	-	-	93	-	113	-	35	-
3	-	3	-	5	-	-	-	13	-	8	-	4	-
86	-	38	-	164	2	-	-	48	-	173	2	98	-
8	-	18	-	-	-	-	-	10	-	24	-	11	-
-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-

Vandkopper sees at have gaet epidemisk ved Vignæs Verk paa Karmøen; der opgives 21 behandlede Tilfælde.

Skarlagensfeber optraadte først mod Aarets Slutning i Sogndals Distrikt, medens der fra Sandnæs anmeldes en Del Tilfælde allerede i første Kvar- tal paa en Gaard i Høiland samt paa tvende Nabogaarde i Tune, ligesaa i Mai --Juni 10 Tilfælde i Gjesdal. I Stavanger skal den have vist sig mere end almindelig mild. Nogen Smitteforbindelse mellem de i Sands Distrikt angrebne Steder, Jæle i Januar (2 Tilfælde) og Sand i Marts (4 Tilfælde), lod sig ikke paavise.

Diphtherit optraadte i Sandnæs og især i Finnø og Haugesunds Di- strikter noget hyppigere end Aaret forud, men var forøvrigt i Aftagende. De fra Sandnæs Distrikt anmeldte Tilfælde vare saaledes fordelte: i Januar 1 i Gjesdal, i Februar 6 paa en Gaard i Høiland, i April 1 i Tune og i December 4, hvoraf 3 Dødsfald, i et Hus i Klep. I Sands Distrikt kjendes kun 3 lette Tilfælde i December i et Hus i Saude. Paa Karmøen iagttoges ved Vignæs Verk 9 mildt forløbende Tilfælde i Januar og Februar; forøvrigt optraadte Sygdommen kun sporadisk.

Om **Koldfeber** anføres fra Stavanger, at den væsentlig blev paatruffen hos Matroser, der havde paadraget sig Sygdommen under Reise ved Afrikas Vestkyst eller Madagaskar.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde ville sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Opgivne Dødsårsager.									
			1		2	3	4		6	7		8
			Sogndal.		Eker-sund.	Sand-næs.	Stavan-ger.		Sand.	Karm-øen.		Hauge-sund.
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
Syphilis	84	4	1	1	2	8	62	2	-	6	1	5
Gonorrhoe, Urethrit	161	-	1	-	13	5	125	-	1	5	-	11

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** (Se Side 112 og 113).

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sogndal	49	7	10	39
Sogndal By	8	1	2	6
Landdistrikt	41	6	8	33
Ekersund	63	12	22	41
Ekersund By	39	11	8	31
Landdistrikt	24	1	14	10
Sandnæs	166	68	23	143
Sandnæs By	19	13	1	18
Landdistrikt	147	55	22	125
Stavanger	340	89	81	259
Stavanger By	328	87	76	252
Landdistrikt	12	2	5	7
Finne	51	9	15	36
Sand	37	13	4	33
Karmøen	147	27	40	107
Skudsnæshavn By	14	3	4	10
Kopervik	12	2	3	9
Landdistrikt	121	22	33	88
Haugesund	100	29	22	78
Haugesund By	69	23	13	56
Landdistrikt	31	6	9	22
Stavanger Amt.	953	254	217	736
Deraf i Byer	489	140	107	382
-- - Landdistrikt	464	114	110	354

Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 26.6 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 34.5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 28.6 pCt. og 36.6 pCt.; i Landdistrikterne 25.6 pCt. og 32.2 pCt.

Fra Sandnæs anføres, at Sygdommen er meget udbredt og en hyppig Dødsaaarsag. Troen paa Sygdommens Smitsomhed bliver mere almindelig og bidrager meget til, at Forsigtighedsregler nu mere og mere iagttages af og ligeoverfor de Syge. Det staar dog endnu tilbage i denne Henseende. Fra Stavanger Distrikt opgives, at Svindsot og andre Former af Tuberkulose ere hyppig forekommende; fra Finnø derimod, at den synes at blive sjeldnere. (Tabel paa foregaaende Side).

Brok omtales fra Sogndal som en almindelig forekommende Sygdom.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

I Stavanger Distrikt skal ifølge Distriktslægens Beretning Antallet af Sindssyge være i jevnt Stigende.

84 obstetriciske Operationer opgives udførte af Læger; deraf 1 i Sogndals, 5 i Ekersunds, 10 i Sandnæs, 37 i Stavangers, 2 i Finnø, 1 i Sands, 17 i Karmøens og 11 i Haugesunds Distrikter. Indikationer og Udfald sees af omstaaende Tabel. (Side 116 og 117).

Jordemoderhjelpen. I Sands Distrikt bistode 4 Jordemødre ved 95 Fødsler, hvoraf 1 Tvillingfødsel; Fosterleiet var i 90 Tilfælde Isseleie, i 2 Tverleie, i 2 Sædeleie og i 2 Fodleie; af Børnene vare 6 dødfødte og 5 ufuldbaarne. Blødning indtraadte i 9 Tilfælde. Af Operationer udførtes 2 Gange Vending og 6 Gange Efterbyrdsoperationer.

Fødte og Døde. (Se Tabel Side 118).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1842 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 50,4.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 27 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaaarsag for 25, hvoraf 18 af Barselfeber, 4 efter besværlig Fødsel, 2 af Livmoderblødning og 1 af Lungebetændelse.

De hyppigste **Dødsaaarsager.** (Se Tabel Side 118).

Veirliget. Aaret var, naar undtages dets sidste Maaneder, gennemgaaende koldt, i Begyndelsen med liden Nedbør, men senere om Sommeren regnfuldt; fra Oktober godt Høstveir. Udbyttet af Jordbruget betegnes som middels; Fisket sparsomt (Haugesunds Distrikt).

Levemaaade og hygieniske Forhold. For Ekersunds Ladested blev ved kongl. Resol. ^{20/1} 1886 approberet nye Sundhedsforskrifter; Anlægget af Kloaker udvides aarlig for de af Brændevinssamlaget bevilgede Midler. Fra Stavanger anføres, at Forbruget af Spirituosa er lidet. Ifølge Distriktslægens Beretning bemærkes der ingen væsentlig Fremgang inden Karmøens Distrikt; der er saaledes gennemgaaende liden Sands for et ordentligt og rent Stel. Tanken hos Almenen gaar i de senere Aar mere ud paa at finde Leilighed til at emigrere end paa Forbedringer hjemme. Slettest er Forholdet i Skudesnæs Herred, hvor der er mange Inderster og Husmænd, som under de tidligere aarvisse Sildefiskerier nogenlunde sloge sig igjennem, men nu sidde igjen yderst forarmede og i

Obstetriciske Opera-

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			
	Mødre		Børn		Mødre		Børn	
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer	36	-	¹⁾ 35	1	2	-	⁷⁾ 2	-
Bækkensneverhed	5	-	4	1	1	-	1	-
Truende Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia .	1	²⁾ 1	1	³⁾ 2	2	-	1	⁸⁾ 1
Afkræftelse	1	-	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-
Trange, ueftergivelige ydre Fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-
Ueftergivelig Modermund . .	1	-	1	-	-	-	-	-
Ansigtspfødsel	2	-	2	-	-	-	-	-
Skjevt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-
Slyngning af Navlesnoren om Fosterets Hals	1	-	1	-	-	-	-	-
Svage Fosterlyd	1	-	1	-	-	-	-	-
Afrevet Hoved	-	-	-	⁵⁾ 1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	6	⁹⁾ 1	5	2
Fremfalden Arm og skjevt Isseleie	-	-	-	-	1	-	-	1
Fremfald af Navlesnoren . .	-	-	-	-	-	-	-	-
Afdød 2den Tvilling	-	-	-	-	-	-	-	-
Armene slyngede om Fo- sterhalsen, Fødderne ved Siden af Hovedet	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdt Efterbyrd . . .	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-
Timeglasformig Sammentræk- ning	-	-	-	-	-	-	-	-
UopgIVEN Indikation	1	-	⁶⁾ 1	-	-	-	-	-
Tilsammen	53	1	51	5	12	1	9	4
	54		56		13		13	

¹⁾ En Gang af sidstkommande Hoved. En Gang 2den Tvilling (Udfaldet for dødfødt, forløst ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er anført — heldigt; se Anm. 8).
²⁾ ling (2den Tvilling dødfødt, forløst ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen er an-
 ning, forløstes ved Tang efter Udtrækning af 2den Tvilling. ³⁾ 1ste Tvilling (for 2den
 Tvilling (1ste Tvilling dødfødt, forløst ved Tang; se Anm. 3; begge Tvillinger i For-
 lings afrevne Hoved forløst ved Tang; se Anm. 5). ¹¹⁾ Paa sidstkommande Hoved efter
 (Dystoki). ¹³⁾ Døde Dagen efter (Dystoki). ¹⁴⁾ Efter Dekapitation gjordes Vending og

tioner i Stavanger Amt.

Udtrækning ved Bækkenendefødsel.		Kepha- lotrips.		Embryo- tomi.		Efterbyrds- operation.	
Mødre		Børn	Mødre	Mødre		Mødre.	
lev.	død.	dødf.	død.	lev.	død.	lev.	uopg. Udf.
2	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	¹¹)1	-	-	-	-
-	-	-	¹²)1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	¹³)1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-
-	¹⁰)1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	¹⁴)1	-	-
-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-
3	1	4	2	1	2	5	1
4				3		6	

1ste Tvilling uopgivet). ²⁾ Dødsårsag: Blødning. ³⁾ En 1ste Tvilling (2den Tvilling ⁴⁾ Spina bifida, Bristning af Blæren under Fødselen; døde 37 Timer efter. ⁵⁾ 1ste Tvilling — døde; se Anm. 10). Hovedet, afrevet under Jordemoderens Forsøg paa Udtæk-Tvilling naturlig Fødsel, Udfaldet uopg.) ⁷⁾ Deraf en Tvilling, uopgivet hvilken. ⁸⁾ 2den raadnelse. ⁹⁾ Dødsårsag: Barsefeber. ¹⁰⁾ Døde 3 Uger efter af Barsefeber (1ste Tvilling forudgaaende Vending. Dødsårsag: Barsefeber. ¹²⁾ Døde umiddelbart efter Fødselen Udtækning. Døde pludselig 3½ Døgn efter (Dystoki).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Le- vende Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel seng.		ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Sogndal	163	86	5	2	2	7	5	1	1
Sogndal By	11	14	1	1	-	1	3	1	1
Landdistrikt	152	72	4	1	2	6	2	-	-
Ekersund	420	204	28	5	5	13	3	-	-
Ekersund By	90	47	7	-	-	3	-	-	-
Landdistrikt	330	157	21	5	5	10	3	-	-
Sandnæs	511	247	29	2	5	7	3	-	-
Sandnæs By	49	29	4	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt	462	218	25	2	4	7	3	-	-
Stavanger	1053	558	110	8	11	25	10	1	-
Stavanger By	815	405	84	4	7	21	8	1	-
Landdistrikt	238	153	26	4	4	4	2	-	-
Finne	343	164	24	1	2	5	5	2	-
Sand	307	170	30	4	1	11	1	2	-
Karmøen	486	248	41	3	-	9	5	-	-
Skudsnæshavn By	38	15	-	-	-	2	-	-	-
Kopervik	26	21	6	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	422	212	35	3	-	7	5	-	-
Haugesund ¹⁾	515	246	45	4	4	11	3	-	-
Haugesund By	228	80	22	1	2	5	1	-	-
Landdistrikt	287	166	23	3	2	6	1	-	-
Stavanger Amt ²⁾	3714	1872	301	27	30	86	34	6	1
Deraf i Byer	1257	611	124	6	10	32	12	2	1
— Landdistrikt	2457	1261	177	21	20	54	22	4	-

¹⁾ Sveens Herred medregnet. ²⁾ Fraregnet Sveens Herred af Haugesunds Distrikt.

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Land- distrikterne.
Lungetuberkulose	254	140	114
Lungebetændelse	83	38	45
Alderdomssvagthed	47	14	33
Kræft og Sarkom	36	23	13
Vatersot og Morbus Brightii	34	18	16
Akut Bronchit	30	16	14
Hjerneslag	28	15	13
Chronisk Bronchit	25	13	12
Organisk Hjertesygdom	23	13	10

de usleste hygieniske Forhold (B. Martens). Fra Vignæs Verk anfører Verkslægen, at han fra de sidste 5½ Aar har den Erfaring, at Grubefolkene, naar de kun iagttage den nødvendige Forsigtighed under sit Arbeide, ikke paadrage sig hyppigere Skader end de, der arbeide oppe i Dagen i Verksteder, Vadskeri o. s. v. Verket har 5—600 Arbeidere, hvoraf nogle faa Kvinder i Vadskerierne og en Del Børn paa Scheideplanen (kfr. Beretning fra 1883); de økonomiske Forhold og Arbeidslønnen angives som nogenlunde gode, der findes mange sorgfrie, velstelte Hjem, men ogsaa nogle, hvor man møder Følgerne af Skiddenfærdighed og Uorden; i disse er det man træffer Blodmangel og Kjertelsyge udbredt blandt Kvinder og Børn. (H. F. Nielsen).

Af **Sygehuse** haves Amtssygehuset i Stavanger, Stavanger Bys Sygehus med Sindssygeasyl, Ekersunds Bys Sygehus (3 behandlede Tilfælde) og Vaarsilde-afgiftsfondets Sygehus i Haugesund; det sidste er udenfor Fisketiden afgivet til Brug for Sømandsskolen. I Stavanger haves et Isolations- og Lazarettokale; i Haugesund et Isolationslokale for Cholera. Til Vignæs Verk hører et Sygehus paa 16 Senge.

Af **Badeindretninger** haves foruden Søbadehuse og de ved Sygehusene indrettede Bade: i Stavanger 2 Koldtandsbade samt 1 med Karbad for Sø- og Ferskvand, Styrt samt russiske og romerske Bad; paa Høilands Fattiggaard 1 Anstalt for varme Bad.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vaccine-rede	Rets-medicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Stavanger Amt	10	2116	67	3213	14
Sogndal	1	64	5	220	1
Ekersund	1	¹⁾ 56	²⁾ 7	209	2
Sandnæs	1	194	14	431	1
Stavanger	3	1603	³⁾ 15	748	6
Finnø	1	40	7	367	-
Sand	1	61	7	424	1
Karmøy	1	74	12	458	1
Haugesund	1	24	⁴⁾ -	356	2

¹⁾ I Landdistriktet: Antallet af de i Byen behandlede sees at have været betydeligt, men er ikke nøiere opgivet. ²⁾ I Landdistriktet; desuden «flere» i Byen. ³⁾ I Byen. ⁴⁾ I Haugesunds By «flere» Møder.

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikt.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		118.75	114 560	18	53	56
1 a. Sveens Herred ²⁾		1.84	3 125	-	2	2
1 b. IndreSøndhordland.....		8.45	9 369	1	4	3
	Skonevik.....	4.54	3 128	1	1	1
	Etne.....	2.46	2 498	-	1	1
	Fjælberg.....	1.45	3 743	-	2	1
2. Ytre Søndhordland.....		4.51	9 572	2	7	7
	Stordøen.....	1.01	1 990	³⁾ 2	1	1
	Valestrand.....	0.38	1 076	-	1	1
	Finaas.....	1.09	4 230	-	4	4
	Fitje.....	1.43	2 276	-	1	1
3. Tysnæs.....		7.89	8 502	2	5	6
	Tysnæs.....	1.92	4 084	1	2	3
	Kvindherred.....	5.97	4 418	1	3	3
4. Indre Hardanger.....		42.24	10 164	2	7	6
	Ullensvang.....	19.57	5 435	2	3	3
	Ulvik.....	17.59	3 805	-	3	2
	Røldal.....	5.08	924	-	1	1
5. Ytre Hardanger.....		6.42	7 211	2	4	2
	Strandebarm og Va- raldsø.....	1.42	2 422	1	2	1
	Jondal.....	1.62	1 882	-	1	-
	Vikør.....	3.38	2 900	1	1	1
6. Vos.....		15.87	9 420	3	⁴⁾ 5	4
	Voss.....	10.30	7 410	3	2	3
	Vossestranden.....	5.57	2 010	-	1	1
7. Søndre Midthordland.....		7.29	11 191	1	6	7
	Os.....	3.13	3 777	1	-	-
	Fuse.....	2.86	3 104	-	-	-
	Sund.....	1.30	4 310	-	-	-

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Sveens Herred hører til Haugesunds Lægedistrikt i Stavanger Amt. ³⁾ Deraf 1 privat Læge, der ikke praktiserer. ⁴⁾ Bolig uopgivet for 2 private praktiserende Jordemødre.

Lægedistrikt.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelp- vaccinatorer.
8. Nordre Midthordland		3.60	14 153	¹⁾ 2	3	3
	Fane	1.67	4 043	-	1	1
	Fjeld	1.02	2 763	-	1	1
	Askøen	0.70	5 056	1	1	1
	Aarstad	0.21	2 291	-	-	-
9. Indre Nordhordland		12.66	16 954	2	4	8
	Haus	1.53	4 689	1	1	-
	Bruvik	2.97	2 252	-	1	-
	H a m m e r	1.77	5 685	1	1	-
	Hosanger	6.39	4 328	-	1	-
10. Ytre Nordhordland		7.98	14 899	1	6	8
	Hærlø	0.80	2 655	-	1	2
	Manger	1.02	4 513	-	1	2
	Lindaas	6.16	5 655	1	3	4
	Masfjorden		2 036	-	1	

¹⁾ Distriktslægen bor i Bergen.

Sundhedstilstanden var i det Hele god; i ytre Hardanger og nordre Midthordland forekom dog talrige Tilfælde af Diphtherit, Skarlagensfeber og Lungebetændelse. Det samlede Antal epidemiske Tilfælde viser nogen Forøgelse fra forrige Aar, men det skyldes mest Lungebetændelse, akutte Sygdomme i Luftveiene og Diarrhoe, medens Diphtherit og Skarlagensfeber vise bestemt Tilbagegang.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1812 eller 14,7 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (123 500). Dødeligheden Aaret forud var 16,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 122—123).

Af **Typhoidfeber** opgives i det Hele 203 Tilf. med 15 Dødsfald, næsten ganske det samme Antal som forrige Aar. Fra indre Søndhordland opføres 3 dødelig endende Tilfælde, hvoraf et forefaldt i et Hus, hvor der ogsaa i 1884 havde været Typhoidfeber. Fra ytre Søndhordland bemærkes, at Almuen er saavidt frygtsom for denne Sygdom, at den villig efterkommer de givne Regler. I indre Hardanger optraadte Sygdommen i Marts og Mai i Kinservig, antagelig tilbragt ved et let Tilfælde hos en Person, der var kommen fra Lindaas. Fra ytre Hardanger nævnes Tilfælde paa Varaldsø, uden at Smitteimport kunde opspores. Huset var nylig flyttet og opført paany ved den gamle Tomt; for henvend et Snes Aar siden skulde Typhoidfeber have hersket i samme Hus. (Kinck). Fra nordre Midthordland anmeldtes de fleste Tilfælde (69 med 5 Dødsfald), 3 indlagdes i Sygehus. Sygdommen forekom i det Hele spredt, maaske hyppigst i Aarstad og Askeens Sogne. Fra indre Nordhordland anføres, at den i Sæim herskende Epidemi ophørte i 1886; Sygdommen havde der vist sig meget smitsom, og de hygieniske Forholde vare yderst mislige. Det mest effektive Middel var utvivlsomt det Forbud, som af Sæims Meieribestyrelse blev

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgiivet for.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	202	14	202	44	21	31	16	13	5	12	16	9	18	4	13
Cerebrospinal-Meningit	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	21	7	21	3	5	1	1	3	-	1	1	3	2	-	1
Vandkopper	23	-	23	4	3	3	3	4	2	-	-	-	2	-	2
Skarlagensfeber	111	3	111	7	4	4	4	5	16	10	18	22	7	7	7
Røde Hunde	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	15	-	15	-	2	5	1	2	-	1	-	-	2	1	1
Rosen	65	3	65	6	3	5	6	1	9	7	6	3	4	9	6
Kighoste	51	-	51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	14	22
Diphtherit	268	42	268	16	19	17	34	25	20	13	21	28	12	40	23
Strubehoste	21	12	21	3	5	3	2	-	-	2	-	1	1	2	2
Kusma	11	-	11	1	-	-	1	-	1	-	-	-	2	1	5
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	617	7	575	58	50	50	56	49	40	36	27	38	46	63	62
Katarrh. og follikulær Angina	184	-	161	12	17	15	15	8	8	13	10	13	15	20	15
Lungebetændelse	368	33	368	26	24	50	53	49	38	22	14	8	19	35	30
Brystbetændelse (Pleurit)	98	2	98	6	8	14	8	9	13	5	7	9	7	6	6
Gigtfeber	78	3	67	10	5	8	4	4	8	6	9	3	3	4	3
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	367	5	339	35	18	24	29	28	38	33	32	13	24	42	23
Cholera nostras															
Blodgang	3	1	3	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Skjærbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2507	133	2402	231	184	232	233	202	199	161	161	151	179	248	221

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.																					
			1 a		1 b		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Sveens Herred.		Indre Sønd- hordland		Ytre Sønd- hordland		Tysnæs.		Indre Har- danger.		Ytre Har- danger.		Voss.		Søndre Midt- hordland		Nordre Midt- hordland		Indre Nord- hordland		Ytre Nord- hordland	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	203	15	-	-	3	3	24	-	10	1	4	-	3	-	47	4	6	-	69	5	17	-	20	2
Cerebrospinal-Meningit . . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	24	10	-	-	-	-	3	3	1	-	1	-	-	-	6	-	-	-	5	1	7	5	1	1
Vandkopper	23	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	2	-	2	-	-	-	10	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	111	3	-	-	11	-	-	-	7	-	16	-	44	1	1	-	8	-	16	2	8	-	-	-
Røde Hunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	13	-	-	-	-	-
Rosen	65	3	-	-	2	-	4	-	7	-	8	-	23	1	3	-	2	-	7	1	7	1	2	-
Kighoste	51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	-	
Diphtherit	279	53	3	1	14	3	18	8	7	2	2	-	32	3	3	-	17	1	118	9	42	19	23	7
Strubehoste	22	13	-	-	1	1	1	1	1	-	1	-	6	5	1	1	1	-	8	3	-	-	2	2
Kusma	11	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	8	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	617	7	3	-	33	4	mange Tilf. uden Døds- fald.		23	-	100	-	68	1	16	-	10	1	194	-	111	-	59	1
Katarrhalsk og follikulær Angina	184	-	2	-	9	-	Do.		23	-	35	-	17	-	5	-	3	-	69	-	10	-	11	-
Lungebetændelse	374	39	-	-	14	1	23	8	23	3	10	1	62	7	58	6	19	2	31	1	99	4	35	6
Brystbetændelse (Pleurit) . .	98	2	-	-	4	-	2	-	5	-	25	-	19	-	5	-	4	-	14	1	17	-	3	1
Gigtfeber	78	3	-	-	3	-	2	-	1	1	3	-	17	-	17	1	10	1	19	-	3	-	3	-
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	367	5	1	-	25	1	-	-	11	-	16	-	78	2	18	-	6	-	113	-	63	2	36	-
Cholera nostras																								
Blodgang																								
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2529	155	9	1	119	13	77	20	129	7	223	2	372	20	184	12	89	5	697	24	384	31	246	20

Liste over forskjellige, væ-

	Ialt op- givne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldte Læger.	1 a		1 b	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Sveens Herred.		Indre Søndhord- land.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme. .	178	-	1	1	94	82	11	-	-	24	-
Fnat	64	-	19	20	11	10	11	-	-	5	-
Skurv	6	-	4	-	-	2	4	-	-	-	-
Kjertelsyge	209	-	77	75	7	12	15	-	-	-	-
Rachit.	43	-	21	16	-	-	12	-	-	3	-
Simpel Meningit.	23	13	5	5	4	4	9	-	-	1	1
Tuberkuløs Meningit . . .	19	14	9	9	2	-	8	-	-	1	1
Lungetuberkulose	218	88	7	8	93	77	17	2	2	19	7
Kræft og Sarkom	44	31	-	-	24	20	12	-	-	6	2
Vatersot og Morb. Brightii	50	24	6	1	17	17	14	2	2	4	3
Blegsot og Anæmi	355	-	6	21	16	277	17	1	-	56	-
Menstruationsuordener . .	84	-	-	-	-	84	14	-	-	-	-
Kardialgi, chron. Gastrit	657	6	11	17	221	331	17	1	-	29	-
Ormesygdomme	22	-	5	5	7	5	8	-	-	4	-
Drankersygdomme	5	-	-	-	5	-	4	-	-	-	-
Struma	6	-	-	1	1	4	3	-	-	-	-

nedlagt mod, at Meieriet tilførtes Melk fra de angrebne Huse. (Borge). Fra ytre Nordhordland omtales Sygdommen som spredt i Distriktet, oftest kun lette Husepidemier. Smitten antages indført til den først angrebne Gaard Fjeldstad med Klæder, købte i Sæim.

Skarlagensfeberen var i Aftagende. De fleste Tilfælde iagttoges i ytre Hardanger, hvor Sygdommen optraadte i Juni i Strandebarm. I det først inficerede Hus havde Manden, der er Skrædder, omtrent 1 Uge, før Sygdommen viste sig, faaet hjem noget Tøi fra Bergen. 5 Uger senere optraadte den i et Par andre Huse i Strandebarm. Det blev berettet Distriktslægen, at Melkekjørene netop fra de inficerede Huse beitede sammen paa Fjeldet og i denne Tid havde været ualmindelig meget befængte med Saar og Udslet paa Yverne. (Kinck).

Kighoste anføres kun fra ytre Nordhordland, hvor i Aarets sidste Kvartal behandledes 5 Tilfælde, hovedsagelig i Masfjorden.

Diphtherit viser Tilbagegang fra forrige Aar. I Sveens Herred optraadte Sygdommen kun med 3 Tilfælde paa Gaarden Kvalvaag, hvor en 22 aarig Pige var død før Distriktslægens Ankomst; de to andre kom sig, og ved streng Isolation udbredte den sig ikke videre. I indre Søndhordland ophørte Epidemien forrige Aar, i 1886 forekom kun lettere og spredte Tilfælde. I ytre Søndhordland, hvor Sygdommen dog var betydelig mindre udbredt end forrige Aar, viste Desinfektionen (Svovlrøgning, Kogning med 2—5% Karbolsyreopløsning) sig forholdsvis uvirksom paa Grund af Husenes elendige Tilstand og Mangel paa Ombytte (af Klæder) hos Patienterne. De iagttagne Tilfælde forekom udelukkende hos fattige Familier i overfyldte Rum; hos de bedre stillede paa samme Gaard viste

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
2		3		4		5		6		7		8		9		10	
Ytre Sønd-hordland.		Tysnæs.		Indre Har-danger		Ytre Har-danger.		Voss.		Søndre Midt-hordland.		Nordre Midt-hordland.		Indre Nord-hordland.		Ytre Nord-hordland.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	-	21	-	38	-	20	-	-	-	9	-	51	-	-	-	15	-
-	-	5	-	9	-	12	-	-	-	1	-	4	-	27	-	1	-
-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	10	-	49	-	22	-	16	-	1	-	29	-	79	-	3	-
-	-	2	-	12	-	2	-	6	-	1	-	3	-	13	-	1	-
2	2	5	-	1	1	3	3	1	-	4	3	4	1	-	-	2	2
-	-	5	2	3	3	3	3	5	4	-	-	-	-	1	-	1	1
9	8	19	10	26	8	41	16	26	9	7	3	30	3	27	10	12	12
5	5	3	3	6	2	7	4	8	6	2	2	2	2	3	3	2	2
5	4	4	1	9	3	2	1	1	-	5	1	5	1	10	5	3	3
-	-	35	-	34	-	24	-	36	-	13	-	13	-	126	-	17	-
-	-	6	-	17	-	11	-	18	-	1	-	8	-	19	-	4	-
-	-	26	-	73	-	66	2	58	-	40	4	121	-	187	-	56	-
-	-	-	-	5	-	8	-	-	-	3	-	1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Sygdommen sig ikke. (Tornø). I Røldal (indre Hardanger) iagttoges Oculomotoriuslammelser efter lette Tilfælde i Februar. Fra søndre Midt-hordland anføres, at Tilfældene i Regelen nu blive anmeldte, saa at Isolation har været forholdsvis let at iverksætte. De fleste Tilfælde i nordre Midt-hordland forekom især i 2det og 3die Kvartal nogenlunde jævnt udbredt over det hele Distrikt; Sygdommen viste sig i Regelen ikke meget ondartet. Umuligheden af en effektiv Isolation blandt den fattige Befolkning udhæves fra indre og ytre Nordhordland.

Lungebetændelse optraadte meget hyppigere end Aaret forud, dog med forholdsvis mindre Dødelighed; de fleste Tilfælde anføres fra indre Nordhordland.

Andre Sygdomme. Fra ytre Nordhordland omtales en i høi Grad smitsom Sygdom, der betegnes som en epidemisk rheumatoid Feber. Den begyndte altid pludselig med Frostanfald, Febrilia med tildels meget stærk Hovedpine, senere Smerter og Stivhed i Muskulaturen paa Krop og Lemmer, i Halvparten af Tilfældene desuden Diarrhoe. Enkelte Syge fik et purpuralignende Udslæt paa Læggene. Varighed vanlig kun nogle Dage, sjelden 1 à 2 Uger. Ingen Dødsfald indtraf. Sygdommen spredte sig hurtig til alle Huse, og angreb saagodtsom Alle, naar den var kommen til en Gaard. (Habel).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel paa næste Side.

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende Tabel.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Antal Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikt.									
			1 a	1 b	2		3	5	6	8	10	
			Sveens Herred.	Indre Søndhordland.	Ytre Søndhordland.		Tysnæs.	Ytre Hardanger.	Voss.	Nordre Midthordland.	Ytre Nordhordland.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
Syphilis	18	1	3	2	1	1	6	-	-	4	2	
Gonorrhoe, Urethrit. . .	8	-	-	-	-	-	-	1	4	3	-	

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sveen	8	2	1	7
Indre Søndhordland	43	7	13	30
Ytre —	58	8	20	38
Tysnæs	36	10	7	29
Indre Hardanger	45	8	2	43
Ytre —	70	16	20	50
Voss	53	9	11	42
Søndre Midthordland	33	3	5	28
Nordre —	32	3	24	8
Indre Nordhordland	68	10	16	52
Ytre —	73	12	13	60
Søndre Bergenhus Amt	519	88	132	387

Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 17 pCt. af samtlige opgivne Dødsårsager og 22,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. Se ovenstaaende Tabel.

Chirurgiske Tilfælde. For 63 Frakturer opgives følgende Sæde:

Radius	10	Manus	3
Humerus	9	Collum femoris	4
Clavicula	8	Cranium	3
Crus	7	Antibrachium	2
Costæ	6	Ossa nasi	1
Femur	5	Collum humeri	1
Fibula	4	Ossa metatarsi	1

For Luxationer var Sædet følgende: Humerus 11, Cubitus 2, Pollex 2, Maxilla inferior 1.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 50, hvis Udfald og Indikationer ville sees af Tabellen Side 127.

Af ovennævnte Operationer udførtes 7 i indre og 1 i ytre Søndhordland, 6 i Tysnæs, 3 i indre og 2 i ytre Hardanger, 8 i Voss, 9 i nordre Midthordland, 10 i indre og 4 i ytre Nordhordland.

Obstetriciske Operationer i søndre Bergenhus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Accouchement forcé.		Perforation.		Efter- byrds- operation.
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Moder	Barn	Mødre		Mødre
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	døde.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer, langsom Fødsel.....	24	¹⁾ 1	22	²⁾ 4	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 1	-	-
Bækkensneverhed	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 2	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	³⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Svulst (Myoma) i Livmoderen	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Ansigtfødsel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	⁴⁾ 2	3	⁵⁾ 3	-	-	-	-	-
— med fremfalden Arm	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	30	1	28	4	6	3	5	4	1	1	1	2	5
	31		32		9		9				3		

¹⁾ Dødsårsag: Peritonit. ²⁾ Deraf 3 forraadnede Fostre, hvoraf 1 Gang begge Tvillinger. ³⁾ Døde 3 Timer efter af Barselkrampe. ⁴⁾ 1 Gang Moderen døende ved Lægens Ankomst, Fosteret forraadnet. Dødsårsag i begge Tilfælde: Dystokia. ⁵⁾ 1 Gang 2den Tvilling. ⁶⁾ Langvarigt Fødselsarbeide, fast indkilet Hoved, forgjæves Tangforsøg. ⁷⁾ 1 Gang Dødsårsag: Blødning efter Fødselen. I det 2det Tilfælde døde Konen uforløst, langvarigt Fødselsarbeide ved Debilitet; forgjæves Vendingforsøg; efter Perforationen kollapsede Konen, hvorfor Extraktion ikke foretoges; opført under Dystoki.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selv- mord.
Sveens Herred	84	51	11	2	-	2	1	-
Indre Søndhordland	261	123	15	2	1	10	3	-
Ytre —	312	150	25	3	4	6	5	-
Tysnæs	240	106	9	1	2	11	2	-
Indre Hardanger	261	120	9	1	1	10	2	-
Ytre —	232	145	15	4	4	8	2	-
Voss	310	122	24	3	-	1	1	1
Søndre Midthordland	358	173	28	3	1	14	7	1
Nordre —	676	278	60	8	3	18	2	-
Indre Nordhordland	585	268	43	3	3	17	9	-
Ytre —	565	276	42	3	5	14	12	-
Søndre Bergenhus Amt	3885	1812	281	33	24	119	46	2

Fødte og Døde vil sees af ovenstaaende Tabel:

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 24 Kvinder paa Barselseng. . Lægerne have opgivet Dødsaaarsager for 17, nemlig for 10 Barselfeber, 2 Døde efter besværlig Forløsning, foretagen ved Kunsthjelp, for 1 Livmoderblødning, for 1 Peritonit, for 1 Barselkrampe, for 1 Phlegmasi; 1 døde uforløst (se under obstetriciske Operationer).

De hyppigste opgivne **Dødsaaarsager** vare: Lungetuberkulose 88, Diphtherit og Kroup 66, Lungebetændelse 39, Kræft 31, Alderdomssvaghed 25, Vatersot og Morbus Brightii tilsammen 24, Hjerneslag 16, Typhoidfeber 15, chronisk Bronchit 14, Spedalskhed 12.

Veirliget. Aaret var i det Hele meget regnfuldt, Vaar og Sommer kold og fugtig, Høsten kjølig, Vinteren tildels temmelig kold. Aarets Udbytte mindre godt (Voss, ytre Nordhordland, søndre Midthordland); der var Misvext paa Frugt; Korn og Hø bjergedes i mere eller mindre bedærvet Tilstand.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Tysnæs siges Befolkningens Renlighed at voxte Aar for Aar, men paa den anden Side mærkes ogsaa, at de hjemmevævede Klæder og det hjemmeavlede Korn begynde at tabe i Anseelse og Værd, medens Bytoier og sigtet Rugmel træde isteden. (Gjestland). Ved Papfabrikken i Sævereidfjorden i søndre Midthordland er af dennes Eier opført og indredet en i enhver Henseende hensigtsmæssig Arbejderbolig. Ligesaa er der taget alt ønskeligt Hensyn til hygieniske Fordringer ved de øvrige Fabrikanlæg, Distriktslægen har besøgt. Maadehold og Ædruelighed vinder Terrain blandt Befolkningen. (Krüger). Fra indre Nordhordland klages fremdeles over uhenigtsmæssigt Kosthold, navnlig den mere og mere indskrænkede Brug af Melk, der i stor Udstrækning sælges. Derimod er den tidligere Alkoholmisbrug betydelig i Aftagende. (Borge). I ytre Nordhordland viser sig betydelig

Forskjel mellem de forskjellige Dele af Distriktet. Befolkningens Sands for Hygiene i det Hele taget synes at staa i nogenlunde ligefremt Forhold til dens økonomiske Vilkaar. Udskiftningen af Gaardene har havt en heldig Indflydelse, idet de gamle, uheldige, tætbyggede Grænder afløses af fritliggende, lysere og bedre Boliger. Befolkningens Leveset er meget tarveligt, Misbrug af Spirituosa eller Kaffe eksisterer næsten ikke. Lægesøgningen er ringe, Kvaksalvere synes derimod let at vinde Tiltro. (Habel).

Sygehuse. Pensionen paa Ringolfsnæs i Ullensvang for tilreisende Syge har været fuldt besat i Vinterens Løb. I det derværende Hotel og paa Utne have ogsaa nogle Syge opholdt sig. I Aarstad Herred ligger Møllendals Sinds-sygeasy. Ved Arne Fabrikker findes et Isolationslokale for epidemiske Syge.

Badehuse. Det lille kommunale Badehus i Ullensvang for Damp- og Karbade har været i Ustel og saaledes ikke benyttet. Nogle Afklædningsrum for Søbad findes langs Fjorden.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	13	448	41	3530	8
Sveens Herred	1	9	-	78	-
Indre Søndhordland	1	21	2	293	-
Ytre —	1	30	1	290	-
Tysnæs	1	48	2	199	1
Indre Hardanger	1	72	4	309	2
Ytre —	1	50	3	167	-
Voss	2	Uopgivet.	3	281	-
Søndre Midthordland	1	55	6	389	-
Nordre —	2	20	6	553	4
Indre Nordhordland	1	58	11	427	1
Ytre —	1	85	3	544	-

XIII. Bergens By.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amtet.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1885.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordenøde.
Bergen	0.07	¹⁾ 47 086	²⁾ 30	6	21

¹⁾ Efter den af Sundhedskommissionen foranstaltede Tælling. Folkemængden 31te December 1875 var 38 574. ²⁾ Foruden Distriktslægen i nordre Midthordland, der er bosat i Bergen.

Sundhedstilstanden betegnes som meget gunstig; Diphtherit, Skarlagensfeber og Typhoidfeber optraadte sjældnere end i 1885. Aarets mest fremtrædende Sygdom var Lungebetændelse.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 758 eller 16,1 pro mille af den beregnede Middelbefolkning (47 100).

Lægerne have anmeldt 755 Dødsfald, deraf i:

Januar	71	Mai	55	September	67
Februar	73	Juni	52	Oktober	47
Marts	77	Juli	38	November	71
April	76	August	62	December	66

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel. (Se Side 131).

Typhoidfeber var fremdeles i Aftagende; der anmeldtes 63 Tilfælde mod 83 i 1885 og 134 i 1884; kun 1 behandledes paa Byens Sygehus, de øvrige i Byen.

Skarlagensfeber viste den mindste Udbredning siden Aaret 1875.

Kighosten optraadte sparsomt og særdeles godartet.

Diphtherit og **Strubehoste**, som havde været i jevn Aftagen i Løbet af det foregaaende Aar, anmeldtes med kun omtrent en Fjerdedel af de da indtrufne Tilfælde.

Lungebetændelse optraadte derimod hyppigere; der opgives 8,6 Tilfælde blandt 1000 af Befolkningen; Dødeligheden var ogsaa større, nemlig 14,7 pCt. (i 1885: 13,8). Blandt de Døde var et Ægtepar, hvoraf Hustruen angrebes efter at have pleiet sin Mand og døde 2 Dage efter denne; hun led af en samtidig optrædende Ansigtsrosen.

Veneriske Sygdomme. Fremmødet til den offentlige Visitation sees at have været meget uregelmæssigt; paa 16 af de ugentlig fastsatte Visitationsdage mødte Ingen. Blandt 27 Fremmødende indlagdes i Kuranstalten 1 for konstitutionel Syphilis, 2 for Ulcus og 6 for Urethrit. De fleste Indlæggelser paa Kurafdelingen træffe Kvinder, som indsættes i Tvangsarbejdsanstalten paa Grund af Forseelser i forskjellig Retning; Stadsfysikus anfører, at Kvinder, om hvem man kan have grundet Haab om Forbedring, altid indlægges i Byens Sygehus; ligeledes undgaaes det at lade Kvinder undergives første Gangs Visitation sammen med bekendte prostituerede; Politiet anser Erklæring fra enhver Læge for fyldestgørende.

I Bergens By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.												
Exanthematisk Typhus	1		-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	63	5	6	7	8	2	-	1	4	8	10	12	2	3
Barselfeber	6	6	-	1	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-
Vandkopper	155	-	14	26	37	24	9	9	5	9	3	5	3	11
Skarlagensfeber	19	-	3	5	1	1	-	1	2	-	3	2	1	-
Røde Hunde	6	-	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1
Mæslinger	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	80	2	9	8	8	5	6	7	9	3	7	4	6	8
Kighoste	66	-	12	2	6	6	5	-	-	-	11	16	8	-
Diphtherit	60	14	7	5	5	2	3	2	6	1	2	15	7	5
Strubehoste	11	3	3	2	2	1	-	-	-	-	-	-	1	2
Kusma	115	-	3	22	16	9	13	10	8	4	-	2	18	10
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	3786	32	389	405	651	388	278	191	139	98	172	264	385	426
Katarrhalsk og follikulær Angina	1163	-	141	124	167	98	75	60	30	31	56	98	148	135
Lungebetændelse	407	60	25	38	63	49	52	33	21	12	16	22	33	43
Brystbetændelse (Pleurit)	114	5	13	13	12	13	10	10	6	6	6	5	11	9
Gigtfeber	113	4	10	8	13	12	10	8	8	7	5	10	7	15
Koldfeber	13	-	3	4	-	-	1	-	-	1	-	-	4	-
Diarrhoe (akut)	1177	24	102	80	111	77	76	74	48	89	124	124	155	117
Cholera nostras														
Skjørbug	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7357	155	743	751	1101	688	540	407	288	271	415	579	789	785

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over anmeldte Tilfælde af **veneriske Sygdomme** i Aarene 1872—1886.

Aar.	Syphilis.						Gonorrhoe (Urethrit.						Tilsammen.		
	Paa Sygehus			Udenfor Sygehus			Paa Sygehus			Udenfor Sygehus			Veneriske Sygdomme.	Syphilis.	Gonorrhoe.
	Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf				
		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kr.			
1886.	33	10	23	67	56	11	28	7	21	244	230	14	372	100	272
1885.	25	12	13	67	54	13	49	11	38	226	207	19	367	92	275
1884.	53	24	29	80	58	22	48	-	-	232	-	-	413	133	280
1883.	73	34	39	122	88	34	31	13	18	243	214	29	469	195	274
1882.	97	36	61	122	98	24	36	14	22	253	243	10	508	219	289
1881.	55	22	33	68	53	15	44	15	29	188	180	8	355	123	232
1880.	57	28	29	47	38	9	46	7	39	139	130	9	289	104	185
1879.	30	14	16	48	uopg.	uopg.	30	5	25	130	uopg.	uopg.	238	78	160
1878.	38	17	21	54	(22	3)	54	4	50	95	89	6	241	92	149
1877.	41	19	22	66	53	13	69	7	62	129	123	6	305	107	198
1876.	39	11	28	62	52	10	66	8	58	139	130	9	306	101	205
1875.	48	23	25	52	44	8	41	11	30	94	90	4	235	100	135
1874.	40	19	21	31	25	6	83	18	65	97	95	2	251	71	180
1873.	24	12	12	26	23	3	58	6	52	68	uopg.	uopg.	176	50	126
1872.	60	33	27	32	24	8	74	7	67	70	uopg.	uopg.	236	92	144

¹⁾ Deraf 3 Gutter og 1 Pige under 15 Aar.

Dødsfald af **chroniske Sygdomme** ville sees af den Side 134—138 indtagne Tabel over Dødsaaarsager.

Af **Lungetuberkulose** opgives 145 Dødsfald, 19.9 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager (730) og 25.0 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme (581).

Af **obstetriciske Operationer** udførtes 63, hvoraf 9 paa Fødselsstiftelsen. (Se Tabel Side 133).

Paa Fødselsstiftelsen forpleiedes 89 Barselkvinder; 2 vare tilbagemiggende ved Aarets Udgang. Af de 87 indkomne vare 54 gifte og 33 ugifte. Liggedagenes Antal udgjorde 1482. 2 døde, en antagelig af Uræmi (efter Tangforløsning) og en antagelig af Septichæmi. Foruden de i ovenstaaende Tabel anførte Operationer udførtes 19 Gange Sprængning af Hinderne. Tvillingfødsel forefaldt 1 Gang; af 87 Mødre fødtes saaledes 88 Børn, hvoraf 1 dødfødt (med afsnøret, dilateret Ileum), og 1 døde $\frac{3}{4}$ Time efter Fødselen (Ødema glottidis). Fosterleierne opgives for 86: 1ste Isseleie 47, 2det Isseleie 32, 1ste Ansigtisleie 1, 1ste Sædeleie 1 (2den Tvilling), 2det Sædeleie 2, enkelt 1ste Fodleie 1, 2det halv samlet Bækkenendeleie 1 (1ste Tvilling), Kropsleie (første Haand tilhøre) 1.

Ved den til Stiftelsen knyttede Jordemoderskole udexamineredes 11 Elever, deraf 1 fra Bergens By og 2 fra Stavanger Amt, 1 fra søndre og 6 fra nordre Bergenhuis samt 1 fra Romsdals Amt.

Obstetriciske Operationer i Bergen.

Indikation.	Tang- forløsning.						Vending.				Udtrækning.		Partus præmaturus artificialis.		Efter- byrdsope- ration.
	Moder			Børn			Mødre		Børn		Mødre	Børn	Mødre	Børn	Mødre
	lev.	død.	uop.Ud.	lev.	død.	uop.Ud.	lev.	død.	lev.	død.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.
Paa Fødselsstif- telsen:															
Utilstrækkelige eller smertef. Veer....	¹⁾ 2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelig, ødem. opsvulmet Modern.	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Antagelig Uræmi ..	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afkræftelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	³⁾ 1	1	-	-	-	-
Pulsløs Navlesnor ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Tidligere besværlige Fødsler.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	1	-	-
Bækkensneverhed...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	1	-	-
Tilbageholdt Efterb.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	3	1	-	4	-	-	-	-	-	2	2	2	2	2	1
Udenfor Fødsels- stiftelsen:															
Utilstrækkelige eller smertef. Veer ...	24	⁶⁾ 1	6	23	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed...	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trange, ydre Fødselsd.	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afkræftelse	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertefeil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesn.	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arm ved Siden af Hovedet	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	⁷⁾ 3	1	3	1	-	-	-	-	-	-
Fare for Fosterets Liv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
1ste Tvilling, lang- som Fødsel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	⁸⁾ 1	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbageholdt Efterb.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	38	1	6	35	4	6	3	1	3	1	2	2	-	-	3
Ialt i Bergens By	41	2	6	39	4	6	3	1	3	1	4	4	2	2	4
	49			49			4		4						

¹⁾ En af disse var ogsaa tidligere forløst 4 Gange ved Tang. ²⁾ Døde 1¼ Time efter, antagelig af Uræmi (sandsynlig opført under Dystokia). ³⁾ Tidligere forløst 2 Gange ved Tang. ⁴⁾ 35 aarig Vpara (ved sidste Fødsel i 1884 forløst ved Vending paa Grund af Tverleie), Conjug. sup. ca. 9.3 cm.; der anvendtes varm Vaginaldusch og Sugning af Brysterne, samt indførtes engelsk Bougi; paa Grund af svag og langsom Puls i Navlesnoren blev en Fod nedhentet, og Udtrækning foretoges. Fosteret viste ikke Tegn til Ufuld-
baarenhed. ⁵⁾ 39 Aar gl. IVpara (2den Gang forløst ved Vending, 3die Gang Perforation); Diagonal Conjug. 9.8 cm., Conjug. sup. ca. 8 cm., stærk, fortil aaben Vinkelbøining af Os sacrum; Fødsel indledet 5 Uger før Tiden ved varm Vaginaldusch, Sugning af Brysterne og Indførelse af Bougi; paa Grund af Tverleie foretoges Vending og Udtrækning. ⁶⁾ Døds-
aarsag: Barsel-feber. ⁷⁾ Hos 1 tillige Placenta prævia. ⁸⁾ Ogsaa 2den Tvilling levende, fødtes uden Kunsthjelp. (Isseleie).

Liste over de af Lægerne meddelte

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf ere:		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Alcoholismus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurisma	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	3	1	2	-	1	1	1	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	30	18	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Asfyxia	3	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	16	9	7	9	7	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	32	14	18	8	8	3	2	-	1	-	-
— chronica	15	5	10	-	1	-	-	-	-	-	-
Cancer	31	12	19	-	-	-	-	-	-	-	-
Carbunculus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	6	3	3	2	2	1	-	-	-	-	-
Combustio	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Contusio cerebri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	27	13	14	13	13	-	1	-	-	-	-
Cyanosis	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Cystitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	12	8	4	8	4	-	-	-	-	-	-
— senilis	49	13	36	-	-	-	-	-	-	-	-
Decubitus, Gangræna	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoea acuta	18	8	10	7	8	-	1	-	-	-	1
— chronica	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtheritis	14	9	5	1	-	7	5	-	-	-	-
Dystokia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis	38	24	14	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoidea	5	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Fractura basis cranii	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis chronica	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastroenteritis	12	8	4	6	2	1	2	-	-	-	-
Hæmorrhagia pulmo- num	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania	12	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-

Dødsaaarsager i Bergens By i 1886.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		uopgivet Alder.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	2	2	5	2	7	4	1	4	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	2	-	3	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2	4	2	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	5	3	7	2	3	2	3	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	2	10	9	20	-	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	9	3	2	4	5	1	-	1	4	3	2	-	1	1	-	-	-
-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1	2	3	-	-	-	-	-

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf ere:		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Leucæmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Meningitis	17	9	8	5	2	-	3	-	-	1	-
— tuberculosa	24	14	10	4	-	7	6	1	3	2	-
Morbus Brightii, Nephritis	22	13	9	2	-	-	-	2	-	1	-
Myelitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Pericarditis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonæitis	14	4	10	-	-	-	1	1	1	2	-
Phlegmone	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1
Pleuritis	5	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	60	29	31	8	8	2	4	1	2	-	-
Pyæmia	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pyonephrosis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	4	3	1	-	-	3	1	-	-	-	-
Sclerosis cerebros- pinalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spasmus laryngis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Spina bifida	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Spondylitis cervicalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Syphilis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tabes dorsalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Tuberc. intestinalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ossis femoris	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	145	68	77	1	1	3	2	-	2	2	3
— urogenitalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
— organica abdom.	8	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis	22	9	13	1	1	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	730	357	373	81	63	29	31	5	9	12	5
Submersio	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Suspensio	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	20	9	11	4	1	-	2	1	-	-	-
Sum	755	371	384	85	64	30	33	6	9	12	5

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		uopgivet Alder.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	1	1	-	-	1	1	2	5	2	2	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	1	3	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
-	1	-	1	2	1	1	2	2	2	9	4	2	5	1	1	-	-	1
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	6	28	13	11	21	7	11	7	11	4	5	-	1	-	1	-	-	1
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	2	1	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	1	2	1	1	3	1	1	-	2	2	2	2	1	-	-	-	-	-
10	10	50	32	23	40	30	26	23	32	41	41	33	45	17	35	1	4	2
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	2	1	3	1	1	-	-	-
10	10	51	32	23	41	30	27	26	32	43	43	34	48	18	36	1	4	2

Fødte og Døde.

	Le- vende fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		Ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Bergens Stadsfysikat . . .	1623	758	156	8	8	52	8	4	-

Overskuddet af Fødte over Døde bliver saaledes 865 og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 46.7.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 8 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsarsagen for 7 Barselkvinder: 6 døde af Barselfeber og 1 efter besværlig Fødsel.

De hyppigste **Dødsarsager** vare: Lungetuberkulose 145, Lungebetændelse 60, Alderdomssvaghed 49, Spedalskhed 38, akut Bronchit 32, Kræft 31, Hjerneslag 30, Tuberkuløs Meningit og Tuberkulose i andre Organer 26, Vatersot og Morbus Brightii tilsammen 25, organisk Hjertesygdom 22.

Hygieniske Forhold. Udgifterne til Renovationsvæsenet vare i 1886 Kr. 82 800; da Indtægterne — ved Salg af Gødning og Renovation af Huse, som ikke betale Byskat — ialt vare Kr. 18 144, udgjorde saaledes Byens Udgifter vel Kr. 64 000. Kloaknettet er i Aaret udvidet fra 36 698 Meter i 1885 til 37 002 Meter, og af ældre Kloaker ere 232 Meter omlagte i samme Tidsrum. Med Understøttelse af Bergens Kommune foretog Kommunedyrlæge Ivar Nielsen i 1886 en Reise til Kjøbenhavn og forskellige tyske Byer (Berlin, Chemnitz, Dresden m. fl.) for at sætte sig ind i Foranstaltninger, som maatte være bragte i Anvendelse mod Forhandling af fordærvede animalske Næringsmidler. Et Uddrag af hans Beretning er indtaget i Bergens Tidende 1887 No. 55. I Melkeforsyningen synes der at være et glædeligt Opsving. En Privatmand ved Puddefjorden har anlagt en Fiskebazar, hvor Fisken opbevares levende i friskt og klart Vand, og hvor den sælges efter Vegt til fast, moderat Pris; paa Anmodning bringes Varen hjem til Kjøberen; Bazaren er forsynet med Telefon. Til Isolationslokale har Kommunebestyrelsen anvist en af Sundhedskommissionen antagen Tomt.

Fattigsygepleien. Antallet af de for Fattigvæsenets Regning forpleiede og behandlede Syge sees af følgende Tabel:

Fattigvæsenets Udgifter udgjorde:

For Syge behandlede paa Sygehuset	Kr. 32 050.48
« —«— - Sindssygeasyler	« 41 245.21
« —«— - andre Sygehuse	« 2 275.07
« Kvinder i Fødselsstiftelsen	« 51.87
« Syge i Hjemmet	« 7 720.97
Jordemodersalærer	« 80.00
Lægelønninger	« 4 063.33

Tilsammen Kr. 87 486.93

Af **Badeindretninger** findes foruden Militæretatens og 2 private Badehuse for Strømbad 1 ved Sygehuset med Karbad for Fersk- og Søvand, samt Romer-, Damp- og Styrtbad.

Om Byens **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Fattige Syge i Bergen.

Behandlede fattige Syge.	Md.	Kv.	Til- sammen.	Deraf.	
				Md.	Kv.
I Hjemmet.			1699	594	1105
Paa Sygehuset			375	176	199
Paa Arbeidsanstaltens Sygestuer:					
Tilbageliggende fra 1885	29	35	98	42	56
Indlagte i 1886 fra Byen	9	10			
— - — fra Arbeidsanstalten	4	11			
I Kuranstalten for Kvinder:					
Tilbageliggende fra 1885		4	29	-	29
Indkomne i 1886		25			
Af Sindssyge:					
I Byens Sindssygeasyl	27	32	114	59	55
- Rosenbergs —	29	20			
- Møllendals —	3	3			
Tilsammen			2315	871	1444

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommissionen, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

	Sundheds- kommissionen. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
Bergens Stadsfysikat.	20	1) 860	7

1) Ved den offentlige Vaccination, som blev indledet med animal Lymfe fra Veterinær-institutet i Brüssel, vaccineredes 812, ved private Læger 48. Til Læger og Hjelpevaccina-tører sendtes 217 Rør med Vaccinelymfe.

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		143.00	86 208	13	49	48
1. Lærdal		28.90	7 066	1	4	5
	Lærdal	4.20	2 476	1	1	1
	Borgrund	4.00	885	-	-	-
	Aardal	9.00	1 530	-	1	1
	Aurland	11.70	2 128	-	2	2
	Af Lekanger: Gaardene Freningen med underliggende Brug og Thingestad af Fres- viks Sogn	-	47	-	-	1
2. Lyster		13.20	5 723	1	3	3
	Lyster	7.20	3 614	1	1	1
	Jostedal	5.10	870	-	1	2
	Af Hafslo Sognene: Joranger	ca. 0.90	467	-	1	-
	Fet		416	-		
	samt af Solvorn Sogn Gaarden ytre Kroken og det tidligere Urnæs Sogn		356	-	-	-
3. Indre Sogn		8.20	5 354	1	2	3
	Sogndal	5.10	3 632	1	1	1
	Af Hafslo: Hafslo Sogn	ca. 3.10	1 306	-	2) 1	1
	Solvorn (undtagen Gaar- den ytre Kroken og det tidligere Urnæs Sogn)		416	-		
4. Midtre Sogn		14.80	7 626	1	3) 7	6
	Lekanger (med Undta- gelse af det, som hører til Lærdals Distrikt) . .	4.20	2 272	-	2	3
	Balestrand	6.00	2 167	-	2	2
	Vik	4.60	3 187	1	2	1
5. Ytre Sogn		12.70	8 751	1	5	4
	Evindvik	3.00	3 014	-	1	1
	Utvær	1.70	1 500	-	1	1
	Ladvik og Brekke	2.90	2 044	1	2	1
	Klævold	4.70	1 597	-	1	1
	Bø Sogn af Hyllestad . .	0.40	596	-	-	-

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Forretter tillige i de Sogne af Hafslo Herred, der tilhøre Lysters Distrikt. ³⁾ Bopæl uopgivet for 1.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
6. Ytre Søndfjord	Hyllestad (undtagen Bø Sogn)	6.20	8 868	1	5	3
	Askevold	1.00	1 918	-	1	1
	Ytre Holmedal	1.60	3 138	-	1	1
		3.60	3 812	1	3	1
7. Indre Søndfjord	Indre Holmedal	19.26	11 504	1	5	7
	Jølster	6.80	3 567	-	2	2
	Førde	6.20	2 607	-	1	2
		6.26	5 330	1	2	3
8. Kinn	Florø, Ladested	6.94	8 363	1	4	4
	Kinn	-	503	1	1	-
	Bremanger	6.00	4 491	-	1	1
	Vefring	0.94	2 058	-	1	1
			1 311	-	-	1
9. Ytre Nordfjord	Selø	4.64	6 356	2	3	3
	Rugsund Sogn af Davi- kens Herred	2.70	4 680	2	2	2
		1.04	1 676	-	1	1
10. Nordfjordeidet	Eid	5.34	4 580	1	3	2
	Daviken (undtagen Rug- sund Sogn)	3.48	3 014	1	-	-
		1.86	1 566	-	-	-
11. Gloppen	Gloppen	9.00	4 817	1	5	3
12. Indviken	Hornindal	13.82	7 200	1	5	5
	Indviken	1.72	1 699	-	1	1
	Stryn	5.30	3 006	1	2	2
		6.80	2 495	-	2	2

¹⁾ Bopæl uopgivet for 1.

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som ganske god. Af epidemiske Sygdomme var Lungebetændelse hyppig og meget udbredt, ligesaa forekom Skarlagensfeber hyppigere end Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1294 eller 14.8 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (87 400). Dødeligheden Aaret forud udgjorde 15.5 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel. (Side 142—143).

Typhoidfeber forekom væsentlig i ytre Sogns, Gloppens og Indvikens Distrikter. Den synes i det Hele at have haft et mildt Forløb. I Indviken optraadte den paa to nærliggende Gaarde, Gaar og Fjeldkorstad, hvor der udover Høsten var forekommet nogle lettere Tilfælde, der antoges for Diarrhoe. I Oktober

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

142

Nordre Bergenhus Amt. 1886.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Typhoidfeber	67	6	67	6	6	2	3	7	2	4	2	3	10	6	16	67	6
Cerebrospinal-Meningit . . .	14	4	14	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	10	14	4
Barsekfeber	22	8	22	3	2	1	2	1	2	1	3	3	1	2	1	25	11
Vandkopper	21	-	21	2	-	1	1	2	-	-	-	15	-	-	-	21	-
Skarlagensfeber	160	7	160	-	3	8	22	18	16	12	29	15	4	28	5	161	8
Røde Hunde	19	-	19	-	4	6	-	-	-	-	-	-	-	9	-	19	-
Mæslinger	19	-	19	-	1	-	-	-	6	-	8	-	2	-	3	19	-
Rosen	33	3	33	4	1	1	-	5	7	3	4	-	3	2	3	33	3
Kighoste	85	4	85	8	10	8	-	3	4	13	14	13	3	-	9	86	5
Diphtherit	128	29	128	12	6	15	1	15	13	11	4	10	13	22	6	141	42
Strubehoste	75	31	75	2	8	1	6	5	3	1	20	5	19	3	2	77	33
Kusma	5	-	5	-	-	2	-	1	-	-	-	-	2	-	-	5	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	442	15	442	32	42	41	46	50	31	27	28	30	36	33	46	446	19
Katarrhalsk og follikulær Angina	150	-	150	13	5	7	13	28	9	10	10	10	16	11	18	150	-
Lungebetændelse	431	71	431	31	24	54	49	113	42	33	12	15	15	19	24	445	85
Brystbetændelse (Pleurit) . .	47	4	77	-	11	10	4	11	10	4	8	3	7	6	3	77	4
Gigtfeber	57	3	57	6	3	4	4	7	4	3	4	4	3	5	10	58	4
Koldfeber	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	7	-	-	-	-	1	1
Diarrhoe (akut)	202	9	202	20	17	14	9	15	31	13	17	11	16	20	19	203	10
Cholera nostras																	
Skjorbug	16	1	16	3	-	1	2	1	2	-	1	2	-	3	1	16	1
Tilsammen	2024	196	2024	142	142	177	162	282	182	135	165	140	151	170	176	2064	236

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																							
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Lærdal.		Lyster.		Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjord-eidet.		Gloppen.		Indviken.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	-	-	-	-	1	1	1	-	15	1	8	1	3	-	1	-	8	1	-	-	14	1	16	1
Cerebrospinal-Meningit.	-	-	11	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	-	-	-	-	-	-	-	8	4	-	-	2	2	3	-	-	-	-	-	2	2	8	3
Vandkopper	1	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Skarlagensfeber	33	1	57	1	-	-	-	-	16	2	-	-	11	1	8	-	15	3	16	-	-	-	5	-
Røde Hunde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-
Mæslinger	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-
Rosen	3	-	2	-	2	-	3	-	4	-	1	1	1	-	2	-	1	-	2	-	3	1	9	1
Kighoste	24	3	-	-	11	-	1	-	45	2	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-
Diphtherit	-	-	6	3	4	3	-	-	31	10	11	3	25	10	32	8	-	-	11	3	7	-	14	2
Strubehoste	1	1	-	-	10	5	-	-	34	10	-	-	8	5	19	8	-	-	-	-	5	4	-	-
Kusma	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit.	62	4	32	-	32	-	16	2	-	-	41	1	32	3	22	-	21	-	60	5	74	4	54	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	16	-	16	-	5	-	3	-	-	-	19	-	13	-	21	-	3	-	18	-	15	-	21	-
Lungebetændelse	77	19	128	25	36	2	33	7	49	16	13	3	25	3	17	2	9	3	4	-	34	4	20	1
Brystbetændelse(Pleurit)	10	-	4	-	8	-	7	-	2	1	6	1	2	-	2	-	2	-	2	1	13	1	19	-
Gigtfeber	5	-	7	-	4	1	5	2	1	1	3	-	2	-	4	-	2	-	-	-	10	-	15	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	23	1	10	-	21	-	19	-	9	3	9	1	3	-	25	1	14	1	10	-	24	3	36	-
Cholera nostras																								
Blodgang	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1
Tilsammen	261	29	288	31	140	12	89	11	216	50	119	12	130	25	157	20	76	8	127	9	215	20	246	9

Liste over forskellige, væ-

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.	1		2		3	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Lærdal.		Lyster.		Indre Sogn.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		Tilf.	Dsf.				
Chronisk Rheumatisme	133	-	-	1	71	61	10	6	-	25	-	3	-
Fnat	53	-	21	18	8	6	8	2	-	-	-	14	-
Skurv	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	75	-	28	44	2	1	11	9	-	18	-	7	-
Rachit	31	2	19	12	-	-	9	2	-	1	-	1	1
Simpel Meningit.	21	16	4	6	7	4	8	1	1	-	-	3	3
Tuberkuløs Meningit	8	8	2	2	1	-	4	1	1	-	-	-	-
Lungetuberkulose	128	48	1	2	59	50	12	36	5	21	4	12	5
Kræft	64	45	-	-	23	28	12	4	2	4	1	6	4
Vatersot og Morb. Brightii	46	17	2	-	15	20	12	6	2	2	1	2	1
Blegsot og Anæmi	588	-	21	57	59	451	11	112	-	56	-	90	-
Menstruationsuordener	51	-	-	-	-	51	8	4	-	-	-	-	-
Kardialgi, chronisk Gastrit	794	14	17	33	364	377	11	92	-	49	-	49	-
Ormesygdomme	47	-	20	23	1	3	6	10	-	3	-	6	-
Drankersygdomme	5	-	-	-	2	-	2	3	-	-	-	-	-
Struma	5	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-

blev en Tjenestepige syg paa Fjeldkorstad; 3 Uger efter at Desinfektion var foretagen, bleve 2 Piger syge; de 3 øvrige Familier paa Gaarden gik fri til December, da paany 2 Personer angrebes. Om disse oplyses det, at de kort Tid før Sygdommens Udbrud tilfældigvis havde drukket Vand fra en til Fjæset gaaende Vandledning, til hvis Indtag der rimeligvis har været Sig fra en Brønd, hvori Klæder fra det først smittede Hus skulle være blevne vadskede. Ingen andre af Husets Beboere angrebes.

Af **Cerebrospinalmeningit** døde i Lyster en Patient først i September, Diagnosen var da tvivlsom; i December optraadte derimod en Række typiske Tilfælde. I omtrent Halvparten af disse fandtes et Herpes lignende Udslet hyppigst om Munden, men ogsaa baade paa Arme og Ben. I et Hus angrebes 4 Personer ellers blot en Person i hvert, uagtet den Syge undertiden laa i samme Værelse, ja endog i samme Seng, som andre benyttede.

Af **Barselfeber** opgives de fleste i ytre Sogns og Indvikens Distrikter. Fra det sidstnævnte anføres, at der i Januar angrebes kort efter hinanden 3 Kvinder, der vare betjente af samme Jordemoder. Denne fik Paalæg om grundig Desinfektion, men 2 Kvinder, som hun igjen betjente i Februar, fik Barselfeber. Hun fik Paabud om fornyet minutøs Desinfektion, samt en kortere Tids Afhold fra sin Praxis. Der optraadte intet nyt Tilfælde før i Mai, da en Kone, som havde tilbageholdt Moderkage, blev betjent af hende og fik Barselfeber. Denne Jordemoder har senere søgt og faaet Afsked.

Skarlagensfeber forekom især i Lærdals og Lysters Distrikter, hvor den dog for det meste havde mildt Forløb. I ytre Sogn var den mest udbredt i

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikter.																	
4		5		6		7		8		9		10		11		12	
Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjordeidet.		Gloppen.		Indviken.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
12	-	-	-	8	-	10	-	-	-	4	-	9	-	32	-	24	-
-	-	-	-	3	-	10	-	-	-	2	-	1	-	16	-	5	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	3	-	2	-	9	-	3	-	2	-	12	-	8	-
2	1	-	-	2	-	1	-	-	-	6	-	-	-	8	-	8	-
7	5	-	-	-	-	1	1	2	2	-	-	1	1	4	1	2	2
-	-	2	2	1	1	-	-	2	2	1	1	-	-	-	-	1	1
1	1	6	6	5	2	8	5	8	4	5	3	4	3	12	3	10	7
1	1	6	6	7	4	5	4	6	6	-	-	3	3	10	7	12	7
3	3	2	2	8	2	3	1	4	1	4	1	1	1	5	-	6	2
														68	-	35	-
60	-	-	-	17	-	26	-	63	-	34	-	23	-				
-	-	-	-	7	-	4	-	2	-	1	-	4	-	15	-	15	-
52	3	-	-	43	2	71	-	101	-	19	1	68	-	112	5	138	3
-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	18	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5	-

Klævolds Herred, især paa Nordsiden af Fjorden. I Kinn bragtes Smitten til 2 Gaarde i Bremanger ved frisk Mellemlid, idet mange Folk fra de smittede Gaarde havde været paa Sildekværkning i Nordfjord paa en Gaard, hvor der var Skarlagensfeber; selv var ingen af dem syge. Under et overmaade rigt Sildefiske i den sydlige Del af ytre Nordfjord (Frøjsjøen), hvor Boligerne vare aldeles utilstrækkelige til at rumme saa mange Mennesker, udbrod Skarlagensfeber, som det dog lykkedes at standse ved streng Isolation. Flere Uger senere — efter endt Fiske — opstod den paa 3—4 Steder i Distriktet, men meget mildt. I Nordfjordeidet forekom en liden Epidemi paa 16 Tilfælde paa Gaarden Hundeid i Eids Sogn. 4 af de Syge, 12 til 17 Aar gamle, der angaves at have haft Sygdommen med vanligt Udslet for 8 à 9 Aar siden, fik nu blot en let Angina med Feber i 3 à 4 Dage, intet Udslet, ingen Afskalning, medens deres Sødskende laa med fuldt udviklet Udslet.

Kighoste var i Lærdal meget udbredt paa Lærdalsøren og tildels ondartet, ligeledes forekom den i alle Herreder i ytre Sogn; forøvrigt syntes den at være i Tilbagegang.

Diphtherit. De fleste Tilfælde forekom i Kinns, ytre Sogns og indre Søndfjords Distrikter. I Utværs Herred i ytre Sogn antages Sygdommens Udbredning væsentlig at skrive sig fra 2 Landhandlere, der havde Sygdommen i Huset, men af Frygt for Afspærring undlode at anmelde Tilfældene. I indre Søndfjord forekom Sygdommen mest i Nøstdal og Helgheim. Paa Gaarden Ordal i Jølster, hvor den ligeledes optraadte, var den først angrebne en Pige, der havde været i et Bryllup paa Gaarden Grefstad i Helgheim; efter hende

angrebes hendes 3 Brødre. En Tjenestegut, der ogsaa havde været i samme Bryllup, antages at have bragt Smitten med til Gaarden Eskeland i Førde, hvor 2 Børn angrebes, og det ene døde. I Begyndelsen bleve flere Tilfælde upaaagtede, da Befolkningen mængstedes gjerne vil unddrage sig Isolationen, og først efter indtraadt Dødsfald sendes Bud efter Lægen. Det viste sig, at Sygdommen uagtet foretagen Desinfektion gjentagende kunde vise sig i samme Hus. Efter Svovlrøgning og Kalksaaen af Kjælder og Grunden under Huset standsede i flere Tilfælde Sygdommen. I Kinns Distrikt optraadte Sygdommen spredt uden at faa nogen større Udbredelse. Dødeligheden var ikke ubetydelig paa Grund af Sygdommens Overgriben til Struben. I Nordfjordeidet optraadte den i November og December i Kjølsdalen i Davikens Sogn paa Gaarden Humborstad i samme Hus, hvor der havde været Diphtherit for 1½ Aar siden; 5 Børn angrebes, hvoraf 3 døde. Huset var meget daarligt og smudsigt, Beboerne fattige, urenlige og upaalidelige; Smittestoffet har saaledes sandsynligvis ligget gjemt siden Aaret forud. I Gloppen indtraf ganske faa og lette Tilfælde. I Indviken vandt Sygdommen heller ikke videre Udbredelse. Paa Gaarden Skaar i Opstryn angrebes i Juni 2 Børn, der havde været i et Gravøl paa en Gaard i Olden Sogn, hvor der 1 Aar forud havde hersket Diphtherit.

Som **Strubehoste** betegnes hyppige Tilfælde i August, September og Oktober Maaned i indre og ytre Sogn, samt en Del i Kinns Distrikt.

Lungebetændelse. Om Lungebetændelse i Lærdals Distrikt i 1886 se det under Bilag indtagne Uddrag af Distriktslæge, Møinichens Medicinalberetning. Fra Lyster anføres, at der om Vaaren optraadte en intens Epidem, der krævede mange Ofre. Der syntes tydelig at finde Smitteoverførelse Sted; saaledes blev et Barn, der var i Besøg fra Hafslo, liggende syg i et Hus paa Rønneid, hvor kort efter baade Manden og Konen fik Sygdommen og døde. Flere Tilfælde forekom hyppig i samme Hus. Flere lettere Tilfælde kom ikke til Lægens Kundskab. Fra indre Sogn berettes, at Epidemien fra 1885 var i Aftagende og viste sig mindre ondartet. I midtre Sogn fandt Distriktslægen en Mand i Fjærland næsten døende af Lungebetændelse, en voxen Søn var Rekonvalescent, en anden Søn var netop bleven syg, og 2 voxne Døttre havde ligget syge efter al Sandsynlighed af samme Sygdom. Fra ytre Sogn anføres, at Sygdommen artede sig mængstedes som en epidemisk Sygdom, idet en efter anden angrebes af alle et smittet Huses Indvaanere, især de yngre. Fra Gloppen derimod bemærkes, at i intet Tilfælde vides mere end en Person angreben i samme Familie.

Af **sjældnere forekommende Tilfælde** anføres fra Lærdal et, hvor der manglede Livmoder (uterus) hos en 35 Aar gammel Kvinde, der havde været gift i flere Aar; men aldrig havt maanedlig Renselse eller Smarter, der mulig kunde hænge sammen med denne. Hun havde desuden kun Spor af Bryster, rigelig Haarvæxt paa Læber, Hage og Lemmer. Moderskeden og udvendige Kjonsdele vare som hos en Kvinde.

Af **Oestrus hominis** forekom flere Tilfælde i ytre Søndfjord; det anbefales snarest mulig at udskjære Larven, der hurtig kan forsvinde fra et Sted under Huden og optræde paa et andet. Almindelig volder den ikke meget Besvær undtagen hos Børn, hvor den kan frembringe Grættenhed, Appetitmangel, Afmagring, Mathed og Smertetogter saa stærke, at Børnene skrike (Herlofsen).

Om en under Sildefisket i Kinns Distrikt forekommende **Lymphangit** se det under Bilag indtagne Uddrag af Distriktslæge Lorentzens Medicinalberetning).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel (øverst næste Side).

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** hidsættes Tabel, Side 144.

Veneriske Sygdomme.

Sygdomsform.	Tilsammen Behand- lede.	Antal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikter.			
			1	3	8	10
			Lærdal.	Indre Sogn.	Kinn.	Nord- fjord- eidet.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Gonorrhoe og Urethrit.	14	4	1	5	6	2

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Lærdal	53	5	29	24
Lyster	48	4	31	17
Indre Sogn	34	5	12	22
Midtre —	45	1	11	34
Ytre —	94	6	50	44
Ytre Søndfjord	42	2	12	30
Indre —	85	5	23	62
Kinn	47	4	20	27
Flørø By	7	2	2	5
Landdistrikt	40	2	18	22
Ytre Nordfjord	24	3	8	16
Nordfjordeidet	40	3	9	31
Gloppen	62	3	20	42
Indviken	52	7	9	43
Nordre Bergenhus Amt	626	48	234	392
Deraf i By	7	2	2	5
— Landdistrikt	619	46	232	387

Fnat var meget udbredt i Jostedal, Lysters Distrikt. Sundhedskommissionen maatte træffe Foranstaltninger mod den. Befolkningen er skiddenfærdig og bor trangt.

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Efterfølgende Tabel giver en Oversigt over de af Lægerne udførte obstetriciske Operationer med Angivelse af Indikation og Udfald. Tilsammen udførtes 32 Operationer, hvoraf 3 i Lærdal, 3 i Lyster, 3 i indre Sogn, 5 i midtre Sogn, 1 i ytre Sogn, 2 i indre Søndfjord, 1 i ytre Søndfjord, 1 i Kinn, 1 i ytre Nordfjord, 4 i Nordfjordeidet, 3 i Gloppen og 5 i Indviken.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Udtrækning.		Partus præma- turus artificial.		Perforation.	Efterbyrds- operation.
	Mødre	Børn		Mødre	Børn	Moder	Barn	Mødre	Barn	Mødre	Mødre
	lev.	lev.	død.	lev.	død.	lev.	lev.	lev.	død.	død.	lev.
Utilstrækkelige og smerte- fulde Veer	17	12	¹⁾ 5	-	-	1	²⁾ 1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydramnios	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Ansigtspfødsel	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	³⁾ 2	-	-	-	-	-	-
Stort Foster og Vemangel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 2	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	22	16	6	2	2	1	1	1	1	2	4
		22									

¹⁾ I et Tilfælde var Dødsårsagen Tryk paa Navlesnoren, i et andet var Fosteret dødt ved Lægens Ankomst. ²⁾ Tvillingfødsel. Underlivet abnormt udvidet og ingen Fremgang i Fødselen; 2den Tvilling fødtes ved Naturens Hjælp. ³⁾ Skulderleie med fremfalden Arm. ⁴⁾ Den ene døde 12 Timer efter Fødselen, nærmere Dødsårsag ikke anført. Den anden døde 7 Dage efter af Peritonit.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Levende Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Lærdal	208	113	20	-	-	7	3	-
Lyster	141	112	15	4	-	5	3	-
Indre Sogn	157	89	12	1	-	6	2	-
Midtre —	236	97	19	2	-	9	6	-
Ytre —	259	144	13	-	4	15	3	-
Ytre Søndfjord	233	115	16	2	-	7	3	-
Indre —	356	149	16	3	2	11	3	-
Kinn	244	117	10	-	1	6	6	-
Florø By	22	8	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	222	109	9	-	1	6	6	-
Ytre Nordfjord	170	94	13	2	2	2	3	-
Nordfjordeidet	123	77	12	1	1	7	1	1
Gloppen	149	82	11	4	1	5	2	-
Indviken	196	105	16	3	5	13	2	1
Nordre Bergenhus Amt	2472	1294	173	22	16	93	37	2
Deraf i By	22	8	1	-	-	-	-	-
— - Landdistrikt	2450	1286	172	22	16	93	37	2

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1178 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 52.3.

De hyppigste Dødsaaarsager være:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Land- distrikterne.
Lungebetændelse	85	-	85
Alderdomssvaghed	62	-	62
Lungetuberkulose	48	2	46
Kræft	45	-	45
Diphtherit	42	1	41
Akut Bronchit	19	-	19
Organisk Hjertesygdom	17	1	16
Chronisk Gastrit	14	-	14
Barselseber	11	-	11
Spedalskhed	10	-	10
Vatersot og Morbus Brightii	10	-	10

Lungetuberkulose. For det hele Amt udgjør Dødsprocenten 7.6 af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 12.2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Landdistriktet henholdsvis 7.3 og 11.9 pCt.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 13 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaaarsag for 13, hvoraf 11 af Barselfeber, 1 døde 12 Timer efter Fødselen efter forudgaaet Vending, 1 døde 7 Dage efter af Peritonit.

De hyppigst opgivne **Dødsaaarsager** se Side 149.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Veirliget var i det Hele ugunstigt, Vaaren for det meste kold, Sommeren og tildels Høsten kold og regnfuld, Vinteren mild.

De hygieniske Forhold staa i Lærdal fremdeles paa et lavt Standpunkt. Den økonomiske Stilling betegnes som daarlig, særlig hos Landmanden, og denne virker tilbage paa de hygienske Forhold. Der mærkes fremdeles Aftagen i Misbrug af Spirituosa. Fra Kinn klages ogsaa over yderlig mislig økonomisk Tilstand i Aaret indtil dets sidste Kvartal, da et rigt Sildefiske forbedrede Stillingen i væsentlig Mon. Fra indre Sogn omtales Aarets Afkastning som et Middelsaars, Bondens økonomiske Vilkaar som noksaa gode. Der mærkes Fremgang i hans Stel i enhver Henseende; Sultefodring af Kvæget er ikke bemærket. Ædrueligheden tiltager. Fra midtre Sogn nævnes de økonomiske Forholde som nogenlunde gode; Arbeidet mod Natteløberiet fortsættes, som det synes med Resultat. Misbrug af Spirituosa aftager. Fra ytre Nordfjord omtales Blodfattigdom og slet Ernæring. Denne maa vistnok sættes i Forbindelse med den herskende Armod og dens Følger, samt mislige sanitære Forhold, som i længere Tid have hersket i Distriktet. Af de nye vedtagne Sundhedsforskrifter findes et Exemplar opslaaet i hver Mands Hus, men Resultatet har hidtil været ringe og forudses at ville blive det, saafremt Armoden og de økonomiske Forhold skulle holde sig ligedan. Høsten 1886 indtraf et ganske godt Fiske og, hvor der har været Fremgang i økonomisk Henseende, spores flere Steder Virkning af Sundhedsreglerne. Reisende Kvaksalvere gjøre sig vanlig rig Høst og narre Bonden paa en storartet Maade. (O. Hiorth). Fra Gloppen nævnes Kardialgi og chronisk Gastrit som almindelige, foraarsaget ved den ensformige og uhensigtsmæssige Kost. Den gamle Bygdebehandling af Blegssot med Aareladning begynder at svinde, ligesom det mest er ældre Folk, der endnu aarelade sig 2 à 3 Gange aarlig. Forøvrigt gjør Hygienens Fremskridt; eftersom Udskiftningen skrider frem, bygges gode Vaaningshuse, ligesom bedre Husstet spores. Hertil bidrager ikke lidet Jenteskolen paa Holmedal, som søges meget. I Indviken er Distriktet i økonomisk Henseende fremdeles i Tilbagegang; Priserne paa Landmandsprodukter synke stadig. Befolkningen forstaar dog at sætte Tæring efter Næring, saa nogen egentlig Nød hersker ikke. Føden bestaar næsten alene af Gaardens Afkastning, af Kolonialvarer bruges meget lidet; Kaffe kan man saaledes sige er en næsten ukjendt Drik, eller den nydes blot ved heitidelige Anledninger hos bedre Stillede. Renlighedssandsen er lidet udviklet baade i Hus- og Madstel. I de af Reisende besøgte Strøg spores dog Fremgang, især efterat Jenteskolen i Søndfjord er begyndt at søges. Klædedragten er varm og god, uldent Undertøi vanligt, Antrækket ordentligt.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vaccine- rede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	12	948	27	1869	10
Lærdal	1	94	-	143	1
Lyster	1	125	3	154	-
Indre Sogn	1	71	1	218	1
Mitre —	1	75	2	217	-
Ytre —	1	-	2	uopgivet	-
Ytre Søndfjord	1	95	6	153	3
Indre —	1	52	2	285	1
Kinn	1	279	3	171	1
Ytre Nordfjord	1	60	1	uopgivet	2
Nordfjordeidet	1	19	1	130	-
Gloppen	1	21	2	151	-
Indviken	1	57	4	247	1

XV. Romsdals Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikt.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		114.70	117 220	22	3	71	60
1. Vestre Søndmøre ...		6.70	10 718	1	-	8	7
	Vanelven	2.50	2 615	-	-	2	1
	Herø	1.60	2 729	1	-	2	1
	Sandø		2 487	-	-	1	2
	Ulfsten		2 887	-	-	3	3
2. Indre Søndmøre ...		9.60	7 353	1	-	3	3
	Ørsten	6.10	2 063	1	-	2	2
	Volden		3 485				
	Hjørøndfjord		1 805				

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
3. Østre Søndmøre		17.20	6 404	1	-	6	6
	Stranden	3.50	2 351	1	-	2	2
	Norddalen	9.30	2 337	-	-	2	2
	Sunelven	4.40	1 716	-	-	2	2
4. Ørskog		6.90	9 983	1	-	4	5
	Søkelven	2.70	2 043	1	-	2	2
	Ørskog	1.60	1 738	-	-	1	1
	Skodje	2.60	2 738	-	-	1	2
	Vestnæs		3 464	-	-		
5. Nordre Søndmøre		2.20	13 726	4	1	9	6
	Aalesund	-	5 603	4	1	-	-
	Borgrund	1.40	5 381	-	-	-	-
	Harham	0.80	2 742	-	-	-	-
6. Ytre Romsdal		6.50	12 974	3	-	8	6
	Molde, Kjøbstad	-	1 672	3	-	1	-
	Bolsø	2.20	3 821	-	-	1	1
	Bud	1.10	2 080	-	-	2	1
	Akerø	1.10	2 228	-	-	2	2
	Sandø	0.20	736	-	-	1	1
	Frænen	1.90	2 437	-	-	1	1
7. Indre Romsdal		17.80	11 045	1	-	5	5
	Gryten	8.00	3 052	-	-	1	1
	Eid	2.00	684	-	-	1	1
	Vold		996	-	-	1	1
	Vesø	1.60	2 570	1	-	1	1
	Næsset	6.20	3 743	-	-	1	1
8. Søndre Nordmøre		5.71	20 055	5	2	2	8
	Christianssund, Kjøbstad	0.11	8 251	5	2	2	-
	Kværnæs	2.80	6 556	-	-	-	4
	Fredø og Grip	0.40	1 489	-	-	-	2
	Øre	1.90	2 489	-	-	-	1
	Strømsnæsset	0.50	1 270	-	-	-	1
9. Sundalen		15.80	6 295	2	-	6	6
	Sundalen	9.20	2 302	1	-	2	2
	Øksendalen	4.30	1 329	-	-	2	2
	Tingvold	2.30	2 664	1	-	2	2
10. Surendalen		17.75	9 235	2	-	5	4
	Stangvik	3.70	3 225	1	-	3	-
	Surendalen	7.20	3 105	1	-	1	-
	Rindalen	6.40	2 772	-	-	1	-
	Staknæs Bygdelaq af Halse Herred	0.45	133	-	-	-	-

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Debr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
11. Nordre Nordmøre		8.45	9 432	1	-	1 ¹) 6	(15
Edø	} Tustern Aure	2.20	2 865	-	-	-	-
Tustern		1.33	1 339	-	-	-	-
Aure		5.20	3 906	1	-	-	-
Halse (undt. Heggem- stranden og Staknæs Bygdela)		1.05	1 322	-	-	-	-

¹) 1 Post ledig.

Sundhedstilstanden var i det Hele tilfredsstillende. Skarlagensfeber forekom i hele Amtet, men i Regelen mild, Kighoste optraadte epidemisk i enkelte Distrikter. Typhoidfeber var meget sjældnere end Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1750 eller 13.6 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (128 600). Dødeligheden Aaret forud var 13.7 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Læernes Opgaver sammendragne Tabel. (Se Side 154 og 155).

Typhoidfeber optraadte i vestre Søndmøre med 1 Tilfælde paa en Gaard i Søvde, hvorefter Sygdommen i det følgende Aar spredte sig til de nærliggende Gaarde. I østre Søndmøre forekom 3 Tilfælde i ytre Dal; det første opstod paa en Gaard, hvor Sygdommen tidligere havde været, og de to andre Angrebne paadrog sig Smitte ved Besøg. De fra Ørskog Distrikt anmeldte Tilfælde optraadte i Vestnæs. I nordre Søndmøre indtraf 6 Tilfælde i Aalesund dels i et Hus, hvor Sygdommen før havde hersket, dels i et nybygget Hus, hvor der var Mistanke om Forurensning af Drikkevandet. I Borgund angrebes de fleste af Beboerne paa en afsides Fjeldgaard, hvor der Aaret forud havde været et Par lette Tilfælde, men hvor tillige Vandet til Husbrug var forurenset ved Tilsig fra Udhusene. Tilfældene i ytre Romsdal vare Rester af en liden Epidemi i Bjørnsund i Bud Aaret forud. I nordre Nordmøre stod 1 Tilfælde i Aure i Forbindelse med Sygdom Aaret forud; af de øvrige Tilfælde (1 i Halse og 3 i Tustern) vare 2 i Tustern paa en Gaard (Brandsvig), der er kjendt som en gammel Typhusrede, og det tredie skyldtes Smitte derfra.

Barselfeber. Fra Surendal berettes, at en Kone, der ventede sin Nedkomst om 14 Dage, gennem et ganske ubetydeligt Saar paa en Finger blev smittet af Manden, der led af erysipelas Phlegmone i Axelhulen. Konens Arm svulmede op, der udviklede sig en akut, septisk Tilstand, der førte til Fosterets Afdøen og Fødsel og Konens Død, alt i Løbet af 3—4 Dage. (L. Selmer).

Den Syge af **Børnekopper** i Skodje i Ørskogs Distrikt antages smittet af Omstreifere, der havde gæstet Gaarden samme Uge, som han blev syg.

Skarlagensfeber optraadte i vestre Søndmøre omtrent samtidig paa flere Steder i Distriktet. Stærkest var Udbredningen paa Vartdalstranden, i Haddalsbygden og Dunnøen i Ulfsten og i Vanelven langs Syltefjorden. Den

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		I	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Søndmøre Foderi. (Bergens-Stift).	
																			Tilf.
Exanthematisk Typhus.	2	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Typhoidfeber	59	11	59	17	2	-	2	2	5	6	2	6	4	6	7	59	11	30	5
Barselfeber	37	9	37	3	1	4	6	6	1	4	1	2	4	2	3	37	9	15	3
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-
Vandkopper	32	-	32	-	8	2	3	3	1	1	1	3	-	6	4	32	-	20	-
Skarlagensfeber	483	23	483	15	15	35	43	78	72	49	51	29	18	38	40	483	23	292	12
Rosen	143	5	143	8	11	14	10	16	9	16	18	6	8	13	14	143	5	54	1
Kighoste	436	13	436	11	17	72	49	38	34	41	34	40	36	37	27	436	13	39	-
Diphtherit	141	39	141	13	13	8	3	20	21	26	21	6	3	2	2	141	39	58	14
Strubehoste	16	6	14	7	-	1	-	-	-	-	1	-	2	1	2	16	6	3	2
Kusma	9	-	8	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	5	9	-	1	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit .	2042	24	2042	219	240	257	215	254	137	100	103	114	148	144	111	2042	24	826	12
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	601	-	601	56	66	96	51	72	51	51	27	26	33	33	39	601	-	296	-
Lungebetændelse	382	52	382	26	45	37	41	46	33	20	20	10	25	41	38	382	52	207	22
Brystbetændelse(Pleurit)	177	3	174	20	14	14	19	14	14	10	21	6	11	13	18	177	3	101	1
Gigtfeber	99	1	99	9	10	8	9	11	11	3	6	2	7	6	17	99	1	35	-
Diarrhoe (akut)	634	18	634	46	44	42	38	49	60	50	66	58	41	88	52	634	18	345	10
Cholera nostras																			
Blodgang	51	9	51	4	1	14	4	2	3	2	-	10	5	4	2	51	9	8	-
Skjorbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Tilsammen	5346	213	5340	454	487	604	493	614	453	381	372	322	345	434	381	5346	213	2332	82

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	II		Eordeling paa Lægedistrikterne.																					
	Nordmøre og Roms- dals Fog- deri.(Trond- hjems Stift.	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		
		Vestre Sønd- møre-	Indre Sønd- møre.	Østre Sønd- møre.	Ørskog.	Nordre Sønd- møre.	Ytre Roms- dal.	Indre Roms- dal.	Søndre Nord- møre.	Sundal.	Suren- dal.	Nordre Nord- møre.												
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exanthematisk Typhus.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	29	6	1	-	3	1	3	-	5	1	18	3	10	1	1	-	11	1	1	-	1	-	5	4
Barselfeber	22	6	3	1	1	-	-	-	7	2	4	-	1	-	1	-	13	3	2	1	2	1	3	1
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	12	-	2	-	2	-	-	-	5	-	11	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	4	-
Skarlagensfeber	191	11	114	6	37	-	21	1	47	-	73	5	11	1	33	4	55	-	18	-	11	1	63	5
Rosen	89	4	11	-	6	-	7	-	8	1	22	-	16	-	2	-	19	1	-	-	47	3	5	-
Kighoste	397	13	6	-	-	-	1	-	15	-	17	-	83	2	-	-	278	7	-	-	22	4	14	-
Diphtherit	83	25	-	-	6	-	36	11	8	1	8	2	13	9	43	14	26	1	-	-	-	-	1	1
Strubehoste	13	4	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	9	-	-	-	3	3	-	-
Kusma	8	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit .	1216	12	25	-	53	3	20	1	70	4	658	4	307	1	56	1	614	3	17	2	147	2	75	3
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	305	-	13	-	15	-	7	-	13	-	248	-	94	-	17	-	149	-	1	-	26	-	18	-
Lungebetændelse	175	30	26	2	30	3	16	2	11	3	124	12	41	6	25	4	74	13	3	1	19	3	13	3
Brystbetændelse(Pleurit)	76	2	13	-	3	-	13	-	14	1	58	-	9	-	5	-	39	1	-	-	16	1	7	-
Gigtfeber	64	1	11	-	3	-	3	-	4	-	14	-	5	1	10	-	30	-	5	-	11	-	3	-
Diarrhoe (akut)	289	8	38	6	22	-	19	2	25	-	241	2	87	4	7	-	162	3	-	-	11	1	22	-
Cholera nostras																								
Blodgang	43	9	-	-	4	-	-	-	-	-	4	-	10	-	-	-	13	3	-	-	6	3	14	3
Skjørbug	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3014	131	265	17	188	7	146	17	223	13	1500	28	689	25	206	24	1502	36	47	4	323	22	247	20

Liste over forskellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		I		II		1	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Søndmøre Fogderi. (Bergens Stift).	Romsdals og Nord- møre Fog- derier. (Trond- hjems Stift).	Vestre Søndmøre.			
			Md.	Kv.	Md.	Kv.			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Chronisk Rheumatisme	307	1	-	1	170	136	92	-	215	1	30	-
Fnat	33	-	13	10	2	8	25	-	8	-	5	-
Skurv	2	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-
Kjertelsyge	173	-	71	84	6	12	34	-	139	-	5	-
Rachit.	40	1	26	14	-	-	11	-	29	-	2	-
Simpel Meningit	18	15	5	4	7	-	12	11	6	4	2	2
Tuberkuløs Meningit	18	18	11	6	1	-	6	6	12	12	-	-
Lungetuberkulose	285	94	11	16	122	136	102	29	183	65	22	1
Kræft	76	31	-	1	23	50	16	8	60	23	3	-
Vatersot og Morbus Brightii .	79	¹⁾ 16	4	-	31	42	24	7	55	9	2	-
Blegsot og Anæmi	976	1	40	124	61	751	300	-	676	1	46	-
Menstruationsuordener	189	-	-	4	-	185	42	-	147	-	14	-
Kardialgi, chronisk Gastrit .	1456	9	58	108	529	761	668	6	788	3	102	-
Ormesygdomme	73	-	25	37	5	5	17	-	56	-	5	-
Drankersygdomme	5	-	-	-	5	-	1	-	4	-	-	-
Struma	3	-	-	-	-	3	1	-	2	-	1	-

¹⁾ Af Vatersot 5, af Morbus Brightii 11.

¹⁾ Af Vatersot 5, af Morbus Brightii 11.

optraadte meget mild, hvad der bidrog til af skaffe den den store Udbredelse, fordi Folk ikke brød sig om at iagttage selv de simpleste Forsigtighedsregler. Det lykkedes derfor kun enkelte Steder at forfølge Epidemiens Gang; Befolkningen viser sig meget forsigtig eller uvillig, naar det gjælder at komme med Oplysninger i saa Henseende. I østre Søndmøre udbrod Sygdommen først i Valdalen, bredte sig derfra til Overaa i Stranden, hvorfra den kom til Stordalen, hvor den endnu vedblev ved Aarets Udgang. I Ørskogs Distrikt optraadte den væsentlig i Skodje og Vestnæs, hvor langt flere angrebes end det opgivne Antal; den optraadte godartet og ikke efterfulgt af de forrige Aar saa almindelige Nyrer-sygdomme. Den tidligere Epidemi i Aalesund (nordre Søndmøre) var ophørt ved Aarets Begyndelse, men der forekom en Del Tilfælde ved ny Import fra Land-distriktet, hvor den i al Hemmelighed havde sneget sig frem fra Sted til Sted hele Aaret igjennem uden at blive paaagtet, da Tilfældene vare milde, og Befolkningen rent ud lagde Skjul paa dens Forekomst, idet den betragtes som en Børnesygdom, mod hvilken hverken Læge eller Medicin hjælper, i al Fald saa længe der ikke er Komplikationer. I ytre Romsdal behandledes 8 Tilfælde i Frænen og 1 i Akerø, paa hvilket sidste Sted sagdes, at en Udslagssygdom i længere Tid havde hersket blandt Børnene, men saa mild, at Børnene gik ude med den, hvorfor Læge ikke søgtes. I indre Romsdal optraadte den som smaa Hus-epidemier paa forskellige Steder og ved Smitteimport delvis indenbygds fra, uden at nogen større Epidemi blev Følge. Fra søndre Nordmøre anføres, at Syg-

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
2		3		4		5		6		7		8		9		10.		11	
Indre Søndmøre.		Østre Søndmøre.		Ørskog.		Nordre Søndmøre.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmøre.		Sundal.		Surendal.		Nordre Nordmøre.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
11	-	6	-	17	-	28	-	117	-	16	1	55	-	9	-	5	-	13	-
12	-	-	-	4	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
5	-	-	-	12	-	12	-	42	-	2	-	73	-	2	-	12	-	8	-
3	-	-	-	3	-	3	-	1	-	-	-	23	-	1	-	4	-	-	-
2	2	-	-	3	2	5	5	-	-	3	1	-	-	-	-	3	3	-	-
1	1	3	3	-	-	2	2	3	3	1	1	7	7	-	-	1	1	-	-
5	2	5	2	9	5	61	19	14	5	8	4	116	34	16	1	18	15	11	6
2	1	2	1	3	3	5	3	9	1	2	-	33	10	4	3	5	5	7	4
5	2	3	1	1	1	13	3	16	-	2	2	22	3	5	1	5	2	5	1
10	-	12	-	40	-	192	-	232	-	30	-	270	-	38	-	74	1	32	-
13	-	-	-	2	-	13	-	50	-	15	-	66	-	-	-	12	-	4	-
62	2	35	3	46	-	423	1	329	2	48	-	248	-	30	-	68	1	65	-
5	-	-	-	4	-	3	-	17	-	8	-	20	-	1	-	9	-	1	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-

dommen i det Hele viste liden Tilbøielighed til at gribe om sig. I Sundal optraadte enkelte Tilfælde hele Aaret igjennem baade i Tingvold og Sundalen, alle meget lette og uden Dødsfald. Tilfældene i Surendal i Stangvik vare Efterslet af Epidemien forrige Aar. I nordre Nordmøre forekom Sygdommen i 1ste Halvaar meget spredt i Distriktets forskjellige Herreder som smaa Hus- eller Gaardepidemier med et i Almindelighed mildt Forløb.

Rosen. Fra Surendal bemærkes, at i 1885 forekom en Del Tilfælde væsentlig i Rindal; i 1886 trak Epidemien sig nedover Surendal og udover langs Fjorden til Aasgaard Sogn af Stangvik og senere paa Aaret ogsaa til de øvrige Dele af dette Herred. Den optraadte som oftest som Ansigtsrosen og vides under denne Form at have forvoldt 1 Dødsfald, nemlig hos en nogle Aar gammel Kone. Ved Siden heraf var der et forholdsvis stort Antal Tilfælde, i hvilke Sygdomsgiften kom ind gjennem et som oftest rent ubetydeligt Saar eller Hudløshed paa andre Steder af Legemet, især paa Fingrene, og bevirkede mere eller mindre begrænsede Betændelser af forskjellig Art (ofte phlegmonøse) i Fingre, Haand, Arm eller paa Kroppen med som oftest høi Feber. En Husmand fik saaledes efter at have været i et Hus, hvor Konen nylig havde haft Ansigtsrosen, en heftig erysipelatøs phlegmonøs Affektion i Axelhulen, der gik over i Suppuration. Han havde et ubetydeligt Saar paa en Finger. Hans Kone pleiede ham, blev smittet og døde (se det under Barsselfeber anmærkede Tilfælde). En Nabo var behjælpelig med at lægge Liget i Kiste, han havde ogsaa et ubetydeligt Saar paa en Finger;

strax efter fik han en voldsom Phlegmone i hele Armen med Gangran af Celle-vævet under Huden og senere en lignende Affektion i Siden; han gjenvandt dog sin Helbred.

Det forholdsvis store Antal, tildels yderst heftige **Pleuriter** med purulent Exudat og de ligeledes hyppigere end vanlig forekommende Peritoniter synes det rimelig ogsaa at sætte i Forbindelse med dette Smittestof. (Ludv. Selmer).

Septichæmi. Fra Ørskog anføres, at de behandlede Tilfælde af denne Sygdom optraadte under Fisket og skyldtes Anglestik. Der forekom usædvanlig mange og ondartede Tilfælde. (C. A. Randers). Fra søndre Nordmøre omtales 9 Tilfælde, hvor Sygdommen opstod efter smaa Saar paa Fingrene, hvori der opstod Infektion (de aller fleste Tilfælde hos Fiskere) og fremkaldte betydelig Suppuration og stærk Almenlidelse. 2 Tilfælde endte dødelig efter faa Dages Sygdom. (F. W. Thesen).

Kighoste optraadte som Epidemi i Oktober og November i Rindø, Herø Herred i vestre Søndmøre og i Aarets første Maaneder i Ørskog (Sykelven og Vestnæs Herreder). I ytre Romsdal var den almindelig udbredt saavel i Molde som Landdistrikterne, hvad der ogsaa var Tilfældet i Christianssund og Landdistrikterne i søndre Nordmøre. I Surendal begyndte den midtsommers i Surendal og spredte sig derfra udover Distriktet, — Forløb i Regelen mildt — og i nordre Nordmøre angives den almindelig udbredt over næsten hele Distriktet, men kun lidet behandlet, da den optraadte godartet.

Diphtherit holdt ved i østre Søndmøre paa Taffjord Gaard fra Aaret forud, kom ogsaa til Sunelven, hvor der døde langt flere, end der blev tilseet af Læge; Publikum vil ikke overholde Isolationen, hvorledes man end forsøger at ordne den. I Ørskog og ytre Romsdal forekom en Del spredte Tilfælde. I indre Romsdal optraadte den udover Vaaren og Sommeren i Vold, antagelig som Fortsættelse fra dens Optraaden dersteds i December 1885. I August til Midten af September forekom en liden ondartet Epidemi paa Næsjestranden (Gaarden Bergsvig) i Veø. En Mand mistede 4 af 5 Børn. Paralyse som Eftersygdom indtraf i flere Tilfælde. Desuden indtraf enkelte spredte Tilfælde, der dog ved Isolation ikke bragte Sygdommen videre.

Kusma optraadte mod Aarets Slutning epidemisk i Rindalen (Surendals Distrikt).

Katarrhalske Sygdomme. Fra indre Søndmøre omtales en Del Tilfælde af Influenza udpaa Eftersommeren, og fra Ørskog bemærkes, at Katarrh og Influenza fra Aarets første Maaneder holdt sig dog med jævnt aftagende Hyppighed hele Aaret igjennem. Særlig hyppig var Katarrh i Tuba Eustachii og Mellemrøret, der optraadte rent som en Epidemi blandt Børn især. I Mod-sætning hertil var **Lungebetændelse** en sjelden Sygdom i Ørskog, ligesom denne Sygdom i det Hele er forekommen sjældnere end Aaret forud.

Gastriske Sygdomme kom i det Hele sjældnere under Behandling end forrige Aar. En Epidemi af Cholera nostras optraadte i Høstmaanederne næsten over hele vestre Søndmøre Distrikt; fra indre Søndmøre berettes, at Diarrhoeerne oftere vare forbundne med blodige Udtømmelser, og epidemisk Blodgang forekom paa et Par Gaarde paa Tustern i nordre Nordmøre i September og Oktober.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel (Side 159).

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.														
			I			II											
			Søndmøre Fogderi.	Romsdals og Nord- møre Fogderi.		Vestre Søndmøre Fogderi.	Indre Søndmøre	Østre Søndmøre	Ørskog.	Nordre Søndmøre	Ytre Romsdal.	Indre Romsdal.	Søndre Nordmøre	Sundal.	Surendal.	Nordre Nordmøre	
			Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
Syphilis	24	3	5	19	3	1	-	-	1	3	3	-	-	15	1	3	-
Gonorrhoe . .	72	-	30	42	-	-	7	1	-	22	-	2	1	35	-	3	1

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** henvises til Tabel Side 156 og 157.

Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 14,5 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 21,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 19,3 pCt. og 25,9 pCt., i Landdistrikterne 12,2 pCt. og 19,2 pCt.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Vestre Søndmøre	24	1	17	7
Indre —	46	2	7	39
Østre —	32	2	17	15
Ørskog	46	5	13	33
Nordre Søndmøre	94	19	28	66
Aalesund	67	13	24	43
Landdistrikt	27	6	4	23
Ytre Romsdal	68	5	25	43
Molde	37	2	4	33
Landdistrikt	31	3	21	10
Indre Romsdal	43	4	24	19
Søndre Nordmøre	143	34	36	107
Christianssund	108	26	26	82
Landdistrikt	35	8	10	25
Sundal	13	1	4	9
Surendal	93	15	22	71
Nordre Nordmøre	45	6	20	25
Romsdals Amt	647	94	213	434
Deraf i Byer	212	41	54	158
— - Landdistrikt	435	53	159	276
Deraf i Bergens Stift	242	29	82	160
— - Trondhjems —	405	65	131	274

Fnat omtales importeret til Tingvold (Sundals Distrikt), hvor den udbredte sig meget hurtig. Den gav Anledning til ikke faa i Regelen lette, men ogsaa enkelte alvorlige Tilfælde af Kvikselvforgiftninger, da der brugtes mod Fnat Salve af Kvikselv udrevet med usaltet Smør.

Om **Blegsot** og **Anæmi** skrives fra nordre Nordmøre: «Da Lægehjelp i denne Sygdom kun søges, naar den er naaet saalangt, at Legemet ikke mere aarker at udføre sin Gjerning, vil det skjønnes, at denne Sygdom er langt mere udbredt, end de behandlede Tilfælde udvise, noget som ogsaa Erfaringen bekræfter. Som et væsentligt Aarsagsmoment til den maa nævnes den altfor tidlige Udnyttelse af Barnets Arbeidskraft, som her finder Sted. Det gjælder især Pigerne, der allerede fra 10 Aars Alderen meget almindelig sættes til Gulvvask, lang og tung Vandbæring, Spinding og forresten til alle Husets Gjerninger, der foregaa inde, medens Gutterne baade spares mere af Mangel paa for dem passende Beskæftigelse, og deres Arbeidsfelt mere er henvist til den friske Luft, saaledes f. Ex. som Led-sagere, Elever og Medhjelpere i Fiskeribedriften. (H. Chr. Parelius).

Af **Larver** under Huden (Østruslarver) iagttoges ogsaa i 1886 et Par Tilfælde i Surendalen og 1 i Rindal. Det lykkedes ikke at udklække vedkommende Insekt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Der udførtes ialt 49 obstetriciske Operationer af Lægerne, hvoraf 2 i vestre og 1 i østre Søndmøre, 3 i Ørskog, 16 i nordre Søndmøre, 1 i ytre og 1 i indre Romsdal, 19 i søndre Nordmøre, 1 i Sundal, 3 i Surendal og 2 i nordre Nordmøre Distrikter. Indikation og Udfald sees af følgende Tabel:

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Udtrækning.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre	Børn		Moder	Barn	Moder	Barn	Moder	Mødre
	lev.	lev.	dødf.	død.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige Veer,									
langsom Fødsel	36	33	3	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	¹⁾ 2	2	-	²⁾ 1	1	-	-	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtspfødsel	1	-	1	-	-	-	-	-	-
For stort Foster	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Sædeleie	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Fødsel	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Fast indkilet Hoved,									
truende Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Timeglasformig Sammen-									
trækning	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Romsdals Amt	43	37	6	1	1	1	1	1	3
		43							
Deraf i Bergens Stift . . .	19	14	5	-	-	1	1	-	2
— - Trondhjems Stift.	24	23	1	1	1	-	-	1	1

¹⁾ Deraf 1 Gang rachitisk Bækken. ²⁾ Dødsarsag: Livmoderbristning.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 11 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsag for 11, deraf 9 af Barselfeber, 1 af Livmoderbristning og 1 af Rosen.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Levende Fødte.	Døde				Død fødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Vestre Søndmøre	351	139	16	1	2	5	8	1
Indre —	215	91	17	2	-	5	1	-
Østre —	192	98	8	1	-	5	3	1
Ørskog	275	182	26	4	3	10	5	1
Nordre Søndmøre	538	215	49	7	2	14	4	-
Aalesund	231	87	21	2	1	6	1	-
Landdistrikt	307	128	28	5	1	8	3	-
Ytre Romsdal	395	192	33	3	2	16	2	-
Molde	41	38	9	2	1	1	-	-
Landdistrikt	354	154	24	1	2	15	2	-
Indre Romsdal	258	166	17	5	1	11	7	-
Søndre Nordmøre	653	317	62	5	5	16	13	1
Christianssund	313	142	36	3	1	8	3	-
Landdistrikt	340	175	26	2	4	8	10	1
Sundal	163	82	8	-	3	5	1	-
Surendal	209	135	9	-	3	6	2	-
Nordre Nordmøre	317	133	21	1	2	9	5	-
Romsdals Amt	3566	1750	266	29	23	102	51	4
Deraf i Byer	585	267	66	7	2	15	4	-
— Landdistrikterne	2981	1483	200	22	21	87	47	4
Deraf i Bergens Stift	1481	645	103	13	7	36	19	3
— Trondhjems —	2085	1105	163	16	16	66	32	1

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1816 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:49,1.

De hyppigste **Dødsårsager.** (Se Side 162).

Veirliget. Vinteren mild med forholdsvis lidet Sne og stille, gunstigt Veir for det i Februar paagaende Torskefiskeri, der ogsaa slog godt til. Vaaren afløstes af en kold og raa Sommer, hvilket Veir lig ogsaa vedblev udover Høsten, saa Indbjergning af Kornet vanskelig gjordes, ligesom dette paa flere Steder ikke fuldmødnes. Frugtavlen mislykkedes ganske. Aarsudbyttet blev under et Middelsaars.

De hyppigste **Døds**saarsager vare:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Land-distrikterne.
Lungetuberkulose	94	41	53
Lungebetændelse	52	25	27
Alderdomssvaghed	49	14	35
Diphtherit	39	2	37
Kræft	31	11	20
Skarlagensfeber	23	3	20
Hjerneslag	21	11	10
Peritonit.	21	7	14

Hygieniske Forhold. Fra Christianssund bemærkes, at en mere ædruelig Arbeiderstand og Befolkning end denne Bys vanskelig skal kunne opvises. Til dette Resultat antages Brændevinssamlaget og Totalafholdsbevægelsen væsentlig at have medvirket. I 1878, da Samlaget tog sin Begyndelse, omsattes ca. 100 000 Liter, men nu kun det Halve. (R. Brodtkorb).

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Amtet har **Sygehus** i Molde, hvor ogsaa Reknæs Pleiestiftelse for Spedalske er beliggende. Der findes desuden 1 kommunalt Sygehus i Aalesund og 1 i Christianssund.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissionerne, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Rets-medicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	-	1156	49	2780	18
Vestre Søndmøre	1	56	1	196	-
Indre —	-	-	-	116	-
Østre —	1	5	3	132	-
Ørskog	1	26	3	188	-
Nordre Søndmøre	2	¹⁾ 289	⁴⁾ -	494	4
Ytre Romsdal	1	²⁾ 121	⁵⁾ 10	318	2
Indre —	1	40	8	300	2
Søndre Nordmøre	2	³⁾ 369	11	463	9
Sundal	1	49	8	81	-
Surendal	1	117	2	231	-
Nordre Nordmøre	1	84	3	261	1

¹⁾ Deraf 253 i Aalesund. ²⁾ Deraf 36 i Molde. ³⁾ Deraf 300 i Christianssund.
⁴⁾ Flere Møder i Aalesund. ⁵⁾ 3 Møder i Molde.

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		143.75	116 804	43	3	49	34
1. Trondhjems Stads- fysikat	Trondhjem, Kjøbstad	0.20	22 152	23	3	12	-
2. Strinden		5.90	13 356	²⁾ 5	-	5	4
	Strinden	2.70	7 879	4	-	2	1
	Klebbu	1.90	1 548	-	-	1	1
	Bynæsset	0.60	2 046	-	-	1	1
	Leinstranden	0.40	1 091	-	-	1	1
	Budviken	0.30	792	-	-	1	1
3. Selbu	Selbu	19.60	5 633	1	-	2	2
4. Røros		17.90	5 190	2	-	2	3
	Røros med Bergstaden	12.30 {	1 903	-	-	-	2
	Røros		1 635	2	-	1	-
	Aalen		1 652	-	-	1	1
	Til Røros Præstegjeld og Røros Lægedistr. hører derhos en Del af Tol- gens Herred (238 Indb.) af Hedemarkens Amt, hvorefter Lægedistrikt- tet indbefatter	17.90	5 428	-	-	-	-
5. Guldal		23.35	14 255	2	-	5	7
	Melhus	1.94 {	2 529	2	-	Uopgivne Bopæle.	
	Flaa		631	-	-		
	Høilandet		1 247	-	-		
	Horg	2.30	2 445	-	-		
	Støren	5.60 {	2 225	-	-		
	Budal		531	-	-		
	Soknedalen		1 980	-	-		
	Singaas	5.40	1 757	-	-		
	Holtaalen	3.60	910	-	-		
6. Opdal		20.70	5 133	1	-	2	1
	Opdal	18.90	4 311	1	-	2	1
	En Del af Rennebu (søn- denfor Vangsgraven).	1.80	822	-	-	-	-

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Distriktslægen bor i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Debr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre	Hjælpe- vaccinatører.
	Til Opdals Lægedistrikt hører derhos Indset An- nex (1.50 □ Mil. med 573 Indb.) til Kvikne af He- demarkens Amt, hvor- efter Lægedistriktet indbefatter	22.20	5 706	-	-	-	-
7. Orkedal		14.40	15 617	4	-	7	5
	Børsen	2.00	3 716			1	1
	Orkedal	4.00	1 574	3	-	3	2
	Meldal	4.60	3 427	1	-	1	1
	Rennebu (den til Opdals Distrikt hørende Del fraregnet)	3.80	1 905	-	-	2	1
8. Hiteren		7.30	8 421	1	-	3	3
	Hiteren	7.30	4 469	1	-	2	2
	Frøien		3 952	-	-	1	1
9. Hevne	Hevne	9.00	4 799	1	-	1	1
10. Ytre Fosen		7.70	8 768	1	-	¹⁾ 4	2
	Bjugn	3.80	4 190	-	-	²⁾ -	-
	Ørlandets Hovedsogn af Ørlandet	1.00	3 175	1	-	2	1
	Jæssunds Sogn af Aa- fjord	2.90	1 403	-	-	-	1
11. Indre Fosen		6.80	7 009	1	-	4	3
	Stadsbygden	2.10	1 901	-	-	1	1
	Rissen	3.30	3 837	1	-	2	1
	Værnæs Sogn af Ør- landet	0.90	1 271	-	-	1	1
12. Nordre Fosen		11.40	6 471	1	-	2	3
	Bjørnør	6.40	4 237	1	-	1	2
	Aa Hovedsogn af Aa- fjord	5.00	2 234	-	-	1	1

¹⁾ For 2 Bopæl ikke opgivet. ²⁾ 1 Post ledig ved Aarets Udgang.

Sundhedstilstanden var i Opdal i de 7 første Maaneder mindre tilfredsstillende paa Grund af Skarlagensfeber og Lungebetændelse men forøvrigt i det Hele god.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 010 eller 16.4 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (122 400). Dødeligheden Aaret forud udgjorde 18.1 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel. (Se Side 166 og 167).

Typhoidfeber var noget hyppigere, men mindre dødelig. I Trondhjem indtraf 36 Tilfælde med 4 Dødsfald; dernæst optraadte de fleste Tilfælde i Strinden som Fortsættelse fra forrige Aars Epidemi og holdt sig der nøie begrændset til 4 Gaarde i samme Grænd uden at sprede sig videre, saa den efterhaanden ophørte. Forløbet var mildt uden Dødsfald. I Guldal, Opdal og Orkedal forekom faa Tilfælde. I indre og nordre Fosen var Sygdommen derimod mere udbredt end i forrige Aar. I Mai kom den til indre Fosen fra Trondhjem til Gaarden Aaremoen paa Lensvikstranden; den holdt sig til et Par Gaarde her og i Rissen. I nordre Fosen forekom Typhoidfeber paa Gaarden Kragtjord i Bjørnør som Fortsættelse af den i 1885 opstaaede Epidemi; fremdeles paa Vasmoen i Stoksund, hvorhen den formentes bragt af en derværende Skomager, der havde været paa Arbeide flere Steder udenbygds. Der angrebes 5 Personer.

Af **Cerebrospinalmeningit** iagttoges paa Røros 8 Tilfælde med 3 Dødsfald, dog sporadiske; kun i et enkelt Hus optraadte 2 Tilfælde efter hinanden.

Af **Barselfeber** forekom der i nordre Fosen usædvanlig mange Tilfælde, uden at Smitteoverførelse kunde paavises. 5 Tilfælde kom under Behandling, en ikke behandlet Kvinde døde. Distriktslægen hørte desuden Tale om flere Puerperalaffektioner, der ikke kom under Behandling.

Samtidig med denne Epidemi optraadte talrige **Saarsygdomme**: Rosen, Phlegmone og Panaritier i stort Antal. Ved ubetydelige Saar, Rifter, eller Hudafskrabninger kom det hyppig til Suppuration og Lymphangit med følgende Phlegmone. Tilfældene optraadte spredt over hele Distriktet, ofte samtidig paa vidt adskilte Steder, mellem hvilke Smitteoverførelse ikke kunde paavises (Kjelsberg).

Skarlagensfeber havde større Udbredning end forrige Aar med de fleste Tilfælde i Trondhjem og det omliggende Strindens Distrikt. Fra sidstnævnte anføres, at Sygdommen var mild, og mange Tilfælde forløb uden Lægebehandling. I Guldal og Opdal var den i Tilbagegang, i Orkedal var Antallet af Angrebne øget, men Forløbet mildere end forrige Aar, og Sygdommen angreb nu væsentlig Steder, den før havde skaanet. I de øvrige Distrikter optraadte faa og lette Tilfælde; i indre Fosen vides Sygdommen ikke forekommen.

Diphtherit viser et betydeligt Aftagende, især i Trondhjem, hvor den 5 Aar i Træk havde forekommet med en Hyppighed som aldrig tidligere, men ogsaa i de fleste øvrige Distrikter. Fra Opdal anføres, at den optraadte paa 6 forskellige Steder, og at den sandsynlig havde gaaet epidemisk i hele Dørrums- og Klætsgrænden om Sommeren, men saa let, at Læge ikke søgtes, før et Tilfælde med efterfølgende Paralyse indtraf og viste Sygdommens Natur. I Orkedal og paa Hiteren, hvorfra ingen Tilfælde var anført forrige Aar optraadte, den i dette, men ikke med mange Angrebne. Fra Hevne og nordre Fosen nævnes ikke Sygdommen; fra sistnævnte Distrikt omtales derimod en meget udbredt Angina follicularis, der viste sig temmelig ondartet. En noget øget Udbredelse havde den i ytre og indre Fosen, hvor de fleste Dødsfald skyldtes Kroup.

Kighoste var i Aftagende i Røros og Hiteren; i indre Fosen var den meget udbredt i den Del af Distriktet, som ligger paa Nordsiden af Trondhjemsfjorden. Lægehjelp søgtes sjelden.

Kusma havde epidemisk Udbredelse med de fleste kjendte Tilfælde i Trondhjem; til Selbu, hvor den i Tyldalen var overordentlig udbredt, bragtes Smitten ved Soldater fra Gravrokmoen. Hos et 1-Aars Pigebarn kom det til Abscesdannelse med paafølgende Rosen og med dødelig Udgang. Paa Røros optraadte den med adskillige heftige Sygdomstilfælde.

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

166

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Typhoidfeber	114	11	114	14	8	5	8	7	9	5	3	15	20	7	13	114	11
Cerebrospinal-Meningit	10	5	10	-	-	1	-	1	2	-	1	-	-	2	3	10	5
Barselfeber	39	7	39	2	1	2	5	6	5	3	3	3	2	1	6	41	9
Vandkopper	51	-	51	5	3	8	-	3	2	1	1	3	4	13	8	51	-
Skarlagensfeber	555	58	544	59	78	62	62	40	76	39	19	17	31	37	24	562	65
Røde Hunde	5	-	5	2	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	5	-
Rosen	61	2	59	5	8	3	1	6	7	4	6	2	6	7	4	65	6
Kighoste	94	11	78	11	7	7	3	-	9	17	13	-	7	2	2	99	16
Diphtherit	119	31	118	7	8	11	11	12	4	17	7	17	5	11	8	122	34
Strubehoste	16	10	16	-	1	3	3	3	1	-	-	1	-	3	1	19	13
Kusma	329	1	326	44	35	54	22	55	42	37	10	6	6	7	8	329	1
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	3830	34	3716	401	643	674	393	272	176	139	89	135	220	281	338	3835	39
Katarrhalsk og follikulær Angina	862	-	852	41	54	157	105	93	56	48	20	44	44	87	103	862	-
Lungebetændelse	783	102	760	44	70	105	101	128	55	40	20	19	43	63	63	800	119
Brystbetændelse (Pleurit)	155	4	149	8	11	9	27	28	15	9	9	7	8	13	5	155	4
Gigtfeber	137	2	137	10	16	15	16	13	8	18	7	4	7	7	16	137	2
Diarrhoe (akut)	991	31	968	133	48	77	45	60	63	109	89	113	89	76	66	995	35
Cholera nostras																	
Blodgang	5	-	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Skjørbug	4	-	4	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	4	-
Tilsammen	8160	309	7996	789	1003	1194	802	727	532	487	297	387	493	617	668	8210	359

Søndre Trondhjems Amt. 1886.

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																								
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		
	Trondhjem.		Strinden.		Selbu.		Røraas.		Guldal.		Opdal.		Orkedal.		Hiteren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.		
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	
Typhoidfeber	36		4	16	-	2	1	-	-	8	1	8	1	8	-	3	-	-	-	6	2	13	1	14	1
Cerebrospinal-Meningit . . .	1		1	-	-	-	-	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Barselfeber	10		2	5	-	-	-	5	1	1	-	2	-	4	-	7	3	-	-	1	1	-	-	6	2
Vandkopper	37		-	4	-	3	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	264	32	138	11	3	1	5	-	29	4	7	1	48	9	23	3	3	-	22	1	-	-	-	20	3
Røde Hunde	2		-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	3		3	10	-	3	-	11	-	7	-	6	-	8	-	-	4	1	4	-	3	1	6	1	-
Kighoste	4		-	-	-	-	-	20	5	-	-	-	4	-	16	-	8	-	5	3	41	7	1	1	-
Diphtherit	20		5	5	2	2	1	5	1	1	-	8	2	23	3	8	2	-	-	33	12	17	6	-	-
Strubehoste	8		8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	6	3	-	-	-	-	-
Kusma	254		-	11	-	7	1	42	-	-	-	2	-	7	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Brønchit	2539	27	101	3	31	-	556	1	119	1	76	1	96	4	15	-	22	-	133	1	132	1	15	-	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	563	-	25	-	7	-	92	-	66	-	20	-	20	-	10	-	4	-	32	-	-	-	23	-	-
Lungebetændelse	284	42	60	8	28	-	70	6	45	9	15	2	173	31	23	-	12	2	36	9	24	6	30	4	-
Brystbetændelse (Pleurit) . .	37		2	11	-	3	1	10	-	28	-	2	-	35	-	5	-	1	-	9	1	10	-	4	-
Gigtfeber	68		1	8	-	-	-	11	-	8	-	8	-	21	-	-	-	3	-	4	-	3	-	3	1
Diarrhoe (akut)	628	25	46	1	10	-	99	-	13	2	17	1	28	1	23	-	22	1	62	-	31	2	16	2	-
Cholera nostras																									
Blodgang	3		-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-		-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4761	152	441	25	101	5	940	17	326	17	171	8	481	50	133	8	82	4	361	33	274	24	139	16	-

Liste over forskjellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	1		2	
								Trond- hjem.		Strinden.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme	827	-	1	1	312	203	29	259	-	16	-
Fnat	62	-	12	14	2	3	12	8	-	2	-
Skurv	10	-	2	5	2	1	6	3	-	-	-
Kjertelsyge	306	2	136	139	13	14	24	184	-	16	1
Rachit	77	5	36	37	2	-	15	36	2	2	-
Simpel Meningit	45	27	4	7	8	3	12	15	13	-	-
Tuberkuløs Meningit	42	39	14	12	4	3	17	20	18	4	4
Lungetuberkulose	506	206	15	15	181	192	29	298	102	33	10
Kræft og Sarkom	129	¹⁾ 67	-	-	47	68	26	41	17	6	3
Vatersot og Morbus Brightii	120	²⁾ 28	7	6	61	38	26	46	8	5	1
Blegsot og Anæmi	1083	2	32	101	88	826	31	566	2	36	-
Menstruationsuordener	227	-	-	1	-	226	28	145	-	4	-
Kardialgi, chronisk Gastrit . .	1735	10	42	93	738	817	31	626	1	59	-
Ormesygdomme	120	-	43	47	16	10	15	76	-	1	-
Drankersygdomme	12	1	-	-	12	-	7	11	1	-	-
Struma	15	-	-	-	1	14	9	11	-	-	-

¹⁾ Kræft 66. Sarkom 1. ²⁾ Vatersot 3. Morbus Brightii 25.

¹⁾ Kræft 66, Sarkom 1. ²⁾ Vatersot 3, Morbus Brightii 25.

Lungebetændelse iagttoges hyppigere end forrige Aar, især i Trondhjem, i Strindens og Orkedals Distrikter; fra sidstnævnte anføres, at Sygdommen syntes at optræde epidemisk, idet flere Individer i samme Hus angrebes. (Hartmann).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde ville sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen Behandlede. Antal anm. Læger. Antal Dødsfald.			Fordeling paa Lægedistrikterne.											
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
				Trondhjems Stadsfysikat.	Strinden.	Selbu.	Reros.	Guldal.	Opdal.	Orkedal.	Hiteren.	Hevne.	Ytre Fosen.	Indre Fosen.	Nordre Fosen.
				Tilf.	Tilf.	Tilf. Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf. Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	88	15	2	38	10	13	1	4	1	-	13	1	5	1	1
Gonorrhoe og Urethrit	203	16	-	167	6	-	-	8	2	2	5	-	1	1	3

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
Selbu.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Orkedal.		Hiteren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
1	-	118	-	19	-	16	-	19	-	25	-	3	-	42	-	6	-	3	-
2	-	-	-	2	-	-	-	9	-	30	-	6	-	2	-	-	-	1	-
-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
4	-	36	-	11	-	12	-	5	-	6	1	-	-	23	-	6	-	3	-
2	2	19	-	5	-	2	-	6	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-
1	1	11	1	-	-	1	1	9	4	-	-	2	2	3	2	3	3	-	-
3	3	1	1	2	2	2	2	1	1	-	-	1	1	-	-	1	1	6	6
6	3	15	5	26	15	18	10	57	37	8	5	4	2	20	6	10	5	11	6
2	2	15	6	7	5	2	-	16	9	8	2	5	3	12	8	6	5	10	7
4	2	17	-	6	1	6	1	8	4	5	1	7	3	7	2	5	3	4	2
11	-	153	-	35	-	106	-	19	-	22	-	20	-	75	-	26	-	14	-
-	-	20	-	13	-	8	-	6	-	5	-	1	-	16	-	2	-	7	-
35	-	326	-	113	-	102	2	69	-	105	-	48	3	122	1	91	3	39	-
-	-	29	-	1	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

I Trondhjem indlagdes efter Sundhedspoliets Foranstaltning i Sygehus 19 Individer med Syphilis, 11 med Gonorrhoe (i 1885 respektive 35 og 40); de fleste vare Puellæ publicæ, der indlagdes til Observation i faa Dage. Syphilis synes efter dette at være i jævnt Aftagende baade i Byen og nærmeste Landdistrikt. Dette harmonerer ogsaa med Resultatet af Visitationen af Puellæ publicæ, idet der hos ingen af disse fandtes Symptomer paa Syphilis. (Bryn).

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se ovenstaaende Tabel.

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde 17.3 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 24.2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Trondhjem var Forholdet henholdsvis 20.3 pCt. og 29.0 pCt. for Landdistriktet 15.1 pCt. og 20.7 pCt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. For Trondhjems Kommunes Regning forpleiedes 40 Sindssyge, deraf 30 i Trondhjems og 10 i Rotvolds Asyl. I privat Forpleining i Byen var udsat 4 Individer, i Landdistrikterne 70.

Lægerne have udført 72 **obstetriciske Operationer**, deraf 21 i Trondhjem, 3 i Strinden, 3 i Selbu, 6 i Røros, 4 i Guldal, 4 i Opdal, 7 i Orkedal, 5 paa Hiteren, 2 i Hevne, 2 i indre, 11 i ytre og 4 i nordre Fosen. Indikationer og Udfald sees af Tabel paa næste Side.

Obstetriciske Operationer i søndre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning.				Partus præmaturus artificialis		Perforation.		Embryotomi.		Efterbyrdsoperation.	
	Mødre		Børn		Mødre		Børn		Mødre		Børn		Moder	Barn	Mødre		Mødre		Mødre	
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	død.	lev.	død.	lev.	død.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	30	¹⁾ 1	27	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	1	⁵⁾ 1	⁶⁾ 1	1	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia . .	2	-	-	2	2	-	-	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil . .	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Hovedleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 1	-	-
Tverleie med Fremfald af Arm .	-	-	-	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— med fremfalden Arm og Navlesnor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tvillingfødsel	-	-	-	-	-	-	-	-	³⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	⁸⁾ 2
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	44	1	35	10	8	1	2	7	2	1	1	2	1	1	1	1	2	1	7	2
	45		45		9		9		3		3		1		2		3		9	

¹⁾ Dødsarsag: Livmoderbristning. ²⁾ Dødsarsag: Lungebetændelse. ³⁾ Dødsarsag: Barselfeber; 1 Tvilling ekstraheredes. ⁴⁾ Forløst 2 Gange tidligere ved Partus præmaturus, Fødselen indlededes i 37 Uger. ⁵⁾ Skjævt, anchylotisk Bækken. ⁶⁾ Rachitisk Bækken; Dødsarsag: Peritonit. ⁷⁾ Begyndt Selvudvikling, Moderen død af Barselfeber 2den Dag efter. ⁸⁾ Dødsarsag for 1 Blødning, for 1 Barselfeber (fortidlig Fødsel).

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondhjems Stadsfysikat	503	102	152	351
Strinden	60	10	25	35
Selbu	25	3	5	20
Røros	73	5	18	55
Guldal	56	15	17	39
Opdal	74	10	8	66
Orkedal	172	37	50	122
Hiteren	33	5	8	25
Heyne	25	2	4	21
Ytre Fosen	71	6	32	39
Indre Fosen	68	5	24	44
Nordre Fosen	50	6	16	34
Søndre Trondhjems Amt	1210	206	359	851
Deraf i By	503	102	152	351
— - Landdistrikt	707	104	207	500

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Trondhjems Stadsfysikat	732	518	87	5	5	21	6	3	1
Strinden	410	267	62	3	1	14	3	1	-
Selbu	176	61	10	1	-	3	2	1	-
Røros ¹⁾	176	72	13	1	1	7	-	-	-
Guldal	339	221	23	2	1	11	2	-	-
Opdal ²⁾	119	85	4	-	-	3	1	-	1
Orkedal	325	277	19	3	2	7	2	2	-
Hiteren	266	115	13	2	5	11	14	-	-
Heyne	167	69	7	-	-	5	3	-	-
Ytre Fosen	271	163	17	1	3	21	2	-	-
Indre Fosen	220	84	12	-	-	4	1	-	-
Nordre Fosen	207	78	11	1	1	7	2	1	-
Søndre Trondhjems Amt	3408	2010	278	19	19	114	38	8	2
Deraf i By	732	518	87	5	5	21	6	3	1
— - Landdistrikt	2676	1492	191	14	14	93	32	5	1

¹⁾ Fradraget den til Hedemarkens Amt hørende Del af Tolgen (cfr. Side 54).²⁾ Fradraget det til Hedemarkens Amt hørende Indset Annex (cfr. Side 54).

For det hele Amt bliver saaledes et Overskud af 1398 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 59.0.

Liste over de af Lægerne meddelte

Dødsårsag.	Sum.	Deraf:		0—1.		1—5.		5—10.		10—15.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Alcoholismus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— perniciosa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Angina membranacea	8	5	3	-	-	5	1	-	2	-	-
Apoplexia cerebri	18	5	13	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Asthma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	27	9	18	7	7	-	5	-	-	-	-
— chronica	15	2	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	16	7	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Caries, Necros., Periostit	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholaemia, Icterus	4	3	1	2	-	1	1	-	-	-	-
Cholera nostras	7	2	5	2	4	-	1	-	-	-	-
Combustio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	9	7	2	6	2	1	-	-	-	-	-
Cystitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	12	8	4	8	4	-	-	-	-	-	-
Debilitas senilis	33	11	22	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	3	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoea	18	10	8	10	4	-	-	-	-	-	-
Diphtheritis	5	2	3	-	1	1	1	1	1	-	-
Dystokia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-	8	5	3	4	1	1	1	-	-	-	-
Epilepsia	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	3	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoidea	4	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-
Fractura	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— chronica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia ventriculi	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Dødsaaarsager i Trondhjems By i 1886.

15—20.		20—30.		30—40.		40—50.		50—60.		60—70.		70—80.		80—90.		90—100.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	4	1	3	2	5	1	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	2	-	-	-	1
-	-	-	-	1	-	1	-	2	1	3	1	2	-	4	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	2	5	4	1	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	9	13	1	8	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

(Forts). Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf:		0—1.		1—5.		5—10.		10—15.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Hydrops	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Insania	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	13	9	4	2	-	2	2	1	1	-	-
— tuberculosa	18	9	9	-	1	7	3	1	2	-	2
— cerebro-spin- epidemica	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Morbus ovarii	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer.	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morb. Brighti.	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	1
Obstructio alvi, Ileus	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	8	5	3	-	-	-	1	-	-	1	-
Phlegmone, Abscessus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Pneumonia	42	23	19	2	2	2	1	-	3	-	-
Pyæmia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-
Sarcoma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	32	19	13	1	1	15	10	2	2	1	-
Tetanus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tuberculosis pulmonum	102	51	51	3	1	3	2	-	1	4	2
— alior. org.	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-
Vitia organica abdominis	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis	20	8	12	-	-	-	-	-	1	-	-
— — hepatis	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	503	243	260	48	34	40	34	6	14	8	6

¹⁾ 101 Aar gammel.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 19 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsaaarsag for 14, deraf 8 af Barselfeber, 1 af Livmoderbristning, 1 af Lungebetændelse, 1 af Peritonit, 1 af Blødning, 2 uden nærmere opgivet Dødsaaarsag efter foretagen obstetricisk Operation.

Angaaende **Jordemoderhjælpen** i nordre Fosen anføres, at Fortjenesten for Jordemødre i Distriktet er saa ringe, at man vil have vanskeligt for at beholde dygtige Folk. De nu benyttede Hjelpekoner ere i mange Tilfælde til stor Skade. Publikum tror dem i Besiddelse af noget større Viden end almindelige Bondekoner; for at vedligeholde denne Tro ere de gjerne ved ethvert Tilfælde, til hvilket de hentes, nødte til at «gøre Noget». Dette «Noget» bestaar som oftest i Sprængning af Vandblæren, ofte i et meget tidligt Stadium af Fødselen. De Fleste pleie ogsaa umiddelbart efter Fosterets Uddrivelse at gaa ind i Livmoderen med fuld

15—20.		20—30.		30—40.		40—50.		50—60.		60—70.		70—80.		80—90.		90—100.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-
2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	3	-	3	-	3	1	4	4	-	2	5	4	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	8	12	10	8	8	6	9	4	5	3	3	1	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
-	-	1	-	-	2	2	-	-	1	3	1	2	3	-	3	-	1 ¹⁾
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	12	21	15	15	16	18	13	15	21	19	27	23	24	14	32	2	11

Haand og løse Moderkagen; til en normal Fødsel her regnes en god Del Blødning som nødvendigt Tilbehør. Distriktslægen hører saaledes ofte, at en Barselsygdom tilskrives den Omstændighed, at Barselkonen ikke fik bløde tilstrækkelig. At der under saadanne Forholde er let Adgang til Overførelse af Smittestofte er selvsagt. (Se ovenfor angaaende Barselfeber i samme Distrikt). (Kjelsberg).

Dødsaaarsager i Trondhjem vil sees af foranstaaende af Stadsfysikus meddelte Tabel. (Se Side 172). Angaaende Dødeligheden i Trondhjem se det under Bilag indtagne Uddrag af Stadsfysikus Bryns Medicinalberetning.

Fosforforgiftning. Til en Familie i Trondhjem kaldtes Læge den 31te Januar til en 6 Aar gammel Gut, der laa bevidstløs med ikterisk Hudfarve over hele Legemet. Iktus skulde have indfundet sig allerede den 24de Januar med Brækninger Dagen efter; men desuagtet besøgte Gutten Børneasylet den 26de Januar,

Herfra blev han sendt hjem med Anmodning til Forældrene om at søge Læge. Han døde 31te Januar kort efter Lægens Besøg; under dette bemærkede denne, at en liden $2\frac{1}{4}$ Aar gammel Datter, der spadserede om paa Gulvet, ogsaa var stærkt ikterisk. Hun døde Kl. 7 samme Aften under samme Symptomer som Broderen. Ved Obduktion af Gutten, konstateredes Fosforforgiftning, ligesom legal Obduktion af Pigen gav samme Resultat. Nogen Oplysning om, hvorledes Forgiftningen var foregaaet, kunde, uagtet optaget Forhør, ikke erholdes. (F. Bødtker).

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Land- distrikterne.
Lungetuberkulose	206	102	104
Lungebetændelse	119	42	77
Alderdomssvaghed	117	33	84
Skarlagensfeber	65	32	33
Kræft og Sarkom	67	17	50
Akut Bronchit	39	27	12
Hjerneslag	37	18	19
Organisk Hjertesygdom	37	20	17
Diarrhoe og Cholera nostras	35	25	10
Diphtherit	34	5	29
Chronisk Bronchit	29	15	14

Veirliget var mindre gunstigt, Vinteren for det meste mild, men Vaar og Sommer kold og regnfuld, Høsten tildels tør. Fra Røros meddeles Opgave over Temperaturforholdene.

Tabel over Temperaturforholdene paa Røros. (Celsius).

Maaned.	Middel- temp.	Lavest Temp.	Høiest Temp.	Maaned.	Middel- temp.	Lavest Temp.	Høist Temp.
Januar	÷ 10.9	÷ 28.5	÷ 2.7	Juli	+ 10.3	÷ 2.0	+ 24.0
Februar	÷ 14.7	÷ 32.0	+ 4.2	August	+ 10.0	÷ 2.0	+ 20.3
Marts	÷ 12.1	÷ 32.0	+ 5.5	September	+ 5.3	÷ 8.0	+ 19.0
April	÷ 1.1	÷ 12.0	+ 8.0	Oktober	0.0	÷ 12.5	+ 11.9
Mai	+ 4.5	÷ 8.0	+ 16.6	November	÷ 3.9	÷ 20.0	+ 6.5
Juni	+ 10.0	÷ 4.5	+ 23.2	December	÷ 15.4	÷ 35.0	+ 0.2

Hygieniske Forhold. Fra Trondhjem meddeler Stadsfysikus, at en ny tidsmæssig Almuskolebygning for 1000 Børn er under Opførelse paa Kalvskindet. I Aarets Løb ere Byens Kloaker foragede med 1850 Meter, og den egentlige By er paa det nærmeste forsynet dermed; for Forstædernes Vedkommende er dog endnu lidet gjort. Det bør ogsaa maaske betragtes som en i sanitær Henseende væsentlig Vinding, at Byen har faaet 2 nye Broer over Elven; derved lettes Adgangen

til at erhverve mere sundt beliggende Boliger for den simple Arbejder eller uformuende Del af Befolkningen i Byens nærmeste Omraade. (Bryn). Fra Strinden anføres, at baade Levemaade og Boliger blandt Gaardsmandsklassen maa ansees for gode; Husmandsklassen bebor derimod for en stor Del smaa, trange og usunde Hytter og Rum. Kaffedrik nævnes som særdeles almindelig og synes at tiltage. Fra Selbu omtales, at et Meieri er oprettet i Distriktet, hvilket dog har den Følge, at jo lettere afsættelig Melken er, desto mere Kaffe drikkes baade af Voxne og Børn. Virkningen af 2 Afholdsforeninger kan spores; idet der ved Brylluper og Gravøl mangesteds ikke længer bydes Spirituosa. Renligheden blandt Befolkningen lader adskilligt tilbage at ønske, skjønt Bedring spores. Fra Opdal klages atter over det store Misbrug af Kaffe. Det hidtil drevne Meieri er nedlagt. Fra Hevne klages over Usædelighed og Drikfældighed; Natteløberiet florerer, og det at have et uægte Barn synes neppe at regnes for nogen Skam. Som Berusningsmiddel bruges ogsaa Nafta. En Totalafholdsforening synes dog i den sidste Tid at arbejde med Fremgang. Veneriske Sygdomme ere sjældne. Kvaksalvere nyde stor Tiltro.

Af **Sygehuse** haves: Rotvolds Sindssygeasyl og Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske, begge beliggende i Strinden; Trondhjems Sindssygeasyl og Trondhjems Bys Sygehus. Røros Verk har et Sygehus paa 12 Senge. Et Sanatorium er anlagt i Selbu og et andet er under Anlæg i Lisbethsæter i Børseskogen i Orkedal.

Om **Sundhedstilstand og Sygelighed** i Trondhjems Strafanstalt se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fatigsygepleien.		Sundhedskommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	16	2233	53	2729	14
Trondhjem	3	965	22	339	7
Strinden	1	213	9	402	1
Selbu	1	56	1	108	-
Røros ¹⁾	1	149	-	161	4
Guldal	1	uopg.	3	250	-
Opdal	1	78	1	203	1
Orkedal	3	270	6	323	-
Hiteren	1	153	-	²⁾ 190	-
Hevne	1	76	1	194	-
Ytre Fosen	1	147	6	143	-
Indre —	1	60	4	271	1
Nordre —	1	66	-	145	-

¹⁾ For Verket regnes behandlet 415 Syge, deraf paa Sygehus 112. ²⁾ Vaccination paa Frøen udføres kun hvert 2 Aar.

Vaccination. Fra Trondhjem omsendtes 153 Rør med Vaccine til Læger og Hjelpevaccinatorer.

Badeindretninger. I Trondhjem findes en Badeanstalt for romersk Bad, Damp- og Karbad, Styr, Bassin og Dousch, som daglig blev benyttet af gjennemsnitlig 90—100; desuden et Søbadehus, som dog paa Grund af det ugunstige Veir blev lidet besøgt. Røros har 1 Damp- og 2 Karbadindretninger samt 2 Styrtebade.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer
Amtet ¹⁾		178.50	82 271	18	34	43
1. Stjørdal		15.40	11 539	2	5	4
	Nedre Stjørdalen	15.40 {	6 989	2	3	2
	Hegre		2 845	-	1	1
	Meraker		1 705	-	1	1
2. Frosten		4.60	7 969	1	4	4
	Frosten	1.60 {	3 025	1	1	1
	Aasen		1 923	-	1	1
	Leksviken		3 021	-	2	2
3. Levanger		15.40	13 328	5	4	6
	Levanger, Kjøbstad	-	955	1	1	1
	Levanger, Landdistrikt	3.60 {	2 162	-	1	
	Skogn		3 704	2	2	
	Værdalen	11.80	6 507	2	-	3
4. Inderøen		17.40	13 864	2	5	8
	Ytterøen	0.30	1 478	-	-	-
	Mosviken og Verran	7.50	2 755	-	-	-
	Inderøen	1.20	5 346	2	-	-
	Sparbu	8.40	4 285	-	-	-
5. Stenkjær		11.60	9 462	3	4	4
	Stenkjær, Ladested	-	1 427	2	2	-
	Stod	3.80 {	2 333	-	1	1
	Egge		877	-	-	1
	Beitstaden		4 825	1	1	2

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
6. Grong		78.90	6 475	1	4	7
	Grong	41.40	3 146	1	2	4
	Snaasen	37.50 {	2 232	-	1	1
	Lierne		1 097	-	1 ¹⁾	2
7. Namsos		13.10	6 179	2	2	2
	Namsos, Ladested . .	-	1 637	1	1 {	-
	Namsos Landdistrikt .	13.10 {	2 184	-		1
	Overhalden		2 358	1		1
8. Fosnæs		9.20	5 019	1	2	3
	Fosnæs	9.20 {	3 266	1	1	2
	Flatanger		1 753	-	1	1
9. Ytre Namdal		12.80	8 436	1	4	5
	Kolvereid	12.80 {	2 668	-	1	2
	Nærø		1 793	1	1	1
	Vikten		2 119	-	1	1
	Lekø		1 856	-	1	1

¹⁾ En Post ledig.

Sundhedstilstanden anføres som nogenlunde god, fra Levanger Distrikt dog som mindre tilfredsstillende. Skarlagensfeber tiltog fra Aaret forud i de til Trondhjemsfjorden stødende Distrikter. Diphtherit vedvarede i de samme Egne, men optraadte desuden temmelig heftig i ytre Namdals Distrikt. En begrændset Typhoidfeberepidemi i Stod — Stenkjær Distrikt — forøgede Antallet af denne Sygdom fra Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 230 eller 15,0 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (82 000). Aaret forud var Dødeligheden 15,3 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel. (Se Side 180 og 181).

Typhoidfeber. I Hegre i Stjærdals Distrikt angrebes 3, en paa Prestegaarden, 2 paa Nabogaarden og dens Husmandsplads. I Frostens Distrikt optraadte den hovedsagelig i Frosten og Leksviken, i Frosten midt i Storbygden paa Gaarde, hvor Sygdommen tidligere i Aarenes Løb har herjet; i Leksviken holdt den sig fra det foregaaende Aar paa Gaarden Kobberrød. I Levanger Distrikt optraadte den for det meste spredt, kun et enkelt Sted 3 Tilfælde i et Hus; paa en Plads i Levanger Markebygd havde en syg Omstreifer fra Inderøen taget ind, da Folkene ikke vare hjemme. Han befandtes at lide af Typhoidfeber og indlagdes paa Sygehus. 14 Dage efter blev Konen i Pladsen syg af Typhoidfeber. I Inderøens Distrikt optraadte den som lettere Tilfælde, især hos Børn mellem 4—15 Aar, væsentlig paa Gaarden Hjulstad og underliggende Husmandspladse; i December forekom 3 alvorlige Tilfælde paa en Gaard og et Par Pladse længer nord paa Øen. I Stenkjærs Distrikt forekom 3 Til-

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for:	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Typhoidfeber	115	15	109	8	2	11	6	6	7	6	3	20	21	12	7	115	15
Cerebrospinal-Meningit.	6	3	6	-	-	-	1	2	2	-	-	-	-	1	-	6	3
Barselseber	17	3	16	2	3	-	-	3	-	1	4	-	-	-	3	17	3
Vandkopper	25	-	25	-	2	-	3	1	3	2	4	5	1	1	3	25	-
Skarlagensfeber	284	17	283	5	3	-	17	19	18	33	38	25	34	42	49	284	17
Røde Hunde	8	-	7	-	1	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	8	-
Mæslinger	4	-	4	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	4	-
Rosen	61	1	58	8	4	5	7	6	6	4	4	3	5	3	3	61	1
Kighoste	79	8	77	2	1	7	6	6	1	3	1	7	24	12	7	79	8
Diphtherit	310	52	291	57	20	26	25	18	29	20	12	14	21	13	36	310	52
Strubehoste	15	8	15	3	1	2	-	-	2	-	1	-	3	2	1	15	8
Kusma	30	-	30	-	-	-	-	-	-	1	-	3	7	6	13	30	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	1061	16	1061	93	157	159	145	148	68	43	46	31	45	58	68	1061	16
Katarrhalsk og follikulær An- gina	370	-	355	35	37	31	37	42	35	20	15	18	23	34	28	370	-
Lungebetændelse	474	45	473	43	62	82	53	89	34	6	12	13	14	26	39	474	45
Brystbetændelse (Pleurit) . . .	81	3	81	7	4	10	7	8	14	6	4	5	7	5	4	81	3
Gigtfeber	99	-	97	10	7	13	11	12	6	9	12	2	1	5	9	99	-
Diarrhoe (akut)	416	5	404	14	44	47	28	32	36	38	46	48	19	27	25	416	5
Cholera nostras																	
Blodgung	14	-	14	-	4	-	-	1	-	1	1	1	-	1	5	14	-
Skjærbug	5	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	5	1
Tilsammen	3474	177	3409	289	352	394	347	398	263	193	203	195	225	249	301	3474	177

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Stjørdal.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnæs.		Ytre Namdal.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	5	-	12	2	14	1	22	1	53	10	-	-	7	1	-	-	2	-
Cerebrospinal-Meningit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3
Barselfeber	-	-	-	-	8	2	1	-	-	-	1	1	1	-	4	-	2	-
Vandkopper	1	-	5	-	3	-	4	-	5	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	31	2	68	6	74	7	84	2	17	-	2	-	6	-	1	-	1	-
Røde Hunde	-	-	1	-	1	-	1	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Mæslinger	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	5	-	4	-	10	1	16	-	6	-	3	-	8	-	6	-	3	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	1	-	55	7	1	-	13	-	9	1	-	-
Diphtherit	23	5	41	10	154	13	11	3	6	2	-	-	3	3	2	-	70	16
Strubehoste	6	5	-	-	5	1	3	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Kusma	20	-	2	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	212	2	48	-	153	8	168	1	145	1	53	-	165	2	44	-	73	2
Katarrhalsk og follikulær Angina	50	-	26	-	85	-	33	-	57	-	11	-	80	-	11	-	17	-
Lungebetændelse	78	2	33	1	152	16	57	6	55	5	8	2	54	3	15	3	22	7
Brystbetændelse (Pleurit)	9	-	7	1	13	-	15	-	13	1	1	-	9	1	6	-	8	-
Gigtfeber	20	-	2	-	41	-	11	-	5	-	6	-	4	-	7	-	3	-
Diarrhoe (akut)	73	-	12	-	64	1	39	2	57	1	18	-	102	-	24	-	27	1
Cholera nostras																		
Blodgang	6	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	3	-
Skjørbug	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	539	16	262	20	785	51	468	16	479	27	106	3	464	11	133	4	238	29

Liste over forskjellige, væ-

	Ialt op- givne		Børn.		Voxne.		Antal anmeldende Læger.	1	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Stjærdal.	
			Tilf.	Dsf.					
Chronisk Rheumatisme.....	296	1	8	3	153	132	16	74	-
Fnat	25	-	7	9	5	7	3	-	-
Skurv	1	-	-	1	-	-	1	-	-
Kjertelsyge.....	138	1	48	66	9	15	14	17	-
Rachit	25	-	14	5	-	-	7	-	-
Simpel Meningit.	22	14	7	2	4	9	9	10	7
Tuberkuløs Meningit	31	26	13	9	5	2	12	6	4
Lungetuberkulose	217	76	5	6	93	99	18	43	12
Kræft	78	45	-	-	32	39	16	10	5
Vatersot og Morbus Brightii ..	77 ¹⁾	15	4	2	31	36	13	16	3
Blegsot og Anæmi.	578	2	16	57	39	460	18	91	-
Menstruationsuordener	135	-	-	-	-	135	17	34	-
Kardialgi, chronisk Gastrit ...	996	12	47	43	414	458	18	200	1
Ormesygdomme	31	-	12	14	3	2	9	10	-
Drankersygdomme	5	-	-	-	5	-	2	5	-
Struma	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Vatersot 3. Morbus Brightii 12.

¹⁾ Vatersot 3, Morbus Brightii 12.

fælde i Februar i Beitstaden, — de to senere vare smittede af det først optraadte Tilfælde, — senere begyndte den som Husepidemi i Stod i Mai Maaned (5 angrebes, 1 døde); trods Desinfektion, Paabud om Isolation og givne Forholdsregler ved Begravelse blev dog Smitten udbredt i Herredets to Annexer Tølling og Kvam, hvor Sygdommen i September til November angreb 50 Personer i Alderen 17—35 Aar. I Namsos Distrikt forekom 7 Tilfælde i Byen, hvoraf fire tilhørte Distriktslægens Husstand, et hans Husværts; en anden Syg havde hentet Vand fra samme Brønd som Distriktslægen, der antager Infektion gennem Vandposten; denne var af de saakaldte frostfri, hvor Kloakindhold kan komme op i Rørledningen.

Vandkopper omtales som temmelig udbredte i Frosten og Leksvikens Herreder i Juli og August.

Skarlagensfeber. I Stjærdals Distrikt holdt den sig væsentlig om Stjærdalshalsen, hvor i Juli Maaned 2 Børn døde, som angrebes henholdsvis 5 og 8 Dage efter at have faaet nogle Klæder efter et i Strinden dødt Sødskendebarn. Til Vernæs Prestegaard med 3 Syge bragtes Smitten med en Sæterpige, som naagtet Forbud havde tilbragt et Døgn hjemme hos Forældrene, hvor et Fosterbarn laa «i Feberen». I Frostens Distrikt forekom i Januar nogle Tilfælde (5) paa en afsides liggende Gaard i Frostens Markabygd, senere begyndte Sygdommen i April i Leksviken, og den skred langsom frem over den øvre Del

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.															
2		3		4		5		6		7		8		9	
Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnæs.		Ytre Namdal.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
8	-	24	1	25	-	53	-	9	-	61	-	11	-	31	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	21	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
11	1	19	-	33	-	10	-	11	-	24	-	2	-	11	-
3	1	8	-	-	-	-	-	1	-	11	2	1	-	1	-
2	2	4	3	2	1	-	-	-	-	1	1	1	-	2	-
1	1	5	4	4	4	2	2	2	2	6	4	2	2	3	3
8	5	55	18	20	7	19	8	9	5	32	7	19	7	12	7
4	3	20	14	14	11	11	6	2	-	11	5	3	-	3	1
3	1	20	4	11	3	1	1	2	2	14	1	8	-	2	-
22	-	78	-	52	-	47	-	19	-	150	-	30	-	89	2
10	-	16	-	18	-	16	-	3	-	23	-	13	-	2	-
72	6	155	2	178	-	71	-	38	-	138	-	86	-	58	3
-	-	4	-	4	-	-	-	6	-	2	-	3	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

af Hovedbygden, hvor den først ophørte i November. Samtidig opkom en Epidemi i Frosten i Juni Maaned ved Smitteimport fra Stjørdalen, hvor en Gaardmand havde deltaget i en Begravelse efter et Barn, dødt af Skarlagensfeber. Den bredte sig her over flere Gaarde i den høitliggende Markabygd uden at naa ned til Storbygden og drog i Retningen fra Vest mod Øst, hvorved den tilsidst stødte sammen med Epidemien i Leksviken. De hyppigste og stærkest fremtrædende Symptomer vare Svælgaffectiønerne, og Døden forårsagedes i Regelen af diphtheroid Laryngit. I Levanger Distrikt iagttoges Sygdommen først i Juni Maaned, hvorefter den bredte sig over hele Distriktet, om end ikke i nogen betydelig Grad. I Værdalen spredtes Sygdommen efter et trods Forbud afholdt Gravel paa Gaarden Halsen i Vuku Sogn, og Lægen beklager i den Anledning, at Sundhedsforskrifterne gjøres lidet effektive. I Inderøens Distrikt forekom de første Tilfælde i Februar paa en Gaard i Solberg Annex, antagelig ved Smitte fra Sparbu, i Mai og Juni optraadte igjen nogle Tilfælde antagelig ved Smitte fra de først angrebne Gaarde. I Juli forekom nogle Tilfælde i Inderøen, og i September kom den til Verran, saa Sygdommen i Aarets sidste Kvartal forekom spredt over hele Distriktet. I Grongs Distrikt optraadte 2 Tilfælde i en isoleret Skovstue, hvor midlertidig 40 Skovarbeidere havde Tilhold. Ved at isolere de Syge, ved Desinfektion og ved at formaa Arbeiderne til at forblive ved sit Arbeide og ikke at gaa hjem igjen til sine Familier standsedes Sygdommens Udbredning.

Kighoste, der ikke havde havt større epidemisk Udbredning i Frostens Distrikt siden 1881, syntes at være i jevn Tiltagen i alle Distriktets Herreder. I Stenkjær Distrikt var den almindelig udbredt i Sommermaanederne i Beitstaden og i November og December i Stenkjær By.

Diphtherit vedblev i Stjørdals Distrikt i Skatvold Sogn med de fleste Tilfælde i Januar. Den var temmelig ondartet, ved Dødsfaldene havde i Regelen Sygdommen forplantet sig til Strubehovedet. I Frostens Distrikt iagttoges et Par Tilfælde i Frosten; den optraadte desuden i den søndre Del af Aasen, hvor den antoges i Juni at være kommen fra Stjørdalen til nogle Gaarde, hvor Veiarbejdere hovedsagelig havde Tilhold; i December spredtes den pludselig efter et indtruffet Dødsfald — en Omgangsskrædders — til en Del Nabopladse inden en enkelt Skolekreds. Paa Værdalsøren i Levanger Distrikt optraadte to mindre Epidemier, en let om Vaaren (11 Tilfælde, 1 Dødsfald) og en anden senhøstes med 3 Døde af 7 Angrebne. 2 af disse indlagdes paa Skogn Sygehus, hvor ialt sees indkomne 28, 16 i 1ste, 6 i 2det, 2 i 3die og 4 i 4de Kvartal. Sygdommen var forøvrigt udbredt i Levanger Distrikt. I ytre Namdal Distrikt forekom 39 Tilfælde, 9 Dødsfald i Vikten, hvor det om Høsten forekommende Sildefiske bidrog til Sygdommens Udbredelse, og hvor der var nok af Arnesteder fra forrige Epidemi, da Folk er meget ligegyldige ligeoverfor smitsomme Sygdommes Udbredelse. Fra Vikten førtes Sygdommen til Nærø (26 Tilfælde, 5 Dødsfald) og forekom desuden med enkeltstaaende Tilfælde i Kolvereid. Dødsaaarsagen hos de fleste var Sygdommens Forplantelse til Struben.

Kusma optraadte epidemisk i første Halvaar i Frosten og Stjørdalen; i Levanger By forekom den især i Oktober Maaned. Sygdommen kom sjelden under Behandling, i Regelen kun ved Abscesdannelse eller tilstødende Orchit.

Lungebetændelse opgives fra Distrikterne omkring Trondhjemsfjorden som ualmindelig hyppig. Der angrebes i Amtet 5.8 pro mille af Befolkningen; Dødeligheden af de Behandlede var 9.5 pCt. I Frostens Distrikt var Sygdommen udbredt i Frosten og Leksviken, men forekom ikke i Aasen. Antallet steg hurtig i Mai, undertiden med flere Tilfælde i samme Hus, den aftog i Juli, men optraadte igjen i December i Leksviken ligesom i Mai med Tegn til Smitte. Disse Tilfælde afvege ikke synderligt fra de almindelige ordinære, havde dog maaske en mere adynamisk Karakter end de øvrige. Ogsaa fra Levanger Distrikt omtales Sygdommens Udbredning til flere af Familiens Medlemmer i enkelte Huse, hvad der efter Lægernes Formening maaske skyldtes Lokaliteten, idet alle Familiens Medlemmer opholde sig i samme Rum. I Værdalen holdt Sygdommen, der allerede var begyndt i Slutningen af 1885, sig i Aarets første 5 Maaneder til et forholdsvis lidet Parti af Vuku Sogn, hvor den vandrede fra Gaard til Gaard, mest holdende sig til Pladsene, og paa de fleste Steder med flere, indtil 5, Tilfælde samtidig eller kort efter hverandre.

Blodgang. Paa en Gaard i Vasbygden i Stjørdalens Distrikt indsygnede først Manden, der netop var kommen hjem fra Byen og efter ham 4 Personer.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af disse Sygdomme sees af omstaaende Tabel. Fra Frosten Distrikt anføres, at samtlige opførte Tilfælde af Syphilis som Gonorrhoe tilhøre Leksviken, der indtager en fremskudt Plads med Hensyn til Syphilis. Distriktslægen fik nemlig en Fortegnelse over 30 nulevende Personer (12 Mænd og 18 Kvinder) i Leksvikens Hovedbygd, om hvilke der med Sikkerhed oplystes, at de have været behandlede for Syphilis. Flere Tilfælde indsendtes til Amtssygehuset foruden de i Hjemmet behandlede. Fra Levanger Distrikt bemærkes, at de veneriske Sygdomme ere meget mindre udbredte nu i Forhold til tidligere.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Aantal anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.									
				1		2	3	4	5	6	7	8	9
				Stjørdal.		Frosten.	Levanger.	Inderøen.	Stenkjær.	Grong.	Namsos.	Fosnæs.	Ytre Nandal.
				Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	20	1	8	3	1	5	8	-	1	-	3	-	-
Gonorrhoe	45	-	11	9	-	2	8	6	1	-	3	1	15

Hudsygdom, Fra Verran i Inderøen omtales en liden Epidemi fremkaldt ved Smitte fra Kjør, hos hvilke den ytre sig som et rødligt betændt, afskallende Udslet i Flekker af indtil en Sølvspecies Størrelse paa de mindst behaarede Dele af Legemet o: omkring Øinene, i Svangen, paa Yveret, og som lod til at volde Dyret Kløe, da det søgte at gnide de angrebne Steder. De, der kom i Berørelse med Dyrene, bleve angrebne af lignende Udslet, især paa Hænderne og i Ansigtet, hos enkelte saagodtsom over hele Legemet. Sygdommen svandt ved energisk Indgnidning med Grønsæbe og Ichthyolsalve og har rimeligvis været begrundet i en Sopvegetation. (Bodom).

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se foranstaaende Tabel Side 182 og 183.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Stjørdal	67	12	16	51
Frosten	64	5	20	44
Levanger	136	18	51	85
Levanger By	14	4	5	9
Landdistrikt	122	14	46	76
Inderøen	57	7	16	41
Stenkjær	75	8	27	48
Sjenkjær By	19	5	6	13
Landdistrikt	56	3	21	35
Grong	21	5	3	18
Namsos	51	7	11	40
Namsos By	14	3	2	12
Landdistrikt	37	4	9	28
Fosnæs	27	7	4	23
Ytre Namdal	59	7	29	30
Nordre Trondhjems Amt	557	76	177	380
Deraf i Byer	47	12	13	24
— - Landdistrikt	510	64	164	356

Obstetriciske Operationer i nordre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning.		Perforation.		Embryo- tomi.	Efterbyrds- operation.
	Mødre		Børn	Mødre		Børn	Moder	Barn	Mødre		Mødre	Mødre
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	død.	levende.	levende.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	17	15	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	2	1	-	-	-	-	-	2	¹⁾ 1	²⁾ 1	-
Trange, ydre Fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie med fremfalden Arm	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Sædeleie	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	27	21	6	3	1	2	1	1	2	1	2	2
		27			3							

¹⁾ Død uforløst af Livmoderbristning, se under Dødsfald paa Barselseng. ²⁾ Tragtførmig forsnævret Bækken, Conjug., 8 Ctm., først Kraniotomi, derpaa Exvisceration.

Lungetuberkulose viser sig i Stjerdals Distrikt ligesaa hyppig i Fjeldbygden Meraker som ved Trondhjemsfjordens Bredder. (J. Angell). Den angives at forekomme i Namsos By i betænkelig Udstrækning. (A. Roll). Dødeligheden udgjorde for det hele Amt 13,6 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 30,0 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 25,5 og 50,0 pCt. og for Landdistrikterne henholdsvis 12,5 og 18,0 pCt. (Se Tabellen Side 185).

Af **Forgiftninger** omtales fra Levanger By et alvorligt, men heldig forløbende Tilfælde af Arsenikforgiftning hos et 3 Maaneder gammelt Barn ved Brug af et usædvanlig arsenikholdigt Vuggetæppe. (Chr. Cappelen).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes ialt af Læger 38, hvoraf 10 i Stjerdals, 2 i Frostens, 6 i Levangers, 4 i Inderøens, 5 i Stenkjærs, 2 i Grongs, 6 i Namsos og 3 i ytre Namdals Distrikt. Indikation og Udfald sees af Tabel paa Side 186.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0--1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Stjerdal	305	158	25	1	4	12	4	-	-
Frosten	211	111	18	3	1	6	7	-	-
Levanger	339	216	18	1	2	7	4	1	-
Levanger By	29	20	1	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt	310	196	17	1	2	6	4	1	-
Inderøen	335	202	28	3	-	9	4	1	2
Stenkjær	237	154	21	2	1	11	-	2	-
Stenkjær By	54	32	6	1	-	3	-	-	-
Landdistrikt	183	122	15	1	1	8	-	2	-
Grong	177	77	9	1	1	3	3	-	-
Namsos	194	87	13	2	-	8	1	-	-
Namsos By	79	28	6	-	-	2	-	-	-
Landdistrikt	115	59	7	2	-	6	1	-	-
Fosnæs	156	73	8	1	1	2	5	-	-
Ytre Namdal	328	152	25	6	3	12	7	-	-
Nordre Trondhjems Amt	2282	1230	165	20	13	70	35	4	2
Deraf i Byer	162	80	13	1	-	6	-	-	-
— - Landdistrikt	2120	1150	152	19	13	64	35	4	2

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1052 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53,9.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 7 Kvinder paa Barselseng. Lægerne have opgivet Dødsaaarsag for 7 Barselkvinder, nemlig

3 af Barselfeber, 3 af Barselkrampe. 1 døde uforløst af Livmoderbristning; der var betydelig Bækkensneverhed, hvorfor Perforation paabegyndtes; hun døde imidlertid før Operationens Fuldendelse. Hun var for 6 Aar siden ogsaa forløst med Perforation og Mutilation.

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Land- distrikter.
Lungetuberkulose	76	12	64
Kræft	45	4	41
Tuberkuløs Meningit og Tuberkulose i andre Organer	28	2	26
Organisk Hjertesygdom	28	-	28
Hjerneslag	17	3	14
Skarlagensfeber	17	1	16
Typhoidfeber	15	-	15
Bronchit og Laryngit	15	4	11
Vatersot og Morbus Brightii	15	1	14
Peritonit	14	1	13

Veirliget. Vinteren temmelig kold, Vaar og Eftersommer kjølige med regnfuld Høst, hvorved Indhøstningen delvis vanskeliggjordes. I Grong modnede ikke Kornet. Udbyttet andensteds som et Middelaars. Den gennemsnitlige Barometer- og Thermometerstand efter lagttagelser paa Amtssygehuset i Skogn sees af nedenstaaende Tabel (se Side 189).

Hygieniske Forhold i Stjørdals Distrikt ere omtrent uforandrede, og paa Grund af de daarlige Tider er Tilstanden mislig saavel for Gaardbrugere som Husmænd og Arbeidere. Fattigbudgettet stiller mange strænge Fordringer til Skatteyderne, navnlig i nordre Stjørdalen. Øl- og Brændevinsdrik er ikke almindelig, og Udskjænkningssteder findes ikke mere inden Distriktet (J. Angell). Fra Frostens Distrikt anfører Distriktslægen, at da Distriktets økonomiske Forhold i det Hele taget ere temmelig stabile, har Tidernes økonomiske Tryk her ikke afpræget sig synderlig i Befolkningens tilvante Levemaade. Fattigdommen er i disse Egne ikke af den Beskaffenhed, at nogen behøver at lide følelig Mangel paa det Nødvendige til Livsophold; her træffer man ingen indfødte Betlere. Husmandsklassen indtager her en meget respektabel Stilling; Bevægelsen for at søge Husmændenes Kaar forbedrede, vinder derfor ikke her nogen rimelig Tilslutning. Imod en Forpagtningsafgift af Kr. 2—4 pr. Maal dyrkbar Jord og noget Pligtarbejde i Aannetiderne indehaver Husmanden et i Almindelighed 6 à 20 Maal stort Jordstykke for sin og Hustruens Levetid; Husene eier han selv. De i Regelen meget tidlig modne Poteter faa en rivende Afsætning i Trondhjem; ligeledes Gulerødder, Kaalrabi og Grøntsager. Den overveiende Del af Husmændene har sine Pladse ved eller i Nærheden af Fjorden og driver derfor Fiskeri — endog Laxefiskeri — da Gaardmændene ikke frede sine Fiskerifelt. I Leksviklen forarbejdes der Sildetønder («Kopper»), hvilke indbringe Bygden adskillige Tusinde Kroner aarlig. Forplejningsindtægterne for fattige Syge og Sindssyge ere en meget vigtig Indkomstkilde for Herredet Frosten; den beløber

Temperaturforhold i Skogn.

Maaned.	Barometerstand (norske Tommer og Linier).			Thermometerstand (R).					Minimum om Natten.		
	Kl. 12 Middag.	Høiest.	Lavest.	Kl. 8 Morgen.	Kl. 12. Middag.	Kl. 4 Efter- middag.	Høiest.	Lavest.	Om Natten.	Høiest.	Lavest.
	T. L.	T. L.	T. L.								
Januar	27—11	27de: 28—7	15de: 27—1	÷ 7.4	÷ 5.7	÷ 6.4	15de: + 1.5	6te: ÷ 18	÷ 9	18de: ÷ 0.5	6te: ÷ 18
Februar	28—2	24de: 29	2den: 27—4	÷ 5.8	÷ 2.4	÷ 3.4	9de: + 5	23de: ÷ 12.5	÷ 7.4	15de: + 3	4de: ÷ 14
Marts	28—3.4	13de: 28—11	31te: 27—5	÷ 1.9	0	+ 0.6	27de: + 7.5	4de: ÷ 7.5	÷ 5.2	25de: + 2	6te: ÷ 13
April	28—2	17de: 28—9	9de: 27—5	+ 3.9	+ 5	+ 5	12te: + 9.5	28de: 0	÷ 0.3	3die: + 3.5	27de: ÷ 4.5
Mai	28—2	4de: 28—9	26de: 27—8	+ 6	+ 7.9	+ 7.9	21de: + 13.5	1ste: + 2	+ 2	28de: + 5.5	1ste: ÷ 6
Juni	28—2	30te: 28—6	23de: 27—7	+ 10.3	+ 12	+ 12.5	18de: + 21	3die: + 5	+ 6.8	15de: + 11	1ste: ÷ 1.5
Juli	28—1	2den: 28—7	7de: 27—9	+ 10.1	+ 12.4	+ 12.7	23de: + 19.5	10de: + 5.5	+ 5.3	24de: + 10.5	11te: + 3
August	28—1	23de: 28—5	12te: 27—7	+ 10.1	+ 12.3	+ 12.4	17de: + 16.5	28de: + 6.5	+ 6.8	1ste: + 10.5	14de: + 2.5
September	28—1.5	18de: 28—7	28de: 27—6	+ 6.5	+ 8.5	+ 8	6te: + 15.5	27de: + 2	+ 4	1ste: + 10	27de: ÷ 1
Oktober	28—3.6	25de: 28—9	14de: 27—7	+ 3.2	+ 6.3	+ 5.3	2den: + 13.5	29de: ÷ 2	+ 0.8	14de: + 7.5	29de: ÷ 4.5
November	28	23de: 28—7	3die: 27—3	+ 0.8	+ 2.6	+ 2.1	1ste: + 8.5	15de: ÷ 6	÷ 0.8	4de: + 6	16de: ÷ 7.5
December	27—9	31te: 28—8	7de: 26—10	÷ 6.2	÷ 5.4	÷ 5.8	10de: + 2	20de: ÷ 15	÷ 7.5	8de: ÷ 2	20de: ÷ 15
Gjennemsnit for hele Aaret...	28—0.5	24de Februar 29	7de December 26—10	+ 2.5	+ 4.4	+ 3.9	18de Juni + 21	6te Januar ÷ 18	÷ 0.8	15de Juni + 11	6te Januar ÷ 18

sig vistnok til Kr. 4 à 5000 aarlig. Dertil kommer, at en stor Del Husmænd kan et eller andet Haandverk, saa at de aldrig behøve at gaa ledige. Husmændenes og Arbeidernes økonomiske Stilling bør, som sagt, være meget bedre her end paa mange andre Steder i Landet — ja burde være adskillig bedre, end den er. Disse Samfundsklasser leve nemlig ogsaa over Evne og forstaa ikke at indrette sin Husholdning paa nogen fordelagtig Maade. Fornemmelig er det Misbrugen af Kaffe med dertil hørende Sukker og Hvedebrød, som stærkest belaster deres Udgiftsbudget. Kun Gaardbrugerne have hjemmebaget Brød; Husmænd og Inderster købe sit Brød hos Landhandlerne, og fint maa det være — helst Hvedebrød. Melk er der rigelig Anledning til at erholde for moderate Priser, men Kaffe beholder naturligvis Fortrinet. Noget almindeligt Misbrug af Brændevin, Øl og stærke Drikke finder derimod ikke Sted. Kun ved selskabelige Sammenkomster, hvoraf der rigtignok er Overflod, kan der forbruges utrolige Mængder af Brændevin og Kaffetoddy («Karsk»). Det er ligeledes ufatteligt for Udenforstaaende, hvad der ved saadanne Anledninger kan forbruges af Fødemidler; man æder og drikker undertiden saa godt som uafbrudt, Dag og Nat, i flere Døgn. Berusede Personer ser man dog yderst sjelden. Natteløberi foregaar i stor Udstrækning, og Usædeligheden er betydelig. Hos Gaardbrugerne og Flerheden af Husmændene finder man det i Regelen renligt og hyggeligt i Hus og Hjem, hvilket jo forøvrigt afhænger af Husmoderens Dygtighed; stundom træffer man derfor i saa Henseende paa Mangler, hvilke en god Vilje alene ikke formaar at fjerne. Men Kvinderne her ere betyngede med for meget og med upassende Arbejde, og de unge Piger faa desuden saare liden Anledning til at erhverve sig Dygtighed i at bestyre en større Husholdning; de blive tidlig Mødre og maa gifte sig i en ung Alder. Giftermaal indgaaes i Regelen mellem Personer af samme Slægt; næsten alle Gaardmandsfamilier i Frosten ere i Slægtskabsforbindelse med hverandre, maaske dette bidrager noget til, at Befolkningens Sundhed eller vitale Modstandsevne aftager. Beklædningen er god og hensigtsmæssig for begge Kjønns Vedkommende. Uldne Underklæder bruges dog neppe almindelig; Kvinderne bære saaledes sjelden uldne Underbenklæder. Endog blandt de velstaaende Gaardbrugere hersker der stor Tarvelighed i Klædedragt, saa at denne ikke fremhæver Gaardmandsfamilier for Husmænd og Tjenere. — Boligerne ere uforholdsmæssig store, gammeldagse, klodsede og forsynede med en Overflod af Vinduer. De ere ikke afdelte ved nogen Mellemvæg; ethvert Beboelsesrum maa nemlig have gennemfaldende Lys ved Hjælp af 2 à 6 Vinduesfag; Ingen vover at gjøre nogen Forandring i dette. Næsten enhver Familie har Køkken med Grue og Murpibe, paa mange Steder tillige Kogeovn; saadanne findes nu aldrig i noget beboet Rum. Tjenerne have sit Tilhold paa Loftstrummene; disse mangle Kakelovne, idet et nedenfra gennem Loftstrummet ledet Ovnslør eller en Luge i Gulvet, hvorigjennem Varmen nedenfra kan slippes ind, erstatter Ovn. Udhusbygningerne ere upaaklagelige. Der findes Vandhus ved enhver Gaard og større Husmandsplads; Binger og Affaldsdynger ere for det meste indrettede paa betryggende Maade. (K. Nilsen). — Fra Levanger Distrikt omtales de hygieniske Forhold i det Hele taget som gunstige, om end mindre heldige i Aaret paa Grund af misligt Udbytte i det næstforegaaende Aar af Jordbruget saavel kvantitativt som kvalitativt, hvorfor Almuens Næring har været mindre god og Folkets økonomiske Stilling mindre heldig. Befolkningen er baade renlig, ordentlig og meget ædruelig. Boligerne — kanske Husmandsstuerne undtagne — renlige, rummelige, lade sig let udlufte. Folkets Klædedragt god, varm og hensigtsmæssig, om end maaske i noget for høi Grad luxuriøs. Om de hygieniske Forhold, udtaler Distriktslægen i Stenkjær Distrikt hvad Ladestedet Stenkjær angaar, at Drikkevandet i høi Grad er forurenset og ubehageligt; naar hertil kommer, at Husene ere kolde og trækfulde, at en skarp Sno følger det store Elvedrag, som her tømmer sig i

Beitstadfjorden, og at endelig Byens Brolægning og hele Veivæsen er trøstesløst slet, saa kan jo ikke andet ventes, end at rheumatiske Lidelser, dyspeptiske Plager og allehaande katarrhalske Onder trykkende hvile over Befolkningen. I Landdistriktet er Alt, hvad almindelig Hygiene angaar, nogenlunde tilfredsstillende undtagen i enkelte Dele af Stod Herred, og navnlig forekommer det, at man i Beitstaden overraskes ved den Orden og Renlighed, som med faa Undtagelser findes baade hos Storbonden og hans Husmænd. (G. Bugge). Fra Fosnæs bemærkes, at der har været lagt for liden Vægt paa Dyrkning af Jorden for en Del af den Grund, at Torskefiskeriet om Vinteren og Sildefisket om Sommeren og Høsten i Regelen har været aarvist, og Indtægterne af disse ere derfor regnede med, og Fornødenhederne indrettede derefter. I 1886 vare Priserne smaa og Kvantum ikke saa stort, at nogen Forbedring af de senere Aars trykkede Tider har kunnet indtræde; de indkomne Pengebeløb udgjorde kun en liden Del af, hvad Handelsmændene havde tilgode hos Almuen. (Brunæs).

Amtet har 2 Sygehuse, et i Skogn og et i Namdalen.

Om Amtets Apotheker se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vaccine- rede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	16	1159	49	1903	4
Stjørdal	1	158	4	293	-
Frøsten	1	91	4	216	-
Levanger	3	184	7	379	2
Inderøen	2	119	5	78	-
Stenkjær	3	135	8	339	1
Grong	1	89	9	117	-
Namsos	2	100	7	¹⁾ 33	-
Fosnæs	2	132	2	197	1
Ytre Namdal	1	151	3	251	-

¹⁾ 33 i Namsos By.

XVIII. Nordlands Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		297.60	104 151	²⁾ 24	1	55	50
1. Brønnø		18.80	9 884	2	-	4	5
	Bindalen	9.40	2 208	-	-	1	2
	Brønnø	8.20	4 679	1	-	1	1
	Velfjorden		1 177	-	-	1	1
	Vegø	1.20	1 820	1	-	1	1
2. Alstahaug		9.90	9 896	1	-	6	3
	Alstahaug		3 770	1	uopgi- vet		
	Herø	9.90	3 085	-			
	Tjøttø		3 041	-			
3. Vefsen		55.44	6 992	2	-	3	3
	Mosjøen	-	774	1	-	-	-
	Vefsen		5 150	1	-	2	2
	Hatfjelddalen	55.44	1 068	-	-	1	1
4. Ranen		39.70	12 152	2	-	5	4
	Næsne	5.00	4 320	1	-	2	2
	Hemnæs		4 063	1	-	1	1
	Mo	34.70	3 769	-	-	2	1
5. Lurø		18.20	6 953	1	-	3	4
	Lurø		1 884	-	-	1	1
	Trænen	2.10	346	-	-	1	1
	Rødø		1 990	1	-	1	2
	Melø	16.10	2 733				
6. Gildeskaal		14.50	4 142	1	-	2	3
	Gildeskaal		2 787	1	-	1	2
	Beieren	14.50	1 355	-	-	1	1
7. Bodø		4.20	4 831	2	1	4	2
	Kjøbstaden Bodø	-	1 519	2	1	uopgi- vet	
	Bodø Landsogn	4.20	3 312	-	-		
8. Folden	Folden	17.80	3 335	8	-	1	3
9. Skjærstad		31.20	5 957	1	-	2	2
	Skjærstad	11.80	3 653	1	-	1	1
	Saltø	19.40	2 304	-	-	1	1

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Desuden 5 Læger, som under Fisketiden opholdt sig inden Amtet.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
10. Stegen	Stegen	3.4	2 954	1	-	uop	givet
11. Hammerø	Hammerø	8.3	2 518	1	-	uop	givet
12. Lødingen		22.20	4 036	1	-	3	3
	Lødingen	22.20 {	2 438	1	-	2	2
	Tysfjorden		1 598	-	-	1	1
13. Ofoten	Ofoten	28.28	4 105	1	-	2	2
14. Buksnæs		2.26	5 459	1	-	4	2
	Buksnæs	1.50	3 111	1	-	2	1
	Borge Sogn af Borge Herred	0.76	2 348	-	-	2	1
15. Flakstad		3.10	2 408	1	-	4	4
	Flakstad	3.00	1 844	1	-	2	2
	Værø	0.10	564	-	-	2	2
16. Østlofoten		4.94	4 729	2	-	5	3
	Vaagen	3.40	3 151	3	-	2	1
	Gimsø	0.40	1 058	-	-	1	1
	Valberg Sogn af Borge Herred	1.14	520	-	-	2	1
17. Hadsel		7.40	7 307	1	-	3	2
	Hadsel	6.00	4 520	1	-	2	1
	Bø	1.40	2 787	-	-	1	1
18. Sortland		12.50	6 461	3	-	4	5
	Sortland	4.60	1 870	1	-	1	1
	Øksnæs	3.20	2 423	-	-	1	1
	Dverberg	4.70	2 168	1	-	2	3

Sundhedstilstanden skildres som god i de fleste Distrikter; mindre tilfredsstillende siges den at have været i Lurø, Hammerø, Ofoten og Hadsels Distrikter, hvor Diphtherit, Skarlagensfeber og Lungebetændelse forekom med flere Angrebne end Aaret forud. Katarrhalske Tilfælde optraadte fornemlig under Lofotfisket.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1843 eller 14,6 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (125 600).

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (Side 194 til 196).

Af **exanthematisk Typhus** opgives blot 1 Tilfælde af Distriktslægen i Ofoten, hvilket indtraf i Trondenes Distrikt nær Ofotens Grændse. En Broder

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

194

Nordlands Amt. 1886.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		1	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Brønne.	
																		Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus . . .	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Typhoidfeber	177	14	175	22	6	66	27	12	11	5	6	6	5	4	5	177	14	9	-
Cerebrospinal-Meningit . .	32	12	32	3	2	-	6	14	2	3	2	-	-	-	-	32	12	6	4
Barsefeber	53	15	53	4	3	6	9	4	1	4	5	3	7	2	5	56	18	2	-
Vandkopper	12	-	12	5	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	4	12	-	-	-
Skarlagensfeber	212	28	212	5	3	1	3	4	16	49	15	18	31	20	47	233	49	29	4
Mæslinger	11	-	11	-	-	-	3	-	-	-	-	2	-	6	-	11	-	2	-
Rosen	55	-	55	5	2	7	7	3	4	3	6	3	4	4	7	56	1	1	-
Kighoste	289	20	289	21	18	30	28	34	33	27	17	32	32	17	-	290	21	-	-
Diphtherit	188	32	188	20	12	9	20	24	20	19	8	5	17	13	21	199	43	5	5
Strubehoste	9	6	9	-	1	-	-	-	2	-	-	-	4	2	-	9	6	-	-
Kusma	48	-	48	5	11	17	10	3	-	-	1	-	-	1	-	48	-	-	-
Akut Bronchit.)	2075	22	2075	189	254	547	334	155	130	80	58	64	120	72	72	2076	23	69	-
Andre katarrh. Tilfælde .																			
Katarrhalsk og follikulær																			
Angina	348	-	348	28	22	30	20	41	30	31	28	20	28	33	37	348	-	25	-
Lungebetændelse	500	49	500	43	42	51	77	71	50	28	21	12	30	26	49	507	56	11	1
Brystbetændelse (Pleurit) .	212	6	211	22	35	23	18	21	17	23	7	9	13	11	12	212	6	19	-
Gigtfeber	94	3	94	12	8	10	6	9	12	3	4	5	10	4	11	94	3	10	-
Diarrhoe (akut))	892	21	885	60	101	206	132	32	59	60	66	27	38	50	54	892	21	45	-
Cholera nostras																			
Blodgang	32	6	32	4	8	6	1	-	3	-	1	-	4	4	1	33	7	1	-
Skjorbug	7	-	4	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	7	-	-	-
Tilsammen	5247	234	5234	449	528	1009	704	428	391	336	245	206	343	270	325	5293	280	234	14

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

		Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
		Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gildeskaal.		Bodø.		Folden.		Skjærstad.		Stegen.	
		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
13*	Exanthematisk Typhus...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Typhoidfeber	3	1	2	-	16	-	-	-	-	-	-	5	-	4	-	-	-	-
	Cerebrospinal-Meningit ...	-	-	3	1	19	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	
	Barselfeber	3	2	1	-	2	2	3	3	3	1	2	-	-	-	-	1	1	
	Vandkopper	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	8	-	
	Skarlagensfeber	15	4	2	-	32	5	25	6	4	1	29	-	-	-	-	2	-	
	Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Rosen	5	-	1	-	2	-	1	-	1	-	20	-	-	-	-	2	-	
	Kighoste	22	-	39	-	24	3	82	11	-	-	61	-	-	-	37	4	-	-
	Diphtherit	-	-	-	-	9	-	1	-	-	-	1	-	9	3	-	-	17	3
	Strubehoste	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	2	2	-	-	1	1
	Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-
	Akut Bronchit.	8	-	77	3	134	1	22	5	16	1	213	7	13	-	41	2	65	-
	Andre katarrh. Tilfælde. }																		
	Katarrhalsk og follikulær																		
Angina	3	-	12	-	29	-	5	-	5	-	89	-	10	-	14	-	12	-	
Lungebetændelse	23	1	35	-	56	4	3	2	11	3	19	3	2	-	8	-	28	3	
Brystbetændelse (Pleurit) ..	9	1	11	-	8	1	4	1	5	-	11	-	2	-	8	1	2	-	
Gigtfeber	4	1	3	-	9	1	-	-	7	-	6	-	1	-	1	-	5	-	
Diarrhoe (akut)	30	1	42	-	36	3	8	1	16	-	63	1	11	-	15	1	27	2	
Cholera nostras																			
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	12	-	-	-	
Skjorbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen	126	12	228	4	378	26	154	29	72	8	530	12	55	5	140	8	174	11	

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

196

Nordlands Amt 1886.

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	11		12		13		14		15		16		17		18		19	
	Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Buksnæs.		Flakstad.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.		Under Lofotfisket.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus . . .	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	-	-	1	-	6	2	10	1	5	2	30	5	43	2	6	1	37	-
Cerebrospinal-Meningit . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	-	-	1	-	8	2	-	-	3	2	26	4	1	1	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	23	6	59	18	10	5	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	2	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-	9	1	3	-	4	-	2	-
Kighoste	-	-	-	-	1	-	4	-	10	2	10	1	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	29	10	-	-	22	3	-	-	2	-	29	3	59	12	14	4	2	-
Strubehoste	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	32	-
Akut Bronchit.	28	-	9	-	94	-	100	-	43	-	168	1	40	1	42	2	894	-
Andre katarrh. Tilfælde. } Katarrhalsk og follikulær																		
Angina	17	-	1	-	10	-	32	-	4	-	38	-	34	-	8	-	-	-
Lungebetændelse	1	-	1	1	13	-	57	7	10	1	28	6	121	20	13	1	67	3
Brystbetændelse (Pleurit) . .	1	-	12	-	14	-	26	2	9	-	16	-	5	-	5	-	45	-
Gigtfeber	1	-	4	-	3	-	7	1	3	-	7	-	9	-	3	-	11	-
Diarrhoe (akut)	18	-	22	-	17	2	65	4	9	-	55	4	36	2	16	-	361	-
Cholera nostras																		
Blodgang	4	2	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	3	1	-	-	5	1
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-
Tilsammen	100	13	51	1	185	7	315	18	97	5	430	29	442	60	122	14	1460	4

af Angjældende var død paa Baaden under Hjemreisen fra Lofoten efter kun et Par Dages Sygdom. Patienten kom sig, ingen flere angrebes.

Typhoidfeber viser som Aaret forud hyppig Karakteren af mindre Hus-epidemier. I Alstahaug forekom 3 Tilfælde, hvoraf 2 hos tilreisende Personer, der indlagdes paa Sygehuset. Paa Hemnæsbyrget i Ranen optraadte 4 Tilfælde i et Hus, formentlig staaende i Forbindelse med lignende i et Nabohus i 1885. En Mand fra Gaarden Storbjerke, der eiede Huset paa Hemnæsbyrget og havde overnattet der, blev syg efter Hjemkomsten og smittede sin Kone og Svigerdatter. Nogle Tilfælde paa Gaarden Lund i Hemnæs ved Aarets Slutning skreves sig sandsynligvis fra en Mand, der vendte hjem fra Fisket. I Lurø, Gildeskaal, Bodø og Stegens Distrikter vides ikke Sygdommen at være forekommen. I Folden optraadte uden kjendt Smittekilde 4 Tilfælde paa Gaarden indre Styrkarnæs i Juni; i August angrebes en Mand paa Gaarden Horndalen af samme Sygdom, efterat han omtrent 1 Uge iforveien havde tilbragt Natten paa Styrkarnæs. I Skjærstad iagttoges 4 Tilfælde paa et Par Gaarde i Vatnbygden, men Sygdommen fik ingen videre Udbredning. I Tysfjorden (Lødingen) angrebes en Person paa en Gaard, hvor Typhoidfeber sagdes at være forekommet for ikke længe siden. 6 Tilfælde i Ofotens Distrikt skyldtes Smitte hjemført fra Lofoten og Finnmarken med Fiskere. Ligesaa kom 2 Brødre syge hjem fra Fiskeværet Balstad til Gaarden Haug i Buksnæs, hvor 3 Personer tilhørende samme Husstand smittedes. I Østlofoten optraadte Sygdommen, foruden enkelte spredte Tilfælde, i 3 særskilte Epidemier. Den første var betydelig og opstod under Lofotfisket blandt Fiskerne paa Ørsvaagholmen. Der oprettedes et Lazaret i Kabelvaag. De 2 øvrige Epidemier opstode paa Fabriken i Brettesnæs, den ene i Marts, den anden i Juli Maaned; under den sidste maatte Skolestuen omdannes til Isolationslokale. Patienterne under den sidste Epidemi førtes til Kabelvaag Sygehus, der aabnedes for Anledningen. (Eger). I Hadsel udbredte Epidemien fra 1885 sig videre fra Gaarden Kvitnæs mod Raftsundet, hvor den mødtes med en antagelig fra Lofoten indført. Desuden forekom spredte Tilfælde omkring i Distriktet, men med mildt Forløb. I Sortland optraadte i December 4 Tilfælde i et Hus paa Skjelfjordeidet i Øksnæs; først blev en fremmed, netop tilflyttet Leiekarl syg og behandledes af en Kvaksalver for «Forkjølelse»; da Sygdommen udbredte sig til flere, blev Distriktslægen hentet. (Gundersen).

Af **Cerebrospinal-Meningit** behandledes 6 Tilfælde med 4 Dødsfald i Brønnø Distrikt; Sygdommen forekom samtidig paa Steder, der laa langt fra hverandre og ikke vides at have haft Forbindelse indbyrdes. I Ranen optraadte Sygdommen epidemisk; i Korgen Annex til Ranen angrebes en 10aarig Pige, der var frisk om Morgenen og døde efter omtrent 8 Timers Sygdom. Paa et Par andre Gaarde døde 2 voxne Personer efter blot 1 à 2 Døgns Sygdom. I Mo herskede en større Epidemi paa et begrændset Omraade, idet efter Skolelærerens Udsagn næsten alle Børn i en større Skolekreds havde været angrebne. Sygdommen forløb dog her i Regelen let og bedredes efter faa Dage, saa de fleste Tilfælde ikke kom under Lægebehandling. Enkelte Voxne angrebes ogsaa. I Løbet af en Maaned var Epidemien forbi. (Aamodt).

Af **Barselfeber** opgives ogsaa for dette Aar et stort Antal Tilfælde, de fleste fra Hadsel Distrikt. Fra Gildeskaal berettes, at i et Tilfælde, der endte dødelig, havde Hjælpekonen «løsnet» Efterbyrden trods Forbud derimod. For Mange er der 2 à 3 Mile Søvei til examineret Jordemoder, der af den Grund sjelden hentes, idet en naturlig Fødsel som oftest er tilendebragt før hendes Ankomst.

Skarlagensfeber. Det opgivne Antal Angrebne er dobbelt saa stort som

Liste over forskjellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.											
								1		2		3		4		5		6	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Md.	Kv.	Md.	Kv.	Brønne.		Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.						Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Chronisk Rheumatisme . . .	728	-	-	4	600	124	21	3	-	3	-	25	-	34	-	-	-	1	-
Fnat	35	-	12	10	6	7	9	-	-	2	-	-	-	1	-	3	-	-	-
Skurv	5	-	2	1	2	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Kjertelsyge	178	1	71	84	9	8	22	17	-	10	-	6	-	20	1	7	-	2	-
Rachit	52	-	25	27	-	-	12	11	-	-	-	11	-	3	-	1	-	-	-
Simpel Meningit	31	18	9	5	6	7	16	2	-	-	-	-	-	2	1	1	1	1	1
Tuberkuløs Meningit	32	32	16	14	1	1	15	1	1	4	4	1	2	2	2	4	4	-	-
Lungetuberkulose	262	98	5	11	124	99	23	17	11	2	2	9	3	19	7	10	6	4	2
Kræft	77	44	-	1	43	32	20	5	4	6	6	3	1	3	2	2	2	5	3
Vatersot og Morbus Brightii	75 ²⁾	19	2	6	41	18	20	5	2	4	2	1	1	3	2	3	2	3	-
Blegsot og Anæmi	975	-	51	103	96	703	23	54	-	66	-	33	-	48	-	17	-	16	-
Menstruationsuordener . . .	159	-	-	-	-	159	19	15	-	-	-	5	-	14	-	9	-	5	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	2291	2	68	91	1337	795	23	65	-	62	-	46	-	123	-	93	-	19	-
Ormesygdomme	46	-	7	15	19	5	11	1	-	-	-	-	-	7	-	6	-	-	-
Drankersygdomme	2	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

¹⁾ 1 opført paa Sygelisten for 1885, men død i 1886. ²⁾ Hydrops 6, Morbus Brightii 13.

Liste over forskellige, væsentlig chroniske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																									
	7		8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18		19	
	Bødø.		Folden.		Skjærstad.		Stegen.		Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Buksnæs.		Flakstad.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.		Under Lofotfisket. 3)	
	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.	Tilf.	Df.
Chronisk Rheumatisme . . .	49	-	59	-	9	-	25	-	14	-	1	-	9	-	37	-	15	-	69	-	-	-	17	-	358	-
Fnat	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	7	-	7	-	-	-	1	-	-	-
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	37	-	3	-	2	-	3	-	2	-	5	-	10	-	24	-	2	-	11	-	8	-	6	-	-	-
Rachit	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	-	10	-	2	-	3	-	-	-
Simpel Meningit	7	4	3	2	1	1	1	-	1	1	-	-	1	1	5	3	-	-	4	3	-	-	2	-	-	-
Tuberkuløs Meningit	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	5	5	1	1	-	-	6	6	1	1	4	3	-	-
Lungetuberkulose	23	13	1	1	9	7	2	1	3	3	10	-	16	9	12	11	5	1	48	3	26	13	18	5	28	-
Kræft	7	4	-	-	2	2	1	-	2	1	2	-	8	1	4	3	1	1	8	4	9	8	6	2	3	-
Vatersot og Morb. Brightii .	6	2	1	-	-	-	2	1	5	2	2	1	1	-	10	3	-	-	18	1	2	-	2	-	7	-
Blegsot og Anæmi	155	-	27	-	2	-	98	-	73	-	13	-	124	-	36	-	6	-	97	-	56	-	35	-	19	-
Menstruationsuordener . . .	29	-	17	-	3	-	-	-	4	-	1	-	11	-	13	-	3	-	21	-	-	-	9	-	-	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	296	-	39	-	38	1	50	-	28	-	21	-	13	-	218	-	49	-	290	-	86	1	31	-	724	-
Ormesygdomme	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	3	-	-	-	14	-	1	-	2	-	4	-
Drankersygdomme	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

³⁾ Det bemærkes, at hvor Opgave findes over Fiskernes Dødssted, er Dødsfald af nogen af de ovennævnte Sygdomme opført under Dødsfaldene i tilsvarende Distrikt, (cfr. Indberetning fra Opsynschefen for Lofotfisket for 1886.)

Veneriske Sygdomme

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Anmeldende Læger.						
				1		2	3	4	5
				Brønne.	Alstahaug.	Vefsen.	Ranen.	Lurø.	
				Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	43	1	12	3	1	6	1	2	2
Gonorrhoe og Urethrit	192	-	20	6	-	18	9	10	1

Aaret forud; mest udbredt var Sygdommen i Hadsel, Ranen, Østlofoten, Brønne Lurø og Bodø Distrikter. I Ranen optraadte den mest i spredte Husepidemier. Paa en Gaard i Korgen, hvor 4 Børn i en Familie angrebes, havde det først angrebne Barn været i Besøg paa en Gaard, hvor der havde været Skarlagensfeber for et Par Aar siden; anden Anledning til Smitte syntes at maatte udelukkes. I Lurø blussede en Epidemi op i Trænen, hvorhen den førtes af en Gut, der havde været paa Sildefiske og herunder havt Tilhold i skarlagensfebersmittet Hus. Skolen indstilledes. I Bodø var Sygdommen meget mild, Tilfældene spredte, saa mange kom ikke under Behandling. I Østlofoten forekom den udbredt over hele Distriktet hele Aaret igjennem og optraadte paa enkelte Steder som betydeligere Epidemier. I Hadsel kom 44 Tilfælde under Behandling. Epidemien begyndte først paa Gaarden Fjærvold i Marts, udpaa Høsten kom den til Hadseløen, hvor den i Modsætning til førstnævnte Sted havde en mild Karakter.

Mæslinger nævnes som optrædende hist og her i Østlofoten med ikke faa Tilfælde, men kom sjelden under Behandling.

Kighoste vedblev fra forrige Aar i de fleste Distrikter. Fra Lurø omtales, at den havde stor Udbredelse og alvorlig Karakter, saa Skolerne i de mest angrebne Kredse besluttedes lukkede af Sundhedskommissionen. Ligesaa angives fra Skjærstad, at den herskende strengt med flere Dødsfald i hele Valnæs-fjorden, medens den i den øvrige Del af Distriktet havde mildere Forløb.

Diphtherit viser fortsat og betydelig Nedgang; den vides saaledes ikke forekommen i Alstahaug, Vefsen, Gildeskaal, Lødingen og Buksnæs. Som mindre Husepidemier nævnes Sygdommen i Brønne, Ranen og Folden. Sidstnævnte Sted angrebes saaledes paa Gaarden Aanderbek 5 Personer. Alle Gjeder paa Gaarden havde, kort før Sygdommen udbrød, havt ondt i Halsen og flere af dem vare endog døde; dette kom dog først senere til Distriktslægens Kundskab. (P. Hansen). Noget større Udbredning og Dødelighed (34 %) havde den i Hammerø. Herfra beretter Distriktslægen som betegnende for Vanskeligheden ved at hindre Smitteudbredelse, at da han en Gang med Skyds skulde hentes til en syg Gut i en Udkant af Bygden, viste en af Skydsfolkene, den syge Guts Broder, sig at lide af en betydelig stinkende Svælgdiphtherit. Han beordredes tilsengs og gjordes opmærksom paa Sygdommens Smitsomhed og Farlighed, men 2 Dage efter gik han paa Arbejde, og en Dag senere reiste han til den flere Mile bortliggende Kirke. (G. Mohr). I Ofoten optraadte Sygdommen som Husepidemi paa flere Gaarde i Horjangen. I Østlofoten var der en mindre og let Epidemi ved Fabriken i Brettesnæs. Fra Hadsel anføres det største Antal Angrebne, men Sygdommen optraadte for det meste spredt og havde en mildere Karakter. I Sortland kom de fleste Tilfælde under

udenfor Sygehus.

Fordeling paa Lægedistrikterne.												
6	7	8	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Gilde- skaal.	Bøde.	Folden.	Stegen.	Hammerø.	Lødingen.	Ofoten.	Buksnes.	Flakstad.	Øst- lofoten.	Hadsel.	Sortland.	Under Lofotfisket.
Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
-	4	3	-	-	-	2	4	4	4	3	2	3
2	37	-	1	1	4	6	15	5	33	19	7	18

Behandling i Vintertiden af Fiskelægen i Øksnæs. Blandt Lofotfiskerne opgives kun 2 Tilfælde.

Af Kusma behandlede 32 Tilfælde hos Lofotfiskerne.

Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit samt andre katarrhalske Tilfælde forekom hyppig blandt Fiskerne under Lofotfisket.

Lungebetændelse viser et større Antal Angrebne end Aaret forud. I Ranen havde den stor Udbredning, ligesaa i Lurø, hvor der i et Hus angrebes 3 Personer umiddelbart efter hverandre, saa Smitteoverførelse antages mulig. Som Epidemi viste den sig i Hadsel, hvor 119 Personer kom under Behandling, og hvor den tildels gav Indtryk af at være smitsom. I en enkelt Familie med phthisisk Disposition døde saaledes 4 Personer i 1886 og 1887.

Akut Diarrhoe viser samme Hyppighed som Aaret forud, saaledes ogsaa under Lofotfisket, og tilskrives Misligheder ved Vandforsyningen. Fra Ranen nævnes ogsaa, at et Par Epidemier mulig staa i Forbindelse med Forurensning af Brøndene fra stærkt gjødslede Marker efter stærkere Regnskyl. (Aamodt).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af ovenstaaende Tabel. I Østlofoten optræder Syphilis aarlighedsvis med flere Tilfælde. Urethrit og Gonorrhoe ere blevne meget almindelige Sygdomme. Mange Syge komme ikke til Læge, da det er almindeligt at behandle Sygdommen selv. (Chr. Eger).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** hidsettes omstaaende Tabel. (Se Side 198 og 199).

Døde af **Lungetuberkulose** (se Tabel Side 202). Lungetuberkulose udgjorde for hele Amtet 13,7 pCt. af samtlige kjendte Dødsarsager og 22,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde Dødsprocenten henholdsvis 22,1 pCt. og 29,4 pCt; for Landdistrikterne henholdsvis 13,2 pCt. og 22,1 pCt.

Fra Ofoten omtales det tiltagende Antal Personer, der lide af **Anæmi**, baade Børn og Voxne. Det kan maaske bero paa den fortsatte Nedgang i økonomisk Henseende og deraf følgende utilstrækkelig Næring, men mulig afhænger den ogsaa af den primitive Tilberedelse af Føden og dennes utrolige Ensformighed. (H. G. Holst).

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Brønnø	61	11	14	47
Alstahaug	62	2	12	50
Vefsen	15	3	4	11
Mosjøen By	8	-	3	5
Landdistrikt	7	3	1	6
Ranen	51	7	26	25
Lurø	63	6	29	34
Gildeskaal	26	2	8	18
Bodø	47	13	12	35
Bodø By	37	10	8	29
Landdistrikt	10	3	4	6
Folden	15	1	5	10
Skjærstad	26	7	8	18
Stegen	22	1	11	11
Hammerø	26	3	13	13
Løddingen	6	-	1	5
Ofoten	33	9	7	26
Buksnæs	56	11	18	38
Flakstad	9	1	5	4
Østlofoten	73	3	¹⁾ 33	40
Hadsel	94	13	60	34
Sortland	26	5	14	12
Nordlands Amt	711	98	280	431
Deraf i Byer	45	10	11	34
— - Landdistrikt	666	88	269	397

¹⁾ Deraf 4 døde under Lofotfisket.

Chronisk Tobaksforgiftning observeredes hos 2 Personer i Ofotens Distrikt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger ialt 44, hvoraf 3 i Brønnø, 4 i Alstahaug, 1 i Vefsen, 4 i Ranen, 4 i Gildeskaal, 1 i Lurø, 10 i Bodø, 3 i Skjærstad, 3 i Buksnæs, 1 i Flakstad, 3 i Østlofoten, 1 i Hadsel, 6 i Sortland. Indikationer og Udfald sees af efterfølgende Tabel.

Antallet af **Fødte og Døde**. (Se Tabel Side 204).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2 614 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 41,3.

Dødsfald paa Barselseng. Præsterne have opgivet 26 Kvinder som døde paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsag for 23 Kvinder, hvoraf af Barsel-

Obstetriciske Operationer i Nordlands Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Perforation.	Udtrækning.				Efterbyrdsoperation.	
	Mødre		Børn		Mødre		Børn.		Mødre	Mødre	Børn		Mødre		
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	levende.	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	26	¹⁾ 2	23	²⁾ 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	1	³⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	1	⁴⁾ 1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtspfødsel.....	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	1	⁶⁾ 1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Uopgivet Leie.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Sammenvoxede Tvillinger.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Tilsammen	31	3	27	7	1	2	1	2	2	3	2	1	1	1	
	34		34		3		3				3				

¹⁾ I det ene Tilfælde, hvor et dødfødt Foster extraheredes, døde Moderen 6 Timer efter Forløsningen; i det andet Tilfælde befandt saavel Moder som Barn sig vel efter Forløsningen, men begge døde nogle Døgn senere af ukjendt Aarsag; Læge var der ikke tilkaldt. ²⁾ I et Tilfælde Tvillingfødsel, hvor Tang anlagdes paa 2den Tvilling. ³⁾ Dødt før Operationens Begyndelse. ⁴⁾ Døde 7 Døgn efter Forløsningen. ⁵⁾ Moderen led af Phthisis, døde 2 Timer efter Forløsningen; Fosteret fødtes med Tegn til Liv. ⁶⁾ Dødsarsag: Livmoderbristning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.		ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Brønnø	379	144	20	1	3	8	8	1	-
Alstahaug	390	148	20	2	3	14	15	1	-
Vefsen	242	110	14	-	-	4	4	-	-
Mosjøen By.	48	17	5	-	-	2	-	-	-
Landdistrikt	194	93	9	-	-	2	4	-	-
Ranen	400	178	34	6	2	10	2	-	1
Lurø	275	129	36	5	4	13	3	1	-
Gildeskaal	188	56	14	1	2	4	-	1	-
Bodø	245	99	25	1	1	12	5	1	-
Bodø By.	106	44	14	1	-	5	2	1	-
Landdistrikt	139	55	11	-	1	7	3	-	-
Folden	148	43	17	-	-	5	4	-	-
Skjærstad	206	108	19	-	1	9	1	-	-
Stegen	98	57	8	-	1	4	2	-	-
Hammerø	99	54	5	-	-	4	4	-	-
Lødingen	177	70	19	3	1	6	12	-	-
Ofoten	168	70	15	1	-	6	4	1	-
Buksnæs	318	131	29	1	2	7	14	2	-
Flakstad	134	47	11	-	1	6	5	-	-
Østlofoten	281	118	23	-	1	4	12	1	-
Hadsel	397	154	39	2	1	10	4	-	-
Sortland	312	127	30	1	3	10	9	-	-
Nordlands Amt	4457	1843	378	24	26	136	108	9	1
Deraf i Byer	154	61	19	1	-	7	2	1	-
— - Landdistrikt.	4303	1782	359	23	26	129	106	8	1

feber 18, besværlig Fødsel 1, Barselkrampe 1, Lungetuberkulose 1, Bristning af Livmoderen 1, ukjendt Aarsag 1.

De hyppigste **Dødsarsager** sees af Tabellen Side 205.

Veirliget. Vinteren var i det Hele taget mild, hvorimod Vaar, Sommer og Høst betegnes som kolde og regnfulde, og Høstens Udbytte blev derfor betydelig forringet, tildels bedærvet.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Vefsen betegnes Aaret som uheldigt i økonomisk Henseende, idet Indstillen af Grubedriften og af Driften af det engelske Kompagnis Skove og Sagbrug bevirkede, at en Mængde Arbeidere

De hyppigste Dødsaaarsager vare:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Land- distrikterne.
Lungetuberkulose	98	10	88
Lungebetændelse	56	1	55
Skarlagensfeber	49	-	49
Kræft	44	1	43
Diphtherit	43	-	43
Alderdomssvaghed	34	-	34
Akut og chronisk Bronchit	29	8	21
Tuberkuløs Meningit og Tuberkulose i andre Organer	21	4	17
Kighoste	21	-	21
Peritonit	19	-	19
Barselfeber	18	-	18
Hjerneslag	14	2	12

bleve ledige og dels udvandrede til Amerika dels til Jernbaneanlægget i Ofoten. I Ranen siges Forholdene temmelig uforandrede, Sandsen for Renlighed liden, den økonomiske Stilling temmelig trykket, meget paa Grund af den daarlige Høst. I Lurø, hvor Folkets Levemaade og de hygieniske Forhold siges at lade meget tilbage at ønske, spores dog nogen Bedring efter Vedtagelsen af Sundhedsforskrifter. Der er saaledes f. Ex. i Distriktets 5 Fiskevær opført Priveter ved de fleste Rorboder, omkring hvilke der før herskede utroligt Svineri. (Bødtker). I Gildeskaal mærkes liden Fremgang, Madstellet er daarligt, hvori Kvindernes Deltagelse i Fiskeberedningen har megen Andel. Lægesøgning er i Tiltagende. Fra Bodø omtales den ringe Sands hos Folket for Sparsommelighed; at leve fra Haanden til Munden har gammel Hævd. Er Fortjenesten god, leves fedt og flot, og er den opspist, tyes til Krediten. Uagtet dette ser man dog i de senere Aar, at Sandsen for Ophjelp og Udvikling af Gaardsdrift og Agerbrug er i Opkomst, medens hos Almuen Sandsen for bedre Husstel og Madlavning fremdeles er ringe. (Carlsen). Fra Hadsel bemærkes, at de foregaaende Aars gode Fortjeneste har især gjort sig mærkbar i Anskaffelsen af nye mere eller mindre hensigtsmæssige Huse, saaledes at Gammernes Antal er aftaget.

Angaaende den nye Lov om **Spedalske** anføres fra Lurø, at den er vel-seet af Befolkningen, mindre af de Spedalske selv. Disse antages almindelig for tidligere at have taget altfor lidet Hensyn til en mulig Smitteoverførelse. (Bødtker).

Foruden de 3 faste **Amtssygehuse** i Alstahaug, Bodø og Buksnæs findes Fiskesygehuse i Kabelvaag, Henningsvær og Skraaven (Østlofoten) samt i Stene (Buksnæs).

Badeindretning for Damp- og Karbad findes ved Sygehusene i Alstahaug og Bodø. Ved Buksnæs kun Karbad for Patienterne.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner, Antal Møder.	Vaccine- rede.	Rets- medicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Nordlands Amt	19	1177	30	3590	20
Brønnø	1	57	1	447	-
Alstahaug	1	123	5	347	-
Vefsen	1	54	1	410	-
Ranen	2	99	1	197	5
Lurø	1	79	4	¹⁾ 122	2
Gildeskaal	1	69	1	150	-
Bodø	1	85	flere	217	4
Folden	1	24	1	-	-
Skjærstad	1	31	3	362	-
Stegen	1	32	1	47	-
Hammerø	1	26	1	48	1
Lødingen	1	32	-	144	-
Ofoten	1	82	1	uopgivet	-
Buksnæs	1	134	-	198	-
Flakstad	1	32	2	-	-
Østlofoten	1	105	5	214	7
Hadsel	1	81	2	339	-
Sortland	1	32	1	348	1

¹⁾ Ingen Vaccination i Lurø og Trænen Herreder paa Grund af epidemisk Sygdom.

XIX. Tromsø Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 30te Debr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatører.
Amtet ¹⁾		206.17	54 019	13	1	27	29
1. Trondenes		13.018	9 207	2	-	4	5
	Kvædfjord	6.818	2 520	-	-	1	1
	Trondenes	5.447	5 522	2	-	2	3
	Sand	0.753	1 165	-	-	1	1

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
2. Ibestad	Ibestad	12.370	6 572	1	-	2	2
	Salangen	8.861 3.509	4 985 1 587	1 -	- -	1 1	2 -
3. Tranø	Tranø	8.922	3 876	1	-	3	3
4. Lenvik	Lenvik	14.522	6 116	1	-	5	5
	Berg	5.350	1 730	-	-	2	2
	Lenvik	5.566	3 396	1	-	2	1
	Hillesø	3.606	990	-	-	1	2
5. Maalselven	Maalselven	45.824	3 980	1	-	3	3
	Bardodalen	25.698 20.126	2 939 1 041	1 -	- -	2 1	2 1
6. Balsfjorden	Balsfjorden	12.753	3 802	1	-	2	2
	Malangen	9.255 3.498	2 508 1 294	1 -	- -	1 1	1 1
7. Tromsø	Tromsø	11.379	8 870	3	1	3	2
	Tromsø	-	5 409	3	1	3	-
	Tromsøundet	11.379	3 461	-	-	-	¹⁾ 2
8. Lyngen	Lyngen	28.977	4 653	1	-	2	4
9. Karlsø	Karlsø	10.793	2 167	1	-	1	1
10. Skjærvø ²⁾	Skjærvø	47.548	4 476	1	-	2	2
	Kvænangen	31.037 16.511	3 120 1 656	1 -	- -	1 1	1 1

¹⁾ 1 Post ledig. ²⁾ Fra Skjærvø Distrikt er paa Grund af Distriktslægens Sygdom og Fraflyttelse ikke indkommet Beretning over Sygeligheds- og Dødelighedsforholdene inden Distriktet.

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Amtsdele som god; Typhoid-feberens Optræden i Tromsø By, men især katarrhalske Sygdomme og Angina forårsagede i Tromsø Distrikt en betydelig større Sygelighed end Aaret forud. Skarlagensfeber optraadte epidemisk, mest i sidste Halvaar, men forholdsvis mildt. Diphtherit var fremdeles i Aftagende.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 843 eller 13,1 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (64 400). Dødeligheden Aaret forud var 14.0 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel. (Se Side 208 og 209).

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

208

Tromsø Amt. 1886.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Exanthematisk Typhus . . .	12	1	12	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	1
Typhoidfeber	100	6	100	6	4	2	15	20	9	2	12	14	10	6	-	100	6
Cerebrospinal-Meningit . . .	15	7	15	-	-	-	3	4	8	-	-	-	-	-	-	15	7
Barselfeber	24	8	24	3	-	2	-	3	3	3	3	2	5	-	-	24	8
Vandkopper	13	-	13	-	-	4	1	-	1	-	-	1	5	1	-	13	-
Skarlagensfeber	172	13	172	9	2	1	3	16	6	12	19	16	21	40	27	176	17
Røde Hunde	12	-	12	1	1	-	1	4	2	-	-	2	1	-	-	12	-
Mæslinger	5	-	5	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	5	-
Rosen	62	-	62	6	8	5	6	5	5	6	5	2	2	3	9	62	-
Kighoste	65	1	65	27	9	4	1	1	1	8	1	6	2	5	-	65	1
Diphtherit	59	8	59	4	5	2	3	11	3	7	1	5	7	6	5	60	9
Strubehoste	8	2	8	-	2	-	-	-	-	-	2	1	2	1	-	9	3
Kusma	81	-	81	7	22	20	7	12	8	3	1	-	-	1	-	81	-
Akut Katarri i Luftveiene og Bronchit.	1287	14	1287	146	152	112	201	136	71	62	38	53	120	95	101	1288	15
Katarrhalsk og follikulær Angina	427	-	427	53	33	34	40	40	33	39	28	28	32	37	30	427	-
Lungebetændelse	186	13	186	15	16	13	26	33	13	8	6	10	11	15	20	187	14
Brystbetændelse	146	-	146	11	9	8	16	14	20	13	9	6	17	11	12	146	-
Gigtfeber	45	1	45	6	3	10	3	4	4	3	2	4	1	1	4	45	1
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut)	513	13	513	26	20	36	34	32	19	34	73	66	75	63	35	514	14
Cholera nostras																	
Blodgang	35	5	35	2	1	1	2	4	1	-	5	7	1	-	11	36	6
Skjærbug	5	-	5	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	5	-
Tilsammen	3273	92	3273	334	289	254	362	339	208	206	206	223	312	286	254	3283	102

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

Tromsø Amt. 1886.

209

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Tronde- næs.		Ibestad.		Tranø.		Lenvik.		Maals- elven.		Bals- fjorden.		Tromsø		Lyngen.		Karlse.		Skjærvø ¹⁾ .	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exanthematisk Typhus	-	-	-	-	-	-	8	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	-	-	8	-	-	-	-	-	1	-	5	-	82	5	4	1	-	-	-	-
Cerebrospinal-Meningit.	1	-	2	2	-	-	8	4	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	8	3	1	-	-	-	-	-	3	1	2	-	6	4	4	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	37	1	17	1	23	-	5	3	13	-	33	3	34	3	14	6	-	-	-	-
Røde Hunde	2	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	11	-	3	-	3	-	22	-	2	-	-	-	18	-	3	-	-	-	-	-
Kighoste	21	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	40	1	-	-	-	-	-	-
Diphtherit	11	2	3	-	5	1	3	-	7	-	12	5	19	1	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-
Kusma	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74	-	-	-	2	-	-	-
Akut Katarrh i Luft- veiene og Bronchit.	152	-	121	3	31	1	116	2	41	-	31	3	772	4	16	1	8	1	-	-
Katarrhalsk og folliku- lær Angina	41	-	17	-	7	-	23	-	30	-	19	-	281	-	8	-	1	-	-	-
Lungebetændelse	55	2	33	1	9	1	19	3	25	1	3	-	35	6	3	-	5	-	-	-
Brystbetændelse	34	-	21	-	6	-	5	-	20	-	3	-	31	-	22	-	4	-	-	-
Gigtfeber	18	-	1	-	-	-	3	-	4	1	2	-	16	-	1	-	-	-	-	-
Koldfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	54	2	47	1	14	1	34	-	18	-	8	1	322	7	12	1	5	1	-	-
Cholera nostras																				
Blodgang	8	2	4	-	12	2	1	-	-	-	-	-	9	1	2	1	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	456	12	290	8	114	6	255	13	165	3	123	13	1766	35	89	10	25	2	-	-

¹⁾ Ingen Beretning indkommen fra Skjærvø paa Grund af Distriktslægens Sygdom og Fraflyttelse.

Liste over forskellige, væ-

	Ialt op- givne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.				
	Tilfælde.	Dødsfald.						1		2	
			Trondenes.		Ibestad.						
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					
Chronisk Rheumatisme . .	131	-	1	1	73	44	11	12	-	27	-
Fnat	21	-	6	7	4	3	7	2	-	5	-
Skurv	6	-	3	2	1	-	3	2	-	-	-
Kjertelsyge	86	1	39	39	1	7	9	40	1	5	-
Rachit	27	-	15	12	-	-	5	23	-	-	-
Simpel Meningit	28	13	7	9	-	4	9	4	1	-	-
Tuberkuløs Meningit . . .	8	8	4	2	-	-	4	2	2	1	1
Lungetuberkulose	152	42	4	2	57	71	12	50	6	12	7
Kræft og Sarkom	45	¹⁾ 23	-	-	21	21	11	6	3	3	3
Vatersot og Morb. Brightii	44	²⁾ 8	7	2	11	23	11	18	2	7	1
Blegsot og Anæmi	925	1	45	108	100	650	12	297	-	77	-
Menstruationsuordener . .	147	-	-	-	-	131	10	39	-	29	-
Kardialgi, chronisk Gastrit	925	-	25	31	377	431	12	210	-	147	-
Ormesygdomme	20	-	8	8	3	1	5	10	-	-	-
Drankersygdomme	2	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
Struma	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-

¹⁾ Kræft 21. Sarkom 2.

²⁾ Alle af Morbus Brightii.

¹⁾ Kræft 21, Sarkom 2. ²⁾ Alle af Morbus Brightii.

Exanthematisk Typhus iagttoges i Januar i Lenviks Distrikt paa de i Beretningen for 1885 anførte Steder, hvor imidlertid samtlige Børn angreb og det yngste, et halv Aar gammelt, døde. I Tromsøundet optraadte 3 nye Tilfælde paa det samme Sted som Aaret forud, nemlig Gaarden Lillestrømmen; det fjerde anmeldte Tilfælde havde ogsaa sin Smitte herfra.

Typhoidfeber optraadte for det meste spredt, dog noget hyppigere end i 1885 i Ibestads Distrikt; den importeredes her 4 Gange ved hjemvendende Fiskere; kun en Gang smittedes tvende af den Syges Husfæller. I Tromsø fik den adskillig Udbredning i April og Mai, men næsten udelukkende i den vestlige Del af Byen; der oprettedes et Lazaret, som siden, da Sygdommen aftog og foreløbig standsede i Juni, blev taget i Brug for Skarlagensfeber; Typhoidfeberen viste sig igjen udover Høsten.

Cerebrospinal-Meningit. Fra Ibestads Distrikt anføres, at der ingen Smitteforbindelse kunde paavises ved de 2 under Behandling komne Tilfælde, som begge endte dødelig; samtidig skal der have optraadt flere Tilfælde af Hovedpine med Nakke- og Rygsmerter. I Lenviks Distrikt iagttoges i Juni en liden begrændset Epidemi hos flere Opsiddere paa Gaarden Græsmyr i Lenvik; af 8 angrebne Børn døde 4; en 65 Aar gammel Mand antages ogsaa muligens at have været let angreben, men er ikke opført paa Distriktslægens Sygelliste.

Skarlagensfeber sees at have optraadt i de fleste Distrikter, især i sidste

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.													
3		4		5		6		7		8		9	
Tranø.		Lenvik.		Maalselven.		Balsfjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
7	-	18	-	8	-	-	-	39	-	9	-	11	-
-	-	2	-	-	-	-	-	10	-	1	-	1	-
1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
3	-	17	-	3	-	-	-	18	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
2	1	3	1	1	1	-	-	14	8	4	1	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	4	4	-	-	-	-
10	5	11	3	9	3	5	3	33	13	15	1	7	1
8	4	10	1	2	2	-	-	12	7	3	2	1	1
1	1	2	1	-	-	1	-	13	3	1	-	1	-
27	-	152	-	84	-	33	-	205	1	22	-	28	-
3	-	3	-	-	-	2	-	55	-	16	-	-	-
24	-	78	-	32	-	29	-	326	-	61	-	18	-
3	-	-	-	-	-	-	-	7	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Halvaar, uden dog at have naaet nogen større Udbredning; den viste sig meget mild i sin Optræden, saa at der f. Ex. i Ibestad, hvor den gik over en stor Del af Distriktet, ikke blev truffet nogen særegen Foranstaltning mod den fra Sundhedskommissionens Side. Til Maalselven bragtes Skarlagensfeberen ved Flytlapper fra Sverige, men holdt sig begrændset til en liden Grænd i Bardo. I Balsfjordens Distrikt indtraf de fleste Tilfælde yderst i Malangen og Balsfjorden. At Sygdommen heller ikke i Tromsø fik nogen større Udbredning, tilskriver Distriktslægen de Syges Indlæggelse paa Lazaret. I Lyngens Distrikt viste den sig i December i Dybvik; da Distriktslægen tilfældig blev underrettet om dens Optræden, vare allerede 3 døde; Smitten antages at være kommen over den tilgrændsende Del af Skjærvø Distrikt og skal være bragt did af Fiskere, som havde været indom Hammerfest; gennem Skolen spredtes den videre udover, men standsede allerede i Januar 1887.

Rosen. Distriktslægen i Lenviks Distrikt bemærker, at Saar, som ikke vare behandlede antiseptisk, gjerne ledsagedes af Suppuration eller Rosen, Lymphangit, Phlegmone eller Adenit. Fra Maalselven omtales ligeledes den hyppige Optræden af Saarsygdomme, uagtet Almuen neppe er mere forsømmelig der med Behandlingen af sine Saarskader end paa andre Steder.

Kighoste skal i Løbet af Sommeren og Høsten have vist sig med adskillige Tilfælde paa Dyrø af Tranø Distrikt; kun 4 ere anmeldte som behandlede.

Diphtherit var fremdeles i Aftagende, især i Lenviks og Maalselvns Distrikter.

Kusma anmeldes væsentlig fra Tromsø; men det sees, at den tillige har været ikke saa sjelden i Karlsø Distrikt.

Diarrhoe. Paa en isoleret beliggende Gaard i Tranø indtraf en Del Tilfælde af blodig Diarrhoe, hvoraf 1 dødeligt; den først Angrebne antoges at være smittet af et Barn ombord i Dampskib.

Blodgang. Blandt de Døde vare 2 mellem 20 og 30 Aar gamle; den ene en Skolelærer i Lyngen, som var kommen fra Tromsøundet, var allerede døende, da han kom under Behandling.

Katarrhalsk Ikterus sees at have optraadt epidemisk i Ibestads Distrikt fra Januar til November.

Af **Konjunktival-Blennorrhoe** anmeldes fra Lenvik 27 Tilfælde (25 Voxne, 2 Børn).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
		1	2	3	4	5	6	7	8
		Trond-næs.	Ibestad.	Lenvik.	Maals-elven.	Bals-fjorden.	Tromsø.	Lyngen.	Karlsø.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis.....	13	2	-	-	-	-	10	-	1
Gonorrhoe.....	91	25	3	3	1	1	52	3	3

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se Tabellen Side 210 og 211.

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 15,5 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 24,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Tromsø By var Forholdet henholdsvis 14,5 pCt. og 21,1 pCt. og for Landdistrikterne 16,0 pCt. og 26,5 pCt.

Sjældnere Tilfælde. Distriktslægen i Maalselven omtaler en ca. 60 Aar gammel Mand, som fra længere Tid tilbage var Drøvtygger; under nogle tilstødende gastriske Besværigheder svandt foreløbig hans Abnormitet; men den optraadte atter, da han forøvrigt blev frisk. (Th. Gløersen).

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning. Fra Maalselven omtales 2 nye Tilfælde, Kvinder, der angrebes under en stærk aandelig Bevægelse, som skyldtes nogle svenske Lægprædikanter.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger ialt 29, hvoraf 5 i Trondenæs, 4 i Ibestad, 1 i Tranø, 3 i Lenviks, 4 i Maalselvns, 1 i Balsfjordens, 9 i Tromsø, 1 i Lyngens og 1 i Karlsø Distrikter. Indikationer og Udfald ville sees af Tabellen Side 214.

Dødsfald af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lunge- tuberkulose.	af epidemiske. Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondenæs	35	6	12	23
Ibestad	35	7	8	27
Tranø	22	5	6	16
Lenvik	22	3	13	9
Maalselven	16	3	3	13
Balsfjorden	17	3	13	4
Tromsø	100	13	35	65
Tromsø By	83	12	26	57
Landdistrikt	17	1	9	8
Lyngen	19	1	10	9
Karlsø	5	1	2	3
Skjærvø	-	-	-	-
Tromsø Amt	271	42	102	169
Deraf i By	83	12	26	57
— - Landdistrikt	188	30	76	112

Om **Jordemoderhjælpen** meddeles fra Trondenæs, Ibestads, Lenviks og Balsfjordens Distrikter følgende Opgaver:

Lægedistrikt.	Antal Jordemødre.	Have bistaaet ved følgende Antal Fødsler.	Deraf vare:						
			Tvillingfødsel.	Issefødsel.	Ansigtfødsel.	Sæde- og Fod- fødsel.	Tverleie.	Abort.	Uopgivet.
Trondenæs	3	129	3	118	2	7	1	4	-
Ibestad	2	73	-	-	-	-	-	-	73
Lenvik	5	76	-	27	-	2	1	-	-
Balsfjorden	2	110	-	25	-	-	-	-	85

Fra Maalselven anføres, at Benyttelsen af Jordemødre er i Tiltagende, medens derimod Befolkningen i Sørfjorden og Lyngens Distrikt skal søge Hjælp næsten udelukkende hos Kvaksalversker.

Kvaksalverforhold. Fra Trondenæs anføres, at især de mere afsides liggende Trakter gennemstrefes af Kvaksalvere. Paa en Gaard i Knudepunktet mellem Trondenæs, Ofotens og Lødingens Distrikter optraadte der Sommeren 1886 en Mand fra Porsangerfjord i Finmarken, der gav sig ud for at kurere omtrent alt muligt med Haandpaalæggelse eller en Slags grov Massage og havde stor Tilstømning i Løbet af en 3 Maaneders Tid. (J. Lund).

Liste over de af Lægerne meddelte

Dødsårsag.	Sum.	Deraf:		0—1. Aar.		1—5. Aar.		5—10. Aar.		10—15. Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Angina membranacea..	1	uop givet		-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Asthma	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	3	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-
Anæmia perniciosa....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta.....	3	-	3	-	-	-	2	-	1	-	-
— chronica	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum.	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Debilitas congenita ...	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
— senilis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea	5	4	1	2	-	2	1	-	-	-	-
Diphtheritis	1	uop givet		-	-	-	-	-	-	-	-
Dysenteria	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoidea	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia pulmonum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	7	4	3	-	-	1	1	-	-	2	1
— tuberculosa ..	3	1	2	-	-	-	-	1	2	-	-
Morbus Brightii.....	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonæitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus ..	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	6	4	2	2	-	1	1	-	-	-	-
Sarcoma	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum.	12	5	7	-	-	-	-	-	1	-	-
Vitia organica cordis..	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	83	37	44	6	6	7	5	1	4	3	1

Dødsaaarsager i Tromsø By i 1886.

[illegible]

Obstetriciske Operationer i Tromsø Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning.			Perfora- tion.	Partus præ- mat. artific.		Efterbyrds- operation.
	Mødre		Børn	Mødre		Børn		Moder	Børn		Moder	Moder	Barn	Mødre
	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	død.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer	12	¹⁾ 11	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	⁵⁾ 1	1	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	-	-	-	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelig Modermund	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædefødsel	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Bækkenendeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	³⁾ 1	-	-	-	-	-
Fare for Fostrets Liv	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	20	17	3	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2
		20		3		3			2					

¹⁾ En 2den Tvilling (1ste Tvilling ved Udtrækning, cfr. Anm. 3). ²⁾ Dødsårsag: Livmoderbristning. ³⁾ 1ste Tvilling (2den Tvilling forløst ved Tang, hvor Udfaldet for Moderen findes anført). ⁴⁾ Dødsårsag: Besværlig Fødsel (Dystoki). ⁵⁾ Conj. diag. 9.s Cm.

Fødte og Døde.

	Levende Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		Ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Drab.
Trondenes	375	151	29	1	3	17	1	-	-
Ibestad	253	96	16	1	1	5	5	-	-
Tranø	127	49	10	3	1	3	2	-	-
Lenvik	271	98	22	2	-	3	12	-	-
Maalselven	156	52	11	1	1	6	2	-	-
Balsfjorden	115	52	4	-	-	1	-	-	-
Tromsø	337	177	35	-	3	10	3	1	-
Tromsø By	200	107	22	-	3	4	3	1	-
Landdistrikt	137	70	13	-	-	6	-	-	-
Lyngen	180	61	14	-	1	10	7	-	-
Karlsø	93	29	10	1	-	4	-	-	-
Skjærvø	181	78	24	1	1	10	4	-	-
Tromsø Amt	2088	843	175	10	11	69	36	1	-
Deraf i By	200	107	22	-	3	4	3	1	-
— Landdistrikt	1888	736	153	10	8	65	33	-	-

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 245 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 40,6.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 12 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsag for 12, deraf 8 af Barselfeber, 1 efter besværlig Fødsel, 1 af Livmoderbristning, 1 af Peritonit og 1 af Lungebetændelse.

De hyppigste **Dødsårsager** vare:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Land- distrikterne.
Lungetuberkulose	42	12	30
Kræft og Sarkom	23	7	16
Skarlagensfeber	17	-	17
Akut Bronchit	15	3	12
Lungebetændelse	14	6	8
Diarrhoe og Cholera nostras	14	5	9
Tuberkuløs Hjernebetændelse og Tuberkulose i andre Organer	9	3	6
Diphtherit	9	1	8
Organisk Hjertesygdom	9	2	7

Veirliget var i den første Halvdel af Aaret mildt med tidlig Vaar og i Begyndelsen varm Sommer; men under den senere indtrædende Regn tog Høet paa flere Steder Skade; Poteterne gave derimod rigelig Høst. Fiskerierne gave fordetmeste lidet Udbytte undtagen Lofotfisket.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Maalselvens Distrikt omtales stærkt Misbrug af Kaffe og Tobak og deraf følgende Sygelighed; lige-saa at Natteløberi fremdeles er almindeligt, og at de tidligere mere naive Forhold mærkelig tabe sig under Følgerne af den tiltagende Usædelighed. (Gløersen). Fra Lyngen skildres de pekuniære Forhold som yderlig slette efter det daarlige Silde- og Hjemmefiske; paa enkelte Steder kom det næsten til Hungersnød; nogen Hjelp fik man dog i den gode Poteteshøst.

Følgende Tabel giver en Oversigt over Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vacci-nerede.	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	9	403	24	1955	18
Trondenæs	uop givet	-	-	365	4
Ibestad	1	29	2	284	-
Tranø	1	23	1	101	-
Lenvik	1	15	3	¹⁾ 235	4
Maalselven	1	95	1	132	-
Balsfjorden	1	14	-	111	5
Tromsø	2	194	13	207	3
Lyngen	1	30	1	237	-
Karlsø	1	3	2	201	-
Skjærvø	uop givet	1	1	82	2

¹⁾ Deraf i Hillesø: 54 i 1885, ikke medtagne i Beretningen for dette Aar.

Sygehuse. Foruden Amtssygehuset i Tromsø og Fiskesygehusene i Karlsø og Skjærvø haves i Nærheden af Lægens Bolig i Ibestad et af Fattigvæsenet underholdt lidet Sygehus.

Af **Badeindretninger** haves i Tromsø 2 mindre Damp- og Karbade-indretninger.

Om Amtets **Apothek** i Tromsø se den almindelige Beretning.

XX. Finmarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i norske □ Mil.	Indb. 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet ¹⁾		371.54	24 075	10	18	28
1. Alten		95.0	5 254	1	3	3
	Alten	23.5	2 389	1	} uopgivet	
	Talvik	12.5	2 146	-		
	Kautokeino	59.0	719	-		
2. Loppen		9.2	1 425	1	2	4
	Loppen og Øksfjord	5.9	862	-	1	3
	Hasvik	3.3	563	1	1	1
3. Hammerfest		26.6	3 622	2	2	-
	Hammerfest, Kjøbst.	-	2 101	2	2	-
	Hammerfest, Landdistr.	} 26.6 {	875	-	-	-
	Kvalsund		646	-	-	-
4. Maasø		15.08	1 322	1	1	5
	Maasø	} 15.08 {	902	1	1	3
	Kjelvik		420	-	-	2
5. Kistrand		128.9	2 569	1	1	4
	Kistrand	34.7	1 357	1	1	2
	Karasjok	59.1	540	-	-	1
	Lebesby	35.1	672	-	-	1
6. Tanen		30.6	2 393	1	1	4
	Tanen	17.2	2 064	1	1	3
	Polmaks Distrikt af Nesseby Herred	13.4	329	-	-	1
7. Vardø		17.7	2 063	²⁾ 1	1	3
	Vardø, Kjøbstad	-	1 322	1	1	} uopg.
	Vardø, Landdistrikt	17.7	741	-	-	
8. Vadsø		20.1	3 798	1	3	2
	Vadsø, Kjøbstad ³⁾	-	1 764	1	2	1
	Vadsø, Landdistrikt	8.1	1 072	-	-	-
	Nesseby, undtagen Pol- maks Distrikt	12.0	962	1	1	1
9. Sydvaranger		39.1	1 629	1	1	3

¹⁾ Om Folkemængden i Amtets Byer den 31te December 1885 se den almindelige Beretnings Tabel: Dødeligheden i Byerne. ²⁾ Foruden Distriktslægen praktiserer ved Fiskeværret Kiberg en russisk Læge, der yder sine Landsmænd Lægehjælp i Fisketiden.

³⁾ Kjøbstaden Vadsø, der ikke udgjør særskilt Kommune, hører til Vadsø Herred.

Sundhedstilstanden var mindre tilfredsstillende og slettest i Østfinmarken, hvor en udbredt Skarlagensfeber forårsagede stor Dødelighed.

Dødeligheden var den største hidtil noterede i Amtet. De Dødes Antal udgjorde 958 eller 31,9 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (30 000). Dødeligheden Aaret forud var 18,0 pro mille. I Vadsø Distrikt døde der 68 og i Sydvaranger 52 flere Individer, end der fødtes, og for hele Amtet er der kun et Overskud af 98 Fødte over Døde.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hid sættes følgende af Lægenes Opgaver sammendragne Tabel. (Se Side 222—223).

Typhoidfeber. I Altens Distrikt forekom de fleste Tilfælde (9) i Talvik; den begyndte paa Gaarden Sørstrand og gik derfra ved Smitte til Nabogaardene. De Syge i Loppens Distrikt vare Fiskere, der hørte hjemme i Kaafjordbunden i Lyngen, hvor Sygdommen forekom, og vare blevne syge paa Reisen til Finmarksfisket. De bleve indlagte paa Hasviks Sygehus. Af Tilfældene i Hammerfest indtraf 10 i Byen. I Maasø Distrikt forekom den paa 3 Steder (Kaafjord, Helmsø og Honningsvaag), formentlig indført ved Fiskere. En Kone smittedes ved at vadske Tøi efter syge Fiskere. I Tanen tilskrives Sygdommen Nydelsen af Drikkevand fra forurenset Brønd, der afstængtes og oprensedes, hvorefter den standsede. De fra Vardø opførte Tilfælde optraadte i Byen.

Vandkopper forekom i et enkelt Hus i Loppens Distrikt, ellers ikke i dette Distrikt.

Skarlagensfeber optraadte i Alten Distrikt i Juni og Juli paa to langt fra hinanden liggende Gaarde (9 Tilfælde tilsammen) sandsynlig indbragt af Fjeldfinner fra Finland, hvor Sygdommen gik meget udbredt og dødelig, og i November og December i Kaafjord ved Smitte fra Hammerfest, paa Elvebakken indbragt af Fjeldfinner, samt i Rafsbotten (ialt 14 Syge). Foruden de behandlede Tilfælde i Hasvik i Loppen er Sygdommen forekommet flere Steder især i Øksfjord ved Smitte fra Hammerfest, hvormed der er livlig Dampskibsforbindelse. Fra Hammerfest By, hvor den var meget almindelig (170 Anmeldte, hvoraf 161 i sidste Kvartal, 31 Døde), og hvor Skolerne maatte lukkes og Lægehjelp i Aarets Slutning tilkaldes udenfra, spredte den sig ogsaa til omliggende Landdistrikter. Den optraadte ofte ondartet, og Nyresygdom var ikke sjelden Følgen. I Maasø Distrikt synes Sygdommen ikke at have vist sig. I Kistrand Distrikt overførtes Sygdommen fra Finland til Karasjok (kun to Huse angrebes) og senere til Tana, Kjøllefjord og Lebesby; dens Udbredelse tilskrives særlig Læstadianernes Optræden, da disse antage det for Gudsbespottelse at iagttage nogensomhelst forebyggende Forsigtighedsregler, og for at vise sin Tro paa Guds specielle Beskyttelse af de «Troende» stimlede sammen paa de smittede Steder. Folk, som paa Grund af dissenterende Anskuelser ikke havde besøgt Kirken paa lange Tider, vare nu de ivrigste Kirkegjængere, uagtet hele deres Børneflokk laa syg. I et Hus laa alle 4 hjemmeverende Børn syge, 3 vare før Sygdommens Udbrud reist til Skolen $\frac{1}{2}$ Mil borte. Uagtet Lægens Modforestillinger bleve disse Børn hjemhentedes, bleve syge, og to døde. (Nordang). I Tanens Distrikt havde Beboerne langs Tanaelven holdt sig isolerede fra Folket paa den finske Side, blandt hvilket Sygdommen herskede ondartet, indtil den saakaldte Vaarsamling i Slutningen af Juni fandt Sted paa Kirkestedet i Tanen. Her mødes Kyst- og Elvebefolkningen, de første med Fisk, de sidste med Trævirke, hovedsagelig bestaaende af færdigtømrede Smaahuse, og en Del tilreisende Handelsmænd. Der findes ikke Husrum til alle disse Folk, der dels ligge i sine Baade, dels bo i Telte. I et Hus ikke langt fra Kirkestedet

bleve 3 Børn syge strax efter Samlingen; Huset blev isoleret og senere desinficeret, men Tid efter anden opstode nye Tilfælde spredt over hele Distriktet, hvad der for en stor Del skyldtes Fjeldfinnerne, der paa sin Flytning med Renhjorderne ned mod Kysten bragte Smitten med sig, hvor de kom hen. Nogen effektiv Desinfektion ligeoverfor Fjeldfinnen er der ikke Tale om, da deres Mangel paa Renlighed trods enhver Beskrivelse. Der antages at være forekommet mange flere Tilfælde end de anmeldte. (W. Keyser). I Begyndelsen af Sygdommens Optræden i Vardø By vare Tilfældene ondartede. Til Vadsø bragtes Sygdommen over Sydvaranger fra Finland, hvor den i 1885 skal have herjet i de nordlige Dele af Landet og ved sine Ødelæggelser gjort saa stærkt Indtryk paa den derværende uoplyste Befolkning, at den opfattede Sygdommen som «sorte Kopper». Den udbrød, indbragt ved friskt Mellemlid fra Bugøfjord i Sydvaranger, først i den østlige Del af Distriktet — lille Ekerø — og udbredte sig over denne Ø, kom saa ved en Sygepleierske, der selv blev syg, først til de østlige Vær nær Byen og senere til de vestlig for Byen liggende Vær. Til Vadsø By skede Import 3 Gange, første Gang i Midten af Marts direkte fra Finland ved en Kvæn, der kom til Fisket og smittede sin Værts Barn; anden Gang kom et Barn, der havde været i Besøg paa Østerøerne, sygt hjem, og tredje Gang kom en Mand syg hjem fra Bugøfjord og smittede sine Børn. Fra Vadsø bragtes nu Smitten vestover til Næsseby. Her havde den i en enkelt Fjord, Karlebunden, været 3 Maaneder tidligere og var kommen ved Smitte fra Tanen, men havde paa Grund af Stedets isolerede Beliggenhed ikke spredt sig. Sygdommen var meget ondartet. Distriktslægen i Vadsø bemærker, at nogen iøinefaldende Virkning af de trufne Foranstaltninger var der ikke, da forstandig og villig Medvirken fra Befolkningens Side mangler; Almuen er for største Delen Kvæner eller Finner (de sidste i Næsseby). Kvænerne ere for en stor Del Læstadianere, Desinfektionen vakte hyppig Modstand, og en Kone negtede at lade Svovlrøgning foretage af den Grund, at hun aldrig havde hørt, at man brændte Svovl uden paa et Sted. En Omstændighed, som vistnok med Hensyn til Epidemien virkede uheldig, var, at Distriktet i Aaret besøgtes af en Kvaksalver, der en Tid havde ikke lidet Tilløb. (K. Hartmann). I Sydvaranger var Sygdommen i Februar forekommen, saavidt vides, kun i et Hus i Bugøfjord, hvor den ved iverksat Desinfektion standsede. Med en Familie, som havde været i Besøg i ovenomtalte Hus, bragtes Sygdommen sandsynligvis til Bugønæs, et Fiskevær 2 Mil fra Bugøfjords Bund med 300 fastboende, mest af Kvæn bestaaende Befolkning. Her holdt den sig hele Fisketiden og langt ud paa Sommeren. Senere paa Sommeren i Juni Maaned blev Bugøfjordbunden for anden Gang smittet, og herfra kom Smitte til Neiden, hvor de Syges og Dødes Antal blev temmelig stort. I August kom den til Kjøfjord og Korsfjord, blandt hvis fattige, af Sølapper bestaaende Befolkning den gjorde rig Høst. Desuden forekom mindre, mere begrænsede Epidemier flere Steder i Distriktet. Sygdommen var, som før anført, efter al Rimelighed indslæbt fra Finland ved de mange Kvæner, som ved Fisketidens Begyndelse søge til Finmarken forat deltage i Loddefisket. Dens Udgangspunkt i Bugøfjord, som passerer af næsten alle de kvænske Fiskere, der søge til Finmarken, taler derfor. Den væsentligste Aarsag til Sygdommens Udbredelse i Distriktet maa tilskrives de slette hygieniske Forhold, hvorunder Befolkningen lever. Boligerne ere smaa og trange og bestaa oftest blot af et Beboelsesrum, der blot ved en Gang, som er Opbevaringssted for alskens Sager, er adskilt fra Fæhuset, der saaledes er sammenbygget med Vaaningshuset og oftest har Udgang til den samme Gang. Hos de mere velhavende Kvæner findes vistnok et lidet «Kammers» ved Siden af dette Værelse; men i Vintertiden benyttes det for at spare paa Brændsel ofte ikke. I Værelset, der almindelig er forsynet med Kogeovn, opholder sig da hele den

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.
Typhoidfeber	46	4	46	-	2	1	5	1	9	5	4	7	4	6	2	46	4
Barselfeber	6	3	6	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	1	6	3
Vandkopper	26	-	26	1	-	7	2	-	5	2	-	6	1	-	2	26	-
Skarlagensfeber	803	151	791	-	-	30	18	32	69	121	76	104	149	96	96	844	192
Røde Hunde	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	-
Mæslinger	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-
Rosen	19	-	19	2	1	-	6	3	1	1	1	1	-	1	2	19	-
Kighoste	15	1	15	-	-	-	-	-	-	-	3	3	9	-	-	15	1
Diphtherit	55	7	55	1	3	-	-	2	12	7	6	3	4	9	8	55	7
Strubehoste	9	5	9	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	1	4	9	5
Kusma	86	-	86	12	11	14	33	13	1	-	-	2	-	-	-	86	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	755	12	755	39	51	81	233	111	54	44	21	33	29	32	27	755	12
Katarrhalsk og follikulær Angina	283	-	283	25	29	23	46	33	24	14	8	21	28	19	13	283	-
Lungebetændelse	67	15	67	4	4	6	21	13	5	7	-	-	1	5	1	79	27
Brystbetændelse (Pleurit).	38	2	38	4	2	4	7	6	2	3	4	-	6	-	-	38	2
Gigtfeber	25	-	25	2	3	5	4	4	-	-	-	3	-	1	3	25	-
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut)	209	11	209	17	10	18	30	19	8	25	31	17	17	10	7	209	11
Cholera nostras																	
Blodgang	29	3	29	-	-	-	3	4	5	4	2	3	2	6	-	29	3
Skjorbug	16	-	16	-	-	3	6	3	1	1	2	-	-	-	-	16	-
Tilsammen	2493	214	2481	108	117	195	414	244	198	234	161	203	252	187	168	2546	267

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	13	2	2	-	14	-	5	1	-	-	6	-	6	1	-	-	-	-
Barsel-feber	2	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
Vandkopper	-	-	6	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-
Skarlagensfeber	24	3	10	-	187	40	-	-	36	29	57	19	43	9	348	60	139	32
Røde Hunde	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-	8	-	4	-	-	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	1	-	-	-	-
Diphtherit	30	6	4	-	15	-	2	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	-	-	2	2	5	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-
Kusma	-	-	-	-	38	-	-	-	-	-	7	-	16	-	5	-	20	-
Akut Katarrh i Luftveiene og Bronchit	67	-	27	-	170	4	81	-	31	-	29	-	228	7	103	1	19	-
Katarrhalsk og follikulær Angina	11	-	24	-	85	-	22	-	2	-	12	-	68	-	51	-	8	-
Lungebetændelse	3	1	1	-	24	10	8	4	2	-	3	1	20	9	16	1	2	1
Brystbetændelse (Pleurit)	2	-	7	-	4	-	-	-	6	-	4	-	13	1	2	1	-	-
Gigtfeber	8	-	3	-	8	-	1	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut)	21	-	4	-	53	3	8	1	16	2	-	-	67	3	31	2	9	-
Cholera nostras																		
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	8	1	20	1	-	-
Skjærbug	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	9	-	1	-	2	-
Tilsammen	181	13	91	2	625	58	132	6	93	31	123	22	508	33	586	69	207	33

Liste over forskellige, væ-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	1	
	Tilfælde.	Dødsfald.						Alten.	
			Tilf.	Dødsf.					
					Md.	Kv.		Md.	Kv.
Chronisk Rheumatisme.....	134	-	-	-	105	29	8	10	-
Fnat	3	-	2	1	-	-	1	-	-
Skurv	1	-	1	-	-	-	1	-	-
Kjertelsyge.....	38	-	10	12	5	7	7	6	-
Rachit	17	-	9	8	-	-	5	-	-
Simpel Meningit.....	4	4	1	2	1	-	2	-	-
Tuberkuløs Meningit	14	14	7	3	1	2	5	-	-
Lungetuberkulose	33	22	-	2	14	9	8	2	2
Kræft og Sarkom.....	19 ¹⁾	19	-	-	11	7	6	3	3
Vatersot og Morbus Brightii..	9 ²⁾	6	1	1	3	4	3	-	-
Blegsot og Anæmi.....	222	-	10	23	33	151	9	107	-
Menstruationsuordener	35	-	-	-	-	35	7	-	-
Kardialgi, chronisk Gastrit og Dyspepsi	354	-	11	12	215	93	8	-	-
Ormesygdomme	2	-	-	-	2	-	1	2	-
Drankersygdomme.....	3	-	-	-	3	-	2	-	-

¹⁾ Kræft 18, Sarkom 1. ²⁾ Morbus Brightii.

¹⁾ Kræft 18, Sarkom 1. ²⁾ Morbus Brightii.

oftest talrige Familie, samt de i Fisketiden indlogerede fremmede Fiskere. Man vil forstaa, at Luften her er alt andet end sund, og at Urenligheden, især i Lappernes Boliger, er forfærdelig, især naar, som ofte er Tilfældet i Vintertiden, Kalve og Lam ere installerede i samme Rum. I mange Hytter findes ikke engang en Seng at lægge den Syge i. Hele Familien ligger paa Gulvet med Renskind til Underlag. Kvæernes Selskabstrang og Snakkelyst og Lappernes Fatalisme bidrage ogsaa særdeles meget til, at Epidemier vinde stor Udbredelse, idet Paabudene om Isolation og Forsigtighed ikke overholdes. (Wessel).

Diphtherit optraadte i Alteus Distrikt i Juni til August i Langfjorden i Talvik og mod Aarets Slutning i Bosekop og Rafsbotten. De i Maasø Distrikt behandlede vare syge Fiskere, indlagte paa Fiskesygehuset.

Katarrhalske Sygdomme angives fra flere Distrikter som hyppigere end sædvanlig især i Vaarmaanederne. Fra Maasø anføres, at der var en fuldstændig Epidemi, de fleste Tilfælde blandt fremmede Fiskere, paa Grund af ualmindelig hyppige Temperaturvexlinger og Overfyldning af Fiskere i Rorboderne.

Lungebetændelse angives optraadt hyppigere end sædvanlig og mere ondartet end vanlig i Vardø Distrikt, ellers var Sygdommens Forekomst som almindelig.

De **gastriske Sygdomme** forekom i det sædvanlige Antal uden nogen stærkere Udbredning.

sentlig chroniske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.															
2		3		4		5		6		7		8		9	
Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Sydvaranger.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
27	-	4	-	12	-	19	-	41	-	20	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
11	-	7	-	2	-	-	-	8	-	2	-	-	-	2	-
-	-	7	-	1	-	3	-	2	-	-	-	-	-	4	-
-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
-	-	5	5	1	1	-	-	2	2	-	-	3	3	3	3
-	-	7	4	1	1	3	2	5	4	4	3	2	2	9	4
1	1	12	12	1	1	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-
2	2	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
9	-	34	-	18	-	5	-	22	-	15	-	5	-	7	-
6	-	8	-	3	-	7	-	6	-	4	-	-	-	1	-
53	-	17	-	50	-	23	-	70	-	90	-	40	-	11	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde ville sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.								
			1	2	3	4		6	7	8	9
			Alten.	Loppen.	Hammerfest.	Maasø.		Tanen.	Vardø.	Vadsø.	Sydvaranger.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	20	1	4	-	1	3	1	-	11	-	1
Gonorrhoe.....	39	-	2	6	2	1	-	7	17	3	1

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede, væsentlig **chroniske Sygdomme** se ovenstaaende Tabel.

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 5.6 pCt. af samtlige kjendte Dødsaaarsager og 17.5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes ialt 7; hvoraf 1 i Alten, 2 i Loppens og 1 i hvert af Hammerfest, Kistrand, Tanen og Sydvarangers Distrikter. Indikationer og Udfald ville sees af Tabellen paa næste Side.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	af Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Alten	21	2	13	8
Loppen	8	-	2	6
Hammerfest	105	4	58	47
Hammerfest By	105	4	58	47
Landdistrikt	-	-	-	-
Maasø	10	1	6	4
Kistrand	34	2	31	3
Tanen	39	4	22	17
Vardø	57	3	33	24
Vardø By	50	3	30	20
Landdistrikt	7	-	3	4
Vadsø	76	2	69	7
Vadsø By	48	2	41	7
Landdistrikt	28	-	28	-
Sydvaranger	43	4	33	10
Finmarkens Amt	393	22	267	126
Deraf i Byer	203	9	129	74
— - Landdistrikt	190	13	138	52

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Perforation.	Efterbyrds- operation.
	Mødre	Børn		Moder	Moder
	lev.	lev.	dødf.	død.	levende.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel	4	2	2	-	-
Sædefødsel med opslaaede Ben, af- tagende Fosterlyd	1	-	1	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	1 ¹⁾	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	1
Tilsammen	5	2	3	1	1
		5			

¹⁾ Dødsårsag: Dystokia.

Jordemoderhjelp. Fra følgende Distrikter foreligge Opgaver over Antallet af Fødsler, hvorved Jordemødre have assisteret: Hammerfest 2 Jordemødre, 94 Fødsler (alle Isseleier); Maasø 1 Jordemoder, 10 Fødsler; Vardø 1 Jordemoder, 96 Fødsler, hvoraf 2 Tvillingsfødsler, 88 Isseleier, 8 Sædefødsler; Vadsø 1 Jordemoder, 98 Fødsler.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Leven- de Fødte.	Døde				Død- fødte.	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Alten	170	92	20	2	1	5	8	-	1
Loppen	55	37	10	2	-	5	8	-	-
Hammerfest	153	133	34	-	2	5	8	-	-
Hammerfest By	92	95	22	-	-	2	5	-	-
Landdistrikt	61	38	12	-	2	3	3	-	-
Maasø	77	64	11	-	-	3	19	-	-
Kistrand	133	102	16	3	4	2	12	-	-
Tanen	97	66	11	-	-	1	2	-	-
Vardø	147	120	29	-	2	9	10	-	-
Vardø By	106	72	18	-	-	4	5	-	-
Landdistrikt	41	48	11	-	2	5	5	-	-
Vadsø	182	250	35	3	5	14	1	1	-
Vadsø By	83	107	14	-	3	4	-	1	-
Landdistrikt	99	143	21	3	2	10	1	-	-
Sydvaranger	42	94	12	-	1	2	1	-	-
Finmarkens Amt	1056	958	178	10	15	46	69	1	1
Deraf i Byer	281	274	54	-	3	11	10	1	-
— Landdistrikt	775	684	124	10	12	35	59	-	1

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 98 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100:90,7.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 7 Kvinder paa Barselseng. Lægerne opgive Dødsårsag for 7, deraf 3 af Barselfeber, 1 af Barselkrampe, 1 efter besværlig Forløsning (Perforation ved Bækkensneverhed) og for 2 ukjendt Dødsårsag.

De hyppigste Dødsårsager vare:

Dødsårsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Land- distrikt.
Skarlagensfeber	192	84	108
Lungebetændelse	27	16	11
Lungetuberkulose	22	9	13
Kræft	18	13	5
Akut Bronchit	10	9	1

Veirliget var Vinter og Vaar gennemgaaende mildt, men meget stormfuldt. Sommeren var ualmindelig varm og heldig. Loddefisket mislykkedes i Østfinmarken, men slog bedre til i Vestfinmarken, hvorimod Sommerfisket var nogenlunde godt, men Priserne holdt sig smaa.

Om **hygieniske Forhold** og **Levemaade** bemærker Distriktslæge Keyser: «Nogen Forbedring i de hygieniske Forhold i Tanens Distrikt spores neppe. Brugen af Kogeoovne, Paraffinlamper uden Glas og delvis gammeldagse Tranlamper i de ikke uden gennem Døren ventilerede, smaa Beboelsesrum er fremdeles almindelig, og de skadelige Følger udeblive heller ikke i Form af anæmiske og dyspeptiske Tilstande, Tilbøielighed til Luftveiskatarrher etc. Det er haarde Vilkaar, Finmarkingen lever under, og det mærkes bedst, naar som nu flere Aar i Træk Loddefisket omtrent totalt er mislykket. Udmagrede og forslutne komme de om Vaaren ud i Fiskeværene; der bliver intet Fiske, saa Fiskeren kanske «bliver skyldig paa Kosten». Sommeren kommer, og i denne Tid bjærger han vel sig og Sine; men saa kommer den lange, mørke, kolde Vinter, da en Mand skal klare sig og kanske en stor Familie med lidt Mel og lidt speget Torsk eller Hyse; Melk have de som Regel ikke paa denne Tid paa Grund af daarligt Kreaturstel; Krediten hos Handelsmanden er i den senere Tid, og vistnok til Held for begge Parter, betydelig indskrænket, og Fattigvæsenet, — ja, det kan ikke, om det lægger nok saa megen god Vilje til, imødekomme alle Krav. Heroppe i dette i mere end en Henseende «mørke Fastland» er en vid Mark for de sydligere og mere heldig stillede Distrikters Godgjørenhed. At Befolkningen, specielt Børnene, overhovedet kan overstaa en saadan Trængselstid, som Vinteren for saa mange af dem er, kan kun forklares ved Vanen, der er bleven dem til en anden Natur. Nogen Drikfældighed hersker ikke i Distriktet som Regel. I Fisketiden kan der vel være Undtagelser herfra, specielt for Fiskeværet Berlevaags Vedkommende, hvor Befolkningen bor tættere sammen som i en liden By; men i det Store taget maa man i denne Henseende være tilfreds med Tilstanden.» Fra Vardø berettes, at der i Byen i de sidste Par Aar er opført ikke saa faa Boliger, hvorved der er blevet mindre trangt om Husrum, hvad der før var føleligt, især i Loddefisketiden, under den store Tilstrømning af Fiskere. Fra Vadsø Distrikt bemærkes, at den tiltagende Armod blandt Befolkningen som Følge af de mislige Fiskerier vistnok ikke vil undlade at bevirke en Nedsættelse i Befolkningens Modstandskraft. Føden er ofte knap, og Beklædningen staar ikke altid længere i Forhold til det barske Klima. Om de hygieniske Forhold paa Fiskeværet Bugønæs i Sydvaranger oplyses, at Været er befolket af de mest velstaaende Kvæner i Sydvaranger. Her findes ialt 49 Huse, af hvilke 24 blot indeholde 1 Beboelsesrum, 21 indeholde 2, 3 indeholde 3 og 1 indeholder flere Beboelsesrum. I disse Huse levede i April 1886: 276 faste Beboere, hvortil kom ca. 70 Indlogerede (for Fisketiden). Eget Kjøkken fandtes i 27 Huse, Kogeoovn inde i Beboelsesrummet fandtes i 22. Luftventil, bestaaende af et Blikrør, der gik tvers igjennem Væggen og paa sin indvendige Ende kunde lukkes med et Laag, fandtes i 6 Huse. Lokum fandtes blot ved 6 Huse. I 21 Tilfælde var Fjøsset sammenbygget med Vaaningshuset, 8 Familier havde Fjøsset adskilt derfra. I 13 Huse kunde et eller flere Vinduer aabnes, i de øvrige Huse vare de fastspigrede. Ordentlig Grundmur fandtes blot under 16 Huse. De øvrige havde enten ingen eller en meget lav eller en Muldbænk omkring Huset. Grunden, hvorpaa Husene staa, er dels Sand, dels fast Fjeld. Paa det sidste ligge Husene flere Steder terrasseformig over hverandre, hvorved Vand fra Gjødsele- og Affaldsdynger fra de ovenforliggende Huse let rinder ned til de nedenforliggende. Affald, Gjødsele og Exkrementer ligge ofte i Mængde omkring Husene. Om Vinteren er jo al denne Urenlighed frossen og dækket af Sne og derved uskadeliggjort; men i Vaartiden forpester den Grunden, hvis den ikke hurtigst føres bort. (Wessel).

Sygehuse. Foruden de 4 faste Amtssygehuse i Alten, Hammerfest, Vardø og Vadsø findes Fiskesygehuse i Loppen, Maasø og Gamvik. Ved St. Vincents Hospital, et Sygehus i Hammerfest, oprettet af den katholske Mission dersteds, gjøre 5 barmhjertige Søstre Tjeneste.

Bade. I Loppen findes 2 Badstuer, der eies af Privatmænd. I Vadsø findes flere finske Dampbade. Ogsaa i Landdistrikterne findes lignende Bad i de Vær, der væsentlig beboes af Kvæner.

Om Amtets **Apotheker** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.			Sundheds- kommis- sioner. Antal Mødre.	Vacci- nerede.	Rets- medicinske For- retninger.
	Antal anmel- dende Læger.	Behandlede for Fattigvæsenets Regning.	Behandlede for Medicinalfon- dets Regning.			
Amtet	9	-	-	31	1135	6
Alten	1	28	-	6	56	-
Loppen	1	11	-	1	164	-
Hammerfest	1	45	-	10	188	-
Maasø	1	17	182	-	43	-
Kistrand	1	uopg.	-	1	227	-
Tanen	1	uopg.	14	2	110	-
Vardø	1	30	¹⁾ 408	7	138	5
Vadsø	1	129	200	4	uopg.	-
Sydvaranger	1	12	43	-	209	1

¹⁾ Deraf 103 paa, og 305 udenfor Sygehus.

I flere Vaccinationskredse foretoges ikke Vaccination paa Grund af den udbredte Skarlagensfeberepidemi.

C. Bilag.

I. Om Gigtfeber i Ullensakers Distrikt.

(Uddrag af Distriktslæge N. W. Thoresens Medicinalberetning).

Den akute Ledrheumatisme synes i det sidste Aar at have tiltaget for Eidsvolds Vedkommende, og Grunden hertil ligger deri, at der er opført flere Træsliberier, som er en for Rheumatismens Udvikling gunstig Bedrift. Det er ikke nok dermed, at disse Fabriker ligge i et for Gigtfeberen gunstigt Terræn, nemlig lavt og i umiddelbar Nærhed af Elvedrag og Elvemundinger, men selve Driften fører det med sig, at man stadig er i Berørelse med det vaade Element og gaar fra den tidlige Morgen til den sildige Aften under stadig Paavirkning af Fugtighed og Vanddampe.

De sidste Aars Observationer har befæstet mere og mere mine i 1879 i «Norsk Magazin for Lægevidenskaben» meddelte Erfaringer, at Gigtfeberen fremgaar af en Infektion, er en Malariasygdom, som med Hensyn til ætiologiske Forhold staar Intermittens meget nær. Det viser sig ogsaa her som ved Intermittens, at Individet, der ere vant til et sundere Opholdssted, lettere inficeres og angribes af Sygdommen end akklimatiserede og paa Stedet fødte Familier. Et Par Maaneders Ophold er ofte tilstrækkeligt til at frembringe en fuldt udviklet Gigtfeber.

Der anføres i den sidste Tid saa ofte Exempler paa, at en Gigtfeber optræder umiddelbart efter en follikulær Angina, som jeg anser for en specifik Infektionssygdom. Dersom man tror, at i Forbindelse med denne det rheumatiske Giftstof indbringes i Organismen, antager jeg, at denne Opfatning er feilagtig. Den er forsaavidt Aarsag til Ledrheumatismens Fremkomst, som den ligesom mange andre Sygdomme har debileret Organismen og bragt den til at ligge under i sin Kamp mod det fiendtlige Stof, som nu har været istand til at slaa sig til Ridder paa den svækkede Modstander, medens det før har været nødt til at holde sig skjult og forblive i Rolighed. Jeg paaviste i min Afhandling om Gigtfeberen, at mange andre Sygdomme end den follikulære Angina have samme Virkning, saaledes Puerperalfeber, Lungebetændelser, Øienbetændelser, gastriske Uordener, Erysipelas etc., alle efter min Opfatning paa den Maade, at de tilføie Organismen en Knæk, som gjør, at de deletære Stoffe faa Overmagten.

Vi se det samme gjentage sig ved mange andre Infektionssygdomme, jeg vil saaledes blot nævne Tuberkulosen. Et Lem af en tuberkuløs Familie kan ligge under for Sygdommen, medens et andet gaar fri, og dette er for en stor Del afhængigt af ydre Forholde. Bringes en af skrofuløse, ostagtige Afsætninger i Glanderne lidende Patient under ugunstige hygieniske Forholde, kan man være

temmelig sikker paa Udvikling af det tuberkuløse Stof, der faar Overvægten i sin Kamp med Organismen, medens en Søster eller Broder, der lider af samme Disposition, men bliver gunstigere stillet med Hensyn til Opholdssted, Haandtering og Levevei holder Fienderne Stangen og henlever sine Dage under upaaklagelig Sundhed og opnaar en høi Alder.

Jeg skal, førend jeg forlader Gigtfeberen, meddele et slaaende Exempel paa, hvilken Virkning Opholdsstedets Beskaffenhed har paa dens Optræden.

Hos en Jernbanearbejder, der boede i en vel indrettet, venlig og bekvem Bolig, nylig opført, begyndte Gigtfeberen at indfinde sig, og flere af hans Børn indsygnede af udtalt Ledrheumatisme, medens baade han selv og hans Kone plagedes af rheumatiske og flugtende Smerter i Lemmerne. Han beklagede sig gjentagne Gange for mig over den store Sygelighed i Familien og spurgte, om der ikke kunde være Raad for samme. Jeg paastod, at der maatte være noget galt paa-færde med hans Hus og spurgte, om han havde lagt Mærke til, at der var nogen Fugtighed tilstede eller Udvikling af Sop at opdage. Dertil svarede han, at Familiens Skotøi, naar det stod nogen Tid ubrugt, mugnede, uden at han kunde skjønne Grunden dertil, da hans Hus var bygget paa Fjeld og uden Kjælder. Efter min gjentagne Anmodning om at undersøge Byggetomten optog han Gulvet, og nu blev Sagen let forklarlig. Huset stod nemlig paa en Huling i Fjeldet; denne grydeformige Huling var fyldt med Bygningsaffald, Høvlflis etc. som laa halvt forraadnet i en Samling af Vand, der intet Afløb havde. For at blive kvit Vandet, maatte en Rende i Fjeldet udmineres, og siden har Sundhedstilstanden i Familien været god.

II. Om Arbeidsforholdene i Næs Herred paa Hedemarken.

(Uddrag af Cand. med. W. Holms Medicinalberetning).

Arbejdsklassens Kaar skulde nu være gode, thi Daglønnen er her endnu paa sit Høieste, medens Priserne paa Mad og Klæder ere billigere end de nogen-sinde have været. Her er ingen Arbeidsløshed — de, som ville arbeide, kunne have Arbeide baade Vinter og Sommer. Den stærke Emigration for nogle Aar siden, der berøvede os de yngre og bedste Kræfter, bevirkede en følelig Mangel paa Arbeidsfolk, hvorfor Bygden blev rekruteret med mange Indvandrede fra Nabobygderne og Sverige, og det var oftest hverken de dygtigste eller skikkeligste. Gaardbrugerne maatte for at faa Folk føie dem i deres forøgede Krav paa bedre Kost, ligesom ogsaa Daglønnen steg. Men «Friheden», at være «sin egen Kar», spiller en stor Rolle. Helst ville de være løse og ledige, gaa paa Dagarbeide, saa kunne de slænge 2 Dage i Ugen og arbeide de 4, og saa kunne de, hvis de ere misfornøiede eller høre knubbete Ord, gaa sin Vej. Heraf en stadig Flytten og Flakken fra Sted til Sted, uden anden Interesse end Dansemoro, Renden paa Auktioner, Drik, naar dertil er Anledning, og Usædelighed. At Gaardbrugerne ere daarlig tjente med sligt og mangel Gang nødigt vil have slige i fast Tjeneste er naturligt; ere de Løskarle, kunne de lettest blive kvit «Skrabet». At Arbejdsklassen ved sligt Liv er depraveret i høi Grad er naturligt, og det er sørgeligt at høre og at se hos dem endog, der skulde kaldes skikkelige, at de betragte Husbonden som sin naturlige Fiende, for hvem de skulle vogte sig, da han vil pine saa meget Arbeide ud af dem som muligt. Arbeideren har derfor aldrig Tanke

om, at det er hans Pligt at staa paa sin Husbonds Bedste, og et gjensidig velvilligt Forhold eksisterer meget sjelden. For en Del kan dette være Gaardbrugernes Skyld, der i de gode Tider i 60—70 Aarene oftest stillede sig selv saa høit over sine Arbeidere, at de behandlede dem slettere, end de fortjente. Men nu kunne Arbeiderne have det godt i alle Maader; Kostholdet er, som sagt, blevet forbedret, men om det derfor er blevet sundere, betvivler jeg dog. Det før — i 70 Aarene — moderne Inderstvæsen, da Arbeideren skulde leve udelukkende af sin Dagløn og helst holde sig Kosten selv, og derfor købte alle sine Madvarer hos Kræmmeren, har forfinet Smagen. Fladbrød af sammalet Byg eller Blandkorn, der før omtrent udelukkende brugtes, er nu afløst af bagt Brød af sigtet Mel. Det langt sundere Fladbrød kan nu ikke bydes. Fladbrød er nu enten af bare Ærtemel eller blandet med dette, og det er en tungt fordelelig Kost.

Den større Dagløn har ogsaa givet Arbeideren Smag for «finere» Klæder; Vadmelsklæder bruges vistnok, især til Arbeide, men Yderfrakke og Kaaber maa nu alle have til Stads, som før kunde bjerger sig med en varm Vadmelsfrak eller en solid Værkenskjole. Underklæder ere almindelige, men altid af Kjøbetøi, der hverken er saa varmt eller stærkt som det gamle grove, hjemmegjorte Lærred.

Alt, som heder Husfid, ligger nede her, en naturlig Følge af den stadige Flytten og Flakken. Gutterne tage sig intet andet for, naar de om Vinterkvældene gaa ind Kl. 5— $\frac{1}{2}$ 6 om Aftenen, end at ligge i Sengen og røge Tobak, eller sidde foran Varmen og prate. Dels gide de ikke, dels kunne de virkelig ikke gjøre det simpleste Arbeide med sine Hænder, Jenterne kunne som oftest ikke spinde engang, langt mindre væve. Konerne og Døttrene i Gaarden maa gjøre sligt, naar det forefalder.

Livsopfatningen er som Arbeideren selv løs og let. Han har sjelden Tanke om at lægge noget til Side, han lever for Dagen og mener som saa, at naar han ikke aarker at arbeide mere, saa har han Fatigkassen at falde tilbage paa. Usædeligheden er meget stor her — uægte Børn er her mange af — og Mangelen paa Folk har nu gjort, at en Pige med et uægte Barn taxeres lige god for det. Somme gifte sig i 19—20 Aars Alderen, førend de have gjort sin Militærtjeneste, paa 2 tomme Hænder, og naar saa den Tid er over, da han er fri for Militærtjenesten, er han ofte saa nedsunken i Elendighed, at al Tanke om at hjælpe sig selv er aldeles borte.

Der gives dog heldigvis nogle enkelte Undtagelser fra dette mørke Billede, som vise, at de ved Orden, Dygtighed og Sparsommelighed kunne i forholdsvis ung Alder komme i en selvhjulpen Stilling.

Gaardbrugeren derimod har det for Tiden saare trykkende. Kornavl er omtrent den eneste Erhvervskilde, og nu, da Priserne paa alle Landmandsprodukter ere sunkne til et før i Tiden ukjendt Lavmaal, kunne de have vanskeligt nok med at ernære sig paa sine ofte dyrt betalte Gaarde. Hertil kommer da, at ogsaa deres Fordringer til Livet i de gode Tider ere stegne, og deres Kjøbmandsregninger ere vistnok ikke smaa om Aaret. Arbeidslønnen er dyr, og det almindelige Dagleierforhold gjør, at der skal ud flere Kontanter, da det er almindeligt, at faste Tjenere have hjemmegjorte Klæder for en stor Del af sin Aarsløn. Alle ere ogsaa enige i, at man nu for Tiden faar udrettet langt mindre med en Mand om Dagen end før. Men Ingen skal kunne sige, at Gaardbrugerne nu leve overdaadig, de leve meget stille og tarvelig og som den store Regel ordentlig. Kun nogle ganske enkelte kunne siges at være drikfældige, naar Anledning dertil gives, ved Begravelser og Bryllupper. Man kan godt skønne, at Gaardbruget intet Overskud giver, tværtom, der bruges af Kapitalen. De indskrænke sig saa meget som muligt og begynde mere og mere at arbeide personlig som første Arbeidskarl, langt mere end for 10—15 Aar siden. Gaardpriserne ere ogsaa nu sunkne betydelig, og det kan nu ogsaa bidrage til at udjævne noget af den unaturlig

store Kløft, som her findes mellem den besiddende og arbejdende Klasse. Oplysningen er jo for det meste fælles for begge Klasser, men endda er det ofte latterligt at se, hvilken Standsforskjel der kan være.

Dette er visselig intet lyst Billede af de sociale Forhold her; man faar haabe paa, at Oplysningen og Udjevningen mellem de 2 Klasser her kan komme til at hjælpe paa mangt og meget. En Reaktion er paa enkelte Steder begyndt, da nogle brave Gaardbrugere have begyndt at stille Fordringer til sine Arbejderes moralske Vandel, og jeg har hørt, at det skal have havt Følger.

En Ting er dog, trods alt, forbedret hos Arbeidsklassen i disse Aar, og det er Sandsen for Renlighed. Det er mangen Gang hyggeligt at se, hvor pent og rent det kan være inde i disse ofte faldefærdige Hytter, Utøi er meget sjelden og ansees for en Skam; Fnat har jeg ikke seet paa mange Aar.

III. Om Ullensvangs Klima i Forhold til Brysttæring samt Levemaaden i indre Hardanger Distrikt.

(Uddrag af Distriktslæge Joh. Hagemanns Medicinalberetning).

Som jeg i min Medicinalberetning for 1885 kortelig omtalte, har det vist sig, at Ullensvangs Klima med Hensyn til Temperaturforholde hidtil har været anseet for altfor gunstigt relativt til andre Steder i Norge. Indstiller man, som nedenfor er gjort, Ullensvang i Sogns meteorologiske Stationsrække paa den Plads, det i Forhold til sin Afstand fra Vesterhavet vilde indtage ca. 100 Km., seer man let, at Ullensvang i Temperaturforholde intet Præ har, men det svarer ganske til, hvad der var at vente.

Middeltemperatur i Celsius for Sogn og Ullensvang.

Maaned.	Sogn.		Hardanger.	Sogn.	
	Hillesø	Flesje	Ullensvang.	Sogndal	Lærdal
	ved Havet.	ca. 90 Km. fra Havet.	ca. 100 Km. fra Havet.	ca. 130 Km. fra Havet.	ca. 150 Km. fra Havet.
Januar	2.0	÷ 0.5	÷ 0.7	÷ 2.5	÷ 2.4
Februar	1.4	÷ 0.8	÷ 0.8	÷ 2.3	÷ 2.3
Marts	2.0	0.5	0.7	÷ 0.5	÷ 0.4
April	4.6	4.5	4.8	4.4	4.9
Mai	7.8	9.3	9.4	9.7	10.1
Juni	11.1	13.5	13.3	14.2	14.1
Juli	13.1	14.9	14.6	15.7	15.8
August	13.6	14.4	14.3	14.8	14.7
September	11.9	11.0	10.6	11.1	10.5
Oktober	8.2	6.4	6.0	5.7	5.3
November	4.4	1.9	2.1	0.9	0.9
December	2.6	0.1	0.4	÷ 2.2	÷ 1.9
Aaret	6.9	6.6	6.2	5.8	5.8
Lavest iagttagne Temperatur ¹⁾	÷ 10.8	÷ 14.0	÷ 16.1	÷ 16.6	÷ 19.4
Høiest iagttagne Temperatur ¹⁾	27.8	31.0	27.0	31.5	31.0
Aarlig Vandring	12.3	15.8	15.6	18.2	18.2
Dage med Kuldegrader	-	80	72	118	117

¹⁾ Efter Norges Klima. Karl Hesselberg, Christiania; ellers efter Almanakken for 1885.

Medens nu Sognefjorden i en Længde af ca. 150 Km. fra Havet til Lærdal skjærer ind i Fjeldkjeden omtrent nøiagtig i Retningen Vest til Øst, gaar Hardangerfjorden ind i nordostlig Retning fra Sletten, og regnet paa Fjorden ligger Ullensvang som Lærdal ca. 150 Km. fra Havet, men regnet i lige Linie fra Vest mod Øst kun ca. 100 Km., og — som man af Tabellen let ser, er det Ullensvangs direkte Afstand i Øst fra Havet, der sammenlignet med Sognefjordens Stationer karakteriserer dets Klima — det staar meget nær Flesje, men fjerner sig langt betydeligere fra Sogndal som Lærdal.

Ligesom ovenfor er gjort for Temperaturer, har jeg i følgende Tabel indstillet Ullensvang for Nedbørshøider. Da Maanedsopgave mangler for Hillesø, er Florø indsat som Hovedstation i Hillesø Sted.

Nedbørhøider i Millimeter for:

Maaned.	Sogn.		Hardanger.	Sogn.	
	Florø	Flesje	Ullensvang.	Sogndal	Lærdal
	ved Havet.	ca. 90 Km. fra Havet.	ca. 100 Km. fra Havet.	ca. 130 Km. fra Havet.	ca. 150 Km. fra Havet.
Januar	172	174	126	81	46
Februar	152	159	104	70	32
Marts	120	132	101	68	36
April	120	68	58	35	10
Mai	105	68	57	31	16
Juni	99	76	49	54	31
Juli	123	74	66	57	41
August	191	101	70	64	36
September	209	110	103	68	40
Oktober	209	135	126	75	41
November	183	143	121	73	44
December	191	218	154	112	30
Aaret	1874	1458	1135	788	403

Her ser man Ullensvang staar bedre end Flesje — omtrent midt imellem det og Sogndal —, men dette Forhold var jo at vente, naar man ved, at Norges Centrum for den største Nedbør er Partiet fra Stadt til Sognefjordens Munding. Ullensvang har imellem sig og dette Centrum de høie Vossefjelde. Som man af Tabellen let ser, aftager den aarlige og maanedlige Nedbør jævnt, jo længere man kommer bort fra Havet og ind i Fjeldkjeden for ca. 150 Km. ind at være ringere end den generelle Nedbør paa Østlandet. Ullensvang følger ogsaa her mere sin direkte Afstand fra Havet end samme paa Hardangerfjorden; det ligger betydelig nærmere Flesje end Lærdal. Jeg har ellers den Tro, at en længere og nøiagtigere Observationsrække vilde vise, at Ullensvang har større Nedbørhøide end de 1135 Millimeter, det staar opført for. Saavel Middeltemperaturer som Nedbørhøider ere for Ullensvang beregnede efter 12 Aars Observationsrække og reducerede til 20 Aars Normalværdier.

I en Opsats i «Norsk Magazin for Lægevidenskaben» Aar 1883 Pag. 602 til 629 har Hr. Cand. med. C. Garman-Andersen under Omtalen af de klimatiske Forholde i Ullensvang ogsaa berørt dette Steds gunstige Indflydelse paa Brysttæring.

Han nævner Professor Chr. Heibergs gunstige Formening, Professor Lochmanns, Dr. L. Fayes. Stedet var ogsaa paa Bane i den for ca. 1 Aar siden i «Det medicinske Selskab» i Christiania paagaende Debat angaaende Tæringens hygieniske Behandling. Nogen Opgave støttet til Tal eller førte Journaler angaaende Resultatet af et Vinterophold her foreligger dog — saavidt mig bekjendt — ikke hidtil. Under disse Omstændigheder synes mig det kan have sin Interesse at se, hvorledes Tæringen stiller sig som Dødsårsag til de andre — ikke epidemiske — Sygdomme blandt den bosiddende og hjemmehørende Befolkning. Paa den følgende Tabel har jeg da sammenstillet Resultaterne for Aarene 1868 til og med 1885, og for lettere Oversigts Skyld slaaet Procenttallet sammen i 3-aarlige og i 5-aarlige Perioder. Ved Beregningen og Opføringen af de Døde af Tæring er fratrasket Antallet af de Fremmede, der ere døde af Tæring.

Aar.	Af Præsterne opgivne Begravede.	Af Lægerne				Dødsprocent af Tæring døde til ikke epidemiske Sygdomme.	
		opgivne Døds- årsager i Sum.	opgivne Døde af epide- miske Syg- domme.	opgivne Døde af ikke epi- demiske Syg- domme.	opgivne som døde af Tæring.	Tre- aarsvis.	Fem- aarsvis.
1868	109	30	4	26	-	6.8	18.3
1869	128	42	6	36	3		
1870	122	38	13	25	3		
1871	139	39	7	32	6	16.1	18.3
1872	153	41	29	12	3		
1873	108	25	7	18	1		
1874	136	39	17	22	7	25.0	25.1
1875	192	25	11	14	4		
1876	145	38	14	24	6		
1877	181	32	12	20	5	27.5	25.1
1878	129	24	6	18	4		
1879	136	35	4	31	10		
1880	158	51	16	35	8	28.2	28.7
1881	160	43	13	30	10		
1882	142	52	14	38	11		
1883	143	44	21	23	8	28.6	28.7
1884	132	45	7	38	10		
1885	128	43	13	30	8		

Som man af Tabellen ser, har Antallet af Døde af Tæring i Procent til Døde af ikke epidemiske Sygdomme steget fra 6.8 i Treaaret 1868—1870 til 28.6 i sidste Treaar 1883—1885, har altsaa firdobbelt sig, et jo overmaade slet Resultat. Aar 1854 anmærker Distriktslæge Brock, der fra 1844 havde været Distriktslæge i det da samlede Hardanger Distriktslæge-Embede (ytre og indre Hardanger tilsammen), i sin Medicinalbetning: «Nu meget almindelig, medens det før gik flere Aar hen, uden at man saa en Phthisicus. 4 døde af Lungetuberkulose i 54» og for Aar 1853 siger han: «Hyppig forekommende Sygdom». Aar 1864 anfører den da i indre Hardanger siden 1857 værende Distriktslæge Christie, at Tæring ikke var meget almindelig i Distriktet.

Søger man nu efter Forklaringsgrunde til disse i de senere Aartier saa

tiltagende Tæringstilfælde, da kommer man jo i vore Dage først til at tænke paa Smitten som Aarsag.

Efter den her i ca. 7¹/₂ Aar privat praktiserende Læges Udsagn har han dog ikke kunnet paaavise noget Tilfælde, hvor man uvilkaarlig maatte komme til at tænke paa Smitte som Aarsag.

I Folkets Levemaade ere ingen paatagelige Forandringer indtraadte. Rigtig nok er Distriktet i de senere Aar i økonomisk Henseende gaaet tilbage, men — Bonden lever dog endnu her relativt meget godt — ja, tager man Hensyn til de øvrige Distrikter i Bergens Stift, da leves vel her og i Voss Distrikt bedst. I Ulvik Herreds Sundhedskommissions Protokol findes for Aar 1866 indført Besvarelser paa Spørgsmaal om blandt andet ogsaa Kostholdet, stillet af Skoleinspektør, Amtmand og Overlægen for den spedalske Sygdom. Af disse Besvarelser skal jeg anføre følgende: Kl. 6 à 7 nydes Frokost, bestaaende af Fladbrød, Smør, Ost (Gammel- eller Prim) eller Kjød, om Vinteren Melkesuppe; Kl. 10 à 11 Daur: Grød og Melk (almindelig sur); Kl. 3 à 4 Non: bestaaende i Ulvik Sogn: 3 Dage Sild, Potetes og Primsuppe, 2 à 3 Dage Kjød og Flesk, røget eller saltet, kogt med Gryn, Ærter, Kaal eller Næper paa, 1 à 2 Dage Fisk, ludet eller saltet; i Eidfjord Sogn bestaar Nonen de 3 Dage af Kjød og Flesk, 3 Dage af Ost, Smør og Brød, 1 Dag af Fisk (ludet); i Gravens Sogn Nonen: 1 Dag Sild, de øvrige Dage Kjød og Flesk. Kveldsmaden Kl. 9 bestaaer som Dauren af Grød og Melk. — Under et Sundhedskommissionsmøde i Ulvik i 1886 gennemgikkes denne Spiseseddel, og var der omtrent ingen anden Forandring i Kostholdet indtraadt, end at til Frokost benyttes her og der mere Kaffe istedenfor Melkesuppe. Syreblande nydes til Drik mellem Maaltiderne. Til en Husholdning paa 4 Voxne og 2 Børn antages at forbruges: Korn 12 Tønder, Poteter 16 Tønder (vel meget maaske), Kjød 18 BÆ (veiende dette i fersk Tilstand), Flesk 12 à 13 BÆ, Smør 9 à 10 BÆ (nu snarere 15), Sild 1 Tønde (nu ca. ¹/₂ do), Fisk 1¹/₂ Vog tørret, Melk saameget som ønskes til Maden, Kvantumet kan ei opgives. Medens man før avlede Korn selv og lod det male, indkjøbes nu mere og mere Melet fra Byerne.

Med Hensyn til Boligerne er her indtraadt en mere paatagelig Forandring i de sidste Aartier. De gamle Røgstuer med Arnen i Midten ere nu omtrent ganske borte. Ljoren i Taget benyttes dog endnu meget, hvor der ei, som desværre i sidste Tider altfor almindeligt, er kommen den Uskik at lægge Loft i Spærrestuerne og indsætte Kogeovne. Disse ere nok økonomiske overfor Vedspørgsmaalet, men paa samme Tid fordærvs Luften i Rummet, saa man altsomtiest mødes af en forpestet Luft. Her kommer man uvilkaarlig til at faae Mistanke om, at denne Forandring i Boligerne er den sandsynlige Aarsag til den tiltagende Blegsot, samt maaske ogsaa Brysttæringen.

Der er ogsaa et Moment til, som man kan tænke paa her — det er, at medens Befolkningen før — da Tæring omtrent ei fandtes i Distriktet — for med sine egne Jagter, vare Matroser og Førere ombord i dem, saa tages nu Hyre med Fartøier fra andre Kanter, og gives herved maaske Anledning til, at Smitte fra de af mange Andre benyttede Smaarum ombord dog gjør sig gjældende.

IV. Om Lungebetændelse i 1885 og 1886 i Lærdals Distrikt.

(Uddrag af Distriktslæge Joh. Møinichens Medicinalberetning).

Pneumoni har saavel i 1885 som 1886 været ualmindelig hyppig. Sygdommen er desuden begge Aar optraadt paa en saadan Maade, at man maatte antage, den var rent contagios. Jeg har imidlertid med Hensyn til denne Sygdom været saa hildet i Læren om den epidemiske Konstitution, at jeg har været blind for Smitteforholdene. Ved at sammenstille alle de Tilfælde af Pneumoni, jeg har behandlet i disse 2 Aar, kom jeg til at se paa Sagen med andre Øine, og det viser sig da, at saagodtsom alle disse Tilfælde uden Spor af Tvang kunne sættes i Forbindelse med hverandre, især naar man er lokalkjendt. Jeg ved ikke, om en saadan Opregning af Navne passer i en Medicinalberetning, men da jeg har hørt, at andre Læger have været ligesaa fordomsfulde med Hensyn til Pneumoni som jeg, har jeg troet, det ikke kunde skade at komme med en fuldstændig Fortegnelse over alle Pneumonier i de 2 Aar 1885 og 86. De manglende Nummer ere Folk fra andre Distrikter, som ere blevne syge paa Gjennemreise og derved ere komne under min Behandling. Fortegnelsen er ordnet chronologisk, og de anførte Stednavne betegne Bopælen (dette er nødvendigt at bemærke, da Tjenere eller indgiftede Folk her somoftest opgive Navnet paa sit Fødested). Ved paa Amtskartet at understryge de Gaarde, hvor der har været Pneumoni, kan man uden Vanskelighed følge Sygdommens Gang. De 2 sidste Tilfælde i 1884 vare paa Gaarden Grøte i Lærdal og Gaarden Belle i Aurlands Vasbygd. Begge de Angrebne havde før Sygdommens Udbrud været i Hallingdal, hvor Sygdommen herskede, og hvor de havde lidt meget Ondt af Uføre og Kulde. De 2 første Tilfælde i 1885 vare Grøtemandens Kone og en Kone paa Stundal i Aurland. Belle er paa en vis Maade Nabogaard til Stundal, uagtet denne ligger i en afsides Fjelddal ca. 3 a 4 Timers Gang fra Belle. Imidlertid bruge Folk fra Stundal, naar de skulle til Kirken, at hvile eller overnatte paa Belle, og det er derfor ikke urimeligt, at Konen paa Stundal i Julehelgen har ligget i den Seng, som var benyttet af den unge Mand paa Belle under hans Sygdom. Jeg havde rigtignok læst om Pneumoni som en smitsom Sygdom, men da væsentlig i overfyldte Fængsler eller Hospitaler; at tænke paa Smitte i et saadant Tilfælde som ovenanførte faldt mig dengang ikke ind, og jeg har derfor ikke examineret, om det saa er foregaaet. Adkomsten til Stundal er saa besværlig, at jeg kun har været der en Gang paa 11 Aar. Desuden synes ikke Smittestoffet i Pneumoni at kunne være meget virksomt eller i hvert Fald ikke altid at være lige virksomt. Der maa visse gunstige Omstændigheder til, for at det kan virke. Som saadanne har jeg især lagt Mærke til: Mathed efter en lang anstrængende Tur, Alderdomssvagthed og især en vis Sygeligheds-tilstand i Lungerne. Har man havt en Spidskatarrh, eller har man Tilbøielighed til Bronchiter, synes et kortvarigt Ophold i Nærheden af den Syge at være tilstrækkelig til Smitte. Saaledes f. Ex. No. 18/86, som kun en kort Tid var inde i det Værelse, hvor Broderen døde. Hun havde i et Par Aar havt Hoste; jeg havde en Gang undersøgt hende og da noteret om hende, at der var Fortætning i høiere Lungespids. (Det bemærkes, at hun efter Lungebetændelsen har været frisk og rask i mere end 1½ Aar). No. 65/86 reiser som Postfører mindst en Gang ugentlig i Hallingdal og havde altsaa stadig havt Anledning til der at blive smittet af Lungebetændelse. I Begyndelsen af December var han i et Bryllup, hvor han efter Sædvane blev beruset; han faldt ned af en Trap og blev liggende flere Timer i Nattekulden. Herefter befandt han sig efter Sigende uvel i nogle Dage, men reiste dog til Hallingdal; paa Turen led han

meget af Kulde, og da han kom hjem, fik han Pneumoni først paa høire Side og 2 Uger bagefter ogsaa paa venstre Side; samtidig Delirium tremens. 24 Juni 1885 tilsaa jeg nogle Patienter med Lungebetændelse paa og i Nærheden af Aurlandsvangen. Nogle Dage bagefter var jeg i Aurland af anden Grund og blev da underrettet om, at et 80 Aar gammelt Ægtepar paa en Nabogaard vare døde med et Par Dages Mellemrum; de havde Sting i Brystet, men forresten havde de ikke været saa syge, at man ansaa det for nødvendigt at søge Læge for dem. Samtidig med mit Besøg blev jeg kaldt til en Slægtning af dem ca. 70 Aar gl; han havde Pneumoni tilsyneladende i mild Grad; men der var Cerebralsymptomer. Han blev efter Sigende de følgende Dage bedre, saa at der endog var Tale om, at han burde staa op; men i Løbet af faa Timer forandredes Tilstanden; han kollapsede og døde. Saaledes er der under Epidemien flere Exempler paa Sygdommens lette Udbredelse og Farlighed for gamle Folk. Efter nogle Tilfælde af Pneumoni paa Flom i Slutningen af 1885 døde pludselig i Januar 1886 No. 8, et Par Dage bagefter hans Kone, begge ca. 80 Aar gl, og endelig et Par Dage efter hende hans Broder, ca. 70 Aar gl. I Marts 1886 døde paa Hauge et Par Kaarfolk ogsaa mere end 80 Aar gl; begge vare saa lidet syge, at de syntes at sove bort. Disse 2 vare saa affældige, at de ikke vare ude, og Smittestoffet maa derfor være bragt til dem fra de Nabogaarde, Æri eller Skjær, hvor Sygdommen dengang herskede. Hvor jeg ved Overtalelser har faaet Vedkommendes Paarørende til at flytte den Syge til Husets største Værelse, og hvor dette stadig kunde luftes, har dette vist sig at være af god Virkning baade for den Syge og Smitten, idet der ikke kunde paavises nogen ny Udbredning af Sygdommen derfra, uagtet vedkommende Sygevogter havde sin Seng i Sygeværelset.

Fortegnelse over Pneumonier i Aaret 1885.

Løb.-No.	Datum.	Lærdal.	Aurland.	Aardal.
1.	23/1	Britta N. Grøte. (Gift, med sidste Pneumoni i 1884).		
2.	31/1	Oline Bøthun Lærdalsøren.		
3.	15/2		Anna O. Stundal.	
4.	22/2	Anders E. Hundære.		
5.	25/2	Mons B. Tufte.		
6.	2/3		Ole N. Skjerping.	
7.	6/3		Bottolf L. Vinjum.	
8.	12/3	Henrik L. Hauge.		
9.	19/3	Ole B. Tufte (Broder af No. 5).		
10.	27/3	Lasse I. Æri.		
11.	6/4		Liv Johsdr. Vangen.	
12.	7/4	Styrmand Lindstrøm Lærdalsøren.		
13.	8/4	Jacob L. Eggum.		
14.	9/4			Nils O. Hereid.
15.	12/4	Durdei J. Æri.		
16.	13/4	Anna O. Skaarheim.		
17.	-	Britta A. Tufte.		

Løb.No.	Datum.	Lærdal.	Aurland.	Aardal.
18.	24/4	Anders M. Kirkevold.		
19.	-	Einar S. Hæg nedre (15 Kilo- meter vestenfor Hæg øvre).		
20.	-	Gulleik J. Næset.		
21.	25/4			Anna T. Asper- heim.
22.	26/4	Knud J. Lærdalsøren.		
23.	27/4	Sila J. Hæg, øvre.		
24.	-	Metta H. øvre Kvamme.		
25.	-	Margrethe T. Skaarheim.		
26.	-	Sigrid J. Eggum (Moder af No. 13).		
27.	-	Elling H. Eggum.		
28.	8/5			Søren A. Hestetun.
29.	18/5	Haaken H. Eraker.		
30.	25/5		Torstein E. Tunshelle.	
31.	27/5	Ingebrigt J. Æri.		
32.	-	Halvor H. Li.		
33.	29/5	Marie J. Lærdalsøren.		
34.	4/6			Nils H. Nundal.
35.	-			Ole S. Hereid.
36.	-			Ludvig Næs Tan- gen.
37.	15/6	Anna O. Eraker.		
38.	17/6	John O. Lerdalsøren (Fader af No. 33).		
39.	18/6	Anders O. Lærdalsøren.		
40.	20/6	Anders H. Vold.		
41.	23/6	Iver M. Ulvisbakken.		
42.	24/6		Torger T. } Handels- Thy. } karle, som	
43.	-		Svend O. } have væ- ret i } Skjærdal. } Følge.	
44.	-		Martha L. Vinjum.	
45.	28/6	Peder P Vold.		
46.	3/7		Atle T. Gjerlöw.	
47.	7/7		Ingebrigt T. Skjærdal.	
48.	-		Lisa S. Skjærdal.	
49.	52/7		Torsten T. Vangen (Dattersøn af No. 46.)	
50.	30/7	Severine B. Lærdalsøren.		
51.	31/7			
52.	4/8		Gjertrud Johsdr. Loven.	Gurine L. Øren.
53.	5/8		Christian H. Ohnstad.	
54.	25/8	(Tilhører Kaupanger og tilset i Nabolægens Fravær).		
55.	29/8		Anna L. Hjellum.	
56.	8/9		Eilef. E. Vigeland.	

Løb-No	Datum.	Lærdal.	Aurland.	Aardal.
57.	¹ / ₁₀	Ole J. Hæg (Broder af No. 23).	Sjur A. Flom.	
58.	²⁴ / ₁₀			
59.	²⁹ / ₁₀	Bremer Lærdalsøren.		
60.	³⁰ / ₁₀	Ole O. Næset (i Tjenestehos No. 20).		
61.	³¹ / ₁₀	Anna P. Lærdalsøren.		
62.	⁴ / ₁₁	Britta T. Tønjum.		
63.	-	Anna J. Tønjum.		
64.	¹⁴ / ₁₁	Velgjer J. øvre Æri.		
65.	¹⁵ / ₁₁	Henrik M. Lærdalsøren.		
66.	¹⁶ / ₁₁	Ragnhilda Lærdalsøren.		
67.	²⁶ / ₁₁	Nils Olsen Grøtø.	Britta G. Fret- heim. Sigrid R. Flom. Thomas J. Brække. Kirstine A. Brække	} Nabogaarde i Flom.
68.	² / ₁₂	Haaken J. Grøtø.		
69.	⁴ / ₁₂			
70.	-			
71.	-			
72.	-			
73.	⁷ / ₁₂	Johs. H. Tønjum.		
74.	¹¹ / ₁₂	Ole O. Bjøraker .		
75.	¹² / ₁₂	Christ. P. Lærdalsøren.		
76.	¹⁶ / ₁₂	Erik O. Lysne.		

Fortegnelse over Pneumonier i Aaret 1886.

Løb.-No.	Datum.	Lærdal.	Aurland.	Aardal.
1.	¹ / ₁	Kari T. Skaarheim (Søster af ²⁵ / ₈₅).	Elling A. Flom. Østine N. Flom.	
2.	⁹ / ₁	Gulleik P. Lærdalsøren.		
3.	¹⁴ / ₁	Kari N. Æri.		
4.	¹⁷ / ₁	Anders H. Lærdalsøren. (Pleiede No. 2).		
5.	-	Britta S. Lærdalsøren. (Gift med No 2).		
6.	¹⁸ / ₁	John. O. Rikheim.		
7.	²⁵ / ₁	Torsten P. Lærdalsøren.		
8.	²⁷ / ₁			
9.	²⁸ / ₁			
10.	²⁹ / ₁	Christ. J. Lysne		

Løb.-No.	Datum.	Lærdal.	Aurland.	Aardal.
11.	30/1	Søren Lem Lærdalsøren. (Nabo af No. 4; var med ved Begravelsen; blev syg samme Aften).		
12.	-	Ludvig P. Lærdalsøren. (Sønnesøn af No. 2).		
13.	6/2		Susanna A. Indreli.	
14.	8/2	Sofie P. Lærdalsøren. (Søster af No. 7).	(Broderdatter af No. 8; Faderen død	
15.	9/3	Britta H. Bø.	5/2 rimeligvis af	
16.	15/3	Ragnhilda S. Æri.	Pneumoni).	
17.	16/2	Ivar D. Lærdalsøren. (Ligget i i Seng efter No. 59/85. Seng og Sengklæder vadsket og luftet i mindst 2 Maaneder).		
18.	31/2	Anna H. Øye. (Søster af No. 11; været inde hos ham én Gang, men ikke kommet ham nær).		
19.	24/2	Hans A. Æri.		
20.	1/3	Knud J. Skjær.		
21.	-	Nils A. Lai.		
22.	2/3	Sidsel G. Næset.		
23.	3/3		Torkel A. Indreli.	
24.	7/3		Knud L. Ytreli.	
25.	8/3	Knud O. Bø.		
26.	11/3	Styrmand Lindstrøm Lærdalsøren. (Ogsaa Pneumoni ifjor No. 12/85).		
27.	15/3	Christi H. Æri.		
28.	17/3			Ole O. Hereid.
29.	23/3	Hansine J. Lærdalsøren.		
30.	24/3	Iver A. Øye.		
31.	25/3	Ove V. Hauge. (Dennes Svigerforældre vare døde nogle Dage iforveien; begge efter Sigende med Symptomer paa Pneumoni; ikke seet dem).		
32.	-	Inga A. Mjelde.		
33.	27/3	Anders Th. Mjelde.		
34.	12/4	Johan O. Mjelde. (Søn af No. 32).		
35.	17/4		Ingeborg N. Holum.	
36.	6/5		Atle T. Melhus.	
37.	15/5		Anders G. Otternæs.	
38.	17/5	Haaken K. Kirkevold.		
39.	20/5			Margrethe E. Le-
40.	21/5	Endre P. Lærdalsøren.		greid.

Løb.-No.	Datum.	Lærdal.	Aurland.	Aardal.
41.	21/5	Ole J. Rikheim.		
42.	27/5	Peder J. Vold.		
43.	29/5	Oline O. Lærdalsøren.		
44.	30/5	Peder P. Vold. (Søn af No. 42; ogsaa ifjor Pneumoni No. 45/58).		
45.	1/6	Synneva J. Lærdalsøren.		
46.	4/6		Johs. N. Vangen.	
47.	16/6	Thomas S. Lærdalsøren.		
48.	28/6		Handelsmand Brun	
49.	10/7	Andreas A. Lærdalsøren.	Vangen.	
50.	12/7			Jørgen A. Hofland.
51.	21/7	Martha G. Lærdalsøren.		
52.	27/7	Karen Bjørkum Lærdal.		
53.	4/8	Ole H. Lærdalsøren.		
54.	6/8	Dominikus B. Lærdalsøren.		
55.	25/8		Martha L. Vinjum.	
56.	30/8	Lars E. Lærdalsøren.	(Ogsaa ifjor Pneu-	
57.	24/9	Ole L. Voldum.	moni No. 44/85).	
58.	26/9	Anna P. Mo.		
59.	12/10	Anna J. Æri.		
60.	23/10			Iver O. Dalager.
61.	15/11	Knud J. Lærdalsøren.		
62.	1/12		Sjur O. Veum}	
63.	-		Iver O. Veum}	
64.	11/12	Synneva Th. Lærdalsøren.	Brødre.	
65.	12/12	Jacob. C. Lærdalsøren.		
66.	20/12	Arne P. Æri.		
67.	21/12	Guri J. Tønjum.		

V. Om Lymphangit i Kinn Distrikt.

(Uddrag af Distriktslæge Lorentzens Medicinalberetning).

Under Fisket paa Høst og Vinterkanten forekom en Sygdom, der utvivlsomt skyldes en Bacille, og som tiltog i Hyppighed, jo længere det led ud i Fisket.

Jeg skal nærmere beskrive den, da den for mig var ny, om den end formodentlig forekommer under de fleste Sildefisker; jeg medtager den derhos i denne Medicinalberetning, fordi den begyndte i dette Aar, og fordi den nu staar mig friskest i Erindringen. Desværre mangler jeg nøiagtige statistiske Data, da jeg fra først af var mindre opmærksom paa Sygdommen og ansaa den for at være af mindre Interesse. Den maa nærmest karakteriseres som en Lymphangit, forårsaget af en Infektion gennem smaa Saar eller Hudløsheder, almindeligst paa Fingrene og da særlig Fingerspidserne.

I mange af Tilfældene foraarsagede Infektionen her en lokal Proces med Tendens til at udbrede sig i Dybden, særlig til Periost, hvoraf almindeligst resulterte en Nekrose af et eller et Par Led af Fingeren, saafremt ikke Incision lige til Benet itide blev gjort. I de fleste af Tilfældene svulmede hele Armen ialfald til noget ovenfor Albuledet i en Fart betydelig op, Huden blev spændt, som om den vilde briste, og mørk rødlig, jævnt dekoloreret; Epidermis hævede sig op i en Masse ertstore med gulagtigt Serum fyldte Vesikler. Armen var hed og quasi fluktuerende at føle paa. Axillærglandlerne hovne og ømfindtlige. Almenbefindendet i disse Tilfælde afficeret, idet der var stærk Feber og Tørst. Sygdommen syntes at naa sin Høide efter 2 à 3 Ugers Forløb, kunde saa hurtig gaa over til Absorption, efterladende Fortykkelser langs Seneskederne af sandsynlig fibrinøse Afleiringer, der efterhaanden absorberedes, om end sent. I de fleste Tilfælde kom det dog til Suppuration, undertiden med Gangræn af større eller mindre Partier af Huden, til andre Tider Suppuration mere i det Dybe særlig følgende Benene (suppurativ Periostitis). Reconvalescensen da langvarig. I de færreste Tilfælde var der paa Infektionsstedet kun en ubetydelig ertstor, misfarvet Flade ligesom efter en brusten Vesikel at se. Paa Armen intet at se eller føle, ingen Ømfindtlighed langs Karskederne. Axillærglandlerne lidt svulne og ømme, Feber og Tørst. Snart svulmede i disse Tilfælde den tilsvarende Halvdel af Brystkassens Bedækninger op, blev rødlig dekoloreret og ømfindtig.

I 3 af disse Tilfælde udbredte Processen sig til Lungen under Form af en Pneumoni, alle med dødeligt Udfald. I et Tilfælde til Pleura (Empyem), hvis Resultat jeg endnu ikke kan sige, da Vedkommende er syg, om end bedre. Der er gjort Incision med Udtømmelse af en Masse Pus. Atter i andre, i det Hele 5 Tilfælde, resulterede naar Sygdommen artede sig paa denne Maade, Pyæmi og Død, og kun nogle faa Tilfælde kom sig, naar Processen skred forbi Axillærglandlerne.

Hvad Behandlingen angaar, anvendte jeg Karbololie og Drev samt Penslinger med Tr. ferri muriatic. som det syntes med Held. I nogle faa Tilfælde lykkedes det mig ved tidlig Indsprøiten rundt Infektionsstedet under Huden af en 5% Karbolsyreopløsning at koupere Sygdommen, men desværre var det sjelden, Patienten kom saa tidlig. Jeg kunde aldrig konstatere Overførelse af Sygdommen fra Individ til Individ og er tilbøielig til at tro, at dette ikke sker; derimod kunde omtrent bestandig paavises, at Vedkommende, da Infektionen skede, havde syslet med Sild eller Sildefisket.

VI. Om Dødeligheden i Trondhjem.

(Uddrag af Stadsfysikus J. Bryns Medicinalberetning).

Mortaliteten beløb sig som allerede anført til 521 — heri kun medregnet Dødsfald inden Byens Distrikt, deriblandt da ogsaa af 24 Individuer, indrekvirerede andensteds fra — navnlig fra tilgrænsende Landdistrikter — paa Sygehuset til Behandling og der døde. Individuer, Byen tilhørende, men døde andensteds — saaledes paa Landet under Sommerophold der —, ere ikke medregnede. (Mange Individuer, boende i Byens umiddelbare Nærhed — som paa Sindsager, Lillegaardens Grund — og døde der, begravnes dog paa Byens Kirkegaarde, men ere selvfølgelig ikke medregnede).

Byens Befolkning beløb sig ultimo 1885 til 24 042; medregnes et Overskud af Fødte over Døde, — som i Aar med almindelig god Sundhedstilstand vil kunne anslaaes til mindst 200 —, vil i 1886 være døde ca. 21,5 pr. 1000. Mortaliteten

har været noget større end i de to næstforegaaende Aar, hvori der var resp. 464 og 461. — Dette beroer dels paa et større Antal Dødsfald af Scarlatina (i 1886 = 32; 1885 = 9; 1884 = 10); for nogen Del paa et større Antal Dødsfald af Pneumonier (1886 = 42 mod i 1885 = 32). Men man ser ogsaa, at de høieste Aldersklasser — mellem 80 og 100 — have bidraget ganske usædvanlig meget, nemlig med 62, næsten 12 pCt. af det hele Antal Døde. I de to foregaaende Aar var Mortaliteten i disse Aldersklasser 42 og 34 = omtrentlig 9 og 7 pCt.

Ved en Sammenligning mellem Christiania, Bergen og Trondhjem for Aarene 1880—1884, altsaa i 5 Aar, finder jeg, at Christiania kun har 2,8 pCt. Døde i disse Aldersklasser, Bergen 4,9, men Trondhjem 5,8. Muligens er et lignende Forhold Regelen i større Udstrækning af Tid. Trondhjem har saa store Forsørgelsesanstalter for gamle Folk, at et ikke lidet Antal Gamle flytte herhen for her at forsørges og dø. Om Christiania maa det derimod vel antages, at Byen til enhver Tid har en forholdsvis meget større Befolkning i de Aldersklasser, der i Regelen have den mindste Dødelighed.

Mortaliteten af Phthisis sees ogsaa i 1886 at have været meget stor. Jeg har tidligere fremsat den Mening, at Byens klimatiske Forhold maa i ikke ringe Grad antages medvirkende til den hyppige Forekomst af Tæring og Brystlidelser i det Hele. Stadens Beliggenhed saa nær Havet og ligesaa den mægtige Trondhjemsfjord medføre megen Fugtighed. Derhos er her meget vindigt — større Vexlinger af Veiret. Om Sommeren overfalder man jævnlig eller ialfald ofte af kold voldsom Havgule (Nordveststorm) midt under stærk Hede med stille Luft. Middelttemperaturen er vel 1 Grad lavere end Christianias og mere end $2\frac{1}{2}$ Grad lavere end Bergens. At Klimatet er saameget koldere og haardere i det Hele medfører, at man lever saameget mere indestængt inden 4 Vægge, og at man saameget sjældnere og kortere kan have Vinduerne aabnede. Desmere maa altsaa Lungerne indaande en bedærvet — og med en Masse Støv (deriblandt vel ogsaa Bakterier) svanger — Luft. Og naar dette rammer Individer, der ere anæmiske eller kun have svag Modstandskraft —, hvad der jevnlig er Tilfælde hos den fattigere Del af Befolkningen (og Trondhjem har forholdsvis mange Fattige) — saa maa Respirationsorganerne let kunne blive lidende.

Jeg har opgjort Forholdet for Femaaret 1880—1884 mellem Befolkning og Antallet af Katarrher og Bronchiter i Christiania, Bergen og Trondhjem, og fundet at i Bergen med det mildeste Klima var Forholdet 0,07 pCt., i Christiania 0,10 pCt. og i Trondhjem 0,12 pCt.

Det er jo langt fra min Mening, at den større Kulde direkte bevirker større Tilbøielighed til Katarrher. Man ved, at den indirekte paa flere Maader bidrager dertil. Trondhjem har ogsaa en Mængde uheldige Boliger, uheldige forsaavidt de ganske ligge i Skyggen — navnlig Boligerne paa Sydsiden af Veiterne, der løber fra Vest til Øst. En Mængde Verksteder ere ogsaa maadelige. Herpaa har Sundhedskommissionen jevnlig havt sin Opmærksomhed henvendt, men just ikke endnu formaaet at udrette meget. Det er ofte aldeles ugjærligt at istandbringe effektiv Ventilation i disse gamle Bygninger og smaa Huse.

D. Uddrag og Sammenstilling

af de ifølge Lov af 20de Mai 1882 fra Dyrlægerne indkomne Beretninger om Sundhedstilstanden blandt Husdyrene og om Veterinærvæsenets Tilstand m. m. i 1886¹⁾.

Kreaturholdet den 31te December 1875 i Riget og dets Amter vil sees af følgende efter «Statistisk Aarbog for 1880» indtagne Tabel. (Se Tabel II, næste Side).

Sundhedstilstanden opgives som god fra de fleste Kanter af Landet. Kværke optraadte mindre hyppig end Aaret iforveien, hvorimod andre katarrhalske Tilfælde forekom oftere; Influenza hos Hesten optraadte epizootisk i Distrikterne omkring Christianiafjorden og Mjøsen. I søndre Bergenhus Amt var Miltbrand

¹⁾ Ifølge den officielle Fortegnelse over autoriserede Dyrlæger i 1886 var deres Antal 94. Af disse antages 12 ikke at have praktiseret. Følgende Tabel giver en Oversigt over Antallet af Dyrlæger, deres Fordeling paa Amterne m. m.

Tabel 1.		Tabel 1.	
Overøvrighedsdistrikter.	Antal Dyrlæger.	Antal Dyrlæger, fra hvem Indberetning er indkommen.	De sidstnævntes Bopæl.
Christiania By	9	3	Christiania
Akershus Amt	9	8	Aas (2), Skedsmo, Ullensaker, Nannestad, Næs, Høland, Eidsvold.
Smaalenenes —	9	8	Spydeberg, Askim, Eidsberg, Tune, Moss, Fredriksstad (2), Fredrikshald.
Buskeruds —	5	5	Drammen (2), Hønefos, Kongsberg, Næs.
Jarlsberg og Laurviks —	5	4	Laurvik, Holmestrand, Tønsberg, Hof.
Hedemarkens —	12	10	Kongsvinger, Hof, Aasnæs, Elverum (3), Tønset, Vang, Ringsaker, Trysil.
Christians —	11	10	Land, østre Toten, Gran, Gjøvik, nordre Aurdal, vestre Slidre, Lillehammer, Fron, Vaage, Dovre.
Bratsbergs —	4	3	Kragerø, Hiterdal, Hviteseid.
Nedenæs —	1	-	
Lister og Mandals —	2	2	Christianssand, Mandal.
Stavanger —	2	2	Haugesund, Stavanger.
Søndre Bergenhus —	4	4	Kvindherred, Voss.
Bergens By	2	1	Stordøen, Bergen.
Nordre Bergenhus —	1	1	Hyllestad.
Romsdals —	-	-	
Søndre Trondhjems —	7	5	Trondhjem (2), Ørlandet, Orkedalen, Selbu.
Nordre —	7	7	Inderøen, nedre Stjørdalen, Stenkjær, Overhalden, Værdalen, Levanger, Frostøen.
Nordlands —	1	-	
Tromsø —	-	-	
Finmarkens —	-	-	
Uopgivet Bosted	3	-	
Tilsammen	94	37	

fremdeles temmelig almindelig om end sjældnere end i 1885. Ellers fik ikke nogen Epizooti større Udbredning. De væsentligste i 1886 blandt Husdyrene behandlede Sygdomme ville sees af følgende Tabeller, sammendragne af de fra Dyrslægerne indkomne Beretninger.

Kreaturhold den 31te December 1875.

Tabel II.							
Overøvrighedsdistrikt.		Heste.	Storfæ.	Faar.	Gjeder.	Svin.	Rensdyr.
Smaalenes	Amt	10 819	45 672	18 336	49	3 589	-
Akershus	—	13 161	57 427	29 762	664	6 440	-
Christiania By		1 364	539	67	-	241	-
Hedemarkens	Amt	14 837	80 132	91 493	16 194	9 335	-
Christians	—	17 048	100 169	111 927	53 647	11 183	4
Buskeruds	—	8 631	52 945	50 157	14 172	3 577	1
Jarlsberg og Laurviks	—	7 423	35 847	15 579	51	2 907	1
Bratsbergs	—	5 530	39 784	58 792	10 360	3 299	-
Nedenæs	—	3 466	26 886	35 772	10 709	1 999	-
Lister og Mandals	—	3 257	40 480	49 806	12 068	953	-
Stavanger	—	8 950	55 619	207 689	16 580	3 788	-
Søndre Bergenhus	—	6 657	87 687	226 381	20 577	5 577	23
Bergens By		174	113	126	2	10	-
Nordre Bergenhus	Amt	9 252	92 360	179 917	40 627	9 625	231
Romsdals	—	9 896	85 275	180 004	30 939	8 636	-
Søndre Trondhjems	—	9 764	69 319	122 504	24 742	10 450	3 211
Nordre	—	9 107	48 481	106 495	28 952	11 725	7 123
Nordlands	—	7 531	59 175	119 204	27 693	5 726	14 799
Tromsø	—	4 566	30 084	62 078	11 954	1 726	5 824
Finmarkens	—	470	8 623	20 217	2 881	234	65 290
Rekapitulation:							
Bygder		147 474	1 009 894	1 682 934	322 224	97 977	96 546
Byer		4 429	6 723	3 372	637	3 043	21
Riget i 1875		151 994	1 016 617	1 686 306	322 861	101 020	96 567
— 1865		149 167	953 036	1 705 394	290 985	96 166	101 768
— 1855		154 447	949 935	1 596 199	357 102	113 320	116 891
— 1845		131 894	842 568	1 447 274	290 950	88 637	90 273
— 1835		113 163	644 414	1 028 945	184 518	79 874	82 225

Ifølge Opgave fra Politiet betaltes der i Christiania i 1886 Skat af 828 Hunde.

Hesten.

Ialt haves Opgaver over 151 dræbte paa Grund af Sygdom og 249 døde; 1 dræbtes efter Operation.

Af Miltbrand opgives 13 Tilfælde, hvoraf 1 i Christiania By, 2 i Jarlsberg og Laurviks Amt (1 i Skoger, 1 i Sande), 1 i Stavanger Amt (Høiland), 8 i søndre Bergenhus Amt (1 i Kvindherred, 1 i Strandebarm og 6 i Herreder

i Bergens Omegn samt 1 i Bergens By; ingensteds angrebes paa samme Gaard mere end en Hest.

Typhus optraadte sporadisk med 2 Tilfælde i Fredrikshald By og 4, hvoraf 1 endte med Døden, i Bergs Herred. Desuden opgives 1 enkelt dødeligt Tilfælde fra Drammenskanten.

Før **Influenza** behandledes 866 Heste, hvoraf 24 dræbtes eller døde. Epizootien synes at have taget sin Begyndelse i Christiania. I Marts Maaned viste den sig paa flere Steder i Akershus og Smaalenenes Amt, didbragt som det synes ved Heste, der vare blevne smittede i Christiania. Udover Sommeren aftog Sygdommen i disse Amter og ophørte ganske paa flere Steder. Ved Tjenesteheste var imidlertid Sygdommen bragt til Gardermoen, hvor den fik adskillig Udbredning, og ved Tjenestehestenes Hjemvenden spredtes den videre om, saa at den i September og Oktober ikke alene viste sig i de før nævnte Amter og i meget større Udbredning end før, men ogsaa førtes til Buskeruds, Jarlsberg og Laurviks, Hedemarkens og Christians Amter. Oftest optraadte dog Sygdommen kun paa Gaarde, der vare Kvarterer for Tjenesteheste, idet disse ved Hjemkomsten smittede de andre Heste paa Stalden; kun sjelden overførtes Sygdommen til andre Gaarde. Fra Begyndelsen af optraadte Epizootien godartet, men udover Høsten viste den sig noget mere ondartet med en dybere Lungelidelse og et langvarigere Forløb; særlig ondartet optraadte den paa Ringsaker i Hedemarkens Amt, hvor der mellem 30 af en enkelt Dyr læge behandlede Tilfælde forekom 4 Dødsfald. I alle de ovenfor nævnte Amter med Undtagelse af Hedemarkens Amt syntes Sygdommen næsten at være ophørt ved Aarets Ende. Fra Bratsbergs Amt opgives 10 Tilfælde af Amtsdrylægen i Kragerø; de fleste af disse antages at have udbredt sig ved Smitte fra Stalden i «Oplandske Hotel», hvor der havde staaet Heste, der tilhørte Hestehandlere østenfra. (Manstad). Ogsaa i Stavanger og søndre Bergenhus Amt forekom en Del Tilfælde; hvorvidt disse staa i Forbindelse med Epizootien østenfjelds, vides ikke med Sikkerhed; Sygdommen siges indført fra andre Kanter af Landet ved Handelsheste. Nordenfjelds synes Sygdommen kun at have vist sig i Selbu (1 Tilfælde) og i Stjørdalen (4 Tilfælde). Dødeligheden var ikke stor. Af 866 behandlede Heste døde eller dræbtes 24, men det bemærkes udtrykkelig om flere af disse, at de bleve dræbte paa Grund af at de vare for gamle. Om Sygdomstilfældenes og Dødsfaldenes Fordeling paa de enkelte Amter se forøvrigt Tabel IV.

Af **Kværke** opføres 828 Tilfælde, hvoraf 42 dræbte eller døde mod 1170 med 42 Dødsfald i 1885. Fra Hviteseid i Bratsbergs Amt, hvor Sygdommen lige som forrige Aar var meget udbredt, anføres, at den gjerne kommer ind i Bygden enten fra Markedspladsene i Drammen, Kongsberg og Skien, eller ogsaa følger den Hestedrifterne vestenfjelds fra om Høsten. Paa sidstnævnte Maade førtes Smitten om Høsten 1885 til Bygderne langs Hovedveiene i Vinje, Høidalsmo, Brunkeberg, Hviteseid og Silgjord; de fleste Tilfælde optraadte i Høidalsmo, hvor Sygdommen viste sig ondartet og bevirkede nogle Dødsfald. I Januar til Marts 1886 forekom flere Tilfælde i Hviteseid og Brunkeberg Hovedsogn, hvorefter Sygdommen syntes ophørt, indtil den om Høsten efter Udstillingen i Silgjord, under hvilken flere Drifter af «Nordheste» passerede Bygderne, viste sig i Silgjord, hvor den siden holdt sig til Aarets Slutning. (Bjørnsen). Fra indre Søndhordland omtales en heftig Kværkeepizooti, der paa nogle Gaarde angreb alle de unge Heste og medførte flere Dødsfald; i mange Tilfælde optraadte Metastaser i indre Organer, muligens paa Grund af de daarlige hygieniske Forhold. (Smith). Ogsaa fra nordre Trondhjems Amt anføres, at Kværken, hvor den optraadte i smaa, varme og kvalme Stalde, i Regelen var temmelig ondartet og havde Tilbøielighed til Metastasering. (Lian). 6 Gange omtales **Luftrørsnit** ved Kværke.

Forgiftning iagttoges hos 2 Heste, efterat de havde spist nogle friske Aconitplanter; begge kom sig paa 3 Dage. (Vold).

Ved **Kastrationer** synes der fremdeles som oftest at anvendes Klemmer. Flere Dyrlæger benytte dog i den senere Tid Brændemethoden under Chloroformnarkose. Amtsdyrlægen i Christians Amt anfører at have kastreret 33 Hingste, hvoraf 32 med Afbrænding; for alles Vedkommende var Forløbet gunstigt, og Helbredelse indtraadte hurtigt. (Ødegaard).

Hos et 2 Aar gammelt Føl borttoges et menneskehovedstort **Bensarkom**, der havde udviklet sig efter et Trauma. Den forreste Del af Underkæben med tilhørende Fortænder og Hjørnetand blev bortskaaret; Resultatet heldigt. (Jocobsen).

Fødselshjælp opgives ydet i 19 Tilfælde; Indikationer og Udfald anføres kun for 4:

Fødselsuregelmæssighed.	Udfald for Moderdyr	Udfald for Afkom		
	levende.	levende.	dræbte.	død.
Tverleie	1	1		
Feilagtigt Leie uden nærmere Opgave	1	-	1	-
Afdødt Foster	2	-	-	2
Tilsammen	4	1	1	2
		4.		

Koen.

Ialt haves Opgaver over 920 dræbte paa Grund af Sygdom og 363 døde; desuden døde eller dræbtes 46 efter Fødselsoperationer.

Af **Miltbrand** opgives 145 Tilfælde mod 164 i 1885 og 122 i 1884. Ligesom de foregaaende Aar indtraf det overveiende Flertal i søndre Bergenhus Amt, særlig i Bergens Omegn, hvor 69 Kreaturer opgives som døde af Sygdommen. I Almindelighed forekom kun 1—2 Dødsfald paa hver Gaard. Spøriske Tilfælde omtales ogsaa fra Søndhordland (9) og fra Hardanger (4). Udenfor søndre Bergenhus Amt opgives de fleste fra Christiania By (9), Smaalenenes Amt (8), Hedemarkens Amt (8) og Jarlsberg og Laurviks Amt (7). Fodring med Affaldsmel (Klid af Rug, hovedsagelig indført fra Rusland) anføres som mulig Smittearsag ved nogle sporadiske Tilfælde paa Mossekanten. (Schmidt). Ogsaa fra Elverum anføres, at Anvendelsen af kunstige, fra Udlandet indførte Foderstoffer muligens tør være Aarsag til Sygdommens hyppigere Optraeden i den senere Tid. (Øvergaard). Derimod antages, for Loms Vedkommende, inficerede Havnegange at spille den væsentligste Rolle. De i en Række af 15 Aar ikke faa iagttagne Tilfælde have alle forekommet i en Kreds omkring Gaarden Aamodt, hvor Kreaturerne træffe sammen paa Havnegange, der ved Miltbrandkadavernes ufuldstændige Nedgravning i ældre Tider ere blevne inficerede med Miltbrandbaciller. Almuen ansaa nemlig dengang ikke Sygdommen, der fører det eendommelige Navn «Gangskot», for smitsom, men satte den i Forbindelse med Troldskab eller Mennesker, der havde «gjort ildt» paa vedkommende Dyr. Fra flere Kanter omtales Smitteoverførelse til andre Husdyr. I Etne smittedes saaledes etsteds 3 Hunde, hvoraf 1 døde, et andet Sted 1 Hund og 1 Kat. Paa en Gaard i Nitedalen angrebes en Mand, der havde rensset Fjøsset efter en af Miltbrand død Ko, af *Pustula maligna* paa høire Haand, men helbrededes (Distriktslæge

W. Møller). I Elverum døde 1 Mand efter at have assisteret ved Slagtning og Nedgravning af en miltbrandsyg Ko. (Distriktslæge Arentz). Om Miltbrand forevrigt se Dyrlæge Nielsens Indberetning «Om Miltbrandssygdomme», der er trykt som Bilag.

Under Benævnelserne **Typhus** er anmeldt 7 Tilfælde fra Smaalenenes Amt (Fredrikstad Omegn og Skibtvæt), 4 Tilfælde fra Bratsbergs Amt (Bamle), 12 fra søndre Bergenhus Amt (Omegn af Bergen) og 3 fra nordre Trondhjems Amt (Inderøen), alle sporadisk optrædende.

Kalvningsfeber forekom temmelig ofte i Tønsbergs Omegn og synes at have tiltaget i Hyppighed, siden Anvendelsen af Kraftfoder blev mere almindelig; stærk, hidsende Fodring strax før og efter Kalvningen, særlig naar Dyrene opholde sig i smaa, kvalme og trækfulde Fjøs, hvor de ere let udsatte for Forkjølelse, anføres som en væsentlig Aarsag til Sygdommen. Paa større Fjøs med god Ventilation og jevnere Fjøsvarme viser den sig uagtet meget kraftig Fodring sjældnere. (Venaas).

Sygdomme i Mund og Klover. Af saadanne Sygdomme, der kun havde sit Sæde i Munden, opgives fra Christiania By 15 og fra Hedemarkens Amt 6, af saadanne, der kun havde sit Sæde paa Kloverne 20 fra Hedemarkens Amt og 20 fra nordre Trondhjems Amt. Desuden forekom i Akershus Amt 12 (paa en Gaard i Hakkedalen 3, paa en Gaard i Skedsom 9) og i Smaalenenes Amt 5 (i Besætningerne paa 2 Gaarde i Rokke Annex til Berg) Tilfælde, der af de anmeldende Dyrlæger ere opførte som den specifikke Mund- og Klovesyge (aphthæ epizooticæ). Saavel i Smaalenene, hvor Sygdommen optraadte i August, som i Akershus, hvor Tilfældene indtraf i August og September, standsede den i Løbet af nogle Uger, udbredte sig ikke udenfor de ovennævnte Besætninger og betingede ingen Dødsfald. Nogen sandsynlig Smittekilde blev ikke paavist. Fra Christians Amt (vestre Slidre) er ogsaa opført et Tilfælde, hvis specifikke Natur ansees for tvivlsom.

Ondartet Katarrhalfeber optraadte med for det meste spredte Tilfælde i Akershus (Urskog, Sørum, Gjerdrum), Smaalenene (Fredrikshalds Omegn), Jarlsberg og Laurviks Amt (Laurdal, Stokke), Hedemarkens Amt (Vang og flersteds), i Østerdalen (Elverum, Aasnæs, Hof, Tønset, Trysil), Christians Amt (Gran, østre Toten, hvor 6 Tilfælde paa en Gaard, vestre Slidre og Lom), Bratsbergs Amt (Hviteseid), søndre Bergenhus Amt (Bergens Omegn, Voss og Hardanger), nordre Bergenhus Amt (Hyllestad, 4 Tilfælde paa en Gaard), søndre Trondhjems Amt (Selbu, Orkedalen, Fosen) og i nordre Trondhjems Amt (Overhalden og Stjørdalen). Som Bilag findes indtaget «Veiledning til at kjende og behandle ondartet Katarrhalfeber hos Hornkvæget» af Kommunedyrlæge Ivar Nielsen.

Paa en Gaard i Os Herred i nordre Østerdalen optraadte i December Maaned en eiendommelig smitsom Sygdom, der fra først af blev antagen for Miltbrand. Af en Besætning paa 17 Kreaturer indsygnede paa kort Tid 5 og maatte dræbes; de tilbageværende flyttedes fra det befængte Fjøs, hvorefter Sygdommen ophørte. Ved mikroskopisk Undersøgelse paa Rigshospitalets pathologisk-anatomiske Laboratorium af Blodet fra et af de dræbte Dyr fandtes en Masse Mikrokokker, medens Miltbrandbaciller ikke kunde paavises. Forraadningsprocessen var dengang imidlertid for vidt fremskreden til at Undersøgelsen kunde give noget tilstrækkelig oplysende Resultat. (Molstad).

Fordøielsessygdomme anføres at have været almindelige mellem Kvæget i Søndhordland som Følge af den regnfulde og kolde Sommer, under hvilken Høet blev altfor udvandet og lidet næringsholdigt. (Smith).

Af **Forgiftningstilfælde** opgives 103, hvoraf 29 med dødeligt Udfald. De fleste af disse synes som sædvanlig forårsagede ved Kviksølv, der, lavet til Graasalve, paa mange Steder anvendes til at fordrive Utøi.

Tabel IV. IV. Sygdomme hos Hesten. ¹⁾	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1			2			3			4			5		
					Christiania By.			Akershus Amt.			Smaa- lenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg og Laurviks Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Miltbrand	13	-	12	7	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
Typhus	7	-	2	4	-	-	-	-	-	-	6	-	1	1	-	1	-	-	
Føllesyge	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Børbetændelse	5	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skarlagensfeber	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Rosen, Pletfeber	207	1	1	47	17	-	-	16	-	-	22	-	-	17	-	-	18	-	
Mundsyge	3	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Muk	550	1	-	63	18	-	-	59	-	-	56	-	-	38	-	-	17	-	
Katarrhalfeber, Influenza. Andre katarrhalske Til- fælde, Strengel	876	8	16	32	311	1	7	200	-	1	104	-	1	23	-	-	16	-	
Kværke	1236	7	22	62	113	-	-	96	-	-	63	-	-	67	-	-	66	-	
Halsbetændelse	828	11	31	62	18	-	-	37	-	-	81	1	1	34	1	1	46	-	
Lunge- og Brystbetændelse Brystvatersot	364	-	4	47	8	-	-	17	-	-	60	-	-	25	-	-	11	-	
Hjerte- og Hjerteposebe- tændelse	165	8	16	50	11	-	4	12	2	-	11	-	2	28	-	5	8	2	
Rheumatisme og rheuma- tisk Feber	24	2	3	13	-	-	-	2	-	-	2	-	-	5	2	1	1	-	
Diarrhoe	26	1	4	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	1	-	-	
Forstoppelse	131	1	2	40	10	-	-	7	-	-	19	1	-	18	-	1	8	-	
Indigestion	148	1	3	37	9	-	-	10	-	-	17	-	-	4	-	-	8	-	
Kolik	201	6	13	35	6	-	2	12	-	-	30	1	2	24	1	-	3	-	
Forgiftninger	823	-	1	68	69	-	-	95	-	-	182	-	-	82	-	-	52	-	
Bughinde, Mave- og Tarm- betændelse	665	7	35	72	45	-	3	85	-	5	71	2	3	75	2	2	68	-	
Gastrisk Feber	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Leverbetændelse, Galde- feber og Gulsot	81	6	17	36	2	-	1	11	1	2	7	1	2	11	2	2	2	-	
Flyndresyge, Vatersot og Blegsot	53	-	-	18	6	-	-	3	-	-	9	-	-	4	-	-	9	-	
Ormetilfælde	20	1	2	7	-	-	-	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hjernebetændelse og Koller Lamheder	4	-	3	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	
Kramper	161	-	2	38	2	-	-	11	-	-	5	-	-	8	-	-	-	-	
Stivkrampe	46	8	8	23	3	1	-	11	2	3	10	2	2	3	-	-	7	2	
Nyrebetændelse	91	8	5	32	6	-	-	7	1	-	20	-	1	20	2	1	4	2	
Blodpis	23	1	2	12	1	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	
Skab	33	8	10	20	3	2	1	2	-	2	1	-	-	2	1	1	-	-	
Udslet, Lus og Kløe	92	4	12	36	9	1	2	10	-	-	15	-	1	12	-	1	5	-	
Lungetæring, Tuberkler, Perle- og Rognesyge	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	
Asthma	50	-	-	12	-	-	-	6	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	
Benskjørhed og Slikkesyge Øiensygdomme	1225	-	-	62	36	-	-	132	-	-	92	-	-	244	-	-	14	-	
	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	185	7	-	46	10	2	-	20	-	-	50	-	-	20	-	-	9	3	
	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
	204	-	-	47	15	-	-	13	-	-	17	-	-	17	-	-	9	-	

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte Tilfælde anføres som behandlede følgende: Koldfeber 1, (1 dræbt), Kræft 1 (død), Rygmarvsbetændelse 1 (dræbt), Apoplexi 1 (død), Rachitis 2, (1 dræbt).

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	8	-	7	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41	-	-	31	1	-	-	-	-	3	-	-	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	29	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
102	-	-	66	-	-	17	-	-	9	-	-	3	-	-	77	1	-	-	-	-	-	-	28	-	-	2	-	-	-
120	5	4	52	-	1	10	-	-	-	-	-	12	2	-	23	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-	-
148	-	-	192	-	4	12	-	-	13	-	-	9	-	-	135	4	18	49	2	-	-	-	101	-	-	172	1	-	-
144	1	-	157	2	12	65	-	4	-	-	-	11	4	-	77	1	4	2	-	-	-	-	37	-	3	119	1	6	-
68	-	-	57	-	1	8	-	1	3	-	-	3	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	99	-	1	-
33	2	3	23	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	4	1	-	4	-	-	-	-	4	1	1	24	-	1	-
-	-	-	4	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	8	-	-	-
7	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	8	-	1	-
12	-	-	20	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	6	-	1	-	-	-	3	-	6	-	-	18	-	-	-
20	-	-	15	-	-	11	-	-	1	-	-	1	1	-	26	-	3	1	-	-	-	-	8	-	-	17	-	-	-
21	-	1	18	-	-	6	-	-	5	-	2	1	1	-	22	1	2	16	1	2	-	-	11	-	-	26	1	1	-
96	-	-	106	-	-	26	-	-	4	-	-	4	-	-	13	-	-	3	-	-	-	-	26	-	1	65	-	-	-
47	1	2	60	-	1	9	-	1	8	-	-	15	1	1	53	1	6	9	-	-	1	-	33	-	1	86	-	9	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
10	-	1	11	-	3	4	-	-	1	-	1	-	-	-	5	1	2	-	-	-	-	-	8	-	2	9	1	-	-
13	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	1	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	12	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
59	-	-	23	-	-	7	-	1	-	-	-	2	-	-	17	-	1	-	-	-	2	-	8	-	-	17	-	-	-
3	1	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	4	-	-	-
13	-	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	8	1	-	-
4	-	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5	1	-	-
1	1	-	2	-	-	11	1	1	1	-	-	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	5	1	3	-
9	1	1	12	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	15	1	4	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	11	-	-	-
366	-	-	72	-	-	32	-	-	4	-	-	9	-	-	25	-	-	-	-	-	-	-	143	-	-	54	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
9	1	-	24	-	-	2	-	-	1	-	-	3	1	-	7	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	16	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50	-	-	57	-	-	3	-	-	3	-	-	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	3	-	-	-

simpel Feber 3, Neldefeber 11, Forfangenhed 21, (1 dræbt), Hjertehypertrofi 1 (død), Pyæmi 3,

Tabel IV og V. Sygdomme hos Hesten og Koen.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1 Christiania By.			2 Akershus Amt.			3 Smaa- lenenes Amt.			4 Buskeruds Amt.			5 Jarlsberg og Laurviks Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Aborter.....	10	-	1	6	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efterbyrdens forhalede Af- gang.....	24	-	-	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse.....	35	-	-	21	-	-	-	7	-	-	3	-	-	1	-	-	4	-	-
Feil ved Melken.....	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde.....	6452	50	15	67	458	1	-	745	9	5	808	8	1	733	1	-	255	3	-
Tilsammen.....	-	147	245	-	-	8	21	-	16	21	-	16	17	-	12	18	-	12	9
Operationer:																			
Kastrationer.....	1918	1	-	63	15	-	-	225	-	-	174	-	-	141	-	-	87	-	-
Fødselshjelp.....	19	-	-	10	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
V. Koen ¹⁾ .																			
Miltbrand.....	145	3	136	27	9	-	9	5	1	3	8	1	6	4	-	4	7	-	7
Typhus.....	29	-	15	5	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber.....	531	206	37	64	17	9	-	74	34	1	76	35	-	83	43	1	51	13	-
Børbetændelse.....	155	30	10	48	1	1	-	19	3	-	16	5	-	5	2	-	12	2	-
Ægte Kopper.....	46	-	-	7	-	-	-	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen, Pletfeber.....	77	2	-	25	2	-	-	8	-	-	12	-	-	6	1	-	5	-	-
Sygdomme i Mund og Klover.....	79	6	-	7	15	-	-	12	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Mnk.....	116	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Katarrhalfeber.....	129	31	23	35	-	-	-	9	3	2	14	2	-	-	-	-	4	1	2
Andre katarrh. Tilfælde .	147	5	2	32	5	-	-	22	1	-	14	1	-	19	1	1	12	-	-
Halsbetændelse.....	46	1	-	16	-	-	-	6	-	-	8	-	-	3	-	-	-	-	-
Lunge- og Brystbetændelse	203	34	7	50	7	2	-	37	7	-	9	2	-	21	4	-	5	2	3
Brystvatersot.....	37	12	2	15	-	-	-	1	1	-	2	2	-	6	2	-	2	-	1
Hjerte- og Hjerteposebe- tændelse.....	90	54	5	33	6	3	-	6	4	-	9	7	-	2	2	-	8	5	1
Rheumatisme og rheuma- tisk Feber.....	145	9	-	34	-	-	-	17	1	-	9	-	-	18	1	-	14	1	-
Diarrhoe.....	526	42	11	62	8	-	-	30	1	1	43	-	-	51	5	7	43	3	-
Forstoppelse.....	466	25	6	60	4	-	-	62	1	2	71	1	-	29	1	-	27	3	-
Indigestion.....	811	9	1	68	16	-	-	142	-	-	82	-	-	51	-	-	94	-	-
Kolik.....	60	1	1	23	-	-	-	13	-	-	10	-	1	1	-	-	7	-	-
Forgiftninger.....	103	11	18	26	-	-	-	20	1	9	27	2	2	2	-	-	2	-	-
Trommesyge.....	303	18	8	60	8	-	-	42	2	-	32	3	1	23	-	1	5	-	-
Bughinde, Mave- og Tarm- betændelse.....	154	44	17	43	-	-	-	29	8	7	13	5	3	18	9	2	4	3	-
Gastrisk Feber.....	135	5	2	26	11	1	-	3	-	-	9	1	-	5	-	-	17	-	-
Leverbetændelse, Galde- feber og Gulsot.....	80	8	1	21	-	-	-	2	-	-	6	-	-	2	2	-	5	1	-
Flyndresyge, Vatersot og Blegst.....	28	10	-	6	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	2	-	-	-	-
Ormetilfælde.....	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Dreiesyge.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte Tilfælde anføres som behandlede følgende: Lungetæring 1 (død) 2 døde). Kræft 4, (3 dræbte, 1 død), Mishandling 2 (dræbte), fremmed Legeme i Spiserøret 1 (dræbt), Bør

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	
2	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1106	8	-	807	7	5	41	-	1	39	4	-	43	3	-	130	1	2	32	-	-	3	-	-	410	5	-	842	-	1
	22	17		10	33		1	9		4	3		14	7		13	48		3	3		1		8	9		8	29	
249	-	-	500	-	-	10	-	-	7	-	-	58	-	-	109	-	-	-	-	-	-	-	-	145	-	-	198	1	-
6	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	
8	-	8	4	1	3	2	-	2	4	-	4	4	-	4	86	-	82	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1	
-	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	12	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	3	
36	12	6	20	3	2	11	3	1	17	7	1	29	11	2	40	5	19	1	-	-	-	-	-	25	9	1	51	22	3
16	4	-	20	1	4	2	-	-	3	-	-	4	1	-	16	2	4	-	-	-	-	-	-	6	3	-	35	6	2
4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	-	-
4	1	-	11	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	
26	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	5	-	
102	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	1	-	
23	8	1	13	1	1	10	-	3	-	-	-	-	-	23	6	9	-	-	-	-	4	3	-	10	5	1	19	2	4
15	-	-	22	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	25	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
6	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	1	-	
37	2	1	18	3	1	6	2	-	-	-	-	1	1	-	14	4	2	-	-	-	1	-	-	2	1	-	45	4	-
3	-	-	4	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	15	2	-
11	8	-	4	3	1	7	6	1	3	-	3	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	11	6	-	20	7	-
5	1	-	2	-	-	8	-	-	-	-	-	1	-	-	13	2	-	-	-	-	2	-	-	9	1	-	47	2	-
100	2	1	84	19	-	21	1	1	6	-	-	2	-	-	62	4	-	2	-	-	3	-	-	19	1	1	52	6	-
55	3	1	49	1	1	9	-	-	5	-	-	7	1	-	52	5	1	-	-	-	2	-	-	31	2	-	63	7	1
89	1	-	60	1	-	23	-	-	24	2	-	12	-	-	88	5	-	2	-	-	1	-	-	36	-	-	91	-	1
5	1	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	6	-	-
28	1	-	2	-	1	-	-	-	8	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	11	2	2
33	2	2	52	1	1	4	-	-	1	-	-	7	3	-	25	2	1	-	-	-	-	-	-	16	-	-	55	5	2
18	6	-	19	3	3	3	-	-	-	-	-	1	-	1	11	3	1	-	-	-	1	-	-	13	1	-	24	6	-
27	2	1	21	-	-	2	1	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	5	-	-	30	-	-
36	-	-	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	16	4	1
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	15	6	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

manglende Parrelyst 19 (4 dræbte), Kvæling 1 (død), Fedtlever 2 (dræbte), Koldfeber 5, Pyæmi 9 (3 dræbte), slyngning 5 (3 dræbte), Børkrænkning 55 (4 dræbte), Bervatersot 1 (dræbt), Brud af Lufttrørsbrusk 1 (død).

Tabel V og VI.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1			2			3			4			5		
					Christiania By.			Akershus Amt.			Smaa- lenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg og Laurviks Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Sygdomme hos Koen og Faaret.																			
Hjernebetændelse	46	21	1	15	-	-	-	4	1	-	4	1	1	3	2	-	1	1	
Lamheder	98	14	3	28	-	-	-	25	7	2	23	5	-	13	1	-	11	-	
Kramper	31	5	3	16	-	-	-	2	-	-	6	-	-	1	-	-	3	2	
Stivkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nyrebetændelse	55	9	4	11	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Blodpis	384	28	18	52	6	-	-	44	3	2	34	3	2	31	1	-	72	4	
Skab	94	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Udslet, Lus og Kløe	18571	-	-	67	224	-	-	2995	-	-	2332	-	-	1386	-	-	1153	-	
Parresyge	85	14	1	15	-	-	-	-	-	-	3	1	-	8	-	1	-	-	
Lungetæring, Tuberkler, Perle- og Rognesyge . . .	154	95	12	32	3	-	-	11	8	-	14	9	-	14	9	2	14	10	
Asthma	6	1	-	6	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	
Benskjørhed og Slikkesyge .	427	31	6	42	6	-	-	19	-	-	32	2	-	13	1	-	55	8	
Øiensygdomme	124	-	-	42	-	-	-	12	-	-	11	-	-	7	-	-	5	-	
Kalvekastning og Aborter Efterbyrdens forhaalede Af- gang	600	2	-	43	23	-	-	38	-	-	22	-	-	20	-	-	16	-	
Yverbetændelse	755	4	4	67	21	-	-	81	1	-	97	-	-	47	-	-	75	-	
Feil ved Melken	789	18	-	64	21	-	-	96	2	-	80	-	-	68	2	-	54	-	
Chirurgiske Tilfælde	419	2	-	44	10	-	-	21	-	-	48	-	-	13	-	-	31	-	
Tilsammen	1922	84	4	66	10	-	-	239	22	-	169	24	1	156	6	-	105	5	
Operationer:		897	358			16	9		112	29		114	17		97	19		64	
Kastrationer	42	-	-	10	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	
Fødselshjelp	591	45	1	66	9	-	-	85	15	-	56	9	-	51	3	-	35	3	
VI. Faaret ¹⁾ .																			
Miltbrand	46	-	44	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Borbetændelse	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Katarrhalfeber	8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andre katarrh. Tilfælde . .	17	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	8	-	-	4	-	
Halsbetændelse	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
Lunge- og Brystbetændelse .	10	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Brystvatersot	8	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	
Rheumatisme og rheuma- tisk Feber	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoe	17	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Forstoppelse	15	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Indigestion	14	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	1	-	
Kolik	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Forgiftninger	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	
Trommesyge	21	5	1	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	1	-	-	
Bughinde, Mave- og Tarm- betændelse	8	2	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gastrisk Feber	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte Tilfælde anføres som behandlede for: Saar 2, Skedebetændelse 1

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	25	13	-	
5	-	-	8	-	-	-	-	-	3	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	1	
3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	9	3	1	
5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	36	3	4	-	-	-	-	-	1	-	-	9	2	-	
20	2	-	37	1	3	17	1	-	10	1	-	1	-	-	47	7	-	-	-	-	2	-	20	1	1	43	4	-	
53	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29	-	-	
5954	-	-	1166	-	-	16	-	-	11	-	-	70	-	-	891	-	-	-	-	-	3	-	1939	-	-	431	-	-	
52	6	-	6	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	7	-	
22	8	-	15	6	5	9	3	-	4	4	-	3	3	-	32	28	3	1	1	-	-	-	3	3	-	9	3	-	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	
105	2	-	31	5	-	11	2	-	2	-	-	-	-	-	17	4	2	-	-	-	-	-	12	-	-	124	7	4	
48	-	-	11	-	-	7	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	15	-	-	
329	-	-	84	-	-	22	-	-	-	-	-	8	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	22	2	-	
144	-	-	56	-	3	17	-	-	12	-	-	12	-	-	36	3	-	-	-	-	1	-	42	-	-	114	-	1	
141	8	-	111	1	-	33	-	-	13	-	-	6	-	-	53	2	-	2	-	-	2	-	20	1	-	89	2	-	
70	-	-	9	-	-	8	-	-	2	-	-	-	-	-	33	2	-	-	-	-	7	-	44	-	-	123	-	-	
612	6	-	171	3	2	22	2	-	10	2	-	14	2	-	73	6	-	5	-	-	-	-	164	4	1	172	2	-	
	90	21		57	31		22	10		20	13		26	7		98	141		1	3		3			43	5		134	27
4	-	-	27	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	
86	5	-	71	4	-	13	1	-	5	-	-	25	1	-	24	1	1	-	-	-	-	-	48	1	-	83	2	-	
5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	9	-	32	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	-	
4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	12	2	1	
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	8	2	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	15	4	-	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	5	2	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	

og for Berkræmpning 2

Tabel VI og VII. Sygdomme hos Faaret og Gjeden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1		2		3		4		5			
					Christiania By.		Akershus Amt.		Smaa- lenenes Amt.		Buskeruds Amt.		Jarlsberg og Laurviks Amt.			
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Leverbetændelse, Galde- feber og Gulsot	23	6	2	3	-	-	-	-	-	-	8	1	2	9	3	-
Flyndresyge, Vatersot og Blegsot	341	23	31	13	-	-	-	-	-	13	6	1	-	-	18	5
Ormetilfælde	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dreiesyge	21	10	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lamheder	4	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kramper	5	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stivkrampe	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skab	608	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udslet, Lus og Kløe	198	-	-	7	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-
Lungetæring, Tuberkler, Perle- og Rognesyge...	10	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øiensygdomme	141	5	-	10	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	1	-
Aborter	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efterbyrdens forhalede Af- gang	5	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse	28	3	-	10	-	-	-	2	1	-	-	-	3	-	-	-
Feil ved Melken	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde	26	-	-	11	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	-	71	91	-	-	-	-	-	1	-	-	6	1	-	2	4
Operationer:																
Kastrationer	381	-	-	22	-	-	-	15	-	-	2	-	-	10	-	-
Fødselshjelp	31	3	-	16	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-
VII. Gjeden ¹⁾ .																
Miltbrand	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre katarrh. Tilfælde .	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lunge- og Brystbetændelse	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Brystvatersot	6	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	10	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forstoppelse	6	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indigestion	6	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-
Kolik	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forgiftninger	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trommesyge	9	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bughinde, Mave- og Tarm- betændelse	6	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverbetændelse, Galde- feber og Gulsot	8	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flyndresyge, Vatersot og Blegsot	3	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dreiesyge	12	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse	3	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-
Kramper	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Foruden de i Tabellen opførte anføres som behandlede for: Fremmed Legeme i Spiserøret 1,

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	-		
240	3	20	16	-	2	-	-	-	-	-	-	3	3	5	-	2	-	-	-	-	4	-	-	45	9	5			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	8	-				
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-			
3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-		
117	-	-	608	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-			
-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	116	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	4	-		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-		
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-		
12	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
10	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	5	-	-		
-	4	28	-	-	2	-	1	-	-	-	-	5	9	-	6	38	-	-	-	-	-	-	2	-	-	36	8		
41	-	-	54	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	28	-	213	-	-		
4	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	12	1	-			
1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1		
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-		
3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1	2		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	2	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	5	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	4	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-		
-	-	-	12	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		

Mishandling 1.

Tabel VIII. Sygdomme hos Gjeden og Svinet.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1 Christiania By.			2 Akershus Amt.			3 Smaa- lenenes Amt.			4 Buskeruds Amt.			5 Jarlsberg og Laurviks Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Blodpis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udslet, Lus og Kløe.....	78	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øiensygdomme	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde.....	34	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	-	18	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-
Operationer:																			
Kastrationer	17	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fødselshjelp	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Svinet ¹⁾ .																			
Miltbrand	11	2	7	5	-	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhus	6	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-
Grisefeber	25	3	4	12	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-	2	-	-
Børbetændelse	10	-	1	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	22	3	2	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
Mæslinger	7	-	1	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen og Pletfeber	215	2	12	32	9	-	-	12	-	-	14	-	-	18	-	-	12	-	3
Katarrhalfeber	10	1	1	4	-	-	-	5	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Andre katarrh. Tilfælde ..	12	-	-	5	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Halsbetændelse	45	6	3	21	-	-	-	2	1	-	3	1	-	9	1	-	3	-	-
Lunge- og Brystbetændelse	62	13	7	23	-	-	-	5	1	-	5	1	-	4	1	1	3	2	-
Brystvatersot	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Hjertebetændelse	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rheumatisme og rheuma- tisk Feber	64	4	-	18	-	-	-	12	1	-	4	-	-	9	1	-	2	-	-
Diarrhoe	36	-	4	7	-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Forstoppelse	112	11	7	35	-	-	-	10	1	-	9	2	-	9	-	1	1	-	-
Indigestion	64	1	-	24	1	-	-	22	-	-	6	1	-	11	-	-	3	-	-
Kolik	5	-	1	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forgiftninger	10	2	3	7	-	-	-	3	1	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-
Trommesyge	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bughinde-, Mave- og Tarm- betændelse	21	6	7	13	-	-	-	4	-	2	1	1	-	3	-	2	-	-	-
Gastrisk Feber	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverbetændelse, Galde- feber og Gulsot	13	-	1	5	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	4	-	-
Flyndresyge, Vatersot og Blegst	4	1	-	4	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Tinter	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-
Ormetilfælde	7	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse	51	9	8	17	-	-	-	1	1	-	1	1	-	3	1	1	-	-	-
Lamheder	16	3	-	12	-	-	-	4	1	-	1	-	-	2	-	-	1	-	-
Kramper	65	11	8	20	1	-	-	8	2	-	5	2	-	2	-	-	3	-	2
Stivkrampe	4	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-
Nyrebetændelse	3	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Udslet, Lus og Kløe	13	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Foruden de i Tabellen anførte Tilfælde opføres som behandlede for: Rachitis 16 (3 døde)

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
75	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
27	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
-	1	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	10	3	
8	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	
7	1	3	2	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1	
6	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
15	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
10	-	1	5	-	-	6	1	-	5	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	105	1	8	
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	
12	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	10	3	-	
11	-	2	14	3	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	18	5	1	-	
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	2	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	14	-	-	
31	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
25	2	2	20	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	34	2	1	
6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	8	-	-	
4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	8	4	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	2	
4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	5	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	32	6	4	
1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	1	-	
15	2	3	8	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	1	15	3	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	
10	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	

og for Mishandling 4 (1 dræbt).

Tabel IX. Sygdomme hos Svinet og Hunden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1			2			3			4			5		
					Christiania By.			Akershus Amt.			Smaa- lenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg og Laurviks Amt.		
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
Lungetæring, Tuberkler, Perle og Rognesyge . . .	3	1	1	2	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Benskjørhed og Slikkesyge . . .	14	-	-	5	-	-	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Øiensygdomme	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Aborter	4	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Efterbyrdens forhalede Af- gang	4	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse	8	1	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Feil ved Melken	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde	115	9	7	36	1	-	-	22	3	4	16	5	-	7	-	-	1	-	-
Tilsammen		99	91						16	10		15			5	8		9	5
Operationer:																			
Kastrationer	882	1	1	56	-	-	-	92	-	-	20	-	-	46	-	-	43	-	-
Fødselshjelp	50	12	1	23	-	-	-	10	2	-	1	-	-	5	1	-	5	1	1
IX. Hunden.																			
Miltbrand	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyge	202	15	39	-	55	-	11	14	-	4	41	2	7	11	2	2	9	1	2
Andre katarrh. Tilfælde . . .	41	-	2	-	21	-	1	2	-	-	1	-	-	8	-	-	2	-	-
Halsbetændelse	8	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Lunge- og Brystbetændelse . .	7	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjerte- og Hjerterposebe- tændelse	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Rheumatisme og rheuma- tisk Feber	17	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-
Diarrhoe	11	-	-	-	6	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Forstoppelse	22	-	1	-	9	-	-	1	-	1	3	-	-	3	-	-	1	-	-
Indigestion	7	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Forgiftninger	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2
Bughinde, Mave- og Tarm- betændelse	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Gastrisk Feber	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flyndresyge, Vatersot, og Blegsot	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ormetilfælde	42	3	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Lamheder	14	2	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	3	-	1	3	-	-
Kramper	13	-	6	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5	-	4
Nyrebetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skab	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-
Udslet, Lus og Kløe	35	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	2	-	-
Parresyge	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øiensygdomme	17	-	-	-	7	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Aborter	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde	122	1	-	-	48	-	-	5	-	-	15	-	-	12	-	-	3	-	-
Tilsammen		26	56				12		5			3	9		5	4		1	8
Operationer:																			
Kastrationer	45	-	-	-	-	-	-	3	-	-	5	-	-	5	-	-	11	-	-
Fødselshjelp	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-

6			7			8			10			11			12			13			14			16			17		
Hede- markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	1	-	15	-	-	4	-	-	-	-	-	1	1	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	23	-	-
	13	24		7	7		4	2					2	3		11								1	4		27	17	
163	-	-	81	-	1	6	-	-	-	-	-	17	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	130	1	-	264	-	-
13	6	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	9	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	1	5	13	2	1	6	-	1	2	1	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	20	6	4	8	-	1	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	-	-	2	-	-	1	1	-	3	-	-	2	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	8	-	-	-	5	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5	1	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	-	-	4	-	-	-	-	12	-	3	1	3	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
	3	5		2	1		1	1		1	1		3			3								7	6				1
7	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	6	-	-	-

Blodpis anføres fra Voss som stadig optrædende; den holder sig til visse Strøg og visse Havnegange. Paa disse Steder nytter det ikke at indkjøbe voxent Kvæg, der uden Skaansel angribes af Sygdommen og næsten altid med dødelig Udgang. Dyr andetstedsfra maa indkjøbes som Kalve og opdrættes fra Vinteren af, hvis man vil være sikker. (Hall).

Ringorm (Herpes tonsurans) optraadte paa et Par Gaarde i Aal i Hallingdal, hvor inden 5 Besætninger 13 Dyr befandtes angrebne; paa de samme Steder led nogle Børn af lignende Udslet. Sygdommen forløb let og var efter 3 Ugers Behandling i Tilbagegang overalt, undtagen paa et Sted, hvor Eieren intet havde foretaget til dens Udryddelse. (Olsen).

Tuberkulose opgives fra Smaalenene at være ikke lidet udbredt især paa de større Gaarde i Raade, Rygge og paa Jeløen; paa en af disse Gaarde skal man saaledes paa flere Aar ikke have slagtet en eneste Ko uden at finde mere eller mindre udviklede Tuberkler og Knuder. Overalt, hvor Sygdommen er antruffen, fraraadedes Tillæg af Kalve efter angrebne eller mistænkelige Dyr, ligesom og at anvende disses Melk til Kalve under Opdræt. (Schmidt). Ogsaa fra Jarlsberg og Laurviks Amt anføres Sygdommen at have vist sig flere Gange i et Par større Besætninger, hvor den har holdt sig i nogle Aar. (Venaas). Fra Fron i Gudbrandsdalen, hvor Tilfælde forekomme temmelig ofte, anfører Amtsdyrlæge Ødegaard i sin Praxis at have truffet 5 Tilfælde i forskellige Besætninger og heraf 3 af Ayrshireracen. I søndre Bergenhus Amt er der i den senere Tid forekommet Tilfælde af «Perlesyge» saavel paa Bergenskanten som i Voss. (Hall, Lekven).

Kalvekastning, hyppig i Forbindelse med manglende Afgang af Efterbyrden, har i flere Aar forekommet væsentligst paa Gaarden Kambo i Moss Landsogn og ellers ikke lidet udbredt, uden dog som paa førstnævnte Sted at være saa at sige stationær. (Schmidt). Amtsdyrlæge Benzen i Holmestrand, der efter Listen har behandlet 19 Tilfælde af Kalvekastning og 23 af forhalet Efterbyrdsafgang, anslaaer de Tilfælde, der ikke kom under Dyrlægens Behandling til omkring 200.

Med Hensyn til **besværlige Forløsninger** henvises til omstaaende Tabel, (se Side XIX), som viser forekommende Fødselsuregelmæssigheder samt Udfald for Moderdyr og Afkom.

Faaret.

Som Miltbrand er opført 5 Tilfælde i Hedemarkens Amt, 9 i Stavanger og 32 i søndre Bergenhus Amt. Ifølge Undersøgelse af Dyr læge Nielsen (se Bilaget til Veterinærberetningen for 1885) ere i al Fald en Del af disse at opfatte som «Braadsot», en hidtil ikke nøiere kjendt Infektionssygdom (jfr. Kommunedyr læge Nielsens Afhandling om «Braadsot hos Faaret» i dansk Tidsskrift for Veterinærer, Række 2, Bd. 18, Pag. 1). Om Sygdommen skriver Amtsdyrlæge Lekven bl. A. at den maa antages at staa i Forbindelse med Overgang fra et Foder til et andet, da Tilfældene just indtræffe paa den Tid, hvor slige Foderforandringer indtræde. Dyrene, snart et snart flere i samme Besætning, angribes meget heftig og dø efter 12 til 48 Timers Forløb; ved Sektionen findes altid en større eller mindre Mængde Vand i Bughulen.

Dreiesyge optraadte i Vats Sogn i Stavanger Amt og havde paa fire Gaarde bevirket omtrent 25 Faars Død, før Dyr lægen blev underrettet om Sagen. Ved dennes Ankomst fandtes paa den ene Gaard atter 2 Dyr syge, der senere

Fødselshjelp hos Koen.

Tabel X. Fødselsuregelmæssigheder.	Udfald for Moderdyr.				Udfald for Afkom			
	lev.	dræbte.	døde.	uopg.	lev.	dræbte.	døde.	uopg.
Bækkensneverhed	-	1	-	-	-	-	1	-
For svage Veer	5	-	-	-	4	-	1	-
For trange ydre Fødselsveie	7	4	-	-	6	4	1	-
Kramper i Børunden og manglende Eftergivenhed	6	3	-	-	4	1	1	3
Børslyngning	20	6	1	-	16	4	5	2
For stort Foster	7	-	-	-	5	2	-	-
Hovedet bøiet til den ene Side ..	48	3	-	-	23	12	6	10
— i andre Leier	15	1	-	-	11	2	2	1
Forben over Nakken	1	-	-	-	1	-	-	-
Bagbenene rettede forud	1	-	-	-	1	-	-	-
Tilbagebøiede Forben	7	-	-	-	3	1	-	3
Skulderstilling	11	-	1	-	5	1	3	3
Knæstilling	12	-	-	-	8	2	1	1
Baglændsleie	18	-	-	-	13	-	2	3
Hasestilling	12	-	-	-	5	1	-	6
Sædestilling	18	-	-	-	8	2	2	6
Tverleie	6	1	1	-	-	3	-	5
Rygleie	16	4	-	-	12	2	3	3
Yverstilling	16	-	-	-	12	-	1	3
Feilagtigt Leie uden nærmere Op- gave	31	-	-	-	2	4	6	19
Tvillinger	6	1	-	-	4	-	4	6
Misdannelser	6	-	-	1	-	3	2	2
Afdødt Foster	18	10	-	-	-	-	28	-
Uopgiven Indikation	4	-	-	-	4	-	-	-
Tilsammen	291	34	3	1	147	44	69	76
	329				336 ¹⁾			

¹⁾ Deraf 7 Tvillinger.

døde. Ved Besigtigelse af Hundene paa Gaarden og hos Naboen fandtes begge befængte med levende Bændelorme. (Follum).

Skab, der tidligere har været adskillig udbredt i Landet, har i de senere Aar været i stærk Tilbagegang; efter de indkomne Beretninger synes den for Tiden kun at have nogen større Udbredelse i Christians Amt (søndre Gulbrandsdalen) og i Lister og Mandals Amt (Egen Sogn).

Svinet.

«Miltbrand» forekom spredt i Skedsmo og Nitedalen, ved Stavanger og Bergen samt i Frosten.

Hunden.

Hvalpesyge udbrød om Høsten i Fron i Gudbrandsdalen, bragt derop med en Hund fra Kristiania; Sygdommen var meget udbredt og en Mængde Hundes dødsfald dræbtes paa Grund af indtrædende Lamhed; kun 5 kom under Dyrlægens Behandling. (Ødegaard).

Om **Husdyrrøgten** anføres fra Smaalenene, at den saavel for Hestens som Koens Vedkommende gennemgaaende er upaaklagelig. Staldene ere i Almindelighed rummelige og velindrettede, og de gamle Fjøs ere for det meste erstattede med nye, ret hensigtsmæssige Bygninger. Dog er Spiltougenes og Baasenes Skraaning for stor, hvilket betinger Sygdomme i Dyrenes Baglemmer, Benlidelser, Seneskedebetændelser o. d. Paa Strøelse vil man ogsaa gjerne spare, og Hudpleien staar noget tilbage. Det tunge Hovbeslag med høie Hager og Grev vedligeholdes, medens der udvises større Omhyggelighed med Skoningen. Anledning til Græsning om Sommeren er for knap for Kreaturerne, hvilket maa ansees for en ikke uvæsentlig Grund til den ikke lidet udbredte Tuberkulose og Kalvekastning. (Schmidt). Fra Lesje anføres, at de nye Stalde og Fjøs bygges mere tidsmæssige og rummelige, medens de gamle vare mørke, skidne og trange. Paa Grund af de høie Foderpriser vil Folk gjerne spare paa baade Hø og Halm. (Elnæs). De samme Klager over for trange Fæhuse og forsømt Renlighed lyder ogsaa fra Fron. (Ødegaard). Fra Voss angives, at Kvægstellet i de senere Aar har gaaet ganske betydelig fremad, takket være Jernbanen, der har affødt Oprettelsen af endog 2 betydelige Meierier. Gaardenes Udskiftning, der foregaar raskt over hele Fogderiet, har givet Anledning til Opførelse af mange tidsmæssige Udhuse. (Hall). Ogsaa fra Overhalden og Værdalen anføres, at det gaar godt med Kreaturstellet paa Grund af de med Held drevne Meierier. (Saugestad og Anzjøn). I Frosten siges Stellet ogsaa at gaa fremad, jevnt om end smaat, baade for Hestens og Koens Vedkommende. De flaue Priser paa Fedevarer i Forbindelse med den almindelige kuende Virkning, som de slette Tider øve paa Landmanden, mærkes ogsaa der og tvinger Folk til vel at overveie om de Skridt, der foretages, virkelig ere Fremskridt. (Skar).

Husdyravlen. Den almindelige Hesterace i Smaalenene er den «Op-landske» (Gulbrandsdalske), dog stærkt paavirket ved Krydsninger med Dyr af udenlands Race og Fjordheste. Ogsaa for Koens Vedkommende finder en udbredt Krydsning Sted. Hovedtyperne ere Ayrshire-, Telemarks- og det gamle Smaalenskvæg, tildels indblandet med svenske Kjør, tildels med smaa Fjordkjør, der synes at trives vel og ere lønnende som Melkekjør. (Schmidt). I Hallingdal anvendes nu kun mere fremragende Hingste som Avlsdyr. Ogsaa for Koens Vedkommende henvender man mere Opmærksomheden paa Avlen. Telemarksracen i de forskjelligste Blandingsforhold er vistnok fremdeles Idealet for den gode Melkeko; men der findes paa mange Steder virkelig gode Melkedyr af den almindelige «Hallingrace». (Olsen). Fra Gudbrandsdalen omtales ogsaa, at man særlig for Hestens Vedkommende bliver mere og mere omhyggelig med Valget af Til-lægsdyr. Man foretrækker Egnens egne Racer. Kvægracen formenes, især for Vaages Vedkommende, fuldkommen at kunne sættes ved Siden af den Telemarkske i Melkeevne. (Bjørndal). I Voss er Telemarkskvægracen indført til mange Steder og viser sig i alle Henseender vel skikket for Vestlandets Indlandsbygder. (Hall). I Frosten gaar Faareavlen fremad; især lægges der Vind paa at holde Tuterøraceren ren, og ved Udvalg af dens bedste Individuer søge den udviklet til gode brugbare Dyr.

Kvaksalveriet anføres fra Fron i Gudbrandsdalen at florere, medens Dyr-lægen benyttes meget lidet. (Ødegaard).

E. Bilag.

1. Om Miltbrandsygdommen.

(Af Kommunedyrlæge i Bergen Ivar Nielsen).

Førend jeg gaar over til mit egentlige Emne, Miltbrandsygdommens Forekomst hos os, maa jeg faa Lov at forudskikke et Par korte Bemærkninger om det Standpunkt, hvorpaa vort Kjendskab til Miltbrandsygdommen for Tiden staar, specielt med Hensyn til de Forhold, som har Betydning for Sygdommens Profylaxe.

Den første Opdagelse, som var af praktisk Betydning, var R. Kochs Paavisning af Miltbrandbacillens Sporedannelse udenfor Organismen, samt Paavisningen af disse Sporer forbausende Modstandskraft imod forskellige Paavirkninger. Hermed var Grunden lagt til den rette Forstaaelse af Sygdommen, og de senere Forsøg, hvorved Smittestoffenes Natur blev nærmere paavist, danner vort nuværende Grundlag for Sygdommens profylaktiske Behandling.

Efter Koch findes i det af Miltbrand døde Dyr kun Baciller, og disse formaar, saalænge Dyret ikke er aabnet, ei at udvikle sig videre til Sporedannelse. Under Forhold, hvor en Sporedannelse ikke kan finde Sted, taber Miltbrandbacillen efterhaanden sin Smitteevne. Indtørret i et tyndt Lag sker dette allerede efter 12—30 Timer, i tykkere Lag først efter 2—3 Uger, og i større Organstykker først efter 4—6 Ugers Forløb. Naar bacilleholdigt Blod fortyndes stærkt med Vand, bortdør Bacillerne efter 30 Timer. Bacillerne dræbes ved 1 pCt. Karbolsyreopløsning og af andre Desinfektionsmidler i langt stærkere Fortynding, end der maa til for at dræbe Sporerne.

For at en Sporedannelse skal kunne finde Sted, fordrer Bacillerne en passende Temperatur (ikke under 10°C.), uhindret Tilgang af Luft og Fugtighed. Savnes nogen af disse Betingelser, kan ingen Sporer dannes. Sporerne kan opbevares i indtørret Tilstand, som det synes i ubegrændset Tid, taaler afvekslende Fugtning og Indtørring, Ophold i forraadnende Vædske, kort Tids Kogning og Frysning uden at tabe sin Smitteevne. Ogsaa overfor Desinfektionsmidlerne viser Sporerne en langt større Modstandskraft end Bacillerne. Selv 5 pCt. Karbolsyreopløsning dræber dem ikke sikkert, endog efter dagelang Indvirkning. Sublimat dræber derimod Sporerne i en Fortynding af 1—5000 efter kort Tids Paavirkning.

Vi har altsaa 2 Former af Miltbrandssmittestoffet med væsentlig forskellige Egenskaber, nemlig Bacillerne, der udelukkende findes i det af Miltbrand nylig døde Dyr, og som forholdsvis let ødelægges af forskellige Paavirkninger, hvorfor de under naturlige Forhold er udsat, og ligeledes let dræbes af forskellige

Desinfektionsmidler, — og Sporerne, som dannes, naar bacilleholdige Vædske fra det af Miltbrand døde Dyr ved uforsigtig Behandling falder paa Steder, hvor Betingelserne for en Sporedannelse er tilstede (i Fjøsset, paa Gjødeldyngen og paa Bøen), og som har en saa stor Modstandskraft imod de forskjellige Paa-virkninger, hvorfor de under naturlige Forholde er udsat, at de i aarevis kan beholde sin Smitteevne og naarsomhelst fremkalde et nyt Udbrud af Sygdommen. Disse Kjendsgjerninger leder os naturligt til at søge det mest virksomme Middel til at hæmme Sygdommens Udbredning i en forstændig Behandling af Miltbrand-kadaverne. Herpaa har R. Koch allerede i 1876 henledet Opmærksomheden¹⁾, og da der vel neppe kan anføres nogen bedre Autoritet, skal jeg tillade mig at citere hans Udtalelse herom:

«Men den egentlige Masse af Sygdomstilfælde, som næsten altid indtræder under saadanne Forhold, at de nævnte Overføringsmidler (direkte Overførelse fra Dyr til Dyr eller ved Insekter) ere udelukkede, kan kun være forarsagede ved Indvandring af *Bacillus Anthracis*'s Sporer i Dyrets Legeme. Thi Bacillerne selv kan i vedvarende tør Tilstand kun holde sig levedygtige i kort Tid og formaar derfor hverken at holde sig paa fugtig Bund eller at yde Modstand imod vexlende Veirlig, imedens Sporerne derimod paa en neppe trolig Maade formaar at holde sig. Hverken aarelang Udtørring, heller ikke maanedlangt Ophold i forraadnende Vædske eller gjentagen Indtørring og Fugtning formaar at ødelægge deres Spireevne. Naar først disse engang har dannet sig, da er der tilstrækkeligt sørget for, at Miltbrand ikke uddør i en Egn paa lang Tid. At Muligheden for dens Fremkomst ofte nok er givet, er tidligere fremhævet. Et eneste Kadaver, som bliver behandlet paa en uhensigtsmæssig Maade, kan levere utallige Sporer, og om ogsaa utallige af disse Sporer gaar til Grunde uden at komme til Spiring i et Dyrs Blod, saa er dog Sandsynligheden ikke ringe for, at nogle efter længere Tids Afleiring i Jorden eller Grundvandet eller indtørret til Støv paa Haar, Horn, Filler og lignende, eller ogsaa med Vandet naar til Dyrets Hud og her enten direkte igjennem et Saar trænger ind i Blodbanerne, eller ogsaa senere, ved at Dyret kradser sig, bliver indgnedet i en lille Hudafskrabning. Muligens kan de ogsaa fra Luftveiene og Fordøielleskanalen trænge ind i Blod og Lymfekar».

Den eneste praktisk anvendelige Fremgangsmaade for at uskadeliggjøre de umaadelige Mængder af Miltbrandbaciller, som findes i det af Miltbrand døde Dyrs forskjellige Organer, er en tilstrækkelig dyb Nedgravning af Kadavret. Man forhindrer herved, at Bacillerne danner Sporer; thi de savner hertil den nødvendige Temperatur af over 18° C., som ikke naaes i en Dybde af 2 Meter. Pasteurs Paastand om, at Regnorme atter kan bringe Smittestoffet op paa Jordens Overflade, er ved en Række Forsøg modbevist af Koch. Vistnok synes senere Forsøg af Bollinger at give Pasteurs Paastand en, om end svag, Støtte, idet det i et Tilfælde lykkedes ham at fremkalde Miltbrand hos Forsøgsdyret ved Indpodning af Dele af en Regnorm, som var taget fra en med Miltbrand inficeret Ager. Men overfor dette ene positive Forsøg staar 71 andre Forsøg med negativt Resultat og desuden R. Kochs bekjendte Forsøg, imod hvilke ingen Invending kan gjøres, og som paa det utvivlsomste frakjender Regnormene enhver Betydning som Middel til at bringe Smittestoffet fra det nedgravede Dyr op paa Jordens Overflade. Naar man ved, hvor vanskeligt det er i Praxis ganske at forhindre, at smitteholdige Vædske fra Miltbrandkadaverne bliver henkastet paa Steder, hvor Muligheden for en Sporedannelse er tilstede (Gjødeldyngen, Bøen), saa tør man vel anse Regnormens Virksomhed i den anførte Henseende

¹⁾ I Cohns «Beiträge zur Biologie der Pflanzen 2det Bd., 2det Hefte, S. 303. Se ogsaa «Mittheilungen aus dem Kaiserlichen Gesundheitsamt». Bind. I.

for at være uden praktisk Betydning, og af de fleste Fagmænd ansees en tilstrækkelig dyb Nedgravning som et sikkert Middel til at uskadeliggjøre Miltbrandkadaverne.

Det fremgaar altsaa af det Anførte, at det ved Miltbrandsygdommens profylaktiske Behandling særlig kommer an paa at forhindre, at smitteholdige Vædsker fra det af Sygdommen angrebne Dyr eller særlig fra det aabnede Kadaver bliver henkastet paa Steder, hvor en Sporedannelse kan finde Sted, og at dette af praktiske Hensyn kun lader sig gjøre derved, at Kadaveret saa vel som den fra det syge Dyr afgaaede Gødning bliver nedgravet. —

Miltbrandsygdommen er en af de længst kjendte Smitsoter, og det er utvivlsomt, at dens første Optræden hos os heller ikke er af nogen ny Dato. Tidligere, da der ikke var noget ordnet Landbrugsstel, men det særlig kom an paa at udnytte de udstrakte Fjeldbeiter, er Sygdommens Udbredning særlig bleven begunstiget ved den nomadiserende Omflakken fra Sted til Sted, da de af Sygdommen døde Dyr vel som Regel — efterat være afhudede — blev liggende, hvor de styrtede. Naar man vil opstille Spørgsmaalet om, paa hvilken Maade Sygdommen oprindelig er indført her i Landet, saa kan det selvfølgelig kun besvares med Formodninger. Men det synes mig da, at flere Grunde taler for den Antagelse, at Sygdommen er indført med de nomadiserende Stammer nordfra. Disses Vandringer naar eller har naaet indtil Røraas som den sydligste Grændse, og da Landet her begynder at blive forholdsvis tættere bebygget, og Kommunikationerne bliver bedre, kan man uden Vanskelighed forklare sig Sygdommens videre Udbredning syd paa. Hvad der taler for denne Antagelse er, dels at Rusland vel er det Sted, hvor Sygdommen har optraadt og endnu optræder mest udbredt og ondartet under Navn af «sibirisk Pest» (fordi den jævnlig indslæbes fra de sibiriske Sumpstrækninger), dels at vi — saavidt mig bekjendt — hos os først finder Sygdommen beskrevet som forekommende blandt Lapperne Rensdyr.

I Knud Lehms Beskrivelse af Finmarkens Lapper med Anmærkninger af I. R. Gunnerius (1767) findes følgende:

«Undertiden kommer der ligesom en Pest iblandt dem (Rensdyrene), hvorved en Lap, der var Eier af mange Rensdyr, ofte beholder kun faa, ja saa godt som ingen tilbage».

Hertil føier Gunnerius følgende Anmærkning: «Ved den her af Forfatteren ommeldte Pest forstaaes den Sygdom, som Lapperne kalder «Suddatacha», hvilken er en Cachexia epidemica og bliver udførlig beskrevet i Linné, *Amoenitates Academicæ*, IV 166. For denne ellers kaldede Miltsyge vides intet Middel, og de Rensdyr, som dermed ere behæftede, styrte gemenligen, om de ikke betimelig slagtes for at have nogen Nytte af Huden».

Linnés Beskrivelse af Sygdommen, som findes paa oven citerede Sted, og er skrevet 1754, lyder i Oversættelse saaledes:

«Cachexia epidemica, Sudda-tacha, Trånsjuka, Mjeltsot er iblandt de pestilentielle og mest ødelæggende Sygdomme, af hvilke Rensdyrene plages ikke alene om Sommeren, men ogsaa om Vinteren, og hvilken Sygdom paastaaes at tiltage og blive hyppigere, snarere end at den aftager. For 12—14 Aar siden var Sygdommen aldeles ukjendt i Luleå Lapmark, og nu har den, høist smitsom, ødelagt Torneå Lapmark og dræbt næsten alle Skovrensdyr. Saasnart et Dyr først angribes af denne Sygdom, begynder det at aande tungere end sædvanligt, Næseborene ligesom udvides og bliver større, Øinene springer frem og holdes nogen

Tid opspilede, og saa stor er Vildskaben da, at de vil stange alt. De spiser dog, som om de vare sunde, men drøvtygger ikke. De lægger sig oftere ned end de øvrige. Alle de, som angribes af denne Sygdom, dør, og der er intet Middel opfundet imod den, hvorfor ogsaa Lappen, saasnaar han har iagttaget de mindste Tegn til Sygdommen, slagter Dyret, hvis han kan have nogen Nytte af Skindene. Thi dersom de blive fortærede af den raadnende Vædske, bliver de tynde som Papir.

Hvis de, der ere faldne af Sygdommen, aabnes, finder man hos nogle lige som en skummende Materie i Hjernen og omkring Lungerne, men hos alle er alle Indvoldene bløde og slappe, især sees Milten mest sønderreven, liden og blød (*laceratus, parvus et innervatus*), hvad der rimeligvis vil sige, at den er mest afficeret».

Der kan vel neppe være Tvil om, at den her af Linné beskrevne Sygdom er Miltbrand. Vistnok omtales, at Milten er lille, hvad der dog sandsynlig beror paa en Misforstaaelse. En Milt, som har de andre nævnte Egenskaber, er blød og sønderreven, i den Grad, at endogsaa Lægmænd bemærker det, og deraf giver Sygdommen sit Navn, maa ogsaa have et foreget Volumen. Det synes, som om Sygdommen hyppigst har optraadt som en Karbunkelform; thi paa anden Maade kan man ikke forklare Ytringen om, at Skindene fortæres af en raadnende Vædske.

En anden Meddelelse om Miltbrandsygdommens Forekomst hos os hidrører fra et noget senere Tidspunkt og findes i «topografisk-statistiske Samlinger», udgivne af det Kgl. Selskab for Norges Vel. I 2den Dels 2det Bind, Pag. 110, findes under Beskrivelse af Aarstad Sogn følgende, skrevet 1779:

«Jeg kan her ikke forbigaa at melde noget om den besynderlige Kvægsyge, der næsten ene og alene yttres sig i dette Distrikt, samt paa Fjøsanger og nu ogsaa paa Tvetteraas i Bjerkelands Sogn. Kvæget er under nogle Timer frisk, sygt og dødt, hvilket saavel sker i Floren (Stalden) som paa Marken. Omendskjønt denne vanheldige Sygdom ikke alle Aar yttres sig lige stærkt, saa er den dog mere end skadelig nok, da en Mængde Kvæg derved dør bort. Oprindelsen hertil har man gjort sig al Umag at udfinde, men hidtil forgjæves. Paa det styrtede Kvæg findes saa lidet udvortes som indvortes det ringeste Kjendetegn (en af Beboerne forsikrer derimod, at han ved at slagte det saaledes styrtede Kvæg altid har fundet en med Blod underløben blaa Plet paa et Sted af Legemet), ei heller paa Engene og Udmarkerne nogen Slags Vækst, som kunde give Anledning til Mistanke; omendskjønt en svensk Botanikus, som nogen Tid har opholdt sig her, skal i denne Anledning have gjort nøie Eftersøgning».

Side 115, under Beskrivelsen af Tvetteraas, findes følgende:

«Den Svaghed, som saa ofte overfalder Hornkvæget i det angrændsende Aarstad Sogn, har nu paa nogen Tid ogsaa yttret sig paa denne Gaard, hvoraf ikke alene Kvæg, men ogsaa Heste ere styrtede».

Denne Beskrivelse lader ingen Tvivl om, at Sygdommen er Miltbrand; saavel dens hurtige Forløb, de blaa Pletter paa Legemet, og den Omstændighed, at forskellige Dyrearter angrebes, er tilstrækkelig betegnende for Miltbrandsygdommen.

Foruden det her anførte har jeg i det herværende Museumsbibliothek intet kunnet finde, som kunde have Hensyn til Miltbrandsygdommen. Om den som «Alv-Skud» betegnede Sygdom, der findes omtalt i Strøms «Søndmøres Beskrivelse» er Miltbrand, er det vanskeligt at afgjøre, da den kun staar nævnt, men ikke nøiere beskrevet.

Fra 1858 finder man Sygdommen omtalt i de aarlig udkommende Medicinalberetninger, af hvilke jeg her skal gjøre et Uddrag. Der er adskilligt i dem, som kan være godt at faa Forstand af; men særlig viser de, hvor forvirrede Begreberne om Miltbrandsygdomme har været.

1858. Af Sygdommens forskellige Former skal Miltbrandfeberen og den hurtig dræbende Miltbrand (af Almuen kaldet Snaresyge, Braadsot) være den almindeligste. Efter Almuens Beretning kjendes den kun som sporadisk forekommende; paa Tysnæsøen skulde den saaledes vise sig fra Tid til anden og bortrev som oftest flere Dyr af samme Besætning.

1859 omtales Sygdommen hos 2 Kalve paa en Sæter, hvor den efter Rygte oftere skal optræde.

1860 omtales Sygdommen fra Stavanger, og Aarsagen til dens Optræden skyldes den slette Beskaffenhed af Vandet. Der omtales, at en Myr, som ofte stod under Vand, nu har faaet Afløb. Ligeledes omtales Sygdommen fra Sønd- og Nordfjords Dyrlægedistrikt, hvor de fleste Tilfælde indtraf i Guddals Sogn og ytre Holmedals Præstegjæld.

1861 omtales Sygdommen fra nogle Sætre i Akershus Amt. Aarsagen antoges at være de pludselige Temperaturforandringer, som paa den Tid af Sommeren gjorde sig gjældende, idet en trykkende Sommervarme afløstes af en temmelig kjølig Luft og hyppig Regn. Herved mente Dyr lægen, var den Katarrh fremkaldt, hvoraf hele Kvægbesætningen paa disse Sætre led, og som hos 4 gik over i en putrid Form. Endvidere omtales Sygdommen fra Hitterdal, med 2 miltbrandlignende Tilfælde, og fra nordre Bergenhus Amt. Fra nordre Trondhjems Amt anføres fra Inderøen at være forekommet 200 Tilfælde af Anthraxsygdommen, alle med gunstigt Forløb. (?)

1862 omtales Sygdommen fra Stavanger Amt, hvor 19 Kjør angrebes og 14 døde; desuden blev 3 Mennesker smittede. Sygdommen antoges opstaaet ved, at man havde ført Gjødse fra Stavanger By uden at fjerne det Fiskeaffald, som saa ofte fandtes deri. Paa Øen Sulen i ytre Sogn optraadte en «typhusartet Miltbrand», hvoraf 36 Kjør angrebes og 15 døde. Desuden angrebes og døde 20 Faar. Mudret, forraadnende og stillestaaende Vand i Forbindelse med muggent Foder antages at være Aarsagen til den Kvægsyge. I Guddals Annex skal Miltbrand fremdeles herske enzootisk, foruden at sporadiske Tilfælde har vist sig paa flere Steder i Søndfjord. Fra Inderøen nævnes 2 Tilfælde af «miltbrandagtig Hjernetypus».

1863 omtales Sygdommen i Ullensaker, hvor 3 Kjør angrebes og døde, og fra Guddal Annex.

1864 omtales Sygdommen fra Ringsaker i Hedemarken (3 angrebne, 2 døde); i 3 Besætninger i Stavanger Amt (5 angrebne, 4 døde). Og som Miltbrandfeber sporadisk paa flere Steder i nordre Bergenhus Amt, særlig i Guddalen. Hos Svinet forekom 92 Tilfælde, hvoraf 12 døde (miltbrandartet Rosen)?

1865 forekom Sygdommen i Christians Amt (5 angrebne og 3 døde), i Lindaas og Sandnæs Sogne i søndre Bergenhus Amt (3 døde) og i nordre Bergenhus Amt (3 angrebne). Fra Stavanger opføres 2 Tilfælde som «Miltbrandtyphus». Hos Faaret omtales ligeledes Miltbrandtyphus (4 Dødsfald) og et Tilfælde af Miltbrand i Buskeruds Amt. Hos Svinet opgives 27 Tilfælde med 3 Dødsfald.

1866 forekom Sygdommen i Grans Præstegjæld i Christians Amt med 3 angrebne (1 dræbt og 2 døde). I Lindaas Præstegjæld i søndre Bergenhus Amt skal der paa en Gaard have forekommet 4 Tilfælde, der ikke kom under Lægebehandling og endte dødelig. Sygdommen optræder fremdeles sporadisk i nordre Bergenhus Amt, især i Guddalen. Paa 3 Gaarde i Nordhordland døde 80—90 Faar af Sygdommen. Hos Svinet omtales 45 Tilfælde med 6 Dødsfald.

Fra 1867 findes Sygdomstilfældene ordnede i Sygelister, af hvilke Tabellen Side 274 og 275 giver et Uddrag for Miltbrandsygdommens Vedkommende hos Kvæget. For de øvrige Dyrs Vedkommende er Opgaverne sikkert ikke paalidelige,

da der forekommer Forvexlinger med Braadsot hos Faaret og med miltbrandartet Rosen hos Svinet.

Det her anførte er alt, hvad man, saavidt mig bekjendt, ved om Miltbrand-sygdommens Forekomst her i Landet. Vi ser altsaa, at Sygdommen har forekommet her for over 100 Aar tilbage, idet den da anføres at herske i Bergens Omegn, det Distrikt, hvor den endnu optræder mest udbredt. Som bekjendt er det først i de senere Aar, at Sygdommen har tiltrukket sig almindelig Opmærksomhed, og man hører derfor jevnlig udtalt den Formening, at vi har med en paa vore Kanter ganske ny Sygdom at gjøre. Da det imidlertid er lidet sandsynligt, at Miltbrandsygdommen, efter at have optraadt saa udbredt her paa Stedet som omtalt i den foran citerede Beskrivelse fra 1779, pludselig skulde være standset for nu i de senere Aar at udbryde paanyt, maa man derfor a priori anse nævnte Antagelse for urigtig. En nærmere Undersøgelse vil ogsaa vise os, at Sygdommen, saa langt fra at være ophørt, tvertimod har hersket temmelig ondartet i hele det mellemliggende Tidsrum. Efter hvad ældre Folk, som er fødte og opvoxede her paa Stedet, ved at berette, var «Snarensygen» saa langt disse mindes tilbage ingen sjældent forekommende Sygdom, og ikke sjældent kunde hele Besætningen paa en Gaard uddø af Sygdommen. Specielt er det mig meddelt, at Forpagteren paa Gaarden Fantoft, hvis nulevende Datter er min Hjemmelsmand, flere Gange mistede saa godt som hele sin Besætning. «De var til Slut ræd for at gaa i Floren om Morgen, fordi de ventede at finde et Kreatur liggende dødt paa Baasen». Man vil maaske finde det forunderligt, at en Sygdom, der optræder saa voldsomt som Miltbrandsygdommen, har kunnet forekomme her saa ubemærket, at man selv fra den Tid, hvor Medicinalberetningerne var begyndt at udkomme, ikke finder den omtalt heri, og det uagtet der dog den Gang var en Dyr læge bosat i Bergen. Men man maa erindre, at Landbruget her omkring Bergen den Gang stod paa et meget primitivt Standpunkt, og at det kun var i de sjældnere Tilfælde, at Landmanden søgte Raad hos Dyr lægen. De sporadiske Tilfælde af «Snarensygen», som paa Lægmand ikke gjorde Indtryk af at være smitsomme, havde Landmanden gennem Tiderne vænnet sig til at tage imod som en Vanesag, som det ikke kunne falde ham ind at uleilige Dyr lægen med, og muligt fandt han, at Dyr lægens Hjelp i den Tid, hvor man ikke kjendte stort til Miltbrandsygdommen, kun var lidet værd, saa at han selv ved mere udbredte Tilfælde lod alt gaa, som det bedst kunde. Hvad nu Grunden kan være til den Indolens, som fra Landmandens Side lige til de senere Aar er vist overfor en saa farlig Sygdom som Miltbrandsygdommen, saa er det et Faktum, at da jeg for 10 Aar siden begyndte at praktisere her i Egnen, blev de færreste af de sporadisk forekommende Tilfælde anmeldte, og de Tilfælde, hvor flere Dyr i en Besætning døde, uden at der søgtes Hjelp hos Dyr lægen, var ingenlunde sjældne. Ved et af de første Tilfælde, hvortil jeg var tilkaldt, havde Manden mistet 2 Kjør, 1 Faar og 1 Gris, før han, tvungen af Naboerne, som begyndte at frygte for sit Skind, reiste den halve Mil til Byen for at hente Dyr lægen; og af slige Tilfælde kunde jeg nævne flere.

I disse Forhold er der i ethvert Tilfælde i Bergens nærmeste Omegn, hvor der er let Adgang til at faa Dyr lægens Hjelp, indtraadt en stor Forandring til det Bedre, og det hører vel nu her til Sjældenhederne, at noget Miltbrandtilfælde ikke bliver anmeldt. Landmanden har nu faaet det rette Syn for Sygdommens Farlighed og indser selv Nødvendigheden af at behandle den med større Forsigtighed, end hidtil er skeet. Naar derfor Rubrikken for Miltbrandsygdommen i søndre Bergenhus Amt staaar tom i 1874 og senere viser et jævnt stigende Antal Tilfælde, som for 1885 løber op til 101, hvoraf de fleste i Bergens Omegn, saa er Grunden til denne Stigning simpelt hen den, at vi nu har begyndt at

ofre en af vort Landbrugs værste Fiender, Miltbrandsygdommen, den Opmærksomhed, som den fortjener.

Saaledes som Forholdet var her omkring Bergen med Hensyn til Miltbrand-sygdommens Behandling indtil for faa Aar siden, saaledes maa vi forudsætte, at Forholdene endnu er i Amter, hvor Miltbrandsygdommen forekommer, hvor der intet er gjort for at give Landmanden det rette Syn for dens Farlighed for Landbruget, og hvor Adgangen til at erholde Dyrlægens Hjælp er forbunden med betydelige, ofte uoverkommelige Vanskeligheder. Naar derfor Miltbrandrubrikken under 2 af vore vestlandske Amter, Romsdals og nordre Bergenhus, jevnlig staaer tom, saa vilde det være forhastet deraf at slutte, at Sygdommen ikke forekommer der eller i ethvert Fald meget sjældent. At Sygdommen forekommer i nordre Bergenhus Amt er sikkert fastslaaet i Tilfælde, hvor den har antaget en større Udbredning og derved har vakt saa pas Opmærksomhed, at man har fundet det nødvendigt at skaffe en Dyrlæge til Stedet. Men hvilke Tab de langt hyppigere sporadiske Tilfælde foraarsage, derom ved man Intet, og det er dog sandsynligt, at dette Tab langt overstiger det, som foraarsages ved de forholdsvis sjældnere forekommende Enzootier.

Da jeg derfor i de to nævnte Amter maatte vente at finde et Felt, hvor den Virksomhed, jeg har paabegyndt, kunde gøres frugtbringende, omsendte jeg til samtlige Lensmænd i begge Amter Cirkulærer med Anmodning om at meddele mig, hvorvidt Miltbrand eller miltbrandlignende Sygdomme forekom i deres Distrikt og anmodede dem om i saa Tilfælde at opgive mig Folk, som kunde være mig behjælpelige med den nærmere Undersøgelse af Sygdommene. Jeg anførte som et fælles Kjendetegn for disse, at de angriber Dyrene pludselig og dræber dem i Løbet af ganske kort Tid (se Bilag a). Selvfølgelig kunde jeg ikke vente og har heller ikke ventet andet end ved de indkomne Besvarelser at blive foreløbig orienteret om, i hvilke Distrikter jeg kunde vente at finde Sygdommen, og i den Henseende har Besvarelserne, særlig fra nordre Bergenhus Amt, givet et tilfredsstillende Resultat. Af Besvarelserne fremgaar, at «Snareysgen» forekommer i begge Fogderier, men særlig bestemt lyder Besvarelserne fra to af Lensmændene i Søndfjord, hvor jeg ogsaa fra andet Hold er underrettet om Sygdommens hyppige Forekomst. Lensmanden i Askevold, R. I. Steen, skriver saaledes:

«Miltbrand vides med Vished at være optraadt her i Distriktet for nogle Aar siden paa Gaarden Nordeide, hvor den var temmelig ondartet og langvarig. Tilfældet blev behandlet af Dyrlægerne Konow og Lekven. Senere har den ikke vist sig der og vides heller ikke med Sikkerhed at være optraadt andensteds, i al Fald ikke epidemisk, hvad jeg nødvendigvis maatte have faaet Kundskab om.

Jeg har dog en stærk Mistanke om, at den af og til optræder, men kun sporadisk. Vished for at saa er Tilfældet har jeg jo ikke. Men den Bekrivelse, jeg undertiden har faaet om, hvorledes «Braadauen» eller, som den hyppig kaldes, «Snareysgen», kan have dræbt en Ko hist eller her, har af og til været saadan, at jeg har maattet antage, at det har været sporadisk Miltbrand.

I indeværende Aar har intet saadant Tilfælde kommet til min Kundskab». Lensmand Lind i Jølster skriver:

«I Gjensvar paa Deres igjennem Amtet mig tilstillede Cirkulære angaaende Miltbrand eller miltbrandlignende Sygdomme skal jeg meddele, at her inden Distriktet hyppig har forekommet en Sygdom hos Kvæget, som blandt Almuen benævnes «Snareysge», men som oftere har artet sig saaledes, at man har havt Frygt for, at Miltbrand har været tilstede. Det tør antages, at Sygdommen her ikke er lidet udbredt, og at den aarlig kræver Offre. Men da Almuen gjerne søger at skjule de forekommende Tilfælde, er det vanskeligt endog tilnærmelsesvis at kunne meddele nogen Opgave desangaaende. Som Gaarde, hvor Sygdommen vides stadigere at være forekommet, kan nævnes Gaarden Aalhus og Aalhus

Præstegaard, samt hos Anders Hansen, Aalhus Brug, hvorhos Tilfælde ogsaa har ifldtruffet paa Gaardene Hegrenæs og Øvrebø.

Fra Nordfjord og Sogn er Udtalelserne ikke saa bestemte, men gjør det dog sandsynligt, at «Snaresygen» ogsaa forekommer der. Det er særlig mere udbredte Tilfælde eller saadanne, hvor Mennesker er smittede, som fremhæves, hvorimod der ikke udtales nogen Formodning om, hvorvidt sporadiske Tilfælde forekommer mere eller mindre hyppigt. Sygdommen omtales fra Lensmændene i Gulen, Hyllestad, Utvær, Klævold og Lyster Herreder i Sogn, Stryn, Stat og Gloppen i Nordfjord, hvorimod den i de øvrige Herreder formenes ikke at forekomme.

I Besvarelserne fra Romsdals Amt benægtes Sygdommens Forekomst af samtlige Lensmænd i Romsdals Fogderi. Fra Nordmøre omtaler Lensmand Helsing i Thingvold et Tilfælde, som jeg dog anser for tvivlsomt, hvorvidt det har været Miltbrand. Fra Søndmøre omtales derimod nogle Tilfælde, som gjør det sandsynligt, at Sygdommen forekommer der. Saaledes omtaler Lensmanden i Dale, at der ham bekjendt 2 Gange har forekommet miltbrandlignende Tilfælde hos Kjør. Det første Tilfælde havde til Følge, at Eieren selv blev smittet og laa længere Tid under Lægebehandling. Lensmanden i Volden har henvendt sig til to som Dyr læger fungerende Mænd i sit Distrikt, og fra den ene, S. G. Nordal i Ørstenvik, faaet følgende Svar:

«I Anledning Dyr læge Nielsens Spørgsmaal gennem Cirkulære vedkommende ondartet smitsomme Sygdomme hos vore Husdyr, skal jeg herved tillade mig at berette, at her i Ørsten forekommer tildels hastige Dødsfald hos Husdyrene, ja saa hastige, at man ofte har frygtet for, at en ondartet smitsom Sygdom var Aarsag til Dyrets Død».

Hvorvidt nu den i Besvarelserne omtalte «Snaresyge» er identisk med Miltbrandsygdommen, derom kan jeg endnu kun have en, vistnok til Vished grændsende, Formodning, og det maa være senere Undersøgelser, som jeg haaber snart at faa Leilighed til at udføre, forbeholdt at bringe dette Spørgsmaal paa det Rene.

Der er visse Forhold med Hensyn til Miltbrandsygdommens Ætiologi, for hvilke man har havt Øie, længe før man egentlig forstod Sygdommens Væsen. Det er saaledes en meget gammel Erfaring, at Miltbrandsygdommen særlig holder til paa Steder med fugtig, myrlændt Jord. Her optræder den baade mest udbredt og mest ondartet, medens den kjendelig aftager, naar Agerbruget skrider frem, og Jorderne tørlægges. Man forklarede dette Forhold derved, at det Miasma, som man mente fremkaldte Sygdommen, men som man ikke kjendte noget nærmere til, lettest udviklede sig i en saadan fugtig Jordbund med talrige, forraadnende organiske Stoffer. — En anden Iagttagelse, som man gjentagne Gange havde havt Anledning til at gjøre, var, at en velnæret Tilstand hos Dyret i høi Grad forøgede dets Disposition for Miltbrandsygdommen. Det var saa godt som altid de fedeste og bedste Dyr i en Besætning, der faldt som Ofre for den. Nogen Forklaring af denne Kjendsgjerning havde man ikke, og har man heller ikke nu. Trods vort bedre Kjendskab til de smitsomme Sygdomme er vi dog i denne Henseende ikke stort klogere end vore Forfædre; Dispositionsbegrebet er for os lige saa gaadefuldt, som det var for dem. — Et tredie Forhold, som dog ikke er eiendommeligt for Miltbrandsygdommen, men gjælder for alle smitsomme Sygdomme, er at Dyr, som fra Steder, hvor Sygdommen ikke hersker, indføres til

Miltbranddistrikter, er langt mere udsatte for at angribes af og bukke under for Miltbrandsygdommen end den hjemlige Race. Ved i længere Tid at herje paa et Sted fremkalder nemlig Sygdommen hos Stedets Race til en vis Grad Immunitet, som gjør, at Dyrene vanskeligere angribes og faar Sygdommen i en mildere Grad.

Jeg har anført disse gamle Iagttagelser, fordi de kan forklare os Forhold med Hensyn til Miltbrandsygdommens Forekomst hos os, som ved det første Øiekast maa synes uforklarlige. Selv om Miltbrandsygdommen endnu forekommer ukjendt og upaaagtet mange Steder hos os, hvad den utvivlsomt gjør, saa er det dog sikkert, at den i Bergens Omegn optræder mere udbredt, med et langt større Antal Tilfælde end i andre Distrikter. Hvorledes skal man nu forklare sig dette Forhold. Man har ment, og jeg tror, det er den mest udbredte Antagelse, at Smittestoffet paaføres Dyrene direkte ved de indførte Melvarer, som her paa Bergenskanten meget almindelig og tildels i stor Udstrækning anvendes som Kreaturfoder. Selvfølgelig kan det ikke benægtes, at en saadan Overførelse kan finde Sted; men naar man vil opstille denne Infektionsmaade som Regel, saa er der for mange, let paaviselige Forhold, som taler imod den. Det er nemlig ikke saa langt tilbage i Tiden, at man begyndte at fodre Kreaturerne med indførte Melvarer, og dog forekom Sygdommen her ogsaa før den Tid. Det er endvidere ikke vanskeligt at paavise Tilfælde, hvor Sygdommen er udbrudt, uden at Mel-fodring har været anvendt paa Stedet, og omvendt har flere Gaarde, hvor Mel-fodring anvendes, været forskaanet for Sygdommen. Paa Vaksdal Mølle, hvor man udelukkende formaler østersøisk Korn, er alt det groveste Affald, altsaa de Dele, hvorved netop Miltbrandsporerne skulde hefte, benyttet til at skaffe et Muldrag over en Del bart Fjeld. Fra det Hø, som er voxet paa disse Steder, maatte vel en Infektion synes unndgaelig, og dog er Miltbrandsygdommen ukjendt der. I Danmark, hvor Miltbrand forekommer forholdsvis sjældent, fordi Jordbundsforholdene ikke ere gunstige for den, og hvor man derfor langt snarere end hos os maa ledes til at søge de enkelte forekommende Tilfælde forklaret ved Smittestoffets Indførsel med fremmede Produkter, havde man ogsaa ved en større Miltbrandenzooti faaet Mistanke til noget østersøisk Korn, som vedkommende Møller, i hvis Besætning Sygdommen optraadte, havde formaalet; men det viste sig ved en nøiere Undersøgelse, at han havde solgt al Kliden fra det indførte Korn og benyttet Landets eget Produkt til sine Dyr. Han fik Miltbrand i sin Besætning; de som havde kjøbt og benyttet de indkjøbte Melvarer ikke.

Vi ser altsaa, at mange Forhold taler imod Meltheorien, medens der, forøvrigt af gyldige Grunde, intet sikkert Bevis kan leveres for dens Rigtighed. Den er fremkommet som en Konklusion paa urigtige Præmisser, idet man har gaaet ud fra, at Miltbrandsygdommen var en ganske ny Sygdom hos os, hvis Fremkomst det gjaldt at forklare; og da maa det jo indrømmes, at Meltheorien laa snublende nær. Men Sagen er jo den, at Sygdommen kun har skiftet Navn, er fra «Snaresyge», som har forekommet her i lange Tider, omdøbt til Miltbrand; betragtes Sagen fra dette Synspunkt, og samholder man de stedlige Forhold med forskellige Faktorer, som erfaringsmæssig begunstiger Miltbrandsygdommens Udvikling, saa vil det ikke være vanskeligt at finde en, som jeg antager, fuld gyldig Forklaring for Miltbrandsygdommens hyppige Optræden her omkring Bergen.

Sygdommen har, som jeg tidligere har paavist, længe under Benævnelsen «Snaresyge» ført en upaaagtet Tilværelse iblandt os, og Behandlingen af de styrtede Dyr har været en saadan, at Betingelserne for Smittestoffets Udbredning har været saa gunstige som vel muligt. Vor Jordbund, myrlændt og vand syg som den paa de fleste Steder er, frembyder de bedste Betingelser for Smittestoffets ektogene Liv, og intet er derfor naturligere end at antage, at vor Jordbund som Følge af lange Tidens ligegyldig Behandling af Miltbrandkadaverne er

Oversigt over Miltbrandsygdommens

A a r.	Antal anmeldende Dyr-læger.			Hele Riget.			Christiania By med Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.		
				Angrebne.	Dræbte.	Døde.	Angrebne.	Dræbte.	Døde.	Angrebne.	Dræbte.	Døde.	Angrebne.	Dræbte.	Døde.	Angrebne.	Dræbte.	Døde.
1867.	6	28	3	10	7	-	-	-	11	2	2	9	1	7	1	-	1	
1868.	6	20	3	6	1	1	-	-	3	-	-	4	1	1	-	-	-	
1869.	4	15	1	11	-	-	-	-	3	1	-	1	-	1	-	-	-	
1870.	5	18	2	8	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
1871.	9	49	5	35	-	-	-	-	8	1	4	3	-	3	1	1	-	
1872.	8	37	8	21	-	-	-	-	1	1	-	2	-	2	-	-	-	
1873.	7	39	1	24	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1874.	7	35	7	26	-	-	-	-	2	1	-	16	5	11	-	-	-	
1878.	14	78	18	53	1	-	1	9	5	4	16	3	13	-	-	-	-	
1879.	12	43	11	27	4	-	4	11	4	5	7	2	5	-	-	-	-	
1880.	23	82	30	50	16	2	14	15	9	6	12	5	7	-	-	-	-	
1881.	14	66	15	45	3	-	3	1	1	-	3	-	3	-	-	-	-	
1882.	22	93	20	67	17	-	16	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	
1883.	18	92	19	62	6	-	6	-	-	-	5	2	1	-	-	-	-	
1884.	19	122	26	92	3	1	2	3	2	1	1	1	-	-	-	-	-	
1885.	24	164	20	111	7	-	7	11	4	7	9	-	9	2	1	1		
Tilsammen		981	189	648	78	4	53	84	31	34	88	20	63	4	2	2		

¹⁾ I Beretningerne for 1875, 1876 og 1877 var Miltbrand, Typhus og ondartet Katarrhal-

inficeret med Smittestoffet eller med andre Ord, at vi her omkring Bergen har, hvad man kalder et Miltbranddistrikt. — Byens voxende Størrelse, den derved foregede Efterspørgsel efter Melk og de derved fremkaldte høie Melkepriser har efterhaanden medført en Forandring i Landbrugsdriften i de Distrikter, som ligger saa nær Byen, at de daglig kan bringe Melken nymelket dertil. Det har her betalt sig at gjøre et udstrakt Brug af Kraftfoder for at faa mere og bedre Melk, og hertil har særlig været anvendt Klid og Grynssaaer. — Da Kreaturerne her staar længe gjæld, har det ikke betalt sig at afvente en ny Melkeperiode. De er derfor, saasnart de var udmelkede, blevet solgt til Slagt, og Besætningen rekruteret med andre, nybære Kjør. Disse Kjør indføres særlig fra Vos og Hardanger, og paa disse Steder forekommer Miltbrandsygdommen efter den der-værende Dyrlæges Udsagn ikke.

Her har vi altsaa netop de Forhold, jeg foran har omtalt som særlig be-

Forekomst hos Koen fra 1867 til 1885 ¹⁾.

Stavanger Amt.			Nordre Bergenhus Amt.			Nedenæs Amt.			Bergens By og Søndre Bergenhus Amt.			Nordre Trondhjems Amt.			Jarlsberg og Laurviks Amt.		
Angrebne.	Dræbte.	Døde.	Angrebne.	Dræbte.	Døde.	Angrebne.	Dræbte.	Døde.	Angrebne.	Dræbte.	Døde.	Angrebne.	Dræbte.	Døde.	Angrebne.	Dræbte.	Døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	1	2	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	6	5	-	4	-	-	-	-	-	-
4	2	1	-	-	-	-	-	-	9	-	3	4	-	4	-	-	-
2	-	1	-	-	-	22	-	22	-	-	-	-	-	-	3	-	3
7	2	5	-	-	-	10	3	7	13	1	6	4	1	1	-	-	-
-	-	-	2	1	-	16	-	16	2	-	2	-	-	-	-	-	-
3	-	3	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	1	9	-	-	-	-	-	-	17	3	12	-	-	-	6	-	3
-	-	-	2	-	2	-	-	-	10	1	6	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1	6	2	-	1	15	4	11
2	1	1	-	-	-	-	-	-	28	8	14	13	-	13	7	5	2
9	-	9	-	-	-	-	-	-	27	5	19	-	-	-	11	7	4
13	11	-	-	-	-	-	-	-	49	1	41	-	-	-	9	3	6
7	7	-	-	-	-	-	-	-	85	9	72	4	4	-	10	1	9
7	7	-	-	-	-	-	-	-	104	6	68	4	1	2	11	1	8
75	32	31	9	1	7	54	3	51	357	35	253	31	6	21	72	21	46

feber opførte under samme Rubrik.

gunstigende for Miltbrandsygdommen. Kjørene, hvormed Besætningerne rekrutteres i de Distrikter, hvor Sygdommen forekommer hyppigst, indføres fra Steder, som er fri for Sygdommen, til et Miltbranddistrikt og faar ved Siden af den sædvanlige Fodring med Hø og Vand yderligere et ofte betydeligt Tilskud af Kraftfoder, som end mere forhøier deres Disposition for Miltbrandsygdommen.

I disse Forhold ligger en naturlig Forklaring af Miltbrandsygdommens hyppige Forekomst her, og Fodringen med Melvarer kan man derfor kun tilskrive en underordnet Betydning som disponerende Aarsag.

Det er ingenlunde kun i theoretisk Henseende af Interesse at komme paa det Rene med, hvilken af disse to Opfattelser der er den rette. Det har ogsaa sin store Betydning i praktisk Henseende. Thi gaar man ud fra, at Miltbrand-sygdommen først er paaført os fra den Tid, da Fodringen med indført Melaffald blev almindelig, og at hvert enkelt Miltbrandtilfælde hidhører fra denne Smitte-

**Oversigt over Miltbrandsygdommens Forekomst hos Koen fra
1867 til 1885¹⁾.**

Aar.	Antal anmeldende Dyr- læger.	Lister og Mandals Amt.			Romsdals Amt.			Hedemarkens Amt.			Buskeruds Amt.			Søndre Trondhjems Amt.		
		Angebne.	Dræbte.	Døde.	Angebne.	Dræbte.	Døde.	Angebne.	Dræbte.	Døde.	Angebne.	Dræbte.	Døde.	Angebne.	Dræbte.	Døde.
1867.	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1868.	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1869.	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1870.	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1871.	9	4	-	2	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1872.	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1873.	7	-	-	-	-	-	-	5	-	5	1	-	1	-	-	-
1874.	7	-	-	-	-	-	-	4	-	3	8	1	7	-	-	-
1878.	14	3	-	3	-	-	-	-	-	-	10	6	4	4	-	4
1879.	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	7	4	3
1880.	23	1	-	1	-	-	-	8	8	-	4	1	3	1	-	1
1881.	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	9	-	-	-
1882.	22	-	-	-	-	-	-	15	8	5	7	-	7	2	-	2
1883.	18	2	2	-	-	-	-	4	-	4	3	-	3	1	-	1
1884.	19	2	1	1	-	-	-	1	-	1	5	-	5	1	-	1
1885.	24	2	-	2	-	-	-	-	-	-	7	-	7	-	-	-
Tilsammen		14	3	9	6	3	-	37	16	18	56	8	48	16	4	12

¹⁾ I Beretningerne for 1875, 1876 og 1877 var Miltbrand, Typhus og ondartet Katarrhalfeber opførte under samme Rubrik.

kilde, saa vilde der være Grund til at træffe langt mere energiske Forholdsregler for at hindre, at Sygdommen bliver stationær, -- hvad vi jo med vor, for Miltbrandsygdommen saa gunstige Jordbund, meget maatte befrygte, -- end naar vi gaar ud fra, at Sygdommen hos os er og i lange Tider har været stationær, og at de enkelte Tilfælde skyldes Smittens Overførelse fra vor egen Jordbund. I saa Tilfælde vil mere energiske Forholdsregler ikke bringe en Nytte, som mod-svarer Bekostningerne derved, og vi maa for at kunne modarbejde Sygdommen slaa ind paa ganske andre Veie.

Men ogsaa fra et andet Synspunkt betragtet er det af største Vigtighed at komme til Klarhed om, hvorvidt Fodringen med Melvarer kan ansees som den eneste og direkte Aarsag til Miltbrandsygdommen. Thi den eneste Maade, hvor-

paa vort nuværende primitive Landbrugsstel kan hæves til større Fuldkommenhed, og Opdyrkningsarbejderne fortsættes, er ved at gjøre et udstrakt Brug af Kraftfoder. Iblandt disse er jo Melvarerne (Klid, Saaer) de billigste og dem, som det derfor hos os først og fremst kan blive Tale om at anvende. Vækkes der Mistillid til dette Kraftfoder, saa kan Følgen let blive den, at man, i ethvert Fald delvis, gaar tilbage til den tidligere primitive Fodring kun med Hø og Vand. Og at det ikke vilde være til Gavn for Landbruget paa vore Kanter, om man igjen optog dette tilbagelagte Standpunkt, burde der iblandt Sagkyndige kun være en Mening om, særlig naar vi erindrer, at Høet ofte, paa Grund af det ustadige Høstveir, kommer under Tag i en saa medtågen Tilstand, at det i Næringsværdi ikke staar meget over god Halm.

Miltbrandsygdommen optræder hos os i det langt overveiende Antal Tilfælde sporadisk selv under Forhold, hvor der intet gjøres for at forhindre den direkte Overførelse af Smitten fra det angrebne eller døde Dyr til den øvrige Besætning. Det er denne Optrædelsesmaade, som har skuffet Lægmænd og vel ogsaa Dyrlæger, som har berøvet den Præget af at være en ondartet, smitsom Sygdom, og som har muliggjort, at den saa længe har kunnet forekomme her, uden at der er gjort noget for at modarbejde den. De ældre Dyrlæger gik ud fra Veterinærskolen med den Opfatning, at Miltbrand var en meget smitsom Sygdom, saa smitsom, at det endogsaa blev af diagnostisk Betydning, hvorvidt den bredte sig til flere Dyr i Besætningen eller ikke; og i de fleste Haandbøger finder man ogsaa anført, at Sygdommen hyppigst optræder enzootisk. Dette er imidlertid, som anført, kun undtagelsesvis Tilfældet hos os, særlig her paa Bergenskanten, hvor Landmanden nu forstaar at behandle Kadaveret af det først styrtede Dyr med den behørig Forsigtighed. Uagtet man selvfølgelig ikke kan anse Sygdommen, saaledes som den optræder her, for ikke at være contagios (vi har jo flere Exempler paa det modsatte), saa har den dog mere Præget af en ren miasmatiske Sygdom, og det største Antal Infektioner sker derfor med Jordbunden som Mellemlid. Om den sandsynlige Aarsag til denne, forholdsvis milde Optrædelsesmaade, kan der være delte Meninger. Det er ikke usandsynligt, at vort raakolde Sommerklima, som er mindre gunstigt for Smittestoffets ektogene Liv, kan have en svækkende Indflydelse paa dets Virulens.

Sygdommen optræder hos os paa faa Undtagelser nær altid om Høsten og fremover Vinteren og viser i denne Henseende en mærkelig Overensstemmelse med en af de mest ødelæggende Faaresygdomme, Braadsoten, og — hvad jeg ikke kan undlade at berøre her — med Menneskets Typhoidfeber. I Medicinalberetningen for 1858 meddeler Distriktslægen i Midthordland, at «Sygdommen (Typhoidfeber) saa godt som aldrig er ganske bort fra Distriktet. Contagiet hviler ligesom i Sommertiden, for paa et eller andet Sted at tage sig op igjen, naar Høsten kommer, hvorpaa Sygdommen voxer i Styrke og Udbredning ud over Vinteren, indtil den gjerne naar sit Maximum i Januar og Februar for derpaa igjen successive at aftage ud over Foraaret».

Det er, forekommer det mig, ikke uden Interesse at lægge Mærke til denne Overensstemmelse i Optrædelsesmaaden af tre Sygdomme, som alle ere af miasmatiske Natur: De to rene Intestinalmykoser, hvad man ogsaa er berettiget til at anse den tredie, Miltbrandsygdommen, for, da Infektionen sædvanlig sker igjennem Tarmkanalen. Man kan neppe betvivle, at det er telluriske Forhold, der paa en

eller anden Maade gjør Organismen prædisponeret for disse Sygdomme, og det synes, som om en pludselig indtrædende Kulde særlig virker i denne Retning, enten dette nu sker ved en ydre Afkøling eller ved den lokale Virkning af kolde Drikke direkte paa Fordøielseskanalen. Som Hypothese betragtet er sidstnævnte Antagelse ikke saa usandsynlig, idet Indvirkningen af det kolde Vand eller Foder kan svække Slimhindens Modstandskraft og derved lette Indtrængningen af Smittestoffet; særlig med den moderne Phagocytelære, kan denne Opfattelse let bringes i Samklang. Mest paafaldende er Kuldens prædisponerende Virkning ved Faarets Braadsot; thi her stemmer saa godt som alle Meddelelser overens i, at Sygdommen optræder hyppigst og mest ondartet ved indtrædende koldt Veirligt, særlig Barfrost. Med Hensyn til Miltbrandsygdommen saa tyder vistnok de lagttagelser, jeg har gjort, siden jeg blev opmærksom paa dette Forhold, i samme Retning, men de er for faa til, at jeg dermed kan begrunde nogen bestemtere Udtalelse. Ønskeligt var det, om der kunde blive samlet lagttagelser, hvorved Spørgsmaalet om Kuldens Betydning som prædisponerende Aarsag overfor disse Sygdomme kunde blive nærmere belyst. Særligt vort omvexlende, vestlandske Klima byder jo hertil den bedste Leilighed, som jeg vil opfordre mine Kolleger til ikke at lade ubenyttet.

Det er særlig Kvæget, som angribes af Sygdommen. Hvor mange af de som Miltbrand hos Faaret opførte Tilfælde virkelig er Miltbrand er det umuligt at afgjøre, da flere Tilfælde af Braasoten, den her paa Vestlandet vistnok mest ødelæggende Faaresygdom, sikkert er medregnet heriblandt. Sædvanlig optræder Sygdommen som Miltbrandapoplexi, hvorved man altsaa forstaar den hurtigst forløbende Form af Sygdommen. Det sædvanlige er, at Dyret ligger død paa Baasen, uden at nogen Sygdom forud er bemærket. Dog kan Sygdommen ogsaa, særlig under Enzootier, optræde med et langsommere Forløb som den saakaldte Miltbrandfeber. Karbunkelformer optræder, saavidt mig bekjendt, yderst sjældent hos Kvæget.

Med Hensyn til Miltbrandsygdommens Symptomer og Obduktionsfund har jeg intet særligt at bemærke, og jeg skal derfor ikke opholde mig med her at anføre, hvad der staar opført i enhver Pathologi. Jeg har endnu kun tilbage at omtale Sygdommens profylaktiske Behandling.

Tørlægning af Jorden, der spiller en saa overordentlig og betydningsfuld Rolle i det rationelle Landbrug, er ogsaa et af de virksomste Midler til at modarbejde Miltbrandsygdommen, idet som anført, Miltbrandsmittetoffet trives bedst paa Steder med fugtig, myrlændt Jordbund. Vi er i denne Retning ikke naaet langt hos os, trods de senere Aars store Fremskridt i Landbrugsdriften, og meget, som kan gøres, staar endnu tilbage at udføre. Men paa mange Steder lægger de lokale Forhold uovervindelige Hindringer i Veien for en gennemført Afgøftning, og der vil under vore vestlandske Jordbundsforhold altid blive Strækninger, som ikke kan tørlægges. Det er derfor af dobbelt Betydning for os at henvende vor Opmærksomhed paa et andet Forhold, som er af overordentlig Betydning med Hensyn til Miltbrandsygdommens forebyggende Behandling, nemlig et omhyggelig Stel med Miltbrandkadaverne. Naar man ved, at Miltbrandkadaverne indeholder umaadelige Mængder af Miltbrandbakterier, og at disse, naar de med Affald fra Dyret henkastes paa Steder, hvor en Sporedannelse kan finde Sted,

frembringer et Smittestof, som i mange Aar kan vedligeholde sin Smitteevne, saa behøver Nyttens af den paa pegede Foranstaltning vel ikke nogen nærmere Paa-visning. Spørgsmaalet bliver derfor kun, hvorledes vi under vore Forhold skal faa den gennemført paa en saa betryggende Maade som muligt.

Jeg ser ikke rettere, end at vi for at opnaa dette kun har en Vei at slaa ind paa. Landmanden maa selv lære at kjende Sygdommen, lære at forstaa dens Farlighed for Landbruget og lære at kjende og forstaa Nyttens af de Foranstaltninger, som kan hindre dens Udbredelse. Først naar vi er naaet saavidt, kan vi gjøre os Haab om paa en virksom Maade at kunne modarbejde Sygdommen. Det er jo saa langt fra, at man ved at slaa ind paa denne Vei vil gaa Dyr-lægenes Interesser for nær; tvertimod vil Intet i den Grad formaa at skaffe Dyr-lægen en sikker og behagelig Stilling som en vaagnende Interesse hos Landmanden selv for et forstandigt Stel med de smitsomme Husdyrsygdomme. Og denne Interesse har hidtil ligget sørgeligt nede til stor Skade for Landbruget, som derved er paaført Kapitaltab, hvis Størrelse man neppe gjør sig noget Begreb om.

Under vore vestlandske Forhold, og det er særlig dem, jeg har for Øie, er det jo ofte saa godt som umuligt for Landmanden eller i ethvert Tilfælde forbundet med betydelige Vanskeligheder at faa sagkyndig Hjælp, naar hans Buskab angribes af smitsom Sygdom. Der er en lang, ofte besværlig Reise til Dyr-lægen, som han saa maaske ikke engang træffer hjemme. Naar da Sygdommen, saaledes som Tilfældet er med «Snaresygen», er en gammel Bekjendt, der vistnok en Gang imellem kan gjøre en Mand busliten, men som dog i Regelen kun tager et eller et Par Kreaturer og dermed standser — for den Gang, kan man da undres paa, at Landmanden venter i det længste, heller end at paatage sig en lang, besværlig og maaske forgjæves Reise til Dyr-lægen for at søge en Hjælp, hvis Nytte han ikke engang forstaaer at vurdere. Naar han da endelig beslutter sig hertil, og Dyr-lægen kommer paa Stedet, saa er der som oftest ved en feil Behandling af de døde Dyr anrettet saa store Ulykker, at hans Hjælp langt fra kan blive saa effektiv, som naar han var kommet tidligere til Stedet, og Landmanden før hans Ankomst havde forstaaet at behandle Sygdommen med den behørlige Forsigtighed.

Den Nytte, som Udbredelsen af en populær Beskrivelse af Sygdommen iblandt Landmændene vil gjøre, kan derfor ikke være tvivlsom. Den vil vække hans Eftertanke, lære ham at se Sagen paa en anden Maade end den gamle, tilvante og bringe ham til at indse Nødvendigheden af at gribe Sagen an paa en bedre og forstandigere Maade, end han hidtil har gjort. Den vil lære ham at vurdere og drage Nytte af Dyr-lægens Hjælp hyppigere end han i lignende Tilfælde tidligere har gjort, og den vil sætte ham i Stand til selv at træffe de nødvendige Forsigtighedsregler, naar han ingen sagkyndig Hjælp kan erholde.

Ligeoverfor Miltbrandsygdommen har man ved Udarbejdelsen af en populær Beskrivelse en stor Fordel deri, at Sygdommen er saa godt kjendt. Det er derfor forholdsvis let at gjøre Sygdommen forstaaelig for Lægmand, og med den fulde Forstaaelse af Sygdommens Væsen vil ogsaa Nyttens af den foreslaaede Behandling være indlysende. Sygdommens Kjendetegn ved det døde Dyrs Aabning er ogsaa saa iøinefaldende, at enhver Landmand, som er gjort opmærksom derpaa, vil kunne kjende den. Og i Tvivlstilfælde har han jo den simple og letvindte Udvei at sende mig en Draabe af Milten paa den Maade, som jeg i mine tidligere populære Beskrivelser af Sygdommen har gjort opmærksom paa.

Hovedsagen ved Miltbrandsygdommens Profylaxe bliver altsaa en forstandig Behandling af det miltbrandsyge Dyr og særlig Miltbrandkadaveret for derved

at forhindre, at det kommer til en Sporedannelse af de i Kadaverne og ofte i de syge Dyrs Udtømmelser i mængdevis tilstedeværende Miltbrandbaciller, og man kan i denne Retning ikke gaa forsigtig nok tilværks. Allerede hos det miltbrand-syge Dyr kan der, naar Sygdommen har et mere protraheret Forløb, og det kommer til profuse, undertiden blodige Udtømmelser, afgaa Smittestof med Exkrementerne; det er da af største Vigtighed at forhindre, at disse ved at udkastes paa Gjødsejdyngen inficerer denne. Er flere Dyr angrebne, gjør man vistnok rettest i at anbringe dem paa et hensigtsmæssigt Sted udenfor Fjæset, saafremt et saadant er for Haanden, da Fjæsene i Regelen er saa usle, at den paafølgende Udrensning er forbunden med betydelige Vanskeligheder, ja ofte er saa godt som umulig at udføre paa en betryggende Maade, naar Infektionen har været mere intensiv. Gjødsejlen fra de syge Dyr bliver da samlet for senere at nedgraves.

Dør Dyret, saa nytter det ikke at forbyde Landmanden at stikke det; thi et saadant Forbud vilde dog i de færreste Tilfælde blive overholdt. Landmanden er paa vore Kanter for vant med at benytte alt Kjød, som blot er sælgeligt, og Kniven sidder saa løst hos ham, naar han ser Dyret er ved at drage sit sidste Suk, at det vilde være umuligt at afholde ham fra at bruge den i Tilfælde, hvor han ikke forud er sikker paa, Kjødet er ubrugeligt. Men det bør paa det betemteste paalægges ham aldrig at stikke Dyret i Floren, men altid først drage det ud, helst paa en græsbar Plet, hvor man kan se og senere fjerne og nedgrave det udstrømmede Blod. Saafremt da Blodet ikke koagulerer, maa Kjødet anses som uanvendeligt til Menneskeføde, enten Sygdommen er Miltbrand eller ikke, og han kan roligt lade Dyret ligge, saafremt han agter at hente Dyr lægen, og denne snart kan komme paa Stedet. Eller han maa, om dette ikke lader sig gjøre, faa Kadaveret henbragt til det Sted, hvor det skal nedgraves. Thi under ingen Omstændighed maa Kadaveret aabnes, før det ligger ved Siden af Graven og saa tæt op til denne som muligt.

Disse Forsigtighedsregler, som jeg udførligere har omtalt i min populære Beskrivelse af Miltbrandsygdommen, gjælder det om at faa indpræntet Landmanden paa de Steder, hvor Sygdommen forekommer. Naar man tager Hensyn til vor vestlandske Gaardbrugers Vedhængen ved alt gammelt og tilvant, kan man ikke vente, at det vil gaa saa snart. Men paa den anden Side har jeg ofte hos Landmanden bemærket en levende Interesse for Sagen, som spaar den en god Fremgang. Og at vedholdende Arbejde i den angivne Retning vil bære sine Frugter, viser bedst Forholdene i Bergens nærmeste Omegn, naar man sammenligner, hvorledes Miltbrandsygdommen blev behandlet for knap et Decennium siden med, hvorledes den nu bliver behandlet.

Som jeg tidligere har anført er Nedgravning den eneste praktisk gennemførlige Maade, hvorved man kan uskadeliggjøre Miltbrandkadaverne, og kommer man tilstrækkelig dybt ned, saa er Betyggelsen ogsaa fuldstændig. Men det hænder jo af og til, at der paa store Strækninger ikke findes saa dyb Jord, at man kan komme de befalede $1\frac{1}{2}$ Meter ned, og det hænder lige saa ofte, at man ikke har Mandskab nok til at transportere Kadaveret saa lang Vei som nødvendigt for at finde tilstrækkelig dyb Jord. Det bliver i saadanne Tilfælde et Spørgsmaal af stor praktisk Betydning, om man tør slaa sig til Rø med en mindre dyb Nedgravning end $1\frac{1}{2}$ Meter. Da jeg i Vaar kunde disponere over nogle Faar, som vare benyttede til Vakinationsforsøg, og som vare døde efter Kontrolindpodningen med virulent Miltbrand, besluttede jeg at benytte disse Kadavere for ved Forsøg muligt at faa dette Spørgsmaal opklaret. Som Bilag b (betitlet «Nedgravningsforsøg») viser, blev Kadaverne nedgravet i forskjellig Dybde, 3, 2 og 1 Alen. Da Spørgsmaalet ogsaa har været behandlet i Sverige, hvor der ligeledes paa flere Steder er saa grundt, at det ikke har været muligt at faa Kadaverne nedgravet

i den befalede Dybde, og da det her har været foreslaaet at impregnere Huden med Jordolie, som senere antændes for derved at frembringe en overfladisk Brandskorpe, blev dette forsøgt med en Vædder, som da blev nedgravet i en 1 Alen dyb Grav. Meningen hermed var at faa dannet en lufttæt Brandskorpe, som skulde afspærre Luften fra de indre Organer og derved forhindre en Sporedannelse af de deri indeholdte Baciller.

Vædderen blev nedgravet hel; de andre Dyr blev for saa vidt som muligt at efterligne de sædvanlige Forhold først aabnede, saaledes at Luften altsaa havde fri Adgang til de indre Organer.

Efter forskjellig Tids Forløb blev Kadaverne igjen opgravede, og Dele deraf indpodede paa Mus. Som Forsøgsberetningen udviser, var Smittestoffets Virulens ødelagt efter 2 Maaneders Forløb, selv om Nedgravningen kun var skeet i en Dybde af 1 Alen, og Dyrets Klove altsaa omtrent stod i Høide med Jordens Overflade. Thi, som anført, døde ingen af de indpodede Mus af Miltbrand. Det kan ganske vist indvendes imod Forsøget, at der til Kontrolindpodningen er anvendt for faa Forsøgsdyr, og at Indpodningsmaterialet burde være taget fra forskjellige Dele af det opgravede Kadaver. Desværre kunde jeg da paa Grund af Uheld med mine Forsøgsdyr ikke disponere over flere; men jeg agter, saa snart Leilighed dertil gives, at gentage Forsøgene. Uagtet Musen jo er saa overordentlig modtagelig for Miltbrandsygdommen, at Indpodning med Miltbrandmateriale saa godt som aldrig slaar Feil, og uagtet de til Indpodningen anvendte Dele var taget fra Steder paa Kadaveret, hvor Miltbrandbacillerne maatte findes, og som den mikroskopiske Undersøgelse af Indpodningsmaterialet fra Lammet og Gjeden viste, ogsaa fandtes i betydelige Mængder, saa vil jeg dog af Forsøgene kun drage den Slutning, at man sandsynlig ogsaa ved en mindre dyb Nedgravning end $1\frac{1}{2}$ Meter har tilstrækkelig Betyggelse for, at der i Kadaveret ingen Sporedannelse kan finde Sted. Det vilde da, under denne Forudsætning, selvfølgelig være rigtigst at vælge den Begravelsesplads, som ligger nærmest, selv om man ikke kommer saa dybt ned som $1\frac{1}{2}$ Meter fremfor ved en længere Transport at risikere en Infektion af Jordbundens øverste Lag.

Det er ikke uden Interesse, at Vædderen fandtes i en fuldstændig fedt-degenereret Tilstand efter at have henligget saa kort Tid i Jorden. Jeg ved ikke, om man i den senere Tid har faaet andre Anskuelser om Aarsagen til, at Æggehvideofferne spalter sig med Fedt som et af Spaltningsprodukterne; men staar den tidligere Antagelse, at en saadan Spaltning skyldes en mangelfuld eller ganske forhindret Tilgang af Luft, endnu ved Magt, saa viser jo dette Tilfælde, at der har været saa ugunstige Forhold som vel muligt for en Sporedannelse af de i Kadaveret indeholdte Baciller. Selv om derfor den oprindelige Hensigt at fremkalde en overfladig Brandskorpe er uden Betydning — og jeg for min Del tror, at den ubeskadigede Hud ligesaa fuldstændig, om ikke bedre, formaar at holde Luften ude — saa vil den anførte Fremgangsmaade, naar den udføres saaledes som af mig angivet, dog lede til det forønskede Resultat. Og den har den store Fordel, at man ikke behøver at være ængstelig for at aabne Kadaveret, hvad der jo i de fleste Tilfælde er nødvendigt for at sikre Diagnosen.

Da Jorden paa Nedgravningsstedet væsentlig bestod af Grusjord og derfor var meget porøs, er det kun den stærke Opvarmning af Graven, hvorved Luften fuldstændig er uddrevet, man maa tilskrive det opnaaede Resultat. Muligt har der ogsaa fra de glødende Kul, som laa tilbage i Graven, efter at Jorden var paakastet, fundet en Kulsyreudvikling Sted, hvorved de sidste Rester af Surstof er blevet opbrugt, og hvorved Jordlaget omkring Kadaveret er blevet inpregneret med et Kulsyrelag, som paa Grund af sin større Vægtfylde har holdt sig paa Stedet og forhindret Indtrængningen af den atmosfæriske Luft.

Om nogle Vaccinationsforsøg, som jeg har udført paa Faar, maa jeg faa Lov at opsætte nærmere Meddelelser til en senere Indberetning. Jeg er for Tiden saa optaget med Undersøgelser af Braadsoten, at jeg ikke har kunnet afse Tid til Ordningen af det herhen hørende Materiale.

Bergen den 10de December 1887.

Ærbødigst

Ivar Nielsen.

Bilag a.

Hr. Lensmand.

Jeg tillader mig at forespørge, om der, Dem bekendt, inden Deres Distrikt forekommer Miltbrand eller miltbrandlignende Husdyrsygdomme. Sygdommene gaar under de populære Betegnelser «Snaresyge» og «Braadsot», men muligt kan ogsaa andre Benævnelser forekomme, og hvad der særlig karakteriserer dem er, at Dyret bliver pludseligt sygt og dør i Løbet af ganske kort Tid. Jeg skal bemærke, at Sygdommen ofte kun angriber et Dyr i en Besætning.

Det vil være af Betydning at faa et omtrentligt Overblik over, hvor og hvor udbredt disse Sygdomme forekomme. Skulde De derfor formode at nævnte Sygdomme forekommer inden Deres Distrikt, turde jeg bede Dem opgive mig Personer, bosiddende paa Stedet, helst Agronomer eller Folk, hos hvem der søges Raad ved Sygdomstilfælde, og som er villige til at bistaa mig ved den nærmere Undersøgelse af Sygdommene. Der vil hermed ikke være forbunden hverken Udgift eller synderlig Uleilighed for Vedkommende.

Jeg vedlægger et Par Anvisninger til hvorledes Præparater af Dyrene bedst indsendes til Undersøgelse.

Ivar Nielsen.

Anvisning til at indsende Præparater.

De til Undersøgelse indsendte Præparater maa være tagne af nylig døde eller dræbte Dyr og ledsages af Meddelelse om, hvorledes Sygdommen viste sig, imedens Dyret levede, og hvad man fandt ved det døde Dyrs Aabning.

Særlig ønskes følgende Spørgsmaal besvarede:

1. Dyrets Art (Kvæg, Faar o. s. v.).
2. Hvorlænge har Dyret været sygt.
3. Paa hvilken Aarstid pleier Sygdommen at forekomme.
4. De vigtigste Sygdomstegn.
5. Hvor mange Dyr er angrebne og døde.
6. Er det hyppigst den almindelige Landrace eller Blandinger med fremmede Racer, som angribes.
7. Er det Dem bekendt, at Sygdommen forekommer andre Steder i den nærmeste Omegn.
8. Var Dyret ved Aabningen stærkt opblæst i Livet.

9. Fandtes der faste eller løse Blodslintrer i Hjertet eller kun flydende Blod, og fandtes der mørke Pletter indvendig i eller udvendig paa Hjertet.
10. Fandtes lignende mørke Pletter andre Steder paa Indvoldene (Lunger, Tarme o. s. v.).
11. Var Milten større end almindelig, var den fast, eller kunde man ved at skjære i den let udskrabe med Kniven en Masse, der omtrent ligner tykt-flydende Blod.
12. Findes der indvendig paa Løben (Vingstren) mørke Pletter.
13. Var Nyrerne blødere end vanligt.
14. Hvor længe efter Dyrets Død er de indsendte Præparater tagne.
15. Andre Oplysninger.

Præparater ønskes kun af Sygdomme, som forekommer hyppigere paa Stedet og angriber flere Dyr, eller Sygdomme, som kommer hastig paa Dyrene og hurtigt dræber dem, selv om flere Dyr ikke angribes.

For at faa afgjort om Sygdommen er Miltbrand, hvad man maa have Mistanke om, naar Dyret er død hastigt, Milten er stor og blød, og Blodet ikke levres (løber sammen), er det tilstrækkelig at sende en Draabe af Milten, som indtørres paa en ren, flad Sten, der da fastbindes i Bunden af en Tændstikæske.

Ved andre Sygdomme maa tillige indsendes Stykker af Lunge, Nyre og Milt, kun et Stykke af hvert og ikke større end det yderste Led af Lillefingeren. Af Nyren maa det indsendte Stykke helst tages fra Overfladen.

Glas med Opbevaringsvædske, hvori disse Præparater kan indsendes, vil paa Forlangende blive tilsendt.

Enhver, i hvis Bygd mere udbredte eller aarvist forekommende Husdyrsygdomme forekommer, vil gjøre mig en Tjeneste ved at give mig Meddelelse derom, ledsaget af en saa nøiagtig Beskrivelse af Sygdommen som muligt. Min Adresse er: Kommunedyrlæge Ivar Nielsen, Bergen, og Breve, der indeholder omhandlede Meddelelser saavelsom Pakker med Præparater, paaskrives «portofrit» og gaar uden Betaling med Posten.

Bilag b.

Nedgravningsforsøg.

Den 18de Mai blev en Gjed, som var død efter Kontrolindpodning med virulent Miltbrand, nedgravet i en 3 Alen dyb Grav, og førend Jorden igjen blev paakastet, nedsattes en Trærende, hvorigjennem et Minimumsthermometer kunde nedsænkes til Bunden af Graven.

Den 18de Juli blev et Lam og et Moderfaar, død efter Kontrolindpodning med virulent Miltbrand den 17de Juli, nedgravet, det første i en 1 Alen, Moderfaaret i en 2 Alen dyb Grav.

Den 20de Juli blev en Vædder, som var død efter Kontrolindpodning med virulent Miltbrand, nedgravet i en 1 Alen dyb Grav. Den blev først overhældt med Petroleum, som derefter afbrændtes. Da det imidlertid viste sig, at Haarene paa flere Steder sad igjen, muligt fordi Huden var fugtig, blev Vædderen lagt paa et Par Hesjestaure over Graven, som fyldtes med Grankviste, blev paanyt overhældt med Petroleum, hvoraf en Del flød ned i Graven, og antændt. Der dannede sig et stærkt Baal, men Resultatet blev dog kun, at der fremkom et forkullet Lag, som paa enkelte Pletter nær kun gik igjennem Overhuden,

hvorimod Læderhuden forblev uberørt. Der var medgaaet noget over 1 Kande Petroleum. Vædderen blev saa nedgravet.

Paa samtlige Dyr, med Undtagelse af Vædderen, blev saavel Bryst som Bughulen aabnede før Nedgravningen. Thermometeret i Gjødens Grav viste i Begyndelsen en Maximaltemperatur af 5° R men steg senere til 7° . Man maa dog forudsætte, at der igjennem den temmelig vide Rende har kunnet finde nogen Luftvexling Sted, og at Temperaturen i den Dybde, hvori Thermometeret var nedsænket (3 Alen), i Virkeligheden var lavere end angivet.

Den 9de August, altsaa efter at have henligget i Jorden i 3 Maaneder, blev Gjeden opgravet. Kadaveret var fuldstændig forraadnet. Milten henflydt, hvorfor der til videre Forsøg toges et Stykke af den ene Nyre. I et Dækglasspræparat af denne fandtes, foruden forskellige Forraadelsesmikrober, flere Miltbrandbaciller, dels af sædvanlig Form, dels udvoxede til længere Traade. Alle farvedes meget svagt med alkalisk Methylenblaat.

Den 10de August blev indpodet subkutant 2 vilde Husmus og 1 Kanin (ung) med Stykker af Nyren, Musene paa Ryggen, Kaninen paa Indsiden af Laaret. Ingen af Dyrene indsygnede.

Den 16de September, altsaa efter at have henligget i ca. 2 Maaneder i Jorden, blev Lammet og Vædderen opgravet. Lammet var stærkt forraadnet; dog kunde de enkelte Organer tydeligt adskilles. Af den opløste Miltsubstans toges en Prøve, hvorefter samme Dag blev indpodet subkutant paa en Mus (No. 1). Den mikroskopiske Undersøgelse viste de fleste Miltbrandbaciller i uforandret Skikkelse, men meget svagt farvede. Nogle var dog forlænget indtil 5—6 Gange sin oprindelige Længde, men nogen Sporedannelse kunde ikke med Sikkerhed paavises.

Vædderen var fuldstændig fedtdegenereret; det Hele dannede en hvid Masse, og det var umulig at skjelne de forskellige Organer. Der blev taget en Prøve fra Miltregionen og indpodet en Mus subkutant (No. 2).

Mus No. 1 fandtes død den 17de om Eftermiddagen, og Dødsaaarsagen var sandsynlig en Blandingsinfektion af malignt Ødem og Kokkesæptikæmi. Obduktionen viste følgende: Fra Indpodningsstedet strakte sig et blodinfiltreret Ødem frem over Ryggen og ned over begge Laarenes Ydreside. Ødemvædsken indeholdt talrige maligne Ødembaciller. Milten var kun lidet forstørret og indeholdt i et Dækglasspræparat ved Siden af enkelte Ødembaciller en Del Mikrokokker, paa enkelte Steder ansamlede i større Hobe. Nyrene var af normalt Udseende, saavel Medullær- som Kortikalsubstansen fri for Mikroorganismer. Kun i Nyrekapselen fandtes Mikrokokker hobevis ansamlede. Blodet var ikke koaguleret, men med Undtagelse af nogle faa spredte Kokker kunde Mikroorganismer ikke paavises deri.

Mus No. 2 levede endnu den 18de om Eftermiddagen, men var kjendelig syg. Den 19de fandtes den liggende død paa Siden. Obduktionen viste følgende: Omtrent 1 Ctm. omkring Indpodningsstedet (Ryggen) fandtes det subkutane Binde-væv fortykket, blodnunderløbet, fyldt med Mikrokokker. Milten noget forstørret, indeholdende flere Mikrokokkehobe. I Nyrekapselen og Kortikalsubstansens ydre Lag fandtes mange og betydelige Ansamlinger af Mikrokokker. Tyndtarmen i hele sin Længde blodfuld, ødematøs.

2. Veiledning til at kjende og behandle ondartet Katarrhalfeber hos Hornkvæget.

(Efter Medicinaldirektørens Opfordring udarbejdet af Kommunedyrlege Ivar Nielsen).

Med ovenstaaende Navn betegner man en hos Hornkvæget forekommende Sygdom, der hos os paa flere Steder har anrettet store Ødelæggelser. Den har ikke sjelden gjort Folk buslitne, og den har i enkelte Egne f. Ex. i Guddalen i Søndfjord igjennem mange Aar forvoldt Landmanden betydelige Tab.

Der kan sikkert gøres meget for at modarbejde Sygdommen og hindre dens Udbredelse ved en forstandig Behandling af de syge Dyr. Men da Landmanden især paa Vestlandet som oftest har vanskelig for at skaffe sig sagkyndig Hjælp, naar Sygdommen udbryster, og det dog meget kommer an paa, at Foranstaltninger imod Sygdommen bliver truffet i Tide, skal der her gives en kortfattet Beskrivelse af Sygdommen og de Forebyggelsesmidler, som Landmanden selv kan iværksætte.

Sygdommen begynder sædvanlig med Skjælvning; Dyret viser sig mat, staar med hængende Hoved og mister Melken. Det begynder nu at flyde en Vædske fra Øine og Næse, som i Begyndelsen er klar, men senere bliver gul (Materie), og fra Næsen kan Udfloddet være blandet med Blod og fastere hvidlige Slintrer. Øienlaagene er trutne, og da det smerter Dyret at faa Lys ind i Øiet, holdes de halvt tillukkede. Et af sikreste Tegn paa Sygdommen er, at Hornhinden (den klare Hinde i Øiet) bliver hvid, først i Omkredsen, men senere over det hele. Undertiden kan Hornene løsne, saa at de gaar af, blot man tager i dem.

Har Sygdommen angrebet Lungerne, saa vil Pusten være anstrengt, og Dyret faar Hosteanfald. Er Fordøielseskanalen angrebet, saa mister Dyret Appetiten. Munden er rødere end vanlig og i Begyndelsen tør og varm, men senere begynder Dyret at sikle stærkt; man vil da ved at undersøge Munden finde smaa, sorte Prikker, smaa Saar og gulgraa eller gulhvide Skorper paa Mundens Slimhinde, særlig paa Gummerne, paa den tandløse forreste Del af Overkæben og paa Indsiden af Kinden. Der er afvekslende Forstoppelse og Diarrhoe (Mavesyge), og Gjødningen er ildelugtende, ofte blandet med Blod og hvidlige Slintrer.

Ogsaa Nyrerne og Vandblæren kan være angrebne; Dyret viser da Smerter under Vandingen, og Vandet er ofte blodblandet. Skeden (Kalvsleien) er undertiden optrutnet, rød, og der udflyder da et blodblandet Slim.

Nogle af disse Tegn kan nu mangle. Flod af Øine og Næse vil i de fleste Tilfælde være tilstede, og sammen med den hvidlige Fordunkling af Hornhinden er det de sikreste og for Lægmand lettest kjendelige Tegn paa Sygdommen.

Efter den Maade, hvorpaa Sygdommen optræder hos os, kan der neppe være Tvivl om, at den er smitsom, og det vigtigste ved Sygdommens Behandling vil derfor være at forhindre dens Overførelse fra det først angrebne Dyr til den øvrige Besætning, og at man sørger for, at alt Smittestof fra det syge Dyr bliver ødelagt. Nu er det altid saa, at en Sygdoms Smittestof særlig findes i de Vædsker, som afsøndres fra de syge Organer, og ved den ondartede Katarrhalfeber vil det derfor særlig findes i Næseudfloddet; men er nogle af de andre Organer angrebne, saa kan Smittestoffet ogsaa findes i Afsondringerne fra disse (Gjødselen, Vandet, Spyttet).

Bliver et Dyr angrebet af ondartet Katarrhalfeber, saa vil man vistnok i de fleste Tilfælde gjøre rigtigst i at slagte det strax, da Sygdommen oftest ender

dødeligt, og man derved undgaar en Spredning af Smittestoffet fra det syge Dyr. Desuden vil Kjødet, naar Dyret slagtes i Tide, være mere anvendeligt til Menneskeføde.

Vil man imidlertid af en eller anden Grund ikke slagte Dyret, saa maa det strax afsondres fra den øvrige Besætning og stelles af En, som ikke kommer i Berøring med de sunde Dyr, og det Sted i Floren (Fjøsæt), hvor det har staaet, maa strax omhyggelig renses. For at være betryggende afsondret maa det syge Dyr henflyttes i et særskilt Rum; thi saa længe det henstaar i Floren, maa man befrygte, at Smitten kan overføres til de øvrige Dyr i Besætningen. Det kan vistnok paa mange Steder være vanskelig at skaffe Plads, hvor man — særlig i Vintertiden — kan hensætte det angrebne Dyr; men paa Steder, hvor Sygdommen forekommer mere udbredt, maa man vel kunne indrette sig saaledes, at man faar et Rum til dette Brug, og hvor flere Gaarde ligger sammen, kan det jo indrettes til fælles Afbenyttelse.

Er Dyret hensat paa et saadant Sted, saa maa man paase, at Udtømmelserne (Gjødelsen og Vandet) jevnlig blandes med noget Rusk og bestrøes med et tyndt Lag Chlorkalk, hvorefter det skufles sammen for senere at nedgraves. Dør Dyret, saa maa det nedgraves helt, efterat Huden er afflaaet. Vil man slagte det, naar Sygdommen er længere fremskreden, saa maa de Dele, hvori Smittestoffet særlig findes (Hoved, Lunge, Tarme), nedgraves. Men saadant Kjød er ikke salgbart.

Udrensningen af de Steder, hvor det syge Dyr har staaet, foretages paa følgende Maade:

Først fjerner man med en Spade det øverste Lag af Baasen (har denne et Underlag af Bord, saa skræbes disse omhyggelig rene), og det Smuds, som saaledes fjernes, nedgraves. Derefter udrører man 1 $\mathcal{Q}$ Chlorkalk i 1 Bøtte Vand og vadske hermed hele Baasen, særlig godt fremmetil. Med hvad der er tilbage i Bøtten, renser man Midtgangen, Døren tillukkes, og man lader det hele staa og dampe i et Par Timer. Man skyller da Chlorkalken bort med Vand og udlufter Floren godt. For at kunne bruge Chlorkalken paa den angivne Maade, maa Dyrene fjernes fra Floren, da de ikke taaler den stærke Chlordamp. Lader dette sig ikke gjøre, maa man hellere benytte raa Karbolsyre, hvoraf der bruges en halv Liter til 16 Liter Vand, og hvormed der vadskes ganske paa samme Maade som foran angivet. Prisen bliver omtrent den samme; men uagtet Karbolsyren ikke giver saa stærk Damp, maa man dog ogsaa ved Vadskning hermed vogte sig for, at Dampen, særlig naar Floren er liden, bliver for stærk. Skulde dette befrygtes, gjør man bedre i at vadske et Stykke ad Gangen med nogle Timers Mellemrum.

Den, som stiller det syge Dyr, maa paase, at hans Klæder ikke besudles med den fra Dyrets Næse udflydende Materie, og han gjør rigtigst i at vadske Hænderne i Karbolvandet, før han forlader Stedet.

Rettelser og Trykfeil i Beretningen for 1885.

Side.	Staar.	Læs.
XLII.	Svindstot: Dødsårsag hos «1862»	2862.
XLVIII.	Tabel XXXIV. I Tabelhovedet: «1825»	1885.
XLIX.	Do. Do. «1883, 1883»	1884, 1883.
LV.	Fordeling paa «Alder»	Amtet.
87.	Vending: Mødre. Sum «5 og 6»	8 og 9.
205.	Svindstot. Der tilføies efter Sygdom	«blandt Nordmændene, medens den synes at være i stærkt Tiltagende».

i Beretningen for 1886.

20.	Lungebetændelse Februar: «24»	27.
21.	Fødte og Døde, se Side «25»	24.
35.	Jordemødre: Sum «2»	42.
	Døde	Døde
42.	Fødte og Døde: ialt — 0—1	ialt — 0—1 Aar.
	Deraf i Byer: 1222 — 193	476 — 99.
	— - Landdistrikt: 476 — 99	1222 — 193.
64.	Tandlæger: Sum 1	2.
	Toten -	1.
	Gjøvik -	1.
74.	Udtrækning: Børn «3»	2.
95.	Dødsfald af Lungetuberkulose: «31.3»	21.3.
	Døde paa Barselseng: Kvinder «13»	10.
115.	Lungetuberkulose: I Landdistrikterne «25.6»	24.6.
128.	Fødte og Døde: Tilføies	For Amtet bliver der saaledes et Overskud af 2073 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 46.6.
151.	Hjælpevaccinatorer: Sum «60»	61.
192.	Folden: Antal Læger «8»	1.
193.	Vaagen: — — «3»	2.
	Sortland: — — «3»	2.
219.	Jordemødre: Sum «18»	15.
267.	Linie 20 franedet «Gunerius»	Gunnerus.
	— 16 — «Gunerius»	Gunnerus.

